

81.2 АНГЛ-923

К 21

DICTIONARY

TRANSLATION COURSE

Карабан В. І.

**TRANSLATION
FROM
UKRAINIAN
INTO
ENGLISH**

**NOVA KNYHA
PUBLISHERS**

В'ячеслав КАРАБАН, Джеймс МЕЙС

DICTUM FACTUM
TRANSLATION
COURSE

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПЕРЕКЛАДУ З
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
НА АНГЛІЙСЬКУ МОВУ

THEORY AND PRACTICE OF TRANSLATION
FROM UKRAINIAN
INTO ENGLISH

Посібник-довідник

Рекомендовано Міністерством науки і освіти України
як навчальний посібник зі спеціальності “Переклад”

Вінниця
НОВА КНИГА – 2003

ББК 81.432.1-49
УДК 811.111-26
К 21

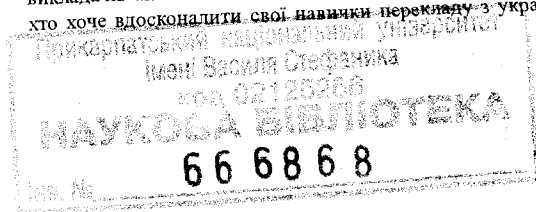
Рекомендовано Міністерством освіти і науки України як навчальний посібник
зі спеціальності "Переклад". Лист № 1/11-3636 від 18.08.2003 р.

Рецензенти:
доктор філологічних наук, професор
Є. Ф. Скороходько
кандидат філологічних наук, доцент
Т. В. Макухіна

Карабан В.І., Мейс Дж.
К 21 Переклад з української мови на англійську мову. Навчальний посібник-
довідник для студентів вищих закладів освіти. Вінниця: НОВА КНИГА, 2003.-
608 с.
ISBN 966-7890-51-1

Перший в Україні і світі посібник-довідник з перекладу з української мови на англійську охоплює всі основні труднощі перекладу і складається з 6 розділів, кожен з яких містить кілька підрозділів, що включають теоретичний довідковий матеріал та завдання на переклад. Посібник-довідник призначено для студентів, які вивчають англійську мову і переклад, викладачів англійської мови і перекладу, перекладачів-початківців, а також для всіх тих, хто хоче вдосконалити свої навички перекладу з української мови на англійську.

ББК 81.432.1-49

ISBN 966-7890-51-1

© Карабан В.І., Мейс Дж., 2003
© Видавництво "Нова книга", 2003

Відтворення книги або будь-якої її частини заборонено без письмової згоди авторів та видавництва.

ЗМІСТ

Передмова	13
Вступ	16
Розділ I. Лексичні особливості формування англійського речення при перекладі з української мови	18
Вступ	18
1. Вибір одного англійського лексичного відповідника із синонімічного ряду	19
Завдання 1	21
Завдання 2	23
2. Трансформація генералізації	24
а) Загальна характеристика	24
Завдання 3	26
б) Генералізація шляхом вживання у перекладі дієслова to be	27
Завдання 4	29
Завдання 5	30
в) Генералізація при перекладі українських дієслів мовлення шляхом вживання у перекладі дієслова to say	31
Завдання 6	32
Завдання 7	35
г) Генералізація шляхом застосування англійського іменника широкій семантики thing	36
Завдання 8	39
3. Використання дієслів to have та to be при перекладі речень з дієсловами "мати", "бути" та іншими дієсловами	40
Вступ	40
а) Дієслово to have як відповідник дієслова "бути"	41
б) Вживання фразових дієслів з компонентом "have" у перекладі	41
в) Дієслово "to be" як відповідник дієслова "мати" та інших українських дієслів	43
Завдання 9	45
Завдання 10	45
4. Псевдоінтернаціоналізми та переклад	46
Завдання 11	55
Завдання 12	58

5. Переклад сполучення іменника “більшість” з іншим іменником або іменниковою групою	60
Завдання 13	61
6. Переклад прислівника “майже” і словосполучення “майже повністю” англійським словосполученням “all but”	61
Завдання 14	62
7. Переклад складних прикметників з інтерфіксами “-о-”, “-е-”, “-є-”	63
Завдання 15	65
Завдання 16	68
8. Переклад часток	70
Вступ.....	70
а) Переклад частки “лише” та сполучення частки “всього” з цією часткою	71
Завдання 17	72
б) Переклад речень-побажань з частками “хай” та “нехай”	74
Завдання 18	75
в) Переклад частки “нібито”	75
Завдання 19	76
г) Переклад частки “ледь (ледве)”	77
Завдання 20	78
д) Переклад сполучення часток “ледь” та “не”	78
Завдання 21	79
е) Переклад частки “ж (же)”	80
Завдання 22	82
є) Переклад частки “просто”	84
Завдання 23	85
ж) Переклад частки “ще”	85
Завдання 24	89
з) Переклад частки “саме”	89
Завдання 25	92
и) Переклад сполучення частки “аж” із прислівником “ніяк”	93
Завдання 26	93
і) Переклад сполучення частки “й (ї)” з часткою “так”	94
Завдання 27	94
ї) Переклад сполучення частки “навіть” із сполучником “якщо”	95
Завдання 28	96

й) Переклад сполучення прислівника “так” із часткою “ї (й)”	96
Завдання 29	97
к) Переклад сполучення часток “тільки” та “ї (й)”	97
Завдання 30	98
л) Переклад сполучення прислівника “все” із часткою “ж” і словосполучення “та все ж”	98
Завдання 31	101
м) Переклад частки “вже” у реченнях, що починаються сполучником “якщо”	102
Завдання 32	103
9. Передача власних імен графічними засобами англійської мови	103
а) Передача українських власних імен	103
б) Передача російських власних імен у порівнянні з українськими іменами	106
в) Передача іноземних власних імен	107
Завдання 33	107
Завдання 34	110
г) Переклад назв деяких українських літературних творів	112
10. Вживання дієслова to seem (to) при перекладі	113
Завдання 35	114
11. Переклад займенника “такий” англійським займенником this або that	115
Завдання 36	117
12. Переклад займенників “все/всі” англійським займенником every	118
Завдання 37	119
13. Переклад словосполучення “той, хто”	121
Завдання 38	123
14. Переклад сполучення сполучника “а” із заперечною часткою “не” та сполучення заперечної частки “не” із сполучником “а”	124
Завдання 39	125

Розділ II. Граматичні особливості формування англійського речення при перекладі з української мови	127
Вступ	127
1. Особливості вживання форм числа іменників в англійському мовленні	128
Завдання 40.....	135
Завдання 41.....	139
2. Опредмечення ознаки в англійській мові (вживання like that)	140
Завдання 42.....	141
3. Заміна частин мови при перекладі	141
Завдання 43.....	145
4. Переклад присудка, вираженого зворотним дієсловом на “-ся”	147
Завдання 44.....	151
Завдання 45.....	152
5. Переклад дієприслівників недоконаного виду та відповідних дієприслівникових зворотів	155
Завдання 46.....	156
6. Переклад дієприслівників доконаного виду та відповідних зворотів	157
Завдання 47.....	162
Завдання 48.....	163
7. Переклад українських речень активного стану англійськими пасивними реченнями	165
Завдання 49.....	166
8. Переклад речень конструкції “скоріше..., ніж...”	166
Завдання 50.....	167
9. Вживання у перекладі інфінітивної конструкції з прийменником for	168
Завдання 51.....	170
10. Переклад мотивувально-причинних підрядних речень за допомогою абсолютної конструкції з прийменником with	171
Завдання 52.....	172
11. Переклад українських речень із застосуванням каузативних конструкцій to have/get smth. done та to have/get smb. do smth.	173

Завдання 53.....	174
Завдання 54.....	175
12. Трансформація метафоризації дієслова-присудка із застосуванням неживого агента-підмета англійського речення	176
Завдання 55.....	180
13. Застосування трансформації вербалізації структури речення при перекладі	182
Завдання 56.....	188
Завдання 57.....	192
14. Заміна (віддієслівного) іменника на дієслівну форму	194
Завдання 58.....	195
Завдання 59.....	196
15. Застосування трансформації номіналізація структури речення при перекладі	197
а) Загальні положення.....	197
Завдання 60.....	201
Завдання 61.....	203
б) Номіналізація структури речення шляхом заміни дієслівного присудка на складний іменний присудок.....	206
Завдання 62.....	208
16. Векторна трансформація	210
Завдання 63.....	211
Завдання 64.....	213
17. Переклад безособових та неозначено-особових речень	214
Завдання 65.....	219
Завдання 66.....	221
18. Переклад речень моделей “Не встиг/пройшло + Підмет + + Інфінітив ..., як ...” та речень, що починаються зі “щойно/тільки-но”	223
Завдання 67.....	224
19. Переклад речень конструкції “Не стільки..., скільки...”	224
Завдання 68.....	226
20. Переклад речень конструкції “Підмет + не можу (не міг) не...” та “Не можна не...”	226
Завдання 69.....	227
21. Перенесення заперечної частки до головного речення	229
Завдання 70.....	229

22. Переклад речень моделей “Серед + іменникова група + + можна назвати...” та “Серед + іменникова група + є...”	229
Завдання 71	230
23. Використання у перекладі фраз if any, if anything, if at all, та if ever	231
а) Використання у перекладі фрази if any	231
Завдання 72	232
б) Вживання у перекладі фрази if anything	233
Завдання 73	235
в) Застосування у перекладі фрази if at all	236
Завдання 74	236
г) Переклад словосполучень та підрядних речень за допомогою еліптичного підрядного речення if ever	237
Завдання 75	238
24. Вживання абсолютної конструкції у перекладі	239
Вступ	239
а) Вживання у перекладі абсолютної приєменникової конструкції з Participle II	240
Завдання 76	242
б) Вживання у перекладі абсолютної приєменникової конструкції з Participle I	242
Завдання 77	243
в) Вживання у перекладі абсолютної безприєменникової конструкції	245
Завдання 78	246
25. Переклад речень з великою групою підмета	247
Завдання 79	254
Завдання 80	254
Завдання 81	257
26. Об'єднання речень	260
Завдання 82	265
Завдання 83	268
 Розділ III. Компресія і декомпресія при перекладі	270
 A. Компресія при перекладі	270
Вступ	270

1. Заміна складного речення простим, ускладненим суб'єктно-інфінітивною конструкцією	270
Завдання 84	272
2. Заміна речення на зворот	272
Завдання 85	273
3. Заміна підрядного речення на зворот	274
Завдання 86	275
4. Вилучення елементів речення	276
а) Вилучення слова із словосполучення	276
Завдання 87	278
б) Заміна словосполучення на слово	280
Завдання 88	281
5. Вилучення абстрактних віддієслівних іменників	281
Завдання 89	283
6. Вилучення підмета речення	284
Завдання 90	285
7. Заміна підрядного речення словом або словосполученням	286
Завдання 91	287
8. Заміна підрядного речення на дісприкетниковий зворот	288
Завдання 92	289
9. Вживання абсолютної форми присвійного відмінка англійського іменника (абсолютного генітива) замість українського іменникового словосполучення	290
Завдання 93	291
10. Компресія за рахунок вживання у перекладі “адвербіальних дієслів”	291
Завдання 94	292
11. Заміна повнозначного дієслова на дієслово- репрезентант do	293
Завдання 95	293
 Б. Декомпресія при перекладі (див. також Додаток 3)	294
Вступ	294
1. Додавання присвійних займенників	294
Завдання 96	297
2. Додавання формального додатка one	298
Завдання 97	299

3. Заміна дієприслівникового звороту на підрядне речення	300
Завдання 98	300
4. Заміна словосполучення підрядним реченням	301
Завдання 99	302
5. Заміна слова або словосполучення на підрядне підметове речення	303
Завдання 100	304
6. Членування речень	305
Завдання 101	306
7. Декомпресія внаслідок розбіжностей у позначенні реальної можливості і пасивності /активності сприйняття в українській та англійській мовах	307
Завдання 102	309
8. Додавання частини присудка	309
Завдання 103	310

Розділ IV. ... Стилiстичнi i прагматичнi особливостi формування англiйського речення при перекладi з української мови

А. Стилiстичнi особливостi формування англiйського речення при перекладi з української мови	311
Вступ	311
1. Передача метафори при перекладi з української мови на англiйську	312
Завдання 104	313
Завдання 105	315
2. Передача метонiмiї при перекладi з української мови на англiйську	319
Завдання 106	320
3. Переклад фразеологiзмiв	321
Завдання 107	324
Завдання 108	327
4. Вживання iншомовних слiв у перекладi	329
Завдання 109	330
5. Переклад дiалектної лексики	332
Завдання 110	333
6. Застосування мейозису у перекладi	334
Завдання 111	335

7. Переклад прислiв'їв	336
Завдання 112	342
Завдання 113	343
8. Застосування емоцiйно-пiдсилювального do у перекладi	344
Завдання 114	345
9. Застосування iнверсiї частини присудка при перекладi	346
а) Переклад пiдрядних речень поступки iз застосуванням iнверсiї смислової частини складного iменного присудка	346
Завдання 115	347
б) Iнверсiя iменної частини складного iменного присудка	348
Завдання 116	349
в) Застосування iнверсiї частини аналітичної форми дiєслова-присудка	350
Завдання 117	351
г) Застосування iнверсiї повнозначного дiєслова-присудка	352
Завдання 118	353

Б. Прагматичнi проблеми перекладу

Вступ	354
1. Переклад прагматичних iдiом	355
Завдання 119	357
2. Прагматична адаптацiя тексту перекладу: додавання пояснення	358
Завдання 120	359
3. Передача непрямих мовленнєвих актiв у перекладi	360
а) Замiна типу мовленнєвого акту	360
б) Передача непрямих мовленнєвих актiв у перекладi	361
в) Замiна директива на непрямий директив-квеситив	365
Завдання 121	365
г) Замiна констатива на риторичне запитання	365
Завдання 122	366
д) Переклад риторичних запитань	366
Завдання 123	366
4. Переклад написiв та оголошень	367
Завдання 124	369
5. Особливостi вживання цифр та конвертацiя одиниць вимiрювання в англiйському перекладi	369

6. Звичайна ввічливість та політична коректність при перекладі (вибір слів, мотивований тактовністю)	370
Вступ	370
а) Адаптація речення у перекладі з огляду на звичайну ввічливість	370
Завдання 125	371
б) Адаптація речення при перекладі з огляду на політичну коректність	371
в) Політично коректні позначення інвалідів та хворих	372
г) Політична коректність при позначенні статей осіб	372
д) Політична коректність при позначенні осіб іншої сексуальної орієнтації	380
е) Політична коректність при позначенні осіб похилого віку	380
є) Політична коректність при позначенні людей певних етнічних (національних) або расових груп	381
Завдання 126	382
Завдання 127	383
Розділ V. Матеріали для додаткових і контрольних вправ	385
Розділ VI. Порівняння оригіналів і перекладів	393
Розділ VII. Тексти для перекладу	444
Ключі до завдань розділу I	459
Ключі до завдань розділу II	488
Ключі до завдань розділу III	523
Ключі до завдань розділу IV	538
Ключі до завдань розділу V	559
Ключі до завдань розділу VII	567
ДОДАТОК 1. Список деяких українських слів, які можуть перекладатися за допомогою слів, запозичених в англійську мову з інших мов	583
ДОДАТОК 2. Список деяких складних українських прикметників з інтерфіксами та їх англійські перекладні відповідники	587
ДОДАТОК 3. (до розділу III Б) Інші види декомпресії (із завданнями та ключами до завдань)	595
Ключі до завдань Додатку 3	604

Передмова

Вважається, що професійний перекладач повинен перекладати лише на рідну мову. Таке положення, в принципі, є правильним, оскільки люди в цілому рідну мову знають краще, ніж вивчену іноземну мову. Однак воно перш за все стосується тих країн, де достатня кількість перекладачів-носіїв мови перекладу як рідної. В Україні та деяких інших країнах таких фахівців недостатньо, хоча не можна сказати, що вони взагалі відсутні – наприклад, зараз до України приїхала жити або тимчасово працювати достатньо велика кількість природних білінгвів, які вільно володіють і українською, і англійською мовами як рідними. Проте небагато з них має перекладацьку освіту і тому мало хто з них працює в якості перекладача.

Отже, в Україні є потреба здійснювати у базових навчальних закладах та факультетах або відділеннях перекладу перекладацьку підготовку студентів з перекладу рідної мови на іноземну, зокрема, на англійську мову як найпоширенішу іноземну мову, що вивчається в Україні. Це зумовлено як відсутністю у країні достатньої кількості перекладачів з української мови на англійську, так і можливістю роботи перекладачів з редакторами-носіями англійської мови, а також потребою мати в країні певну кількість професійних перекладачів, які б володіли вмінням та навичками перекладу на іноземну мову для різних особливих випадків (наприклад, переклад анотацій та реферативний переклад, переклад реклами тощо).

Наразі в Україні відсутні будь-які посібники з перекладу англійською мовою українських текстів, що негативно впливає на рівень підготовки професійних перекладачів, перша іноземна мова в яких англійська. Слід зазначити, що хоча способи і прийоми перекладу та перекладацькі труднощі багато в чому подібні у випадках англо-українського та українсько-англійського перекладу, все ж існує чимала кількість перекладацьких проблем, що стосуються окремо кожного з напрямків перекладу. Це зумовлено як особливостями граматичної будови, лексики, семантики, стилістики та прагматики мов оригіналу і перекладу, так і жанровими особливостями текстів, а також різною частотністю вживання мовних елементів-системних відповідників у мовленні.

Наприклад, в англійській мові значно частіше, ніж в українській, вживаються речення з агентивними неживими підметами та метафорични-

ми дієсловами на кшталт *The table shows differences in the distribution of variables* “У таблиці наведені відмінності дистрибуції змінних”. В українській мові речення з подібними семантико-синтаксичними характеристиками (наприклад, “Ця дорога веде до храму (*This road leads to the temple*”)) значно менш частотні. Тому перекладач повинен знати, в яких випадках вживаються речення такої семантико-синтаксичної структури в англійській та українській мовах, та відмінності у їх вживанні.

Можна навести ще один приклад, що доводить необхідність спеціального навчання теорії та практики перекладу з рідної мови на іноземну. Так, проблема псевдоінтернаціоналізмів (або фальшивих друзів перекладача) існує у випадку і англо-українського, і українсько-англійського перекладу, однак конкретне співвідношення інтернаціоналізмів для кожного з цих двох напрямків перекладу буде у багатьох випадках достатньо відмінним. Справа в тому, що (часткові) псевдоінтернаціоналізми у двох мовах можуть мати різні за обсягом семантичні структури і їхні значення можуть співвідноситися по-різному: 1) псевдоінтернаціоналізм у мові оригіналу може мати розгалуженішу семантичну структуру, тобто на додаток до значень, що співпадають у двох мовах, мати додаткові значення; 2) псевдоінтернаціоналізм у мові оригіналу може мати менш розгалужену семантичну структуру, тобто не має тих значень, які має відповідний псевдоінтернаціоналізм у мові перекладу. Отже, “симетричність” проблем перекладу у випадку з інтернаціоналізмами (як і у багатьох інших випадках труднощів перекладу) відсутня.

Посібник складається з 4 теоретично-довідкових розділів, кожний з яких поділено на підрозділи, що ілюструються прикладами перекладів і завершуються практичними завданнями на переклад речень на відповідну проблему перекладу, та двох розділів, що містять додаткові і контрольні вправи на переклад, а також тексти різної тематики для перекладу. У кінці книги наводяться ключі до завдань (переклади речень англійською мовою, що призначені слугувати для користувачів просто орієнтиром і які, зрозуміло, не є істиною в останній інстанції) та три додатки, що містять список деяких українських слів, які можуть перекладатися за допомогою слів, запозичених англійською мовою з інших мов, список деяких складних українських прикметників з інтерфіксами та їх англійських перекладних відповідників і додаткові відомості про декомпресію у перекладі та відповідні вправи на переклад із ключами.

Посібник не претендує на повне охоплення всіх труднощів перекладу з української мови на англійську. В основі вибору проблем перекладу

лежала власна зацікавленість ними авторів посібника, намагання виявити нові проблеми та по-новому висвітлити деякі відомі проблеми перекладу з української мови на англійську, а також намір висвітлити ті проблеми, з якими, на погляд авторів, менше знайомі майбутні перекладачі.

Велику увагу у посібнику приділено труднощам перекладу, пов'язаним із відсутністю у мові оригіналу певних граматичних явищ, характерних для англійської мови як мови перекладу. У першу чергу тут йдеться про вживання у перекладі відсутніх в українській мові англійських частин мови, структур речення та граматичних конструкцій, таких, наприклад, як абсолютний безприйменниковий зворот та абсолютний зворот із прийменником *with*.

Значна частина матеріалів книги засновується на перекладацькому досвіді авторів, на осмисленні будови англійської та української мов, їх відмінностей та подібностей і порівняльно-типологічному аналізі української та англійської мов.

Приклади, що ілюструють способи і прийоми перекладу, взяті з української художньої та наукової літератури із відповідних перекладів на англійську мову, а, в окремих випадках є перекладами з української мови на англійську, виконаними авторами книги. Слід мати на увазі, що наведені приклади перекладів лише ілюструють певні способи та прийоми перекладу, є певними можливими варіантами перекладу і не можуть вважатися абсолютно безперечними.

Книга являє собою не тільки посібник, але й довідник з перекладу, оскільки теоретична частина викладена стисло і лапідарно, у довідковому форматі, з наведенням великої кількості ілюстративного матеріалу для кращої орієнтації користувача у суті тієї чи тієї перекладацької проблеми і відповідного мовного явища.

Посібник можна використовувати як для аудиторних занять з викладачем, так і для самостійних занять, причому не обов'язково дотримуватися тієї послідовності матеріалу, що представлена у книзі. Для урізноманітнення навчального матеріалу одночасно можна опрацьовувати підрозділи різних розділів посібника.

Автори висловлюють щиру подяку доц. Вербі Л.Г. за зауваження стосовно адекватності перекладів у наведених прикладах та загального змісту посібника. Автори будуть вдячні за зауваження та пропозиції щодо організації та змісту книги, які слід надсилати за адресою: Київ, бульв. Шевченка, 14, кафедра теорії і практики перекладу з англійської мови Інституту філології Київського національного університету ім. Тараса Шевченка.

ВСТУП

З усіх аспектів перекладу найважливішим є мовний аспект, тому що саме завдяки мові передається вся інформація, яка міститься в оригіналі. Без мови, зрозуміло, не було б і самого перекладу. Оскільки у перекладі перекладач має справу із двома мовами, важливим видається усвідомлене знання ним усіх особливостей цільової мови у порівнянні з вихідною мовою, релевантне саме для перекладу.

Особливо важливим є знання таких загальних відмінностей цільової мови, як різні особливості розподілу інформації у реченні, номінальність та вербальність різних фрагментів будови мови, особливості функціонування мовних елементів та їх етноспецифіка, а також еквіваленти у цільовій мові тих мовних явищ вихідної мови, що відсутні у цільовій мові. Тому у цій книзі досить широко представлені саме такі лексичні, граматичні, стилістичні та прагматичні особливості формування у перекладі адекватного мовленнєвого акта, перш за все його пропозиційної та іллокутивної складових.

Як відомо, мовленнєвий акт із своєю пропозиційною та іллокутивною структурами є основною одиницею перекладу, оскільки головні перекладацькі операції відбуваються переважно на його основі і в його межах. Отже, суттю мовного аспекту перекладу є формування пропозиції мовою перекладу на основі смислу мовленнєвого акту оригіналу та у відповідності з його іллокутивними характеристиками. Слід зазначити, що ще залишаються недостатньо дослідженими деякі суттєві особливості формування та функціонування англійських мовленнєвих актів у порівнянні з українськими мовленнєвими актами, що мають безпосередній стосунок до процесу перекладу.

Автори вирішили саме з цієї точки зору поглянути на труднощі перекладу з української мови на англійську, аналізуючи особливості формування різних аспектів пропозиційної та іллокутивної структур англійського мовленнєвого акту, який є адекватним відповідником українського мовленнєвого акту, що передається у перекладі.

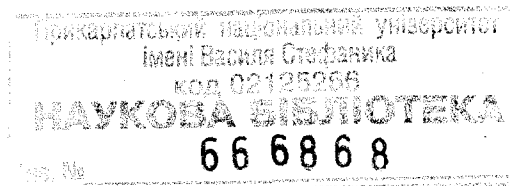
Значною вадою перекладачів-початківців при перекладі на вивчену іноземну мову, на відміну від перекладу на рідну мову, є невживання у перекладі тих мовних елементів, що відсутні у рідній мові. У випадку перекладу з української мови на англійську це перш за все різного роду

словоформи (наприклад, герундій) та конструкції (наприклад, суб'єктно-інфінітивна та об'єктно-інфінітивна конструкції). Тому у книзі містяться підрозділи, метою яких є активізація вживання у перекладі англійською мовою таких етноспецифічних мовних елементів.

З огляду на те, що в українській мові значно більша кількість часток, ніж в англійській, та на те, що способи перекладу українських часток майже не висвітлені в навчальній літературі, у книзі приділена значна увага тому, як перекладаються українські частки англійською мовою.

Цікавим, але водночас складним мовним аспектом перекладу є стилістичні проблеми перекладу, з яких у посібнику розглядаються такі, як передача метафори, метонімії, мейозису, діалектизмів, фразеологізмів, прислів'їв та вживання іншомовних слів у перекладі англійською мовою.

Останнім часом все більшу увагу перекладознавців привертає прагматичний аспект перекладу. У книзі подано деякі відомості про такі складові прагматичного перекладу, як передача прагматичних ідіом, різних видів прямих і непрямих мовленнєвих актів, прагматична адаптація мовленнєвого акту при перекладі, зумовлена розбіжностями у рівні ввічливості мовлення та вимогами політичної коректності, що стосуються суспільної заборони на вживання і приписів щодо політично коректного вживання певних слів.

РОЗДІЛ I

ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ АНГЛІЙСЬКОГО РЕЧЕННЯ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Вступ

Багато в чому успішність та адекватність перекладу залежить від належного знання вихідної та цільової мов та особливостей мовлення цими мовами, ніж власне від володіння навичками перекладу. Тому, оскільки деякі аспекти англійської мови та англійського мовлення, досить суттєві з точки зору перекладу, описані ще недостатньо, – видається доцільним у першому та другому розділах книги викласти деякі положення стосовно особливостей граматичної і лексичної побудови англійського речення під час перекладу.

Побудова англійських речень (тобто їх синтаксичне структурування та лексичне наповнення) і вживання їх у мовленні у відповідності з інтенцією автора оригіналу, стильовими та контекстуальними умовами є двома важливими аспектами мовної та комунікативної компетенції перекладача на англійську мову. Наприклад, українська та англійська мови досить суттєво різняться вживанням форм множини і однини іменників, що не відображено достатньо в жодній граматиці англійської мови, які переважно є граматиками пасивного типу і не є граматиками активного типу, про які говорив свого часу ще Л.В. Щерба.

В англійському мовленні порівняно з українським мовленням форм множини іменників більше, що зумовлено до цього часу не розкритим правилом наведення форми множини через вживання у множині іншого іменника у реченні, яке є чинним в англійському мовленні (докладніше про це див. підрозділ I розділу II).

Чи потрібно це знати перекладачу, якщо про це прочитати не можна майже ніде? Безперечно, так, оскільки лише природні білінгви можуть відчувати, коли потрібно вживати форму множини іменника в англійському реченні як відповідник форми однини українського іменника. Тому у цьому розділі викладаються переважно неописані або зовсім недостатньо описані аспекти синтаксичної побудови та лексичного наповнення англійських речень при перекладі з української мови.

Відмінність такого підходу від суто мовознавчого полягає у тому, що здійснюваний аналіз робиться з перекладознавчою метою і з опорою на українські речення як точку відліку. Такий виклад по суті зближується з власне перекладознавчим аналізом.

Багато лексичних проблем перекладу з української мови на англійську з'ясовані і в теоретичному, і у практичному планах. Разом з тим є ціла низка проблем, що не знайшла адекватного відображення в літературі.

Тому у цьому розділі розглядаються такі лексичні проблеми перекладу і особливості лексикалізації англійського речення при перекладі, як вибір одного англійського лексичного відповідника з синонімічного ряду, генералізація значення, використання дієслів *to have* та *to be* у перекладі речень з дієсловами “мати”, “бути” та іншими дієсловами, вживання часткових інтернаціоналізмів, переклад сполучення іменника “більшість” з іншим іменником або іменниковою групою, переклад прислівника “майже” і словосполучення “майже повністю” англійським словосполученням “*all but*”, переклад складних прикметників з інтерфіксами “*o*”, “*e*”, “*e*”, передача значень українських часток при перекладі, передача українських власних імен графічними засобами англійської мови, вживання англійських займенників *this* і *that* як перекладних відповідників українського займенника “такий” та займенника *every* як перекладного відповідника українського займенника “всі”, вживання дієслова “*to seem*” у перекладі та англійські відповідники українського словосполучення “той, хто”.

1. Вибір одного англійського лексичного відповідника із синонімічного ряду

Одним з найскладніших моментів у перекладі лексичних елементів є вибір одного лексичного елементу цільової мови з низки синонімів. Це зумовлено тим, що синоніми нерідко характеризуються тільки незначними семантичними і стилістичними відмінностями, які перекладачеві обов'язково потрібно знати для того, щоб зробити правильний вибір варіанта перекладу.

Тому проблеми вибору нижче будуть розглянуті на прикладі синонімічного ряду “величезний” *huge, enormous, vast, tremendous, stupendous, massive, extensive, gigantic, colossal* і буде пояснено відмінності окремих синонімів. Всі ці прикметники позначають значну величину.

Прикметник enormous вживається для позначення того, що перевищує норму або стандарт за розмірами, величиною або ступенем, наприклад, “величезний айсберг” – enormous iceberg.

Huge при позначенні якості конкретних об’єктів звичайно передає ідею масивності або й навіть безформності, наприклад, “величезна скеля” – a huge mass of rock. Tremendous вживається для позначення чогось такого великого, що викликає здивування або острах, наприклад, “величезна кількість устаткування” – a tremendous amount of equipment.

Прикметник immense особливо вживається для позначення того, що є надзвичайно великим безвідносно до взірця або стандарту, наприклад, “величезна споруда” – immense building. Всі зазначені прикметники можуть вживатися у переносному значенні, наприклад: величезний успіх – huge success, величезні зусилля – tremendous efforts, величезна зацікавленість – enormous curiosity, величезна радість – immense joy.

У залежності від іменника, з яким сполучається прикметник “величезний”, його переклади будуть різні, наприклад: величезні зміни – enormous changes, величезна сума – enormous sum, величезний апетит – enormous appetite, виступати перед величезною аудиторією – to play to enormous business, мати величезну перевагу у звичайних видах озброєнь – to have an enormous lead in conventional weapons, величезна кількість ще не зібраного матеріалу – enormous quantities of as yet ungathered materials, величезний особняк – enormous mansion, величезні колонії (птиць) enormous aggregations (assemblages), величезна територія – enormous area, величезна кількість – enormous number (quantity), величезна вага – enormous weight, величезний простір – enormous expanse, величезний вплив – enormous influence, величезне дерево – enormous tree, величезне збільшення – enormous increase, величезна данина – enormous tribute, величезна швидкість – enormous speed, величезна територія – immense territory, величезне коло емоційних конфліктів – immense range of emotional conflict, величезне матеріальне багатство – immense material wealth, величезна радість – immense joyousness, величезна популярність – immense popularity, величезна будівля – immense structure, величезні зграї птахів – immense numbers of birds, величезна територія – immense (vast) territory, enormous area, величезне матеріальне багатство – immense material wealth, величезний апетит – immense (enormous) appetite, величезна відстань – immense distance (length), величезний простір – immense space, величезний потенціал – immense potential, ве-

личезна шкода – immense damage, величезний торговий дефіцит – immense trade deficit, величезна глибина – vast depth, величезна імперія – vast empire, величезна кількість – vast amount, величезні іригаційні споруди – vast irrigation works, величезна змія – a serpent of huge extent, величезна будівля, що знеслася до неба – a huge building lofting into the sky, величезне задоволення – huge delight, величезна різниця – huge difference, величезні прибутки – huge profits, величезний кінь – a huge beast of a horse, величезні зусилля – massive efforts, величезний успіх фільму – massive success of a film, величезні недоліки – massive faults, величезні проблеми – massive problems, величезний апетит – gigantic appetite, величезний скелет мамонта – gigantic frame of a mammoth, величезне досягнення – stupendous achievement, величезна будівля – prodigious building, величезна сума грошей – prodigious sum of money, величезні плантації – extensive plantations, величезна дупість – colossal stupidity.

Завдання 1. Уважно порівняйте наведені нижче український оригінал з англійським перекладом, звертаючи особливу увагу на вибір варіанту перекладу слова із синонімічного ряду. Якщо ви вважаєте, що певне перекладацьке рішення є не досить вдалим, запропонуйте свій варіант перекладу:

Баку і Єреван на капітолійському пагорбі

Вірменське й азербайджанське лобі намагаються завоювати прихильність Конгресу США. Рішення одного з комітетів американського Конгресу, що засідав за десятки тисяч кілометрів від Баку, в Азербайджані назвали своєю значною перемогою.

Комітет з асигнувань 10 вересня схвалив законопроект свого голови Боба Лівінгстона, що перед-

Baku and Yerevan on Capitol Hill

The Armenian and Azerbaijani lobbies are doing all they can to win the favor of the U.S. Congress. Officials in Azerbaijan regarded the decision of the U.S. Congress committee on appropriations, which convened tens of thousands of kilometers away from Baku, as a major victory for the republic.

On September 10, the committee on appropriations approved a bill proposed by its chairman, Bob Living-

бачає надання допомоги урядові у Баку. Тим самим члени комітету проголосували за скасування санкцій стосовно Азербайджану.

Проте рівно через тиждень проміжна перемога обернулася поразкою. Палата представників Конгресу залишила у силі заборону на надання прямої допомоги Азербайджану з боку уряду США.

Які цілі вірменського й азербайджанського лобі? Перші намагаються повернути струмочок американської фінансової допомоги у бік Вірменії, одночасно намагаючись якнайбільше послабити зв'язки Азербайджану і США.

Дотепер це вдавалося, оскільки в Конгресі переважає так звана вірменська група. Треба сказати, азербайджанські власті самі здають козири вашингтонським опонентам.

За деякими відомостями, саме розгін опозиційного мітингу в Баку 12 вересня вплинув на результати голосування в Конгресі.

Навіть нейтрально налаштовані конгресмени заявили, що не можуть скасовувати санкції проти Азербайджану, оскільки там порушуються демократичні принципи.

Це сильний козир, що буде й надалі з успіхом використовувати вірменське лобі. Особливо якщо на майбутніх президентських виборах

ston, to offer help to the government of Baku. In so doing, the committee members voted in favor of lifting the sanctions against Azerbaijan.

But exactly one week later, the victory turned sour when the House of Representatives of the Congress refused to abolish the ban that prohibits the U.S. government from offering direct aid to Azerbaijan.

What are the goals of the Armenian and Azerbaijani lobbies? The former are trying to turn the stream of U.S. financial aid Armenia's way, all the while trying to weaken Azerbaijan's ties with the United States as much as possible.

So far, it has managed to do so, since the so-called Armenian group has the advantage in the Congress. It should be noted that the Azerbaijani authorities are themselves playing into the hands of their rivals in Washington.

Some sources say that it was the dispersal of the oppositionist rally in Baku on September 12 that influenced the results of the voting in Congress.

Even impartial congressmen announced that the sanctions against Azerbaijan could not be lifted because democratic principles are being violated in the republic.

This is a powerful trump card that the Armenian lobby will play from now on, especially if serious violations are discovered during the upcoming

в Азербайджані 11 жовтня виявляться серйозні порушення.

Поки ж перемагати будуть вірмени, оскільки у цій захоплюючій шаховій партії в їхніх лобістів сильніші фігури.

Білий дім, що заявляє про бажаність зняття санкцій з Азербайджану, рішучих дій у цьому напрямку не починає. Попереду – президентські вибори, в яких візьме участь теперішній віце-президент Альберт Гор.

Йому, як і будь-якому іншому кандидату, навряд чи захочеться псувати стосунки з вірменською діаспорою Америки, що має величезний вплив у Каліфорнії.

Популярна серед американських політиків приказка “Хто виграв у Каліфорнії – перемагає в Америці” не раз доводила свою правоту.

Завдання 2 Перекладіть речення, правильно визначивши, яку лексичну одиницю слід вжити як відповідник українського прикметника “величезний”:

1. Борговий тягар країн, що розвиваються, є величезним. 2. Цим словам надається величезного значення при визначенні друзів та ворогів. 3. Олександр Македонському знадобилося всього лише три роки на підкорення цієї величезної території. 4. Ріка Ангара витікає з величезного озера Байкал. 5. Він нажив величезне багатство. 6. Раптом у дверях з'явилася величезна людина. 7. Болонські митці мали величезний вплив на найбільший центр мистецтва бароко – Рим. 8. Прерії – це величезні майже рівнинні простори. 9. Авгій мав величезне стадо худоби. 10. У 1625-27 роках Джованні Лафранко розписав величезний купол церкви Святого Андрея у Римі. 11. Інтернет, який іноді називають “інформацій-

presidential elections.

For the time being, the Armenians look like emerging victorious, since their lobbyists have stronger figures.

The White House, which has announced its desire to lift sanctions against Azerbaijan, is not taking any resolute steps in this direction. It must think about its own presidential elections and Vice President Albert Gore's chances in them.

Gore will hardly want to spoil relations with America's Armenian diaspora, which has a huge influence in California.

The popular saying “Whoever wins in California will win in America” has proved true on more than one occasion.

ною супермагістраллю” – це величезна комп’ютерна мережа комп’ютерних мереж. 12. Це був період величезних інтелектуальних відкриттів. 13. Банкет відбувся у величезній залі. 14. Самсона боялися через його величезну силу. 15. Книга мала величезний успіх. 16. Він прочитав величезне двадцятитомне видання повного зібрання творів. 17. У їхніх величезних полотнах розкривається краса рідного пейзажу. 18. Ця організація тримається на величезних субсидіях. 19. Видавці цієї книги готові випустити нове видання величезним накладом. 20. Вистава мала величезний успіх. 21. На це пальто вона витратила величезну суму грошей. 22. Понесені матеріальні збитки були майже такими ж величезними. 23. Зараз більшість астрономів вважає, що квазари – це активні галактики, в ядрах яких розташовані величезні чорні діри. 24. Це був один із англійських сільських будинків, де величезні кімнати. 25. Нова конституція, яка надала величезні повноваження виконавчій гілці влади у Чилі, була прийнята у 1833 році.

2. Трансформація генералізації

а) Загальна характеристика

В англійській мові є деякі слова широкої семантики, що у мовленні вживаються значно частіше, ніж їх українські відповідники. Заміна слова вужчої семантики на слово ширшої семантики при перекладі називається лексичною трансформацією генералізації. Наприклад, у наведених нижче прикладах українські дієслова-присудки “відвантажено”, “подарував”, “служили”, “відвантажувати” та “поснідали” мають вужче значення, ніж їхні відповідники *have been sent*, *has given*, *were*, *to send* і *had a meal* в англійських перекладах:

Річний план на 1999 рік становить 80 млн. тонн вугілля; вже відвантажено майже 33 млн. тонн.

The yearly plan for 1999 is 80 million tons of coal; nearly 33 million tons **have already been sent** to consumers.

Це мені подарував Петро. Ви служили в армії?

Petro **has given** it to me. **Were** you in the army?

Для того, щоб теплові електростанції могли акумулювати необхідні резерви на зимовий період, шахтам наказано щоденно відвантажувати на станції 100 тис. тонн вугілля.

In order for thermo-electric stations to accumulate the necessary reserves for the winter period, mines are being instructed **to send** 100,000 tons of coal daily to the stations.

О восьмій ранку ми добре поснідали.

At eight o'clock in the morning we **had a square meal**.

Серед англійських слів широкої семантики, що у перекладі замінюють українські слова вужчої семантики, можна назвати такі, як *entity*, *affair* та *unit*, не кажучи вже про слово *thing* “рiч” (про застосування останнього у перекладі див. окремий відповідний параграф):

В угоді не йшлося про єдину державу або державоподібне утворення.

The treaty did not speak of a single state or a state-like **entity**.

За законом, корпорація є єдиною юридичною особою, що може позиватися та відповідати у суді.

In law, a corporation is a single **entity**, a person that may sue or be sued.

Нейтрон можна розглядати як одну з суттєвих складових атома, навіть якщо він, як і адрон, є складним утворенням.

The neutron may be regarded as one of the basic constituents of the atom, even though it (like all hadrons) is a complex **entity**.

Кошти заощаджуються одним підприємством в одному кінці світу, а використовуються іншим підприємством для виробництва товарів в іншому кінці світу.

Funds are saved by one **entity** in one part of the globe and are used by a second **entity** to produce goods in another part of the world.

Медалі та відзнаки є явними свідченнями заслуг, які особа має перед державою або керівним органом.

Medals and decorations are conspicuous tokens of services rendered by an individual to a state or governing **entity**.

Будь-який цифровий комп’ютер складається з 4 основних складових: обчислювально-логічного блока, блока пам’яті, блока управління та вхідного і вихідного пристроїв.

Any digital computer contains four basic elements: an arithmetic and logic **unit**, a memory **unit**, a control **unit**, and input-output **units**.

Яким є онтологічний статус творів мистецтва, або ж що це за рiч – твір мистецтва?

What is the ontological status of works of art, or what kind of **entity** is a work of art?

Музикальні традиції афро-американців почали формуватися як певне явище у другій половині XVIII ст.

African American musical traditions began to emerge as an identifiable **entity** in the latter half of the 18th century.

Можливо, це перший тематичний рок-альбом, задуманий як тематично єдиний музичний **твір**.

Негатронне випромінювання призводить до збільшення на одну **одиницю** атомного числа.

Таким чином, історія відносин між філософією та релігією є давньою та непростю **справою**.

Носіння масок виникло під час народних гулянь на основі народних традицій; часто воно мало характер спонтанного суспільного **дійства**.

Трансформація генералізації може застосовуватися при перекладі слів різних частин мови. Нижче буде докладніше розглянуто її застосування на прикладах вживання в перекладах на англійську мову дієслів to be та to say.

Завдання 3 Перекладіть речення, визначивши, до якого українського слова слід застосувати трансформацію генералізації (в англійських перекладах доречно вжити одне із слів широкої семантики **entity**, **unit** або **affair**):

1. Співробітники корпорації не несуть особистої відповідальності за дії корпорації як юридичної особи. 2. Він стверджував, що для пояснення всіх змін потрібно відповісти на 2 запитання, пов'язані з двома причинами: 1) матеріальною причиною – з чого складається річ, та 2) формальною причиною – формою, яку набуває річ, що змінюється. 3. Безперечно, Середземне море залишалось більш впізнаним утворенням, ніж Європейський континент, аж до XVI сторіччя. 4. Ця течія робить Атлантичний океан як фізичне утворення відмінним від інших. 5. У 1977 році Конгрес схвалив план Джиммі Картера про об'єднання різних програм цивільної оборони та різних програм з надзвичайних ситуацій в один орган – Федеральне управління з надзвичайних ситуацій. 6. На кінець століття кубинська література стала культурним явищем, яке істотно відрізнялося від іспанської літератури. 7. Батальйон – це основний підрозділ у струк-

Perhaps this is the first rock album designed thematically as a single musical **entity**.

Negatron emission results in an increase in atomic number of one **unit**.

The history of the relation between philosophy and theology is thus a long and mixed **affair**.

Masking originated in folk festivals and traditions; often it was an impromptu social **affair**.

турі збройних сил, який виник наприкінці XVI ст. як найменший тактичний підрозділ піхоти та кінноти. 8. Ще в інших суспільствах розлучення – це переважно економічна справа; звичайно, це пов'язано з поверненням платежів, зроблених під час весілля.

б) Генералізація шляхом вживання у перекладі дієслова to be

Особливо часто результатом застосування трансформації генералізації при перекладі є вживання в англійському реченні дієслів широкої семантики to be та to say.

В англійському мовленні у порівнянні з українським досить значною є частотність вживання дієслова to be, що використовується як елемент аналітичних форм дієслова і як повнозначне слово. Особливо помітна активність повнозначного дієслова to be, що можна пояснити тим, що його значення певним чином залежить від обставинних іменникових груп, які вживаються після нього, наприклад:

Картина **висить** на стіні.

The picture **is** on the wall.

Увага **зосереджується** на відносній позиції суттєво подібних елементів.

The focus **has been** upon the relative position of essentially similar units.

Його письмовий стіл **стоїть** посередині кімнати.

His desk **is** in the middle of the room.

Літера М **позначає** "max".

The letter M **is** for Mach.

Він **ходив** до школи і університету разом з директором компанії.

He **had been** to school and university with the CEO.

Як можна помітити, значення дієслова-присудка to be у наведених прикладах значною мірою модифікується і конкретизується за допомогою іменникових груп (особливо тих, що починаються з прийменника), які розташовані після нього.

Ще одна причина активності дієслова to be в англійському мовленні – це менші обмеження на його вживання у текстах різних стилів, особливо у нерозмовних стилях. Так, у прикладі, що наводиться нижче, відповідником нейтрального дієслова-присудка "трапилося" є саме was, в українському розмовному мовленні відповідником якого виступає "бути":

Це **трапилося** лише два роки тому.

It **was** only two years ago.

Подібне ж спостерігається й у таких прикладах:

Для британського уряду Північна Ірландія **становить** значну проблему.

Проблема **полягала** в тому, що вони не знали, як діяти.

Дієслова категорії стану та деякі дієслова, що позначають процеси, у функції присудка можуть перекладатися “універсальним” дієсловом існування to be. У такому разі при перекладі відбувається певна генералізація змісту дієслова, і тому таку лексичну заміну можна називати лексичною трансформацією генералізації (розширення значення дієслова при перекладі):

З-за кордону **стало** менше **лунати** закидів на адресу цієї країни щодо порушення прав людини.

Коли не розплющиш очі, завжди бачиш площину, що **має** два виміри.

Робота таксиста **полягає** у тому, щоб возити людей туди, куди їм потрібно.

Стара хатинка **стояла** на нашій ділянці.

Діяльність цих терористів **становить** загрозу міжнародному співтовариству.

Під рукою він тримав сувій газет, щоб показати, що він **ходив** за поштою.

Коли я повернувся зі школи того вечора, батько вже **поїхав** до міста.

Майже завжди він **входив** до складу шкільної ради.

Хлопчисько часто **приходив** до нас додому.

Це **призначено** для мене?

Дівчинка **сиділа** на кушетці.

Northern Ireland **has been** a great strain on British government.

The problem **was** they did not know how to act.

There **have been** fewer reproaches from abroad directed at the country over human rights violations.

Whenever you open your eyes, you see a plane which **is of** two dimensions.

A cab driver's job **is** to drive people anywhere they want to go.

The very little, old log cabin **was** on our land.

The terrorists' activities **are** an international threat.

He had a big roll of papers under his arm, to show that he **had been** for his mail.

When I came from school that night father **had been** to town.

Almost always he **has been** on the school board.

The laddie **has been** at our house often.

Is this for me?

The girl **was** on a couch.

Ця брутальна різанина **трапилася** вранці шостого.

Я гадаю, що це **відбудеться** вранці.

Нижче наводиться неповний перелік українських дієслів, які у функції присудка можуть перекладатися англійським дієсловом to be: *зосереджувати(ся) (на чомусь), полягати, становити, виступати, становити, мати, лежати, сидіти, висіти, приїздити, відбуватися, траплятися, стояти, позначати, їздити, ходити, входити (в тому числі до складу), приходити, тримати, відбуватися, робитися, лунати, доноситися, класти в основу, розташовуватися, навідуватися, існувати.*

Іноді повнозначні англійські дієслова-присудки можуть перекладатися англійським дієсловом to be у складі конструкції there is/are:

20 травня 1474 року у Києві **відбувся** землетрус.

Потім **почувся** тихий шепіт.

На стіні **висить** картина.

У демократичній пресі **зчинився** галас, проте цього й слід було очікувати.

Через 50 метрів **пролунав** вибух.

З'явилася непідтверджена чулка, що Вартазарова як глава політичної партії обвинувачується у порушенні президентського припису стосовно державної служби.

Було зроблено спробу включити таке положення у новий карний кодекс.

Таким способом перекладаються українські речення, присудок яких виражений дієсловами “відбуватися, почувися, зчинитися, з'явитися, пролунати, надходити, настати, висіти, зробити, віддати”.

Завдання 4 Перекладіть речення, використовуючи дієслово-присудок to be замість дієслова-присудка українського речення:

This brutal massacre **was** on the morning of the sixth.

I think it's in the morning.

There was an earth tremor in Kyiv on May 20, 1474.

Then **there was** a slight whisper.

There is a painting on the wall.

There was an outcry in the democratic press, but that was only to be expected.

After some 50 metres **there was** an explosion.

There was an unconfirmed rumor that Vartazarova, as head of a political party, was incriminated in violating the presidential regulation on state service.

There was an attempt to include that provision in the new criminal code.

1. Коли це відбудеться? 2. Іронія тут полягає в тому, що церква, з якою бунтівники шукають унії, все ще не вирішила, як бути із наданням сану священника жінкам. 3. Протягом наступних двох сторіч Ірландія становила загрозу безпеці Великобританії. 4. У Великобританії релігія має незначне політичне значення. 5. Книга лежить на столі. 6. Вона приїздила сюди на свята. 7. Стій, де стоїш. 8. Минулого тижня ми їздили до Німеччини, щоб підписати угоду. 9. Він учиться в університеті і збирається стати адвокатом. 10. Особливість української внутрішньополітичної ситуації полягає в тому, що основний вододіл між партіями проходить не в економічній, а в зовнішньополітичній сфері. 11. Центр Дніпропетровська розташований на високому правому березі Дніпра, а на низькому лівому березі розкидані окраїнні райони. 12. Міліція вже навідалася сюди. 13. А зараз я скажу тобі, який зв'язок існує між цими двома речами. 14. Ті, хто виступає за надання сану священника жінкам, стверджують, що якщо Ісус не може бути представлений жінками за олтарем, то як тоді він може представляти жінок на розп'ятті? 15. Його руки міцно тримали "дипломат". 16. Я мало знаю цього чоловіка; він приїздив сюди у справах один раз чи двічі. 17. Сьогодні робляться прогнози, досягнення української команди у Сідней повинні бути майже такими ж, що й в Атланті. 18. Мій досвід свідчить про те, що за кордоном люди приймають цей прапор за прапор Швеції. 19. Найбільше зростання націоналізму спостерігається у колишніх комуністичних країнах Східної Європи. 20. Проблема полягає у тому, що влада ще не займається серйозно фінансовою стабілізацією.

Завдання 5 Перекладіть речення, застосовуючи конструкцію **there is**:

1. Надійшло невідоме повідомлення про смерть одного з них у лікарні. 2. Настала хвиля мовчання. 3. Почувся сильний грюкіт у двері. 4. На ринку відбулося лише тимчасове й незначне зниження цін. 5. На стелі сидить комар. 6. Потім відбувся озброєний напад на компанію "Фрам", внаслідок чого залишилося два трупи. 7. Юнак був схвильований. У його питанні відчувалося благання. 8. Настала пауза. 9. У супі плаває муха. 10. Відбулося також незначне зниження цін на продукти першої необхідності. 11. Вночі перед підписанням російсько-української угоди про поділ Чорноморського флоту у всьому п'ятизірковому готелі зчинився буквально фурор. 12. У період з середини вересня до середини

жовтня відбулося безпрецедентне зростання виробництва на 15 відсотків. 13. Незадовго до виборів було зроблено витік інформації. 14. В ущелині відбулася збройна сутичка між проурядовими та антиурядовими угрупованнями. 15. Він зачинився у кабінеті голови відділу, відкрив пакунок, і потім пролунав вибух... 16. Проїшло ще кілька днів, і відбувся напад на міліцейську дільницю у Вінниці. 17. Так, було віддано наказ про припинення вогню, але дуже важко утримати солдатів з автоматами, коли тут проходить лінія фронту. 18. Черговий офіцер по місту сказав кореспонденту, що надійшов анонімний дзвінок про бомбу, закладену у цьому кінотеатрі, але то була фальшива тривога. 19. За тиждень до викрадення надійшло неофіційне повідомлення, в якому стверджувалося, що міністр оборони готує збройне вторгнення. 20. Всупереч очікуванням, 12 травня відбувся обмін полоненими та заручниками. 21. Негайно надійшла реакція від Паризького клубу. 22. Я казав, що тоді і зараз відбувалася елементарна боротьба за владу. 23. Внаслідок цього відбувся замах на життя колишнього міністра оборони.

в) Генералізація при перекладі українських дієслів мовлення шляхом вживання у перекладі дієслова to say

Нерідко лексична трансформація генералізації застосовується при перекладі слів говоріння, що вводять пряму мову, які перекладаються за допомогою дієслова широкої семантики to say. У першу чергу це стосується тих випадків, коли дієслово-присудок має форму минулого часу.

Нижче наводиться неповний список українських дієслів говоріння, що можуть перекладатися на англійську мову за допомогою дієслова to say, та приклади застосування трансформації генералізації шляхом вживання дієслова to say до українських дієслів говоріння (*заявляти, стверджувати, відповідати, питати, звертатися, просити, наказувати, вигукувати, зауважувати, погоджуватися, не погоджуватися, заперечувати, попереджати, покликати, вибачатися, прощатися, повідомити, здивуватися, запевняти*):

"Двісті солдатів!", **вигукнув** полковник, прочитавши донесення. "Two hundred soldiers!", **said** the colonel after he had read the reports.

"Приведи його сюди", нарешті **наказав** він. "Bring him here," he **said** finally.

"Добре, добре", нарешті **пого-** "Okay, okay," Mykhailo **said** at

дився Михайло, “цього достатньо”.

“Почуваєш себе не так добре сьогодні?”, спитала вона.

“О, я в повному порядку”, відповів він.

“Йди-но сюди, любий”, поклікала Марія.

“Шкода, що так трапилось”, вибачився я, коли повернувся.

“Розумію”, погодився я знову.

“До побачення”, попрощався Мирон з юнаком.

“Ні”, не погодився Павло, на цей раз рішуче.

Зрозуміло, що не у всіх випадках при перекладі до наведених вище українських дієслів мовлення застосовується означена трансформація генералізації (тобто, зовсім не завжди вони перекладаються англійським дієсловом to say). Наприклад, якщо в українському оригіналі близько один до одного вжито кілька дієслів мовлення, то у перекладі можна використовувати англійські дієслова говоріння із вужчою семантикою (to ask, to inquire, to answer, to reply, to order, to remark тощо). Однак слід зазначити, що в англійському тексті цілком прийнятним є те, що дієслово to say вживається близько один до одного кілька разів.

Завдання 6. Уважно порівняйте наведені нижче український оригінал з англійським перекладом, звертаючи особливу увагу на випадки вживання у перекладі дієслова to say. Якщо ви вважаєте, що певне перекладацьке рішення є не досить вдалим, запропонуйте свій варіант перекладу:

Фонд держмайна прагне не допустити приватизації підприємства “Рівнеазот” за особливою процедурою

20 лютого Верховна Рада планує розглянути підготовлений народним депутатом України Володимиром Черняком проект закону про особ-

last, “that’s enough.”

“Not feeling so well today?” she said.

“Oh, I’m great!”, he said.

“Come here, darling,” said Maria.

“I’m sorry about that,” I said as I came back.

“I see,” I said once more.

“Goodbye,” Myron said to the young man.

“No,” said Pavlo, definitely now.

State Property Fund Does Not Want “Rivneazot” Privatization under a Separate Law

On Feb.20, Ukraine’s lawmakers will consider the bill on the privatization of Rivneazot mineral fertilizer plant. The bill submitted by Volody-

ливості приватизації підприємства “Рівнеазот”, що виробляє мінеральні добрива. Його ухвалення означатиме значні фінансові втрати для держави. Про це повідомив 19 лютого на прес-конференції заступник голови Фонду державного майна (ФДМ) Леонід Кальниченко.

Він вважає, що ухвалення такого закону не є доцільним. Воно фактично означатиме зупинку уже розпочатого міжнародного тендеру з продажу 53,86% акцій “Рівнеазоту”, зниження рівня конкуренції серед покупців і дроблення контрольного пакета акцій підприємства, а відповідно зниження їх ціни, черговий негативний удар по інвестиційній привабливості України.

“Зрештою, якщо по кожному підприємству ухвалювати окремі закони, то ми будемо займатися приватизацією ще 200 років”, – підкреслив Леонід Кальниченко. Він повідомив, що уряд ще офіційно не висловив ставлення до законопроекту Володимира Черняка, але висловив сподівання, що погляди на нього ФДМ і Кабміну збігатимуться.

За інформацією з джерел у Верховній Раді, в ухваленні законопроекту про особливий механізм приватизації “Рівнеазоту” зацікавлена компанія Енергозбут, яка вже є акціонером цього підприємства і яка близька до народного депутата Костянтина Жеваго.

Згідно з законопроектом, пріоритетне право на викуп акцій “Рів-

myr Cherniak may entail considerable financial losses for Ukraine, State Property Fund (SPF) deputy head Leonid Kalnychenko claimed, addressing a press conference on Feb.19.

According to the SPF official, there is no need to enact this bill because it will automatically suspend the on-going international tender to sell a 53.86% stake in Rivneazot, reduce competition among investors and lead to the fragmentation of the shareholding. All this will affect the price of Rivneazot stock and will be another blow to Ukraine’s investor attractiveness.

“If for each privatized enterprise a separate law is needed, the sell-off will take another 200 years”, L.Kalnychenko stressed. He said there had not been any reaction from the government but he said he expected it will be the same.

According to a source in the Verkhovna Rada, Enerhozbut, a company which already owns a stake in Rivneazot and which is close to people’s deputy Kostiantyn Zhevahov, has shown increasing interest in the sell-off of Rivneazot.

Under the bill, either Rivneazot or its employees have preemptive rights

неазоту” отримує саме підприємство або його трудовий колектив. Причому ціна запропонованого до приватизації пакета акцій має визначатися на підставі котувань акцій “Рівнеазоту” у Позабіржовій фондовій торговельній системі (ПФТС) у період з 1 січня по 1 липня 2000 року.

Оскільки ж у цей період акції “Рівнеазоту” у ПФТС взагалі не котувалися, то це означає, що пакет мав би бути проданий за номінальною вартістю. До того ж Володимир Черняк пропонує надати покупцеві відтермінування на півроку з оплати вартості пакета.

Роланд Шпітц, представник міжнародного консорціуму “Роберт Флемінг енд Ко.”, що є радником з проведення тендеру з продажу 53,86% акцій “Рівнеазоту”, заявив 19 лютого на прес-конференції, що в нього склалося враження, що новий законопроект створювався наспіх з єдиною метою призупинити проведення міжнародного тендеру.

Він зазначив, що серед претендентів, які подали заявки на участь у тендері (таких 12) є серйозні європейські компанії, в тому числі з Італії та Німеччини, які активно працюють на європейських ринках хімічної продукції.

Роланд Шпітц сказав, що йому важко зрозуміти, як концентрація акцій у трудового колективу буде

to buy stock. The price of stock to be sold is to be based on the current price for Rivneazot stock as registered at the PFTS trading system, spanning Jan.1 and June 1, 2000.

Since Rivneazot stock was not quoted at the PFTS during this period, this means that a controlling stake could be sold at its nominal value. Under the bill, a buyer will get a 6-month delay with payments for the stake.

Roland Spitz, representing an international consortium Robert Fleming & Co., an advisor for the tender to sell a 53.86% stake in Rivneazot, declared on Feb.19, speaking to journalists, that he is under the impression the bill has been prepared at the eleventh hour with a sole purpose of stopping the international tender.

He said that among the participants of the tender, 12 in all, are well-known European companies from Italy and Germany which are actively involved on international chemical products markets.

Roland Spitz said it is hard for him to understand how the sales of stock to the plant employees will increase

сприяти збільшенню надходжень до держбюджету, підвищенню конкурентоспроможності продукції “Рівнеазоту” та створенню сприятливих умов для залучення інвестицій.

Окрім того, він не розуміє, чому автори законопроекту передбачають відтермінування оплати за пакет акцій, тоді як в умовах міжнародного тендеру чітко сказано, що його переможець повинен сплатити всю вартість акцій упродовж 10 днів.

Ще один представник радника з проведення тендеру Дмитро Крищенко висловив сумнів у здатності “Рівнеазоту” самостійно модернізуватися з огляду на те, що за 2000 рік підприємство на 10% скоротило виробництво азотних добрив, у той час як інші виробники цієї продукції наростили обсяги: концерн “Стирол” на 13,5%, черкаське об’єднання АЗОТ – на 2,3%.

budgetary revenue, Rivneazot competitiveness, and enhance the investment climate.

Another thing which stumps R. Spitz is why, under the bill, a buyer should be allowed a delay with payments for the stake, whereas, under the rules of the on-going tender, investors are to pay up for the whole amount of stock within the nearest ten days.

Another tender advisor’s representative, Dmytro Kryshchenko, said he doubts Rivneazot chances to modernize itself independently, due to a 10% drop in nitrogen fertilizer production in 2000, while other manufacturers have increased their turnout, the Styrol concern up by 13.5% and the Cherkasy-based Azot up by 2.3%.

Завдання 7. Перекладіть речення, вживаючи дієслово-присудок **to say** замість дієслова-присудка українського речення:

1. “Чи я щось їв на обід?”, спитав він. “Ой, зовсім нічого”, відповіла вона. 2. “Іване!”, нетерпляче покликала вона його. “Поквапся, а то ми спізнаємося”. 3. “Інші жінки ніколи не носять таких капелюшків”. “Так,” погодилася вона, “не носять”. 4. “Що трапилося?”, знову спитала дівчина. 5. “Що тут відбувається?”, спитав я. 6. Він заявив: “У мене склалася враження, що прокуратурою керує не генеральний прокурор, а хтось зі сторони”. 7. “А ну, забирайся!”, наказав господар хлопцю. 8. “Рівень води у річці Прип’ять не повинен піднятися більше ніж на 4–4,5 м”, заявляє директор Радіоекологічного центру. 9. “Послухай”, звернувся я до дитини, “зараз ми подивимося твоє горло”. 10. “Вони почнуть з вас”,

попередив гість. 11. “Ви можете довіряти мені”, запевнив чоловік. 12. “Ви винні чи невинні?” “Невинний”. “Дуже добре”, зауважив суддя. “Можете сідати”. 13. “Які у вас маленькі ручки!”, здивувався студент із Бонну. 14. “Сподіваюся, ви не втомилися після подорожі”. “Так”, погодилася сестра. 15. “Після обіду приїздять два нових гостя”, повідомив завідувач пансіону. 16. “Чудовий день, чи не так?” “Так”, погодився я. 17. “О-о!”, нервово вигукнув хлопчик. 18. “Продовжуйте, татку”, зацікавлено попросив хлопчик. 19. Вона спитала: “Де ти знайшов це?” 20. “У такому разі”, зауважив він, “із нашою думкою доведеться рахуватися”.

г) Генералізація шляхом застосування англійського іменника широкої семантики **thing**

Відомо, що англійський іменник широкої семантики **thing** має своїми головними перекладними відповідниками українські слова “річ” та “предмет”:

Проте у цьому випадку талановиті **речі** з’являються далеко за межами цього.

фізичні **предмети**

But, in this case, talented **things** emerge far beyond this framework.

material **things**

Проте він застосовується й для перекладу таких українських слів і словосполучень:

1) “(ще) одне”:

І ще **одне**...

And another **thing**...

Одне, що турбує багатьох коментаторів – це удар, завданий національній самосвідомості.

One thing that worries many commentators is the blow to national identity.

І ще **одне**: як завжди, я покладаюся на Бога.

And another **thing**: as ever, I put my trust in God’s grace.

Ще **одне**, чи залишив він заповіт?

One thing more, has he left a will?

А це означає **одне**: населення повинно остерігатися “коров’ячого сказу”.

And this means **one thing**: the population should beware of mad cow disease.

Отже, “одне” може перекладатися як “thing” та “one thing”.

2) “перше”:

Перше, що я подумав, було “Де моя рушниця?”

The first thing I thought of was “Where is my rifle?”

Перше, що вона почула, було “Навіщо ж воно тобі?”

2) “це”:

Ми повинні додивитися **це** до кінця.

Це офіційно було схвалено на горі.

3) “такий, таке, така”:

Я б хотів, щоб **таке** люди обговорили зі мною.

Цим я не хочу сказати, що **таке** спрацює в ядерний вік.

4) “все” (іменник **thing** вживається у множині, іноді у сполученні з all):

Беручи **все** до уваги, ми повинні бути обережними.

Це робить **все** легшим для слідчого.

У такому разі **все** закінчиться погано тільки для частини найближчого оточення президента.

5) “те” та “щось”:

Головна різниця між **тим**, що могло зіпсуватися, і **тим**, що навряд чи колись може зіпсуватися, полягає у тому, що коли **щось**, що навряд чи може зіпсуватися, псується, то звичайно виявляється, що його неможливо дістати або відремонтувати.

6) “чого”:

Чого вони не могли очікувати від нього – так це того, що він був там першим.

“Чи є ще щось?” “Так, багато **чого**”.

7) “справи”:

Як же так кепсько пішли **справи**?

The first thing she heard was: “Why on earth do you want that?”

We should see **this thing** through to the end.

This thing had been officially okayed from the top.

I’d rather people discussed **this sort of thing** with me.

I am not saying that **this sort of thing** will work in the nuclear age.

All things considered, we should be cautious.

This makes **things** easier for the investigator.

In this case **things** will turn out badly for only part of the President’s closest entourage.

The major difference between a **thing** that might go wrong and a **thing** that cannot possibly go wrong is that when a **thing** that cannot possibly go wrong goes wrong it usually turns out to be impossible to get it or repair.

The thing they wouldn’t be expecting him to do was to be there in the first place.

“Is there anything else?” “Yes, **many things**.”

How had **things** gone so very wrong?

Після цього **справи** стали рухатися швидше. **Things moved quickly after that.**

8) “машина”, “штука”, “штуковина”:

Я радий, що мені не доводиться літати на цій *машині* (*штуковині*). **I'm glad I don't have to fly this thing.**

9) “Гаразд, добре, авжеж” (тут в англійській мові застосовується відповідник sure thing):

“Зви мене просто Петро, добре?” “Гаразд”. **“Just call me Petro, Ok?” “Sure thing.”**

“Покличте мого помічника”. “Добре, буде зроблено”. **“Call my aide.” “Sure thing, I'll do it.”**

10) “чимось” + прикметник (перекладається сполученням прикметника з thing):

У цю мить ніч здавалася йому **чимось живим**. **The night seemed like an alive thing to him at this moment.**

11) “все це” перекладається як the (this) whole thing або просто things: Саме там **все це** й почалося. **This is where the whole thing began.**

Повір мені, **все це** не так серйозно, як видається. **Believe me, this whole thing isn't as serious as it seems.**

Ви подаєте **все це** таким чином, що ви нібито не винуваті. **You put things in such a way that you might not be to blame.**

12) словосполучення “поміж іншого” перекладається як among other things:

Поміж іншого, він сказав, що їде до Львова. **Among other things he said that he would leave for Lviv.**

13) словосполучення “багато що” перекладається як many things:

Багато що у нашому житті виходить не так, як хотілося б. **Many things in our lives go by contraries.**

14) словосполучення “перш за все” перекладається як first thing та (коли “перш за все” є вставною фразою, відокремленою від решти речення комою) як for one thing:

Я зроблю це **перш за все**. **I'll do it first thing.**

Завтра вранці я **перш за все** зателефоную вам. **I'll call you first thing in the morning.**

Перш за все, вона дуже багато говорить. **For one thing, she talks too much.**

15) слово “єдине” перекладається як the one thing або the only thing: Це **єдине**, у чому ми можемо бути впевнені. **This is the one thing we can feel certain about.**

Це **єдине**, що має значення. **That's the only thing(s) that matter(s).**

16) за участю слова things, до якого додається прикметник, утворюються словосполучення, які відповідають українським словосполученням “все + прикметник” та деякі слова, що закінчуються на “-іка/ика” (things Japanese – японіка, все японське; things political – політика):

Я не маю пристрасті до **політики**. **I don't have a passion for things political.**

Мені ж потрібна **конкретика**. **What I need is things specific.**

Завдання 8. Перекладіть речення, вживаючи у перекладі іменник **thing** або словосполучення з ним як відповідник українського слова чи словосполучення:

1. Він продовжував бурмотати щось незрозуміле. 2. Ви повинні вибрати або те, або інше. 3. Він все забуває. 4. Це єдине, що мені було потрібне. 5. Ти завжди щось вигадуєш! 6. Все це просто, як два на два. 7. Справи так собі. 8. Справа у тому, що мені це не подобається. 9. Він зробив вигляд, що забув про все це. 10. Перше, що потрібно зробити – це забути про політику. 11. Не кожна країна має таке. 12. І ще одне – він дуже непокоївся, тому що не міг захистити Олену від наклепу. 13. Як це називається? 14. Це не те і не інше. 15. Ми почнемо навчати тебе літати на одній з цих машин. 16. Все йде шкереберть. 17. “Можливо пізніше, добре?” “Гаразд, Іване”. 18. “Так, я багато чого можу зробити”, сказала вона, фліртуючи з ним. 19. Її метод робить наголос на розвитку ініціативи та самостійності, дозволяючи дітям самим робити те, що їх цікавить. 20. Це зробив мороз. 21. Люди почали говорити про перемогу як про щось таке, про що вони знали. 22. Не турбуйся ні про що. 23. Тільки тоді все певною мірою стало зрозумілішим. 24. Він завжди говорить щось не те. 25. Наука – одне, а мистецтво – зовсім інше. 26. Ось те, що становить радість життя. 27. Все у природі взаємопов'язане. 28. Він вчинив щось дивне. 29. І насправді, все це простіше простого. 30. “Старий” до такого не звик. 31. Ще одне, що робить ці дві кампанії схожими – це те, що йому потрібно отримати абсолютну більшість голосів виборців. 32. Олексій кивнув головою, обдуму-

ючи справи. 33. Перше, що вони зробили – це спитали про зниклих. 34. Та машинка могла робити таке, чого не міг робити жодний домашній комп'ютер. 35. Усе це почалося із запуску першого у світі штучного супутника. 36. Я дуже зайнятий, але коли все трохи вляжеться, я вас відвідаю. 37. У таке я аж ніяк не втручаюся. 38. Справи зараз йдуть не так вже й добре. 39. І ще одне. Раніше закордонні пацієнти в інституті були переважно із братніх соціалістичних країн. 40. Нам є ще багато чому навчитися. 41. “Коли ви зможете дістати мені перелік того, що вам потрібно?”, спитала Ганна. 42. Нехай все йде так, як і йшло. 43. Ми знаємо багато такого, чого ви не знаєте. 44. Багато що, включаючи гормональні відхилення, може спричинити безплідність. 45. Він був майже впевнений, що все це не вийде. 46. Це ні те, ні се. 47. Він збирається все це звалити на вас. 48. Ми ніколи не чули про це. 49. Та все ж я хочу мати змогу слідкувати за справами. 50. “Тільки-но зачекай, поки ми повернемося”. “Авжеж, Григоре, ми чекатимемо”. 51. Рішеннями Верховного суду за часів Маршалла встановлено, поміж іншого, право Суду визнавати законодавчі акти Конгресу неконституційними. 52. Перш за все, не завжди було зрозумілим, хто точно належав до цієї групи. 53. Ти знаєш, що я бажаю їй щастя понад усе. 54. Я тут, щоб вчити чомусь. 55. Це не те, що повинні знати всі. 56. Пробач мене і нехай все буде так, як і раніше. 57. Та вони сказали мені те, чому я не можу повірити. 58. Це те, що зовсім дивує мене. 59. Я читав про таке у книжках, але раніше з цим не стикався.

3. Використання дієслів to have та to be у перекладі українських речень з дієсловами “мати”, “бути” та іншими дієсловами

Вступ

Є мови, де більше використовується дієслово “бути” (to be), і мови, що більше використовують дієслово “мати” (to have). Наприклад, у порівнянні з російською мовою в українській мові частіше вживається дієслово “мати”, тоді як в російській мові частіше вживається дієслово “бути”:

Вони втратили все, що мали при собі.	Они потеряли всё, что при них было.	They had lost all they had about them.
---	--	---

Команда мала не-
пробивний захист.

Дитина мала заля-
каний вигляд.

Які зауваження Ви
масте з приводу пове-
дінки мого сина?

Кожний з нас має
свої слабкі місця.

мати значне поши-
рення

У команды была
непробиваемая защита.

У ребёнка был за-
пуганный вид.

Какие у вас есть
замечания по поводу
поведения моего сына?

У каждого из нас
есть свои слабости.

быть широко рас-
пространённым

The team had an air-
tight defence.

The child had a co-
wed look.

What comments ha-
ve you about my son's
behaviour?

We all have our fai-
lings.

to have a wide dis-
tribution

а) Дієслово to have як відповідник дієслова “бути”

Разом з тим, українське речення може мати у своїй структурі дієслово “бути”, а відповідне англійське речення - дієслово to have:

Він був незбавлений здорового
глузду.

He had a fair amount of sense.

Цей засіб не буде дуже поши-
реним.

This means will not have a wide
distribution.

Він безпосередньо зацікавлений
у цьому.

He has a direct interest in this.

Можна навести ще такі приклади: бути схильним до нежиті - to have a natural disposition to catch cold, бути прив'язаним до когось - to have an affection towards smb., бути записаним на прийом до лікаря - to have an appointment with the doctor, бути упередженим стосовно чогось - to have a bias towards [against] smth., бути гарно вихованим - to have a sense of decorum, бути фотогенічним - to have a film face, бути делікатним (тактовним) - to have a light hand, бути держателем акцій компанії - to have shares in a company, бути двозначним - to have a double meaning (significance), бути про себе великої думки - to have a great conceit of oneself.

б) Вживання фразових дієслів з компонентом “have” у перекладі

Характерними для англійської мови є так звані фразові дієслова з to have - сполучення цього дієслова з іменником. Перекладачі повинні мати на увазі, що такі фразові дієслова з to have нерідко є відповідниками різноманітних українських дієслів, особливо дієслів доконаного виду:

У нього болять зуби.

Я, як звичайно, посплю вдень.

Давайте більше не битися.

Гірські райони, особливо в Альпах та на Кавказі, характеризуються широким діапазоном кліматичних умов, що залежать від їх висоти та орієнтації стосовно превалюючих вітрів.

He has a toothache.

I shall have my afternoon sleep.

Let's not have any more fighting.

Highland areas, notably in the Alps and Caucasus, have a large range of climatic conditions depending upon their height and orientation in relation to the prevailing winds.

Наведемо ще приклади фразових дієслів з to have: посваритися з кимсь – to have a difference with smb., затягнутися сигаретою – to have a drag on a cigarette, закурити – to have a draw, випити, напиться – to have a drink, виплакати – to have a good cry, випити чаю – to have a cuppa, ризикнути зробити щось – to have a dash at smth., отримати ступінь (науковий) – to have a degree, перекусити – to have a bite, зробити короткий перепочинок – to have a breather, почиститися – to have a brush, побитися – to have a brush together, поговорити – to have a chat, впасти – to have a fall, наїстися досхочу – to have a good feed, спробувати зробити щось – to have a fling at smth., налякатися – to have a fright, висловити припущення – to have a guess, постригтися – to have a haircut, поплавати – to have a swim, поголитися – to have a shave, помитися – to have a wash, погуляти – to have a walk, потанцювати – to have a dance, покурити – to have a smoke, глянути – to have a look, прийняти ванну – to have a bath, зіграти партію – to have a game, відчувати біль – to have an ache, відчувати великі труднощі – to have much ado, вступати у любовний зв'язок із кимось – to have an affair with smb., з'їсти порцію (тарілку) супу – to have a soup, зробити аборт – to have an abortion, підтримувати зв'язок з організацією – to have affiliation(s) with an organization, потрапити в аварію, зазнати аварії – to have an accident, отримати відповідь – to have an answer, обіймати посаду професора (інженера) – to have an appointment as a professor [as an engineer], відчувати відразу – to have a great aversion, переживати важкі часи – to have a bad time, гірко розчаруватися – to have a sad balk, насолоджуватися чимось – to have a ball with smth., веселитися – to have (oneself) a ball, спробувати, зробити спробу – to have a bash at smth., викупатися – to have a bathe, викликати зниження цін – to have a bearish effect, наїстися досхочу – to have a bellyful, клювати носом – to have a cat-nap, розмовляти – to have a conversation, сильно кашляти – to have a bad cough,

нападати на когось – to have a dab at smb., планувати повстання – to have a design for /of/ an insurrection, обговорювати щось – to have a discussion of smth., боятися чогось – to have a dread of smth., бачити сон – to have a dream, захоплюватися кимсь – to have a fancy for smb., глибоко відчувати красу – to have a deep feeling for beauty, писати легко та вишукано – to have a felicitous style of writing, летіти літаком – to have a fly in an airplane.

в) Дієслово “to be” як відповідник дієслова “мати” та інших українських дієслів

1. У деяких випадках дієслово “мати” перекладається англійською мовою (зокрема, у сполученнях з іменниками “успіх”, “бажання”, “значення”, “місце” тощо) за допомогою дієслова to be:

Я можу точно сказати, що вона буде мати успіх на вечірці. I predict she'll be a success at the party.

Ніхто не мав бажання вступити з ним у двобій. No one was willing to match themselves against him.

Він мав звичай рано вставати. It was a custom with him to get up early.

Це не має значення. It is of no consequence.

Іноді дієслово “мати” у сполученні з іменником (“право”, “гарантія”, “форма” тощо) перекладається пасивною формою англійського дієслова, до складу якої входить допоміжне дієслово to be:

Цей годинник має гарантію 2 роки. This watch is guaranteed for 2 years.

Континент приблизно має форму коми. The continent is shaped somewhat like a comma.

Ми маємо право знати правду. We are entitled to know the truth.

Ще один спосіб перекладу українського дієслова мати у сполученнях з деякими іменниками (“характер”, “стосунок” тощо) – це використання в англійській мові складного іменного присудка моделі “to be + прикметник”:

Ці закони мають рекомендаційний, а не обов'язковий характер. These laws are permissive rather than mandatory.

Цей текст не має стосунку до нашої теми. This text is not germane to our subject.

Можна навести такі словосполучення (у тому числі й стійкі) з дієсловом “мати”, англійськими відповідниками яких є словосполучення з дієсловом to be: мати пізнішу дату - be dated after, мати більший попит - to be much sought after, мати успіх - to be a success, не мати успіху - to be abortive, матися у достатку - to be in abundance, to be abundant, мати всі зручності - to be well accommodated, мати рахунок у (когось), мати справи - to be in account with, мати певну вагу - to be reckoned of some account, мати перевагу - to be ahead, мати крен - to be a list, мати дозвіл робити щось - to be allowed to do smth., мати великий запас продовольства - to be amply supplied with food, мати заборгованість - to be in arrears, мати призвання до якогось виду мистецтва - to be talented for an art, мати великий вплив - to be in the ascendant, мати залисини на скронях - to be bald at the temples, мати погану репутацію - to be bare of credit, мати напоготові пропозицію - to be beforehand with a suggestion, закон мав силу з... - the law was in being since ..., мати упередженість проти когось - to be bias(s)ed against smb., не мати ані копійки - to be broke to the world, мати грошики - to be in the bucks, мати під опікою - to be in charge of, мати пристойний прибуток - to be comfortably off, який має світове значення - of cosmic importance, мати достовірні відомості про те, що... - to be credibly informed that ..., мати борги - to be in debt, (більше) не мати боргів - to be out of debt, мати вади (дефекти) у чомусь - to be defective in smth., мати менше на одного пішака (*шахи*) - to be a pawn down, мати слабке здоров'я - to be down in health, мати ораторський хист - to be gifted with eloquence, мати роботу - to be in employ, мати оплачувану роботу - to be gainfully employed, мати право, мати повноваження - to be entitled, мати право на відпустку - to be entitled to a leave, не мати собі рівного - not to be equal led, мати повний штатний склад - to be up to establishment, мати некомплект в особовому складі - to be below establishment, мати місце - to be in evidence, мати поширення - to be very much in evidence, мати безліч примх - to be full of fads, мати багато грошей - to be flush of money, мати слабкість до чогось - to be a fool for smth., мати легку ходу - to be light on one's feet, мати вагу (вплив) - to be a force, мати ласкаві руки - to be gentle with one's hands, мати звичай робити щось - to be in the habit of doing smth., мати мало часу - to be hard pressed for time, мати слабке здоров'я - to be in bad (poor, ill) health, to be out of health, мати здоровий (міцний) організм - to be of healthy constitution, мати велику вагу - to be heavy, мати духовний сан - to be in holy orders,

мати достатньо коней - to be well horsed, мати бажання щось зробити - to be in the humour for smth. /to do smth., мати значення - to be of importance (significance), не мати переваги перед кимсь (*розм.*) - not to be in it, мати підстави робити щось - to be justified in doing smth., мати всі підстави соромитися - to be justly ashamed, мати законне право на щось - to be legally entitled to smth., мати спільну думку - to be in lockstep with smb., мати щастя (щось зробити) - to be lucky to, мати неприємності - to be in a mess, мати мільйони - to be worth millions, мати велике (невелике, першочергове) значення - to be of great [of little, of the first] moment, не мати (ніякого) значення - to be of no moment, мати гроші - to be in the money, не мати грошей - to be out of money, мати розбіжності - to be at odds.

Завдання 9 Перекладіть словосполучення з дієсловом “мати”, “бути” та іншими дієсловами, застосовуючи англійський відповідник **to be** або **to have**:

1. не мати жодного бажання зробити щось 2. не мати твердої мети 3. мати можливість і бажання 4. не мати жодної цінності 5. мати певну вагу 6. мати погану репутацію 7. мати звичку робити щось 8. мати значення 9. мати самостійний дохід, достатній для існування 10. мати гарну репутацію 11. не мати шансів виграти 12. мати неправильну форму 13. мати схильність до самотності 14. не мати достатньої кількості грошей 15. мати міністерський портфель 16. мати хоча б побіжну (поверхову) уяву про щось 17. мати деякі дивацтва 18. мати можливість зробити щось 19. мати неабиякий успіх 20. не мати жодного стосунку (до чогось) 21. мати гарну (погану) репутацію 22. мати схильність фантазувати 23. мати другорядне значення для цього проекту 24. мати великий попит 25. мати недостатньо (чогось) 26. мати недостатньо доказів 27. мати жадливий вигляд 28. мати дуже задоволений (сяючий) вигляд 29. мати твердий ґрунт під ногами 30. мати слабкість до когось 31. не мати достатньої кількості грошей 32. мати успіх 33. мати роботу 34. мати систему (метод) 35. мати задоволений вигляд 36. мати певне уявлення про щось.

Завдання 10 Перекладіть речення з дієсловами “мати”, “бути” та іншими дієсловами, застосовуючи англійський відповідник **to be** або **to have**:

1. Я не маю нічого проти. 2. Вистава мала великий успіх. 3. Кожний хлопчик міг мати свою думку. 4. Він мав успіх у ролі Гамлета. 5. Мало місце помилкове упізнання. 6. Це не має особливого значення. 7. Його думка не має значення. 8. Оскільки я мав гроші, я мав і можливість допомогти їй. 9. Колись він був заможним. 10. Будьте обережні! 11. Західні та південні частини країни характеризуються складним характером гір, долин, плато та низин. 12. Але ми поставимо колись нову п'єсу, яку він побачить. 13. Ці туфлі зовсім зношені. Ви повинні купити нові. 14. Ви всі підете і допоможете мені, а коли ми повернемося, то на сніданок поїмо хліба з молоком. 15. Вам надійшло повідомлення від друзів. 16. Він отримав жорстокий урок. 17. Гадаю, я б з'їв трохи ростбіфу. 18. Це не має значення. 19. Вона накинула пальто на плечі. 20. Він весь ранок ловив рибу, але у нього ані разу не клюнуло. 21. Ми вирішили розпочати діалог з прогресивними силами. 22. Ми чудово провели вечір. 23. Фасад будинку виходить на південь. 24. Він відчув безмежну радість. 25. Він глибоко переконаний у необхідності всебічної освіти. 26. Газета проіснувала зовсім недовго. 27. Дайте мені спробувати. 28. Він отримав листа. 29. У неї болить голова. 30. Чи не бажаєте ще одну філіжанку кави?

4. Псевдоінтернаціоналізми і переклад

Псевдоінтернаціоналізми - це слова вихідної та цільової мов, які значною мірою збігаються за графічною або звуковою формою, але мають різні значення. Такі слова ще називають фальшивими друзями перекладача через те, що перекладач може хибно сприйняти подібність форм певних двох слів за подібність і їхніх значень. Розрізняють повні псевдоінтернаціоналізми, коли значення слів зовсім не збігаються (наприклад, перекладним відповідником прикметника "актуальний" є не actual, який має значення "фактичний, справжній, реальний", а слова topical, urgent, burning, current) та часткові псевдоінтернаціоналізми (коли значення відповідних слів в українській та англійській мовах збігаються не повністю, наприклад, англійським відповідником слова "кран" можуть бути як слова tap, water-tap, faucet (із значенням "водопровідний кран"), так і слово plug (із значенням "пожежний кран") та слово crane (із значенням "вантажопідійомний або баштовий кран), тоді як подібне за формою до українського слова англійське слово crane має такі українські відповідники - 1) журавель, 2) вантажопідійомний кран, 3) сифон.

Щоб випадково не стати жертвою фальшивих друзів перекладача, перекладачі-початківці повинні або знати всі псевдоінтернаціоналізми, або ж у разі невпевненості у точності перекладу подібних слів перевіряти відповідники за словником, не поспішаючи перекладати такі слова і не керуючись лише збігом форм українського та англійського слів.

Повні псевдоінтернаціоналізми

Актуальний - не actual "фактичний, реальний", а **topical, current, burning, pressing**

У 1950-і роки **найактуальнішим** загальнодержавним питанням була боротьба чорношкірого населення США за ліквідацію сегрегації.

У своїх нарисах на **актуальні** теми Том Вулф націлює свої сатиричні стріли проти образу життя своїх співвітчизників-американців.

Збереження запасів нафти стає, таким чином, **актуальним** для всіх країн.

The **most urgent** domestic issue of the 1950s was the struggle of American blacks to end segregation.

In his essays on **topical** subjects, Tom Wolfe has aimed satirical thrusts at the lifestyles of their fellow Americans.

Conservation of oil has thus become **urgent** for every country.

Спектакль - не spectacle "видовище", а **performance**

На фестивалі "Поза межами", який спочатку був неофіційним зібранням театральних **спектаклів** поза межами першого Фестивалю музики і драми в Единбургу, зараз представлено всі форми мистецтва.

Композитор - не compositor "складач", а **composer**

"Золотим віком" музики до фільмів стали 30-і та 40-і роки нинішнього століття, коли відомі **компо-**

The Fringe, which began as an informal collection of theater **performances** on the fringe of the first Edinburgh Festival of Music and Drama, now showcases all art forms.

Film music reached a golden age in the 1930s and 1940s, when noted **composers** wrote for films and

зитори створювали твори для кіно-фільмів, а американські кіностудії брали композиторів у штат.

American film studios employed composers as full-time staff.

Облігація - не obligation “зобов’язання”, а **bond**

Нью-Йоркська фондова біржа була створена у 1792 році. На торги там виставляються акції та **облігації**.

The New York Stock Exchange was organized in 1792. Trading is conducted in stocks and **bonds**.

Магазин - не magazine “журнал”, а **store, shop**

Великий універсальний **магазин** часто складається зі 100 окремих відділень.

A large department **store** often contains more than 100 separate departments.

Інтелігенція - не intelligent “розумний”, а **intellectuals**

Прага є одним з головних культурних центрів у Європі, а чеська **інтелігенція** та митці зробили значний внесок у мистецтво, літературу та музику.

Prague is a major European cultural center, and Czech **intellectuals** and artists have made major contributions to art, literature, and music.

Контрибуція - не contribution “внесок”, а **indemnity**

Китаю довелося сплатити значну **контрибуцію** Японії та віддати японцям острів Тайвань.

China had to pay a costly **indemnity** to Japan and cede the island of Taiwan to the Japanese.

Дог - не dog “собака”, а **Dutch hound**

Доги - дуже сильні собаки.

Dutch hounds are very strong dogs.

Консерваторія - не conservatory “теплиця”, а **conservatoire**

Жак Оффенбах народився у Кельні (Німеччина) і навчався у Паризькій **консерваторії**.

Jacques Offenbach was born in Cologne, Germany and he studied at the Paris **Conservatoire**.

Графік - не graphic “наочний”, а **schedule, chart, diagram, graph**

На середину десятиріччя програма запуску космічних човників відставала від **графіку**.

By mid-decade, the shuttle launch program was behind **schedule**.

Аспірант - не aspirant “претендент”, а **postgraduate, graduate (student)**

Він відіграв вирішальну роль в реорганізації програми з тим, щоб професійну підготовку було зосереджено на роботі **аспірантів**.

He was instrumental in reorganizing the curriculum so that professional training was concentrated in **postgraduate** work.

Декорації - не decorations “приправи; нагороди”, а **stage scenery**

Це дозволило сконструювати сценічні **декорації**, що створювали ілюзію реальності.

This permitted the construction of **stage scenery** that created the illusion of a real place.

Репетиція - repetition “повтор(ення)”, а **rehearsal**

В якості **репетиції** посадки на Місяць Юджин Сернан зробив 31 виток навколо Місяця.

Eugene Cernan made 31 orbits of the moon in a **rehearsal** for the lunar landing.

Більшість телевізійних постановок потребує принаймні однієї **репетиції**.

Most TV productions require at least one **rehearsal**.

Апеляція - не appellation “назва”, а **appeal**

По деяких справах передба-

Some cases have an automatic

часться автоматичне право **апеляції**. right of **appeal**.

Комплекція – не complexion “колір обличчя”, а **physique**

У своїх раних фільмах 1970-х років Депардьє виконував переважно агресивні ролі, де експлуатувався його злочинний досвід та кременезна **комплекція**. In his early films of the 1970s Depardieu played mostly aggressive roles that exploited his delinquent background and potent **physique**.

Мультиплікація – не multiplication “множення”, а **animation**

Мультиплікація – це технологія використання плівки для створення ілюзії руху на основі низки двомірних малюнків або трьохмірних об'єктів. **Animation** is the technique of using film to create the illusion of movement from a series of two-dimensional drawings or three-dimensional objects.

Часткові інтернаціоналізми

Курс – **course, rate** (курс валюти, валютний **курс** – **exchange rate**)

Коли утримується плаваючий валютний **курс**, тобто коли вартість валюти не фіксується, а залежить від кон'юнктури ринку, то зменшення вартості валюти називається її знеціненням. When a flexible exchange **rate** is maintained – that is, currency values are not fixed but are set by market forces – a decline in a currency's value is known as a depreciation.

У проект включено також **курс** лікування патологічного облісіння. Included in the project is also a **course** of treatment of pathological balding.

Історія – **history; event, occurrence** “подія” та **story** “оповідання”

Кожний народ має свою **історію** і долю, за яку тільки він є відповідальним. Each people has its own **history** and destiny, for which it alone is fully responsible.

Проте це вже інша **історія**. But it is a different **story**.

Гімн – **hymn**; але “державний гімн” – (national) **anthem**

Державний **гімн** – це офіційний державний пісенний твір, в якому віддається шана духу рідної землі. National **anthem** is an official national song honoring the spirit of the native land.

Він знаходить зразки у **гімнах** католицьких монахів. He finds models in the **hymns** of Catholic monks.

Театр – **theater, theatre; (будівля) playhouse**; оперний театр – **opera house; театр** одного актора – **one-man show**

Англійський актор Джеймс Бербідж (1531–1597) спорудив у Шордитчі перший англійський **театр** під назвою “Театр”. English actor James Burbage (1531–1597) erected the first English **playhouse**, The Theatre, in Shoreditch.

Театр одного актора Надельмана (Париж, 1909 р.) мав великий успіх. Nadelman's one-man **show** (Paris, 1909) was a great success.

На урочистому відкритті Нового оперного **театру** звучали уривки з “Євгенія Онегіна” та “Марії Стюарт”. The ceremonial inauguration of the New Opera **House** included a divertissement of fragments from “Eugene Onegin” and “Mary Stuart.”

Техніка – **technics (технічні науки), technique, engineering, technology, (безпеки) accident-prevention activities**

З того часу ця некомерційна організація є лідером у сфері **техніки безпеки**, особливо у виданні освітньої літератури, веденні статистики та координації роботи шкіл, клубів, промислових організацій та державних і муніципальних органів. This noncommercial organization has since been a leader in **accident-prevention activities**, especially in the publication of educational literature, the compilation of statistics, and the coordination of the work of schools, clubs, industrial organizations, and state and municipal agencies.

Цей інститут є центром, що забезпечує максимальне застосування фізичних та **технічних** досліджень для розвитку **техніки** у промисловості та торгівлі.

Це була інтерпретація двадцятидворічної Ванесси Легассі з Франції, яка виявила гарну **техніку** та віртуозність.

Трансляція – translation, broadcasting

Радіо у 1920-і роки і телебачення у 1940-і роки почали **трансляції** музики.

Концерт – concert; concerto; **recital** (сольний концерт)

Термін “**сольний концерт**” вперше вжив приблизно у 1840 році угорський піаніст та композитор Франц Ліст.

Офіційним спонсором **концертів** є компанія Сканмікс.

Я дуже добре пам’ятаю, як виступав його **концерт** для флейти, гобоя та фортепіано.

Канал – canal, **channel**

Модем – це пристрій для перетворення цифрової інформації у форму, придатну для її передачі телефонною лінією, радіорелейним зв’язком чи іншим **каналом**.

Вночі ми викинули бобіни з плівкою у **канал**.

The institute is the focal point for assuring maximum application of the physical and **engineering** sciences to the development of **technology** in industry and commerce.

This was the interpretation of 21-year-old Vanessa Legassy from France who performed with good **technique** and virtuosity.

Radio in the 1920s and television in the 1940s began **broadcasting** live music.

The term “**recital**” was first used about 1840 by the Hungarian pianist and composer Franz Liszt.

The official sponsor of the **concerts** is Scanmix.

I remember perfectly well how I played his **concerto** for the flute, oboe and piano.

Modem is a device for converting digital information into a form suitable for transmission over a telephone line, radio link, or other **channel**.

At night we threw the rolls of film into a **canal**.

Комутатор – commutator, **switchboard**, exchange

Американський інженер-електрик Джон Карт був піонером у конструюванні телефонних **комутаторів**.

American electrical engineer John Cart was a pioneer in **switchboard** construction.

Космічний – cosmic; (*корабель*) **spacecraft**, **space ship**, **space vehicle**

Орбіта *космічного корабля* під час руху навколо Землі може мати форму кола або еліпсу.

Він увів **космічні** масштаби у поезію та вчив поетів творити свою власну мову.

The orbit of a *spacecraft* around the Earth may be in the shape of a circle or an ellipse.

He introduced the **cosmic** dimension into poetry and taught poets to create a language of their own.

Дирекція – direction; (*керівництво компанії тощо*) **board of directors**

Дирекція відповідає за керівництво банком та за призначення президента і віце-президента банку.

The **board of directors** is responsible for the administration of its bank and for appointing the bank’s president and vice-president.

Партизанський – partisan, **guerilla**

Че Гевара, який був вбитий у Болівії, брав активну участь у лівачькому **партизанському** русі у Конго та Латинській Америці (1965–67). Він написав, серед інших, книгу “**Партизанська війна**”.

Внаслідок цього **партизанська** війна перетворилася у так званий “конфлікт малої інтенсивності”.

Che Guevara, killed in Bolivia, was active in leftist **guerilla** movements in Congo and Latin America (1965–67). He was the author, among other books, of ***Guerrilla Warfare***.

As a result, **partisan** warfare developed into a so-called “small intensity conflict.”

Геніальний – genial (*застаріле*), **of genius**

Мухамад Алі, людина **геніальна**, повільно і методично усував або підкупав противників, поки не став одноосібним володарем у країні.

Muhammad Ali, a man **of genius**, slowly and methodically destroyed or bought off all his opponents until he became the only source of power in the country.

Претензія – pretension, pretence (pretense), **claim, demand, challenge, bid**

У 1629 році Англія висунула **претензію** на цю територію і врешті-решт вигнала звідти іспанців.

England asserted a **claim** to the territory in 1629 and eventually ousted the Spanish.

Однак у 1337 році, коли король Англії Едвард III заявив про свою **претензію** на французький трон, Англія і Франція розпочали між собою війну.

In 1337, however, England and France went to war after English king Edward III put forth a **claim** to the French throne.

Мерсі (Дякую!) – одне з небагатьох французьких слів, що охочевживаються людьми із **претензією** на освіченість.

Merci (Thanks!) is one of a few French words readily used by speakers with some **pretense** to education.

Конфіденційний – confidential, **private, privy, tete-a-tete**

Передбачається, що студенти представлять викладачу своє розуміння інциденту у певній невербальній прямій формі (наприклад, жестами) у **конфіденційному** інтерв'ю.

Students are expected to present their understanding of an incident to the teacher in some nonverbal direct form (for example, by pointing), in a **private** interview.

Президент відмовив йому у **конфіденційній** розмові.

The president did not grant him a **tete-a-tete** conversation.

Романіст – romanist (“фахівець з романістики”); (*письменник*) **novelist, novel-writer**

Впливовим був також ірландський **романіст** та поет Джеймс Джойс.

Also influential was the Irish **novelist** and poet James Joyce.

Контингент – contingent; (*виборців*) **electors, electorate**; (у зовнішній торгівлі) **quota**; (*прийнятих у навчальний заклад*) **intake, enrol(l)ment**

Представники можуть замінитися **контингентом виборців** у законному порядку відкликання та проведення референдуму.

The representatives may be replaced by the **electorate** according to the legal procedures of recall and referendum.

А це ще важче буде зробити із прибуттям українського **контингенту** до Сараєво.

And it will be even more difficult to do this with the arrival of the Ukrainian **contingent** in Sarajevo.

Капітал – capital; (переданий у довірче управління) **trust fund**

Премії видаються з **капіталу, переданому у довірче управління** і наданому за заповітом шведського хіміка, винахідника та філантропа Альфреда Бернгарда Нобеля.

Prizes are awarded from a **trust fund** provided by the testament of Swedish chemist, inventor, and philanthropist Alfred Bernhard Nobel.

П'ять підприємств з іноземним **капіталом** стали, як виявилось, банкрутами.

Five enterprises with the participation of foreign **capital** have been discovered insolvent.

Корисним довідником із псевдоінтернаціоналізмів є “Англо-русский словарь ложных друзей переводчика” під редакцією члена-кореспондента НАН України Акуленка В.В. Відповідного україномовного видання поки що не існує.

Завдання 11 Уважно порівняйте наведені нижче український оригінал з англійським перекладом, звертаючи особливу увагу на переклад

інтернаціоналізмів та псевдоінтернаціоналізмів. Якщо ви вважаєте, що певне перекладацьке рішення є не досить вдалим, запропонуйте свій варіант перекладу:

Далеко від Москви

Система транспортних коридорів ТРАСЕК становитиме в перспективі альтернативу європейським комунікаціям Росії, через які здійснюється вантажопотік із країн колишнього Радянського Союзу в Європу.

Туркменістан одержує можливість перекачувати свій газ в обхід Росії, звільнившись з-під диктату монополіста “Газпрому”. У майбутньому туркменський газ складе конкуренцію російському на європейських ринках.

Азербайджан одержує нові нитки трубопроводів для каспійської нафти, зміцнюючи відносини із сусідніми Грузією і Туреччиною, через територію яких вони пройдуть.

Грузія, Молдавія, а можливо, і Вірменія, що позбавлені енергоносіїв, зможуть скористатися перевагою геополітичного положення і зміцнювати свої економіки за рахунок транзиту нафти, газу і вантажопотоків із Середньої Азії.

Українські нафтопереробні заводи, що простоють без російської сировини, будуть заповнені каспійською нафтою.

Життєво важливі артерії п'ятьох

Far from Moscow

The TRASEK transportation corridors system will eventually serve as an alternative to Russia's European supply lines, along which goods are shipped from the countries of the former Soviet Union to Europe.

Turkmenistan receives the opportunity to pump its gas bypassing Russia, having been released from the dictate of the monopolist Gazprom. Turkmen gas will eventually compete with Russian gas on the European markets.

Azerbaijan will have new pipelines for pumping Caspian oil, which will consolidate its relations with its neighbors, Georgia and Turkey, along whose territory the pipelines will run.

Georgia, Moldova and, possibly, Armenia, which will have no power sources, will be able to take advantage of their geopolitical situation to strengthen their economies through oil and gas transit, and goods traffic from Central Asia.

Ukraine's oil refineries, which are standing idle due to a lack of raw materials from Russia, will be filled with Caspian oil.

The vitally important arterial lines of

держав Середньої Азії і трьох закавказьких країн пройдуть в обхід застарілих, дорогих російських комунікацій, що потребують модернізації.

Але це зовсім не означає ізоляції Росії. Колишнього політичного впливу на пострадянському просторі не повернеш, і Москва може в цій ситуації лише отримати економічну вигоду, беручи участь у проекті ТРАСЕК.

Російські компанії “Газпром” і “ЛУКойл” давно вже ведуть “наступ” на Закавказзя, де їхні позиції достатньо сильні.

Унікальним вважається проект перекидання газу з Росії в Туреччину через Чорне море (проект “Блакитний потік”).

Зрештою, і російські дороги можуть залучити вантажопотоки з країн Співдружності за умови зниження тарифів і полегшення митних і прикордонних процедур.

До речі, саме такого роду рішення повинне було бути прийняте на саміті глав держав і урядів митної “четвірки” – Росії, Білорусії, Казахстану і Киргизії.

Саміт планувався на 10 вересня у столиці Казахстану. Проте за пропозицією російської сторони зустріч відкладена на пізніший термін. Москві не до глобальних економічних проектів.

five Central Asian states and three Transcaucasian countries will run bypassing old, expensive Russian supply lines, which are in need of renovations.

But in no way does this mean Russia's isolation. Russia cannot bring back its bygone political influence over the post-Soviet republics, and the only thing that Moscow can do in this situation is reap economic profit by getting involved in the TRASEK project.

Russia's Gazprom and LUKoil companies have long been advancing toward the Transcaucasus, where they hold fairly strong positions.

The project to pump gas from Russia to Turkey via the Black Sea (the “Blue Flow” project) is considered unique.

After all, Russia's roads might also be used for cargo transportation by the CIS countries if Russia lowers its tariffs and makes its customs and border procedures easier.

Incidentally, this is exactly the kind of solution that should be adopted at the summit of the heads of state and government of the “big four” – Russia, Belarus, Kazakhstan and Kyrgyzstan.

The summit was scheduled to take place on September 10 in the Kazakh capital, but at a proposal from the Russian side, the meeting was postponed to a later date. Moscow does not have time to deal with global economic projects right now.

Завдання 12. Перекладіть речення, визначивши псевдоінтернаціоналізми і правильно вибравши їх англійські відповідники:

1. Пошукова машина “Вебкролер” (комп’ютерна програма, що використовується для пошуку інформації у Світовій мережі) була розроблена аспірантом Університету штату Вашингтон Брайаном Пінкертоном у 1994 році. 2. Ще будучи аспірантом, Тьюринг опублікував статтю під назвою “Про числа, які можна обчислити”, де ввів поняття теоретичного обчислювального пристрою, відомого тепер як “машина Тьюринга”. 3. “Юзнет” був створений у 1979 році аспірантами Університету ім. Дьюка Джимом Еллісом та Томом Траскоттом. 4. Серед видатних сучасних романістів – Джон Апдайк, Джойс Керол Оутс та Тоні Моррісон, який пише про життя чорношкірого населення Америки і який отримав у 1993 році Нобелівську премію. 5. Коли через військові втрати та божевілья Генрі VI, короля Англії з династії Ланкастерів, герцог Йоркський Річард Плантагенет був змушений заявити про свою претензію на трон, то розпочалися війни. 6. Вантажні перевезення звичайно бувають двох видів. Перший тип – це перевезення великих вантажів, наприклад, вугілля, зерна або руди, що здійснюються поза графіком руху. Другий тип – це перевезення різного роду товарів за встановленим графіком руху та за певним маршрутом. 7. У 1534 році французькому мандрівнику Жаку Картье було дано завдання заявити претензії Франції на північну частину Американського континенту. 8. Якщо апеляцію не подано протягом певного обмеженого періоду, що звичайно встановлюється законом, то винесене судом рішення стає остаточним і обов’язковим для виконання всіма сторонами. Право оскарження дає можливість докладніше вивчити відповідне правове питання, ніж це можливо у нижчому суді. 9. У середині 1880-х років та на початку ХХ ст. Цюлковський розпочав дослідження з повітроплавання, опублікувавши низку статей, в яких викладалася конструкція металевого дирижабля (1882 р.), літака (1884 р.) та космічного корабля (1903 р.). 10. Святослав Ріхтер народився в Житомирі у родині німецьких музикантів. У віці 15 років він уже працював диригентом на репетиціях в Одеському театрі опери та балету. Піаніст-самоучка, він дав свій перший сольний концерт в Одесі у 1935 році. 11. Техніка завжди була головним засобом створення нового фізичного та людського се-

редовища. Сьогодні вже можна ставити питання про те, чи через розвиток техніки не буде зруйнована світова цивілізація, що її створили люди. 12. Клемансо хотів забезпечити безпеку Франції шляхом озброєння Німеччини, що зазнала поразки, її військової окупації та накладання на неї великої контрибуції. 13. Від Всесвітньої виставки “ХХІ-е століття” у Сіетлі для громадського центру залишилися кілька будівель, зокрема чудовий оперний театр. 14. Деякі театри, такі як оперний театр, мають ложі у відкритих чи відгороджених секціях уздовж бокових стін залу (це залишилося з часів бароко в театральній архітектурі). 15. Слова пісень у стилі каліпсо, які нерідко імпровізуються, звичайно стосуються актуальних або сатиричних тем. 16. Це вимагало змінних декорацій, і протягом наступних століть було розроблено багато способів механічної зміни декорацій. 17. У деяких національних гімнах прославляються конкретні історичні постаті, в інших вихваляється краса країни. Деякі національні гімни – це просто мелодія без слів. 18. Він звернувся до символічних тем, завдяки яким можна було виразити і розширити свої спостереження щодо актуальних політичних та соціальних проблем. 19. Їхньою метою було зробити такий спектакль, який створює ілюзію, що це трапляється вперше. 20. Балканські країни вимагали, щоб Турція відмовилася від більшості своїх територій у Європі та сплатила контрибуцію. 21. Вирішення трудових конфліктів може стати особливо актуальним під час війни. 22. У драмі поєднуються гра, слова та декорації. 23. Памфлет – це коротка опублікована праця на актуальну тему, за допомогою якої автор хоче поінформувати і переконати громадськість. 24. Під час репетиції диригент просить окремих музикантів кілька разів зіграти різні частини партитури, поки не буде досягнуто бажаного ефекту. 25. Завдяки своїй мускулистій комплекції він справляв враження на сцені. 26. У кінофільмах мультиплікація може поєднуватися з грою акторів. 27. Суд може відхилити таку апеляцію. 28. У 1959 році Аалто виграв архітектурний конкурс на створення оперного театру в Ессені (Німеччина). 29. Сучасні наука і техніка суттєво змінили наше життя у багатьох відношеннях. 30. Альбеніс народився у Кампродоні (Каталонія) і дав свій перший фортепіанний сольний концерт у віці 4 роки. 31. Наприклад, завдяки мультиплікації вчений може побачити, як молекула сполучається з іншими молекулами. 32. Стереофонічна вставка змінює коливання писця по двох

параметрах електричного сигналу: перший – це правий звуковий канал, другий – це лівий канал. 33. Раніше телефонні оператори підключали телефонні дзвінки вручну, вставляючи проводи у комутатор. 34. Як правило, в оперному театрі видаються програмки, що містять стислий виклад сюжету.

5. Переклад сполучення іменника “більшість” з іншим іменником або іменниковою групою

Певну трудність перекладу становлять сполучення іменника “більшість” з іншим іменником або іменниковою групою. Проблема полягає у розрізненні тих випадків, коли в англійському перекладі слід вживати прийменниково-іменникове словосполучення “of + іменникова група”, а коли – просто сполучення most із іменниковою групою без прийменника of. Перекладачі повинні пам’ятати про відповідне правило англійської граматики: якщо most модифікує означений іменник або іменникову групу, то у перекладі most потрібно вживати із прийменниково-іменниковим словосполученням, наприклад:

З географічної точки зору арабський світ включає Північну Африку та більшу частину Близького Сходу.

In geographical terms, the Arab world includes North Africa and most of the Middle East.

Більшість грошей, зібраних на політичні кампанії, використовується на рекламу.

Most of the money gathered for political campaigns is used for advertising.

У тих же випадках, коли most характеризується правосторонньою сполучуваністю з неозначеним іменником або іменниковою групою, прийменник of в англійській мові не вживається:

Більшість колоній спочатку прийняли англійську систему майнового цензу для участі в голосуванні – фригольд у 40 шилінгів.

Most colonies initially adopted the traditional English property qualification for voting: the 40-shilling freehold.

Сьогодні законодавчі органи існують у більшості країн.

Today, legislative bodies exist in most countries.

Отже, для правильного перекладу таких словосполучень перекладач повинний точно визначити, чи має іменникова група, що сполучується з most, вживатися з означеним артиклем, чи ні.

Завдання 13. Перекладіть речення із словосполученнями, що містять головне слово “більшість”, звертаючи увагу на правильний вибір між прийменниково-іменниковим сполученням та іменниковою групою:

1. У більшості країн забороняється видавати своїх громадян іншій країні, проте Аргентина, Великобританія та Сполучені Штати Америки іноді роблять це. 2. Більшість расових заворушень XIX ст. характеризувалася агресивністю білих. 3. Більшість суспільств намагаються унормувати поведінку своїх членів. 4. У більшості сучасних демократичних країн поліція надає громадськості цілий спектр послуг. 5. У Середні віки королі отримували більшу частину своїх прибутків від феодалних володінь і загалом були вимушені стягувати податки для фінансового забезпечення своїх воєн. 6. У XIX ст. університет набув свого сучасного вигляду у більшості країн Європи та Північної і Південної Америки. 7. Більшість птахів можуть літати, тому їх тіло адаптоване до польоту. 8. Жаби живуть у більшості регіонів світу, за виключенням Антарктики. 9. Більшість білорусів сповідують православне християнство. 10. Більшість із цих астероїдів існує у відносно великому проміжку між орбітами Марса і Юпітера. 11. У більшості парків є доріжки для прогулянок та місця для кемпінгу. 12. Філософія пов’язана з більшістю дисциплін і все ж відмінна від них. 13. Більшість залізниць у світі, аби вони нормально працювали, потребує значних субсидій. 14. Більшість імен у мові банту складається з префікса та основи. 15. У свою чергу, раціон більшості тварин, яких люди споживають у їжу, складається з квіткових рослин.

6. Переклад прислівника “майже” і словосполучення “майже повністю” англійським словосполученням “all but”

В українських реченнях слово “майже” та словосполучення “майже повністю” нерідко перекладаються сполученням слова all з but, наприклад:

Цей звичай майже вкоренився в армії.

The custom is all but perpetuated in the army.

Ви майже підтвердили це мені вчора.

You all but confirmed that for me yesterday.

Невдачі минулого року практично **майже** гарантували повернення до державного регулювання у певних сферах.

Засоби масової інформації **майже** ігнорували сенсаційну постанову уряду про реструктурування боргів підприємств.

The failures of the past year practically **all but** guaranteed a return to certain regulatory functions of the state.

The mass media **all but** ignored the sensational government resolution on restructuring enterprises' debts.

Завдання 14. Перекладіть речення, застосовуючи там, де це доречно, англійське словосполучення **all but**:

1. Нарешті, лідери Великої сімки вирішили натиснути трохи на Міжнародний валютний фонд, який до останнього часу майже монополізував переговори з українським урядом, і взяли справи у свої руки.
2. Отже, нехай ті, хто мають гроші та вілли за кордоном і разом з тим вважаються тут майже банкрутами, потурбуються, поки не пізно, про свої кошти.
3. Через два роки "Орестею" вже майже забули в Україні.
4. Існування центрального уряду стало майже неможливим.
5. Прихильники соціального страхування майже зникли.
6. Візиготи-християни майже повністю винищили все єврейське населення Іспанії, що проживало там з давньоримських часів.
7. Західні демократичні країни майже повністю закрили двері перед біженцями.
8. Через незначну кількість осетра у водах Північної Америки виробництво ікри майже припинилося.
9. Лікарі майже повністю відмовилися від лікування наркоманів.
10. Лісовий покрив країни, який колись був досить щільним, зник майже повністю.
11. Спочатку цю книгу майже цілковито ігнорували.
12. Ті, хто вижив, намагалися розкопати свої позитки, але пізніше про Помпею майже забули.
13. На початку 1960-х років телесеріали майже витіснили телевістави у прямому ефірі.
14. Впливовість партії майже зникла після 1968 року.
15. Ця країна домагається світового лідерства і майже вимушена як єдина суперпотуга наводити порядок у світі.
16. Із прибуттям у XVII ст. європейських колонізаторів цей острів був майже знищений.
17. Майже половина тропічних лісів у світі знищена, а решта ледь майже цілковито зникне у наступні два-три десятиріччя.
18. Це майже закінчено.
19. Це майже неможливо.
20. Їй майже дев'яносто років.

7. Переклад складних прикметників з інтерфіксами "-o-", "-e-", "-e-"

В українській мові продуктивним і активним є такий спосіб утворення складних прикметників, як словоскладання із застосуванням інтерпозитивного з'єднувального голосного "-o-", "-e-" або "-e-": *хіміко-технологічний, лісотехнічний, індо-пакистанський, адміністративно-командний, оптоволоконний* тощо. В англійській мові також є прикметники із з'єднувальним голосним "-o-": акусто-оптичний модулятор – acoustooptic modulator, акусторезистивний ефект – acoustoresistive effect, китайсько-американський – Sino-American, англо-канадський – Anglo-Canadian, англокатолицький – Anglo-Catholic.

Проте слід мати на увазі, що кількість таких прикметників в англійській мові значно менша, ніж в українській мові, і тому зовсім не завжди англійським відповідником українського складного прикметника із з'єднувальним голосним буде такий само за структурою англійський складний прикметник.

Як відомо, з точки зору взаємовідносин складових таких прикметників, вони поділяються на складнопідрядні, де другий компонент підпорядкований першому і які утворені від прикметниково-іменникового словосполучення (наприклад, азотнокислий (від "азотна кислота") – nitric acid, nitrate; військово-поліцейський (від "військова поліція") – provost; атомно-абсорбційний (від "атомна абсорбція") аналізатор – atomic absorptive analyzer) або дієслівно-іменникового словосполучення (азотфіксуючий мікроорганізм – nitrogen-fixing organism, алмазовмісний – diamond containing, diamond-bearing), та складносурядні, що утворені від сполучення прикметників і де складові основи поєднані на основі сурядного зв'язку і незалежні одна від одної (наприклад, адміністративно-командний (від "адміністративний і командний") – administrative-command; ідейно-моральний (від "ідейний і моральний") – ideological and ethical/moral; культурно-просвітні (від "культурний і просвітний") установи – cultural and educational institutions).

Англійські відповідники цих двох видів складних прикметників з інтерпозитивним голосним значною мірою різняться. Типовими англійськими відповідниками складнопідрядних прикметників, що утворені від прикметниково-іменникових словосполучень, є:

1) прикметниково-іменникове словосполучення, що іноді може писатися разом, наприклад: абразивно-відрізний верстат – abrasive cutoff machine, аксіально-плунжерний – axialplunger, абразивно-дротова пилка – abrasive-wire saw;

2) складний прикметник, складовими якого є прикметники (що, як правило, пишуться через дефіс): аграрно-індустріальний – agrarian-industrial, аксіально-симетричний – axial-symmetric;

3) іменникове асиндетичне словосполучення, що пишеться через дефіс: агрегатно-поточковий – conveyer-type, production-line; агрегатно-декомпозиційний метод – aggregate-decomposition method.

Типовими англійськими відповідниками українських складних прикметників з інтерпозитивним голосним є сполучення іменника з діеприкметником: алмазовмісна матриця – diamond-containing matrix, водопоглинаючий реагент – water-adsorbing agent, дорожно-будівельна машина – road-building machine.

Складні прикметники із сурядним зв'язком складових звичайно перекладаються у такі способи:

1) сполученням іменників, що пишуться через дефіс: активно-реактивний – impulse-reaction, аміачно-повітряний паливний елемент – ammonia-air fuel cell, адсорбційно-десорбційна характеристика катализатора – adsorption-desorption characteristic of catalyst;

2) сполученням прикметників, що поєднуються сполучником and або асиндетично: культурно-виховний – cultural and educational, адміністративно-територіальний – administrative and territorial, азотно-фосфатне добриво – nitrogenous phosphatic fertilizer

3) сполученням прикметника та іменника (що, як правило, пишуться через дефіс).

Усталеними англійськими відповідниками таких складних прикметників можуть бути прості прикметники (формально-юридичний – technical, адміністративно-господарський – administrative, військово-морський – naval, цивільно-правовий – civil) та прості іменники в атрибутивній функції (військово-польовий – field, житлово-комунальний – housing, активно-пасивний (про рахунок) – nominal).

Перелік деяких складних українських прикметників з їх англійськими перекладними відповідниками наводиться у Додатку 2.

Завдання 15. Уважно порівняйте наведені нижче український оригінал з англійським перекладом, звертаючи особливу увагу на переклад складних слів з інтерфіксом. Якщо ви вважаєте, що певне перекладацьке рішення є не досить вдалим, запропонуйте свій варіант перекладу:

Здача Бушера

“Залізна леді” американської зовнішньої політики Мадлен Олбрайт під час свого семигодинного перебування у Києві в минулу п'ятницю зуміла, здається, поставити крапку під багаторічними дебатами про участь України у спорудженні АЕС в Ірані.

Багатомісячним спекуляціям прийшов кінець, і міністр закордонних справ Геннадій Удовенко оголосив про відмову своєї країни співробітничати з Росією у бушєрському проєкті.

“Здача Бушера” була практично вирішена ще в лютому після короткотермінового візиту в Київ посла США з особливих доручень Стівена Сестановича.

Українське керівництво при ухваленні рішення виявилось у ситуації непростого вибору між інтересами двох стратегічних партнерів. Верх, як водиться, одержав той, хто пообіцяв більше.

Обіцяна США фінансово-технічна допомога цього року в розмірі 224 млн. доларів приваблива для України, але навряд чи тільки загроза позбавитися цих уже закла-

The Surrender of Bushire

During Madeleine Albright's seven-hour sojourn in Kyiv last Friday, the “iron lady” of American foreign policy managed to put an end to the ongoing debate concerning Ukraine's participation in a nuclear power station project in Iran.

The speculation continuing for many months has now been laid to rest, and Foreign Minister Henadiy Udovenko has announced that his country would not cooperate with Russia in the Bushire project.

The “surrender of Bushire” was virtually predetermined in February, following a short visit to Kyiv by U.S. Ambassador at Large Stephen Sestanovich.

The Ukrainian leadership was faced with making a difficult decision. It needed to choose between the interests of two strategic partners. And the partner who promised the most to Ukraine won.

Technical-financial aid to the tune of \$224 million promised by the U.S. this year attracted Ukraine, but it was hardly out of the fear of not receiving this sum, already included in the bud-

дених у бюджет коштів зробила Київ поступливішим.

Куди більш важливішими виявилися перспективи довгострокового інвестування і співробітництва у сфері високих технологій.

Що ж Київ одержав за таку поступку? Американці пообіцяли відшкодувати фінансові втрати по бушерському замовленню, у тому числі й підшукати інвестора для "Турбоатома".

Крім того, Київ і Вашингтон пафували міжурядову угоду про співробітництво у сфері мирного використання ядерної енергії.

Це дозволяє Україні сподіватися на додаткову фінансову підтримку США, у тому числі й приватного капіталу, у завершенні будівництва двох енергоблоків Хмельницької та Рівненської АЕС, реконструкції гідро- і теплоелектростанцій.

Компанія "Вестингауз" має намір інвестувати більше 1 млрд. доларів у розвиток української енергетики. Такими сумами Києву гріх кидатися: за всі роки незалежності Україна одержала трохи більше 2 млрд. доларів іноземних інвестицій.

Платою за Бушер, безумовно, стала домовленість про підтримку Америкою приєднання Києва до режиму контролю за ракетними технологіями (РКРТ).

Приєднання до 29 країн-учасників

get, that Kyiv became more complainant.

Far more important were the prospects of long-term investment and cooperation in the hi-tech sphere.

What did Kyiv get out of the deal? The Americans promised to make up for the loss of money involved in the Bushire project, and to find an investor for Turboatom, a plant manufacturing turbines.

Furthermore, Kyiv and Washington initiated an intergovernmental agreement on cooperation in the peaceful use of nuclear power.

Ukraine can now count on additional financial aid from the U.S. and its private capital to complete the construction of two generators at the Khmelnytsky and Rivne nuclear plants and to renovate hydro and thermal stations.

Westinghouse Electric intends to invest more than \$1 billion in the development of Ukrainian power engineering. Kyiv cannot afford to ignore such amounts since, during all the years of its independence, Ukraine has received a little over \$2 billion in foreign investments.

In exchange for Bushire, Kyiv, as was expected, secured America's support in acceding to the Missile Technology Control Regime (MTCR).

Joining 29 countries, parties to the

РКРТ дозволить Україні серйозно вийти зі своїми ракетноносіями на світовий ринок.

Мадлен Олбрайт підписала під час візиту договір між урядами двох країн про захист українських технологій, пов'язаних із запуском Україною і США комерційних космічних апаратів.

З іншого боку, відмовившись від співробітництва з Росією в Ірані, Україна позбавилася не тільки чималих сум контракту, що становлять, за оцінкою президента України, 45 мільйонів доларів.

Набагато дорожче може обійтися підмочена репутація ненадійного партнера. Навряд чи харківські турбобудівники зможуть розраховувати, хоч і не зі своєї провини, на участь у майбутніх контрактах Росії на будівництво атомних станцій для третіх країн.

А якщо додати до цього важкі і, за першими відомостями, безрезультатні переговори прем'єра України і глави "Газпрому" про колосальний борг у 1,2 млрд. доларів за газ, то тижневої давнини саміт президентів може вийти на рівень лише політичних декларацій.

Правда, президент України підкреслив, що "це рішення приймалося українською стороною не на голому місці". Тобто питання з президентом Борисом Єльциним у Москві обговорювалося.

MTCR, will enable Ukraine to secure a foothold in the world market of launch vehicles.

During her visit Madeleine Albright signed a treaty between the governments of the two countries on the protection of Ukrainian know-how, used by Ukraine and the U.S. for launching commercial space vehicles.

On the other hand, by deciding not to cooperate with Russia and Iran, Ukraine has lost more than just big sums under the contract totaling, according to the Ukrainian President's assessment, \$45 million.

Ukraine's tarnished reputation as an unreliable partner may prove even costlier. The turbine manufacturers in Kharkov can now hardly count on participating in Russia's future nuclear plant projects with third countries.

If one adds to this the difficult and, according to initial information, futile talks between the premier of Ukraine and the Gazprom head concerning the enormous debt of \$1.2 billion for gas, the Presidents summit a week ago can only be considered a political statement.

True, the Ukrainian President stressed that "this decision was not taken by the Ukrainian side on the spur of the moment." That is to say, the question was discussed with President Boris Yeltsin in Moscow.

Напередодні візиту Київ підкреслював незмінність позиції щодо володіння оперативно-тактичними ракетами з радіусом дії до 500 км. Україна, маючи понад двісті “СКАДів” і наміряючись будувати сучасніші бойові ракети, завіряє світове співтовариство в нерозповсюдженні їх у треті країни.

Навряд чи цього достатньо Штатам, проте чи пішов Київ на поступки щодо чисельності ракет, заручившись підтримкою щодо приєднання до РКРТ, поки не афішується.

Можна – і такі спроби в Москві обов’язково будуть робитися – дорікати Києву за нещире партнерство. Що поробиш, Америка – сильна країна, спроможна вчинити переконливий тиск на не згодних з її курсом.

У таких ситуаціях, мабуть, найправильніше – пам’ятати про свої інтереси. У цьому сенсі пам’ять в України гарна.

Завдання 16. Перекладіть речення, звертаючи увагу на правильний вибір англійських відповідників українських складних прикметників з інтерфіксом:

1. У кінці квітня Центральний науково-дослідний авіаційний шпиталь провів українсько-американський симпозіум із сучасних підходів до лікування СНІД. 2. Засновниками товариства є Інститут океанології, Науково-дослідний центр вивчення Землі та Всесвіту, а також деякі засоби масової інформації. 3. Судова справа про виселення цього агропромислового науково-дослідного інституту з будинку видавництва “Надра”

Shortly before the visit, Kyiv stressed the invariability of its position on the possession of tactical missiles with a range of up to 500 km. Having more than 200 Scud missiles and intending to build more modern combat missiles, Ukraine vows to the world community it will not deliver them to third countries.

This can hardly satisfy the U.S., and it has not yet been revealed whether Kiev made any concessions on the number of missiles when securing U.S. support in joining the MTCR.

Is it possible (such attempts will undoubtedly be made in Moscow) to accuse Kyiv of insincere partnership? What choice did it have? America is a strong country capable of pressuring and changing the minds of those who disagree with its policy.

The most important thing in such situations is perhaps to remember its own interests, and Ukraine’s memory is good.

обертається на користь то однієї сторони, то іншої. 4. Цікаво те, що великий спорт був єдиною народногосподарською галуззю, де оплата здійснювалася за фактичними “результатами праці”. 5. Фактично, жодна науково-дослідна чи народногосподарська космічна програма, вже не кажучи про пілотовані польоти, ніколи не була виконана військовими халтурно. 6. Це означає, що середньостатистичний українець випиватиме не менше ніж 26 літрів пива на рік, причому 85% ринку утримується вітчизняними броварнями. 7. Завдяки державному регулюванню курсу обміну гривні та цін на вітчизняні товари середньомісячна інфляція зменшилася з 11,9% у 1995 році до 2,7% у 1997 році. 8. Усі ці обставини свідчать про те, що вартість земельних ділянок біля столиці та цегляних будинків у її центрі незабаром перевищать середньосвітової рівень. 9. За допомогою позички від Світового банку у цьому регіоні буде збудовано і відремонтовано загальноосвітні школи та переобладнано поліклініки і лікарні. 10. У Міністерстві закордонних справ він виконуватиме адміністративно-управлінську роботу. 11. Судова реформа не вирішила проблему відокремлення юридичних округів від адміністративно-територіального поділу. 12. Цей проект Земельного кодексу відбиває погляди на економіку і ставлення до власності, що їх мають прихильники адміністративно-командної системи. 13. Як зазначив прем’єр-міністр, володіння цією сучасною технологією дає ключ до успішного соціально-економічного розвитку країни. 14. На відміну від уряду, чий інтереси зосереджені у соціально-економічній сфері, президентська команда зацікавлена у соціально-політичній ситуації в регіоні. 15. У науковій конференції “Тіньова економіка: її економічний та суспільно-правовий аспекти”, що відбулася 9 липня у Києві, взяли участь вчені та представники Міністерства внутрішніх справ і Служби безпеки України. 16. Керівник Івано-Франківської області лише натякнув на проблеми підприємств у лісообробній промисловості. 17. Незабаром звичайний аеропорт може стати космодромом для масової авіаційно-космічної системи. 18. Це буде також прибутковим і для агропромислового комплексу. 19. Зростання тарифів на житлово-комунальні послуги найбільше вплинуло на ціни і тарифи на оплачувані громадські послуги. 20. Всі ці роки труби сумлінно слугували своєму призначенню і почали руйнуватися лише на порозі ХХІ сторіччя, коли у комунально-побутових стічних водах з’явилися різні побутові хімічні агенти. 21. Будівництво споруд комунально-побутового призна-

чення навколо них фінансується з державного бюджету. 22. Visual FoxPro 3.0 є потужним об'єктоорієнтованим засобом швидкої розробки прикладних програм. 23. На озброєнні у злочинця були крупнокаліберний кулемет та важкий гранатомет. 24. Банк зацікавлений перш за все в експортно-імпорتنих операціях. 25. Микола Амосов був академіком Національної академії наук України, Академії медичних наук України та почесним директором Інституту серцево-судинної хірургії. 26. Третій погодився з ними, тому що фінансові та соціально-побутові умови не дозволяють мати дітей. 27. Фундація, що існує вже два роки і об'єднує культурно-виховних працівників, вчених-гуманітаріїв та представників різних професій, вже розпочала низку значних заходів, що мають на меті сприяння розвитку у країні нової журналістики. 28. Цей приладобудівний завод, що належав одному з дев'яти міністерств військово-промислового комплексу колишнього Радянського Союзу, почав виробляти цивільне радіоелектронне обладнання. 29. Кінець зовнішнього ідейно-політичного протистояння із Сходом змушує західний світ переключити свою увагу на власні, досить реальні, внутрішні проблеми. 30. Для них це було перш за все епізодом військово-політичного та ідеологічного протистояння між Сходом і Заходом у тодішньому біполярному світі. 31. Для нас процес самовизначення у цивілізаційному, геополітичному і навіть військово-політичному плані ще не закінчився. 32. Фінансова криза у вітчизняному військово-промисловому комплексі не дозволяє представити його повний військово-технічний потенціал на міжнародній арені. 33. Із виділених коштів приблизно 80 % буде витрачено на будівництво житла для військовослужбовців та культурно-побутових споруд у гарнізонах. 34. Я не зустрів жодного науково-дослідного матеріалу, де б доводилося, що народногосподарські ради є найгіршою формою народногосподарського управління. 35. Не можна перерахувати всі причини та наслідки, хоча можна описати математичні і фізико-хімічні моделі, які навряд чи будуть зрозумілими для простого читача.

8. Переклад часток

Вступ

Відомо, що в англійській мові кількість часток менша, ніж в українській мові. Саме тому переклад українських часток на англійську

мову становить значну трудність, оскільки українські частки зовсім не завжди перекладаються англійськими частками. Вони можуть перекладатися певними словосполученнями і конструкціями. Слід також мати на увазі, що іноді потрібно перекладати українські словосполучення із частками, а не частки окремо. Нижче розглядаються способи передачі значень українських часток та їх сполучень з іншими словами англійською мовою.

а) Переклад частки “лише” та сполучення частки “всього” з цією часткою

Частка “лише” та сполучення частки “всього” з цією часткою звичайно перекладаються за допомогою таких засобів:

1) часток only, but, just або alone:

Лише тоді люди можуть зрозуміти, що таке матерія і що таке існування. **Only** then can humans understand what it is to be a substance, and what it is to exist.

Лише наука може зробити це. **Science alone** can do it.

Лише він один міг домогтися цього. **He alone** could achieve this.

Лише нижня палата має право вносити на розгляд фінансові законопроекти. **The Lower House alone** can initiate financial measures.

Деякими людьми рухає **лише** своєкорисливість. **Self-interest alone** moves some people.

Їм дали **лише** незначну винагороду. **They were but** lightly rewarded.

Він **лише** мимохідь поглянув на прибульця. **He just** glimpsed at the newcomer.

Слід зауважити, що в українській мові частка “лише” стоїть перед словом, значення якого вона підсилює або обмежує, тоді як її англійський відповідник **alone** стоїть після такого слова.

2) прислівника merely або barely:

Цей танок **лише** доповнює пісню. **The dance is merely** an appendage to the song.

Талановитій музикантці Ганні Коломієць було **лише** 13 років, коли вона виступала з Гербертом фон Караяном.

3) прикметника *mere, pure* або *bare*:

Вона **всього лише** дитина.

Це **всього лише** припущення

За таку справу він запропонував цій людині **лише** п'ятірку.

4) словосполучення по *other* (+ іменник):

Лише на цій основі політика країни може зробити позитивний внесок у загальну історію.

5) прислівника *all*:

Його хвороба була **лише** удаванням.

6) конструкції *It was not until/till* або просто словосполучення *not until*:

Лише наприкінці 1950-х та на початку 1960-х років інфрачервона астрономія стала предметом інтенсивних досліджень.

Лише після вторгнення на Сицилію союзні війська вирішили завдати удару по материковій Італії.

Лише пізніше були побудовані селище та аеродром.

6) Словосполучення "лише це одне" перекладається як "this alone":

Лише це одне говорить про те, що вся ця історія – наклеп.

Gifted musician Hanna Kolo-miyets was **barely** 13 when she performed with Herbert von Karajan.

She is a **mere** child.

It's **pure** guess-work.

He offered the man a **bare** fiver to do the job.

On **no other** basis can national policy contribute positively to universal history.

His illness was **all** pretence.

It was not until the late 1950s and early 1960s that infrared astronomy became the subject of intensive research.

Not until after the Sicilian invasion was the Allied decision made to strike at the Italian mainland.

It wasn't till later that the camp and the aerodrome were set up.

This **alone** stamps the story (as) a slander.

Завдання 17. Перекладіть речення, правильно вибравши англійський відповідник української частки "лише":

1. Лише він один винен. 2. Дивертисмент може писатися лише для струнних інструментів, лише для дерев'яних духових інструментів або ж для ансамблю струнних та дерев'яних духових інструментів. 3. Лише одним зусиллям волі він ліквідував усі зовнішні ознаки тілесної недуги. 4. Це місце відомо лише мені одному. 5. Лише вони можуть допомогти

нам. 6. Очевидно, лише це є причиною стабільності роботи підприємств у цих регіонах. 7. Лише вона одна може зробити його щасливим. 8. Їх виробляє лише одна фабрика. 9. Лише у 1999 році було витрачено 311 млн. гривень. 10. Винуватий не лише він. 11. Лише ми двоє пам'ятаємо про ці події. 12. Лише на цій основі політична думка у сьогоднішньому світі може мати універсальне значення або вагомість. 13. Лише тоді Аристотель звертається до стратегії і словесної форми судового виступу. 14. По-перше, потрібно виробити політичне рішення, і лише тоді може відбутися економічна інтеграція. 15. Лише діючи разом, жінки у всьому світі зможуть вибороти права, які їм, та й усім людям, належать. 16. Це всього лише плід вашої уяви. 17. Після відходу противника залишилися лише одні руїни. 18. Це всього лише обман зору. 19. У старого залишилися лише невизначені спогади про шкільні дні. 20. Вона лише холодно поглянула на мене. 21. Це було лише прелюдією до цілої низки невдач. 22. Він лише номінальний начальник. 23. Мушу лише зауважити, що він розраховував лише на обман. 24. Він лише прикидається, що зайнятий справою. 25. Насправді він не хворий, а лише прикидається. 26. Вона звертає увагу лише на те, що стосується безпосередньо її. 27. Це лише видимість дружби. 28. Це була лише здогадка. 29. Він лише торкнувся цього питання. 30. Лише в одному місці п'єса викликала у глядачів сміх. 31. З підвального вікна йому було видно лише ноги перехожих. 32. На початок наступу солдати знали один одного лише два-три дні. 33. Всього лише за п'ять років у компанії відбулася зміна поколінь серед керівництва. 34. Однак перший документ був лише рекомендацією. 35. Цей план гарний лише на папері. 36. Я всього лише секретар. 37. Випуск продукції Херсонського нафтопереробного заводу у 1996 році складав лише 1,4 млн. тонн. 38. Свобода преси – це не лише фундаментальна людська цінність, а й головний гарант усіх інших свобод. 39. На такому шляху будуть лише втрати. 40. Хвороби рослин відомі з давніх часів, але лише у середині XIX ст. почала розвиватися сучасна наука про патології рослин. 41. Гігантська бюрократична машина дбала лише про свій добробут. 42. Указ про випуск "Золотих сертифікатів" залишається лише декларацією. 43. Однак лише у XII ст. у Західній Європі почали будуватися канали, подібні до тих, що використовуються сьогодні. 44. Лише на початку Другої світової війни в Європі та з ескалацією японської агресії реакція США стала рішучою. 45. Лише на початку 1945 року союзні війська вийшли на висоти у долині По. 46. Лише у 1902 році

з'явилася у країні цілісна система середньої освіти. 47. У деяких культурах, включаючи культуру народності тів у Нігерії, людина вважається повністю дорослою лише тоді, коли стає батьком. 48. Йому лише 15 років. 49. Він зайшов лише один раз. 50. Не лише хлібом одним живе людина. 51. Лише це одне робить його невідповідним цьому посту. 52. Лише ти одна можеш допомогти мені.

б) Переклад речень-інобажань з частками “хай” та “нехай”

I. Речення з часткою “нехай” нерідко перекладаються такими способами:

1) реченням із складним модальним дієслівним присудком з модальним дієсловом *may* (що стоїть на початку речення і відокремлений від інфінітива підметом) або модальним дієсловом *must*:

Нехай щастя супроводить вас! **May** good luck (success) attend you!

Нехай це буде вам поперед- **It must be** a warning to you.
женням.

2) реченням із складним дієслівним присудком із дієсловом *let*:
Нехай все залишається, як є! **Let** it be!

3) реченням із формою Subjunctive I дієслова-присудка (переважно *be*):
Нехай буде, що буде. **Be** (that) as it may.

Нехай небеса охороняють **Heaven bless** this house.
цей дім.

У перекладі може здійснюватися інверсія додатку:

Нехай це буде вам на ко- **Much good** may it do you!
ристь!

II. Речення з часткою “хай” перекладаються переважно такими способами:

1) реченням із формою Subjunctive I дієслова-присудка:
Хай прийде царство твоє! **Thy kingdom come!**

2) реченням із вигуком *hey* або *hurrah* (як правило, так перекладаються українські речення із висловом “хай живе...!”)

Хай живе гетьман! **Hey for** the Hetman!

Хай живуть каникули! **Hurrah for** the holidays!

3) речення із висловом “хай живе...” перекладаються також реченням із висловом “long live”:

Хай живе мир! **Long live** peace!

4) реченням фразеологічного типу:

Нехай йому не поталанить! **Bad luck** to him!

5) реченням із висловом *on with* або *up (with)*:

Геть старе, **хай живе** нове! **Off with** the old and **on with** the new!

Хай живе республіка! **Up** the republic!

6) реченням із *viva* або *vivat*:

Хай живе гвардія! **Viva** the Guards!

Хай живе король! **Vivat** rex!

7) інфінітивним зворотом із прийменником *for*:

Хай це обговорюють вони. **That's for** them to discuss.

Завдання 18 Перекладіть речення, правильно вибравши англійські відповідники часток “хай” та “нехай”:

1. “Король мертвий”, сказав він. “Хай живе король” 2. Хай береже вас Господь! 3. Хай живуть всі і все! 4. Нехай буде так. 5. Нехай це так і залишиться! 6. Хай живе республіка! 7. Нехай все йде, як йде. 8. Хай живе імператор! 9. Нехай буде проклятий цей день! 10. Нехай він спробує зробити це. 11. Нехай успіх супроводжує вас! 12. Хай святиться ім'я твоє. 13. Хай живуть їх величності! 14. Хай мине мене ця чаша. 15. Хай земля буде тобі пухом. 16. Хай буде так. 17. Хай успіх супроводжує вас! 18. Хай допоможе вам Бог. 19. Нехай прокляття впаде на його голову! 20. Хай буде воля твоя! 21. Хай довгим буде його життя! 22. Хай живе адмірал! 23. Хай допоможе вам Бог.

в) Переклад частки “нібито”

Частка “нібито” перекладається переважно такими способами:

1) прислівником *allegedly*:

Слідчі кажуть, що продукція заводу **нібито** продавалася нижче собівартості. **Investigators say** that the plant's products were **allegedly** sold below cost.

Він **нібито** знепритомнів. **He allegedly** lost consciousness.

2) складним сполучником *as if*:

Це майже єдине місце у світі, де, здається, **нібито** ще існує імперія. **This is nearly** the only place in the world where it seems **as if** the empire still exists.

Нібито нічого не залишилося від цієї сором'язливої дівчинки. It seemed **as if** nothing was left of the shy girl.

3) складним сполучником **as though**:

Здається, **нібито** щось подібне очікує цього року й велику "родину" Співдружності незалежних держав. It seems **as though** something similar is in store this year for the big "family" of the Commonwealth of Independent States.

4) дієсловом **to seem**:

Це **нібито** логічно. This **seems** to be logical.

Він **нібито** роздумував. He **seemed** to be considering.

Це ім'я **нібито** втілює всю гіркоту та розчарування, що є сьогодні: низька зарплата, погано освічені діти, епідемія грипу... This name **seems** to epitomize all the bitterness and disappointment there is today: low wages, poorly educated children, the flu epidemic...

Завдання 19 Перекладіть речення, звертаючи увагу на вибір правильного відповідника частки "нібито":

1. Сумарні ресурси цих двох компаній настільки величезні, що питання про переможця **нібито** вже вирішене. 2. **Нібито** ти цього й не знав! 3. Кажуть, що виробник комп'ютерних ігор та власник авіаційної компанії мали свої причини бути незадоволеними мером, який **нібито** був винен їм великі суми. 4. Здається, **нібито** організатори знехтували досвідом кількох останніх Олімпійських ігор. 5. Зміни у твоїй кар'єрі непомітно розрідять повітря навколо тебе: ти все ще тут, але тебе **нібито** й немає. 6. На перший погляд, такий образ **нібито** великий і незграбний. 7. Це вино **нібито** непогане. 8. Всі засоби масової інформації **нібито** повністю зосередилися на міжнародній угоді про зменшення глобального потепління. 9. Виявилось так багато спільного, що іноді здавалося, **нібито** лідер ліберал-демократів просто цитував лідера італійських фашистів. 10. **Нібито** ви цього не знали! 11. **Нібито** реагуючи на ці пропозиції, обмінний курс припинив своє нестримне падіння. 12. Вони також спростовують те, що міністр оборони **нібито** повністю контролює настрої своїх підлеглих. 13. Директор **нібито** уклав кількомільйонний контракт з німецькою фірмою на будівництво представництва "Бласко" у Києві. 14. Проте все ж слід визнати, що іноді обставини склалися так, **нібито** хтось

навмисно намагався зіштовхнути його в опозицію до президента. 15. Вони **нібито** погодилися з таким планом лише тому, що серби, найімовірніше, відкинуть його. 16. Інакше ми будемо мати стійку репутацію непередбачуваного партнера, і тоді йому доведеться діяти **нібито** як пожежника. 17. Усі ешелони влади (включаючи опозицію) діють так, **нібито** такі перспективи не мають значення для країни чи для будь-кого з них особисто. 18. Майже у кожному із своїх пасажів прем'єр посилався на послання президента парламенту, чиї вказівки **нібито** будуть реалізовані урядом. 19. Якусь мить вона вагалася, **нібито** сумніваючись, чи довіряти мені, чи ні. 20. Його коріння – Рюриковичів, тобто дітей Рюрика (напівлегендарного варязького конунга Грорекра), якого **нібито** запросили правити східними слов'янами у IX ст. 21. **Нібито** за спільною згодою, київські музеї намагаються розкрити непомічені раніше сторони праці художників, які оформляють підручники.

г) Переклад частки "ледь (ледве)"

1. Частка "ледь" ("ледве") у розповідному реченні перекладається переважно такими способами:

1) часткою **just, barely, scarcely** або **hardly** (останній нерідко передуює модальне дієслово **can**):

Субсидія **ледь** покриє дефіцит, що утворився у нас. The grant will **just** cover the deficit that we've run up.

Вона **ледь** стримувала свій запал. She **could hardly** contain her eagerness.

Його було **ледь** чути. He was **scarcely** audible.

Їй **ледь** виповнилося шістнадцять років. She is **barely** sixteen.

2) прислівником **slightly** або **faintly** та іншими синонімічними їм засобами:

Моя рука **ледь** торкнулася її руки. My hand touched **slightly** her hand.

На горизонті з'явилася **ледь** видима постать. A **faintly** visible figure appeared on the horizon.

Це був **ледь** чутий сміх. That was a **deafly** heard laughter.

3) конструкцією **to be hardly able** (+ інфінітив):

Хлопець **ледь** тримався на ногах. The fellow **was hardly able** to navigate.

4) у випадку сполучення частки “ледь” із дієсловом таке сполучення може передаватися спеціалізованим англійським дієсловом, що у своєму значенні вже містить семантичний компонент, відповідний значенню частки “ледь”:

Вона ледь пленталася сходами із своїми сумками. She **laboured up** the stairs with her bags.

Він ледь видавив із себе промову. He **made a laboured speech**.

Завдання 20 Перекладіть речення, правильно визначивши англійський відповідник частки “ледь (ледве)”:

1. Він ледве встиг. 2. Я ледь знаю її. 3. Я ледь встиг на поїзд. 4. Їй ледь виповнилося двадцять років. 5. Вони ледь можуть прожити на свої скромні прибутки. 6. Берег ледь виднівся крізь серпанок. 7. Але 26 липня 1946 року його підстрелили і він ледь дістався нейтральної зони. 8. У темряві я міг ледь розгледіти її обличчя. 9. Нам ледь вдалося витягнути його з хати. 10. Ми ледь знайомі. 11. Я ледь переставляв ноги. 12. Він ледь склав іспит. 13. Краще їсти ледь підсолену їжу. 14. Він ледь приховував своє почуття перемоги. 15. Вони ледь втекли. 16. Ледь ми встигли зогледітися, як вже було час вирушати у дорогу. 17. Він ледь міг виговорити ці слова. 18. Я так втомився, що ледь стою.

д) Переклад сполучення часток “ледь” та “не”

Сполучення часток “ледь” та “не” звичайно перекладається такими способами:

1) часткою just, (very) nearly, barely або almost:

Його ледь не загубила водна стихія. He **just** escaped a watery grave.

Ми ледь не загинули. We **very nearly** died.

Ми ледь не спізналися на поїзд. We **barely** caught the train.

Хвилі ледь не збили нас з ніг. We were **almost** swept off our feet by the waves.

Слід мати на увазі, що при застосуванні означених англійських відповідників в англійському реченні вживається дієслово-присудок, антоні-

мічне українському дієслову-присудку (як у наведених вище прикладах: ледь не загубила – just escaped, ледь не спізналися – barely caught).

2) фразеологізмами на зразок to be on the verge (або brink) of smth., to be within an ace of smth., to go /to come near to doing smth., to be within a hair's breadth of (+ gerund), by a shave тощо:

Він ледь було не розповів усе. He **was on the verge of** telling all.

Вона ледь не загинула. She **was within an ace of** death.

Ольга ледь не заплакала. Olha **came near to** crying.

Його ледь не переїхала машина. He **was within a hair's breadth of** being run over by a car.

Ми ледь не програли. We **won by a shave**.

Слід мати на увазі, що при перекладі сполучення часток “ледь не” відбувається заміна дієслова-присудка на антонімічне дієслово-присудок (ледь не програли – won by a shave).

3) сполученням часток all but:

Він ледь не впав. He **all but** fell.

Я ледь не вмер. I **all but** died.

4) порівняльним словосполученням as near as:

Вона ледь не впала в яму. She **was as near as** a toucher falling into the pit.

Його ледь не збив автобус. He **was as near as** could be to being knocked down by the bus.

5) дієслівним словосполученням to feel like (doing smth.):

Вона ледь не заплакала. She **felt like** crying.

Завдання 21 Перекладіть речення, правильно визначивши англійський відповідник сполучення часток “ледь не”:

1. Він ледь не втонув. 2. Його ледь не вбили. 3. Країна ледь не сповзла до хаосу. 4. Камінь ледь не влучив у нього. 5. Вона ледь не втонула. 6. У великих містах ледь не запровадили карткову систему. 7. Він ледь не загубив себе. 8. У такий спосіб президент та парламент опинилися ледь не у конфронтації. 9. Літак ледь не врізався у дерева. 10. Марія ледь не заплакала. 11. Я ледь не випустив чашку з чаєм. 12. Він непогано здав зоологію, але ледь не провалився на ботаніці. 13. Я ледь не втонув. 14. Я ледь не забув, як туди йти. 15. Він було ледь не сказав їй про все. 16. Я

ледь не спізнився на поїзд. 17. Цей вчинок ледь не зіпсував йому всі шанси. 18. Він біг як навіжений і ледь не потрапив під машину. 19. Вона й без того ледь не плакала. 20. Він ледь не впав. 21. Вони ледь не побилися. 22. Я ледь не задихнувся від диму. 23. Ми ледь не загинули. 24. Я ледь не забув окуляри. 25. Він ледь не впав від здивування. 26. Мене ледь не розчавили об прилавок. 27. Лихоманка ледь не доконала його.

е) Переклад частки “ж (же)”

Частка “ж (е)” перекладається переважно такими способами:

1) підсилювальним прислівником *ever* (окремо і у складі прислівників – *whatever, wherever, whenever*):

То у **чому ж** справа? Why, **whatever** is the matter?”

Олено, **про що ж** це ти думаєш? Olena, **whatever** are you thinking of?

Хто **ж** це може бути? Who **ever** can it be?

Куди **ж** я поклав свої окуляри? Where **ever** did I put my glasses?

Чому **ж** ви їх не спитали? Why **ever** didn't you ask them?

Коли **ж** це ви знайшли час писати? **Whenever** did you find time to write?

2) застосуванням конструкції логічної емфазы “It is ... that (who) ...” або емпатичного підметового підрядного речення:

Та що ви! **Це ж ви** заговорили першим! Oh, I say! **It was you** who spoke to me!

Що **ж** ви ненавидите? **What is it** that you hate?

3) часткою *then*:

Важко було підтримувати порядок, та вона **ж** була така чудова господиня. It was difficult to keep things in order, but **then** she was such an excellent housewife.

4) вживанням підсилювального дієслова *do*:

Поспішай **же!** **Do** be quick!

Сідайте **ж!** **Do** sit down!

5) вживанням післялогу *up* як інтенсифікатора дії дієслова:

Говоріть **же, друже!** Speak **up, man!** (Speak **up, my (good) man!**)

Поспішай **же, друже!** Hurry **up, man!** (Hurry **up, my (good) man!**)

6) підсилювальними фразами *on earth, in the name of heaven, in the world* тощо:

Та де **ж** він врешті-решт? Where **in the name of heaven** is he?

Що **ж** ви хочете сказати? What **in the world (або on earth)** do you mean?

7) використанням розділових речень, де перша частина є розповідним, а друга частина – питальним за формою реченням (безпосереднім англійським відповідником частки виступає саме питальна частина):

Я **ж** вам говорив про це! I told you so, **didn't I tell you!**

8) інверсією частини присудка (у випадку окличного речення):

Дурень **же я!** **Am** I a sap!

9) Українські окличні речення з часткою “ж”, що починаються з “Ну й ...”, перекладаються англійськими реченнями, що починаються з “What ...”:

Ну й дзига **ж** ти! What a fidget you are!

Ну й набалакалися **ж** ми! What a gabfest we had!

10) Словосполучення “чому ж” у питальних реченнях перекладається словосполученням “how come”:

Чому ж ви його не спитали? **How come** you did not ask him?

Чому ж вони дали такі свідчення? **How come** they gave this testimonial?

11) Підсилювальне значення частки “ж” певною мірою може передаватися у перекладі вибором іншого дієслова-присудка з інтенсивнішою дією у порівнянні з дієсловом-присудком українського речення, наприклад:

Я подзвонив Степану й **відразу ж** поїхав до нього. I rang Stepan and **rushed over** to see him.

12) Словосполучення “що ж” передається часткою *well*:

Що ж, якщо виникне потреба, кандидат у президенти прийме їх послуги. **Well**, if need be, the presidential candidate will accept their services.

13) Частка “ж(е)” може також передаватися фразою *after all*:

Знай нашу добрість козацьку, — ти **ж** українець! You should know our cossack goodness – **after all**, you're a Ukrainian.

14) Частка “ж(е)” може також передаватися прислівником *also*:

Це ж доводить непотрібність творчості. This **also** proves the futility of creative achievement.

15) частка “ж(е)” може також перекладатися часткою “just”:

Бо, кажучи правду, які **ж** їх заслуги? For, to tell the truth, **just** what are their merits?

16) частка “ж(е)” може також перекладатися іноді модальним словом “можливо”:

Звідки **ж** тут до кожуха? How can he **possibly** manage to get a new coat?

17) частка “ж(е)” може також перекладатися у випадку сполучення із словами “завтра”, “через 2 (3 тощо) години” і под. – словосполученням as early as:

Захочу і завтра **ж** матиму автомобіль. If I wanted, I could have an automobile (as early as) tomorrow.”

Іноді значення частки “ж” (зокрема, коли вона вжита для зв’язності тексту) може у перекладі не передаватися:

Зразу **ж** пройдіть до Полтавського краєзнавчого музею, який, окрім того, що має цікаві експонати, ще й розташований у будинку надзвичайної краси. Immediately walk straight to the Poltava Region Museum, which not only has interesting exhibits, but is also situated in a building of exceptional beauty.

Але **ж** вона – психолог і, наскільки я знаю, не мала жодних зв’язків з урядом. But she was a psychologist, and she had, as far as I knew, no connection of any kind with the government.

Але **ж** кожний, хто колись мав справу з цими творами, знає, що “Тибетська книга” – пам’ятка буддизму. Now, as any student of this world knows, the Tibetan book is a Buddhist document.

Я **ж** бо знав, що того дня зроблю визначне відкриття. For I knew that I was going to make a remarkable discovery that day.

Індикатором непотреби передавати значення частки “ж” може бути наявність в українському реченні словосполучень “відразу ж”, “що ж”, “а хто (що) ж” тощо.

Завдання 22. Перекладіть речення, звертаючи увагу на те, чи потрібно передавати у перекладі частку “ж(е)” та на вибір адекватного способу передачі значення частки “ж(е)”:

1. Що ж мені робити? 2. Як же це ти додумалася до такого? 3. Та це ж зовсім неважко! 4. Коли ж він прийде? 5. Він, звичайно ж, згадав наші довгі нічні розмови у Київському університеті. 6. Ну що ж, чиніть, як хочете. 7. Коли ж це ви знайшли час писати? 8. Не можу ж я піти і залишити вас одну. 9. Та допоможи ж мені! 10. Ну ж, скоріше! 11. Що ж саме ви хочете сказати? 12. Коли ж він прийде? Він і так спізнюється. 13. Не кинете ж ви мене. 14. Як же ви це взнали? 15. Ви ж не хотіли образити його. 16. Що ж мені лишалось робити? 17. Ви ж пам’ятаєте, якою напруженою була ситуація у Конгресі. 18. Що ж він хотів сказати? 19. Ви ж погодитеся, що ці дві газети зацікавлені по суті у різних речах. 20. Ну й фронт же ти! 21. Чому ж? 22. Чому ж зараз ви говорите про прискорення реалізації програми приватизації? 23. Це ж він виграв на останніх Олімпійських іграх. 24. Що ж стосується специфічних плюсів роботи в «закритих містах», то це, на думку представників підприємства – спокій. 25. Ви ж самі розумієте причину. 26. Це ж ви минулого місяця організували заворушення. 27. Як же ти любиш дражнити людей! 28. Якщо Бога немає, то питання, а що ж є, залишиться нерозв’яз-

ним. 29. У відповідь на запитання щодо того, як же він сам взнав про аварійний вихід, хлопець мовчав. 30. Де ж він? 31. Інші ж мешканці України, загалом підтримуючи існування незалежної держави, виступають за її політичну, економічну й культурну орієнтацію на Росію. 32. Чому ж це краще підкорятися законам? 33. Це ж він зробив їй пропозицію. 34. Хто ж боїться “верховенства закону”? 35. У моєму ж випадку наука була служницею поезії. 36. Україна ж, навпаки, не упустила жодної такої можливості. 37. А хто ж має право остаточно вирішувати, яка з інтерпретацій Біблії правильна? 38. А що ж НАТО? 39. І що ж тоді зробить мій бідний господар? 40. “Що ж то”, — міркував він, — “котрий кожух, котре хутро, котрий опарат церковний має більше право до гордості й поваги від мене?” 41. Не можу зрозуміти, яка ж він насправді людина. 42. Як же далеко йому до здійснення того бажання! 43. Що ж це з нею трапилося, думав він. 44. Чи означає це, що нашого превентивного ядерного удару можна очікувати завтра ж? 45. Куди ж тепер мені йти? 46. Проте чому ж людські істоти, на відміну від тварин, мають дар самосвідомості? 47. Це ж засвідчують показники економічного розвитку першої половини 1997 р. 48. Чому ж ми повинні надавати автономію 500 тисячам грузинських азербайджанців? 49. Що ж це таке? 50. Чому ж ми сидимо тут? 51. У чому ж проблема? 52. Що ж ти насправді маєш на увазі? 53. Що ж це змусило тебе припустити, що я зустріну тебе? 54. Що ж вас

більше турбує: існування комуністичних режимів у СНД чи відсутність миру і спокою на її південних кордонах? 55. Що ж продовжує викликати такий сильний опір цьому демократичному нововведенню? 56. Що ж нам тут подобається? 57. То що ж ви тут знайшли? 58. Як же ви взнали це? 59. Що ж мені залишалося робити?

е) Переклад частки “просто”

Частка “просто” переважно перекладається такими способами:

1) часткою “just”:

У неї це не всерйоз, вона **просто** робить вигляд. She does not mean it, it's **just** an act.

Він не замкнутий, він **просто** соромливий. He is not antisocial, **just** shy.

Він не **просто** перший зустрічний. He isn't **just** anybody.

2) часткою “simply”:

Концерт був **просто** чудовий. The concert was **simply** marvelous.

Це **просто** неможливо. It is **simply** not on.

3) прислівником “merely” або прикметником “mere”:

Це **просто** анекдот, до того ж нерозумний. It is a **mere** joke, and a poor one.

Він **просто** грає з вами. He is **merely** toying with you.

4) прикметником “perfect”, “positive”, “pure” або “sheer”:

Вона **просто** диво. She is a **perfect** duck.

Він **просто** жахлива людина. He is a **perfect** horror.

Він **просто** нестерпний. He is a **positive** nuisance.

Це місце – **просто** набір гучних слів. The passage is **pure** rant.

Це **просто** божевільня! It's **sheer** lunacy!

5) прислівником only, quite, barely, but, absolutely або downright:

Не пробуй сперечатися із суддею, тебе **просто** видалять з поля. Don't try to argue with the ref: you'll **only** get sent off.

Її доброта мене **просто** приголомшила. Her kindness **quite** overwhelmed me.

Цей боягуз – **просто** пародія на людину.

Обвинувачувати у всьому час – це **просто** виправдовувати себе

Цей капелюшок – **просто** диво.

Це **просто** безчесно.

That coward is **barely** an excuse for a man.

Accusing the times is **but** excusing ourselves.

This hat is **absolutely** a bang-on.

It is **downright** knavish.

Завдання 23 Перекладіть речення, звертаючи увагу на правильний спосіб перекладу частки “просто”:

1. Запізнення просто розлютило його. 2. Я просто пожартував. 3. У мене просто вирвалося її ім'я. 4. Він просто спостерігав і нічого не робив. 5. Те, що відбувається у Камбоджі, Югославії чи Африці – це просто божевільня. 6. Він не хотів вас образити, він просто не подумав. 7. Це просто втрата часу. 8. Він не вміє плавати, він просто борсається у воді. 9. Він не їсть, а просто жере. 10. Цей роман – просто нісенітниця. 11. Це просто питання часу. 12. Це було просто прикольно. 13. Це просто формальність. 14. Просто соромно. 15. Тому розмови про повний перехід до 2010 року на контрактну військову службу – це просто блеф. 16. Це був просто прикол. 17. Це просто жахливо. 18. Його благочестя – це просто маска. 19. Ця пісня – просто диво. 20. Це просто подряпина. 21. Машина йшла просто чудово.

ж) Переклад частки “ще”

Частка “ще” перекладається переважно такими способами:

1) часткою “still” або “yet”:

Ці традиції **ще** збереглися. The traditions are **still** alive.

Укладання контракту **ще** висить у повітрі. The contract is **still** up in the air.

Ти **ще** не одружений? Тобі по-таланило. Not married **yet**? You're well out of it.

Він вже встає, але **ще** не зовсім одужав. He's now able to be around but he is not **yet** fully well.

Частка still не вживається у стверджувальних реченнях, тоді як частка yet досить часто вживається у заперечних реченнях.

2) прислівником too або also:

Ще є вчорашній борщ.

Проте є **ще** одна логічна неминучість: що більший бюджетний дефіцит, то слабкіша грошова одиниця.

3) фразою ever since (коли мається на увазі час):

Обидва стверджували, що **ще** з середини 80-х років Михайло був одним з ватажків злочинного угруповання.

Ще з колоніальних часів держава певною мірою була причетна до прийняття економічних рішень.

4) фразою as far back as або far back:

Однак **ще** у 1992 році ми перебували у кризовій ситуації, як і всі інші в нашій країні.

Указ про його призначення прем'єр-міністром лежав на столі президента **ще** у березні 1994 року.

Знову ж таки, витoki цього явища сягають **ще** радянських часів.

5) фразою as recently as:

Ще два тижні тому у доповіді Державного департаменту містилася безпрецедентна критика Азербайджану.

Ще весною я думав, що головне – це поставити нам економічне завдання, з яким ми могли б впоратися.

6) фразою as long ago as:

Олімпіада відкриється у Єревані наступної неділі, хоча заявка на її проведення була подана **ще** у 1992 році у Манілі.

I've got some borshch **too** from yesterday.

But there is **also** another logical inevitability: the larger the budgetary deficit, the weaker the monetary unit.

Both maintained that Mykhailo had been one of the ringleaders **ever since** the mid-80s.

Ever since colonial times, the government has been involved, to some extent, in economic decision-making.

As far back as 1992, however, we were in a crisis situation like everybody else in this country.

The decree on his appointment as prime minister lay on the table of the President **as far back as** March 1994.

Again, the roots of this phenomenon lie **far back** in the Soviet times.

As recently as two weeks ago, the US State Department report on human rights levelled unprecedented criticism at Azerbaijan.

As recently as spring, I thought that the main thing was to set ourselves an economic task we could tackle.

The Olympiad will open in Yerevan next Sunday, although the application to stage it was made **as long ago as** 1992 in Manila.

Там були генерали, які вели битви **ще** у 1812 році.

7) фразою way back:

Можна було передбачити **ще** у серпні, що події розгортатимуться таким чином.

Ще у 1992 році президент своїм указом встановив жорсткіші правила готівкового обігу.

8) словами too або a bit:

Отже, **ще** рано горювати.

Його **ще** рано відправляти на пенсію.

9) англійськими відповідниками українських речень з часткою “ще” можуть бути англійські речення з присудком, вираженим дієсловом to continue і под.:

Нова будівля посольства США **ще залишається** незаселеною.

Ще продовжуються спроби налагодити справи в імпорті та експорті.

10) питальні речення із часткою “ще” можуть перекладатися англійськими розділовими питальними реченнями, де безпосереднім відповідником української частки виступає так званий “тег” (друга частина питального речення):

Ти ж **ще** не йдеш?

You're not leaving us already, **are you?**

11) коли в українському реченні мова йде про невиповнений вік, відповідником “ще” в англійському реченні виступає прислівник hardly:

Їй немає **ще** й двадцяти років.

She is **hardly** twenty.

12) іноді значення частки “ще” може передаватися англійською мовою емфатичним do та інверсією обставини (вираженої, як правило, прислівником never):

Мабуть, **ще ніколи** дитина не була такою схожою на свою матір.

Never, perhaps, **did** a child more accurately picture her mother.

13) у докорах, що починаються словосполученням “а ще”, останнє перекладається за допомогою словосполучення how dare:

А ще називаєш мене своїм другом. **How dare** you call me your friend.

There were generals who had fought in battles **as long ago as** 1812.

It was possible to predict that events would unfold this **way back** in August.

Way back in 1992 the president decreed tougher rules for cash circulation.

So, it is **too** early to grieve.

It's a **bit** soon to pension him off.

The new building of the US Embassy **continues** to be vacant.

Attempts **continue** to be made to put in order import and export.

14) частці “ще”, вжитій з питальним займенником who(m), в англійській мові відповідає ever (що пишеться разом з питальним займенником):

Кого **ще** ми не питали? **Whoever** did we not ask?

15) сполучення частки “ще” з прикметником у формі вищого ступеня порівняння перекладається англійською мовою означеним артиклем з відповідним англійським прикметником у тій же формі:

Тобі буде **ще легше**. **It will be the easier** for you.

16) словосполучення “ще далеко не” перекладається як not anywhere near:

Робота **ще далеко не** закінчена. **The job is not anywhere near done.**

17) словосполучення “і (й) ще понад те” перекладається як and then some:

Йому потрібно все без залишку **і ще понад те**. **He wants the lot and then some.**

18) іронічно-негативний вислів, що починається з “той (та) ще” перекладається прикметниково-іменниковим словосполученням з неозначеним артиклем, де вживається прикметник на зразок “precious”:

Та ще парочка. **A precious** pair.

19) фраза “ще й як” перекладається фразами “and how” (що вживається в американському варіанті англійської мови) та “not half” (що вживається у британському варіанті англійської мови):

“Він озлився?” **“Ще й як!”** **“Was he annoyed?” “Not half!”**

“Ви, певно, втомилися.” **“Ще й як!”** **“You must be tired!” “And how!”**

20) фраза “ще б пак” перекладається фразами you bet, (but) of course, I should say so!, I should think so!, to be sure!, and how!, I’ll say!, didn’t we just!:

“Ви гарно провели час?” **“Ще б пак!”** **“Did you enjoy yourselves?” “Didn’t we just!”**

“Усюди асфальт! Автомобілі! А яке сонце!” **“Ще б пак!”** Тут дивляться за цим”. **“Asphalt everywhere! Cars! And what a sun!” “I should say so! They look after these things here!”**

21) фраза “ще чого (скажеш, хочеш тощо)!” перекладається фразами says you!, sez you!, no way, you’ve got to be kidding, what next.

22) Фраза “от ще” перекладається фразами the hell I was/he did тощо, don’t be ridiculous, it’s a good one.

23) В окремих випадках частка “ще” може не перекладатися: Більше того, він **ще** й запізнився. **To make matters worse, he was late.**

Завдання 24 Перекладіть речення, обравши правильний спосіб перекладу частки “ще”:

1. Ще з тих часів рівень устаткування, що використовувалося для віддаленого викрадення інформації, значно зріс. 2. Він старий, проте ще дужий. 3. Успіх ще попереду. 4. Всупереч ритуальним заклинанням на кшталт “усе йде згідно плану” та “народ виповнив сподівання уряду”, криза проголошеної політики стала очевидною для експертів ще у безрезні. 5. Таємниця ще не розкрита. 6. Ще минулого року навіть така розвинена країна, як Німеччина, приватизувала залізниці. 7. Стихія повністю підкорена, проте ще показує себе. 8. Будівництво почалося ще у середині 1980-х років, але залишилося незавершеним через брак коштів. 9. Він ще погано тримається на льоду. 10. Це питання ще ніколи не виникало. 11. Наш закон про цінні папери було прийнято ще у 1994 році. 12. Боюся, що висновки робити ще рано. 13. Вона все ще нездужає. 14. Виробництву ще належить відійти від потрясінь, викликаних війною. 15. Це було ще у 1890 році. 16. Людина ще не досягнула Всесвіту. 17. П’єса ще користується успіхом. 18. Ще рано його будити. 19. Я ще зроблю з нього тенісиста. 20. Існування нейтронних зірок було постульоване ще у 1934 році. 21. Ще десять років тому екологи казали, що бездумне випасання у цих краях призвело до п’ятивідсоткової ерозії слабких гірських ґрунтів. 22. Вона ще не встала. 23. Образа ще жива. 24. “Комарі тут доволі уїдливі”. “Ще б пак!” 25. “Вона змінилася, так?” “Ще б пак!” 26. Але є ще одна крайність: ми зацікавлені лише в оригінальному, авангардному кіно.

з) Переклад частки “same”

Емфатично-видільна частка “same” перекладається переважно такими способами:

1) часткою just:

Це **same** те, що мені було потрібно. **This is just** what I wanted.

Що **same** ви маєте на увазі? **Just** what do you mean?

2) прислівником exactly:

Я не розумію, що **саме** ви хочете.

I don't understand what **exactly** you're at.

Представники Міністерства внутрішніх справ відкрито говорять, що **саме** це й трапиться.

The representatives of the Interior Ministry say openly that this is **exactly** what will happen.

3) сполученням означеного артикля the із прикметником very:

Я **саме** це й говорив.

That is **the very** thing that I was saying.

Та це ж **саме та** книжка, яку я шукаю!

Why, this is **the very** book I want!

4) прислівником certainly:

Він сказав **саме** те, що думав.

He **certainly** meant what he said.

5) конструкціями логічної емфази "It is ... that/who ..." та "It/This/That is ... what ...":

Саме Христос у Нагірній проповіді визначив місце людини серед людей, закликав прощати те, що до нього каралося смертю, не збирати скарби, а піклуватися про щиросердну чистоту, ставитися до людей так, як хотів би, щоб ставилися до тебе.

It was Christ who, in his Sermon on the Mount, defined the role of man among men, urging them to pardon what prior to him was punished by death; not to hoard riches, but to take care of spiritual purity, and to do by others as man himself would like to be done by.

Саме він допоміг мені.

It was he who helped me.

Для підсилення емфази у конструкції "It/This/That is ... what ..." можуть вживатися підсилювальні слова на зразок exactly, precisely:

Саме це турбує сьогодні більшість населення.

It is precisely what concerns the majority of the population today.

Ми також чуємо це у нашій країні, і майже впевнені, що **саме це** й трапиться.

We hear this in our country too and are almost sure that **this is exactly what** is going to happen.

6) емфатичним підрядним підметовим реченням this/that/it is what:

Так, **саме це** й трапилося.

Yeah, **that's what** happened.

Саме це трапилося із більшістю письменників-емігрантів.

That is exactly what happened with most emigrant writers.

Цілком можливо, що **саме це** й трапиться, якщо буде прийнято

It is quite possible that **this is what** is going to happen if the decision

рішення йти на вибори не самим по собі, а у блоці з іншими організаціями.

is made to go to elections not independently, but in a bloc with other organizations.

Для перекладу словосполучення "саме це" використовується також словосполучення as much:

Саме цього я й очікував.

I expected **as much**.

Саме це я й припускав.

I surmised **as much**.

7) у поетичному мовленні – часткою even:

Це **саме** так.

This is **even so**.

Це робиться **саме** таким чином.

This is done **even thus**.

8) додаванням до речення фрази на кшталт of all people (of all things тощо):

Чому це ви звертаєтесь по допомогу **саме** до мене?

Why ask me to help, **of all people?**

Це трапилося **саме** цього дня.

This happened on this day **of all days** (або **of all others**).

9) прикметником particular або same:

Чому ви вибрали **саме** цей предмет?

Why did you choose this **particular** subject?

Візьміть **саме** цей олівець.

Take this **particular** pencil.

Ми зустрілися **саме** у той же день.

We met that **same** day.

І **саме** ці хвалені герої першими кинулися навтьоки.

These **same** boasted heroes were the first to dash away.

10) прислівником quite:

Це **саме** те, що потрібно (або що малось на увазі).

It's **quite** the thing.

Саме так!

That's quite so! (або **Quite so!**)

11) підсилювальними фразами on earth, under the sun, in the world, the hell тощо (як правило, у питальних реченнях, де частці "саме" передують частка "ж"):

Що **ж саме** ви хочете сказати?

What **under the sun** do you mean?

Що **ж саме** ти маєш на увазі?

What **the hell** do you mean?

12) конструкцією із інверсією обставини:

Саме зараз він мені потрібний, як ніколи.

Now is when I need him most.

Саме ось тут я стояв у ту мить.

Here is where I stood at that moment.

13) словосполучення “саме те (що потрібно)” перекладається словосполученням the right (або correct) thing:

Він сказав (зробив) саме те, що He said [did] the correct thing. потрібно.

Нижче наводяться деякі словосполучення із часткою “саме” та їх переклади: саме та людина – just the man; саме тоді – just then; саме тут – just at that spot; саме так! – just so!, that’s so (або very much so чи it is just as you say, you said it); саме те – the very thing for the purpose; саме та людина – the very same man; саме зараз – here and now; якщо справи складаються саме так – if that is the case; саме у цей час – at this particular time; що саме? – such as? (або what exactly?); саме вона – she’s the one; саме те, що треба – (quite) the thing; це саме те (що потрібно) – that’s the card.

Завдання 25 Перекладіть речення, правильно визначивши спосіб перекладу частки “саме”:

1. Бородатий кореспондент Сі-Бі-Ес наполягав на інтерв’ю з цього предмету саме зі мною. 2. Після 70 років “колективного керівництва” ця догма видалася раптом сумнівною і саме “правдисти” дозволяли побачити світ цьому цікавому розслідуванню. 3. Про що ж саме ти повідомляєш? 4. Чому послідовники “чистого ісламу” запрошують саме вас на їх мітинг? 5. Книгодрукарство щедро підтримувалося саме Іваном Грозним та Православною церквою. 6. І, можливо, саме це й дозволило їй залишатися всі ці роки найзагадковішою фігурою в нашому театрі. 7. Саме йому слід посісти місце голови. 8. Здається, саме про це й мріяв Геращенко. 9. Він завжди відчуває, що саме потрібно сказати. 10. Я зустрівся з нею саме тут. 11. Будинок саме такий, як мені потрібно. 12. Я хочу, щоб він саме таким і залишався. 13. Це саме те, що говорили люди. 14. Його особисті турботи і тривоги видаються досить серйозними саме зараз. 15. Проте якраз саме це й трапилося. 16. “То ви мені радите трохи зачекати?” “Саме так.” 17. Чому вона покохала саме цього чоловіка? 18. Чому тебе не було саме на цій лекції? 19. Машина призначена саме для такої роботи. 20. Він завжди робить саме те, що потрібно. 21. Саме я повідомив йому що новину. 22. Саме тут ви й помиляєтеся. 23. Саме про це я хотів тебе спитати. 24. Саме тут ми вирощуємо моркву. 25. Саме на цьому аспекті зосередилися у своїй спільній ноті, опублікованій на початку цього місяця, Міжна-

родний валютний фонд та Світовий банк. 26. Саме в цей період Лейбористська партія відійшла від антиєвропейської позиції. 27. То це саме вона сказала тобі про свічку на вікні? 28. Саме ця виняткова для Узбекистану подія й визначила подальше ставлення влади до ісламу та його діячів. 29. До речі, саме такого роду рішення слід прийняти на самміті глав держав і урядів “великої четвірки” – Росії, Білорусії, Казахстану і Киргизії. 30. Саме у цій галузі освіти спостерігалось найдивовижніше зростання кількості студентів. 31. Саме від того, як буде вирішене це питання, й буде залежати результат наступних виборів. 32. Проте саме він проштовхнув у 1764 році через Парламент суперечливі закони. 33. Саме туди я й іду вранці.

и) Переклад сполучення частки “аж” із прислівником “ніяк”

Сполучення частки “аж” із прислівником “ніяк” (та заперечною часткою “не”) нерідко перекладається на українську мову за допомогою словосполучення far from:

Передбачається, що співробітництво між двома містами, яке аж ніяк не обмежується економією енергоресурсів, пошириться на ще одну важливу сферу, а саме, реконструкцію газових магістралей.

Епідемія аж ніяк не спадала, а, навпаки, поширювалася.

Far from being confined to economizing energy resources, cooperation between the two cities is expected to cover another important area, namely, the reconstruction of gas-main systems.

So far from abating, the epidemic spread.

Завдання 26 Перекладіть речення, звертаючи на адекватність передачі сполучення частки “аж” з прислівником “ніяк”:

1. По обидва боки державного кордону особи, які приймають відповідальні рішення, розуміють, що інвестиції, аж ніяк не будучи благодійними акціями, передбачають торги та укладання комерційних угод. 2. Ставка рефінансування Центрального банку, аж ніяк не будучи робочим інструментом, є просто вихідною психологічною точкою. 3. Здається, деякі міністри аж ніяк не збентежені таким лобіюванням, а, навпаки, вітають його. 4. Парламентарі зрозуміли, що постійні зміни в умовах роботи підприємців аж ніяк не призводять до збільшення іноземних інвестицій,

а, навпаки, можуть фактично призвести до закриття існуючих спільних підприємств. 5. Поети аж ніяк не принижують людину, як це стверджували деякі, а, навпаки, вчать і підносять її. 6. Аж ніяк не схвалюючи безлад, він, навпаки, прийняв політичні реалії віку, в якому єдина монархічна держава стала у Німеччині неможливою. 7. Цей крок аж ніяк не припинив розколу, а, навпаки, збільшив його. 8. Санкції аж ніяк не призвели до покоря, як це передбачалося, а, навпаки, прискорили індустріалізацію країни. 9. Ця угода аж ніяк не підриває конкурентоздатності аерокосмічної промисловості України, а, навпаки, буде безперечно корисною. 10. Однак це аж ніяк не відлякує останніх, а, навпаки, зміцнює їхню готовність дати відсіч. 11. Цей союз аж ніяк не зміцнив імперію, а, навпаки, викликав лише напади на португальські колонії. 12. Новий депозитарій, аж ніяк не претендуючи на роль центрального депозитарію країни, розглядає депозитарії комерційних банків як рівних собі конкурентів. 13. Фактично, це аж ніяк не так. 14. Документальні фільми аж ніяк не подають абсолютні істини, а навпаки, відображають окремі погляди. 15. Його Христоподібні якості, що аж ніяк не впливають на тих, хто оточує його, цілком недоречні у грішному світі.

і) Переклад сполучення частки “й (i)” з часткою “так”

Частка “й (i)” у сполученні з “так”, перекладається звичайно словосполученням as it is або as they are:

Ти й так вже добряче навантажений.	You've got a right smart load as it is.
Буде й так все гаразд.	It'll be all right as it is.
Скинь пальто, а то ти й так товстий.	Take off that coat of yours; you're fat enough as it is.
Ми й так залишили для себе досить мало часу.	We've left ourselves little enough time as it is.
Це буде краще, ніж возитися з моїми речами, які й так цілком задовільні.	That will be better than fussing over my own things, which are plenty nice enough as they are.

Завдання 27 Перекладіть речення, звертаючи увагу на адекватність передачі сполучення частки “й” з “так”:

1. Для чого я буду так обтяжувати тобі твоє молоде життя. Тобі й так доведеться тяжко боротися. 2. Ви й так маєте занадто багато друзів. 3. Він і так ніколи не буде мати успіху. 3. Ти гадаєш, зі мною теж варто сваритися? Ти й так вже мало з ким розмовляєш. 4. Я ж і так такий худий. 5. Я й так вже майже збожеволіла. 6. Ви й так робите забагато для них. 7. Навколо нас і так багато інших людей. 8. У мене вдома й так достатньо клопоту. 9. Краще їхати відразу. Ми й так втратили достатньо багато часу. 10. Мені не має сенсу довше чекати, я й так втішений. 11. Його й так не обходять американці. 12. Зніми свої пальто й жилет; ти й так товстий. 13. У тебе й так добряче навантаження. 14. З тобою й так мало хто розмовляє. 15. Я й так майже не здурів. 16. Навколо нас і так багато різних людей. 17. У мене й так вдома багато проблем. 18. Але все буде гаразд і так.

й) Переклад сполучення частки “навіть” із сполучником “якщо”

Це словосполучення звичайно перекладається такими способами:

1) часткою even:

Депресанти не можуть звільнитися від спогадів дитинства, навіть якщо воно було нещасним.	Depressives cannot surrender childhood – not even the pains of childhood.
---	--

2) сполучником though або сполученням частки even чи прислівника what із прислівником though:

Навіть якщо він був би тут, він не допоміг би нам.	Even though he were here he wouldn't help us.
---	--

Навіть якщо я не зможу зробити це, я не припиню докладати зусиль.	Though I fail, I shall try again.
--	--

Навіть якщо й шлях буде довгим!	What though the way be long!
--	-------------------------------------

3) сполучником if або сполученням частки even із сполучником if:

Я зроблю це, навіть якщо це коштуватиме мені життя.	I will do it, (even) if it kills me.
--	---

Він не поступиться, навіть якщо він не правий.	He won't give in even if he's wrong.
---	---

Завдання 28. Перекладіть речення, звертаючи увагу на правильний переклад частки “навіть” із сполучником “якщо”:

1. Навіть якщо ціна на акції цієї компанії знову підскочать до передкризового рівня, було б не вигідно негайно продавати їх. 2. Я дістану тебе, навіть якщо на це мені доведеться витрати решту життя. 3. Я буду вірний вам, навіть якщо трапиться найгірше. 4. Причиною надання такої підтримки є те, що, навіть якщо вільно поширювана інформація сама по собі не може гарантувати існування вільного суспільства, вільне суспільство без неї існувати не може. 5. Навіть якщо особа довго страждає на невиліковну хворобу, смерть завжди викликає шок серед оточуючих. 6. Завдяки телефону людина може видаватися ближчою, навіть якщо вона на відстані тисяч кілометрів від вас. 7. Я б нічого не сказав, навіть якщо я знав би про це. 8. У такому випадку суди часто шукають допомоги від місцевих властей, навіть якщо це прямо заборонено законом. 9. І навіть якщо прем'єр-міністр вирішить виконати свою клятву, його поправлять. 10. Навіть якщо вони купаються у грошах, то їм ніяк не можна показати, наскільки все це позбавлено смаку. 11. Я не зроблю цього, навіть якщо мене повісять за це.

й) Переклад сполучення прислівника “так” із часткою “і (й)”

Сполучення “так” із часткою “і” перекладається звичайно такими способами:

1) як *as much*:

Я *так і* гадав. I thought *as much*.

2) за наявності заперечної частки “не” в українському реченні – як *never*:

Насіння *так і не* зійшло. The seeds *never* came up.

Вона *так і не* повернулася. She *never* came back.

Для передачі емпатичності значення словосполучення з цією часткою у речення може вводитися емпатичне *do (does, did)*:

Він *так і не* прийшов. He *never* did come.

3) у випадку порівняння – за допомогою *so*:

Як ви ставитеся до мене, *так і* я буду ставитися до вас. As you treat me, *so* will I treat you.

Хай *так і* буде. So be it.

Слід зауважити, що при застосуванні такого відповідника в англійському реченні присудок стоїть перед підметом.

4) українські речення з “так ... і”, що виражають заперечення і незгоду, перекладаються англійським складнопідрядним реченням із дієсловами-присудками на кшталт “*damn, dash, declare*”:

Так я це й зробив. I'll be dashed if I do it.

5) іноді “так і” у заперечних реченнях перекладається за допомогою повтору заперечення:

Він так жодного разу і не глянув на мене! He did not glance at me, no, not once!

6) у випадку перекладу українських заперечних речень іноді застосовується складний дієслівний присудок із дієсловом *to fail*:

Гість *так і не* прийшов. The guest *failed to show*.

Очікуване у березні підвищення надходжень від збору податків *так і не відбулося*. The expected March improvement in tax collection *failed to occur*.

Завдання 29. Перекладіть речення, вибравши правильний англійський відповідник словосполучення “так і (й)”:

1. Він вивчав німецьку мову, але так і не вивчив її як слід. 2. Як постелиш, так і поспиш. 3. Так я й повірив. 4. Йому так і не вдалося оволодіти мистецтвом публічних виступів. 5. Як гукнеться, так і відкликнеться. 6. Він так і не одружився. 7. Я так і розраховував зробити. 8. Його план так і залишився нереалізованим. 9. Так я й погодився. 10. Я так ніколи й не взяв, що він мав на увазі. 11. Я приблизно так і думав. 12. Так вже й ніколи (у відповідь на зловісні віщування). 13. Ваш лист так і не надійшов до мене. 14. Так я вам і повірив! 15. Я так і думав. 16. Президенту Раббані так і не вдається створити умови, сприятливі для прийняття конституції. 17. Не дивлячись на близькість демократичних устремлень Бірліка та Інтерфронту, їм так і не вдалося об'єднатися.

к) Переклад сполучення часток “тільки” та “і (й)”

Сполучення часток “тільки” та “і (й)” перекладається такими способами:

1) за допомогою словосполучення **nothing but** (або **except**):

Вона **тільки й** могла, що плакати. She could do **nothing but** cry.

Він **тільки й** робить, що сміється. He does **nothing except** laugh.

2) як **all**:

За сніданком **тільки** один він і говорив. He did **all** the talking at lunch.

Ти **тільки й** вмієш, що витратити гроші. All you're good for is to spend money.

Завдання 30 Перекладіть речення, звертаючи увагу на вибір правильного способу перекладу сполучення часток “**тільки**” та “**і (й)**”:

1. Ми влаштували йому гарний сніданок, під час якого тільки й говорили про розкопки. 2. Він сказав, що тільки й робив, що обнімав та цілував відвідувачів, проте вона неправильно його зрозуміла. 3. Тут тільки й залишалося, що сказати всю правду. 4. З найважливіших заходів тільки й залишається, що встановити бар'єри на шляху іноземних товарів. 5. Наступні дві доби я тільки й думав, що про богазкейські статуетки та про особливості хетської скульптури. 6. Я міг тільки й робити, що грати на віолончелі. 7. Мені тільки й залишалося, що показати руку. 8. Він тільки й робить, що розмірковує про красу світу. 9. Усе місто тільки й говорило, що про хокей. 10. А коли вони нарешті все ж приносять гроші, то у нас тільки й залишається, що копійки: решту вони забирають.

л) Переклад сполучення прислівника “**все**” із часткою “**ж**” і словосполучення “**та все ж**”

1. Словосполучення “**все ж**” переважно перекладається такими способами:

1) як **still**:

Смисл **все ж** незрозумілий. The meaning is **still** dark.

Деякі люди **все ж** жадають рівності у всьому. Certain people will **still** strive for equality in everything.

2) як **all** (або **just**) the same:

Все ж мені шкода, що ти цього не зробив. All the same I wish you had done it.

Все ж він гарна людина.

Нещодавно **все ж** була утворена урядова комісія з проблем північно-східних регіонів.

Міністерства **все ж** залишаються корумпованими.

3) як **notwithstanding**:

Вони **все ж** зроблять це.

Та **все ж** це відбудеться.

4) як **anyhow**:

Все ж ви повинні визнати, що я мав рацію.

Все ж краще сказати правду зараз, ніж потім виправдовуватися.

5) як **after all**:

У цілому, я не жалкую, що **все ж** залишився.

Я **все ж** прийшов не просто з лісопавалу. Двадцять п'ять років редагування та журналістики також чогось варті.

6) за допомогою підсилювальних фраз на кшталт **on earth, in the world, under the sun**:

Як ви **все ж** взнали про це?

How **on earth** did you know it?

То як **все ж** двадцятидев'ятирічний француз – Кристоф Лефевр – опинився в українському провінційному містечку та, більше того, поставив п'єсу у місцевому драмтеатрі?

How **on earth** did a 29-year old Frenchman – Christophe Lefevre – happen to land in the Ukrainian provincial town, and moreover, to stage a play in the local drama theater?

7) як **jolly well**:

Я **все ж** зроблю це.

I shall **jolly well** do it.

2. Сполучення часток “**та все ж**” перекладається нерідко такими ж способами, як і словосполучення “**все ж**”, проте можуть бути певні відмінності, перш за все стосовно перекладу першого компонента цього

Just the same he is a good man.

All the same, a governmental commission on the problems of the North-Eastern regions was recently formed.

Ministries remain corrupt **just the same**.

They will do it **notwithstanding**.

It will come to pass **notwithstanding**.

Anyhow you must admit I was right.

Anyhow, it is better to tell the truth now than to justify oneself later.

Altogether, I am not sorry I stayed **after all**.

After all, I did not just come from a timber felling site. Twenty-five years of editing and journalism are also worth something.

словосполучення – “та”, який може перекладатися окремо як “but” або “yet”. Нижче наводяться основні способи перекладу словосполучення “та все ж”:

1) як for all that:

Та все ж це перемога.

Та все ж Піросмані залишився неписьменним і ніколи не навчався живопису.

It is a victory **for all that**.

For all that Pirosmanni remained illiterate and never studied painting.

2) як however:

Та все ж він не пішов у театр.

Та все ж нещодавне зростання курсу долара не призвело до підвищення цін на телефони.

He didn't go to the theatre, **however**.

The recent dollar rise didn't **however** trigger a rise in the prices for telephones.

Такий спосіб застосовується нерідко у випадку перекладу українського заперечного речення.

3) як somehow або yet somehow:

Та все ж це зовсім інше.

Та все ж йому вдалося не втратити своє обличчя і залишитися самим собою.

Somehow it is different.

Yet somehow, he managed not to lose his identity and remained himself.

4) як “after all” або “but, after all”:

Та все ж я мав рацію!

Та все ж у банкірів є багато інших сфер для вкладання грошей, причому значно менш ризикованих.

I was right **after all**!

After all, bankers have many other areas to invest money, and much less risky ones.

Та все ж кожна виборча кампанія має свій темний бік.

But, after all, every election campaign has its own dark side.

5) як (but) all the same:

Та все ж театр тяжіє до вибору людей.

But all the same the theater tends to select people.

6) словосполученням **and yet**:

Та все ж є щось таке, що об'єднує та поріднює їх.

And yet there is something that brings them together and makes them kindred to one another.

Та все ж такий фундаменталізм є занадто ірраціональним.

And yet this fundamentalism is far too irrational.

4) словосполученням **and still**:

Та все ж, чим ви відрізняєтеся, наприклад, від соціал-націоналістів?

And still, in what way do you differ, for example, from National Socialists?

Починаєш аналізувати ставлення людей до армійських справ, **та все ж** упираєшся у питання запасу терпіння населення.

You start investigating people's attitude towards army affairs, **and still** you arrive at the question of the population's reserve of patience.

Завдання 31 Перекладіть речення, вибравши правильний спосіб перекладу словосполучень “**все ж**” і “**та все ж**”:

1. Свобода пересування – все ж гарна річ. 2. Частка тих, хто дотримується посту, все ж досить велика – 20 відсотків. 3. Комусь все ж потрібно йти туди. 4. Мул йому був не потрібний, та все ж його власник переконав купити його. 5. Все ж слід спитати себе – яка мета допомоги цій країні? 6. Він віддасть їй те, що залишилося від ста гривень, та все ж вона пожалкує. 7. Але що все ж було важливо у випадку з моїми дітьми? 8. Та все ж він не загубився. 9. “Добре, тату”, сказала Марія, “нарешті у тебе є грудень і зараз у нас дванадцять місяців, але як все ж ми назвемо тринадцятий місяць?” 10. Це стало найбільшою несподіванкою: як вони все ж помістили мотоцикл “Хонда” у скляну вітрину і, що важливіше, для чого? 11. Та все ж це не зашкодить нашій здатності співпрацювати у багатьох питаннях. 12. Як ви все ж дісталися Арктики? 13. Та все ж ми хочемо, щоб Україна залишалася демократичною. 14. Це солідний затишний місцевий музей, і нам ще потрібно дізнатися, як йому все ж вдалося набути статусу національного музею. 15. Та все ж половина опитаних оцінила діяльність страхових компаній на “задовільно”. 16. Чого все ж досягла Україна за останні два роки? 17. Та все ж мені шкода, що ви це зробили. 18. Кожного дня ми прилюдно визнаємо, що справи йдуть все гірше, проте нам не спадає на думку, що найважливішим є те, що вони все ж рухаються. 19. Та все ж ми не можемо скаржитися на відсутність попиту на нашу роботу на вітчизняному ринку. 20. Гра все ж варта свічок. 21. Мій контракт закінчився, та мене все ж затримали на вісім днів. 22. Ми все ж не можемо уникнути шокової терапії. 23. Він часто буває грубим, та я все ж люблю його. 24. НАТО все

ж розширюється, а ми зараз виглядаємо як люди, що плюють проти вітру. 25. Та все ж Ви відмовилися від введення приватизаційних вкладів, чи не так? 26. Як би там не було, все ж невідомо, що трапилося із рештою підроблених грошей. 27. Та все ж я вірю у свою долю. 28. Досвід, набутий авангардним мистецтвом, все ж не був втрачений. 29. Вчені все ж продовжать свою роботу. 30. Однак варто зауважити, що Програма розвитку ООН готова працювати в наших регіонах, тому що розуміє, що Київ все ж залучає інвестиції. 31. Тобі все ж доведеться прийти. 32. Я все ж не зовсім вірю у безкорисливу братню допомогу цієї країни. 33. Та все ж складається враження, що організаторам таких шоу не подобається запах гною. 34. Та все ж люди у Кремлі більше не збиралися використовувати його миротворчі послуги. 35. Отже, ви все ж прийшли! 36. Все ж дозвольте вам подякувати. 37. Та все ж вони хочуть залишатися головними фігурами. 38. Та все ж не можна було повірити, що вони готові до замирення. 39. Та все ж керівні органі фактично заборонили діяльність таджицького громадсько-культурного центру, відомого як “Самарканд”. 40. Та все ж я знав, що ми виграємо у них. 41. Та все ж у них чітко проглядається спроба уникнути конфронтаційних інтонацій у цій делікатній справі. 42. Та все ж фотографія не може замінити реалізм у мистецтві. 43. Та все ж чи уявляє Міністерство внутрішніх справ, куди пішли такі колосальні суми? 44. Та все ж немає сумніву у тому, що я також значною мірою маю почуття дедукції. 45. Та все ж я вважаю – зараз зарано розробляти концепцію, що регулюватиме зовнішньополітичну діяльність України.

м) Переклад частки “вже” у реченнях, що починаються сполучником “якщо”

Частка “вже” у реченнях, що починаються сполучником “якщо”, може перекладатися такими способами:

1) підрядним реченням *if any man does*:

Якщо вже хто й знає англійську мову, то це він. He knows English **if any man does**.

2) фразою *if it comes to...*:

Якщо вже йдеться про це, то я міг би вас здивувати. **If it comes to that I could astonish you.**

3) часткою *once* або сполученням сполучника *when* з *once*:

Якщо вже він щось задумав, то ніщо не примусить змінити свого рішення. **When once** he has made up his mind, nothing will turn him from it.

Завдання 32 Перекладіть речення, звертаючи увагу на адекватність перекладу сполучення сполучника “якщо” з часткою “вже”:

1. “Якщо вже трапиться найгірше, то ми можемо спати тут теж”, сказала вона. 2. Якщо вже вона заведеться, то її не зупиниш. 3. У Франції, якщо вже людина почала щось робити, то ніхто її не зупинить. 4. Якщо вже хоч раз побачиш її твори, то ніколи не забудеш. 5. Якщо вже це почуття приходить у голову одного з цих людей, то поет стає вищим за людство. 6. Якщо вже я дістанусь міста, то мій бідний друг більше не буде самотній. 7. Якщо вже він сідав, то рідко робив хоч якийсь рух. 8. Якщо вже стрілянина починається, то її ніхто не зупинить. 9. Проте якщо вже дійде до стрілянини, то це означає, що принаймні з одним із нас покінчено. 10. Якщо вже закон застосовано, то дію його зупинити не можна. 11. Йди вперед, ти можеш мене тягнути за собою, якщо вже доведеться. 12. Будь-яка проблема стає дуже простою, якщо вам її вже розтлумачили.

9. Передача власних імен графічними засобами англійської мови

а) Передача українських власних імен

Для послідовної передачі українських власних імен слід мати уявлення про англійські відповідники літер української абетки:

1) Приголосні:

Б – В: Бориспіль – *Boryspil*, Богдан – *Bohdan*

В – V: Василь – *Vasyl*, Вінниця – *Vinnitsya*

Г – H або G: Олег – *Oleh*, Гончар – *Honchar*

Г – G: Выборг – *Vyborg*

Д – D: Данило – *Danylo*, Донецьк – *Donetsk*

Ж – Zh: Житомир – *Zhytomyr*

З – Z: Зиновій – *Zynoviy*

Й – I, Y: Гайворон – *Haivoron*

К – К: Київ – Kyiv, Карпо – Karpo
 Л – L: Львів – Lviv, Левко – Levko
 М – M: Макарів – Makariv

Н – N: Ніжин – Nizhyn
 П – P: Полтава – Poltava

Р – R: Рівне – Rivne
 С – S: Суми – Sumy

Т – T: Тамара – Tamara
 Ф – F: Федір – Fedir

Х – Kh: Хмельницький – Khmelnytsky
 Ц – Ts: Біла Церква – Bila Tserkva

Ч – Ch: Чернігів – Chernihiv
 Ш – Sh: Шостка – Shostka

Щ – Shch: Щербань – Shcherban

2) Голосні:

А – A: Аліна – Alina, Алчевськ – Alchevsk
 Е – E: Леонід – Leonid, Лебедин – Lebedyn

Є – Ye: Євген – Yevhen, Єкатеринослав – Yekaterynoslav
 И – Y: Ірина – Iryna, Миколаїв – Mykolayiv

І – I: Ілля – Ilya, Ірпінь – Irpin
 Ї – Yi: Ївга – Yivha

О – O: Ольга – Olha, Одеса – Odes(s)a
 У – U: Уляна – Uliana, Узин – Uzyn

Ю – Yu: Юрій – Yuriy
 Я – Ya, Ia: Ярослав – Yaroslav, В'ячеслав – Viacheslav

3) Знак м'якшення – h: Волинь – Volyhn. У більшості випадків знак м'якшення при перекладі на англійську мову не передається: Ковель – Kovel, Львів – Lviv, Васильків – Vasylkiv. Знак м'якшення передається лише у тих випадках, коли потрібна особлива точність передачі графічної форми українського власного імені, наприклад, на географічних картах.

4) Буквосполучення:

кс – ks: Ксенія – Ksenia, Олександр – Oleksander
 ія – iya, іа: Наталія – Nataliya, Лідія – Lydia,

ій (наприкінці імен) – iy, i: Валерій – Valeri, Юрій – Yuriy, Анатолій – Anatoliy.

ай – ai: Майборода – Maiboroda

ий – yi, у: Вийна – Vyina. Це буквосполучення у кінці прізвищ звичайно передається як у: Задорожний – Zadogozhny, Каміньський – Kaminsky, проте ми рекомендуємо писати yi: Khmelnytskyi, Lisovyi.

Для передачі українських власних імен не використовується Міжнародна фонетична транскрипція. Точнішим, як можна бачити із наведеної нижче таблиці, є, наприклад, транскодування, що використовується Бібліотекою Конгресу США.

Українська абетка	Міжнародна фонетична транскрипція	Транскрипція Бібліотеки Конгресу США
а	a	a
б	b	b
в	v	v
г	h	h
ґ	g	g
д	d	d
е	e	e
є	je	ie
ж	zh	zh
з	z	z
и	y	y
і	i	i
ї	ji	i
й	j	i
к	k	k
л	l	l
м	m	m
н	n	n
о	o	o
п	p	p
р	r	r
с	s	s
т	t	t
у	u	u
ф	f	f
х	x	kh
ц	c	ts
ч	č	ch
ш	š	sh
щ	šč	shch
ю	ju	iu
я	ja	ia
ь	·	·

Нижче наводяться приклади передачі українських власних імен: Тарас Шевченко – Taras Shevchenko; Іван Котляревський – Ivan Kotlyarevskiy; літописець Нестор – the chronicler Nestor; Іларіон Київський – the sermon writer Ilarion of Kyiv; Кирило Туровський – Cyril of Turov; Самійло Величко – Samiylo Velychko; Григорій Сковорода – Hryhoriy Skovoroda; Панас Мирний (псевдонім Панаса Рудченка) – Panas Myrnyi (pseudonym of Panas Rudchenko); Михайло Коцюбинський – Mykhailo Kotsyubynskiy (Kotsiubynskiy); Леся Українка – Lesya Ukrainka; Іван Франко – Ivan Franko; Іван Нечуй-Левицький – Ivan Nechuy-Levitskiy (Nechui-Levutskiy); Марко Вовчок – Marko Vovchok; Пантелеймон Куліш – Panteleimon Kulish; Епіфаній Премудрий – Epifaniy Premudryi.

Про особливості передачі англійських власних імен графічними засобами української мови див.: Гудманян А. Чужомовна пропріальна лексика у фонографічній системі української мови / У 3-х книгах. – Ужгород, 1999.

б) Передача російських імен у порівнянні з українськими іменами

Російські імена повинні передаватися в російській, а не українській мовній формі. Наприклад, якщо автор статті є росіянином на ім'я *Сергей*, то у разі перекладу цієї статті з української мови на англійську це ім'я слід передавати як *Serguey*, а не *Serhiy*. Загальне правило у цих випадках таке: імена українців передаються на основі їхньої української графічної форми, а імена росіян – на основі їхньої російської графічної форми.. Це ж стосується й етнічних росіян, які бажають, аби їхні імена передавалися на основі російської графічної форми.

Отже, якщо перекладач має справу з російськими іменами *Владімір*, *Александр*, *Єлена*, то англійською мовою вони повинні передаватися як *Vladimir*, *Aleksandr*, *Yelena*, а не як *Volodymyr*, *Oleksandr*, *Olena*. Це ж стосується й імен росіян, які передані українською мовою в українізованій графічній формі. Наприклад, якщо перекладач передає англійською мовою ім'я *Володимир* росіянина-автора статті, вжите у перекладі статті на українську мову з російської мови, то це ім'я повинно передаватися англійською мовою як *Vladimir*, а не *Volodymyr*.

Лише у тому випадку, коли перекладач, перекладаючи текст із власним іменем, не знає, чи він має справу з іменем росіянина чи українця,

власне ім'я передається з української мови на англійську мову у тій формі, яка зафіксована в українському оригіналі; тобто, якщо в українському оригіналі вжито ім'я *Володимир*, а перекладач не знає, що це ім'я росіянина, тоді перекладач передає це ім'я англійською мовою як *Volodymyr*.

в) Передача іноземних власних імен

Іноземні імена передаються при перекладі з української мови на англійську в їх прийнятій англійській формі. Зрозуміло, що англійські імена в українських текстах при перекладі на англійську мову повинні передаватися в їх оригінальній англійській графічній формі. Якщо перекладач не знає англійського написання імені або не певний у правильному його написанні, він повинний знайти його в англійських текстах (довідниках, енциклопедіях тощо) і передати так, як воно там наведене.

Це стосується також передачі інших іншомовних власних імен в українських текстах при перекладі їх на англійську мову. Як правило, іншомовні імена в англійській мові зберігають написання відповідною мовою (якщо мова використовує латиницю), наприклад: Войцех Вітольд Ярузельський - Wojciech Witold Jaruzelski (як у польській мові), Тансу Чілер - Tansu Ciller (як у турецькій мові), Даг Хаммаршельд – Dag Hammarskjold (як у шведській мові), Шарль де Голль – Charles de Gaulle (як у французькій мові).

У разі незнання правильного написання таких імен англійською мовою або невпевненості в їх правильному написанні перекладач повинен знайти їх англійське написання в англійських текстах (довідниках, енциклопедіях тощо). Наприклад, при передачі китайського імені Ден-Сяопін перекладач може швидко перевірити правильність його написання, звернувшись до якоїсь великої англійської енциклопедії, наприклад, мультимедійної енциклопедії “Encarta”, де воно зафіксовано у кількох статтях про Китай - Deng Xiaoping (або Teng Hsiao-ping).

Завдання 33. Перекладіть речення, звертаючи увагу на правильність передачі англійською мовою українських власних імен:

1. Головними авторами праць того періоду були літописець Нестор, проповідники Іларіон Київський та Кирило Туровський і князь Володимир Мономах. 2. Сьогодні Київ розташований на обох берегах Дніпра;

на лівому низинному березі ріки знаходиться промисловий район Дарниця. 3. Головним напрямком в українській літературі XVII та XVIII сторіч було, як і у всій Європі, бароко. Серед помітних постатей цього періоду можна назвати Касяна Саковича та Івана Величковського у поезії та Теофана Прокоповича у драматургії. 4. Цікавими з точки зору свого змісту та літературних якостей були твори філософа Григорія Сковороди, якого називали “українським Сократом”. 5. У 1830-і роки місто Харків стало центром українського романтизму, під впливом якого письменники Ізмаїл Срезневський, Левко Боровиковський, Амвросій Метлинський та Микола Костомаров публікували етнографічні матеріали та вітчизняні інтерпретації історії України, а також збірки народних легенд та козацькі літописи. 6. Представляючи СРСР, українські спортсмени показували найкращі результати; після здобуття незалежності фігуристи Віктор Петренко та Оксана Баюл виграли золоті олімпійські медалі. 7. Джерелом енергії для багатьох підприємств слугують поставки природного газу, що подається трубопроводом з Дашави у західній Україні, та електричного струму, що надходить з Київської ГЕС на Дніпрі. Ця електростанція, будівництво якої завершилося у 1968 році, розташована біля Вишгорода, зовсім мало уверх за течією Дніпра від Києва. За сорок кілометрів на південний схід від міста розташована ще потужніша Трипільська ГРЕС. 8. Володимир-Волинський – це місто у Волинській області на північному заході України. Воно розташоване на річці Буг, де її перетинає залізнична колія Ковель-Львів. Місто було засноване великим київським князем Володимиром у X ст. і стало столицею одного з головних князівств Київської Русі. 9. Найкращим представником історичних праць є козацький літопис Самійла Величка (прибл. 1720 р.). 10. До розгалуженої системи вищої освіти входять, зокрема, такі національні університети, як Київський університет ім. Тараса Шевченка, Харківський університет ім. Василя Каразіна, Львівський університет ім. Івана Франка та Чернівецький університет ім. Юрія Федьковича. 11. У період після смерті Сталіна з’явилася нова генерація, що відкинула соціалістичний реалізм. Серед тих, хто стали відомі як “письменники-шестидесятники” – Василь Симоненко, Ліна Костенко, Василь Стус, Віталій Коротич, Іван Драч, Микола Вінграновський, Василь Голобородько та Ігор Калинець. 12. Дніпродзержинськ – місто у Дніпропетровській області у південно-центральної частині України на березі річки Дніпро. 13. Модернізм кінця XIX ст. та початку XX ст. у першу чергу помітний

у поетичних драмах найкращої з українських письменниць Лесі Українки та у прозі таких письменників, як Михайло Коцюбинський і Василь Стефаник. 14. Театр “Березіль” (1922–33) під художнім керівництвом Леся Курбаса у Харкові був тоді найвидатнішою театральною трупкою. 15. У XIX ст. почала розвиватися світська музика. Популярність завоювала опера “Запорожець за Дунаєм” Семена Гулака-Артемовського, а також опера “Катерина” Миколи Аркаса та музичні твори Петра Нишинського і Михайла Вербицького. На початку сторіччя в українському музикальному житті центральне місце займав Микола Лисенко. 16. Провідним поетом-символістом був Павло Тичина; до символістів також належали Дмитро Загул, Микола Терещенко та Олекса Слісаренко. 17. Кампанія із заповнення “білих плям” в історії мала на меті знову розбудити свідомість громадськості щодо приховуваних історичних подій та постатей, таких як Іван Мазепа, реабілітувати таких істориків, як Михайло Грушевський, і знову видати заборонені історичні твори дорядяньського періоду. 18. Початок українській літературі поклав своєю “Енеїдою” (1798) Іван Котляревський, поет-класик та драматург. 19. Серед найбільших щоденних газет - “Сільські вісті”, колишній орган комуністичної партії, “Голос України”, орган Верховної Ради, “Правда України”, також колишній орган комуністичної партії, та незалежна “Демократична Україна”. 20. У період відносної свободи – 1917-1932 роки – з’явилося ціле сонмище талановитих письменників. Проза Миколи Хвильового була просякнута революційним та національним романтизмом, характерною рисою прози Григорія Косинки був імпресіонізм, а оповідання та повісті Юрія Яновського були відверто романтичними, тоді як Валер’ян Підмогильний притримувався принципів реалізму. 21. У 1989 році Українська гелесінська спілка, на чолі якої стояв Левко Лук’яненко і в керівництві якою важливою постаттю був В’ячеслав Чорновіл, мала свої осередки в усіх регіонах України. 22. У перші роки радянської влади музикальні твори високої художньої якості створювалися кількома композиторами, зокрема, Левком Ревуцьким та Борисом Лятошинським та їх сучасником на окупованій Польщею Галичині Станіславом Людкевичем. Однак, починаючи із середини 1930-х років інновації у музикальній мові стримувалися у зв’язку з політичними обмеженнями. Типовими представниками тогочасного музикального композиторства в Радянській Україні були Костянтин Данькевич, Юлій Мейтус і брати Юрій та Платон Майбороди. 23. Шолом Алейхем – це псевдонім видатного єврейсь-

кого гумориста Соломона Рабіновича. 24. “Тіні забутих предків” (1964) режисера Сергія Параджанова отримали схвальну оцінку критики на Заході. 25. Нові художні напрями очевидні у творах таких художників XIX ст., як імпресіоністи Іван Труш, Микола Бурачек та Олександр Мурашко, постімпресіоніст Микола Глущенко та експресіоністи Олександр Новаківський, Алексіс Грітченко (Олекса Грищенко) та Анатолій Петрицький. 26. Кам’янець-Подільський – місто у Хмельницькій області в Західній Україні на річці Смотрич. Це найбільше та найстаріше місто у басейні ріки Дністер. 27. Український авангард відродився після хрущовських кампаній деєсталізації у другій половині 1950-х років. До нього переважно належали експресіоністи, які хотіли проілюструвати трагічну сучасну історію України. Ці митці, серед яких були Алла Горська, Опанас Заливаха та Феодосій Гуменюк, знову зазнали гонінь у 1970-х та 1980-х роках. 28. На західній Україні романтизм було представлено “русинською трійцею” - Маркіяном Шашкевичем, Яковом Головацьким та Іваном Вагилевичем. 29. У межах неокласицизму сформувалися такі видатні поети, як Микола Зеров, Максим Рильський та Михайло Драї-Хмара. Футуризм було започатковано Михайлом Семенком; в його лоні сформувався один із найвидатніших українських поетів XX ст. Микола Бажан. 30. Космонавт Віталій Михайлович Жолобов, український інженер, вчився в Нафтохімічному інституті ім. Азізбекова у Баку, а потім служив у Радянській армії в якості інженера-хіміка. 31. Українська класична проза сформувалася лише з появою у 1834 році “Марусі” Григорія Квітки-Основ’яненка та його оповідань у збірці “Малороссийские повести” у тому ж році. 32. Український реалізм, що починається з Марка Вовчка (“Народних оповідань” 1857 р.), довгий час обмежувався народними темами і зображенням сільського життя. 33. Діапазон творів романіста Івана Нечуя-Левицького був достатньо широкий: від зображення сільського життя (“Кайдашева сім’я”, 1879 р.) до зображення життя української інтелігенції (“Хмари”, 1908 р.). 34. Панас Мирний (псевдонім Панаса Рудченка) був головним представником українського реалізму. 35. Реалізм, із явно вираженим відтінком декадентства, був найпомітнішою рисою прозових творів Володимира Винниченка.

Завдання 34. Перекладіть речення, звертаючи увагу на правильність передачі англійською мовою іноземних власних імен (правильність на-

писання яких можна перевірити за великою сучасною англійською енциклопедією):

1. Після смерті Франко у 1975 році король Хуан Карлос I та прем’єр-міністр Адольфо Суарес Гонсалес сприяли просуванню Іспанії шляхом політичних реформ.
2. Незабаром після повернення Чжу Де до Китаю, Чан Кайши виключив комуністів з Гоміндану.
3. Шарль Андре Марі Жозеф де Голль народився 22 листопада 1890 року у Ліллі у буржуазній католицькій родині.
4. Політолог Карл Йоахім Фрідріх з 1926 р. по 1971 р. викладав політологію у Гарвардському університеті.
5. Генрі Альфред Кісінджер був головним радником із зовнішньополітичних питань та державним секретарем при президентах Річарді Ніксоні та Джералді Форді.
6. Чжоу Еньлай був одним із комуністичних керівників Китаю, який, будучи прем’єром, організував центральний уряд Китайської народної республіки та управляв ним і особисто керував зовнішньополітичними справами протягом більше ніж 25 років.
7. Луїджі Даллапикколи був одним з найвидатніших композиторів-авангардистів Італії.
8. Анрі Філіпп Петен під час Другої світової війни очолював уряд Віші у Франції.
9. Вільгельм Гренер був німецьким генералом, який наприкінці Першої світової війни надав військову підтримку новому соціал-демократичному уряду Німеччини з тим, аби не допустити комуністичної революції.
10. Карлос Салінас де Гортарі був сміливим і діяльним президентом Мексики з 1988 р. по 1994 р.
11. Войцех Вітольд Ярузельський на посаді Першого секретаря Об’єднаної робітничої партії безроздільно володарював у Польщі з 1981 р. по 1989 р.
12. Один із видатних полководців XX ст. фінський барон Карл Густаф Еміль фон Маннергейм брав участь в обороні своєї країни від Радянського Союзу під час Другої світової війни.
13. Франческо Кріспі був сицилійським політиком та прем’єр-міністром Італії.
14. Ян Масарик, син чеського лідера Томаша Масарика, був міністром закордонних справ у післявоєнному коаліційному уряді Едварда Бенеша.
15. Джао Цзіань був керівником Комуністичної партії Китаю з 1987 р. по 1989 р., який рішуче виступав за економічну модернізацію.
16. Американський юрист та державний діяч Вільям Пірс Роджерс був при президенті Річарді Ніксоні державним секретарем.
17. Пост прем’єр-міністра по чергово обіймали представник поміркованої Партії справедливості Сулейман Демірель та представник поміркованої лівої Республіканської народної партії Бюлент Еджевіт.
18. Першими двома Гене-

ральними секретарями ООН були норвежець Трюгве Лі та швед Даг Хаммаршельд. 19. Його наступник Чаран Сінг у серпні подав у відставку, проте продовжував очолювати перехідний уряд до січня 1980 року, коли внаслідок нових виборів до влади знову прийшов Ганді. 20. За значної підтримки робітничого класу та римсько-католицької церкви у 1945 році Хуан Перон був обраний президентом Аргентини. 21. Як Пекін і Тяньцзянь, Шанхай безпосередньо управляється центральним урядом Китаю. 22. Лідер сепаратистів Квебеку Люсьєн Бушар 29 січня 1996 року став двадцять сьомим прем'єр-міністром цієї провінції. 23. Лех Валенса був президентом Польщі з 1990 р. по 1995 р. 24. У 1976 році Нільс Улоф Торнборн Фаллдін став першим прем'єром-несоціалістом за попередні більш ніж сорок років. 25. Тансу Чілер, 1948 року народження, була прем'єр-міністром Турції з 1993 р. по 1996 р. Це була перша жінка, яка обіймала таку посаду. 26. У 1961 році представники 14 держав на конференції у Женеві намагалися створити коаліційний уряд під керівництвом принца Суванна Фуми. 27. Соціал-демократ Марті Аахтісарі був обраний президентом Фінляндії у 1994 році. 28. Віктор Кузен був французьким письменником та філософом. 29. Журналіст та романіст, Аллен Друрі пише романи та повісті, що базуються на його глибокому знанні діяльності американського уряду.

г) Переклад назв деяких українських літературних творів

Корисною для перекладачів видається інформація про написання імен та прізвищ українських письменників та про назви літературних творів українських письменників англійською мовою. Нижче наводяться назви деяких відомих творів українських письменників (слід мати на увазі, що в англійській мові назви творів подаються курсивом):

“Остромирове Євангеліє” – *The Ostromir Gospel*

Іларіон. “Слово про закон і благодать” – *Hilarion. Sermon on Law and Grace*

“Житіє преподобного отця я нашого Феодосія” – *Life of Our Holy Father Theodosius*

“Повість минулих часів” – *Tale of Bygone Years*

“Київська (Несторова) хроніка” – *Chronicle of Nestor* (або *Kyiv Chronicle*)

“Слово о полку Ігореві” – *The Song of Igor's Campaign* (або *Lay*

of Igor's Campaign або *the Igor Tale*)

Епіфаній Премудрий. “Житіє святого Сергія Радонежського” – *Epifaniy Premudryi. Life of Saint Sergius of Radonezh*
“Задонщина” – *The Battle Beyond the Don*

Котляревський Іван. “Енеїда” – *Kotlyarevskiy Ivan. The Eneida* (або *Eneyida*)

Тарас Шевченко – *Taras Shevchenko*: “Гайдамаки” – *The Haidamaks*, “Сон” – *The Dream*, “Послання” – *The Epistle*, “Кобзар” – *The Bard* (або *The Minstrel*), “Кавказ” – *The Caucasus*

Гоголь Микола – *Gogol Mykola*: “Вечори на хуторі близь Диканьки” – *Evenings on a Farm near Dikanka*; “Ревізор” – *The Inspector General*; “Тарас Бульба” – *Taras Bulba*; “Шинель” – *The Overcoat*; “Мертві душі” – *Dead Souls*.

Куліш Пантелеймон – *Kulish Panteleimon*: “Чорна рада” – *The Black Council*.

Вовчок Марко. “Народні оповідання” – *Vovchok Marko. Tales of the People*.

Костомаров Микола. “Книги буття українського народу” – *Kostomarov Mykola. Books of Genesis of the Ukrainian People*.

Нечуй-Левицький Іван – *Nechuy-Levytskyi Ivan*: “Причеп” – *The Intruder*; “Хмари” – *Clouds*; “Кайдашева сім'я” – *The Kaydashev Family*; “Бурлачка” – *A Factory Girl*.

Мирний Панас. – “Хіба ревуть воли, як ясла повні?” – *Myrnyi Panas. Do the Oxen Low When the Manger Is Full?*

Франко Іван – *Franko Ivan*: “Мойсей” – *Moses*: “Панські жарти” – *Nobleman's Jests*; “Іван Вишенський” – *Ivan Vyshenskyi*.

Українка Леся – *Ukrainka Lesya*: “На крилах пісні” – *On the Wings of Songs*; “Думи і мрії” – *Thoughts and Dreams*; “Відгуки” – *Echoes*; “Лісова пісня” – *Forest Song*; “Бояриня” – *The Noblewoman*; “Одержима” – *A Woman Possessed*; “Вавилонський полон” – *The Babylonian Captivity*; “На полі крові” – *On the Field of Blood*.

10. Вживання дієслова to seem (to) при перекладі

За участю цього дієслова перекладаються головні речення, що містять слова “(було) таке враження” або дієслова-присудки “здаватися, видаватися”, складнопідрядні речення із підрядним додатковим та речення, що містять слово “нібито”:

Однак ретельний аналіз показує, що слова **нібито не мають** жодного зв'язку з реальністю або поняттями та ідеями.

Проте досвід показує, що твердження, які здавалися правильними, пізніше доводилося обумовлювати або й спростовувати.

Вставні речення “(як) можна припустити” та “як видається” також перекладаються реченнями, що містять дієслово *to seem*:

Через гасло “довіра до кадрів” на вищих рівнях майже не відбулося поновлення кадрів. **Як можна припустити**, система працювала на “автопілоті”.

Друїди, **як можна припустити**, були судьями, а також священиками, і всі класи суспільства ждали їхніх порад.

Причини збільшення обсягу готівки у 1960 роках незрозумілі, проте важливими у цьому плані були, **як видається**, принаймні два чинники.

Виразною характеристикою таких театральних труп є те, що деякі з них з початку свого існування включали, **як видається**, жінок.

Можна припустити, що в цей час було винайдено брошку фібулу.

Завдання 35. Перекладіть речення, вживаючи там, де це доречно, дієслово *to seem*:

1. Конституційність цього закону, здається, не ставилася під сумнів.
2. Як видається, германські племена, що завоювали Римську імперію, трактували жінок переважно як предмет власності, яким можуть обмінюватися чоловіки.
3. В історії цивілізації стратегічні ігри виникли, як

Yet, upon close examination, words **seem to have no connection** with reality or with concepts or ideas.

Yet experience teaches that statements that **have seemed** to be true have later had to be qualified or denied.

Under the slogan “trust in cadres,” there was very little personnel renewal at top levels. The system **seemed to be on autopilot**.

Druids **seem to have served** as judges as well as priests, and their counsel was eagerly sought by all classes of society.

The reasons for the increase in money growth in the 1960s are not clear, but at least two factors **seem to have been important**.

A notable feature of these theater companies is that from their inception some **seem to have included women**.

The fibula-brooch **seems to have been invented** at this time.

можна припустити, тоді, коли суспільства ускладнилися такою мірою, що виникла потреба у дипломатії та стратегії ведення війни. 4. Наприкінці 1930-х років саме цим, здавалося, визначалася верхня межа енергії, якої могли досягти циклотрони. 5. Як видається, суспільству потрібні такі інституції, що втримують рівновагу між традицією та нововведеннями. 6. Як можна припустити, це населення здійснювало експансію, замінюючи і, певною мірою, поглинаючи автохтонні групи. 7. На початку 1990-х років економія пального стала, як здавалося, не такою важливою проблемою. 8. Як можна припустити, ця культура поширювалася морськими шляхами уздовж узбережжя. 9. Такий стиль переважно використовувався, як видається, південнонімецькими ювелірами. 10. Слово “археологія” стало вперше широко вживатися, здається, у XVI та XVII сторіччях. 11. Як можна припустити, саме фінансові труднощі змусили художника багато малювати.

11. Переклад займенника “такий” англійським займенником *this* або *that*

Однією з частих помилок недосвідчених перекладачів є переклад займенника “такий” у сполученні з іменником завжди як *such*. Але справа в тому, що цей займенник має щонайменше три значення: 1) “означений, зазначений, наведений вище”; 2) “наступний, який наводиться далі”; 3) “подібний, такого роду”. Лише коли займенник “такий” вжито в розмовному мовленні в останньому значенні, він перекладається, як правило, англійським займенником *such*, наприклад:

Ніхто не міг кувати такі мечі. Nobody could forge **such** swords.

Ніколи не бачив я такої мужності. Never have I seen **such** courage.

Ніколи раніше в житті він не бачив такого красивого кольору! He had never seen **such** a beautiful color before in his life!

Слід зауважити, що в англійському офіційному та юридичному мовленні займенник *such* може вживатися і у значенні “означений, зазначений, наведений вище”. Отже, перекладацька проблема полягає перш за все у визначенні характеру мовлення, що перекладається (розмовне чи офіційне), та конкретного значення, в якому вжито займенник “такий”. Слід мати на увазі, що нерідко український займенник “такий”, вжитий у сполученні з певними абстрактними іменниками, перекладається анг-

лійською мовою не як *such* або *this kind*, а як *this* або *that*. Якщо ми маємо справу з розмовною мовою, де займенник “такий” має або перше, або друге з наведених вище значень, то він повинний перекладатися англійським вказівним займенником *this* або, рідше, *that* (усі, певно, добре знають про неповну відповідність українського займенника “цей” і англійського займенника *this* та займенника “той” і займенника *that*):

Такий злочин карається смертною карою.

Проте **таке** правило не завжди застосовується стосовно торговців, і ще рідше – до солдатів.

Він не міг зупинитися; він навіть поки що не знав, як робити повороти на **такій** швидкості.

За **такого** розуміння остаточних результатів неминучим є інший висновок.

У світлі **такої** оцінки можна сказати, що остаточна версія програми не матиме суттєвого значення.

У **цій** брутальності – увесь Пилип.

That як перекладний відповідник займенника “такий” вживається переважно тоді, коли присудок українського речення позначає минулу дію:

Така відповідь втішила старого.

Думка про навчання на **такому** чудовому інструменті цілковито захопила її.

Для орієнтації в характері українських іменників, при сполученні з якими займенник “такий” може перекладатися як *this* або *that*, наведемо їх невеликий (і зовсім неповний) перелік: *аргумент, благословення, визначення, відповідь, влада, враження, вчення, вчинок, гармонія, довершеність, доктрина, життя, заперечення, застереження, захід, звичка, злочин, знання, ілюзія, інформація, крок, метод, можливість, намір, небезпека, незнання, оцінка, перспектива, підхід, поведінка, політика, порушення, пояснення, правило, пропозиція, процес, реак-*

This offence is punishable by death.

But **this** rule applies not always to the tradesmen, and still less often to the soldiers.

He couldn't stop; he didn't know yet even how to turn at **that** speed.

Given **this** understanding of the final results, a different conclusion is inevitable.

In the light of **that** assessment, one can say that the final version of the program will be of no great significance.

That rudeness is Pylyp all over.

That answer pleased the old man.

The thought of practicing on **that** splendid instrument quite took her breath away.

ція, різниця, рішення, розвиток, розмова, розрахунок, сигнал, ситуація, система, спеціалізація, сподівання, стиль, умова, філософствування, шанс.

Завдання 36. Перекладіть речення, визначивши, в яких випадках неозначений займенник “такий” повинний перекладатися англійським вказівним займенником *this* або *that*:

1. За такого підходу сім’ї може бути виділено 10 га в одній області і 3 га в іншій області. 2. Привід такого заперечення просто дивний. 3. Здається, така ідея найчіткіше була сформульована міністром закордонних справ. 4. Такий обвинувальний ухил є наслідком різкої реакції політиків на цю подію. 5. Осердям безпеки Європи є безпека її громадян. Таке визначення примушує зважати на конкретні ризики, з якими стикаються народи Європи. 6. Однак, не запропоновано жодного пояснення стосовно того, як такий намір узгоджується з намірами рядових членів профспілок. 7. Чи ж дивно, що деякі з наших співвітчизників вважають таку поведінку підступністю. 8. Проте що успішніше ми працюємо, то швидше вони зрозуміють, що такий спосіб спілкування є неефективним. 9. Вияви такої тривоги чітко видно у двох невиконаних постановках керівництва. 10. Але якщо говорити правду, то таке сподівання майже безпідставне. 11. Як свідчить наше дослідження, таке розуміння авторитаризму не є популярним у цій країні. 12. Такі побоювання зрозумілі і пояснюються темними періодами в історії психіатрії. 13. У такій ситуації, можливо, вперше візит місії МВФ видається недоречним. 14. Причини такої зміни зрозумілі. 15. Нам був потрібний такий урок, і ми його не забудемо. 16. Із таким ставленням ти далеко не просунешся. 17. У такий час у цьому місці перебувати небезпечно. 18. У такому віці свиней не забивають. 19. Я не можу дивитися на цю справу таким чином. 20. У такому випадку, його слід звільнити з роботи. 20. За таку ціну це просто подарунок! 21. У такій пропозиції не було найменшої підступності. 22. Тут вони з’явилися невідомо звідки і купили таку гарну велику ферму. 23. Я не вважаю за потрібне розкривати причину висунення такої умови. 24. Але де можна зустріти таку довершеність. 25. Завдяки такому розрізненню душі і тіла науковий світ врешті-решт звільнився від утисків церкви. 26. Зараз такий підхід відкидається як екстремістський. 27. У такій ситуації приватному сектору і приватизованим металургійним підприємствам приватним може видатися заснування невеликих станів. 28. Таке розуміння

держави міцно вкоренилося у громадській думці. 29. У такому ілюзорному сподіванні криється серйозна небезпека. 30. Таке розуміння нагальної потреби країни в адекватному керівництві повністю співпадає з поточними інтересами еліти. 31. Сьогодні в наших умовах з такою мафіозною поведінкою слід покінчити за допомогою твердої і жорсткої політики держави. 32. У всякому разі, саме такі наміри демонструються учасниками переговорів. 33. Чи вважаєте ви таке визначення точним? 34. Я не маю часу на таку подорож, вже не кажучи про гроші. 35. Як ви оцінюєте такий стан речей? 36. На таких висотах важко дихати. 37. Такого взуття вашого розміру у продажу немає. 38. Як довго буде триматися така погана погода? 39. Я вважаю таке зауваження недоречним. 40. Такі явища недоступні людському спостереженню. 41. У такий спосіб я заробляю сотню плюс-мінус десятку.

12. Переклад займенників “все/всі” англійським займенником every

До компетенції перекладача як важливі складові входять знання не тільки словникових, а й контекстуальних значень слів та синонімічних ресурсів мови перекладу. У певному сенсі українські неозначені займенники “кожний”, “все” і “всі”, як і відповідні англійські займенники every, everyone (every one), everybody, everything та all є синонімами, оскільки “всі” повністю включає множину, що складається з “кожного”. Проте між every та “кожний”, як і між everybody, every one (everyone), all та “всі”, абсолютна відповідність відсутня, оскільки кожна мова характеризується у цьому плані своїми мовленнєвими традиціями, тобто нормами вживання цих займенників.

У різних мовах дещо по-різному можуть використовуватися у мовленні такі синонімічні ресурси. Зокрема, український займенник “всі” може перекладатися на англійську мову не тільки як його “прямий” словниковий відповідник all, але й як every. Звичайно український займенник “всі” перекладається англійським every тоді, коли в реченні відсутні інші показники множинності, всеохопності або конкретності, тобто речення не має семи “множина”, “загальність”, “конкретність” наприклад:

Вона здивувала всіх чудовою граціозністю свого танку. She has astonished every one by the adorable grace of her dancing.

Це питання було у всіх на вустах. The question was on every tongue.

Всі казали, що його майбутнє забезпечене.

Всі її зусилля були марними.

Все буде просто чудово.

Всі бачили, як ти увійшов.

Що стосується його, то все йшло чудово.

У тих же випадках, коли українське речення містить сему множинності (наприклад, в іменниках або займенниках у множині), український займенник “всі” перекладається на англійську мову як all, наприклад:

Всі людські культури засновані на мові, і всі людські мови, навіть неписьмених народів, є достатньо складними, оскільки вони повинні передавати все багатство людської культури.

В унітарних державах національний уряд виконує всі державні функції.

Всі ці значення слова “філософія” можна знайти в інтелектуальному здобутку стародавньої Греції.

(Тут українське речення має семи

Це не вирішить всіх конфліктів.

(Тут у реченні наявна сема множинності - іменник у множині “конфлікти”).

Всі чотири ядерні держави мають важливий обов’язок.

(Тут “всі” має значення всеохопності, тому в англійському реченні вжито займенник all).

Завдання 37. Перекладіть речення, попередньо визначивши, в яких із них відповідниками українських займенників “все” і “всі” є англійські займенники every (everyone, everybody) та all:

1. Усі в Європі занепокоєні проблемою іммігрантів. 2. Механік перерив, чи всі системи готові. 3. Проте, я не вірю в існування суспільства,

Everyone said that his future was assured.

Her every effort was useless.

Everything will be just fine.

Everyone saw you come in.

As far as he was concerned, everything was going splendidly.

All human cultures are based on language, and all human languages, even those of nonliterate peoples, are sufficiently complex to transmit the full totality of a human culture.

In unitary states the national government performs all the governmental functions.

All of these meanings of philosophy are recognizable in the intellectual traditions of ancient Greece.

“множинність” та “конкретність”).

It will not resolve all conflicts.

All four nuclear powers have a great obligation.

де всі рівні. 4. ДНК зустрічається як генетичний матеріал у більшості вірусів та у всіх клітинних організмах. 5. Я виріс у селі і, як всі інші, регулярно ходив до церкви до сьомого класу. 6. Що ж могло бути предметом переговорів? Зрозуміло, мир. Всі хочуть миру. 7. Всі космологічні концепції, що викладалися професорами Академії, завжди видавалися неважливими для мене. 8. Я переговорив практично з усіма відділами майже всіх газет. 9. Автомобільні гонки – це змагальний спорт, в якому беруть участь майже всі марки автомобілів. 10. Хай буде справедливість для всіх. Хай буде мир для всіх. Хай буде робота, хліб, вода та сіль для всіх. 11. Однак не всі погоджуються з цим. 12. Це все, що ви повинні сказати. 13. Всі знають, що така зарплатня не є високою. 14. В усіх країнах система освіти змінюється у відповідь на економічні, політичні і соціальні потреби та устремління. 15. Сократ казав, що він був наймудрішим тому, що він один не знав нічого і що він знав, що він не знав нічого, тоді як всі інші вважали, що вони щось знають. 16. Ймовірною видається подальша концентрація виробництва й розподілу в усіх галузях харчової промисловості. 17. Це вплине на всіх, включаючи державу, яка не буде отримувати податкові платежі від підприємств у кінці кожного місяця. 18. Їхня партія схвально ставилася до зростання промисловості, вважаючи, що це призводить до створення можливостей для всіх. 19. Однак, судячи з дискусій в кулуарах, не всі задоволені новим документом, навіть і ті, хто був причетний до його створення. 20. Однак міжкланові розборки перетворилися у справжню війну всіх проти всіх. 21. Навіть навички читання у країні змінилися. До гласності всі починали читати газету з останньої сторінки, де було щось, що нагадувало новини. 22. Для Аристотеля всі природні об'єкти склалися з форми і матерії. 23. Неможливо створити закон, яким можна було б примусити вірити всіх у правильні речі. 24. Всі ми знаємо й відчуваємо це. 25. Це означає, що власті повинні бути чесними і не повинні намагатися вводити людей в оману пустими обіцянками. Усім вже набридла брехня. 26. Більшість держав світу зобов'язалися надавати освіту всім дітям. 27. В усіх суспільствах, де відбувається модернізація, рівень народжуваності і смертності зменшується. 28. Урешті-решт в університетах всіх штатів юнаки та юнки стали навчатися разом. 29. Він заповзятий, він бажає знати все. 30. Усе було готове, все було підготовлено.

13. Переклад словосполучення “той, хто/що”

Особливо перекладається вказівний займенник “той” тоді, коли він сполучається зі сполучним словом “хто” або “що”. Головними англійськими перекладними відповідниками у таких випадках є:

1) he/him (who), he/him (that):

Той, хто шукає справедливості, сам повинний чинити справедливо.

Хоча навколо значення слова “Яхве” точаться суперечки, воно часто перекладається як “**Той, хто є**”.

Зовсім пустий **той, хто** повен самого себе.

Той, хто чекає, дочекається.

2) іменник person або man:

“Візаві” – це **той, хто** знаходиться напроти іншого, як у вагоні поїзда.

Іноді вона неправильно закінчувала речення, що дратувало **того, хто** з нею говорив, а іноді вона закінчувала їх правильно, що дратувало **того** ще більше.

Він не з **тих, хто** легко прощає.

3) іменники з суфіксами діяча –er/or, -ist, -ent тощо:

Той, хто говорив, можливо, хотів сказати “Президент”.

Ті, хто обстоюють політику конфронтації, зараз у меншості.

Вихована людина ніколи не питає **того, з ким говорить**, чи вірить він у Бога.

Мало хто з **тих, хто уникає сплати податків**, опиняється в кінцевому рахунку за ґратами.

Ми намагаємося підібрати відповідну роботу **тим, хто подав заяву**.

He who seeks equity must do equity.

Although the meaning of YHWH is disputed, it is frequently translated as “**He who is.**”

He that is full of himself is very empty.

Everything comes to **him who** waits.

A vis-a-vis is a **person** who is face to face with another, as in a railway carriage.

Sometimes she finished sentences wrongly, which annoyed **the person** who was speaking, and sometimes she finished them correctly, which annoyed the speaker even more.

He is not a **man who** easily forgives.

The speaker may have meant to say “President”.

The confrontationists are now in the minority.

A well brought-up person will never ask his **interlocutor** whether he believes in God.

Few **tax evaders** end up behind bars.

We try to match the jobs with **the applicants**.

Таких іменників в англійській мові доволі, наприклад: той, хто веде щоденник – diarist; ті, хто голосують (голосували) “за” – the ayes; той, хто чинить добро – doer of good; той, хто чинить зло – doer of evil; той, кому все дозволяється – a chartered libertine; той, хто очікує – anticipant; той, хто створює ажіотаж – boomer; той, хто займається допізна – candle-waster; той, хто захопив у полон (хто тримає у неволі) – captor; той, хто підтверджує клятвою те, що сказав інший – sojurog; той, хто надає заступництво – condescendent; той, хто доручає (комусь) представляти свої інтереси – deputator; той, хто обідає не вдома – diner-out; той, хто мандрує безплатно подорожніми машинами – hitch-hiker; той, хто має владу (повноваження) – imponent.

Тому у випадку перекладу українських словосполучень з “той, хто” перекладач повинний за словниками перевірити, чи є в англійській мові похідний іменник-універб, який відповідає українському словосполученню із “той, хто”.

4) who, (to) whom:

Той, хто розбив, сам і платить.

Розкрадання – це шахрайське і, як правило, постійне привласнення власності, звичайно грошей, тим, кому вони були довірені.

5) (the) one:

Будинок було продано тому, хто запропонував найвищу ціну.

Підсобник – це той, хто сприяє або допомагає вчиненню злочину, але безпосередньо не бере участі в ньому.

Взагалі я не з тих, хто скаржиться.

6) such as, the kind, the stuff, the sort (у випадку словосполучення “з тих, хто” або “з тих, що”):

Вона не з тих, хто злословить.

Він не з тих, з кого робляться поети.

Словосполучення форми множини “ті” з “хто” або “що” перекладається звичайно як those who, those which або просто those:

Who breaks pays.

Embezzlement is the fraudulent and usually permanent appropriation of property, generally money, by one to whom it has been entrusted.

The house went to the one who made the highest offer.

An accessory is one who contributes to or aids in the commission of a crime without participating in the act itself.

I'm not usually one to complain.

She is not the kind to talk scandal.

He is not the stuff of which poets are made.

Цей план потребує більших зусиль від тих, хто буде проваджувати його в життя.

Ті, кому загрожує небезпека на морі, сподіваються на нашу допомогу.

Зрозуміло, що англійськими відповідниками словосполучення “ті, хто”, можуть бути й іменники у формі множини people та men та форма множини неозначеного займенника ones:

Я не побачив нікого з тих, кого хотів побачити.

Люди, вищі духом – це ті, хто послідовно виявляє добродійність, незалежно від їхнього сімейного походження.

This plan will entail great labour upon those who will carry it out.

Those in peril on the sea expect that we will help them.

I saw none of the people I wanted.

Superior men are ones who practice benevolence regardless of family background.

Завдання 38. Перекладіть речення, звертаючи увагу на правильність вибору англійських відповідників сполучення слів “той, хто”:

1. Оракул віщував, що той, хто розв’яже вузол, буде правити всією Азією. Олександр Македонський розрубав вузол мечем. 2. Михаель, що означає “той, хто подібний до Бога”, є ім’ям архангела, який у Біблії згадується всього чотири рази. 3. Слово “шаман” тунгуською мовою означає “той, хто знає”. 4. Той, хто взяв сокиру, сказав: “Ми пропали”. 5. Той, хто розділяє ризик, повинний розділяти й виграш. 6. Чоловік завжди хотів би дати жінці кращий дім, ніж той, з якого він її бере, і той, хто може це зробити, повинний бути найщасливішим з усіх смертних. 7. Той, хто мав гроші, не вагався розподілити їх серед інших. 8. Мене знову з’єднали не з тим, з ким потрібно. 9. Освітняни-консерватори вважають знання сталими і незмінними. Викладач розглядається як той, хто знає, а студент – як той, хто повинний знати, але не знає. 10. Адвокат – це той, хто представляє іншу особу у суді. 11. Хай він буде тим, ким хоче стати. 12. Почулися крики протесту з боку тих, хто голосував “за”. 13. Той, хто знайшов річ, стає її власником, якщо ніхто інший не доведе свого права власності на неї. 14. Той, хто багато знає, вмє мовчати. 15. Я не той, за кого ви мене приймаєте. 16. Той, хто багато говорить, мало робить. 17. Про це можуть судити тільки ті, хто жив у цій країні. 18. Тому, хто

вечеряє з дияволом, потрібна довга ложка. 19. Він не з тих, хто полюбляє сидіти вдома. 20. Всіма засобами ми повинні підтримувати тих, хто живе літературною працею, 21. Ми не з тих, на кого вже впала тінь смерті. 22. Вона вміє дати відсіч тим, хто намагається зірвати її справу. 23. Кімната слугувала музеєм певних речей, з числа тих, яких ніколи не можна побачити. 24. Ці злочини впадуть на голову тих, хто їх вчинив. 25. Хай усі, хто згодний зі мною, піднесуть руки. 26. Той ще не уродився, хто всім догоджати навчився. 27. Слово “Будда” – це загальне слово, що означає “той, хто просвітлений” або “той, хто пробуджений”. 28. Той, хто всіх випереджає, нагороду виграє. 29. Заклики тих, хто виступали, були аж надто знайомими: підтримка Президента та ідеї президентства в Україні. 30. Той не помиляється, хто нічого не робить. 31. Я не нав’язую своєї дружби тим, хто її не цінує. 32. Гадаю, що кількість тих у світі, хто чинить зло, не збільшується, а зменшується – лиходії поступово зникають. 33. Олександр Марга, генеральний директор “Прогресу”, не справив на мене враження того, хто чинить зло.

14. Переклад сполучення сполучника “а” із заперечною часткою “не” та сполучення заперечної частки “не” із сполучником “а”

1) Словосполучення “а не” перекладається переважно словосполученням *rather than*:

Однак це не означає, що є якийсь “ген самогубства”, тому що ця проблема є психологічною, а не біологічною.

Однак, як вважає Парламент, координувальні функції повинні належати Ревізійній палаті, а не органам, підзвітним виконавчій владі.

However, this does not mean that there is a “suicide gene”, because the problem is psychological **rather than** biological.

However, according to Parliament, the coordinating functions should rest with the Audit Chamber **rather than** entities which report to the executive branch.

2) Конструкція “не..., а...” перекладається:

1. конструкцією *not ... but*:

Картина виявилася не Ренуаром, а підробкою (під нього).

Він говорив не правду, а морочив нам голову.

The painting was **not** Renoir, **but** a fake.

He was **not** telling the truth, **but** was faking.

2. складним прийменником *instead of*:

Мандрівник не став переправлятися через струмок, а обійшов його. *The traveller headed the stream instead of crossing it.*

3) конструкцією *not ..., merely ...*:

Це було не справжньою причиною, а просто приводом. *It was **not** the real cause, merely the occasion.*

4) конструкцією “not ..., just ...”

Він не замкнутий, а сором’язливий. *He is **not** antisocial, **just** shy.*

Нижче наводяться деякі приклади конструкцій, що розглядаються, та українські відповідники: не обличчя, а самі прищі – *a face all pimples*, не капелюшок, а хтозна-що – *a sad apology for a hat*, не приміщення, а якийсь сарай – *a regular barn of a place*, не хата, а казарма – *a regular barrack of a place*, звірюка, а не коняка – *a huge beast of a horse*, це не хатинка, а палац – *it’s a little gem of a house*, не життя, а животіння – *the jogtrot of one’s life*, не будинок, а палац – *a palace of a house* (або *baronial mansion*), не костюм, а тихий жах – *a villainous suit of clothes*, не життя, а каторга – *death in life* (або *a living death*)

Завдання 39. Перекладіть речення, вибравши правильний спосіб перекладу словосполучення “а не...” та конструкції “не ..., а ...”:

1. Метою нової моделі поведінки є адекватне пристосування до реальності, а не романтична втеча від неї у світ фантазій. 2. Вони не билися, а дивилися один на одного злим поглядом. 3. Термін перебування президента на посаді залежить від членів парламенту, а не від того, який термін зафіксовано в Конституції. 4. Це не сварка, а незлагодя. 5. Податки на джерела доходів призначені для отримання надходжень до скарбниці, а не на обмеження імпорту. 6. Він не їсть, а жере. 7. Підприємства зараз не просять субсидій, а наполягають на тому, щоб ця проблема була вирішена. 8. Насправді він не хворий, а просто прикидається. 9. Образливим було не те, що вона сказала, а те, як вона сказала. 10. Важливо мати на увазі, що переможцем звичайно є той, хто пропонує компроміс, а не той, хто приймає його. 11. Його привабила в ній не зовнішність, а розум. 12. В той же час, допомога продовжує часто надаватися з політичних міркувань, наприклад, з метою винагородити вірного союзника, а не на підставі підтвердженої потреби. 13. Вони попливли

не прямо через затоку, а уздовж берега. 14. Його політ підштовхнув США на прийняття рішення про використання людей, а не тварин, у наступних космічних польотах. 15. Цю справу слід не замовчувати, а зробити надбанням громадськості. 16. Якщо країна має якусь внутрішню проблему, яку повинний вирішувати уряд, найкращим варіантом є введення внутрішнього податку або надання субсидії, а не реалізація політики обмеження або штучного стимулювання торгівлі. 17. Він їй не батько, а опікун. 18. У стародавньому Римі патриції вважали за краще йти з життя раніше, а не ставати тягарем для родичів у похилому віці. 19. Це не срібні, а посріблені ножі. 20. Цей референдум є не самоціллю, а засобом припинення політичної кризи. 21. Таких людей треба не зневажати, а жаліти.

РОЗДІЛ II

ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ АНГЛІЙСЬКОГО РЕЧЕННЯ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Вступ

У цьому розділі розглядаються морфологічні та синтаксичні труднощі перекладу на англійську мову, зумовлені особливостями будови двох мов та функціонування граматичних елементів у мовленні. Значна увага приділяється саме останньому аспекту, оскільки він залишається недостатньо дослідженим. Відомо, що функціонування одних і тих самих за характером граматичних елементів у двох мовах може бути досить відмінним.

Якщо розглянути, наприклад, англійський інфінітив та українську неозначену форму дієслова у плані їх функціонування в реченні, то можна помітити, що в українській мові для неозначеної форми дієслова нетиповим є функціонування в якості означення іменника, тоді як англійський інфінітив нерідко виконує таку функцію, причому може передавати подальше значення повинності, наприклад, *the book to be read* – книга, яку слід прочитати; *advice to follow* – порада, якої слід дотримуватися.

Те саме спостерігається й у випадку словоформ однини і множини українських та англійських іменників: в українській мові є іменники, які звичайно не вживаються у формі множини (наприклад, “політика, кар’єра, спадщина, походження” тощо), тоді як відповідні англійські іменники можуть вживатися у певних контекстах у формі і однини, і множини (наприклад, *policy – policies, career – careers, legacy – legacies, origin – origins*). Тому бувають ситуації, коли українському іменнику у формі однини відповідає англійський іменник у формі множини (наприклад, “політика цих країн – *the policies of these countries*” або, навпаки, українському іменнику у формі множини відповідає англійський іменник у формі однини (наприклад, “повені – *flooding*”).

Тому для правильного перекладу особливо важливо знати не тільки особливості та подібності граматичної будови вихідної та цільової мови, а й особливості та подібності функціонування граматичних елементів у

мовленні, тобто, традиції і норми їх вживання у вихідній та цільовій мовах. Знання цього складає суттєву частину мовленнєвої компетенції перекладача.

1. Особливості вживання форм числа іменників в англійському мовленні

Мови різняться між собою не тільки у мовно-системному, а й у мовленнєвому плані, у плані мовленнєвих традицій та особливостей вживання різних граматичних форм.

Вивчення мовленнєвих розбіжностей між мовами є важливим з точки зору загальної теорії мови, порівняльно-типологічного мовознавства, перекладознавства та характерології (етноспецифіки) мовної комунікації.

У лексико-синтаксичному плані кожна мова з точки зору співвіднесеності з іншими мовами містить два рівні: універсальний (спільний з іншими мовами набір способів та засобів для вираження тих чи інших понять) та етноспецифічний (відмінний від інших мов набір способів та засобів вираження певних понять). Відповідно, мовлення і, зокрема, процес утворення пропозицій у мовленні, також складається з універсального та етноспецифічного компонентів. Отже, існують як мовні (системні), так і мовленнєві (комунікативно-функціональні) відмінності, причому мови можуть не досить суттєво відрізнятися наборами мовних засобів, однак у комунікативно-функціональному плані вони можуть різнитися значно більше.

Так, у системі як англійської, так і української мов є слова, що мають обидві форми числа – однину і множину (таких більшість у цих мовах), слова, що мають тільки форму однини або множини (таких значно менше у зазначених мовах). Системні співвідношення числових форм іменників такі: 1) форма однини українського іменника відповідає формі однини англійського іменника, а форма множини першого – формі множини англійського іменника (car – автомобіль, cars – автомобілі); 2) форма однини українського іменника відповідає формі множини англійського іменника (at the level of heads of **State and Government** – на рівні глав **держав і урядів**); 3) форма множини українського іменника відповідає формі однини англійського іменника (чорнила – ink); 4) форма однини і форма множини українського іменника відповідає формі однини ан-

лійського іменника (доказ, докази, свідчення – evidence).

Однак у сфері числових форм іменників української та англійської мов крім мовно-системних норм і співвідношень спостерігаються мовленнєві норми і співвідношення, зумовлені мовленнєвими традиціями та правилами вживання числових форм іменників. У цьому плані між мовленням українською і англійською мовами можуть спостерігатися такі розбіжності:

1) у пропозиції (реченні) українській іменник, що може мати форму як однини, так і множини, звичайно вживається у формі множини, тоді як в англійському реченні відповідний іменник вживається, як правило, у формі однини:

Продовжувалася спостерігати-
ся **нестача** продовольства у Пів-
нічній Кореї та Лаосі через великі
повені.

Food **shortages** also persisted in
North Korea and Laos owing to
extensive **flooding**.

2) в українському реченні іменник, що може мати форму як однини, так і множини, звичайно вживається у формі однини, тоді як в англійському реченні відповідний іменник вживається, як правило, у формі множини:

Трьох інших, у тому числі Баа-
дера, було знайдено застреленими
в їхніх камерах 18 жовтня 1977
року. Як вважають, це було **само-
губство**. Їхня **смерть** настала на
наступний день після того, як
німецькі командос штурмом відби-
ли захоплений у Могадішо (Сомалі)
літак компанії “Люфтганза”.

Three others, including Baader,
were found shot in their cells on Oct.
18, 1977, presumably **suicides**; their
deaths came a day after West
German commandos stormed a
hijacked Lufthansa plane in Moga-
dishu, Somalia.

Творча особистість Миколи Бер-
дяєва ставить його на особливе
місце у плеяді талановитих філо-
софів початку століття, які народи-
лися і починали свій творчий **шлях**
у Києві.

The creative originality of Mykola
Berdiayev merits him a place in the
company of brilliant and talented
philosophers who were born and
began their **careers** in Kyiv at the turn
of the century.

3) українському іменнику, який може вживатися як в однині, так і у множині, але який звичайно вживається у формі множини, відповідає англійський іменник у формі однини:

З великими **зусиллями** ми бу-
дуємо щось таке, що лише десять

With a great **effort** we are building
something that only a decade ago

років тому видалося б неможливим уявити. would be difficult to imagine.

Таке вживання англійського іменника у формі однини можна пояснити як дією мовленнєвої традиції, так і тим, що в англійському реченні відсутні інші іменники, що мають сему множини, через що відсутня можливість наведення форми множини стосовно іменника *effort*.

4) українському іменнику *singularia tantum* відповідає англійський іменник, який може вживатися у формі як однини, так і множини:

Ці країни продовжували реформування своєї внутрішньої сільськогосподарської **політики** та вживали заходи стосовно зменшення торговельних бар'єрів.

У той час **політика** держави була непослідовною.

Повітряне піратство становило загрозу міжнародним зносинам та **життю** і безпеці членів екіпажу і пасажирів, небачену з часів морського піратства.

У наведених прикладах вживання форм множини іменників *policies* та *lives* значною мірою пов'язано, як буде показано нижче, із вживанням в англійських реченнях інших іменників у формі множини.

5) українським іменникам *pluralia tantum* відповідають англійські іменники, що можуть вживатися як у формі однини, так і у формі множини, але вживаються звичайно у формі однини:

Порівняльні оглядові дослідження свідчать про те, що релігійні **настрої** у країні незначні.

Кількість випадків міждержавних **конфліктів** зараз зменшується й надалі буде зменшуватися.

Таке вживання форми однини *feeling* та *conflict* в англійському реченні можна пояснити тим, що в ньому відсутні інші безпосередньо пов'язані із зазначеним іменником іменники у множині.

Значні труднощі перекладу на англійську мову виникають через те,

The nations continued to reform their domestic agricultural **policies** and reduce trade barriers.

At that time, the nation's **policy** was not coherent.

The threat that airplane hijacking posed to international communications as well as to the **lives** and safety of crews and passengers was unparalleled since the days of high-seas piracy.

Comparative surveys show that religious **feeling** in the country is weak.

The incidence of interstate **conflict** is diminishing and will continue to do so.

що багато слів англійської мови можуть бути як счислюваними, так і нечислюваними. Наприклад, таким є слово *detail* – в залежності від словосполучення, в якому воно вживається, це слово може бути як абстрактним, так і конкретним, тобто, вживатися тільки в однині або ж в однині та множині. Для носія української мови таке вживання слова *detail* становить певну трудність, оскільки в українській мові його відповідник звичайно вживається у формі множини (“подробиці, деталі”). Слід мати на увазі, що словосполученню “вдаватися у подробности” в англійській мові можуть відповідати і *to go into details*, і *to go into detail* (тобто, можливе вживання слова *detail* в однині та множині), тоді як словосполучення “приділяти увагу подробицям (деталям)”, “вміти добре помічати деталі” та “вивчати щось у деталях” мають лише один відповідник – з формою однини іменника *detail*: *to pay attention to detail*, *to have an eye for detail*, *to study smth. in detail*.

Справа в тому, що у реченнях існує певне семантичне і граматичне узгодження словоформ. В одних мовах таке узгодження може бути більшим (і тоді, наприклад, іменникові словоформи будуть більше узгодженими семантично і граматично) або меншим (із меншою кількістю семантично та/або граматично узгоджених словоформ однієї або різних частин мови). У порівнянні з українськими реченнями, в англійській мові у реченні спостерігається, зокрема, більша узгодженість іменників у числі. У наведених нижче прикладах українським іменникам в однині відповідають англійські іменники у множині тому, що в англійських словосполученнях форма числа іменника повинна узгоджуватися з формою числа інших іменників, які вжиті у множині:

1) різке збільшення **кількості** поліцейських - *sharp increase in police numbers*;

2) вплив демографічного вибуху на закордонну **політику** (країн) – *the effects of the population explosion on foreign policies (однієї країни – foreign policy)*

3) економічна **нерівноправність** країн – *economic inequalities of nations*.

Як можна бачити, у першому словосполученні іменник *numbers* вжито у формі множини тому, що він узгоджується з семантичною множиною іменника *police*, а в другому та третьому словосполученнях іменники *policies* та *inequalities* вжито у формі множини через те, що йдеться про

політику та економічну нерівність двох або більше країн.

Чим можна пояснити такі мовленнєві розбіжності у вживанні форм числа іменників? Як відомо, у реченні існують певна повторюваність сем у словах та певне семантичне і граматичне узгодження слів у форм. В англійському реченні, у порівнянні з українськими реченнями, в цілому спостерігається більша узгодженість вжитих у ньому іменників у формі числа. Тому, якщо в англійському реченні вже є імпліцитне чи експліцитне представлення семи множини або коли є два різні означення до одного іменника, інший іменник теж повинний мати форму множини:

З часу встановлення незалежності України у 1991 році нова держава докладає зусиль подолати **політичну та економічну спадщину** комунізму.

Since Ukraine established its independence in 1991, the new republic has struggled to overcome the **political and economic legacies** of Communism.

(Тут вжито два різні означення до іменника “спадщина”).

Важливою є різниця у **генезі та історії** цих партій.

Different **histories and origins** of the parties have been important.

(Наявність іменника у формі множини *parties* зумовлює вживання форм множини іменників *histories* та *origins*).

Завдяки зростанню ролі партії люди простого **походження** отримали можливість зайнятися політикою.

The party's rise also provided an opportunity for people of humble social **origins** to enter politics.

(Вживання слова *people* із семою множини наводить вживання форми множини *origins*).

За перші десять років існування Європейського Союзу **економіка** країн-членів ЄС зростала вдвічі більшими темпами, ніж економіка Великобританії.

In the first ten years of its existence the **economies** of the EU member states grew at a rate twice as fast as Britain's.

(Форма множини *economies* зумовлена наявністю форми множини *states*).

Занадто багато уваги приділяється визначенню абсолютно **рівня** підтримки партії робітничим та середнім класами.

Too much attention has been paid to absolute **levels** of party support in the working and middle classes.

(Тут наявність форми множини *levels* зумовлена вживанням форми множини *classes*).

Свобода слова, організацій та демонстрацій у Великобританії тримаються більше на традиції і політичній культурі, ніж на законі.

British **freedoms** of speech, organization, and demonstration are supported more by tradition and the political culture than by law.

(Вживання форми множини *freedoms* зумовлене сукупною множиною *speech, organization, and demonstration*).

Члени ГАТТ постійно аналізують та рекомендують **політику**, скеровану на зведення до мінімуму існуючих та запроваджуваних торговельних бар'єрів, у тому числі зменшення імпортного мита та зняття квот.

GATT members continually study and propose **policies** to minimize new and existing trade barriers, including reducing import tariffs and quotas.

(Форма множини *members* зумовлює вживання форми множини *policies*).

З метою **з'ясування** причин виникнення Першої світової війни ці матеріали було об'єднано.

These materials were integrated to provide **explanations** of the origins of World War I.

(У цьому реченні вжито форми множини *origins* та *materials*, що зумовлюють вживання форми множини *explanations*).

Отже, можна припустити, що у багатьох випадках в англійському реченні існує більше семантичне узгодження іменників у числі (так би мовити, “наведення форми числа іменників”), ніж в українській мові. Такий висновок підтверджується тим, що коли в англійському реченні відсутня імпліцитна або експліцитна сема множини, то іменник, як правило, не приймає форми множини:

Вже у 1959 році масовий терор спав і **репресії** стали застосовуватися більш вибірково.

Already in 1959 mass terror abated, and **repression** came to be applied more discriminately.

Багато інтелектуальних **зусиль** десятиріччя “біхейвіористських досліджень” було вкладено у **спроби** зрозуміти, порівняти, інтерпретувати та інтегрувати всі ці ідеї.

Much of the intellectual **effort** of the “behavioral decade” went into the **task** of attempting to understand, compare, interpret, and integrate all these ideas.

Почали з'являтися дуже цікаві

Very exciting scholarly **work** began

наукові **праці**, в яких зібрано до цього невідомі дані з історії довоєнних союзів і таємної дипломатії.

Ще одним контекстом вживання форм множини іменників в англійському мовленні при перекладі є імплікованість множинності або повторюваності, як у наведеному нижче прикладі:

Більше того, ми активно працюємо над розширенням участі у світових торговельних організаціях та торговельній діяльності.

Оскільки в українському реченні іменник “діяльність” має імплікативну сему повторюваності і, відповідно, множинності діяльності, в англійському перекладі слід вжити форму множини відповідного іменника – activities.

Аналізуючи особливості вживання форм числа іменників в українській та англійській мовах, слід мати на увазі те, що форма множини певних англійських іменників може лексикалізуватися і мати значення, відмінне від значення того ж іменника у формі однини:

Інвестування переважним чином здійснювалося у Чеську Республіку, Словаччину, Угорщину та Польщу.

Обсяг іноземних інвестицій у країни Центральної і Східної Європи зростає швидкими темпами, проте їх початковий рівень був дуже низьким

У цих прикладах investment має значення “інвестування” та “інвестиція” і останнє значення особливо чітко видно у випадку форми множини.

У прикладі, що наводиться нижче, український іменник *експорт* має значення “експортна поставка”, і тому його англійський відповідник має форму множини – *exports*:

Реагуючи на кризу, Європейська Комісія та уряд Великобританії вжили заходи, скеровані на заборону будь-якого експорту рогатої худоби.

Англійські іменники-відповідники українських іменників singularia

to appear that pieced together the theretofore-unknown history of prewar alliances and secret diplomacy.

Moreover, we are actively working toward increased participation in world trade organizations and activities.

Investment was heavily concentrated in the Czech Republic, Slovakia, Hungary, and Poland.

Although foreign investments into Central and Eastern Europe were increasing at a fast rate, it was from a very low base.

In response to the crisis, the European Commission and the British government took action to ban all exports of cattle.

tantum вживаються у формі множини також у тих випадках, коли речення містить припустиму імпліцитну форму множини, наприклад:

Фракція “Червоні бригади” й надалі продовжувала свою терористичну діяльність (*повторюваність діяльності*).

Національна та релігійна ворожнеча між цими двома громадами має давню історію.

(Тут наявність двох означень – національна та релігійна – зумовлює вживання форми множини *rivalries*).

У Данії початок систематичних досліджень у галузі політичних наук було покладено у 1959 р., коли було засновано Інститут державознавчих досліджень при Університеті м. Орхус.

Отже, в англійській мові форма множини іменників, що в українській мові не вживаються у множині, вживається тоді, коли з (попереднього) контексту видно, що ми маємо справу з кількома об'єктами або тоді, коли імплікується множинність (чи неодноразовість дії тощо).

Завдання 40. Проаналізуйте, використовуючи наведені нижче український оригінал та англійський переклад, як перекладено іменники у формі однини і множини, які трансформації при цьому застосовано і чому саме так вони перекладені:

Верховна Рада може позеленіти

У наступну неділю парламентські вибори на Україні вперше пройдуть за змішаною виборчою системою.

Половина місць у Верховній Раді дістанеться представникам політичних партій і блоків, що зуміють зібрати не менше 4 процентів голосів виборців.

The Red Army Faction thereafter continued its terrorist activities.

The national and religious rivalries between the two communities are long-standing.

national та religious – зумовлює вжи-

In Denmark beginnings were made in the systematic study of political science in 1959 with the founding of the Institute of Governmental Studies at the University of Aarhus.

The Verkhovna Rada May Turn Green

The parliamentary election in Ukraine this coming Sunday will for the first time be held according to a mixed electoral procedure.

Half the seats in the Supreme Rada will go to representatives of political parties and blocs that manage to garner no less than 4 percent of the popular vote.

Інша половина депутатського корпусу буде обрана за мажоритарною системою.

Парламент буде обраний в один тур, незалежно від того, скільки виборців з'явиться на дільниці.

Політична структуризація українського суспільства явно затяглася, і введення нової виборчої системи повинно сприяти її прискоренню.

Проте новий виборчий закон був прийнятий тільки пізніше тому, і більшість партій просто не мали часу для ретельної підготовки до гри за новими правилами.

У виборчі бюлетені внесені назви 30 всеукраїнських партій і блоків.

Самий бюлетень при цьому перетворився в "простиралю" довжиною 60 см.

Природно, непідготовленому виборцю буде дуже важко розібратися у назвах, що мало відрізняються одна від одної.

Особливість української внутрішньополітичної ситуації в тому, що основний вододіл між партіями проходить не в економічній, а в зовнішньополітичній сфері.

Вибір в якості стратегічного партнера Росії або Заходу є найбільш опуклою відмінністю між "лівими" і "правими" в українському сенсі.

За союз із Росією виступають всі ліві партії, причому чим вони

The other half will be elected according to majority rule.

Parliament will be elected in one round regardless of the voter turnout.

The political structurization of Ukrainian society has obviously dragged on for too long and the introduction of the new electoral system should help speed it up.

However, the new electoral law was only adopted half a year ago and the majority of the parties simply had no time to prepare for the election according to the new rules.

The names of 30 all-Ukraine parties and blocs are written on the ballots.

With this number, the ballot has turned into a 60-centimeter-long sheet.

Naturally, a simple voter will be hard put to find his way around among the names that seem so similar.

A distinguishing feature of Ukraine's internal political situation is that parties differ not in their economic policies, but in their foreign-political ones.

Their choice between Russia or the West as the strategic partner divides them and pushes them to the "left" or to the "right."

The left parties favor an alliance with Russia; the more leftist they are,

лівіші, тим тіснішого союзу домагаються.

Крайні праві, відповідно – за негайний вступ до НАТО.

Серед десятих партій, що можуть реально претендувати на подолання 4-процентного бар'єра, порівну "західників" і "слов'янофілів".

До того ж дуже популярна точка зору, відповідно до якої Україна повинна підтримувати однаково добрі стосунки і з Заходом, і зі Сходом.

Так що навряд чи внаслідок виборів країна зазнає суттєвого дрейфу у ту або іншу сторону.

Зважаючи на все, новий склад парламенту навряд чи зважиться на якісь кардинальні реформи в економіці.

Відповідні розділи їхніх програм різняться тільки тим, що їхні автори або задоволені ходом приватизації – звідси теза "Нічєї власності не буває!", або незадоволені – і, отже, звучать заклики до "націоналізації", тобто до перерозподілу.

В іншому партії єдині в тому, що економіка повинна бути соціально орієнтованою, а вітчизняний виробник захищений.

Жодної правої, в економічному сенсі, партії в сучасній політичній палітрі України немає.

the closer they want this alliance to be.

The far right parties, on the contrary, advocate an immediate entry into NATO.

Among the 10 parties that can realistically hope to receive the 4-percent vote, there are as many "Westernizers" as there are "Slavophiles."

The view that Ukraine should maintain an equal relationship with the West and the East is also fairly popular.

The country will probably barely see a drift to the right or left despite the elections.

All indications point to the new parliament hardly daring to undertake any radical economic reforms.

The parties' economic policies differ only in that their authors are either happy with the progress of privatization or unhappy with it, and therefore there are appeals for "nationalization," that is to say, for a redivision of property.

Otherwise the parties see eye to eye; the economy should be socially oriented while the domestic producer should be protected.

Economically speaking, there is not a single right party in Ukraine's present-day political spectrum.

Що й не дивно, з огляду на рівень життя населення.

Партія зелених України, зареєстрована ще в часи СРСР, сім років була найбільш непомітним політичним утворенням українського політичного спектру.

Проте за два тижні до виборів партія за популярністю вийшла на друге місце, поступившись тільки комуністам і обійшовши Рух.

Але якщо це відношення матеріалізується в результатах голосування, у парламенті з'явиться потужна фракція.

Спостерігачі відзначають також і інші особливості теперішньої передвиборної кампанії.

Наприклад, не трапилося війни компроматів, а її очікувані учасники тільки обмінялися одиночними залпами, мабуть – і не без підстав – побоюючись, що вона принесе більше шкоди, ніж користі.

Поки важко сказати, яким чином відіб'ється на результатах виборів використання багатьма партіями імен відомих діячів культури і спорту.

До цього прийому звернулася більшість партій, включаючи комуністів. Партійні лідери заздрили "об'єднаним соціал-демократам", у чій ряди в повному складі влилося київське "Динамо" на чолі з Валерієм Лобановським.

This is no wonder given the existing living standards.

The Green Party of Ukraine dates back to Soviet times, and has for seven years been the most inconspicuous political entity in Ukrainian politics.

Even so, two weeks before the election day, the party has moved up to second place in popularity after the Communists, leaving the Rukh behind.

If this attitude is carried through to the elections, a powerful faction will appear in parliament.

Observers also point to some other specific features of the ongoing election campaign.

For instance, there has been no sleaze war. The candidates have only exchanged one-time salvos, presumably afraid that mudslinging will cause more harm than good.

It is difficult to tell how the outcome of the elections will be affected by the fact that many parties have used the names of prominent people in culture and sports.

These tactics have been used by the majority of the parties, including the Communists. Party leaders were envious of the "United Social-Democrats," whose ranks were joined by the Kyiv Dynamo football club en masse, led by Valeriy Lobanovskiy.

Проте чи багато хто з мільйонів виборців, що спостерігали розгром улюбленого клубу минулої середи, проголосують тепер за цю партію – це ще питання.

Незважаючи на стабільно високий рейтинг лівих, видається, що новий склад Верховної Ради навряд чи буде значно "червонішим" за попередній.

Не варто забувати про те, що половина депутатського корпусу обирається за мажоритарною системою.

Саме у таких округах активно балотуються представники бізнесу.

Виграти парламентські вибори, до речі, задоволення не з дешевих, і за різними оцінками коштує до 200 тисяч доларів.

However, whether many of the several million voters who watched the demolition of their favorite club last Wednesday will now vote for this party is open to question.

Despite the left's consistently stable rating, it seems that the new Supreme Rada will hardly be more "Red" than the previous one.

It should not be forgotten that half of the deputies will be elected according to majority rule.

These constituencies are actively contested by businessmen.

Incidentally, winning a parliamentary election comes at a price: According to various estimates, this can cost as much as \$200,000.

Завдання 41. Перекладіть речення, правильно визначивши, яку форму числа іменників слід вжити у перекладі:

1. Через поганий врожай зернових та військові сутички виникла продовольча криза у столиці – Могадішо. 2. Зміна політичних режимів, що пронеслася над Центральною і Східною Європою, була дійсно світотрясною за будь-якими мірками. 3. Завдяки економічному зростанню та врожаю зернових, що перевищував середньорічний рівень, потреба у продовольчій допомозі зменшилася у більшості слаборозвинутих країн Латинської Америки і Азії. 4. Ці країни продовжували реформування своєї внутрішньої сільськогосподарської політики та вживали заходи стосовно зменшення торговельних бар'єрів. 5. Інші країни налагодили свою економіку і перегнали Великобританію. 6. Фредерік Л. Шуман займався аналітичною роботою у галузі зовнішньої політики, де у синтезованому вигляді було представлено різноманітні аналізи та пояснення по-

точних міжнародних подій. 7. Точаться гарячі дебати стосовно характеру залежності між суспільним класом і поведінкою виборців. 8. За той же період частка тих, хто безперечно підтримував ці дві партії, впала ще більше. 9. З усіх колишніх радянських республік Україна мала найліпші шанси для розвитку. 10. Ці загальні тенденції, що спостерігаються протягом 1945-1990 рр., вказують на те, що кількість випадків міждержавних війн буде продовжуватиме зменшуватися. 11. Під час своєї кампанії президент обіцяв продовжити ринкові реформи і зовнішню політику, стрижнем якої є встановлення тісних зв'язків із Західною Європою, Сполученими Штатами Америки та НАТО. Така політика підтримується більшістю українського народу. 12. “Так що це має означати, юначе?”. Він подивився синові в очі, вимагаючи повного пояснення. 13. Тим не менш, збройні конфлікти між державами, безперечно, будуть мати місце тоді, коли територіальні суперечки ускладнюватимуться іншими чинниками. 14. Однак коли поведінка державних службовців та інституцій почала вивчатися науковцями, то з'явилося багато досліджень у галузі політики, які можна вважати політологічними, в тому числі, зокрема, системні дослідження та праці з політичної культури. 15. Чотири різні етнічні групи населення у Великобританії відмінні своєю історією, релігійною належністю, національними характеристиками та, особливо у випадку Північної Ірландії, партійною системою. 16. Політична система Великобританії становить цікавий об'єкт дослідження, незважаючи на теперішнє невдоволення нею. 17. В останні роки зростає тиск щодо запровадження більш пропорційної виборчої системи. 18. Англія, Уельс і Північна Ірландія мають свою чітку національну ідентичність та політичні інституції. 19. За урядування пані Тетчер її консервативний уряд провадив економічну політику, що передбачала низку заходів, спрямованих на посилення ринкової економіки.

2. Определення ознаки в англійській мові (вживання like that)

При перекладі на англійську мову займенника “такий” нерідко відбувається опредмечення ознаки і тоді для означення іменника вживається словосполучення like that:

Ти хочеш сказати, що я також **такий**? Do you mean to say I'm **like that**, too?

Одного я не можу зрозуміти: для чого писати **таке** пояснення? There's one thing I can't understand: why write an explanation **like that**?

Його не зможуть спіймати у **таку** просту пастку.

Але чи може **такий** Чацький кохати **таку** Софію?

У цих прикладах ознака в українському реченні, позначена займенником “такий”, передається англійською мовою за допомогою словосполучення like that, що представляє ознаку опредмечено.

He wouldn't be caught in a simple trap **like that**.

But can a Chatsky **like that** love a Sofia **like that**?

Завдання 42. Перекладіть речення, використовуючи там, де це доречно у перекладі, словосполучення like that:

1. Він купляє також речі для дітей. Його смак буває кращим, якщо йдеться про щось таке. 2. Ми також турбувалися про такі речі. 3. Такий здоровий сильний чоловік не ходить просто так і роздивляється привидів. 4. Пам'ять здатна робити такі штуки. 5. Нічого подібного більше не трапиться. 6. Такі речі трапляються. 7. Навіть наші генерали не мали такої суперзброї. 8. Самітність людського духу, що змальовують такі книги, завжди буде небезпекою для людства. 9. Інші жінки ніколи не носять таких капелюшків. 10. Будь ласка, ніколи більше не говоріть про щось подібне. 11. “Що б ти дав за таку жінку?” “А що б ти дав за такого чоловіка?” 12. Якщо такі офіційні релізи, то чи варто говорити, які ж тоді мемуари офіцерів КДБ. 13. Ми навіть і не підійшли до розмови про таке.

3. Заміна частин мови при перекладі

Українська і англійська мови не дуже відмінні у плані набору частин мови, і тому у більшості випадків українське слово певної частини мови перекладається англійським словом тієї ж частини мови, наприклад:

Людина є суспільною твариною. Man is a social animal.

Гуманітарні науки включають мовознавство, літературознавство, мистецтвознавство, історію та філософію. The humanities include the study of all languages and literatures, the arts, history, and philosophy.

Однак зовсім не завжди у перекладі українське слово та його англійський перекладний відповідник належать до однієї й тієї ж частини мови, наприклад: письменник-реаліст – a realist writer. У першу чергу це

зумовлено лексико-граматичними і словотвірними особливостями мов, особливостями у сполучуваності слів, а також розбіжностями у традиціях мовлення та стилістичними причинами.

Заміна слова однієї частини мови на слово іншої частини мови - явище при перекладі з української мови на англійську відносно досить не-рідке, оскільки, по-перше, ці мови характеризуються дещо відмінними наборами частин мови, по-друге, їхні слова мають дещо різну сполучуваність, по-третє, стилістичні чинники можуть визначати в іншій мові обох мов можуть бути різні (тобто, дещо по-різному формується структура речення в українській і англійській мовах).

Розрізняють прості й складні заміни частин мови. При простій заміні у перекладі відбувається зміна частиномовного статусу одного слова, а при складній заміні – двох або більше слів.

Типовою заміною частин мови при перекладі є заміна прикметника-означення на сполучення прийменника of з іменником: добра справа – act of kindness, багаторічна дружба – friendship of a lasting consistency, жорстокий вчинок – act of cruelty, старий друг – friend of old standing, державні справи – affairs of state, юридичний акт – act of the law, ділова людина – man of affairs.

Серед інших замін частин мови можна зазначити такі:

1) заміна іменника на прикметник: швидкість **звуку** – **acoustic** velocity, швидкість **підйому (набору висоти)** – **ascensional** rate, climbing speed; **збільшення** прозорості – **greater** transparency, елемент **суперництва** в їхній дружбі – **rivalrous** aspect of their friendship, пластина **товщиною** у 2,5 см – plate an inch **thick**;

2) заміна прикметника на іменник: **гранична** швидкість – speed **limit**;

3) заміна прийменниково-іменникового словосполучення на іменник в атрибутивній функції: зупинка **на ніч** – **overnight** stop;

4) заміна прийменниково-іменникового словосполучення на прикметник: дорога **без обмеження швидкості руху** – **unrestricted** road, стрибок **у висоту (у довжину, із жердиною)** – **high [long, pole]** jump, швидкість **на підводному ході** – **submerged** speed; На західному фронті **без змін** - **All quiet** on the western front.

5) заміна прикметниково-іменникового словосполучення на прикметник: швидкість **грошового обігу** – **monetary** velocity;

6) заміна іменника на герундій:

Вони намагалися вберегти по-ранених від **тряски**.

They tried to save the wounded from **being jolted**.

7) заміна прикметника на іменникову групу:

На цю тему особливо велика у лемків **співана** спадщина.

On this particular theme, Lemkos have an especially rich legacy **in their songs**.

8) заміна прикметника на прислівник:

Серйозним політичним питанням була державна власність.

Public ownership was a **highly** political issue.

9) заміна прислівника на прикметник:

Подумки він з полегшенням зітхнув.

He heaved a **mental** sigh of relief.

10) заміна неозначеної форми дієслова на іменник:

Це не означає, що ми перестаємо **турбуватися** про соціальну і економічну справедливість.

This does not mean that we put aside our **concern** about social and economic justice.

11) заміна прикметника на інфінітив:

Він має **зайві** гроші.

He has some money **to spare**.

Я не маю сьогодні **вільного** часу.

I have no time **to spare** today.

12) заміна іменника на інфінітив:

Метою є **створення** міжнародної організації демократів, які будуть періодично зустрічатися для обміну думками та поширення співробітництва між демократичними силами у всьому світі.

The goal is **to create** an international network of democrats who will meet periodically to exchange ideas and expand collaboration among democratic forces around the world.

13) заміна іменника на дієприкметник І:

Існує кілька показників **зростання** державної сфери у країнах Заходу.

There are several indicators of the **increasing** scope of government in Western states.

14) заміна іменника на ад'єктивований дієприкметник:

Міністр висловив припущення, що валовий збір соняшника за прогнозами досягне 2,5 млн. тонн, що на 300 тис. тонн більше, ніж у ми-

The minister forecast that the total sunflower harvest is expected to reach 2.5 million tons, or 300,000 tons more than last year. The **increased**

нулому році. **Збільшення** обсягів урожаю в основному зумовлено підвищенням врожайності та **збільшенням** площ під культуру.

Прикладом складних заміन є заміна дієслівного словосполучення на іменникове словосполучення:

Їх команда програла тому, що ми **грали краще**.

Я страшенно поспішаю.

Адміністративно аж до 1939р. Лемківщина належала до Перемиського єпископату, що означало неподільність Львівської митрополії.

Наведемо ще кілька прикладів складних замін:

Збільшення втручання держави в суспільне і економічне життя може покращити **виконання запитів населення**.

Через нестачу зерна у світі в 1995-96 рр. ціни на зернові були **рекордно високими**.

Це нове відкриття **розширює коло знань людини**.

Досить поширеною складною заміною частин мови є заміна дієслова-присудка з обставиною, вираженою прислівником, на складний іменний присудок з іменником на -er (які легко утворюються в англійській мові майже від будь-якого дієслова):

Він **встає рано**.

Я погано сплю.

Мій годинник **йде точно**.

Мавпи **вправно лазять по деревах**.

Іноді заміна частини мови відбувається одночасно з перестановкою компонентів словосполучення: сектантство у політиці - sectarian politics, ефективність управління - administrative efficiency:

Бідолаха старий Семко дуже

volumes are mainly due to better yields and **increased** acreage being seeded.

Their team went down before our **superior playing**.

I'm in a deuced hurry.

Until 1939, Lemkivshchyna was **under the administration** of the Eparchy of Peremyshl, thus demonstrating the unity of the Lviv Metropolitan.

Наведемо ще кілька прикладів складних замін:

A more interventionist government is better able to respond to **popular demands**.

Because of the world cereal shortage in 1995-96, cereal prices were **at record highs**.

This new discovery **is a gain to human knowledge**.

He is an early riser.

I am a bad sleeper.

My clock is a good goer.

Monkeys are adroit climbers.

Poor old Semko was very fond

полюбляв експериментальну хірургію, і він зробив прориви у кількох напрямках.

of experimental surgery, and he broke ground in several directions.

Насамкінець наведемо ще кілька різних видів замін частин мови у перекладі: сніговий покрив завтовшки у п'ять сантиметрів – a two-inch fall of snow; підійти не поспішаючи – to come along at an amble; мандрувати не поспішаючи – to undertake a leisurely journey; не відстаючи від життя – abreast of the times; виглядати дивним – to look a regular oddity; практично володіти мовою – to have a working knowledge of a language; наскільки мені відомо – to the best of my knowledge; безперервно – without cease; працювати не покладаючи рук – to work without cease; дружба-покровительство – tutelary friendship

Завдання 43. Перекладіть речення, застосовуючи заміну частин мови:

1. Важливість дослідження суспільних класів при аналізі поведінки виборців зумовлена переважно невираженістю інших соціальних чинників. 2. Він непогано грає. 3. Падіння життєвого рівня підірвало довіру до уряду. 4. Більша відкритість влади могла б зробити дебати змістовнішими. 5. Багатомісячним спекуляціям покладено край. 6. Він дуже поспішав. 7. До 10 вересня Укрексімбанк має підписати кредитну угоду із Експортно-імпортним банком Японії вартістю 14,8 млн. єн. 8. Чи розглядається така можливість? 9. Багато американців українського походження допомагають батьківщині своїх предків і фінансово, і особистою участю. 10. А президент буде бранцем економічних та суспільних сил, які він не може контролювати. 11. Та все ж таки структура суспільства змінюється на краще. 12. Тому зростає значення політичного тиску усередині країни. 13. Шанс мирного, некривавого розвитку людства тільки розкриє неосяжні творчі можливості людини. 14. Боротьба з тероризмом вимагає міжнародного співробітництва. 15. Але 7 вересня вони зібралися разом із представниками двох десятків інших держав, делегаціями Євросоюзу і міжнародних організацій, щоб остаточно заявити про свої наміри. 16. Проте новий виборчий закон був прийнятий тільки пізніше тому, і більшість партій просто не мала часу для ретельної підготовки до гри за новими правилами. 17. Інколи немилосердна доля все переплутає, приходять розчарування і біль, модне зараз розлучення. 18. Але збільшен-

ня темпів економічного зростання у сусідніх державах означає, що рівень життя їх громадян став вищий, ніж у Великобританії. 19. Я не маю й хвилини вільного часу. 20. На цьому тижні представники приблизно 180 країн зібралися для обговорення прав жінок. 21. У 1995 році раптово запанував мир, і відбулося зближення урядів у Дубліні та Лондоні. 22. Мали рацію ті філософи, які говорили не про непізнаваність, а про недослідженість світу. 23. Обидві сторони обмінялися також ратифікаційними грамотами, підтвердивши чинність угоди про уникнення подвійного оподаткування, і остаточно узгодили програму допомоги Україні у боротьбі з корупцією. 24. Зменшення кількості робітничого класу пояснює зменшення вдвічі голосів, що подаються за лейбористів, починаючи з 1964 року. 25. Хліб був святістю, даром Божим, котрому належить найбільша пошана. 26. Подорож вже майже закінчувалася. 27. За свою блискучу легкоатлетичну кар'єру Бубка виграв шість світових чемпіонатів посіпль та золоту медаль на Олімпійських іграх у Сеулі (Південна Корея). 28. Такі явища, як збільшення кількості власників будинків та обуржуазнювання робітничого класу, взагалі не обов'язково є негативними з точки зору підтримки тих чи тих партій. 29. Його гра на роялі була на аматорському рівні. 30. На мій погляд, саме життя фантастичне, і немає більшого дива, ніж те, що ми бачимо щодня перед очима. 31. Деякі зірки 1996 року, такі як володарка багатьох медалей у гімнастиці Лілія Подкопаєва та боксер Володимир Кличко, пішли з великого спорту або перейшли у лави професіоналів. 32. Із врахуванням дорожніх заторів на дорогу до станції піде тридцять хвилин. 33. Уряд України розташовано у Києві. 34. Цей політик грає на почуттях народу. 35. У містечку було тихо. 36. Вони всі егоїсти. 37. Він чудово грає на скрипці. 38. Уряд навмисно розголосив цю інформацію. 39. Широкі маси через свою непередготовленість ніяк не можуть визначити найспроможніших людей, які повинні управляти країною. 40. У Франції та Німеччині повільне економічне зростання та застій на ринку робочої сили зумовили збільшення рівня безробіття. 41. Це єдиний шанс мирного розв'язання проблеми. 42. Однак, політична свобода не принесла покращення життя для більшості людей на планеті. 43. Однак, війовнича риторика переможця зробила його відмінним від свого попередника. 44. У нас у сім'ї всі встають рано. 45. Я погано знаю його. 46. Але віра – це той внутрішній світ людини, в якому багато почуттів та мало слів і немає місця словам

напоказ. 47. У книзі обговорюються зміни у ставленні до промисловості та політика її державного регулювання. 48. Пізніше ввечері він повернувся до кафетерію спокійно поїсти, тому що не знав, чи в нього буде ще така нагода. 49. Спочатку телебачення висвітлювало політичне життя неоперативно. 50. Тяжко добували вони хліб з неврожайної землі. 51. Вплив цих забруднювачів на здоров'я населення визначити важче. 52. Десь у 1916-1917 роках Архипенко почав поступово повертатися до більш традиційних скульптурних форм. 53. Більшість законодавців обираються всенародним голосуванням. 54. Українські народні танці та народна музика відомі у всьому світі. 55. Ще в сінях знімає кожух з плечей хлопчини парубок-слуга другого сусіда-багача. 56. Бідолаха-старий фактично помер з горя, яке спричинила йому та справа. 57. Стіна має у вишину десь два метри. 58. Реактивні повітряні лайнери будуть літати у небі із швидкістю 900 км на годину. 59. Є в мене така патріотична мрія, підказана жалюгідністю нашого становища. 60. Газети і телебачення – лише один із кількох засобів формування політичних уподобань.

4. Переклад присудка, вираженого зворотним дієсловом на “-ся”

В українській мові в якості присудка речення широко вживаються зворотні дієслова з суфіксом “-ся”, які в англійській мові мають різні відповідники, в тому числі дієслова, що можуть вживатися і як активні, і як зворотні (to open, to break, to gather тощо). Через це переклад таких українських дієслів може становити певні труднощі.

Українські речення із дієсловами-присудками на “-ся” можуть бути як особовими, так і безособовими або неозначено-особовими, причому способи перекладу як тих, так і інших можуть бути однаковими. Загалом, існує кілька основних способів перекладу українських речень із дієсловами-присудками на “-ся”:

1. Застосування дієслівної форми пасивного стану:

Невірно, що на історичних прикладах не **вчать**ся. It is wrong to say that no lessons **are drawn** from history.

Поки важко сказати, яким чином **відіб'ється** на результатах виборів використання багатьма **affected** by the fact that many parties

партіями імен відомих діячів культури і спорту.

В Україні зараз створюється театральна антологія “Обличчя XX сторіччя”.

Цей спосіб застосовується при перекладі українських речень як із підметом, так і без підмета.

2. Введення формального підмета *it* чи неозначеного підмета *one* або *they*:

Тоді виявилось, що не вистає двох весел.

Сама ідея тлумачення включає поняття повідомлення і разом з тим поняття вірності тому, про що повідомляється.

Пошуки планувалося проводити в самих дошкульних точках Багдада, включаючи президентський палац.

Все забувається.

Іноді введення такого підмета вимагає заміни підмета українського речення на додаток. Цей спосіб також використовується при перекладі як особових, так і безособових та неозначено-особових речень.

3. Введення означеного підмета, що можна встановити за допомогою контексту:

Раптом почулися кроки і глоси.

Він думав про те, як затишно йому жилося б на хуторі.

У комюніке говорилося, що “безпека неподільна, і кожна країна має право сама вирішувати, які способи використовувати для гарантування своєї безпеки”.

Почулися кроки і глоси.

have used the names of prominent people in culture and sports.

Currently being compiled in Ukraine is a theater anthology, “The Face of the 20th Century.”

Then it appeared that two oars were missing.

The very idea of interpretation contains the notion of a report and with it the idea of faithfulness to that about which one is speaking.

They planned to conduct searches in Baghdad’s most “sensitive points,” including the presidential palace.

One forgets (або tends to forget) everything.

Іноді введення такого підмета вимагає заміни підмета українського речення на додаток. Цей спосіб також використовується при перекладі як особових, так і безособових та неозначено-особових речень.

3. Введення означеного підмета, що можна встановити за допомогою контексту:

Suddenly he heard footsteps and voices.

He was even thinking how cosy life would be at the farm.

The communique stated that “security is indivisible and every country has a right to decide for itself what methods to use to ensure its security”.

She heard steps and voices.

Таким способом перекладаються українські речення як із підметом, так і без підмета. Особливо часто такий спосіб використовується при перекладі українських речень моделі “Мені (*ім, їх* тощо + дієслово-присудок на *-ся*)...):

Цей довгий відступ у минуле я зробив, аби пояснити, чому мені здавалося, ніби я розумію його останнє прохання до мене.

Мені хотілося піти геть.

4. Застосування конструкції *There is...:*

Зберігається небезпека переколювання кордонів шляхом збільшення представників якоїсь національності через невтримне дітонародження.

Почулися оплески.

Такий спосіб застосовується переважно у тих випадках, коли дієслово-присудок в українському реченні передує підмету.

5. Заміна українського дієслова на “-ся” англійським дієсловом, яке може вживатися (або вживається виключно) у зворотному значенні:

Але 7 вересня вони зібралися разом із представниками двох десятків інших держав, делегаціями Євросоюзу і міжнародних організацій, щоб остаточно заявити про свої наміри.

Політична структуризація українського суспільства явно затяглася.

Я сподіваюся мати успіх і в майбутньому, проте жодних гарантій немає.

Такий спосіб переважно застосовується при перекладі особових речень із підметом. Серед англійських дієслів, що вживаються у зворотному значенні, можна назвати такі: *to appear* “з’являтися; видаватися”, *to turn* “перетворюватися”, *to enjoy* “насолоджуватися”, *to develop* “розвиватися”, *to start* “починатися”, *to begin* “починатися”, *to finish* “закін-

This long parenthesis has been necessary to explain why I thought I understood his last request to me.

I wanted to go away.

There is still the danger of borders being recarved as a result of demographic growth in a particular ethnic group through unrestrained childbirth.

There were sounds of applause.

Такий спосіб застосовується переважно у тих випадках, коли дієслово-присудок в українському реченні передує підмету.

5. Заміна українського дієслова на “-ся” англійським дієсловом, яке може вживатися (або вживається виключно) у зворотному значенні:

But on September 7, they all gathered together with the representatives of two dozen other states, delegations from the European Union, and international organizations to announce their final plans.

The political structurization of Ukrainian society has obviously dragged on for too long.

I hope to remain successful but there are no guarantees.

чуватися”, to end “закінчуватися”, to learn “навчатися”, to change “змінюватися”, to join “приєднуватися”, to expand “розширюватися”, to number “налічуватися” та багато інших (саме можливість вживатися і в активному, і в пасивному (зворотному) значенні є особливістю англійських дієслів).

Різновидом такого способу перекладу є заміна дієслова на “-ся” на активне англійське дієслово, вжите у переносному (метафоричному) значенні:

Половина місць у Верховній Раді **дістанеться** представникам політичних партій і блоків, що зуміють зібрати не менше 4 відсотків голосів виборців.

Така трансформація характеризується тим, що підмет англійського речення стає активним агентивним підметом (докладніше про цю трансформацію див. у параграфі 12 цього розділу і далі).

6. Заміна дієслова на “-ся” англійським дієсловом із зворотним займенником oneself:

Міністр закордонних справ **ви-словився** за асоційоване членство країни в Північноатлантичному блоці.

Було б просто нерозумно, якби Бог логічно **відкрився** людям після їхніх багатотисячових злочинів.

Такий спосіб застосовується переважно при перекладі українських особових речень.

7. Заміна дієслова-присудка на “-ся” складним іменним присудком із пасивним прикметником:

Мій друг, якого часто називають **найбільшим інвестором світу**, розповідає, як він завдячує тому, що живе в той час, коли його винятковий талант так **цінується**.

8. Застосування англійського метафоричного дієслова-присудка у формі активного способу у сполученні з неживим агентивним підметом:

У цей автомобіль **вміщається** 5 чоловіків.

Half the seats in the Supreme Rada **will go** to representatives of political parties and blocs that manage to garner no less than 4 percent of the popular vote.

The Foreign Minister **pronounced himself** in favor of the country’s associated membership in NATO.

It would be absurd if God **revealed Himself**, especially after people have committed so many crimes throughout the centuries.

My friend, who’s often called the world’s greatest investor, talks about how grateful he is to live at a time when his particular talents **are valuable**.

This car **seats** 5 persons.

Остання книга цього автора **швидко розходить-ся**.

Скло легко **б’ється**.

На Заході добре **розходяться** картини, де зображено дружбу народів, радянські символи, прапори, плакати та лідери.

Підсумовуючи, слід зазначити, що вибір способу перекладу речень із зворотними дієсловами-присудками залежить від типу і виду українського речення, характеру дієслова та особливостей його сполучуваності.

Завдання 44. Порівняйте наведені нижче український оригінал та англійський переклад, звертаючи особливу увагу на переклад українських зворотних дієслів на “-ся”:

З інтерв’ю із вченим та лікарем Андрієм Воробйовим – Частина 1

Питання: Чи будуть зроблені в новому сторіччі такі наукові відкриття, що значно зміцнять позиції атеїзму, або, навпаки, віру в Бога?

Відповідь: Велику частину своєї історії людство обходилося без віри в єдиного Бога. Його образ створено у стародавній Іудеї декілька тисяч років тому. Віра в Бога обходиться без доказів його існування.

Зовсім інша справа – християнство, вчення Ісуса Христа. Адже не випадково людство нарекло нову еру християнською.

Христос у людську мораль вніс все краще, що можна було почерп-

The latest book of this author **sells** well.

Glass **breaks** easily.

Paintings portraying the friendship of peoples, Soviet symbols, banners, posters, or leaders **sell** well in the West.

Підсумовуючи, слід зазначити, що вибір способу перекладу речень із зворотними дієсловами-присудками залежить від типу і виду українського речення, характеру дієслова та особливостей його сполучуваності.

Завдання 44. Порівняйте наведені нижче український оригінал та англійський переклад, звертаючи особливу увагу на переклад українських зворотних дієслів на “-ся”:

From an Interview with Scientist and Doctor Andriy Vorobyov – Part 1

Question: Will the next century witness scientific discoveries that might substantially strengthen the position of atheism or, conversely, of religion?

Answer: For the greater part of its history mankind has done without belief in a single God. His image was created in ancient Judea several thousand years ago. Faith in God needs no proof of his existence.

Christianity, the teaching of Jesus Christ, is quite another matter. For it was no accident that mankind called the new era an era of Christianity.

Christ brought the best that could be borrowed from Greek philosophers

нути у грецьких філософів та древніх індусів.

Саме Христос у Нагірній проповіді визначив місце людини серед людей, закликав прощати те, що до нього каралося смертю, не збирати скарби, а піклуватися про духовну чистоту, ставитися до людей так, як хотів би, щоб ставилися до тебе.

Що ж стосується розмов про Бога, то не дарма древні євреї забороняли вимовляти його ім'я вголос та зображувати його образ.

Віра у вищу силу, що допомагає людині праведно жити, перегукується із закликом Христа творити молитву таємно, закривши за собою двері від сторонніх очей.

Думаю, що зовсім не віруючих людей немає.

Але віра – це той внутрішній світ людини, в якому багато почуття і мало слів і немає місця словам напоказ.

Вихована людина ніколи не запитає співрозмовника, чи вірить він у Бога. Що ж до атеїзму та міцності його позицій – йому не потрібні нові факти.

Завдання 45. Перекладіть речення із зворотними дієсловами на “-ся”, вибравши адекватний спосіб перекладу:

1. Навпаки, демократичні норми вдосконаляться, цінності зростуть,

and ancient Hindus to human morality.

It was Christ who, in his Sermon on the Mount, defined the role of man among men, urging them to pardon what prior to him was punished by death; not to hoard riches, but to take care of spiritual purity, and to do by others as man himself would like to be done by.

As far as talk about God is concerned, it was no accident that the ancient Jews forbade his name to be pronounced aloud and his image to be portrayed.

Faith in a divine force, helping man live righteously, recalls Christ's appeal to pray in secret, closing the door to outsiders.

I don't think there are any atheists in the strict sense of the word.

But faith is the man's innermost world, where there is plenty of feeling and few words and where there is no room for verbal ostentation.

A well brought-up person will never ask his interlocutor whether he believes in God. As for atheism and the strength of its positions, it needs no new facts.

роль і значимість гуманізму в політиці посиляться. 2. У країнах, які здійснюють перехід від державного соціалізму до ринкової економіки, неминучі інфляція, зниження обсягів виробництва, безробіття відповідно до того, як припиняються дотації, лібералізуються ціни, звільняються від державного контролю ринки і зовнішня торгівля. 3. Першим геніальним композитором, який звернувся до опери, був італієць Клаудіо Монтеверді. 4. Сьогодні головним завданням є допомогти молодим демократичним державам зміцнитися. 5. Але в індивідуальному, а не в державному порядку жорстокість буде виявлятися ще досить довго. 6. Подібно сьогоднішнім зіркам футболу, я народився у потрібному місці, у потрібний час. 7. Мені почулося, що хтось стукає у двері. 8. У відкритому суспільстві всі були б обурені проголошенням офіційного, зобов'язуючого тлумачення, скажімо, Шекспіра, незалежно від того, як високо там цінується чесність та мудрість тлумача. 9. Без великої вдачі нічого б не відбулося. 10. Фактично тільки з реалізацією цього проекту повалиться та залізна завіса, що відокремлює ці країни від решти світу. 11. У Сполучених Штатах до юнацького підприємництва ставляться набагато прихильніше, ніж у будь-якій іншій країні. 12. Це рішення приймалося українською стороною не на голому місці. 13. Як тут боротися з цим? 14. Почулися чийсь кроки, і вона розплющила очі. 15. Як вам вдасться не відволікатися на дрібниці навіть після того, як ви стали забезпеченим у фінансовому відношенні? 16. Знову почалися поцілунки, докори та прохання приїхати ще раз. 17. Їх нараховувалося до кількох тисяч. 18. У кожному його кроці та змаху косою відчувалися спритність та величезна фізична сила. 19. Як диктатор, який відгородився від новин про невдоволення серед населення, вищий суд за “вертикальної” системи stare decisis звичайно відмовляється заслуховувати будь-які заперечення проти затверджених ним юридичних тлумачень. 20. Саме у таких округах активно балотуються представники бізнесу. 21. Не варто забувати про те, що половина депутатського корпусу обирається за мажоритарною системою. 22. Тим часом на Заході намагаються розібратися, які ж насправді плани Києва. 23. Мені зробилося страшно. 24. Недарма говориться: на Бога сподівайся, але й сам не хибуй. 25. У цих умовах політики скоріше за все повинні підкреслено дистанціюватися від заяви. 26. Цей документ загалом свідчив, що Україна вже не орієнтується винятково на Росію та, як і Польща, прагнучим до “возз'єднання з Європою”. 27. Я

заслухався вашою грою. 28. Але аргументи прихильників такого способу захисту вітчизняної промисловості можуть обернутися проти них самих. 29. Обидві сторони зобов'язалися дотримуватися законів про права національних меншин. 30. Чи можуть з'явитися у XXI сторіччі диктатори на зразок Сталіна або Гітлера? 31. Тимчасовий уряд зобов'язувався виграти війну, проте петроградська рада закликала до миру. 32. На алеї з'явилося два маленьких школяри. 33. Людина, якій властиві і зльоти, і падіння, залишається єдиною реальною цінністю на Землі. 34. Всі гості розійшлися по саду. 35. Я й так вже засидівся. 36. В Україні налічується близько 450 спільних польсько-українських підприємств із активами вартістю близько 26 млн. доларів. 37. Зрозуміло, непорозуміння було усунуте: книжку Ржевської можна вільно купляти лише у магазинах, і, незважаючи на її високу ціну, вона добре розходиться. 38. До квартирної плати включається вартість усіх комунальних послуг. 39. Усі розмови повинні припинитися. 40. Війна ще не скінчилася. 41. Перед нами відкрилися нові шляхи. 42. "Якщо водій не сплатить штраф протягом 15 днів", говориться у статті 4, "то сума штрафу збільшуватиметься на 10 відсотків на день". 43. У вихідні Сергій продавав газети, які не дуже добре розходилися. 44. Багато суперечок між малими підприємствами точиться через нежитлові приміщення. Візьмемо для прикладу будинок, де розташовано кілька фірм. 45. Якщо цей товар розрекламувати як слід, то він буде розходитися дуже добре. 46. Кінофільм починається сценою полювання. 47. Ще в одній статті говориться таке: "Органи представницької влади у складових регіонах або місцеві органи самоврядування мають право накладати ліміти або забороняти продаж алкогольної продукції на своїй території". 48. Гілка зігнулася, але не зламалася. 49. На його обличчі з'явився гнівний вираз. 50. Моє серце крається. 51. Не всі англійські слова, що закінчуються на -ly, є прислівниками. 52. Корабель розбився об скелі. 53. Якщо з цим інструментом неправильно поводитися, то його легко зламати. 54. Компанія припинила реалізацію програми, оскільки товари не дуже добре розходилися. 55. За кілька днів до відкриття чемпіонату світу німецька газета "Франкфуртер альгемайне" надрукувала статтю, в якій говорилося: "29-річний Ульф Кірстен співробітничав активніше з Міністерством державної безпеки (Штазі) колишньої НДР, ніж це він визнавав раніше". 56. Угодою передбачається, що буде створено спільний орган. 57. З'являються бруньки.

58. За цим столом можуть розміститися дванадцять чоловік. 59. Дош припинився. 60. Сир ріжеться легко. 61. У цьому будинку розміщуються офіси адвокатів. 62. Годинник зупинився. 63. У цій печері водяться змії. 64. У цьому театрі може розміститися 800 глядачів. 65. Цей автобус зупиняється за вимогою. 66. Коли починаються заняття? 67. Ці дві лінії перетинаються під прямим кутом. 68. Село почало прокидатися. 69. Збори почалися з тривалої промови. 70. Масло замерзло і різалося важко. 71. Газ може легко продаватися, якщо він не дорожчий за нафтове паливо, що є його головним конкурентом. 72. Ми з вами можемо оселитися разом. 73. П'єса читається краще, ніж звучить зі сцени. 74. Скло легко б'ється. 75. Дорога стелеться далеко вперед. 76. Магазин відкривається аж об 11 годині. 77. Вистава починається о шостій. 78. У Статті 3 стверджувалося, що "внутрішнє управління Абхазії належить Абхазькій Раді", а у Статті 1 говорилося, що "тільки національна асамблея Абхазії остаточно визначає політичний устрій". 79. Він прямо висловився з цього питання. 80. Лавка зламалася. 81. Шереги розімкнулися. 82. У цьому будиночку ми всі аж ніяк не можемо розміститися. 83. П'єса починається з прологу. 84. Чим закінчується оповідання? 85. Скільки осіб може розміститися у цій кімнаті? 86. Ваза розбилася. 87. Плато закінчується урвищем. 88. Проте чи гарно продаються серйозні автори? 89. Ви можете зупинитися у нас на день-два. 90. Молодий розум розвивається із накопиченням досвіду. 91. Коли знову розпочинаються заняття у школі? 92. 8 лютого 1994 року Україна приєдналася до програми НАТО "Партнерство заради миру". 93. У переглянутому виданні книги "Дорога в майбутнє" я пишу про те, як важливо народитися у потрібний час. 94. У світі все, віддане на самоплив, все, де немає участі життя, руйнується, тобто демонструє позитивну ентропію. 95. Як відомо, за кожен добру справу доводиться розплачуватися. 96. А для того, щоб правоохоронці суворо дотримувалися законності, вони у свою чергу повинні повністю підкорятися не тільки силі закону, а й ще суворішій силі, яка сама по собі може бути незаконною.

5. Переклад дієприслівників недоконаного виду та відповідних дієприслівникових зворотів

Українські дієприкметники недоконаного виду перекладаються переважно такими способами:

1) англійським дієприкметником I:

“Я готовий, Іване”, сказав Андрій, **входячи** у кімнату.

“Синку, як поживаєш?”, спитав він, **протягаючи** руку.

“Аліна”, відповіла дівчина, **потискаючи** хлопцю руку.

2) сполученням прийменників while, in, without, by з Indefinite Gerund:

Досліджуючи вміст шухляди, він наштовхнувся на листа, відправленого на його ім'я.

Аналізуючи певні знахідки, сучасний археолог часто мусить покладатися на фахівців інших дисциплін.

Датський натурфілософ Ганс Кристіан Ерстед відкрив електромагнітну індукцію, **читаючи** лекцію.

3) підрядним реченням із особовою формою дієслова-присудка:

Входячи в наші ворота, ми вдаль бачили дівчаток.

4) абсолютним зворотом із прийменником with або без нього:

Так, **маючи таке ім'я**, я ніколи не був впевнений, чи жінка має сильні почуття чи ж вона просто ввічлива.

Гучно тупочучи, прийшла її сестра, **тримаючи в одній руці віника, а в іншій совок**.

“О, так”, сказала вчителька, **приятно посміхаючись**.

Завдання 46. Перекладіть речення, обравши правильний спосіб перекладу дієприкметників недоконаного виду:

1. “Т-а-а-к”, вагаючись, відповів він. 2. “Привіт, Сашко”, сказав я,

“I am ready, Ivan”, said Andriy, **entering** the room.

“My boy, how are you?,” he said, **offering** his hand.

“Alina,” the girl replied, **shaking** hands with the boy.

While exploring the contents of the drawer he came to a letter directed to him.

In analyzing certain finds, the contemporary archaeologist often must rely on specialists in other disciplines.

The Danish natural philosopher Hans Christian Oersted discovered electromagnetic induction **while giving** a lecture.

As we passed in at our gate the girls were distantly visible.

Yeah, with a name like this, I never know if a lady's being passionate or just courteous.

Her sister came tramping, **with a broom in one hand and a shovel in the other**.

“Oh, yes,” said the teacher, **with a kindly smile**.

відкриваючи йому двері. 3. Вона підлещувала собі, що він справді кохав її, не підозрюючи, що він був занадто егоїстичний, аби любити когось іншого за себе. 4. Маючи справу з вимірюванням тяжіння, вчені орієнтуються на ідеальну форму Землі. 5. Власний капітал власника можна збільшити, інвестуючи більше грошей у фірму або отримуючи прибуток. 6. Я можу досить вільно користуватися своєю мовою, не вивчаючи граматики. 7. Однак я гадаю, що йдучи по життю, ми повинні довіряти комусь. 8. Я витягнув з кишені газету, одним оком дивлячись на нього, а іншим – на тітоньку. 9. Аналізуючи соціальні аспекти людської діяльності, соціологи опрацювали низку важливих концепцій. 10. Застосовуючи із зворотною функцією ці дві функції, можна описати будь-яку діяльність у сфері цифрової обробки. 11. Ви маєте рацію, вважаючи, що таку роботу важко отримати. 12. Оглядаючи полиці та чисті кутки, ми, можливо вперше, почали віддавати всьому цьому належне. 13. Вона побігла далі, не чекаючи відповіді. 14. “Добре”, сказала вона, тримаючи в одній руці накриту тарілку, а в іншій руці трьох кошенят. 15. Він відшліфовав свої старі вірші, водночас розмірковуючи над новими.

6. Переклад дієприслівників доконаного виду та відповідних зворотів

Як відомо, в англійській мові відсутня дієслівна форма, яка б повністю відповідала українському дієприслівнику доконаного виду. З граматики ми знаємо, що український дієприслівник недоконаного виду позначає дію, одночасну із дією, позначеною дієсловом-присудком, а дієприслівник доконаного виду позначає дію, що передує дії, позначеній дієсловом-присудком того ж речення. Існує кілька способів перекладу дієприслівників доконаного виду (та відповідних зворотів), що різняться умовами застосування.

1) Мовно-системним відповідником українського дієприслівника доконаного виду є неособова форма Perfect Participle, однак зовсім не завжди у перекладі дієприслівник передається цією формою, тому що вона (та відповідний зворот) нерідко характеризується причинним зв'язком із рештою речення. Отже, у випадку наявності такого причинного зв'язку зворот із дієприслівником доконаного виду перекладається англійським зворотом із Perfect Participle:

І, досхоочу надивившись на неї, він пішов геть, навіть не попрощавшись.

Гарно підготувавшись, він успішно склав цей іспит.

Слід, однак, зазначити, що дієприслівниковий зворот може позначати лише передумання однієї дії іншої без причинного зв'язку із рештою речення і може також перекладатися зворотом із Perfect Participle:

Затортувавши свого сина Алексея у зв'язку з обвинуваченням у державній зраді, Пётр Перший скасував традиційну практику успадкування трону, оголосивши у 1722 році, що імператор може вибирати свого спадкоємця.

2) Зворот із дієприслівником доконаного виду може перекладатися англійським безприйменниковим або прийменниковим (з прийменником with) абсолютним іменниковим або дієприкметниковим зворотом, коли перший виконує функцію обставини способу дії або супутньої обставини і містить інформацію, додаткову до тієї, що позначена первинною предикацією:

“Що ти хочеш цим сказати?”, спитав Ємець, засунувши руки у кишені.

Поклавши голову йому на коліна, Марія розплакалася.

Розправивши руки перед собою, він пірнув з неба вниз.

Він сидів за письмовим столом, схиливши голову над роботою.

Слід звернути увагу на те, що у кінцевій позиції безприйменниковий абсолютний зворот відокремлюється від решти речення крапкою, тоді як у випадку прийменникового абсолютного звороту крапка не ставиться.

And off he went without taking leave, **having had enough of looking at her.**

Having thoroughly prepared, he passed the examination successfully.

Having had his son, Alexis, tortured to death for alleged treason, Peter the Great abolished the traditional practice of succession, declaring in 1722 that the emperor could choose his successor.

“What do you mean by those words?” asked Yemets, **with his hands in his pockets.**

Maria, **with her head upon his knee,** burst into tears.

With his arms spread out in front of him, he dived down out of the sky.

He sat at the desk, **his head leaning over his work.**

3) Дієприслівниковий зворот у перекладі може трансформуватися у підрядне речення (як правило, підрядне речення часу або супутньої обставини), де безпосереднім відповідником дієприслівника доконаного виду є особова часова форма дієслова-присудка Past Indefinite або Past Perfect (і можливий також інший однорідний присудок):

Залишивши всі маєтності, він разом із сім'єю виїхав до Польщі.

Вирішивши зосередитися на спостережній природі, він, відповідно, був змушений винайти новий, вільніший, спосіб роботи, який дозволив йому виражати мінливі ефекти світла і тіні.

Прибравши у кімнатах, я оглянув це місце разом із кмітливим експертом.

Річардсон, найнезалежніший та найтворчіший архітектор, набув слави, **надавши** нової форми Собору св. Трійці у Бостоні.

Повернувшись до Зальцбурга, він написав низку чудових творів церковної музики.

4) У тих випадках, коли дієприслівник позначає дію, що безпосередньо передує дії, позначеній дієсловом-присудком українського речення, дієприслівник або відповідний зворот перекладається абсолютним іменниковим або дієприкметниковим зворотом, що вводиться сполучником *once*:

Зайшовши у кімнату, вона сіла у крісло.

Зникнувши, моя прихильна думка зникає назавжди.

Опинившись у клітини, яку називають господарем, ця молекула копіюється разом з ДНК господаря кожного разу, коли клітина-господар ділиться.

He left everything and took his family to Poland.

When he decided to concentrate on observed nature, he was accordingly forced to invent a new, freer manner of working that permitted him to express the transient effects of light and shade.

As soon as I had got my rooms arranged, I surveyed the place with a clever expert.

Richardson, the most independent and imaginative architect, attained prominence **when he gave** a new form to Boston's Trinity Church.

When he returned to Salzburg he produced a splendid series of church works.

Once in her room, she sat down on the lounge.

My good opinion **once lost** is lost for ever.

Once inside a cell, referred to as a host, this molecule is replicated along with the host's DNA each time the host divides.

5) Ще одним способом перекладу дієприслівників у складі звороту є вживання сполучення прийменника on, at, after, by, without або while з герундієм:

Отримавши повідомлення про повстання у Парижі, 19 серпня Ейзенгавер змінив плани.

Примусивши “Залізного канцлера” подати у відставку, новий імператор намагався встановити своє домінування у німецькій політиці.

У грудні король завдав удару у відповідь, **замовивши вбивство свого брата.**

Королівські військово-повітряні сили, що використовували ефективні винищувачі “Спітфаєр”, знищили 1733 літаки, **втративши тільки 915.**

Побачивши, що інша особа займає її місце, вона відчула себе трохи збентеженою.

Та все ж, **не сказавши хоч чогось** про його повернення зі щитом чи на щиті, вона розчарувала його.

Прошло кілька днів, **не виявивши** для Федора жодної можливості збільшити свій прибуток.

Ти не міг би прожити й тижня у селі, **не визнавши** про цю подію.

Для підкреслення попередності дії, позначеної дієприслівником, в англійському перекладі вживаються сполучення прийменника on або after з герундієм, для позначення порівняння або одночасності дій, позначених дієприслівником та дієсловом-присудком, вживається сполучення while з герундієм, тоді як для підкреслення обставини образу дії, позначеної дієприслівником, у перекладі вживається сполучення прийменника

On August 19, Eisenhower changed his mind **on receiving word of an uprising in Paris.**

After forcing the Iron Chancellor to retire, the new emperor attempted to dominate German politics himself.

The king retaliated in December **by having his brother murdered.**

The RAF, employing the effective Spitfire fighter, destroyed 1,733 aircraft **while losing only 915 fighters.**

She felt a little disturbed **at seeing another occupy her place.**

Still, she had disappointed him **by saying nothing** whatever about returning with his shield or on it.

Several days passed **without showing** Frank any way by which he could increase his income.

You could not have lived a week in the countryside **without being aware of this event.**

6) У тих випадках, коли дієприслівник у функції обставини дії або супутньої обставини не має значення передування дії, позначеної дієсловом-присудком, або позначає дію, що відбулася пізніше дії, позначеної дієсловом-присудком, він може перекладатися активною формою Participle I:

У 1965 році білі в односторонньому порядку проголосили незалежність колонії, **назвавши її** просто Родезією.

15 вересня 1996 року Боссі оголосив про утворення незалежної республіки Паданья, призначивши пізніше тимчасовий уряд та **заснувавши** збройні сили в уніформі.

Він пішов, **залишивши** нас здивованими та дещо збудженими через зміни, що повинні були відбутися у нашому житті.

“Про що ти думаєш, Олю?”, запитала сестра, **помітивши** її задумливий вигляд.

7) Іноді дієприслівниковий зворот перекладається за допомогою англійського прийменниково-іменникового словосполучення з прийменником after, with або on:

У 1930 році Калдер, **відвідавши паризьку студію Мондріана,** почав експериментувати з абстракціями.

Пробувши 23 дні у відкритому космосі, вони зробили спробу повернутися на Землю у своєму “Союзі”.

“Так”, **зітхнувши,** відповіла Олеся.

Прилетівши, він відразу поїхав до неї.

In 1965 whites unilaterally declared the colony independent, **naming** it simply Rhodesia.

On Sept. 15, 1996, Bossi announced the formation of the independent republic of Padania, later naming a provisional government and **establishing** a uniformed military force.

He went away, **leaving** us surprised and somewhat excited at the change that was to take place in our lives.

“What are you thinking of, Olya?” asked her sister, **noticing** her fixed look.

In 1930, **after a visit to Mondrian’s Paris studio,** Calder began experimenting with abstraction.

After a stay of 23 days in outer space, they attempted to return to Earth in their *Soyuz*.

“Yes,” replied Olesya, **with a sigh.**

On (his) arrival he immediately went to her.

Завдання 47 Уважно порівняйте наведені нижче український оригінал з англійським перекладом, звертаючи особливу увагу на способи перекладу українських дієприслівникових зворотів. Якщо ви вважаєте, що певне перекладацьке рішення є не досить вдалим, запропонуйте свій варіант перекладу:

Україна закрила Чорнобильську АЕС

15 грудня на Чорнобильській атомній електростанції відбулася церемонія її закриття, згідно з узятими на себе Україною зобов'язаннями перед світовою спільнотою. Наказ про зупинку станції віддав Президент України. Виступаючи на церемонії закриття, він запропонував використовувати комплекс АЕС і територію довкола неї як міжнародний науково-дослідний центр, де б відпрацьовувалися технології підвищення ядерної безпеки та ліквідації наслідків можливих аварій на атомних електростанціях.

“Закривши станцію, ми багато в чому собі відмовили, — зазначив президент України, — але чекаємо не оплесків, а ділової поваги”. Він наголосив, що сумарні економічні витрати України, пов'язані з аварією на Чорнобильській АЕС, вже сягнули 130 мільярдів доларів США. За його словами, в окремі роки на такі видатки припадало 12% усієї видаткової частини державного бюджету, що значно пере-

Ukraine Shut Down Chornobyl Nuclear Power Plant

On Dec. 15, in line with Ukraine's international commitments, a decommissioning ceremony was held at the Chornobyl NPP. The order to shut down CNPP was given by Ukraine's President. Speaking at the ceremony, the President proposed to use the CNPP and its area as an international research center to develop new nuclear safety technologies and relief measures in case of emergencies at NPPs.

“By closing the CNPP, we have deprived ourselves of many things, but we do not expect any applause for this, we expect to be treated by our business partners with respect”, the President stressed. Ukraine's total expenses related to the Chornobyl nuclear disaster have topped US\$ 130 billion. In some years, Ukraine had to earmark up to 12% of its budget expenditure for relief measures, neglecting the funding of science and culture,

вищувало асигнування на науку й культуру.

Президент підкреслив, що, заклавши станцію, Україна втрачає як мінімум 5% своїх енергогенеруючих потужностей. Він порівняв сьогоднішню акцію з відмовою України від ядерної зброї. Прем'єр-міністр України, відповідаючи на запитання журналістів, констатував, що допомога світової спільноти у вирішенні проблеми із закриттям Чорнобильської АЕС поки що не є адекватною.

А міністр палива й енергетики України висловив сподівання, що добудову двох енергоблоків на Хмельницькій і Рівненській АЕС, які повинні компенсувати втрату енергогенеруючих потужностей після закриття Чорнобильської станції, буде завершено у 2003–2004 роках. Він нагадав, що для цього потрібно загалом 1,4 мільярда доларів США.

Упродовж 8 наступних років необхідно витратити ще 1,7 мільярда гривень з бюджету держави на залагодження соціальних проблем, які виникають внаслідок виведення АЕС із експлуатації.

Завдання 48 Перекладіть речення, визначивши адекватний спосіб перекладу дієприслівників dokonаного виду та відповідних зворотів:

1. Він стояв, повернувшись спиною до Артура. 2. У той же час, все ще не закінчивши середньої школи, Ейнштейн не склав іспиту, успішне

the President said. By closing CNPP, Ukraine will lose up to 5% of its electricity generating capacity. He compared the closure of CNPP to Ukraine's earlier refusal to have nuclear arms on its territory. Speaking at his press conference, Ukraine's Prime Minister declared that the assistance of the world community to resolve the problem of CNPP closure has not been adequate so far.

Ukraine's Minister for Fuel and Energy expressed hope that the completion of two compensatory nuclear reactors at Rivne and Khmelnytsky NPPs, requiring US\$ 1.4 billion, will be achieved in 2003-2004.

Ukraine is to allocate UAH 1.7 billion in the next 8 years for social programs arising from the closure of CNPP.

складання якого дозволило б йому пройти у Швейцарському федеральному технічному інституті (Цюріхській політехніці) курс навчання, за який видається диплом інженера-електрика. 3. Побувавши на Мальті з метою відновлення здоров'я, він повернувся до Польщі. 4. Опинившись в атмосфері, забрудники часто вступають у хімічну реакцію, внаслідок якої утворюються додаткові шкідливі хімічні сполуки. 5. Виклавши це, тепер я хотів би коротко розглянути деякі актуальніші та потенційно важливіші питання. 6. Прибувши 14 жовтня до Парижу, Бонапарт вступив у змову з Сієє з метою повалити Директорію. 7. А тепер, надівши церемоніального капелюха, я хотів би звернутися до питання прихованої частини порядку денного. 8. Світ, що був колись таким певним, відчутним та юридично окресленим, став безкінечним нашаруванням думок, даних та білого шуму. 9. У 1848 році Прем'єр-міністр лейборист Джозеф Чіфлі, не впоравшись із націоналізацією комерційних банків, відмовився від будь-якого економічного контролю за підприємствами. 10. Точність ведення бухгалтерських записів можна перевірити, склавши попередній бухгалтерський баланс. 11. Горбатько почав збиратися, але зупинився, поклавши руку на засув. 12. Опинившись там, вона зібралася, зупинила автобус, що проходив, і поїхала до міста. 13. Прибувши у 1777 році до Америки, Ланфан вступив до Революційної армії. 14. Обірвавши більшість традиційних зв'язків з Великобританією, Австралія почала вести енергійну політику у сфері міжнародних справ. 15. 12 квітня, оголосивши, що "нас приперли до стіни", він заборонив подальший відступ. 16. Прибувши до Індії, він пристав до баптистів. 17. Вона проливала приємні сльози радості, сховавши своє обличчя у нього на грудях. 18. Вирішивши вивчити англійську мову, він був вражений пустотою кліше побутового спілкування, що містилися у його розмовнику. 19. Відвідавши Іспанію, Карл помандрував до Німеччини, де його повинні були коронувати на короля цієї країни. 20. Таким чином, структуру ґрунту можна поліпшити, внісши туди компост, гній та інші органічні речовини. 21. Змінивши оточення, поселення змінять спільноти, а змінивши спільноти, вони змінять світ. 22. Відвідавши у 1930–31 рр. СРСР, він вступив до комуністичної партії і присвятив себе головним чином написанню реалістичної літератури. 23. Випивши чарку-другу, іноземець спробував по-дружньому напучувати. 24. Відвідавши Єгипет, Германіх раптово захворів в Антіохії. 25. У 1760-х роках Джеймс Ватт підвищив ефективність двигуна Ньюкомена, обладнавши його окремим охолоджувачем. 26. Відвідавши у 1927–28 рр. Росію, де

його марксистські погляди зміцнилися, він почав малювати більш ідеологічно навантажені муралі. 27. Отримавши смертельне поранення, звичайний солдат (мається на увазі, безперечно, їх сотні, тисячі) відповзає убік до кущів. 28. Вона лежатиме годинами, повернувшись обличчям до стіни. 29. Аудіоплівку можна скопіювати, підключивши один до одного два магнітофони. 30. Одного ранку біля м. Бат дехто з його воїнів, виповзши з-під вкритих снігом ковдр, проклинали його як причину всіх їхніх страждань.

7. Переклад українських речень активного стану англійськими пасивними реченнями

Іноді для дотримання характеру розгортання теми у тексті та правильної передачі актуального членування речення необхідним буває застосування трансформації пасивізації, тобто заміни речення оригіналу з дієсловом-присудком у формі активного стану на речення із дієсловом-присудком у формі пасивного стану:

Ці кандидатури затверджує Рада Міністрів. These candidatures are approved by the Council of Ministers.

Шведська королівська академія наук визначає лауреатів премії з фізики, хімії та економіки. Recipients in physics, chemistry, and economics are named by the Royal Swedish Academy of Sciences.

Така перекладацька трансформація нерідко застосовується до українських речень, які мають виражені на поверхні агент і пацієнс:

Державна асамблея здійснює також призначення всіх суддів. All judges are also appointed by the State Assembly.

Нас надихають чудові досягнення, здійснені ним протягом життя. We are lifted up by the splendid achievements of his life.

Неозначено-особові речення із дієсловами-присудками у формі активного стану можуть перекладатися англійськими реченнями із дієсловами-присудками у формі пасивного стану:

Великі помилки рідко прощають. Big mistakes are rarely tolerated.

Забрали з лемківських церков Church bells were taken away

дзвони, і люди з жалем і в сльозах співали: Христос воскрес із мертвих... from Lemko churches, and the people with sorrow and tears in their eyes sang: "Christ is risen from the dead..."

Завдання 49. Перекладіть речення, застосувавши при перекладі трансформацію пасивізації:

1. Нездоланні фінансові проблеми звичайно виникають на шляху його коханих. 2. Більшість суспільствознавців відкидають суперечливі положення Ардрі про вроджений характер агресивності гомо сапієнс. 3. Римокатолицька церква санкціонує їх страту. 4. Українські компанії здійснюють близько 90 відсотків вантажоперевезень автомобільним транспортом. 5. Чиї інтереси стоять за його останнім призначенням? 6. Не дивно, що півгодинна зустріч проходила за закритими дверми. 7. Результати слідства розчарували шанувальників детективного жанру. 8. Парламентські вибори в Україні вперше пройнуть за змішаною виборчою системою. 9. Про те, яке значення мала Лемківщина в галицькому церковному житті, свідчить і той факт, що митрополитом був лемко Сильвестр Сембратович. 10. Злиденність та нужда створюють передумови виникнення тоталітарних режимів. 11. Його обвинувачами рухає почуття образи. 12. Таку тактику застосовує більшість партій.

8. Переклад речень конструкції "скоріше..., ніж..."

Конструкція "скоріше..., ніж..." перекладаються звичайно такими чотирма способами:

1) rather (...) than:

Ми зустрілися **скоріше** випадково, **ніж** навмисно.

We met by accident **rather than** by design.

Це **скоріше** плід уяви, **ніж** логічний висновок.

This is derived **rather** from imagination **than** reason.

Це **скоріше** зелений, **ніж** синій колір.

The colour seems green **rather than** blue.

2) would rather (або sooner) ... than:

Я б **скоріше** став бродягою, **ніж** зайнявся якоюсь конторською роботою.

I'd **rather** have tramped it **than** gone in for any top-hatted occupation.

Вона **скоріше** помре, **ніж** принизить себе таким вчинком.

She'd die **rather than** sink to such a deed.

3) more... than...:

Там було **скоріше** сто, **ніж** п'ятдесят.

There was **more** like a hundred **than** fifty.

Вона була **скоріше** здивована, **ніж** налякана.

She was **more** surprised **than** frightened.

4) not so much ... as ...:

Він **скоріше** засмучений, **ніж** роздратований.

He is **not so much** angry **as** upset.

Слід зауважити, що при застосуванні цього способу перекладу прикметники у перекладі міняються місцями (у наведеному прикладі відповідник українського прикметника "засмучений" стоїть наприкінці речення). Вислів "скоріше так, ніж ні" перекладається як as soon as not.

Завдання 50. Перекладіть речення, визначивши адекватний відповідник конструкції "скоріше ..., ніж ..."

1. Він скоріше відчуває, ніж знає це. 2. Цей діалог скоріше ущипливий, ніж дотепний. 3. Це скоріше добре, ніж погано. 4. Він скоріше вмере, ніж здасться. 5. Це скоріше блідий відблиск, ніж справжнє дійсне світло. 6. Це скоріше сіре, ніж голубе. 7. Це був скоріше не стільки кращий принцип, скільки, почасти, його природний гарний смак. 8. Обидві сторони різко засудили війну, проте одна з них скоріше вдасться до війни, ніж дозволить країні вижити. Інша сторона скоріше погодиться з війною, ніж дозволить їй загинути. 9. Кандидати висувалися партійними з'їздами, а виборці, як правило, віддавали свої голоси скоріше за партію, ніж за кандидата. 10. В усіх країнах в освіті дорослих наголос робиться скоріше на практичне, ніж на наукове знання, на прикладне, ніж теоретичне знання та на набуття навичок, ніж на фактичне знання! 11. Вони скоріше помруть, ніж дозволять справжню приватизацію. 12. Аналізуючи скоріше індивідуальне мовлення, ніж суспільний аспект мови, він виступав скоріше за дослідження граматики, а не узусу, правил, вислівів, моделей, ніж конкретних фраз, системи мовлення, ніж мови. 13. Я б скоріше зробив так, щоб вони всі померли, ніж щоб один із моїх солдатів був навмисно вбитий під жовтим прапором. 14. Реалізм у літературі нама-

гається скоріше представити ментальні стани, ніж імітувати зовнішній світ. 15. Останнім часом він став вважати, що вони повернулися скоріше через диявольське терпіння, ніж із звички. 16. Насправді це був скоріше примус, ніж переконання. 17. “Чи я чимось ображаю?” “Скоріше так, ніж ні.” 18. Здавалося, що місто скоріше перекидалося у ліжку, ніж прокидалося. 19. Він вирішив одружитися на своїй знайомій скоріше заради свого спокою, ніж заради неї. 20. Я б скоріше віддалася перехожим, ніж тобі. 21. Я б скоріше розстався із своїм життям, ніж із моїм улюбленим містом.

9. Вживання у перекладі інфінітивної конструкції з прийменником for

Перекладачі-початківці нерідко не вживають синтаксичних конструкцій, що відсутні в їхній рідній мові. Серед таких англійських конструкцій – інфінітивна конструкція з прийменником for. Для перекладачів важливо знати всі українські лексико-синтаксичні індикатори доцільності вживання такої конструкції у перекладі, тому розглянемо коротко основні з них.

Прикметники, що вживаються у таких конструкціях – це important, convenient, interesting, easy, difficult, hard, possible, impossible, good, better, bad, painful, serious, dangerous, pointless, preferable, profitable тощо.

Нижче наводяться моделі українських речень, при перекладі яких застосовується інфінітивна конструкція із прийменником for:

1) “Мені (йому *тощо*) немає чого...”, “Мені (йому *тощо*) достатньо (корисно, важливо, призначено *тощо*)...”:

Йому достатньо набрати 10 тис. голосів.

It is enough for him to poll 10,000 votes.

Мені корисно було зустрітися з іншими гравцями і тренерами.

It was good for me to meet the other players and the coaches.

Можливо, долею мені було призначено стати музикантом.

Perhaps it was preordained for me to become a musician.

Тому мені важко визначити, що таке київська література.

Therefore, it is hard for me to define what Kyiv literature is.

2) “Немає сенсу (*тощо*) + інфінітив”:

Немає сенсу чекати, аби країни Третього Світу зрозуміли, що у захисті доквілля їм доведеться

There is no sense in waiting for the Third World to realize that they will have to restrict themselves to local

обмежуватися місцевими діями. effects in environmental protection.

3) Іменник, що в якості означення має підрядне означувальне речення: Є шанс, що рішення буде схвалено. There is a chance for the decision to be endorsed.

Однак є ще шанс, що корпорація виживе. However, there is still a chance for the corporation to survive.

4) Підрядні речення мети (що, як правило, вводяться сполучниками “щоб”, “аби” або сполучною фразою “для того, щоб”), а також іменники у сполученні з такими реченнями в якості означення:

Для того, щоб вони вчинили так, потрібний прецедент. In order for them to do so, there must be a precedent.

Крім того, ці міліцейські начальники просто полюбляють їздити у відрядження до Америки, а ця надумана справа є просто приводом для того, щоб вони літали до Нью-Йорку за державний кошт. Besides, these militia bosses simply love to go to America on missions, and this framed-up case is the pretext for them to fly at public expense to New York.

Що стосується демократичних сил та інтелігенції, то настав час, аби вони зрозуміли, де вони знаходяться. As for the democratic forces and the intelligentsia, the time has come for them to see where they stand.

Зрозуміло, березень для них не найзручніший час, щоб грати офіційні матчі на європейському рівні. Of course, March is not the most convenient time for them to play official matches on the European level.

5) Речення моделі “Не мені (вам *тощо*) + неозначена форма дієслова”: Не мені про це судити. That’s not for me to judge.

6) Речення моделі “мені (ім *тощо*) + іменник (займенник) + для + іменник”:

Після опублікування вони принесли мені запис для прослуховування. After publication they brought the tape for me to listen to.

Перемога у серпні 1991 року розчистила їм шлях для стрибка з розбігу на вершину піраміди, спорудженої у 1917 році. Victory in August 1991 paved the way for them to take a running jump on top of the pyramid built in 1917.

7) Речення конструкції “дієслово-присудок + прийменниково-іменникове словосполучення”:

Я ще не приїхав до Луганська, а всі ув'язнені вже чекали на моє прибуття. I wasn't yet in Lugansk, but the entire prison population were waiting for me to arrive.

Завдання 51. Перекладіть речення, застосовуючи у перекладі інфінітивну конструкцію з прийменником for:

1. Ті підозрювані, які не переховувалися, зараз мають можливість ознайомитися із своїми справами. 2. Догляд та ремонт будуть для мене занадто дорогими, щоб я міг їх здійснювати. 3. Їм тут немає місця. 4. Хоча я знаю його з дитинства, мені важко зрозуміти, чому він, з його характером, обрав футбол. 5. Врешті-решт я вирішив, що це було якраз те місце, де б я міг вмерти за свободу і демократію. 6. Цілком природно, що вони йдуть за сильною і популярною особистістю не тільки у бою, а й у повсякденному житті. 7. Депутатам також сказали, що це не їхня справа слідкувати за використанням зв'язаних кредитів. 8. Мені немає сенсу займатися ізраїльським телебаченням. 9. Їм вирішувати, як складеться доля цих документів. 10. Єдине, що мені б хотілося – це щоб наші стосунки не були дружбою, яка нав'язується і скеровується згори, а щоб вони засновувалися на традиційній приязності. 11. Кожний – унікальна індивідуальність, і мені було цікаво, щоб вони перейшли до конфіденційної розмови, а не тільки говорили про музику. 12. Мені легко визнати, що вони попереду у всьому, чого ми не маємо. 13. Якби Київ не був столицею України, то місту не було б сенсу мати Центральну паливну компанію. 14. У такій ситуації мені здається правильним зосередити зусилля перш за все на досягненні припинення вогню. 15. Мені легко бути вільним. 16. Для Росії немає сенсу наполягати на повному паритеті із США. 17. Проте є так багато хороших тренерів, що проблемою є те, щоб вони всі відразу виїхали. 18. Отже, немає сенсу цій партії зв'язувати себе союзом із колишньою “партією влади”. 19. До речі, Росії немає практичного сенсу розпочинати кампанію з дискредитації президента цієї країни. 20. Для мене ніколи не існувало єврейського питання, і мені немає потреби посилатися на героїзм євреїв при захисті цієї країни. 21. Я зв'язував, що мені неможливо буде працювати журналістом, і тому я вступив до медичного університету вивчати психотерапію. 22. Наші романи пишуться жертвами для жертв, з тим, щоб всі вони почували

себе краще. 23. Мені зараз важко обговорювати цю проблему, тому що мені потрібно мати свіжий погляд на реальні можливості переселення.

10. Переклад мотивувально-причинних підрядних речень за допомогою абсолютної конструкції з прийменником with

Українські мотивувально-причинні підрядні речення із сполучниковим словом “оскільки” у складнопідрядному реченні можуть перекладатися англійською мовою різними абсолютними конструкціями з прийменником with:

1) абсолютною дієприкметниковою конструкцією з дієприкметником I:
Оскільки ніякого прогресу на переговорах не було, 16 жовтня Коное подав у відставку. With no progress occurring in the negotiations, Konoe resigned on October 16.

2) абсолютною дієприкметниковою конструкцією з дієприкметником II:
Оскільки великі держави не були єдині, то принцип одностайності при прийнятті рішень заважав здійсненню миротворчої діяльності. With the great powers divided the unanimity principle impeded peacekeeping activity.

3) абсолютною прийменниково-іменниковою конструкцією:
Оскільки будівництво житла майже припинилося, то для забезпечення робочих місць у будівництві місцеві власті запровадили в законодавчому порядку надзвичайні програми. With home building almost at a standstill, emergency programs were enacted by local authorities to provide jobs in the construction industry.

4) абсолютною інфінітивною конструкцією:
Оскільки залишалось ще два з лишком мільйони кілометрів, то це означало, що льоту до Землі нам було годин двадцять. With two million miles to cover, this meant we were about twenty hours from the Earth.

Абсолютна конструкція у таких випадках займає початкову позицію – перед головною предикацією.

Оскільки в українській мові абсолютна конструкція відсутня, то перекладачі-початківці нерідко не послуговуються нею при перекладі підрядних або окремих речень, використовуючи синонімічні їй синтаксичні конструкції, перш за все підрядне речення у складі складнопід-

рядного речення. Абсолютна конструкція компактніша за підрядне речення, тому її доцільно використовувати при перекладі підрядних речень для надання висловленню лаконічності та суто англійського характеру.

Завдання 52. Перекладіть речення, звертаючи увагу на правильний вибір англійської абсолютної конструкції з прийменником *with* для передачі мотивувально-причинних підрядних речень:

1. Оскільки така свобода повинна збільшуватися, то місто стане передовим рубежем техніки. 2. Оскільки конфронтаційні акції холодної війни починали затихати, військовий сектор аерокосмічної промисловості на початку 1990-х років почав швидко скорочуватися. 3. Оскільки автономію було відновлено, то, як видавалося, Південь досяг своєї мети. 4. Оскільки це були особливі пріоритети, уряд довго з'ясовував свою позицію щодо цього питання. 5. Оскільки йому не було перед ким відповідати, то він вже давно втратив усю силу самоконтролю. 6. Оскільки виникла загроза війни, то у 1941 році він був призваний на дійсну військову службу. 7. Оскільки пізнавальна думка не працює, то суб'єкт перебуває у підвищеному стані сугестивності. 8. Оскільки залишилося тільки дві змінні, то цю систему можна представити на двомірній фазовій діаграмі, де визначається співвідношення температури кипіння та складу розчину. 9. Оскільки ваш знайомий перебуває під вартою, то ніхто не визнає про те, що у нас є лише одна торпеда. 10. Оскільки через Вотергейтський скандал престиж Ніксона почав падати, Конгрес врешті-решт припинив військові дії США в Індокитаї, відмовивши в асигнуваннях, що виділялося на бомбардування Камбоджі. 11. Оскільки гілок на дереві не було, а вся його кора відпала, то воно виглядало як тонкий стовп заввишки шість із половиною метрів. 12. Оскільки війна закінчилася, він хотів знайти собі роботу. 13. Оскільки у державних коледжах навчається 80 відсотків усіх студентів, то роль приватного сектору зменшується, а податковий тиск на платників податків стає все більшим. 14. Оскільки ти відкинув своє его, розум тебе не підведе. 15. Оскільки ці дерева не дозволяли їм достатньо широкого маневру, ми могли б мати шанс завдати їм значного удару. 16. Оскільки Дмитро пішов, то Сашку не було сенсу повертатися до Миронівки з другою половиною мапи. 17. Оскільки Стогній вже не заважав, він міг взяти Мільченка назад. 18. Оскільки

вибір був малий, то агенти вирішили взяти його телефон. 19. Оскільки інфляція зменшувалася і починалося економічне зростання, уряд намагався ще далі здійснювати свою експансію шляхом вступу до Угоди про Північноамериканську зону вільної торгівлі. 20. Оскільки таблиця розміщення файлів зіпсована, комп'ютер не зможе знову зібрати файли даних у правильному порядку.

11. Переклад українських речень із застосуванням каузативних конструкцій **to have/get smth. done** та **to have/get smb. do smth.**

Мови можуть відрізнятися тим, наскільки в них виражено імпліцитну предикативність – чи вона глибоко імпліцитна, як в українському реченні “Я хочу **переказати гроші**”, чи вона напівімпліцитна (або напівекспліцитна), як в англійському реченні **I want to have this money transferred.**

В українській мові присутня імпліцитна предикативність: “Я хочу зробити зачіску” фактично має структуру “Я хочу, щоб мені зробили зачіску”. Речення “Я хочу випрати сорочки” фактично двозначне: “Я хочу сам випрати сорочки” і “Я хочу, щоб мені випрали сорочки”.

В англійській мові таке розрізнення обов'язково відображається у поверхневій структурі речення, і тому є два англійських відповідника українського речення з імпліцитною вторинною предикативністю: **I want to launder my shirts** і **I want to have my shirts laundered.**

При перекладі українських речень на зразок “Я хочу випрати сорочки” слід звертати увагу на те, чи є агент вторинної імпліцитної предикації “випрати сорочки” тотожним агенту первинної предикації “Я хочу”. Якщо вони не співпадають (про що може свідчити контекстуальна інформація), то тоді слід використовувати англійське речення із структурою напівекспліцитної вторинної предикації **have/get smb. do smth.** або **have/get smth. done:**

Ми не можемо цього **надрукувати**, це просто треба переписати.

We can't have it printed. We'll just have to write it out.

Він **переказав гроші** в Іспанію.

He had the money transferred to Spain.

“Я не можу цього надрукувати. **Ти переробив це чи змінив?** Ти сам переробив це?”

I can't print that. Did you have it redone, or changed? Have you redone it yourself?

Слід зазначити, що такою конструкцією перекладаються й підрядні додаткові речення бажання, що вводяться сполучником “аби” та, рідше, “щоб”, у складнопідрядних реченнях, присудок головного речення яких виражений дієсловом говоріння на кшталт “сказати” та бажання на кшталт “хотіти”:

Авжеж, я хотів, **аби цих жебраків відшмагали.**

Він уже отримав листа від Петра, в якому той просив, **аби мене усунули з посади.**

Він оголосив, що буде втішений, **щоб Хому позбавили клопоту.**

Я скажу, **аби на кухні щось приготували.**

Я скажу йому, **аби він слідкував за тим, щоб мішки з льодом були повні.**

Course I was as anxious **to have those beggars licked.**

He has had a letter from Petro by now asking **to have me removed.**

He announced that he would be enchanted **to have Khoma left out of things.**

I'll **have the kitchen prepare something.**

I'll **have him keep** the ice-bags filled.

Завдання 53. Перекладіть речення, визначивши, чи агент вторинної предикації є тотожним агенту первинної предикації:

1. Завтра я зроблю тобі переказ, щоб ти повернув мені ту частку продавця. 2. Твій син повернувся, і він у тебе повністю виправданий. 3. Я витатукував собі цього гарного дракона ось тут на руці. 4. У 1940 р. Гебельс захопив його там і доправив до Заксенхаузена, де він і загинув. 5. Коли я взнав, що вони втекли, я подумав: “Добре, що погода була такою жадливою, а то я б обов’язково вбив їх!” 6. Якби ми могли їх легалізувати, це було б чудово. 7. Йому вдалося виставити 125 одиниць малюнків і графіки у кількох країнах. 8. Коли люди просто зникають безвісти або ж їх вбивають увесь час, біографії видавалися кісткою у горлі властей, які вимушені були знищувати книги або ж давати переробляти їх. 9. Ви зможете працювати із змістом цього так, як вам заманеться: наприклад, ви можете перевести тексти у новий документ або віддрукувати їх точно так, як у газети. 10. Імператриця заслала родину Брауншвейгів до Оранієнбургу. 11. Ця країна ще не опрацювала умови угоди і малоймовірно, що вона їх приготує раніше ніж за 6 місяців. 12. Хоча

лідери Національно-патріотичного союзу повністю усвідомлюють причини дій уряду, все це, як ще це досі видається, збиває їх з пантелику. 13. Хоча не було доказів на користь причетності Аляб’єва до смерті, Ровінський заарештував його, позбавив всієї власності і прав дворянства і врешті-решт заслав його до рідного міста. 14. У 1984 р. Клінтон був обраний губернатором на третій двоохрічний термін і проштовхнув пакет законів про промисловий розвиток. 15. Ми сподіваємося, що це буде зроблено також до квітня. 16. Він попросив хіміка-аналітика повідомити, чи був присутній стрихнін, чи ні. Він не тестував його, як це зробив я, на наявність наркотику. 17. Їхній шепіт став настільки гучним, що суддя різко висловив погрозу очистити зал. 18. Я хотів ще б це проаналізувати, ось і все. 19. Він просто намагався не допустити відновлення скандалу. 20. Ви хочете, щоб я зробив копію угоди про оренду? 21. З’ясуйте, чи можна трактор відремонтувати, та зачиніть ті двері відсіків. 22. Однак, одне нам все ж вдалося певною мірою владнати. 23. То нехай хтось прийде й огляне тебе. 24. Ми були дуже незадоволені, адже гадали, що він принаймні міг би це відмити або забруднити, зробити хоч щось із цим. 25. Вона пофарбувала плаття. 26. Нам передали записку.

Завдання 54. Перекладіть речення, звертаючи увагу на необхідність перекладу підрядних речень конструкцією “have/get + іменникова група + дієприкметник II” або конструкцією “have/get + іменникова група + інфінітив”:

1. Він не хотів, аби вона пішла з Андрієм. 2. Слухай, у деяких із нас є ідея: було б, може, добре, аби ти приєднався до нас. 3. “Що ти хочеш, аби я сказав?” мовив імператор. 4. Скажімо, я зроблю так, аби він тицьнув у газету замітку. 5. Був би дуже гарний прикіл, аби доктор оглянув її. 6. Ну, якщо я прийшов на урок до тебе, то, може, ти вже готова, аби я залишився в тебе й на вечерю. 7. Ти хочеш, аби люди думали, що ти якийсь дивний, через твою увагу до завдань, які вони не вважають цікавими? 8. Сам про себе він розмірковував, що цілком добре було б зробити так, аби вся округа знала, що він мав статки. 9. Наш обов’язок зробити так, аби цих негідників виключили. 10. Я його заарештую. 11. Ти все ще їх шмагаєш батогом? 12. Якщо ви не заарештуєте цього хлопця, то це зроблю я! 13. Я потурбуюсь про все. Ми усунемо тебе, раз і назав-

жди. 14. Чи ти не прибрав би цю річ, а то вб'єш нас обох. 15. Так, через тебе нас усіх вб'ють! 16. Є можливість для фотографів-любителів опублікувати свої фотографії. 17. У 1995 році австрійський парламент передав право на власність скарбів Союзу єврейських спільнот, який вирішив продати їх на благодійному аукціоні Крісті. 18. Серце її кралося від того, що така особа сердито ставилася до неї. 19. Петро сказав, що він попросить лікаря щоденно робити аналіз його кави. 20. Мені подобається, що інформація на комп'ютері поновлюється, а я при цьому нічого особливого не роблю для цього. 21. Вони викликали бригаду шахтарів і наказали їм розпочати заливку порожнини водою. 22. "Чи те яскраве світло заважає тобі?" "Все в порядку. Мені його затулили". 23. Йому видалили зуб.

12. Трансформація метафоризації дієслова-присудка із застосуванням в англійському речення неживого агента-підмета

Мови можуть різнитися тим, наскільки підмет речення може бути агентивним, тобто позначати властивості людської істоти. У цьому плані українська мова відрізняється від англійської мови меншою агентивністю підмета, тобто в українському реченні підмет значно рідше сполучається з присудками, що позначають дії, характерні для людини. Наприклад, у реченні "Ця дорога веде на північ" (This road leads to the north) підмет "дорога", що позначає неживий об'єкт, сполучається з підметом, який виражений дієсловом, що позначає дію ("вести"), типову для людини. Такі підмети називаються "неживими агентивними підметами". У даному випадку при перекладі не відбувається заміни підмета у реченні. Подібне спостерігається й у наступному прикладі:

Такі чинники значно обмежують можливість впливу певних політичних питань на характер голосування.

These criteria greatly limit the scope for issues to shape voting.

Проте через те, що в українських реченнях агентивні неживі підмети вживаються рідше, ніж в англійських реченнях, при перекладі іноді доводиться застосовувати трансформацію, коли підметом англійського речення стає інший член (як правило, обставина, але іноді й додаток) українського речення, а присудок може або залишатися тим самим, або

(частіше) змінюватися на інший (нерідко конверсивний, тобто такий, що позначає протилежну або зворотну дію), який узгоджується за змістом із підметом, наприклад:

У майбутньому такі звичні відносини можуть змінитися.

The future may change this customary relationship.

Завдяки цьому приватизаційна вартість компанії збільшиться.

This will raise the company's privatization value.

У першому прикладі обставина "у майбутньому" українського речення трансформується у підмет англійського речення, а присудок перекладається звичним словниковим відповідником – "змінюватися" – change, тоді як підмет українського речення трансформовано у додаток. У другому прикладі присудок українського речення "збільшиться" замінено на англійське конверсивне дієслово-присудок raise "підняти, збільшувати".

Така перекладацька трансформація є фактично трансформацією метафоризації дієслова-присудка в англійській мові і відноситься до класу метафоричних. Можна сказати, що для англійської мови більше, ніж для української, характерна певна метафоричність дієслова-присудка, тобто метафоричне переносне значення, що утворюється у напрямку "ознака людини" → "ознака предмета". На цих прикладах можна легко переконатися, як у мові тісно пов'язані лексичні, граматичні та стилістичні характеристики і як по-різному вони сполучаються у різних мовах.

Нерідко така трансформація застосовується до українських речень, що мають обставину причини, виражену прийменниково-іменниковими словосполученнями із прийменниками "внаслідок", "через" тощо:

Внаслідок прибуття у 1950-1970-і роки значної кількості небілих іммігрантів утворилася група громадян, які помітно відрізнялися від решти британського суспільства.

The arrival of a substantial number of coloured immigrants between 1959 and 1970 introduced a group of citizens who were visibly different from the rest of the British community.

Внаслідок цього, а також пожежі, що виникла на графітових стрижнях реактора, в атмосферу випущено велику масу радіоактивних матеріалів, що рознесли-

This and the ensuing fire in the graphite reactor core released large amounts of radioactive material into the atmosphere, where it was carried great distances by air currents.

ся на велику відстань повітряними потоками.

Завдяки цьому компанія стане загальнодержавним радіомовником.

Завдяки візитам до Канади і США значно підвищився його міжнародний імідж.

Через це збільшилася сума безнадійних боргів і тому банки стали ще обережнішими щодо надання нових кредитів.

Через це він залишився наодинці з цілою армодією ворогів.

Така трансформація полегшується тим, що в англійській мові певні дієслова є як перехідними, так і неперехідними:

Увагу буде зосереджено на проблемах першої групи – безпека і права людини.

Нерідко така трансформація застосовується також до українських речень із обставиною місця або часу:

Взимку 1994 року Баладюр продемонстрував свою політичну спритність, витримавши дві політичні кризи, що виникли у зв'язку з реформами, запропонованими урядом.

У решті країн Європи протягом 1994 року спостерігалися середні темпи зростання у межах 1,7%–3,5%.

Зазначена трансформація застосовується також до українських речень із обставиною мети:

Для ліквідації бідності потріб-но мир і стабільність у суспільстві,

This will make the company a national broadcaster.

Visits to Canada and the U.S. raised his international profile significantly.

This had increased the amount of nonperforming or bad debts, making the banks even more cautious about extending new loans.

That has left him with an army of enemies.

Attention will focus on the category one issues of security and human rights. (Дослівно “Увага зосередиться...”)

The winter of 1994 saw Balladur demonstrate his political agility by weathering two crises caused by his government's proposed reforms.

The rest of Europe experienced average growth rates of between 1.7% and 2.5% during 1994.

Poverty eradication will re-quire a peaceful and stable community

де є вільні робочі місця і де можна підвищити кваліфікацію.

Нерідко обставина часу представлена сполученням прийменника “в (або під час, протягом)” з іменником, що є назвою місяця або позначає певний відрізок часу, а присудок у перекладі – дієсловами to see, to witness та под.:

У січні-травні відбулося падіння об'єму продаж на 10 відсотків.

У 1970-х роках мали місце не тільки революційні перемоги, а й шокуєче підвищення цін країнами ОПЕК.

В останні п'ять місяців різко зменшилося постачання нафтопродуктів в Україну.

У наступні два десятиліття відбулося падіння в усіх основних сферах.

У період правління Рейгана, починаючи з 1979 року, посилилася гонка озброєнь.

Серед дієслів, що звичайно вживаються в перекладах метафорично у таких випадках – дієслова see, witness, testify (to), show, demonstrate, mark, call for, recall, report, note, reveal, argue, take into account, leave, develop, feature, focus, permit, enable, allow, release, discuss, resist, reduce, identify, experience, make, exclude, hold, attract, bring, continue, register, raise, establish, end, state, sit, sell, increase, explore, analyze, examine, consider, create, produce, draw, introduce, require, keep, enjoy, have, begin, tend, try, cause, include, open, encourage, demand, provide (for), plague, limit тощо.

Нерідко трансформація метафоризації дієслова-присудка застосовується при перекладі українських речень із присудком, вираженим зворотним дієсловом із зворотною часткою -ся:

Спад в економіці продовжував-ся у першій половині минулого року.

У машині можуть вільно розміститися шість чоловік.

where job opportunities exist and skills can be improved.

January-May saw a 10% decline in sales.

The 1970s had seen not only a period of revolutionary victories but also the OPEC price shocks.

The past five months have seen a sharp drop in the supply of oil products to Ukraine.

The following two decades saw decline in all major areas.

The Reagan Presidency saw the development of a further arms race from 1979.

The economy continued its decline in the first half of last year.

The car will sit six people comfortably.

Ще однією ознакою того, що українське речення може перекладатися із застосуванням означеної трансформації, є наявність у ньому форми пасиву дієслова-присудка:

Внаслідок амністії 1955–56 років **було звільнено** більшість в'язнів концентраційних таборів, і кілька сотень тисяч людей повернулися в Україну, проте багато політичних в'язнів залишилися відбувати тривалі строки.

У В'єтнамі завдяки значним іноземним інвестиціям **було зареєстровано** найбільші темпи зростання в регіоні – близько 10%.

Зрозуміло, що не всі подібні українські речення перекладаються на англійську мову із застосуванням такої трансформації. Наприклад, при перекладі наведених нижче українських речень не потрібно застосовувати означену вище трансформацію:

У 1996 році Україна **відзначала** п'яту річницю незалежності як одна з найстабільніших держав, що утворилися внаслідок розпаду колишнього Радянського Союзу.

Ці реформи **означували** кінець традиційної соціоекономічної системи, заснованої на кріпосництві.

Тим часом, Відродження **відкрило** нові можливості.

Проте перекладачу слід пам'ятати про зазначені розбіжності у структурі речень, зумовлені частішою метафоризацією англійського дієслова-присудка та більшою агентивністю англійського підмета.

Завдання 55. Перекладіть речення, звертаючи увагу на вживання у перекладах на англійську мову неживих агентивних підметів замість обставин або інших членів українських речень (у разі потреби слід застосувати й інші перекладацькі трансформації):

An amnesty in 1955–56 **released** the majority of concentration camp inmates, and several hundred thousand returned to Ukraine, though many political prisoners continued to serve their long sentences.

Vietnam, benefiting from strong foreign investment, **registered** the fastest growth rate in the region, nearly 10%.

In 1996 Ukraine **marked** its fifth year of independence as one of the most stable of the states created from the former Soviet Union.

The reforms **marked** the end of the traditional socioeconomic system based on serfdom.

In the meantime, the Renaissance **opened up** new opportunities.

1. Місту необхідне велике будівництво, завдяки якому його економіка отримає поштовх. 2. У 1996 році почала активно діяти Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку. 3. Починаючи з 1960-х років, партія здобула низку успіхів на додаткових виборах і завдяки цьому її електорат зріс до однієї п'ятої від загальної кількості виборців. 4. Через перебування при владі формується авторитарний стереотип. 5. В Україні 1993 рік почався з економічної кризи, що з часом ще більше поглибилася. 6. У цій главі робиться спроба дати пояснення того, чому в окремих відношеннях Великобританія розглядається як політично благополучна країна. 7. У позиції США стосовно палестинців були помітні ознаки конструктивнішого ставлення. 8. Через квоти збільшуються ціни. 9. Початково внаслідок аварії на ЧАЕС загинуло 32 особи. 10. Англо-французькою угодою 1786 року було покладено кінець фактичній економічній війні між двома країнами. 11. Внаслідок підвищення цін у країну буде завезено менше товарів. 12. До інших торговельних бар'єрів відноситься введення преференційного режиму для державних торговельних і заготівельних організацій. 13. В останні тижні 1988 року було відкрито нову главу у палестино-ізраїльських відносинах. 14. Завдяки тарифам може стимулюватися внутрішнє виробництво. 15. Для багатосторонніх переговорів потрібні ті самі навички, але за змістом вони складніші. 16. В Англії, відзначають англійські експерти, ще існують значні резерви продуктивності. 17. Втім, початковим договором оренди від 1991 року це взагалі не передбачалося. 18. З цієї причини до аналізу не включено багато регенеративних джерел енергії в країнах, що розвиваються. 19. У двох останніх фільмах про Джеймса Бонда главою британської розвідки стає жінка. 20. Дніпром перевозяться важкі вантажі і він є важливим джерелом гідроелектричної енергії. 21. Львів був важливим центром руху, внаслідок якого у 1991 році Україна виборола незалежність. 22. Як у великому індустріальному центрі, в Одесі виробляється велика номенклатура машин та устаткування. 23. У Харкові виробляються трактори, важке електроустаткування, електричні турбіни, двигуни та гірниче устаткування. 24. На минулому тижні у Дніпропетровську відбулося відкриття нового магазину англійських книг. 25. У цьому місяці відзначається п'ятидесята річниця закінчення Другої світової війни. 26. Цього місяця відзначається сота річниця з дня народження Ернеста Гемінгвея. 27. Чи будуть зроблені в новому сторіччі такі наукові відкрит-

тя, що значно зміцнять позиції атеїзму? 28. Так що навряд чи внаслідок виборів країна зазнає дрейфу в ту або іншу сторону. 29. Фактично тільки з реалізацією цього проекту повалиться та залізна завіса, що відокремлює ці країни від решти світу. 30. У цій главі аналізуються характер та джерела української Конституції. 31. Вищезазначеним не вичерпується перелік вимог, що висуваються реформаторами. 32. Завдяки застосуванню квот можна обмежити дозволений обсяг імпорту товарів. 33. Протягом 1994 року українці потерпали від глибокої економічної кризи та нестачі електроенергії і опалення. 34. Завдяки цьому кроку вдалося заспокоїти Європейський Союз. 35. У цьому році було відзначено 14-і роковини аварії на ЧАЕС. 36. У заяві не зазначалася сума або термін надання кредитів розширеного фінансування. 37. У найближчі десятиліття істотно зросте глобальна емісія CO₂ в атмосферу. 38. Внаслідок грошової реформи до країни стали надходити величезні маси готівки. 39. За 1 кіловат-годину, продану в Україні, можна придбати палива на виробництво 2 кіловат-годин.

13. Застосування трансформації вербалізації структури речення при перекладі

Англійське речення, як відомо, в цілому більш вербальне (тобто, частіше містить особові і неособові дієслівні форми), ніж українське речення. Це є причиною значної кількості інтерференційних помилок при перекладі як з української мови на англійську, так і з англійської мови на українську (надмірного вживання іменників у першому випадку та надмірного вживання дієслівних форм у другому випадку).

Причини більшої вербальності англійського речення полягають, зокрема, в тому, що, по-перше, в англійській мові більше дієслівних форм, ніж в українській (тому їх частотність більша), по-друге, в тому, що англійські мовленнєві традиції передбачають використання дієслівних форм у тих реченнях, де в українських реченнях використовуються іменники (іменникові групи) або прийменниково-іменникові словосполучення, і, по-третє, в тому, що носії англійської мови більше уваги приділяють часовим і процесуальним характеристикам предметної ситуації, що позначається реченням. Отже, при перекладі українських речень у певних випадках доводиться застосовувати трансформацію вербалізації струк-

тури речення, тобто таку перекладацьку трансформацію, внаслідок якої у перекладеному реченні з'являються особові та/або неособові дієслівні форми або ж збільшується їх кількість (у порівнянні з оригінальним реченням) і, відповідно, зменшується кількість іменникових форм.

Можна виділити такі головні види трансформації вербалізації речення при перекладі з української мови на англійську:

1) заміна складного іменного присудка на дієслівний присудок:

Конституційна роль законодавчих органів у різних країнах світу досить різна.

The constitutional role of the world's legislatures varies greatly.

Майбутнє багатоваріантне, сховане від нас за щільною завісою.

The future holds a variety of possibilities that are hidden behind a thick veil.

Британці, або, точніше, англійці, відомі своїм консерватизмом у питаннях конституції.

The British, or, perhaps, more accurately, the English, have been noted for their conservatism on constitutional matters.

Іноді здається, що людина все така сама, якою була, припустимо, дві-три тисячі років тому.

It looks to me, sometimes, as if man has not changed from, say, two or three thousand years ago.

В іншому партії єдині в тому, що економіка повинна бути соціально орієнтована, а вітчизняний виробник захищений.

Otherwise the parties see eye to eye; the economy should be socially oriented while the domestic producer should be protected.

2) заміна іменника або іменникової групи на особову форму дієслова:

Розгалужена система кредитно-фінансових установ забезпечує оперативність розрахунків українських підприємств та їхніх зарубіжних партнерів.

The ramified network of credit and financial institutions ensures that transactions between Ukrainian enterprises and their foreign partners are carried out easily.

Як можна бачити, така трансформація звичайно застосовується до складного іменного присудка або до його іменної частини, підмета або додатка.

3) заміна іменника на інфінітив:

Це сприяє розширенню ринків збуту для вітчизняних виробників,

This has helped to expand market outlets for the benefit of domestic

завантаженню виробничих потужностей, збереженню кількості працівників на підприємствах і нарощенню обсягів виробництва.

Для здійснення цих задумів у країні необхідна стабільність.

На початку 1998 року вченими знайдений спосіб уповільнення старіння живої клітини.

Цей крок був спрямований на захист спільного підприємства від майбутніх негараздів.

Ігнорування цього може мати лише негативні наслідки.

Зрозуміло, що одним із головних завдань передвиборної кампанії будь-якої партії є мобілізація виборців, які традиційно підтримують цю партію.

Цей вид вербалізації може застосовуватися при перекладі іменників та іменникових груп у функції обставини мети, додатка, означення, підмета, іменної частини присудка і особливо у випадку сполучення іменника з прийменниками “для” та “на”.

4) заміна іменникової групи або прийменниково-іменникового словосполучення підрядним реченням:

а) підрядним супутньої обставини:

Із підвищенням заробітної плати такі експортні товари стануть неконкурентоздатними.

Із розширенням сфери діяльності і відповідальності центрального уряду кількість політичних питань, стосовно яких партії повинні визначити свою позицію, зростає.

Така трансформація застосовується до прийменниково-іменникових

manufacturers, **keep** production capacities under full payload, **preserve** job placements, and **show** increased output.

In order for these plans to **become a reality**, there must be stability in the country.

At the beginning of 1998, scientists discovered a way to **slow down** the aging of the living cell.

The move was intended to **protect** the joint venture against future complications.

To **ignore** this can have only negative consequences.

Understandably, one of the main goals of a party's election campaign is to **mobilize** traditional voters.

As wages rise, so those exports will become uncompetitive.

As the central government has **extended the range of its activities and responsibilities**, so the number of political issues on which parties are expected to take a line has grown.

словосполучень із прийменником “(і)з” та прийменниковим сполученням “у зв’язку з”:

б) підрядним часу:

Після поступового витіснення Ліберальної партії лейбористами з другого місця у 1920-х роках фактично утворилася трьохпартійна система.

А комусь на старості років захочеться нікого не бачити.

Вони були тут вже до вашого приходу.

З усіх складних питань я звертаюся за порадою до нього.

Після розпаду СРСР у тому місяці незалежність України була визнана багатьма державами.

Без мрії народ помирає.

Цей вид трансформації вербалізації застосовується до прийменниково-іменникових словосполучень з прийменниками “до” і “після” та прийменниковими словосполученнями “з часів”, “з моменту” тощо.

в) підрядним умови:

У разі успіху переговорів їх результат фіксується в міжнародному юридичному документі.

У випадку розширення НАТО на країни вишеградської групи нові члени на певний час виявляться зацікавленими у блокуванні подальшого розширення.

Кабінет Міністрів при бажанні міг би провести потрібні закони.

Така трансформація звичайно застосовується до прийменниково-іменникових словосполучень на зразок “за умови...”, “у разі”, “при бажанні” тощо.

In the 1920s there was effectively a three-party system, as **Labour gradually displaced the Liberals as the second party**.

Some, **when they get old**, will prefer not to see anyone.

They were here **before you came**.

I turn to him **when cases are highly involved**.

As the **Soviet Union collapsed that month**, Ukrainian independence gained international recognition.

When there is no vision the people perishes.

If a negotiation succeeds, the result is embodied in an international instrument.

If NATO expands to embrace the Vyshegrad group, the new members will for a while be interested in blocking any further expansion.

The Cabinet of Ministers could push through the right laws, **if they really set their minds on it**.

г) підрядним додатковим реченням:

Україна, маючи понад двісті "СКАДів" і плануючи виробляти сучасніші бойові ракети, завіряє світове співтовариство у **нерозповсюдженні їх у треті країни.**

Нам потрібно знати **позицію парламенту щодо бюджету.**

Перетворення іменникового словосполучення у підрядне речення застосовується переважно у випадку віддієслівних іменників із суфіксом – *ення/-ання*, іменників із префіксом "не" тощо.

д) підрядним означальним реченням:

Це є ознакою **наближення економічного спаду.**

Перспектива **отримання нею повного імунітету від судового переслідування** видається малоймовірною.

Переважно весілля веселі і повні рожевих мрій **на майбутнє**, які інколи збуваються.

Така трансформація застосовується переважно при перекладі віддієслівних іменників та у випадку особливостей традицій мовлення англійською мовою.

є) підрядним причини:

Реформа виборчої системи стає нагальною у зв'язку із **зменшенням кількості виборців** на виборах владних органів.

Трансформація іменникової групи або прийменниково-іменникового словосполучення у підрядне речення причини застосовується тоді, коли вони виконують функцію обставини причини і починаються з прийменників або прийменникових словосполучень на зразок "з причини", "у зв'язку" тощо.

ж) підрядним підметовим реченням:

Прийняття або неприйняття писаної конституції у

Having more than 200 Scud missiles and intending to build more modern combat missiles, Ukraine vows to the world community **it will not deliver them to third countries.**

We need to know **what the parliament's position is on the budget.**

It's a sign that a **recession is on the way.**

The prospect **she will receive complete immunity from persecution** looks unlikely.

Weddings are usually merry and full of rosy expectations **for what lies ahead**, some of which do come true.

Electoral reform has become **urgent as governments have been elected by a smaller share of the electorate.**

Whether or not Britain adopts a written constitution depends

Великобританії залежить головним чином від бажання уряду.

Така трансформація застосовується до іменникових словосполучень у функції підмета, особливо коли таке словосполучення містить віддієслівний іменник або ж іменник з префіксом "не-".

5) заміна іменника на дієприкметник:

а) заміна на дієприкметник I:

Відбулися значні позитивні зміни: **падіння** рівня смертності, **зменшення** смертності немовлят і матерів та **збільшення** кількості грамотних.

Такі стратегії запроваджуються як вимушена реакція на **зміни** у видатках виробництва.

Інфляцію утримало від **різкого стрибка** застосування регулювання цін на місцях.

У своєму виступі на засіданні координаційного комітету боротьби з корупцією президент заявив, що політичні партії використовують у передвиборній кампанії брудні кошти.

Заміна іменника на дієприкметник I при перекладі може застосовуватися звичайно у випадку іменників "зміна", "зменшення", словосполучень на кшталт "у відповідь...", у виступі..." тощо та віддієслівних іменників.

б) заміна на дієприкметник II:

Суму такого **збільшення** витратків буде включено в ціну кінцевої продукції.

Після отримання спеціальної підготовки професійні дипломати йдуть на службу у міністерство закордонних прав і працюють в країні або за кордоном.

З початку року ця галузь промисловості топталася на місці

largely on the willingness of the government to bring it about.

There have been significant gains: **falling** death rates, **declining** infant and maternity mortality, and **widening** literacy.

Such strategies are adopted as a necessary response to a **changing** balance of production costs.

Inflation was kept from **spiraling upwards** thanks to local price regulations.

Speaking before a government anti-corruption panel, the President said political parties were using criminal money in the election campaign.

These **added** expenses will be included in the price of the finished product.

Once trained, career diplomats serve their foreign ministry abroad or staff it at home.

Since early this year, this sector has been marking time as a result of

внаслідок податкового тягаря та **taxes and increased smuggling.**
збільшення контрабанди.

Цей вид трансформації вербалізації застосовується переважно при перекладі віддієслівних іменників.

б) заміна іменника герундієм:

Розпорядження боргами інших – сам по собі досить вигідний бізнес.

Робота в цій компанії допомогла мені повірити в свої сили.

Під час планування розкладу польотів йому доводиться враховувати безліч чинників.

Ряд країн запровадив суворі правила, що передбачають **перевірку** на СНІД тих, хто в'їжджає до країни на довгий термін, та потенційних іммігрантів.

Аналіз застосування при перекладі з української мови на англійську трансформації вербалізації ще раз показує, що відповідником слова чи словосполучення може бути й (підрядне) речення і що словам однієї частини мови (іменникам) у перекладі можуть відповідати слова іншої частини мови (дієслова).

Завдання 56. Уважно порівняйте наведені нижче український оригінал з англійським перекладом, звертаючи особливу увагу на застосування трансформації вербалізації структури речення при перекладі. Якщо ви вважаєте, що певне перекладацьке рішення є не досить вдалим, запропонуйте свій варіант перекладу:

Податковим інспекціям заборонено проводити перевірки підприємців на замовлення органів влади

Голова Державної податкової адміністрації (ДПА) надіслав усім податковим інспекціям на місцях

taxes and increased smuggling.

Controlling someone's debts is a rather lucrative business in itself.

Working for the company has helped me build up my confidence.

In working on flight schedules, he has to take into account an endless array of factors.

A number of nations have instituted stringent rules for testing long-term foreign visitors or potential immigrants for AIDS.

Head of State Tax Administration Bans Local Tax Authorities to Check Entities on Orders from the Executive

The head of the State Tax Administration (STA) sent a letter to all local tax administrations banning checks

листа, в якому заборонив їм проводити перевірки суб'єктів господарювання на замовлення будь-яких органів влади.

За наявності тих чи інших серйозних підстав для перевірки орган, який її замовляє, говорить у листі, може звернутися до центрального апарату ДПА України, де й визначатиметься доцільність перевірки. “Але в будь-якому разі перевірка призначатиметься лише на законних підставах”, “ цитує прес-служба Миколу Азарова.

Компанія “ТНК-Україна” залучила 50 мільйонів доларів кредиту для заводу “ЛИНОС”

Компанія ТНК-Україна отримала синдикований кредит від групи банків на чолі з “Вестдойче Ландесбанк” (Німеччина) обсягом 50 мільйонів доларів США, який повністю буде використано на закупівлю сировини для виробництва нафтопродуктів на Лисичанському нафтопереробному заводі ЛІНОС. Про це було повідомлено на пресконференції 21 березня у Києві.

ТНК-Україна є власником 67% акцій ЛІНОСа. “Кредит дозволить нам зробити ЛІНОС найбільшим виробником нафтопродуктів в Україні”, – заявив 21 березня президент ТНК-Україна Олександр Го-

of economic entities following the orders given by executive officials.

If local executive bodies have strong suspicions with respect to a certain economic agent, the letter says, it must forward its request to check this entity to the State Tax Administration which will estimate the need to carry out a check, or refuse the request. “Under all circumstances, checks will be carried out only within the legal framework”, the STA Press Service quotes Azarov's words.

TNK-Ukrayina Raises US\$ 50 Million Loan for LYNOS Oil Refinery

It was announced at a press conference on March 21 in Kyiv that TNK-Ukrayina company had received a syndicated loan worth US\$ 50 million from a group of banks headed by WestDeutsche Landesbank (Germany). The whole loan will be used for buying raw materials for the production of petroleum products at the Lysychansk-based oil refinery Lynos.

TNK-Ukrayina holds a 67% stake in Lynos. “The loan will allow us to turn Lynos into the biggest producer of petroleum products in Ukraine,” Oleksandr Horodetskyi, TNK-Ukrayina President, said on March 21. At

родецький. Зараз таким лідером з виробництва палив в Україні є кременчуцький НПЗ УкрТатНафта. За словами Бернда Глімана, представника німецького банку-позичальника в Україні, нинішній кредит є найбільшим із тих, які будь-коли отримувала приватна українська компанія без залучення урядових гарантій.

Кредитну угоду з банком “Вестдойче Ландесбанк” керівництво ТНК-Україна підписало 12 лютого 2001 року терміном на 1 рік. Як пояснив Олександр Городецький, ця позика є “револьверною”, тобто кошти з неї надходять траншами, за які закуповується певний обсяг нафти, вона переробляється, готові нафтопродукти продаються і позичені кошти повертаються, а в той же час на завод уже надходить інша частка кредиту.

Вице-президент банку “Вестдойче Ландесбанк” Томас Оль повідомив на прес-конференції 21 березня в Києві, що другим за величиною внеску учасником кредитного синдикату є австрійський “РайффайзенБанк”, який на 20% розділить ризик німецького банку. Агентом з обслуговування цієї кредитної лінії в Україні стане банк Райффайзенбанк-Україна.

Згоду увійти до синдикату вже висловив і український УкрЕксІм-Банк. Фінансовий директор ТНК-

present Ukraine’s leader in terms of fuel production is UkrTatNafta oil refinery, Kremenchuk. According to Bernd Gliman, the representative of the German lending bank in Ukraine, this loan is the biggest loan that has ever been given to a private Ukrainian company without attracting governmental guarantees.

TNK-Ukrayina signed the loan agreement with WestDeutsche Landesbank on February 12, 2001 for a one-year term. Oleksandr Horodetskyi said that this loan is “a revolving one”, i.e. funds will be transferred in tranches, then a certain amount of oil is to be purchased; then this oil will be refined, the petroleum products sold and the borrowed money repaid, while the oil refinery receives another tranche of the loan.

Thomas Oll, WestDeutsche Landesbank Vice President, told the press conference in Kyiv on March 21 that Austria’s RaiffeisenBank is the second-biggest member of the loan syndicate in terms of the amount of funds put in its 20% share of the German bank’s risk. The credit line will be serviced in Ukraine by RaiffeisenBank-Ukrayina.

Ukraine’s UkrExImBank has agreed to join the syndicate too. TNK-Ukrayina’s Finance Director, Oleh

Україна Олег Тихолюк зазначив, що на початку березня для ЛІНОСУ було залучено ще й кредит обсягом 10 мільйонів доларів від російського Альфа-Банку, який теж піде на придбання нафти.

Альфа-Банк і Тюменська нафтова компанія є афілійованими структурами. “Вейстдойче Ландесбанк” раніше вже кредитував як Лисичанський НПЗ, так і Тюменську нафтову компанію (Росія), чийм дочірнім підприємством є ТНК-Україна. Тюменській нафтовій компанії він надав кредит у 300 мільйонів доларів у 1998 році.

Лисичанський НПЗ залучив позику цього німецького банку (70 мільйонів єкю) ще у 1992 році, але досі так і не розрахувався за ним. Частково завод погасив борг сам, частково це зробило Міністерство фінансів України, а решта боргу лягла на нинішнього інвестора ЛІНОСА – компанію ТНК-Україна. Його погашення реструктуризовано на період до 2003 року, хоча український уряд уже порушив умови реструктуризаційної угоди.

Для відшкодування цього старого боргу, як повідомив 21 березня Олег Тихолюк, відпрацьовується схема створення спеціального фонду, в якому акумулюватимуться кошти спеціально під погашення боргу ЛІНОСУ. Але спочатку, додав він, слід дочекатися закін-

Tykholiuk, pointed out that one more loan, worth US\$ 10 million, was received for Lynos at the beginning of March from Russia’s Alfa-Bank. This sum will also be spent on purchasing oil.

Alfa-Bank and Tyumen Oil Company, also of Russia, are affiliated structures. WestDeutsche Landesbank had already given loans both to Lynos and Tyumen Oil Company before. TNK-Ukrayina is the latter’s daughter company. In 1998, the German bank gave Tyumen Oil Company a loan worth US\$ 300 million.

As for Lynos, it received an ECU 70 million loan from this bank as long ago as 1992 but has not repaid it in full to this day. Some part of the debt has been repaid by the oil refinery itself, one more part by Ukraine’s Finance Ministry, but the remainder of the debt is to be repaid by Lynos’s current investor, TNK-Ukrayina. The repayment term has been restructured until 2003, although the Ukrainian government has already violated the terms of the restructuring agreement.

Oleh Tykholiuk said that in order to repay this old debt a scheme is being worked out of setting up a special fund which would accumulate resources to be directed towards the repayment of Lynos’s debt. However, he said, it is first necessary to wait until the Ukrainian government’s ne-

чення переговорів уряду України з Паризьким клубом кредиторів, оскільки борг Лисичанського НПЗ передбачається реструктуризувати наново на тих умовах, що будуть визначені цими переговорами.

negotiations with the Paris Club are over, as the oil refinery's debt is expected to be restructured on the terms specified during the negotiations.

Завдання 57. Перекладіть речення, застосовуючи відповідний вид трансформації вербалізації структури речення:

1. Велика кількість нових проектів у галузі природного газу є показником бурхливого розвитку галузі. 2. Необхідність оплати в доларах звужує взаємну торгівлю. 3. Для реалізації цих планів йому необхідна стабільність. 4. Дехто навіть вважає, що із поширенням Інтернету держави будуть замінені кібергромадами. 5. З наближенням парламентських виборів впевненість народу у кращому житті зменшується. 6. Ми зустрілися ще у 1956 році, після його повернення до Києва. 7. Одразу після завершення проекту Україна матиме можливість підвищити тарифи за транзитні авіаперевезення. 8. Проте азербайджанська сторона заявила, що не має наміру приступати до реалізації спільних із Вірменією проектів до підписання мирного договору з цією країною. 9. Ми сподіваємося на мирне врегулювання суперечки. 10. Причина спаду споживання в глобальному масштабі криється головним чином у наслідках розпаду колишнього СРСР. 11. У 1996 році у зв'язку з відносним відновленням стабільності в країні тисячі біженців повернулися у свої будинки та на свої ферми. 12. Після переїзду до м. Туніс (у Тунісі) Арафат звернувся до дипломатичних ініціатив. 13. Завдяки цим зв'язкам відбудеться поліпшення охорони здоров'я. 14. Довженко помер напередодні зйомок "Поєми про море", цього давно омріяного гімну Україні. 15. Вона є керівником групи розвитку маршрутів авіакомпанії. 16. У Бірмі В Ярошенкові споруджено пам'ятник на відзнаку його гуманістичної діяльності. 17. Заплановано також концерти на честь 200-річчя Франца Шуберта. 18. Ця тенденція продовжується у зв'язку із зростанням взаємозалежності країн у світі. 19. Після розпочатої Кабінетом міністрів кампанії за скорочення тіньового ринку вина й алкоголю на деяких державних чиновників чинився шалений тиск. 20. Ці засновники незалежної Індії вважали, що тривале вирішення економічних та соціальних проблем

можливе тільки за умови отримання колоніями самоврядування. 21. Праві були філософи, що говорили не про непізнаваність, а про непізнаність світу. 22. Протягом більшої частини післявоєнного періоду питання доцільності вступу Великобританії до Європейського Співтовариства було для політичних лідерів просто кошмаром. 23. Після отримання звання професора він став директором Інституту практичної анатомії. 24. Закликаючи до прийняття поправок до Конституції із заміною преамбули, що її повинні написати австралійські поети, він заявив: "Нам потрібно відчутти в ній запах евкаліпту". 25. Було доведено, що завдяки таким програмам відбувається підвищення рівня успішності студентів. 26. У грудні минулого року Рада Безпеки ООН одностайно ухвалила резолюцію, в якій йшлося про невиконання керівництвом УНІТА своїх зобов'язань по мирних угодах. 27. Вважаю, що зближення позицій було неможливим без особистих контактів. 28. То чому ж турбуватися? 29. Із наближенням Нового року з'являються тривожні ознаки можливості здійснення терористичних актів. 30. Після підписання угоди главами держав вона була передана на ратифікацію окремими державами. 31. Із введенням євро ще більше посилюється конкурентна боротьба між підприємствами. 32. Раніше я не відчувала себе корисною для людей, але все змінилося чотири роки тому. 33. Уряд прийняв ухвалу про будівництво греблі. 34. Останні роки свого життя він працював над створенням загальної теорії мікрочасток. 35. Постійні зміни законодавства у сфері оподаткування та у митному регулюванні спричиняють непевність ситуації на ринку вантажоперевезень. 36. На питання, хто за це буде платити, представник страхових компаній заявив, що необхідна юридична експертиза події. 37. Як послаблення позицій цієї країни впливає на структуру міжнародної політики? 38. Не по всіх деталях угоди є згода. 39. Прем'єр-міністр обіцяв зробити все можливе для ліквідації або скорочення цієї заборгованості. 40. Приміром, Мозамбик витрачає зараз лише на обслуговування свого боргу у 4 рази більше коштів, ніж на охорону здоров'я. 41. На вимоги до забудовників немає стандартів. 42. А сербська сторона, схоже, взагалі не готова до визнання Хорватії. 43. Світовий банк виділив 34 млн. доларів на реформування транспортної галузі та сфери охорони здоров'я. 44. Із збільшенням середнього класу консерватори отримують меншу частку голосів його представників. 45. Напруженість у стосунках зменшилася після виводу радянських військ з

Афганістану. 46. З часу завершення роботи над другим виданням книги у жовтні 2000 року відбулося багато змін. 47. Хоча ізраїльський прем'єр-міністр Шамір заявив про свою неготовність вести переговори з ОВП, уряд США все ж оголосив, що він готовий розпочати діалог з ОВП. 48. Але ніхто не народжується із знанням цих правил. 49. Із закінченням "холодної війни" виникли сподівання на розширення міжнародного співробітництва. 50. За утримання в'язниць та інших виправних закладів відповідає виконавча гілка влади. 51. У середині 1990-х років близько 20 країн звинувачувалися у зберіганні арсеналів хімічної зброї. 52. Демократичні цінності відбито не тільки у принципі більшості, а й у принципі захисту прав меншості. 53. У 1950–60-і роки широко вважалося, що виборча кампанія не є вирішальною у забезпеченні успіху на виборах. 54. Хоча у просуванні жінок на посади у середній ланці керівництва здобутки були досить помітні, у вищій ланці керівництва жінки представлені все ще недостатньо. 55. Структура вищої освіти та присудження наукових ступенів у різних країнах досить різна.

14. Заміна віддієслівного іменника на дієслівну форму

Оскільки підмет, виражений іменниковим словосполученням, де абстрактний іменник із суфіксом *-ення/-ання* є головним компонентом, не є типовим для більшості англійських речень, то у перекладі такий іменник повинний бути замінений на конкретніший. Для англійських речень такими іменниками є *effort, attempt, step* тощо, що вживаються у сполученні з дієсловом, де неозначена форма дієслова є безпосереднім відповідником українського абстрактного іменника. Саме це є одним із способів перекладу українських речень з означеними іменниками у функції підмета, наприклад:

Виправлення цього дисбалансу може стати потужним поштовхом до подальшого зростання цін.

Заохочення інвестицій у нафтову галузь припинить її занепад.

Він почав із засудження **втручання** ООН у міжнародні відносини.

Attempts to right this imbalance would give a powerful impetus to further price rises.

Steps to encourage the investment in the oil industry will arrest its decline.

He began by denouncing UN **efforts to interfere** in international relations.

Завдання 58. Уважно порівняйте наведені нижче український оригінал з англійським перекладом, звертаючи особливу увагу на переклад українських абстрактних іменників, що закінчуються на "-ання, -ення, -ття" тощо. Якщо ви вважаєте, що певне перекладацьке рішення є не досить вдалим, запропонуйте свій варіант перекладу:

Україна може отримати черговий транш кредиту розширеного фінансування

Ukraine Might Get Another EFF Tranche

Постійний голова місії Міжнародного валютного фонду в Україні Мохаммад Шадман-Валаві не відкидає можливості, що вже у грудні Україна зможе отримати черговий транш кредиту за програмою розширеного фінансування. Про це він заявив журналістам 15 жовтня після зустрічей із прем'єр-міністром України Валерієм Пустовойтенком і секретарем Ради національної безпеки та оборони Володимиром Горбуліним.

За його словами, термін надання Україні чергового траншу кредиту залежатиме від розвитку подій у державі та від того, як швидко в Україні буде врівноважено політичну ситуацію.

Надання траншу також залежатиме від темпів формування нового уряду держави після виборів, а також від того, як швидко МВФ знайде порозуміння з новим урядом щодо пакету заходів, які необхідно виконувати у рамках програми EFF.

Трирічну програму розширеного кредитування обсягом фінансу-

"I don't rule out the possibility for Ukraine to receive, as soon as December, another tranche from the International Monetary Fund within the Extended Financing Facility (EFF) program", Mohammad Shadman-Valavi, Director of the IMF mission in Kyiv, told reporters October 15 after his meeting with Ukrainian Prime Minister Valeriy Pustovoitenko and National Security and Defense Council Secretary Volodymyr Horbulin.

According to Mr. Shadman-Valavi, when Ukraine will get the tranche will depend on how things develop in the country and how quickly the political situation in Ukraine gets balanced.

Other important factors are how quickly a new Ukraine's Government will be formed and how quickly the IMF reaches mutual understanding with a new Government regarding measures to be taken within the EFF program.

The International Monetary Fund launched its three-year EFF program

вання у розмірі 2,2 мільярда доларів Міжнародний валютний фонд відкрив для України у вересні. У травні обсяг програми було збільшено на 365 мільйонів доларів. На даний час Україна вже отримала за цією програмою приблизно 960 мільйонів доларів.

for Ukraine worth US\$ 2.2 billion in September. Last May, the volume of financing was increased by US\$ 365 million. To date, Ukraine has received nearly US\$ 960 million within this program.

Завдання 59. Перекладіть речення, звертаючи увагу на вибір адекватного способу перекладу українських віддієслівних іменників із суфіксом “-ення/-ання”:

1. Чинення тиску на Індію з боку США шляхом запровадження санкцій стосовно аерокосмічних органів цих двох країн розглядається в Індії як намагання США позбавити країну, що розвивається, права на сучасну технологію. 2. З іншого боку, створення коаліції Демократичної та Народної партій поки що було невдалим. 3. Оновлення технічного устаткування забезпечить технічний прорив. 4. Фіксування цін на вільному ринку призведе до труднощів, і курс долара відносно гривні зросте. 5. Стагфляція може швидко підштовхнути на знаходження виходу із ситуації неекономічними засобами, якими не можна виправити ситуацію і які можуть бути небезпечними в політичному плані. 6. В основі перебудови в обох країнах було усунення монопольної влади однієї партії. 7. Припинення дезінтеграції шляхом конституціоналізації нового статус-кво поки що було невдалим. 8. За цих умов надання гуманітарної допомоги ООН сторонам, що воюють, є недоцільним. 9. Повернення колеса історії назад є просто сміховинним. 10. Врятування ситуації в Україні, що погіршується, не повинно призвести до застою у вирішенні Беларуссю, Казахстаном та Росією проблеми непоширення ядерних озброєнь. 11. Нова президентська “революція” по суті означає повернення до “ручного” управління. 12. Неможливо переконати будь-яку країну відмовитися від завоювання незалежності шляхом боротьби з агресором чи колонізатором. 13. Проте саме через відпущення цін провалилася кредитна політика. 14. Жодна з великих промислових цивілізацій так систематично і так довго не отруювала свої повітря, землю, воду та людей. Жодна не

говорила так гучно про поліпшення здоров'я народу і захисту природи і разом з тим так не занепадала їй. 15. Надання допомоги цій країні повинно бути багатостороннім.

15. Застосування трансформації номіналізації структури речення при перекладі

а) Загальні положення

Хоча загалом англійське речення більш вербальне, ніж українське, тим не менш поряд із вербалізацією при перекладі з української мови на англійську застосовується й номіналізація. Номіналізація – це така перекладацька трансформація, внаслідок якої у перекладеному реченні збільшується кількість іменних форм у порівнянні з оригінальним реченням і, відповідно, зменшується кількість дієслівних форм.

Можна виділити такі види трансформації номіналізації при перекладі з української мови на англійську:

1) заміна простого або складного дієслівного присудка на складний іменний присудок, виражений сполученням дієслова to be із прикметником, предикативним словом або прийменниково-іменниковим словосполученням:

Японія значно більше залежить від імпорту нафти, ніж Сполучені Штати.
Japan is far more dependent on imported oil than the United States.

Річки не було видно.
The river was not in view.
Він погано впливає на нас.
He is bad influence on us.
Не мені судити про це.
I cannot be a judge of that.
Ви дуже помиляєтеся.
You are very much in error.
За мене не хвилюйся.
Don't be uneasy about me.
Він чудово грає на піаніно.
He is adept at playing the piano.

Таку радикальну зміну у політиці продиктовано багатьма міркуваннями.
Various motives were back of this reversal of policy.

Таке застереження дійсно обмежує право за угодою.
This clause is really restrictive of the general right.

Його система умовних записів переконливо вказує на інтуїтивне розуміння ним поняття “інтеграл”.
His notation is highly suggestive of the intuitive idea behind the integral.

З ним щось **трапилося**.

Ви сьогодні **встали** рано.

Намагаючись знайти додаткові 110 млн. гривень для Пенсійного фонду, держава **ризикє** втратити вдвічі більше, ніж гарантовані надходження до бюджету.

Це та галузь, що колись **процві- тала**.

Законність цієї постанови **ста- виться під сумнів**, оскільки уряд не має права вводити нові види мита.

Серед українських дієслів, що у перекладі замінюються на сполучення дієслова *be* та прикметника або предикативного слова, можна назвати такі: призводити – to be conducive; відігравати важливу (вирішальну) роль – to be instrumental; свідчити – to be indicative; підривати, шкодити, згубно впливати – to be detrimental; підлягати, зазнавати, уражатися – to be subject (to); піддаватися лікуванню, лікуватися – to be curable; обмежувати(ся) – to be restrictive; представляти, виступати представником – to be representative; вказувати, свідчити – to be suggestive; зменшуватися – to become (to be) fewer; ставитися негативно (неприхильно) – to be unsympathetic; ставитися позитивно (прихильно) – to be sympathetic; підтримувати – to be supportive; розвиватися динамічно – to be dynamic; загостритися – to be sharp; помилятися – to be not right, to be mistaken; повернутися – to be back; ставитися вороже – to be hostile; перебирати, сприймати вибірково – to be selective; ставитися критично, оцінювати критично, критикувати – to be critical; зазнавати збитків – to be hurt; чинити вплив на формування (*характеру тощо*) – to be a formative influence; застарівати – to become obsolete, to be outdated; поліпшуватися – to get better; погіршуватися – to get worse; спостерігатися – to be observable; працювати – to be at work; ставитися під сумнів – to be in doubt; ризикувати – to be in danger; процвітати – to be on the rise; ставитися приязно – to be friendly; доповнювати (*один одного*) – to be complementary; зменшуватися – to be down; вагатися – to be hesitant; зневажати – to be contemptuous; (по)мовчати – to be silent; поводити

There **is** something **amiss** with him.

You're **astir** early this morning.

By attempting to find another UAH 110mn for the pension fund, the state **is in danger** of losing double its guaranteed revenues to the budget.

This is a sector that **was once on the rise**.

The legitimacy of this resolution **is in doubt** because the government has no right to introduce new duties.

себе образливо, ставитися образливо – to be offensive; поводити себе незрозуміло (нерозумно) – to be absurd; вибачатися – to be apologetic; наполягати – to be insistent; розуміти (*щось*) – to be clear about (*smth.*); не розуміти (*щось*) – not to be clear about (*smth.*); сумніватися – to be distrustful; сподіватися – to be hopeful; поводити себе нерозумно, верзти дурниці – to be foolish; поводити себе серйозно, говорити серйозно – to be serious; розуміти буквально – to be literal; поводити себе ухильно, говорити ухильно – to be evasive; говорити конкретно – to be specific; знати – to be aware; боятися, побоюватися – to be apprehensive, to be afraid; не говорити, не бути здатним говорити – to be speechless; мовчати – to be silent; заздрити – to be envious; ревнувати – to be jealous; різнитися, відрізнятися – to be different; виключати – to be exclusive; траплятися – to be wrong, to be amiss; спати – to be asleep; прокидатися – to be astir; горіти – to be ablaze; тремтіти – to be aquiver; намагатися (всіма силами) – to be anxious; вимірюватися – to be measurable; любити – to be fond (of); нагадувати (*щось*) – to be reminiscent (*of smth.*); залежати – to be dependent; закінчуватися – to be over; розглядатися – to be under consideration; будуватися – to be under construction; аналізуватися – to be under scrutiny; існувати – to be in existence.

2) заміна присудка (як правило, з додатком) конструкцію *there is* + іменникова група (+ дієприкметник II):

З історії можна дізнатися про все, але про голод, зокрема у ХХ сторіччі, ніхто **не згадує**.

Вже котрий тиждень **не ведуться** офіційні мирні переговори.

Однак загалом таким деталям **не приділялося** систематичної уваги.

3) заміна дієприслівникового звороту на прийменниково-іменникове словосполучення:

“Так от”, почала вона, **надкусивши яблуко**.

Ольга сказала це весело, **поглянувши на годинник**.

We can read just about everything in the history, but **there is no mention** of famine, especially the famine that occurred in the 20th century.

There have been no formal peace talks for weeks.

In general, however, **there was no consistent attention paid** to such details.

“Well”, she said, **with a mouthful of apple**.

Olga said this gaily, **with a glance at the clock**.

4) заміна дієприслівникового звороту на абсолютний номінативний зворот:

Приборкавши інфляцію, уряд із введенням нової грошової одиниці – гривні – досяг у вересні психологічного прориву.

With inflation under control, the government achieved a psychological breakthrough in September with the introduction of a new currency, the hryvnia.

5) заміна речення на абсолютний номінативний зворот:

На літаку C-5A стоять чотири турбогвинтових двигуни, **кожний з них має тягу 18,597 тон**.

The C-5A is powered by four turbofan engines, **each with a thrust of 18.597 kg**.

Існує три роди цієї тварини, **і в кожному з них – лише один вид**.

Three genera of the animal exist, **each with a single species**.

6) заміна речення на прикладку або бездієслівний зворот:

Він віддавав перевагу “хірургії, яка щадить”, відмовляючись від поширених у той час ранніх ампутацій.

An advocate of more merciful surgery, he abstained from the then-common practice of early amputation.

7) заміна дієслівного розширення на додаток, виражений іменником:

Дивніше інше: офіційні особи геть-чисто відмовилися якось **коментувати** її результати.

Unusual is the fact that officials flatly refused all **comment**.

8) заміна вставного речення або головного речення, що виражає думку, у складнопідрядному реченні на вставне словосполучення:

Як підтверджують очевидці, незалежний прокурор усерйоз сприйняв ці докази.

According to eye-witnesses, the independent counsel took these arguments seriously.

Гедлі вважає, що повітря, яке нагрівається біля екватору, підіймається і рухається у напрямку полюсів у верхній тропосфері.

According to Hadley, surface air heated near the equator rises and moves poleward in the upper troposphere.

Як свідчить вищевикладене, в англійському мовленні є сфери, в яких живаються номіналізовані речення там, де в українській мові живаються вербалізовані речення. Слід зазначити, що англійські номіналізовані речення можуть бути як єдиним відповідником українського вербалізованого речення, так і варіантним відповідником (де другим варіантом є також вербалізоване речення). Наприклад, українське речення “Він

гарно плаває” має синонімічні відповідники *He is a good swimmer* та *He swims well*. А відповідником українського речення із дієсловом-присудком “Він *приятелював* із Шевченком та Максимовичем” є англійське номіналізоване речення *Among his friends were Shevchenko and Maksymovych*.

Завдання 60. Уважно порівняйте наведені нижче український оригінал з англійським перекладом, звертаючи особливу увагу на застосування трансформації номіналізації у перекладі. Якщо ви вважаєте, що певне перекладацьке рішення є не досить вдалим, запропонуйте свій варіант перекладу:

Торгувати чи воювати

To Trade or Fight

Великої політики не буває без інтриг. У кулуарах конференції уважно стежать за тим, про що розмовляють приймаючі та члени туркменської делегації. Сам Туркменбаши на зустріч не приїхав. Як відомо, Баку й Ашгабат ніяк не поділять два каспійських родовища.

Big-time politics is always filled with intrigues. Behind the scenes at the conference people are carefully following what the hosts and the members of the Turkmen delegation are discussing. The Turkmenbashi himself did not attend the conference. Everyone knows that Baku and Ashgabat cannot divide the two Caspian deposits amongst themselves.

У центрі уваги – і вірменська урядова делегація, що приїхала з візитом до Баку вперше за останні 10 років.

All eyes are also focused on the Armenian governmental delegation, which visited Baku for the first time in 10 years.

Гейдар Алієв запросив теперішнього президента Вірменії Роберта Кочаряна, “ворога номер один”, під чий військовим керівництвом Нагірний Карабах фактично відійшов від Азербайджану.

President Aliyev invited the current President of Armenia, Robert Kocharyan – “enemy number one,” under whose military leadership Azerbaijan, in fact, lost Nagorni Karabakh.

Однак Кочарян ухилився від поїздки, причому в Єревані дали зрозуміти, що стурбовані гарантіями безпеки.

Kocharyan, however, declined the invitation, and officials in Yerevan made it clear that they were concerned about the President’s security.

У відповідь президент Азербайджану пообіцяв недоторканність особи вірменського керівника, але урядову делегацію сусідньої країни все ж очолив прем'єр Армен Дарбінян.

Вірменська делегація привезла нові пропозиції, що повинні були б зацікавити Баку – відновити рух залізницею Єреван – Нахичевань – Баку, що з'єднала б азербайджанський анклав, Нахичеванську автономну республіку, із “великою землею”.

Проте азербайджанська сторона заявила, що не має наміру приступати до реалізації спільних із Вірменією проектів до підписання мирного договору з цією країною.

Ця позиція повинна увійти окремим рядком у Бакинську декларацію, яку планують прийняти на конференції.

Це означає, що Азербайджан ставить участь Вірменії у проекті транспортних коридорів Європа – Кавказ – Азія (ТРАСЕКА) у пряму залежність від вирішення проблеми Нагірного Карабаху.

Якщо задум Азербайджану вдасться, Єреван опиниться у незручному становищі.

Непоступливість у карабаському питанні може обернутися відлученням від проектів регіональної інтеграції, у реалізації яких Єреван зацікавлений навряд чи менше інших учасників.

In response, the Azerbaijani president promised the Armenian leader immunity, but the Armenian governmental delegation was, nonetheless, headed by Premier Armen Darbinyan.

The Armenian delegation arrived with new proposals that should have piqued Baku's interest – to open a railroad along the Yerevan – Nakhichevan – Baku route, which would connect the Azerbaijani enclave – the Nakhichevan Autonomous Republic – with Azerbaijan's “mainland.”

But the Azerbaijani side announced that it had no intention of implementing any projects with Armenia until a peace treaty was signed with this country.

This position should go down as a separate issue in the Baku declaration, which is to be adopted at the conference.

This means that Azerbaijan is making Armenia's participation in the TRASEK project (transportation corridors Europe – the Caucasus – Asia) conditional upon the resolution of the Nagorno-Karabakh problem.

If Azerbaijan gets its way, this will put Yerevan in a very tricky situation.

Obstinacy could exclude Yerevan from getting involved in any further projects for regional integration – projects that Yerevan wants probably more than anyone else.

“Азербайджан не може заборонити участь Вірменії в проекті ТРАСЕКА. Цього не дозволить Євросоюз, але якщо ви хочете протиставити себе Європі, спробуйте. Ми розпочнемо контрзаходи”, – заявив днями радник президента Вірменії із зовнішньополітичних питань Ара Саркісян на зустрічі з азербайджанськими журналістами в Єревані. “Спроби блокувати Вірменію приречені на провал”.

Пожвавлення торговельних відносин із сусідніми країнами зараз для Вірменії перетворилося в питання життя або смерті.

“Azerbaijan cannot ban Armenia from taking part in the TRASEK project. The European Union will not allow it, but if you want to go against Europe, just try it. We will launch countermeasures,” Ara Sarkisyan, the Armenian president's foreign political adviser, stated at a recent meeting with Azerbaijani journalists in Yerevan. “Attempts to block Armenia are doomed to failure.”

For Armenia, reviving trade relations with its neighboring countries has become a matter of life and death.

Завдання 61. Перекладіть речення, застосовуючи відповідний вид трансформації номіналізації структури речення:

1. Чим ви займаєтеся? 2. Ця газета виражає точку зору уряду. 3. Він чудово грає на скрипці. 4. Не кожний політик може скористатися невдоволенням платників податків. 5. Уряд оголосив, що працівники деяких служб не мають права страйкувати. 6. Генерал відмовився говорити конкретніше. 7. Моя країна не буде мовчати, коли людей переслідують і вбивають за їхні релігійні переконання. 8. У багатьох з цих країн уведено значні за розміром тарифи та різні кількісні обмеження на товари. 9. Все це справи не стосується. 10. Як стверджує Аристотель, чистого буття як такого не буває. 11. Міжнародний Суд ООН складається з 15 суддів, кожний з яких обирається на 9 років. 12. Деякі покидали свої експонати, поспішаючи вибратися на вулицю. 13. З 1974 по 1989 роки плата за навчання не стягувалася, хоча студенти й сплачували певну суму за своє навчання. 14. У 1970-их роках спостерігалось зростання підтримки націоналістичних партій. 15. Проте вже у 1988 році не можна було сумніватися у реальності реформ Горбачова. 16. Ввічливість перестала цінуватися. 17. Переговори з банком ще не закінчено. 18. Якщо не буде знай-

дена протиотрута погрози універсалізації культур, то людині уготоване духовне жебрацтво на фоні геніальної технології. 19. США не поспішають демонтувати свою військову систему, розгорнуту навколо Іраку. Вони чекають, що відбудеться далі з пошуками бацил під ліжком Саддама Хусейна. 20. Найстрашніший вбивця всіх часів і народів – Йосип Джу-гашвілі (на прізвисько Сталін) – в точності повторює царя Ірода, тільки масштаби інші. 21. Заочне голосування використовується вже кілька століть. 22. Фестиваль присвячено театральному феномену “Березо-ля”, що визначив майже всі наступні напрямки українського театраль-ного мистецтва. 23. Президент США підтримує реформи, що їх нама-гаються проводити в Україні. 24. Обидва трохи помовчали. 25. Багато-клітинні організми, такі як рослини і тварини, складаються із величезної кількості клітин, кожна з яких має головне ядро, що містить гени. 26. То я не мушу сердитися на тебе. 27. Різдво скоро скінчиться. 28. Як ви оцінюєте хід мирних переговорів між Ізраїлем і палестинцями? 29. Справа буде слухатися через три дні. 30. Як тільки закінчиться процес консуль-тацій, ми зробимо повідомлення. 31. Колективне керівництво проіснува-ло недовго. 32. “Ви морочите мені голову?”. “Ні. Ні, я говорю серйоз-но”. 33. Раніше я заздрив твоєму мистецтву. Зараз мені хочеться пиша-тися ним. 34. Промисловість Донецької області забезпечує видобуток кожної другої тонни вугілля у країні. 35. З надією дивляться на розвиток вітчизняного ринку вантажоперевезень західні компанії. 36. Ми разом з моєю дівчиною Оксаною поверталися до мене. 37. Президент виправ-довує це азійською специфікою. 38. Ми не повинні вагатися. 39. Видана після смерті книга “Somnium (Сновидіння)” (1634 р.), над якою Кеплер багато працював майже до самої смерті, свідчить про плідність його інтелекту. 40. Суттєве збільшення температури, що спричиняється про-мисловими викидами парів води, згубно впливає на морську флору і фауну. 41. Це відкриття відіграло вирішальну роль у створенні атомної бомби. 42. Більшість перших учнів були представниками духовенства або ж членами релігійних орденів, однак участь у заняттях не обмежувалася, і незабаром на заняття стали приходити лікарі та правники. 43. Після розпуску федерації (1838-40 рр.) Сальвадор входив до складу кількох інших нетривких союзів і зазнавав постійного втручання з боку Гватемали і Нікарагуа. 44. На сьогоднішній день кількість прихильників такої позиції зменшилася. 45. Консервативна партія ставиться негативно до

вимог про зміни. 46. Однак критики такого підходу дещо помиляються. 47. Як видається, люди вибірково сприймають політичні повідомлення. 48. У своїй першій праці, що мала успіх – “Дон Жуан у Сицилії” (1941) він різко критикує чоловічий шовінізм сицилійців. 49. Він одним із перших ретельно описав симптоми шизофренії і висловив думку, що такі розла-ди піддаються лікуванню. 50. Своєю відданістю католицтву, неприйнят-тям хизування матеріальним достатком, своєю рішучістю відродити ірландську мову та небажанням зрозуміти побоювання ольстерських протестантів щодо верховенства католиків де Валера виступав пред-ставником свого покоління у південній частині Ірландії. 51. Врешті-решт, ця організація була включена до системи централізованого планування Людовіка XIV та його міністра фінансів і потрапила під їхній контроль. 52. Майже всі елементи основних виробничих засобів та устаткування підлягають амортизації. 53. Скептики можуть зацікавитися, чи лейбо-ристи будуть підтримувати реформи, коли опиняться при владі. 54. От-римана внаслідок цього генетична варіативність зазнає природного відбо-ру внаслідок впливів навколишнього середовища. 55. Консервативний уряд не задовольняє те, як проголосувала більшість. 56. Європейський Союз розвивається динамічно. 57. Тепер усі ці контракти застаріли. 58. Пані Тетчер вороже ставилася до державного сектору, за виключен-ням таких важливих, на її думку, сфер, як оборона і поліція. 59. У 1951 році партія знову повернулася до влади і висловила готовність прийняти більшість із того, що було напрацьовано урядом лейбористів. 60. За наслідками обидва аспекти глобалізації доповнюють один одного. 61. І все ж вона ще вагалася. 62. Усі його зневажали. 63. Він дуже вибачався за те, що потурбував нас. 64. Остап наполягав на тому, щоб його вимогу задовольнили. 65. Не слід розуміти це так буквально. 66. Колеги ста-вилися до нього приязно. 67. Кожний, кому пощастить бути у місті 20–21 квітня, стане свідком дивовижного перетворення міста на справж-ню феєрію. 68. Набувши силу закону, він підлягав змінам або скасуван-ню лише на підставі рішення Парламенту. 69. Ми сподівалися, що зустр-інемо їх по дорозі. 70. Я повернуся через хвилину. 71. Партійні лідери заздрили “об’єднаним соціал-демократам”, у чії ряди в повному складі вплилося київське “Динамо”. 72. По суті, теперішній випадок мало чим відрізняється від попередніх. 73. Ходять різні чутки. 74. Він просто заго-рився цією новою кінокартиною. 75. Вам поталанило, що після такої аварії

ви залишилися живими. 76. Не завадило б побалакати з його маленькою гостею. 77. Вони ніколи не погодяться з існуванням суспільного устрою, де немає приватного капіталу. 78. Ми всіма силами намагаємося сприяти розвитку демократії. 79. “А де ви мешкали потім?” “Довго розповідати”. 80. Це визнається навіть тими, хто загалом прихильно ставиться до такого підходу. 81. Ми вчилися у школі разом в один той самий час. 82. Агропромисловий комплекс суттєво залежить від енергоносіїв, наявності значних запасів води та інших, не таких вже поширених, природних ресурсів.

б) Номіналізація структури речення шляхом заміни дієслівного присудка на складний іменний присудок

Розглянемо докладніше трансформацію номіналізації із заміною дієслівного присудка на складний іменний присудок. Іноді в англійських і українських реченнях присудки по-різному позначають ознаки предметної ситуації. Відомо, що поряд із дієсловами у багатьох мовах є слова категорії стану (*холодно, жарко* тощо). Крім того, є дієслова, що позначають не тільки дії, а й процеси та стани. Тому мови можуть відрізнитися вибірковістю стосовно того, чи позначається стан чи дія, і як вони позначаються.

Серед причин, що зумовлюють застосування цього виду трансформації номіналізації українського речення у перекладі перш за все слід зазначити такі дві:

1) граматична: постійна дія у мовах може позначатися або дієслівним присудком, або складним іменним присудком. Різні мови по-різному використовують таку можливість.

2) стилістична: позначення дії складним іменним присудком вказує на більшу сталість дії, ніж при позначенні дієсловом. Тому для того, щоб підкреслити більшу сталість дії, в англійській мові може використовуватися складний іменний присудок там, де в українському реченні дія позначена простим або складним дієслівним присудком.

Англійська і українська мови можуть різнитися, наприклад, тоді, коли потрібно позначити перехід у якісно або кількісно новий стан: в українській мові в такому випадку може вживатися предикат дії, тобто дієслово, а в англійській мові – предикат стану (який звичайно позначається складним іменним присудком, що складається із дієслова *be* (або дієслів, що

позначають перехід в інший стан – *to get, to turn, to become, to grow, to fly* тощо) та прикметника або слова категорії стану: спати – *to be asleep* (*asleep* – слово категорії стану), заснути – *to fall asleep*, побіліти – *to turn white*, постаріти – *to grow old*, розлютуватися – *to fly in rage*).

Подібна ситуація спостерігається й у випадку позначення вияву певної внутрішньої або зовнішньої ментальної, психологічної або фізичної ознаки: (за)нервувати – *to get nervous*, усвідомлювати – *to be aware*, любити – *to be fond of smth.*, ревнувати – *to be jealous* тощо). Зрозуміло, що зовсім не завжди українські речення з такими дієсловами-присудками перекладаються англійською мовою реченнями із складними іменними присудками, але перекладач завжди повинний бути свідомий можливості такої трансформації дієслівного присудка у складний іменний.

Виділяються такі підвиди аналізованого виду номіналізації:

1) заміна дієслівного присудка на складний іменний присудок, що складається з дієслова зв'язки *to be* та прикметника:

Скептики можуть спитати, чи будуть лейбористи ще підтримувати реформи, коли опиняться при владі.

Sceptics may wonder if Labour will still be supportive of reform once it is in power.

2) заміна дієслівного присудка на складний іменний присудок, що включає дієслово-зв'язку *to be* та слово категорії стану:

Вона вся згорала від нетерпіння взнати, що трапилось.

She was all agog to know what happened.

Її обличчя горіло від хвилювання.

Her face was ablaze with excitement

Напад подагри прикував його до ліжка.

He was abed with gout.

3) заміна дієслівного присудка на складний іменний присудок, виражений сполученням дієслова-зв'язки *to be* з прийменниково-іменниковим словосполученням:

Ти хочеш сказати, що все контролюється?

You mean everything's under control?!

4) заміна дієслівного присудка на складний іменний присудок, що складається з дієслова-зв'язки *to be* та іменника або іменникової групи:

“А де ви мешкали потім?” “Довго розповідати”.

“Where did you live then?” “It's a long story.”

Ми вчилися у школі в один і той самий час.

We were contemporaries at school.

5) заміна дієслівного присудка на складний іменний присудок, виражений дієсловом-зв'язкою to be та прислівником:

Він такими справами **не займається**. He is above such matters.

6) застосування конструкції there is, there are:

Внаслідок цього **відбулося певне збільшення** виробництва продовольчих товарів. As a result, **there was some recovery of food production**.

Масової імміграції європейських колоністів **не відбувалося**. **There was no** massive immigration of European colonists.

7) Така трансформація особливо часто застосовується також тоді, коли в українському реченні вжито складний модальний дієслівний присудок, що складається з модального слова “можна” та неозначеної форми дієслова:

Такого розвитку подій **можна уникнути**. This development is **not inevitable**.

Цього **не можна передбачити**. This is **unpredictable**.

Цього **не можна зупинити**. This is **unstoppable**.

У Північній Америці супернову **можна було бачити** у східній частині неба 5 липня 1054 року як яскраву нову зірку. In North America, the supernova **was visible** as a brilliant new star in the eastern sky on the morning of July 5, 1054.

У Франції слово “кадет” початково означало молодшого сина, який **не мав права** успадковувати власність сім'ї і тому намагався піти в армію. The word “cadet”, in French, originally meant a younger son who **was ineligible** to inherit his family's property and therefore sought a commission in the army.

Це зумовлено тим, що в англійській мові є значна кількість прикметників із суфіксом -able/-ible, який має відповідне узагальнене модальне значення.

Завдання 62. Перекладіть речення, замінюючи, де це доречно, дієслівний присудок одним з видів складного іменного присудка:

1. Неписана Конституція Великобританії була далеко не раціональною, вона містила багато дивних положень та парадоксів. 2. Управління у справах Шотландії відповідає за охорону здоров'я, економічний розви-

ток та сільське господарство у Шотландії. 3. Територіальні питання розділяють партії та лягають важким тягарем на політичну систему. 4. У своїх працях 1760-х років він прямо критикував філософію Лейбніца. 5. Роздержавлення та наступна націоналізація деяких з цих галузей промисловості низкою урядів консерваторів та лейбористів, що зміняли один одного, не сприяли економічній стабільності. 6. Абель відіграв вирішальну роль у наданні математичному аналізу точності і чіткості. 7. Відкриття у 1974 році в Еблі (Сирія) великої бібліотеки глиняних табличок, написаних шумерською системою письма, якій налічується 3 тисячі років, свідчить про розширення горизонтів ассириології. 8. Фосфор і сірка шкодять якості сталі. 9. Всі ваші дії спрямовані на підтримку ієрархічності у суспільстві. 10. У кожній з трьох релігій існують різні думки щодо того, чи якийсь із видів йоги надає швидший шлях до звільнення, ніж ті види йоги, що згадуються у “Бхавад Гіті”. 11. Цитоплазма відіграє вирішальну роль у репродукції ДНК під час відтворення клітини. 12. Останні події в індуїзмі свідчать про відступ від деяких аспектів класичної практики, таких як самовбивство удови під час похорон чоловіка, дотримання кастового розмежування та навіть перевтілення. 13. І тарифи, і квоти підривають принцип вільної торгівлі. 14. Він одним із перших ретельно описав симптоми шизофренії і висловив думку, що такі розлади піддаються лікуванню. 15. Таке застереження справді обмежує право за угодою. 16. Королівський двір калатало від пліток і злослів'я. 17. Паперові гроші можна було вільно конвертувати у золото. 18. Вам би не завадило вибачитися. 19. Місцеве виробництво текстильних виробів зазнало збитків через збільшення імпорту з Іспанії. 20. Це та галузь, що колись процвітала. 21. Я сподіваюся, що те, що книга ризикує втратити у збалансованості, можна компенсувати певними новими ідеями. 22. У 1951 році партія знову повернулася до влади і висловила готовність прийняти більшість із того, що було напрацьовано урядом лейбористів. 23. Сліпі та тварини, які живуть там, де наявність освітлення передбачити неможливо, також використовують певну форму ехолокації. 24. Ходять різні чутки. 25. Ми разом з моєю дівчиною Оксаною поверталися до мене. 26. Середній результат багатьох спроб можна передбачити з достатньою ймовірністю, навіть якщо результату однієї спроби передбачити неможливо. 27. Вона все ще тремтіла. 28. Поет у віршах не пророчив, йому було властиве благоговіння перед таємницею життя. 29. Це ви-

знається навіть тими, хто загалом прихильно ставиться до такого підходу. 30. Боюся, він справив не краще враження. 31. Новий закон набуває чинності з наступного понеділка. 32. А хто ж займається політикою? 33. Я повернуся через хвилину. 34. Такі випадки становлять виключення. 35. Справа буде слухатися знову. 36. Метафізику було започатковано досократівськими філософами, яких цікавило, чи можна реальність звести до якоїсь однієї фундаментальної субстанції. 37. Він просто загорівся цією новою кінокартиною. 38. Це існує вже три роки. 39. Нас атакують! 40. Це не підлягає обговоренню. 41. У Ла-Манші погоду передбачити неможливо.

16. Векторна трансформація

Векторна трансформація або конверсивна заміна передбачає заміну агента на пацієнс чи навпаки та заміну дієслова на його конверсив. Прикладами конверсивних пар дієслів є: давати – отримувати, купляти – продавати, вчити(ся) – навчати, говорити – слухати, приходити – йти (*геть від когось або чогось*) тощо.

Прикладом конверсивної трансформації є такий переклад українського речення: Я купив це в нього за 100 гривень. He has sold this to me for 100 hryvnias. Тут дієслово-присудок “купив” замінено у перекладі на його конверсив sold, підметом речення стає непрямий додаток, а прямий додаток залишається незмінним. Такий вид конверсивної трансформації (із заміною додатка речення оригіналу на підмет речення у перекладі) є найпоширенішим:

Нашу дипломатичну акцію **Our diplomatic act upset** Washington **сприйняв ревниво** і shington and made it jealous.
не без дратування.

Не менш поширеною є й векторна трансформація із заміною підмета українського речення на додаток в його англійському перекладі:

Майстри у нас, в Україні, **водяться**, мабуть, не в меншій **Ukraine has no fewer masters** кількості, ніж в інших народах і дер- than any other people or country.
жавах.

Конверсивна трансформація можлива й без заміни членів речення – тільки із заміною дієслова-присудка на його конверсив (нерідко в пасивній формі):

Сліпі **одержать** штучні очі,
глухі – вуха.

The blind **will be given** artificial eyes, and the deaf will have man-made ears.

Завдання 63. Уважно порівняйте наведені нижче український оригінал з англійським перекладом, звертаючи особливу увагу на застосування векторної трансформації при перекладі. Якщо ви вважаєте, що певне перекладацьке рішення є не досить вдалим, запропонуйте свій варіант перекладу:

Газ в Європі: нові маршрути

Gas in Europe: New Routes

Європейський Союз стурбований проблемою диверсифікації постачання газу на північ Європи.

The European Union is concerned about the problem of diversifying sources of gas deliveries to Northern Europe.

Процес перерозподілу потоків природного газу в Скандинавії, що має величезне значення для всього європейського континенту, взято під особливий контроль з боку Європейського Союзу.

The process of redistributing natural gas flows to Scandinavia, which is of enormous importance to the entire European continent, has come under the special control of the European Union.

Комісар ЄС з питань енергетики Крістос Папоуцис оголосив у цьому зв'язку про формування “сил швидкого реагування” для Північної Європи.

The EU commissioner for energy, Christos Papoutsis, has announced in this connection the formation of a “rapid response task force” for Northern Europe.

Через те, що енергетична інфраструктура цього регіону є життєво важливим чинником для всього континенту, прибалтійські країни, як висловився Папоуцис, “рано чи пізно стануть перевалочним пунктом для природного газу”.

In view of the fact that this region's power infrastructure is a vital factor for the entire continent, the Baltic countries “will sooner or later become a trans-shipping point for natural gas.”

Негативним явищем у цьому зв'язку комісар ЄС з питань енер-

In this connection, the EU commissioner said that Finland's complete

гетики назвав виняткову залежність Фінляндії від постачання природного газу з Росії.

Цим питанням, як передбачається, буде займатися, зокрема, нова група ЄС.

Вона повинна буде вивчити інфраструктуру для нафтової та газової галузей та електроенергетики і визначити на основі отриманих результатів пріоритетні проекти.

При цьому прикладом для "сил швидкого реагування" є Балкани: там уряди погодилися виділити необхідні інвестиції "в інтересах миру і безпеки своїх громадян".

До 30 червня ЄС, крім того, повинний завершити дослідження питання про сучасний стан і перспективи "Північної мережі природного газу".

У цьому зв'язку особливу роль відіграватиме законопроект "Про податок на енергію", який зараз перебуває на розгляді у шведському парламенті. Очікується, що шведи в рамках цього документа однозначно віддадуть перевагу "у порівнянні з іншими джерелами енергії" природному газу.

Цього року, як очікується, будуть також представлені результати роботи російсько-фінської компанії "Норт Транс Гас", що вивчає проблему можливості прокладки газопроводу через Фінляндію – Швецію і континентальну Європу.

dependence on gas delivery from Russia was a negative situation.

This matter is expected to be handled in part by a new EU group.

Its job will be to study the infrastructure for the oil, gas, and power industries, and to identify priority projects on the basis of the results obtained.

In this endeavor, the Balkan countries offer an example of a "task force:" The respective Balkan governments agreed to allocate the necessary funds "in the interest of peace and security for their citizens."

Besides, by June 30 the EU must have completed its study of the present state of, and prospects for, the Nordic Gas Grid.

In this connection, a specific role will be played by Sweden's draft Law on Power Tax now pending in the Swedish parliament. Under this law, the Swedes are supposed to give preference to natural gas over other fuel.

This year, the Russian-Finnish company North Trans Gas, which is considering the possibility of laying a gas pipeline across Finland, Sweden, and continental Europe, is to present the results of its work.

При цьому розглядаються дві можливості: або газогін пройде через захід Фінляндії у Швецію і відтіля до Німеччини, або через Фінляндію і далі Балтійським морем до Німеччини.

На тлі цього у деяких західноєвропейських країнах газова галузь зазнає структурних змін.

Так, у Фінляндії йде процес злиття концернів "Несте Ой" та "Іматран Войма Ой" в єдиний холдинг. При цьому передбачається, що половина акцій нової компанії залишиться в державній власності.

Виступаючи на святкуванні 50-річчя фірми "Несте Ой" у Гельсинкі, Буркхард Бергманн, заступник голови правління німецької компанії "Рургаз", підкреслив, що велика кількість нових проектів у галузі природного газу є показником бурхливого розвитку галузі.

Щорічне споживання "енергоносія № 1", як він назвав природний газ, виросте до 2010 року до 370-390 млн. тонн нафтового еквівалента – із теперішніх приблизно 310 млн.

Завдання 64. Перекладіть речення, використовуючи векторну трансформацію:

1. Відомі богослови опинилися під ковпаком спецслужб. 2. Але мене особисто серйозно турбує можливість уніфікації, універсалізації культур в умовах неминучості загальної глобалізації світових процесів. 3. Будинок N 1 по цій вулиці був побудований у 1732 році для сім'ї Фейрфакс, а

In this process, two routes are being considered: Either one running across western Finland to Sweden, and from there to Germany, or one running across Finland and further on across the Baltic Sea to Germany.

Against this background, the gas sectors in a number of West European countries are undergoing structural changes.

For instance, the Finnish companies Neste Oy and Imatran Voima Oy are merging into a single holding; half of the shares in the new company will presumably remain state property.

Addressing the ceremony devoted to Neste Oy's 50th anniversary and held in Helsinki, Burkhard Bergmann, deputy board chairman of the German company Ruhrgas, stressed that the large number of new gas projects pointed to the sector's rapid development.

The annual consumption of "prospective fuel number one," as he called natural gas, will rise to 370-390 million tonnes in terms of oil equivalent, from the current 310 million tonnes or so.

слідом аристократія забудувала й усю вулицю. 4. Місто Балаклава стало знаменитим завдяки поемі “Атака легкої бригади” англійського поета Альфреда Теннісона. 5. До Чорного моря надходять також через річку Дон води значної частки сходу європейської частини Росії. 6. У 1873 році мадам Блавацька, як її завжди називали, переїхала до міста Нью-Йорка. 7. Що ж нового дала зустріч у ЄС? 8. Від кого ви все це знаєте? 9. До США прибуло три хвили української еміграції. 10. На тій стороні вулиці грало радіо. 11. Завдяки реформам Великобританія зможе отримати кращу політичну систему. 12. Близько чотирьох п'ятих британських родин отримують якусь щоденну газету. 13. За словами Бернда Глімана, представника німецького банку-позичальника в Україні, нинішній кредит є найбільшим із тих, які будь-коли отримувала приватна українська компанія без залучення урядових гарантій. 14. Як пояснив Олександр Городецький, ця позика є “револьверною”, тобто кошти з неї надходять траншами, за які закуповується певний обсяг нафти, вона переробляється, готові нафтопродукти продаються і позичені кошти повертаються, а в той же час на завод уже надходить інша частка кредиту.

17. Переклад безособових та неозначено-особових речень

Як відомо, безособове речення в українській мові - це односкладне (без підмета) присудкове речення із високим рівнем узагальнення динамічної ознаки та фокусом уваги мовця на таку ознаку, наприклад:

Немає бажань. Потрібно подумати. Стало темно. Згадалося йому про один випадок. Мене хилило на сон. Немає тяжчої науки, ніж ця. Зараз у нас вдома світає. У листі мовилося про те, що з майна переходило до сина, а що – до дружини. Мене обрано за браком кращої кандидатури.

Неозначено-особове речення - це також односкладне (без підмета) присудкове речення, де виконавець дії мислиться дуже неконкретно, так, що його не можна виразити іменником або особовим займенником, хоч присудок вжито у формі третьої особи множини, наприклад:

На тому кінці дроту довго не відповідали. Павло знав: коли він опублікує свої матеріали такими, як вони є, його вважатимуть за божевільного. Але чому він хотів, щоб зі мною зв'язалися негайно? Мене викликали туди досліджувати останки людини неолітичної

доби. Запис покажуть через півгодини після нашого відльоту. Я був не від того, щоб мене поправили. Нейтронний промінь скеровували на дрібноесенькі часточки кам'яного пилу в тріщинках та заглибинах статуток.

В англійській мові, як відомо, речення не можуть вживатися без підмета (хоча є виключення з цього правила; про це див. підрозділ 6 Розділу III), тому переклад українських безособових та неозначено-особових речень становить певні труднощі. Головна складність при перекладі полягає у правильному підборі підмета (чи смислового, чи хоч формального) англійського речення, тому що англійськими відповідниками таких безпідметових речень виступають, як правило, двоскладові речення:

Щоб займатися підводною археологією, **потрібно** мати підготовку з пірнання.

To undertake underwater archeology, **one must** be trained as a diver.

Боротися потрібно насамперед із самим собою, із своїм неуцтвом, неосвіченістю, лінощами, задрістю та іншими смертними гріхами.

The fight must be above all with oneself, one's ignorance, lack of education, laziness, envy, and other mortal sins.

Потрібно тридцять або й більше років, аби ядрова деревина досягла віку, коли з неї можна отримати олію.

It takes about 30 years or more for the heartwood to attain a growth that will yield oil.

Як можна бачити, всі три перекладені речення мають підмет: у перших двох прикладах – смисловий, а у третьому прикладі – формальний (it).

Існують такі основні способи перекладу українських безособових та неозначено-особових речень на англійську мову:

1) Використання речень із підметом one:

Етика особи стосується розуміння того, як **треба** чинити стосовно себе, а суспільна етика – як **треба** чинити стосовно іншого.

Personal ethics is taken as comprehending how **one should** act in relation to oneself, social ethics, how **one should** act in relation to others.

Можна передбачити, що така теорія, можливо, колись і виникне, адже з аналізу ігор вже виникли дві основні теорії про сучасне життя.

One can predict that such a theory may someday be developed, because two major theories about modern life have already come out of games.

Потрібно розлучатися із життям, дякуючи йому, а не люблячи його.

Платон розумів діалектику перш за все як питання і відповідь та як критичний діалог, що **ведеться** із своєю душею.

2) використання речень із підметом we (або, значно рідше, I):

Щоб зрозуміти, у чому відмінність двох суспільств, **потрібно** зрозуміти розбіжності в адаптаційних проблемах, з якими вони стикаються зараз і стикалися у минулому.

А чи це не вірно й стосовно інших речей, що їх не **потрібно** перераховувати?

Якщо говорити про демократію, то в міжрелігійних відносинах **слід** дотримуватися її принципів.

Хотілося, **щоб цей процес** поліпшення почався з нашої Батьківщини.

3) використання речень із підметом you:

Коли немає хліба, **потрібний ворог**.

Для мюзиклів **потрібні** актори, які вміють співати, а для оперети **потрібні** співаки, які вміють грати.

Можна стати тим, ким ти хочеш бути.

4) використання речень із підметом they:

Пошуки **планувалося** проводити у самих дошкульних точках Багдада, включаючи президентський палац.

5) використання речень із підметом-лексичним елементом широкої семантики на зразок people:

One should part from life by blessing it rather than in love with it.

Plato conceived of dialectic primarily as question and answer, and as the critical dialogue **one has** with one's soul.

To understand why two societies are different, **we need** to understand the differences in the adaptational problems faced both now and in the past.

Is not this true of other things which **we need** not separately enumerate?

If **we** speak about democracy, its principles **must** also be observed in interreligious relations.

I would certainly like this smartening-up to start in our homeland.

When there is no bread, **you need** an enemy.

For musicals, **you need** actors who can sing; for operettas, **you need** singers who can act.

You can become the person you want to be.

They planned to conduct searches in Baghdad's most "sensitive points," including the presidential palace.

У кулуарах конференції уважно **стежать** за тим, про що розмовляють господарі та члени туркменської делегації.

Рішення одного з комітетів американського конгресу, що засідав за десятки тисяч кілометрів від Баку, в Азербайджані **назвали** своєю значною перемогою.

б) використання речень із пасивною формою дієслова:

У третьому тисячолітті **буде переможено** невиліковні нині хвороби: рак, СНІД, цироз печінки, діабет – повзучу смерть, як його називають – тощо.

Забрали з лемківських церков дзвони і люди з жалем і в сльозах співали: Христос воскрес із мертвих.

Як із цим **боротися**?

7) використання речень із формальним підметом it:

Однак чим кращими є моделі фактичних екологічних ситуацій, тим довше **запускаються** такі складні програми на комп'ютері.

Чи можна очікувати, що в новому сторіччі шлюби в усьому світі будуть укладатися у значно більш ранньому віці: скажімо, у 13–15 років?

Так було, так є, так буде.

8) використання речення із об'єктивним дієприкметниковим або інфінітивним зворотом (де додатком виступає you тощо):

Людам завжди буде потрібно, **щоб їм робили зачіски, прибирали їхні офіси та доглядали за літніми**.

Behind the scenes at the conference **people are carefully following** what the hosts and the members of the Turkmen delegation are discussing.

Officials in Azerbaijan regarded the decision of the U.S. Congress committee on appropriations, which convened tens of thousands of kilometers away from Baku, as a major victory for the republic.

Incurable diseases, including cancer, AIDS, cirrhosis of the liver, and diabetes, which people call a "creeping death," and others **will be controlled and defeated**.

Church bells **were taken away** from Lemko churches, and the people with sorrow and tears in their eyes sang: Christ is risen from the dead.

How **can this be opposed**?

The better the simulations are of actual environmental situations, however, the longer **it takes to run** these complex programs on computers.

Is it likely that in the next century marriages the world over will be concluded at a much earlier age, say, 13 or 15?

It has always been so and always **will be**.

People will always need **their hair cut, their offices cleaned and old people cared for**.

Я не хочу, **щоб мене розуміли так**, ніби ця розбіжність думок за-раз є перешкодою і що нікого з тих, з ким я веду суперечку, не турбує ситуація в нашій країні.

9) використання речення з активною формою дієслова-присудка, коли головна іменникова група речення оригіналу стає підметом англійського речення:

У майбутньому не стане **глухонімих**.

Але в цілому **жорстокості** ста-не менше.

10) використання речення структури there is (no), особливо при перекладі речень, що містять слово-предикат “немає”:

На історичному обрії **не видно** кінця пізнанню життя.

Немає єдиного правильного морального кодексу для всіх часів і народів.

Це базується на тій zasadі, що у моральної поведінки **немає** жод-них переваг.

2. Слід зазначити, що в окремих випадках при перекладі підмет може не відновлюватися. Зокрема, це стосується перекладу безособових речень, що переважно вживаються в якості вставних - такі речення перекладаються без підмета із використанням пасивної форми дієслова-присудка:

Проте, **як всім відомо**, скрипки самі по собі не грають, навіть скрипки Страдиварі.

У давньогрецькій мові було, **як відомо**, три види наголосу.

У цьому, **як відомо**, й полягає цінність медитації.

3. У деяких випадках (особливо коли речення не несе суттєвої пред-метної інформації) безособове речення не перекладається, а просто ви-лучається, як у наступному прикладі:

I don't want **you to understand me in the sense** that diversity of opinion is now an obstacle or that no one among those with whom I take issue cares for the development of the situation in this country.

In the future, **the deaf-mute** will be able to hear and speak.

But on the whole, **violence and cruelty** will diminish.

There is no end of the cognition of life in sight.

There is no one correct moral code for all times and peoples.

This rests on the idea that **there is no** advantage in being moral.

But, **as is generally known**, violins do not play by themselves, even Stradivari's violins.

In ancient Greek, **as is well known**, three accents are distinguished.

Herein, **as is known**, lies the value of meditation.

Сьогодні **можна говорити** про вісь, що укладається, Єреван – Те-геран – Москва, на противагу полі-тичному союзу Баку й Анкари.

Отже, для правильного перекладу українських безособових і неозна-чено-особових речень англійською мовою потрібно:

1) Використовуючи контекстуальну інформацію, визначити, чи по-трібно при перекладі вводити підмет речення.

2) Якщо при перекладі необхідно ввести підмет, слід визначити, який саме підмет речення буде доречний у перекладі.

3) Використовуючи один з доречних способів перекладу, перекладіть речення.

4) Якщо при перекладі немає необхідності вводити підмет в англійсь-ке речення (а це буває переважно у випадку парентетичних речень), перекладіть тим способом, який не передбачає введення підмета.

Завдання 65 Проаналізуйте наведені нижче український оригінал та англійський переклад, звертаючи особливу увагу на переклад українсь-ких безособових та неозначено-особових речень. Якщо ви вважаєте, що певне перекладацьке рішення є не досить вдалим, запропонуйте свій варіант перекладу:

З інтерв'ю із вченим та ліка-рем Андрієм Воробйовим – Частина 2

Питання: Прояви жорстокості у світі будуть наростати чи ослаб-нуть? Чим ви мотивуєте свої очі-кування?

Відповідь: Прояви жорстокості закладені у природі людини, хоча дуже неприємно з цим погоджува-тися.

Адже все, що відомо про стра-хиття ХХ сторіччя, було в історії людства багато разів.

From an Interview with Scientist and Doctor Andriy Vorobyov – Part 2

Question: Will human cruelty in-crease or decrease worldwide? Why?

Answer: Cruelty is inherent in human nature, unpleasant as it may be to accept this.

After all, everything that is known about the horrors of the 20th century has occurred in human history many times over.

Змінюються тільки масштаби. Раніше рахували на десятки тисяч, а тепер погублених рахують десятками мільйонів.

Із жорстокістю можна боротися і її можна звести нанівець.

Сьогодні в нашій країні насаджується жорстокість: у телепередачах, у кіно, у глузуванні над бідністю, у беззахисності хворого та у безправ'ї заарештованих.

У нашій країні, оскільки вона тягнеться до Європейського співтовариства, у ХХІ сторіччі скасують страту, яка є найважливішим інструментом приховування тяжких злочинів, яка сама по собі розгніває душі цілого прошарку людей, що повинні охороняти порядок.

Можна захоплюватися талантом того чи іншого полководця, але для того, щоб зберегти життя своїх солдатів, американські й англійські стратеги спочатку стирали німецьке місто бомбардуванням, вбиваючи за ніч десятки і сотні тисяч жителів (із котрих військових було навряд чи більше відсотка), а потім вступали в нього.

Але скільки б людських життів зберегли вони, якби разбомбили під'їзні шляхи до Майданеку, Дахау, де душоубки і крематорії працювали безупинно?

З наших тодішніх керівників і спитати не можна, а що ж ті –

What is only changing is the scale. Earlier, they counted human lives lost through cruelty in dozens of thousands, but now they number in dozens of millions.

Cruelty can be fought and it can be almost reduced to naught.

Today cruelty is being inculcated in this country: in TV shows and the cinema, in scoffing at poverty, in the defenselessness of the sick, and the abuses against detainees.

In the 21st century this country, since it seeks to integrate into the European community, will abolish the capital punishment, which is a major instrument for covering up vicious crimes and which by itself corrupts the souls of an entire stratum of people who are supposed to enforce law and order.

You can admire the talent of a particular military leader, but in order to save the lives of their soldiers, U.S. and British strategists would first bomb out a German city, killing tens and even hundreds of thousands of residents overnight (the military hardly constituting more than 1 percent of them), and then enter it.

But how many human lives would they have saved had they bombed out access roads to Maidanek or Dahau where gas chambers and crematoriums worked around the clock?

There is no way we can call our leaders of those times to account, but

західні, цивілізовані, демократичні?

Не тремтіли в них руки, що підписували наказ повертати Сталіну в лапи – на каторгу – нещасних полонених, ними ж зраджених, або – на розстріл – білогвардійських козаків...

Зважаючи на все, можна сказати, що економічні основи великих війн ідуть або пішли в минуле.

З расовими війнами – гірше.

Зберігається небезпека перекраювання кордонів внаслідок зростання населення якоїсь етнічної групи через невтримне дітородіння.

Як отут боротися? “Свобода, рівність і братерство”? Обов'язково.

Державна заборона закликів до національного розбрату і найжорстокіше покарання за її порушення.

Решту доробить зростання кількості міжнаціональних шлюбів.

Спроба насаджувати перевагу якогось одного народу, однієї віри в країні приносить незчисленні біди саме тим, про привілеї яких пікуються.

Завдання 66. Перекладіть безособові та неозначено-особові речення, вибравши адекватний спосіб їх перекладу:

1. Стало відомо, що таємні служби зацікавилися діяльністю цього фінансового відділу ще у 1997 році. 2. Спочатку потрібно уточнити сис-

what about those Western, civilized, democratic leaders?

Their hands did not shake as they signed orders to return the unfortunate prisoners of war, betrayed by them, to Stalin - only to be sent to hard labor camps - or White Guard Cossacks to be executed.

All the indications are that the economic foundations of large-scale wars are becoming or have already become history now.

The situation is a little worse as far as racial wars are concerned.

There is still the danger of borders being recarved as a result of demographic growth in a particular ethnic group through unrestrained childbirth.

How can this be opposed? “Freedom, equality and fraternity?” By all means.

A state ban on incitement of ethnic strife and the most severe punishment for its violation.

The growth of interethnic marriages will do the rest.

Attempts to secure an advantageous status for one ethnic or religious group in a country tend to result in untold suffering of precisely those whose privileges are being upheld.

тому, вирішивши, які з її характеристик стосуються цієї проблеми. 3. Наскільки відомо, вони не мають своєї мови, а запозичують мову найближчого племені. 4. Сподіваюся, політичного глузду вистачить на те, щоб разом жити у гармонії. 5. Не можна зрозуміти пасивність тих, хто постраждав від піратства. 6. Ось чому потрібна негайна податкова реформа. 7. Стало відомо, що за наказом міністра оборони було розпочате повне розслідування щодо джерела витoku конфіденційної інформації. 8. “Якби я пішов туди сам купляти товари, то мені б перерізали горло”, сказав один електронник, представник мусульманської громади. 9. Дослідники також встановили, що для повної зміни полярності Землі потрібно кілька тисяч років. 10. Можна дуже легко переконатися у неправдивості заяви Державного департаменту. 11. Наприклад, в осіб із психічними відхиленнями нерідко спостерігаються фальшиві уявлення про велич, що часто пов’язані з переконанням у володінні надприродними силами. 12. Не слід забувати про жорстку конкуренцію в цій галузі. 13. Знову виник інтерес до природи справедливого закону, зокрема, чи існує моральний обов’язок виконувати закон. 14. Як видно з цієї таблиці, середня ціна пшениці впала. 15. Таким чином, конституція може виявитися просто паперовим фасадом, і для того, щоб зрозуміти, як керують країною, потрібно проаналізувати фактичний політичний процес. 16. Що робити? 17. Коли розмірковують про нудьгу, я вслід за Достоевським кажу: подивіться на полиці з книгами – цього вистачить на все життя. Коли нудьгувати і навіщо нудьгувати? 18. Про закінчення кризи навколо Іраку говорити явно рано. 19. Проте вже незабаром з’ясувалося, що “жорсткий варіант” відповіді Саддаму Хусейну не дасть потрібних результатів у зовнішньополітичному плані. 20. Як відомо, за кожну добру справу доводиться розплачуватися. 21. Як відомо, Баку й Ашгабат ніяк не поділять два каспійських родовища. 22. Очікується, що шведи в рамках цього закону однозначно віддадуть свої переваги природному газу – у порівнянні з іншими джерелами енергії. 23. Повернімося до початку ХХ сторіччя і порівняймо, що тоді передвіщалося на 100 років вперед і що ми бачимо сьогодні: чого більше, збігів чи корінних розбіжностей? 24. Хотілося б купити, та, боюсь, не могу собі цього дозволити! 25. Нездарма кажуть: на Бога сподівайся, та сам не забувайся. 26. Колишнього політичного впливу на пострадянському просторі не повернеш, і Москва може в цій ситуації отримати економічну вигоду, лише беручи участь у

цьому проєкті. 27. Слід сподіватися, що сексуальні меншини не стануть у ХХІ сторіччі сексуальними більшістю. 28. Іноді здається, що людина все така сама, якою була, припустимо, дві-три тисячі років тому. 29. Це тільки здається, що всі народи світу перебувають у одному й тому самому історичному часі. 30. Тому й говорити про якусь вичерпаність демократичних цінностей зарано. 31. Невірно, що на історичних прикладах не вчать. 32. Із жорстокістю можна боротися, її можна звести нанівець. 33. Готової відповіді на запитання, чому мозок людини є функціонально асиметричним, немає. 34. Якщо немає попиту, то немає й енергетичної проблеми, і запаси не будуть використовуватися ніколи. 35. Щойно досягнуто фази дорослості, подальше збільшення розмірів тіла припиняється. 36. Немає якогось видимого зв’язку між розміром тварини та її кров’яним тиском. 37. Явні шанувальники диктаторів не страшні, їх можна навіть пробачити. 38. Звичайно при першому контакті з алергеном не виявляється жодних симптомів алергії. 39. Так що про закінчення кризи, на мій погляд, говорити рано. 40. Наприклад, для виробництва 450 г яловичини потрібно 13,62 кг кукурудзи. 41. Зараз коштів потрібно значно більше, ніж виділяється. 42. Для відкриття банку необхідно мати відповідний дозвіл уряду. 43. Завжди будуть говорити й писати про книжки та поділяти їх на погані та гарні. 44. У місті мене радо приймали. 45. Іноземний інвестор потрібний з кількох причин.

18. Переклад речень моделей “Не встиг/пройшло + Підмет + Інфінітив ..., як ...” та речень, що починаються зі “щойно/тільки-но”

Речення зазначених моделей перекладаються англійською мовою із використанням англійських речень, що починаються прислівником *hardly* чи *barely* або містять один з них:

Однак, **не встигло висохнути чорнило на бакинській угоді, як** відразу ж спалахнули дискусії щодо альтернативних шляхів будівництва трубопроводу.

Не встигла приватизація закінчитися, як завирували пристрасті навколо нафтоперегонних заводів.

However, **hardly had the ink dried on the Baku contract when** a discussion immediately flared on the alternative routes of building a pipeline.

Hardly had privatization been completed when passions ran high around oil refineries.

Не встигли зачинитися двері, як він кинувся у крісло.

Тільки-но він заснув, як його розбудили його власні крики.

Щойно вони сіли у лімузин, як із “Запорожця” почали стріляти з автомата Калашникова.

Не встиг зійти перший сніг, як міська податкова міліція вже прибула на атомну станцію з ордером на використання нею своєї власності.

У випадку вживання прислівника *barely* інверсія може не відбуватися

Завдання 67. Перекладіть речення, застосовуючи англійську конструкцію з прислівником *hardly* на першому місці у реченні:

1. Не пройшло й двох днів, як всі газети зарясніли матеріалами, тональність яких була задана Державним комітетом із забезпечення державної безпеки. 2. Не встигли адвокати отримати від нас дозвіл на доступ до справи, як матеріали почали все частіше з’являтися на сторінках газет. 3. Не встиг розсіятися пороховий дим на полях битв у Сербській Країні, як стало зрозуміло, що трапилося щось більше, ніж ще одне перекраювання карти колишньої Югославії. 4. Не пройшло й двох місяців, як така оцінка виявилася застарілою або навіть помилковою із самого початку. 5. Не встиг їх спільний ворог зникнути, як союз розпався. 6. Не пройшло й півроку, як той самий парламент ухвалив рішення про вхід до системи колективної безпеки країн-членів СНД. 7. Не встиг ущухнути скандал, як компанія опинилася у центрі ще однієї великої оборудки. 8. Не встиг він прочитати листа, як увійшла його дружина. 9. Не встигли ми відправитися, як зіткнулися з ознаками того, що й насправді нас чекали дива. 10. Не встигли ми сісти, як увійшов син мого дядька. 11. Щойно він встиг запалити сигарету, як генерал увійшов у кімнату.

19. Переклад речень конструкції “Не стільки..., скільки...”

Існує два основних способи перекладу речень, що мають таку конструкцію:

Hardly had the door closed when he threw himself into a chair.

Hardly had he dozed off when he was awakened by his own screams.

Hardly had they got into the limousine when a Kalashnikov machine gun opened fire from a “Zaporozhets” car.

The first snow had barely fallen when the city tax police arrived at the nuclear station with a warrant to freeze its property.

1) використання конструкції *not so much ... as/but...* (стосовно додатка, предикатива тощо):

Вони виявили **не стільки** свою вірність, **скільки** вміння орієнтуватися у ситуації.

Океани **не стільки** роз’єднують світ, **скільки** поєднують його.

Це була його теорія, прийняття якої залежало **не стільки** від формальних доказів, **скільки** від певного роду художнього відчуття.

2) використання конструкції *more (less) ... than* (стосовно присудків):

Він **не стільки** забився, **скільки** перелякався.

Йому вдалося досягти такого становища завдяки **не стільки** своїм заслугам, **скільки** протекції.

Слід мати на увазі, що конструкція “*not so much ..., as*” використовується при перекладі дещо відмінних українських речень – з конструкцією “*не настільки ..., щоб*”:

Я **не настільки** закоханий у свої висновки, **щоб** не зважати на те, що інші можуть подумати про них.

До речі, речення такої конструкції можуть перекладатися також із застосуванням англійської конструкції “*not so ... but/that*”

Він **не настільки** хворий, **щоб** не їсти.

Із застосуванням конструкції “*not so much ..., as*” перекладаються українські речення конструкції “*... скоріше + Присудок + ніж*”:

Він **скоріше** засмучений, **ніж** розсерджений.

Слід мати на увазі, що при перекладі таких речень відбувається перmutація (перестановка) присудків: другий присудок українського речення стає першим присудком англійського речення, а перший присудок українського речення – другим присудком англійського речення.

Ця сама конструкція використовується також при перекладі українських речень конструкції “*... не так (сильно) ..., як*”:

It was **not so much** loyalty as their perspicacity that was on display.

Oceans do **not so much** divide the world as unite it.

This was his theory, depending for its acceptance **not so much** on demonstrable proof or formal evidence, **but** on a kind of artistic sense.

He was **less hurt than** frightened.

He managed to win the position by favour **more than** by merit.

I am **not so much** in love with my conclusions as not to weigh what others will think about them.

He is **not so sick but** he can eat. (He is **not so sick that** he can’t eat).

He is **not so much** angry as upset.

Можливо, ви не так сильно свідомлюєте горе, як я. Perhaps you are not so much aware as I am of the mischief.

Завдання 68. Перекладіть речення, вибравши правильний відповідник конструкцій “не стільки ..., скільки ...” або “не настільки ..., щоб”:

1. Більшість з них працювали на церкву, яка не стільки опікала їх та купляла картини, скільки реквізувала їх задля поширення релігії. 2. Він не стільки грішник, скільки жертва гріха. 3. У цих працях техніка за-тьмарила зміст: важливим стало не стільки те, що намальовано, скільки те, як гарно це зроблено. 4. Наука – це не стільки закрита система вічних істин, скільки процес, в якому поняття постійно перевіряються на основі емпіричних даних. 5. У своєму мистецтві Роден виступає не стільки провісником на пряму розвитку мистецтва у ХХ ст., скільки скульпто-ром, який позбавив неокласицизм його сентиментальності та прихованої еротики. 6. Швейна машина була не стільки винайдена, скільки розроб-лена протягом двох століть. 7. Це є суттєвим тому, що до недавнього часу ми зосереджувалися не стільки на праці, скільки на розподілі благ. 8. Тисяча – це не стільки взагалі наявність надто великої кількості лю-дей, як їх нерівномірне розташування. 9. На його жаль, таке сприйняття виражалося не стільки у кількості голосів за нього, скільки у демонстра-ціях за права. 10. “Наукове та літературне благополуччя суспільства”, писав Манн, “слід оцінювати не стільки за наявністю кількох людей, які мають великі знання, скільки за наявністю багатьох людей із належни-ми знаннями”. 11. Таку матерію стали називати “відсутня маса” або “темна матерія”, проте, ймовірно, вона не стільки темна, як прозора, не світиться і не відкидає тіні. 12. Отже, образи театру абсурду змальо-вують не стільки зовнішній вигляд реальності, скільки емоційне сприй-няття автором п’єси внутрішньої реальності. 13. Закон, про який йдеть-ся, виник не стільки через те, щоб не дозволити білим входити у вагони, зайняті неграми, скільки через те, щоб не дозволити не білим входити у вагони, зайняті білими.

20. Переклад речень конструкції “Підмет + не можу (не міг) не...” та “Не можна не...”

Такі речення звичайно перекладаються англійською мовою за допо-

могою конструкцій “cannot but + інфінітив без частки to”, “cannot help but + інфінітив без частки to” та “cannot help + герундій”:

Проте ядерні стратеги цієї краї-ни, виховані на ідеї ядерного пари-тету, не можуть не бути стурбо-ваними такою перспективою.

Очевидно, що душа не може не страждати через цю хворобу, так само, як дерево не може не квітнути.

Така лінія долі не може не на-сторожити його потенційних со-юзників і навряд чи забезпечить йому місце у переможних рядках партійних списків.

Очевидні пільги, надані цим бан-кам, не можуть не погіршити ситуацію у банківській сфері.

Такі запитання – а ми не мо-жемо не поставити їх – не тільки не мають відповідей, вони є просто безглуздими.

Слід зауважити, що у перекладі речення конструкції “cannot but + інфінітив без частки to” вживаються переважно тоді, коли підмет українського речення виражений словом, що позначає неживу річ, а речення конструкції “cannot help but + інфінітив без частки to” та “cannot help + герундій” – переважно тоді, коли підмет українського речення вираже-ний словом, що позначає людську істоту або сукупність людських істот..

Завдання 69. Перекладіть речення, застосовуючи у перекладі ре-чення однієї з трьох моделей – “cannot but + інфінітив без частки to”, “cannot help but + інфінітив без частки to” та “cannot help + герундій”:

1. Після відвідання цього мистецького аукціону не можна не дивува-тися тією великою кількістю наших картин, що представлені на худож-ньому ринку Заходу. 2. Кожний, хто йде цією вулицею, не може не за-хоплюватися цією величною будівлею – рідкісним та відносно добре

But the country’s nuclear stra- tegists raised on the idea of nuclear parity cannot help but worry over such a prospect.

It is obvious that the soul cannot help but suffer from this ailment, the same way a tree cannot help but blossom.

Such a trajectory of fate cannot but put his potential allies on guard and will hardly secure him a place in the winning lines of party lists.

The obvious favours given to these banks cannot but aggravate the situation in the banking world.

These questions – and we cannot help asking them – not only have no answers, but are just senseless.

збереженим зразком пізнього бароко. 3. У кінцевому рахунку, в умовах ринкових відносин інтереси телемовців та телепродюсерів не можуть час від часу не суперечити одні одним. 4. Підприємці вважають, що експеримент спрямований на ще більшу централізацію експорту, проти чого вони не можуть не протестувати. 5. Контраст між цими оцінками такий очевидний, що аналітики не можуть не задуматися над значенням такої розбіжності в інтерпретації. 6. “Дякую”, відповів він, хоча й не міг не відчувати у той же самий момент, що вона не дуже люб’язна жінка. 7. Артисти не можуть не згадати досить унікальний характер цієї блискучої балерини. 8. “Звичайна людина розкаюється у своїх гріхах, вибрані – у своїй бездумності” та подібні приклади суфітської мудрості не можуть не привабити широке коло читачів цієї книги Джавада Нурбахша, присвяченій етапам розвитку Суфітського шляху. 9. З іншого боку, події настільки свіжі у пам’яті, що не можна не сумувати з того, що люди, які повинні були знати краще – і ті, що при владі, і ті, що перебували у “кухонній” опозиції – не змогли чітко продумати наслідки їхніх дій. 10. Швейцарський спостерігач у Києві не може не дивуватися тій великій кількості банків, що ростуть як гриби після дощу. 11. Зменшення кількості іноземних студентів у країні не може не розчаровувати. 12. Прочитавши цю статтю, я не можу не висловити свої погляди з низки питань, які мені видаються надзвичайно важливими. 13. Я не можу не пов’язати ці обмеження із передбаченим спорудженням плавучої атомної електростанції біля нашого міста. 14. Вони змальовують життя, що стало таким мізерним, нікчемним та банальним, що його не можна не висміювати. 15. Тут не можна не поставити ще одне питання: хіба випадковим є те, що іноземці зробили такі величезні інвестиції в країну. 16. Тому що я займаюся сучасною історією Іспанії усе моє життя, я не можу не звернути увагу на те, що ті, хто роблять це, або недостатньо поінформовані, або навмисно приховують думку з цього питання такого авторитету, як король Хуан Карлос. 17. Зал розуміє все, і така чутливість публіки не може не втішати. 18. Оля не могла не подумати: “Наскільки гірше виглядає цей чоловік у порівнянні з моїм юним другом”. 19. Діана любить танцювати і насолоджується танцем настільки, що зал не може не поділяти її почуття. 20. Отже, коли військові застосовують силу у деяких країнах, це не може не вплинути на ставлення Заходу до цієї країни. 21. Тому “АвтоЗАЗ” не може не реагувати на кон’юнктуру рин-

ку. 22. Слухаючи цей ансамбль, не можна не захоплюватися тим, як спілітаються їх голоси, що нагадує звуки музикальних інструментів. 23. Не можна не дивуватися тому спокою, з яким партії сприймають нападки на Центральний банк. 24. Така велика комерційна угода не може не вплинути на баланс сил у регіоні.

21. Перенесення негативної частки до головного речення

Як в українській, так і в англійській мовах діє так зване правило “підняття заперечної частки”, коли вона вживається у головному реченні, але фактично повинна інтерпретуватися як така, що вжита у підрядному реченні:

Я вважаю, що вони **не** хотіли зробити якусь шкоду. I think they did **not** mean any harm.

Я **не** вважаю, що вони хотіли зробити якусь шкоду. I **don't** think they meant any harm.

Думаю, що зовсім не віруючих людей у точному сенсі вислову немає.

I **don't think** there are any atheists in the strict sense of the word.

Я **вважаю**, що цій стороні питання приділяється недостатньо уваги.

I **do not think** that nearly enough attention is being given to this aspect of the matter.

Завдання 70. Перекладіть речення, застосовуючи трансформацію “перенесення негативної частки”:

1. Я вважаю, що його сім’я не буде заперечувати. 2. Гадаю, вона не буде заперечувати. 3. Думаю, вони не хотіли зробити якусь шкоду. 4. Думаю, у цьому не було потреби. 5. Гадаю, він мене не знає. 6. Думаю, Ви були не дуже щасливі. 7. Гадаю, цього недостатньо. 8. Гадаю, ти не будеш винити мене, адже я продав тільки те, що належало мені. 9. Думаю, цього я витримати не можу. 10. Якби то була не вона, я гадаю, що й взагалі б не помітив, що підлога у галереї нахилилася. 11. Гадаю, тоді я не зрозумів, що він мав на увазі.

22. Переклад речень моделей “Серед + іменникова група + можна назвати...” та “Серед + іменникова група + є...”

Українські речення таких моделей перекладаються українською мо-

вою звичайно англійськими реченнями із дієсловом присудком “include”, в якому українська прийменниково-іменникову групу трансформовано в англійську іменникову групу, що виконує функцію підмета, наприклад:

Серед запобіжних заходів можна назвати ретельне проектування та експлуатацію електромереж.

Preventive measures include careful design and operation of power networks.

Серед довгострокових заходів – проекти збереження води та будівництво резервуарів.

Long-term measures include water conservation projects and the construction of reservoirs.

Серед симптомів – загальна слабкість, недостатній кровообіг та низький кров'яний тиск.

Symptoms include weakness, circulatory insufficiency, and low blood pressure.

Завдання 71. Перекладіть речення, звертаючи увагу на необхідність вживання в англійському перекладі дієслова-присудка *include*:

1. Серед захисних заходів – носіння захисного одягу та обприскування зон відпочинку інсектицидами. 2. Серед симптомів – відсутність координації рухів, загальна слабкість та порушення зору. 3. Серед запобіжних заходів – використання електронних трубок замість напівпровідників та металевих кожухів, що накривають електронні деталі, і переконуювання електросхем. 4. Серед симптомів – швидкий рух очима, потовиділення та високий кров'яний тиск. 5. Серед провідних методів відбору – проведення письмового іспиту, аналіз анкетних даних та співбесіда. 6. Серед звичайно фіксованих причин смерті – природна смерть, нещасні випадки, самогубство та вбивство. 7. Серед симптомів – зменшення спонтанних рухів та збільшення тону м'язів. 8. Серед паразитів – багато вірусів та бактерій. 9. Серед цих прав – контроль за власністю та рівністю можливостей у сферах освіти та найму на роботу. 10. Серед відомих італійських режисерів – Бернардо Бертолуччі та Ліна Вертмюллер. 11. Серед інших експресіоністів – австрійський художник Оскар Кокошка, французький маляр Жорж Руо, французький художник литовського походження Хаїм Сутін та американський художник Макс Вебер. 12. Серед інших відомих романістів ХХ ст. – Ентоні Пауелл, Айріс Мердок, Ентоні Берджесс, Джон Ле Карре та Вільям Голдінг, який у

1983 році Нобелівську премію з літератури. 13. Серед інших заходів, що звичайно рекомендуються – піднесення ролі грамотності як суспільної цінності та розширення програм навчання для працюючих. 14. Серед інших методів – хімічне відновлення та використання надзвичайно високих температур.

23. Використання у перекладі фраз if any, if at all, if anything та if ever

а) Використання у перекладі фрази if any

Дуже важливим для перекладача є вміння вживати в англійському перекладі такі словосполучення, як if any (at all), if at all, if anything та подібні. Слід знати, які українські слова та словосполучення і в яких реченнях перекладаються такими словосполученнями. Розглянемо спочатку контекстуальні умови вживання квазіпідрядного еліптичного речення if any.

1. Такі еліптичні речення вживаються, по-перше, при перекладі слова “майже” в деяких видах українських речень, наприклад:

Я **майже** не маю часу.

I have little time, **if any**.

Отже, **майже ніхто** з цих людей не є солдатами.

Thus, few **if any** of these people today are soldiers.

Зараз в країні **майже** не лунають опозиційні голоси про бажаність інтеграції СНД.

Nowadays in the country one can hear very few, **if any**, dissenting voices on the desirability of CIS integration.

Як можна бачити, це переважно заперечні речення, де у перекладі нерідко вживається слово few.

2. Вищезначена фраза if any (та if at all) вживається також при перекладі українських умовних підрядних речень на кшталт “якщо взагалі такі є” та еліптичних речень на кшталт “а то (й взагалі *або* зовсім) (ніхто, немає *тощо*)”:

Мало хто, **а то й взагалі ніхто**, не бачив, як їхня програма може дати бажаний результат у такий незначний час.

Few people, **if any at all**, could see how their program might produce the desired result in such a short space of time.

Що стосується економічної команди уряду, то мало хто, **а то й**

As for the government's economic team, few, **if any**, want to head it –

ніхто, не хоче її очолити – це вперше за всі роки реформ.

Ніхто не може точно передбачити, які подальші угоди, **якщо такі взагалі будуть**, можна побудувати на основі цієї угоди.

Нерідко такі українські речення мають підмет, виражений займенником “мало хто” або “ніхто”.

3. Метамовленнєві підрядні речення на зразок “якщо взагалі про це (таке) можна говорити” також перекладаються фразою “if any (at all)”:

Тільки прочитавши всі його праці, читач зможе правильно оцінити, якою мірою, **якщо взагалі про це можна говорити**, його ідеї позитивно впливають на його праці.

Завдання 72 Перекладіть речення, використовуючи для перекладу певних словосполучень англійські фрази if any (at all), if anything, if at all тощо:

1. Всі хочуть консенсусу, але ніхто або майже ніхто не хоче платити за нього. 2. Самі результати виборів 1994 року становлять зараз лише науковий інтерес, тоді як насправді цікавим було б з'ясувати, які методи вони використовували, якщо взагалі вони їх використовували, для фальсифікації результатів. 3. Мало хто, а то й зовсім ніхто, не виконує указ, прийнятий урядом минулого року. 4. До кінця XIX ст. незначний наклад та зовсім незначна реклама, якщо можна взагалі про таке говорити, не дозволяли отримувати великі прибутки і не давали можливості більшості часописів проіснувати більше року. 5. Який доступ до реальності, якщо можна про це говорити, дає глядачеві чи слухачеві мистецтво, або ж яке знання продукує мистецтво, якщо про це можна говорити? 6. Ця радикальна зміна стереотипу араба пустелі завдячує багато в чому тому, що в таких суспільствах сільське господарство майже не розвинене, а то й взагалі відсутнє. 7. Відповідь на це запитання допомагає вирішити не тільки питання винуватості чи невинуватості, а й питання суворості покарання, якщо таке буде. 8. Ліва півкуля звичайно є домінуючою – причина цього, якщо така взагалі є, невідома. 9. Нам все ж достеменно

for the first time in the reform years.

No one can predict with certainty, therefore, what further agreements, **if any**, can be built on the foundations of this one.

Only by reading all his works can the reader fairly judge to what extent, **if any**, his ideas positively affect his work.

не відомо, про що йшлося у секретній шифrogramі верховного головнокомандувача, якщо така взагалі була. 10. Не варто цього копіювати, якщо ви точно не знаєте, яку стилістичну мету, якщо така взагалі є, ви хочете досягти. 11. Текст інтерв'ю був надісланий на затвердження 30 липня з умовою, що виправлення, якщо такі будуть, повинні бути подані письмово не пізніше 3 серпня. 12. Є також компанії під пагронатом державних службовців з вищих ешелонів влади, які продають зброю і які не платять, чи майже не платять, податків. 13. Однією із значних перешкод, що заважають вирішенню територіальної суперечки є те, що мало хто, а то й ніхто, з серйозних учасників сьогоднішньої дискусії є таким старим, аби знати безпосередньо самим про причини суперечки. 14. Їхня кваліфікація, якщо можна взагалі говорити у цьому випадку про кваліфікацію, була найнижчою. 15. Дуже мало хто з людей (якщо взагалі такі є) бачив колись таку його поведінку, як тоді.

б) Вживання у перекладі фрази if anything

Серед українських речень, що перекладаються англійськими реченнями із фразою if anything, можна зазначити такі:

1) речення із “скоріше (навпаки)”, “навпаки, найвірогідніше”, “цілком ймовірно (можливо)”:

У місті стали використовувати змішані патрулі міської та приватної поліції, проте це, **скоріше навпаки**, погіршило ситуацію.

Вона не старша за свою сестру, **а, навпаки, найвірогідніше, молодша**.

Цілком можливо, тобі треба вибачитися.

2) речення, що містять фразу “у будь-якому разі”:

У будь-якому разі, ціни на промислові товари стали менш, а не більш конкурентноспроможними, значною мірою внаслідок реклами у засобах масової інформації.

Він сказав, що уряд не може

The city has started mixing private police with their regular patrols, but this has, **if anything**, made the situation worse.

She is not older than her sister, **if anything** she is younger.

If anything, you ought to apologize.

If anything, industrial prices became less rather than more competitive, in no small part as a result of mass-media advertising.

He said that the government cannot be a debating club. **If any-**

бути дискусійним клубом. У будь-якому разі, зараз в уряді вже не буде економічних дискусій.

3) речення із словом “безперечно”, “зовсім” або “насправді”:

Вони вважали за краще триматися далі від політики, проте безперечно були декадентами-вільнодумцями, а не такими собі всім незадоволеними стариганами-ретроградами.

На жаль, геніальність не є гарантією проти природних людських вад, таких як жорстокість та егоїзм, які, безперечно, нерідко зустрічаються разом.

Неважко помітити, що освіта, інтелект та енергія мало що насправді значать у плані наближення носіїв цих рис до мас.

4) вставні речення моделі “якщо взагалі щось + дієслово-присудок”:

Числа мало що значать, якщо взагалі щось значать, коли мова заходить про мистецтво.

5) речення з частками “тільки” або “навіть”:

З часів його обрання президентом Радянського Союзу 3-тнім народних депутатів, а не шляхом загальних виборів, Горбачов відчував себе невпевнено, і ця невпевненість тільки зростала з його переходом на сторону тих, яких тоді називали “правими”, з поверненням до репресивної жорсткої політики.

Молдавани, можливо, вважали себе пригнобленими великим поганим російським братом, проте те, як вони поводитися з гагаузами, було навіть ще гірше.

thing, now there will be no economic debate in the government.

They preferred to steer clear of politics, but were, if anything, decadent free-thinkers, and not your old, grumpy sticks-in-the-mud.

Unfortunately, being a genius is no guarantee against natural human vices such as cruelty and selfishness; if anything, the two often go together.

It is not very difficult to notice that education, intellect and energy do little if anything to endear the bearers of those qualities to the masses.

Numbers mean little if anything when it comes to talking about art.

Ever since his election as president of the Soviet Union by the Congress of People's Deputies rather than in a national vote Gorbachev felt insecure, and that insecurity grew, if anything, with his switch to what was then called “the right,” with a return to repressive, hard-line policies.

Moldavians may have thought themselves to be oppressed by the big bad Russian brother, but the way they treated the Gagauzi was, if anything, worse.

б) іноді питальні речення із часткою “ж”, де безпосереднім англійським відповідником цієї частки є anything:

Скажімо, “Бенк оф Америка” Say, the Bank of America can buy some average-size bank but what, if a хто ж купить “Бенк оф Америка”? anything, will buy the Bank of America?

Завдання 73. Перекладіть речення, застосовуючи у перекладі, де це доречно, фразу if anything:

1. У всякому разі, вода сьогодні тепліша. 2. Погода була скоріше холодною. 3. Ейндховенська команда, з іншого боку, безперечно, трохи покращила свою гру порівняно з минулим сезоном. 4. Заяви уряду про виділення цьому місту коштів на розвиток і розмови про проекти вільних економічних зон є, принаймні, непереконаливі. 5. У всякому разі, він тут на моє запрошення. 6. Безперечно, мітинг виявився подією ще більшого піднесення, ніж раніше. 7. До речі, коли я вирішив піти у політику, я сказав собі, що у всякому разі я принаймні напишу книгу. 8. Це, безперечно, зміцнює позиції бюрократів та заважає промислового розвитку. 9. Література як така тільки збільшила свою роль потужної моральної сили в нашому суспільстві. 10. Справді, Верховна Рада обумовлювала приєднання України до цієї міжнародної угоди кількома умовами, у всякому разі уможливаючи “взяти свої слова назад”. 11. Цей прикметник майже зовсім не має стосунку до означеного іменника. 12. Буде президентське вето. А що буде далі і чи буде взагалі? 13. У всякому випадку, Горбачов посилив сподівання на життя без президентського свавілля. 14. Лише два роки тому українські лікарі майже нічого не знали про нашу продукцію. 15. І, взагалі, вони не мають на меті мати справу виключно із співвітчизниками: у всякому разі, ти не подаси позов на співвітчизника до арбітражного суду. 16. Навпаки, його брутальний напад, певно, тільки посилив рішучість президента домогтися саме такої передачі влади. 17. Їх поведінка була, безперечно, досить нехлюйською. 18. Більше того, це аж ніяк не програма дій. 19. Які ж ми люди, що не можемо вибрати правильний курс? Безперечно, ми цілком заслуговуємо на бідність та приниження! 20. Сьогодні ти, безсумнівно, менш балакучий, ніж звичай-

но. 21. Ця тиша була, безперечно, гірше галасу. 22. Чи він не має глузду? Зовсім навпаки. 23. Їм потрібно точно знати, чому ти написав записку і що ти просиш (якщо просиш) їх зробити.

в) Застосування у перекладі фрази **if at all**

Підрядні умовні речення із прислівником “взагалі” та речення, що починаються словами “чи взагалі”, нерідко перекладаються англійськими еліптичними реченнями **if at all**:

Він заплатить тобі наступного року, **якщо взагалі** заплатить. He will pay you next year **if at all**.

Як швидко ці задуми будуть реалізовані, **і взагалі, чи будуть вони реалізовані**, залежить від багатьох чинників. How soon they will be realized, **if at all**, depends on many factors.

Ситуація з правами людини, **якщо взагалі** поліпшилася, то зовсім незначно. Human rights conditions have improved, **if at all**, only marginally.

До речі, так само перекладаються на англійську мову й українські речення, що починаються з “а то й...”:

Однак мало хто в цій країні може дозволити собі на обід кожного дня м'ясо, і це, безперечно, зрозуміло, тому що в середньому місячна зарплата становить 20 доларів, яких вистачає, **а то й зовсім не вистачає**, на те, щоб купити лише шість кілограмів баранини. However, far from everybody in the country can afford meat on their tables every day, and certainly not with an average monthly pay of 20 dollars, sufficient for only buying five or six kilograms of mutton, **if at all**.

Завдання 74. Перекладіть речення, використовуючи у відповідному місці еліптичне речення **if at all**:

1. Якщо він взагалі прийде, то прийде вчасно. 2. Закон про рекламу буде корисним, якщо взагалі це можливо, тільки у зараз звичних стосунках на всіх рівнях. 3. У Китаї, Японії та інших азійських країнах буддизм впливає на управління, якщо взагалі можна говорити про такий вплив, переважно через переконання. 4. Він напише вам завтра, якщо

взагалі буде писати. 5. Що стосується дієтного голодування, то до цього небезпечного заходу слід вдаватися, якщо взагалі це варто робити, лише під суворим медичним наглядом. 6. Високоякісне морозиво щільніше і менш насичене повітрям. Для його виробництва використовуються свіжі натуральні продукти й харчові добавки у розумній кількості, а то й не застосовується жодних добавок. 7. Ця хвороба звичайно характеризується набряканням горла та болями у горлі, кашлянням та неможливістю говорити голосно, а то й неможливістю говорити взагалі. 8. До аристократів, багатих та інтелектуалів ставилися зневажливо і їх презирливо називали “колишніми”. У цьому “славному новому світі”, що будувався, їх ледь зносили, а то й не зносили зовсім. 9. Взимку на дні моря скумбрія живиться небагато, а то й взагалі не живиться. 10. Коли тема десятирічних роковин згадувалася у розмові, якщо взагалі вона згадувалася, у цьому був присмак суму. 11. Сьогодні ця фраза використовується іронічно, а то й взагалі не використовується. 12. Хоча ОУН та інші націоналісти думали інакше, все ж важко повірити, що люди з Луганська чи Сімферополя, де немає українських шкіл і майже зовсім не говорять українською мовою, можуть підтримати послідовників Степана Бандери.

г) Переклад словосполучень та підрядних речень за допомогою еліптичного підрядного речення **if ever**

Ціла низка українських словосполучень та підрядних речень певних моделей перекладається англійським сполучно-прислівниковим словосполученням, що виступає як еліптичне підрядне умовне речення **if ever**. Нижче наводяться основні з таких моделей словосполучень і речень:

1) “а то й зовсім ніколи”:

Однім з вражаючих моментів, що його виявляє доповідь, є те, що переслідувані віруючі рідко, **а то й зовсім ніколи**, не становили явної політичної загрози режиму, який їх придушував. One of the most striking things the report demonstrates is that persecuted believers rarely **if ever** represent an explicit political threat to the regime that represses them.

2) “якщо й + дієслово + то дуже рідко”:

Він **якщо й** буває тут, **то дуже рідко**. He is seldom **if ever** a visitor.

Лисиці, якщо й стають ручними, то дуже рідко.

3) “майже (зовсім) не”:

Дикі собаки, криси, миші та птиці майже зовсім у метро не зустрічаються.

“Батько французького сюрреалізму” Роже Вітрак створив п’єсу, що була настільки зухвалою як за змістом, так і за формою, що протягом десятиліть майже не ставилася.

4) “дуже (рідко тощо)”:

Наші дипломи з права дуже рідко визнаються на Заході.

Великі відомі тур-оператори дуже рідко користуються послугами цієї авіалінії.

5) “якщо взагалі такий (він) + присудок”:

У цей момент Америка стежить за судом над Кеворкяном, який займався евтаназією. Лікар-вбивця, якщо таке взагалі можливе.

Вартість опалення у квартирах, якщо вони взагалі опалюються, встановлено в розмірі 1,6 гривні за квадратний метр.

6) “та й чи + присудок”:

Я не знаю, коли повернуся – та й чи повернуся – знову.

Завдання 75. Перекладіть речення, використовуючи словосполучення if ever там, де це доречно:

1. Континентальна совка (*Athene noctua*) вже деякий час прижилася в Англії, де вона майже зовсім не зустрічалася на волі. 2. Всі ці гарні речі потрібно було відвоювати, якщо це вдасться, у своїх сучасників.

Foxes are seldom if ever tamed.

Stray dogs, rats, mice and birds are very rarely spotted down in the Metro, **if ever.**

The “father of French surrealism” Roger Vitrac had created a play that was so provocative in both content and form that for decades it was rarely, **if ever,** produced.

Our legal degrees are seldom **if ever** acknowledged in the West.

Big-time operators rarely **if ever** rely on this airline.

At the moment America is following the trial of Dr. Kevorkian, who practised euthanasia. A medic murderer **if ever there was one.**

The cost of heating in flats, **if it is ever supplied,** is scheduled to be 1,6 hryvnias per square meter.

I don’t know when I’ll be back – **if ever** – again.

3. Лише у таких випадках йому вдавалося “щось взяти”. 4. Я буду вивчати курс хімії, поки ти не вирішиш, коли приїхати, якщо взагалі ти захочеш приїхати. 5. Ця птиця переважно живе на узбережжі моря і майже зовсім не пірнає глибше 1 метра. 6. Прості люди не знали, коли може знадобитися його армія, і чи взагалі вона може бути потрібна. 7. Ще ніколи нічого подібного я не чув! 8. Суспільство, де панує сегрегація – це таке суспільство, де представники різних рас рідко вступають у контакт як рівні один з одним, а то й ніколи не вступають. 9. Не дивлячись на той факт, що цих риб дуже рідко можна побачити у відкритих водах, вони широко розповсюджені, можливо, завдяки існуванню широкої системи підземних каналів. 10. Здорові вовки дуже рідко нападають на людей. 11. Однак це поняття екологічного розквіту стосується ідеальної держави, яка навряд чи існує у природі. 12. Майстерно врівноважуючи похмуру і радісну, він викликає любов до свого краю, яку навряд чи можна було зустріти. 13. Та все ж Громадянська війна у США вперше випробувала ідеї та теорії, що навряд чи коли були б випробувані у Старому світі – відокремлення церкви від держави, суверенність народу, писана конституція тощо.

24. Вживання абсолютної конструкції у перекладі

Вступ

Абсолютні конструкції характерні для англійського письмового мовлення і зовсім не характерні для усного мовлення. Оскільки в українській мові таких конструкцій немає, то перекладачі нерідко уникають їх вживання у перекладі. Разом з тим, вживання абсолютних конструкцій у перекладі на англійську мову додає перекладу автентичності. У подальших параграфах розглядаються такі випадки, як наведені нижче, де у перекладі з української мови на англійську доцільно вживати абсолютні конструкції із початковим прийменником *with* та Participle I і II:

Кон’юнктура ринку постійно змінюється, і тому наївно базувати свої розрахунки на сталих параметрах офіційних даних.

Оскільки відкрита опозиція партійному курсу була немож-

With the market constantly changing, it is naive to base calculations on the stable parameters of official data.

With open opposition to the party line impossible, defense of

лива, то захист української мови і культури здійснювався приховано – через поезію, що підносила рідну мову, шляхом скарг на те, що неможливо знайти україномовні підручники, та закликів щодо передплати україномовної періодики.

Деякі викрадення літаків мали суто фінансову підставу, коли повітряні пірати вимагали великих сум викупів за недоторканність пасажирів та членів екіпажу.

Музика й тексти композицій – Бенні Андерсона та Бйорна Ульвеуса, постановку здійснено на основі книги Кетрін Джонсон.

Кількість тяжких злочинів зростає із року в рік, а центральний уряд не поспішає вживати ефективних заходів.

а) Вживання у перекладі абсолютної прийменникової конструкції з Participle II

1) Абсолютна конструкція з Participle II вживається замість підрядного означального речення у складнопідрядному реченні. Такі підрядні речення займають, як правило, кінцеву позицію і звичайно вводяться за допомогою “який”, “що”, “коли” та “де”:

У тому ж джерелі зазначається, що на той час на деяких кораблях встановлювалося дві щогли, на кожну з яких ладнався парус.

Останнім різновидом морського поршневого парового двигуна, який надалі став використовувати-

the Ukrainian language and culture was usually expressed indirectly – through poetry extolling the mother tongue, complaints about the unavailability of Ukrainian-language textbooks, and calls for subscription to Ukrainian periodicals.

Some skyjackings were purely financially motivated, with the skyjackers calling for huge ransom payments in exchange for ensuring the safety of the passengers and crew.

With music and lyrics by Benny Andersson and Bjorn Ulvaeus, the production is based on a book by Catherine Johnson.

With major crimes mounting yearly, the central government does little about it.

The same source indicates that by this time some ships stepped two masts, with a sail hoisted on each.

The final form of the marine steam reciprocating engine, which was to be adopted in the latter half of the 19th

ся, починаючи з останньої половини XIX сторіччя, був двигун із триразовим або чотириразовим розширенням, де циліндри розташовувалися вертикально стосовно з'єднувальної тяги та колінчастих валів.

Більшість чаш і ваз із Сонгу покриті переважно одноколірною поливою, що вкриває видавлений або вирізаний орнамент.

Німеччина була утворена на федеративній основі, коли певні повноваження залишалися за федеральними землями.

2. За допомогою абсолютної конструкції з прийменником *with* можуть перекладатися також підрядні речення причини або мотивації у складі українського складносурядного речення. У таких випадках українське підрядне речення звичайно передує головному реченню:

Оскільки Австрію ретельно не допускали до німецьких справ, у 1867 році Бісмарк створив Північнонімецьку конфедерацію, об'єднавши північнонімецькі землі під егідою федерального уряду із домінуванням Пруссії.

3. Абсолютна препозитивна конструкція (особливо з предикативом) вживається також при перекладі другого компоненту складносурядного речення, що звичайно вводиться сполучником “а”:

Тим не менш, на країни, що розвиваються, припадає більше половини світового споживання добрив, а Китай є світовим лідером у споживанні хімічних добрив.

Скотарство, головним чином м'ясне та молочне, переважає в

century, was the triple- or quadruple-expansion engine with its cylinders placed vertically above the connecting rods and cranks.

Most Song bowls and vases are covered with largely monochromatic glazes, with decoration often incised or impressed under the glaze.

Germany was organized on a federal basis, with certain powers reserved to the states.

With Austria carefully excluded from German affairs, Bismarck formed (1867) the North German Confederation, uniting the northern German states under a federal government dominated by Prussia.

Nevertheless, more than half of the world's consumption of fertilizer occurs in the developing countries, with China the world's leading user of chemical fertilizer.

Livestock farming, mainly for beef and dairy products, prevails in lowland

низи́нних місцевостях, а вівчарство areas elsewhere, with sheep farming переважає у гірських місцевостях. **ming predominant on higher ground.**

Завдання 76. Перекладіть речення, вживаючи абсолютну дієприкметникову конструкцію із Participle II із прийменником *with*:

1. Внаслідок пожежі загинуло 56 чоловік, а 38 поки що вважаються зниклими без вісті. 2. Судячи з документів, помешкання були під капітальним ремонтом лише два роки тому, і була встановлена нова сантехніка. 3. Бريدж популярний у всьому світі, і відповідні клуби відкриті у всіх великих містах. 4. Фламандські художники, такі як Ганс Мемлінг, звичайно малювали такі портрети, де натурщик сидів перед вікном, що відкривало мікроскопічно докладний вид на фламандський ландшафт. 5. В одноблокових стереомагнітофонах, де все розташовано на одній монтажній панелі, якість звуку приноситься у жертву простоті монтажу та меншій вартості. 6. Однак розробляються й інші лазерно-оптичні технології, де оптичні волокна вже використовуються для передачі інформації по багатьох мережах. 7. Ця конструкція має Y-подібну форму, в якій місця, де відбувається об'єднання антигенів, розташовані на кінцях гілок Y-подібної конструкції. 8. Через хвилину ми побачили голову kota, який в зубах міцно тримав таргана. 9. Ця експозиція охоплює новітню історію Італії, а фотографії взяті з європейських музеїв та зібрань видавництва "Алінарі". 10. Згідно з даними, наведеними Коляденком, на 1 квітня у країні було 2041 банк і 4660 їх зареєстрованих філій. 11. Маючи впалі щоки, він виглядає жалюгідним.

б) Вживання у перекладі абсолютної прийменникової конструкція з Participle I

Багато в чому умови вживання у перекладі абсолютних прийменникових конструкцій з Participle I подібні до зазначених вище. При перекладі абсолютна конструкція з Participle I, що вводиться прийменником *with*, вживається переважно у таких випадках:

1) коли в українському реченні описується вигляд або поведінка об'єкту або внутрішній стан людини, що позначаються підметом речення:

Діючи за таким переконанням, він Acting on this belief, he designed сконструював будинки, що пізніше the houses that were to win him

принесли йому світову справу. Його international renown. His "prairie houses" were horizontal, with rooms тальне розташування, коли кімнати merging in a continuous open зливалися в один безперервний відкритий простір. space.

2) якщо у головному реченні складнопідрядного речення із означальним підрядним реченням, що вводиться сполучним словом "коли", міститься фрагмент, який вимагає розчленованого пояснення:

Вони також визнали, що шляхом They also recognized that by регулювання вітрил корабля відносно повздовжньої лінії, корабель може тримати інший курс, ніж той, коли вітер дме ззаду. adjusting the angle of a ship's sails relative to the fore-and-aft line, the ship could hold a course other than one with the wind blowing from behind.

3) коли в українському складносурядному реченні є кінцевий приєднувальний компонент, що вводиться сполучником "а":

Однак у 1888 році німецький In 1888, however, a German іммігрант, якого звали Еміле Берлінер, продемонстрував працюючий "грамофон", де звукові коливання записувалися на спіральну доріжку на поверхні пластинки, а писець коливався не з боку в бік, а вгору-вниз. immigrant named Emile Berliner demonstrated a working "gramophone" in which sound waves were engraved in a spiral groove on the surface of a flat disc, with the stylus vibrating from side-to-side rather than up-and-down.

Палеолітичний розподіл праці The Paleolithic division of labor зберігся й у неолітичному періоді, коли чоловіки пильнували за стадами тварин, а жінки поралися на грядках. persisted into the Neolithic Period, with men tending herds of animals and women managing garden plots.

Завдання 77. Перекладіть речення, вживаючи абсолютну конструкцію з прийменником *with* та Participle I:

1. Збільшення потужності двигунів збільшило потужність гвинтів. Незабаром кораблі стали споряджатися кількома двигунами, кожний з яких мав власний гвинт. 2. Вертикальна інтеграція, коли кінокомпанії володіють кінотеатрами, де демонструються їхні кінофільми, становила

комерційну основу кіновиробництва у наступні 30 років. 3. Обробка каменів, плетіння корзин, кераміка та металургія були високорозвиненими ремеслами, традиції яких сягали в окремих випадках найдавніших часів. 4. У більшості випадків діти у системі освіти Великобританії переходять із початкової до середньої школи у віці 11 років, а деякі місцеві власті переводять дітей у віці 12 або 13 років. 5. Головним природним ресурсом, що видобувається у Мексиці, є нафта, виробництво якої у середині 1990-х років сягало 120 млн. тонн на рік. 6. У віртуальній студії диктори сидять у повністю голубих кімнатах, де розташовані сучасні комп'ютерні робочі станції, які створюють середовище, що його бачать глядачі. 7. Більшість космічних кораблів було запущено США та СРСР, останній з яких здійснив більше половини успішних запусків. 8. З 1960-х років такі види вистав мали свої періоди популярності, а особливо популярні викликали підробки. 9. Такі землетруси звичайно менші за ті, що відбуваються у зоні заходу однієї плити під іншу, і їх сила рідко перевищує 8 балів. 10. Вік всесвіту було зменшено до меж 10–20 мільярдів років, а деякі останні вимірювання вказують на нижню межу, що дорівнює всього 8 мільярдів років. 11. Кожна постановка мала своє унікальне стильове та сценічне вирішення, а останнє часто базувалося на найновітніших технічних досягненнях. 12. У деяких еліптичних галактиках формування зірок тривало лише кілька сотень мільйонів років, і практично нічого не відбувалося протягом решти їх життя терміном 15 мільярдів років. 13. Однак, більшість сільського населення становлять не фермери – а фермери складають лише незначний відсоток усього населення. 14. Фактично в Італії існує двоступенева система, коли уряд має загальнодержавну некомерційну радіомережу “Радіотелевізійне Італіяна” (RAI), а численні невеличкі місцеві станції виступають в якості служб альтернативного мовлення. 15. Соціальна система цих видів гнучка – особи визначають і залишають свою територію у відповідності із змінами у виробництві нектару та кількістю тих, хто зазіхає на територію. 16. Штутгартський балет, історія якого починається десь у 16 ст., знову набув популярності за керівництва Джона Кранко. 17. Через це останнє право виникли деякі тертя між видавцями та літературними агентами, оскільки видавці хотіли зарезервувати за собою можливі цінні права на видавництво в електронному форматі, а автори та агенти хотіли утримати ці права на випадок продаж у майбутньому. 18. Засідання ради, де

кожний член має один голос, проводяться двічі на рік і рішення вона ухвалює простою більшістю. 19. Тим часом тоді, коли Великобританія вела боротьбу не на життя, а на смерть, Японія закликала британців закрити бірманський шлях постачання до Китаю. 20. Тутмос все ж встановив ефективне управління імперією, де його намісники контролювали іноземних васалів. 21. Іноземні видавничі права стають важливим чинником у видавництві: за деякими оцінками, прибуток великого видавництва від продаж за кордоном може становити по деяких книгах до 40 відсотків від загальної суми прибутків. 22. На вдосконаленій шкалі Меркаллі заподіяна у певному місці шкода від землетрусу вимірюється балами від 1 до 12, де 12 бал позначає суцільне руйнування. 23. Наприклад, розглянемо великий вантажний потяг, що стоїть на місці, вагони в якому подібні до електронів у провіднику. 24. Лондон – найважливіший промисловий центр Великобританії, де переважають легка промисловість та виробництво товарів широкого споживання. 25. У 1991 році виробництво електроенергії досягло 455 мільярдів кіловат, з яких на ядерну енергію припадає 70 відсотків із загального обсягу виробництва. 26. Варіювання кольору шкіри людей, відтінки якої бувають від чорної до рожево-білої, має генетичну основу. 27. Серед балістичних ракет, що запускаються з поверхні землі, є міжконтинентальні балістичні ракети (МКБР), дальність польоту яких становить 8 тис. км. 28. Головною сільськогосподарською культурою у Мексиці є маїс, виробництво якого становить приблизно 10 мільйонів тонн на рік. 29. Протягом більшості років Нідерланди мають позитивний торговельний баланс, і експорт за вартістю трохи перевищує імпорту. 30. З 900 р. по 1400 р. існувало багато таких поселень, населення яких складало від кількох сотень до кількох тисяч людей.

в) Вживання у перекладі абсолютної безприменникової конструкції

Однією з синтаксичних особливостей англійської мови є наявність абсолютних безприменникових конструкцій. При перекладі з української мови на англійську перекладачі повинні використовувати такі конструкції, для чого потрібно знати умови їх використання. Такі конструкції у перекладі звичайно вживаються переважно у двох випадках:

1) при перекладі дієприкметникових та дієприслівникових зворотів, безпосередніми відповідниками яких в англійській мові є абсолютні безприйменникові конструкції, наприклад:

Він сидів, **спершись спиною об стіну.** He sat, **his back against a wall.**

Він втупився поглядом в одну точку, **розкривши рота.** He stared, **his mouth open.**

Він посміхався їй услід, **все ще стоячи на цегляній стіні і підперши обличчя рукою.** He was smiling after her, **his foot still up on the brick wall, his face still resting on his hand.**

2) при перекладі складносурядних (або, значно рідше, складнопідрядних речень, особливо з підрядним означальним реченням) або низки двох чи більше незалежних речень, де одне з речень (або підрядне речення) виступає безпосереднім відповідником англійського абсолютно безприйменникового звороту, наприклад:

Раптом вона повернулася і глянула на нього. **Її обличчя було темним від гніву.** Suddenly she turned and faced him, **her face dark with anger.**

Її очі були великі й темні, а її рот – як пелюстки троянди. Her eyes were large and dark, **her mouth a splash of rose.**

“Я у небезпеці”, повторював він голосом, що ставав істеричним. “I am in no danger,” he repeated, **his voice breaking hysterically.**

Іноді абсолютним безприйменниковим зворотом можуть перекладатися словосполучення в українському реченні, що викопують функцію обставини:

Тремтячою рукою він простягнув пляшку. He held out the bottle, **his hand shaking.**

Завдання 78. Перекладіть речення, застосовуючи абсолютний безприйменниковий зворот:

1. Притуливши щоку до холодного дерева, він дивився вдалину мілко-го озера. 2. Вона піджала губи, очі її блискали. 3. Одарка глянула на Якова, широко розкривши очі. 4. “Як вам заманеться”, сказала Олена таким тоном, що міг підкорити найжорстокіше створіння, крім того, що було перед нею. 5. Він стояв один посеред квадратних столів, засунувши руки у кишені. 6. “Ти...”, прошипів Андрій. Його невидимість щезла

і сили стали повертатися до нього. 7. Вона простягла руку до нього, широко розчепіривши пальці. 8. Певний час вони дивилися на неї великими очима, що повільно оглядали її зверху донизу. 9. “Одна хвилина тридцять секунд”, пробурмотів Петько, охопивши голову руками. 10. Він підвів погляд. Очі його засвітилися. 11. Жінка посла зойкнула, широко розкривши очі від здивування. 12. Ївка повернулася до нього. В її очах блищали сльози. 13. Тореадор зробив крок у напрямку бика, від відчаю стиснувши пальці в кулаки. 14. Борис стояв у дверях. Його зіниці стали величезними. 15. Вона сиділа у кутку, розкривши рота. 16. Він метушився й тут, і там, і його рожеві очі виблискували. 17. Його знову било і голос його був пронизливий. 18. Він почав наступати на капітана, стуливши губи у тонку лінію. 19. Він посміхнувся, і щоки його залилися рум'янцем. 20. Вона притулилася до нього, вдоволено поклавши голову на його груди. 21. Артур стояв мовчки, із зневіри хитаючи головою. 22. Пілот зупинив весь рух стосовно космічного корабля “Оппенгеймер”, і на цьому його робота закінчилася. 23. Рівень інфляції в цьому році становить 7,5%, що на 9% менше передбачуваного показника. 24. Сьогодні існує приблизно 1675 скаутських клубів, кожний з яких укомплектований професійними штатними працівниками. 25. Протягом 4 наступних років Байрон купався у вирі слави і написав низку дуже успішних казок-поем, кожна з яких має романтичне східне тло.

25. Переклад речень з великою групою підмета

Велика група підмета речення – це група підмета, що складається приблизно з чотирьох-п'яти та більше слів. Хоча в українських реченнях велика група підмета зустрічається не часто, вона все ж достатньо поширена.

В англійських реченнях велика група підмета поширена значно менше, оскільки для англійського мовлення характерною є дія принципу структурно-кількісного переважання складу групи присудка над групою підмета: група присудка повинна бути більшою (за кількістю слів), ніж група підмета. Тому для збільшення групи присудка повинна застосовуватися певна структурна трансформація. Так, при порядку слів “підмет-присудок” дуже рідко вживаються однослівні присудки – перевага віддається перифрастичним засобам позначення простої теперішньої або

минулої дії (не He sang, а He sang a song, He was singing, He sang well), що дозволяє надати додаткової ваги групі присудка. Типовими засобами збільшення групи присудка є фразові дієслова та складні іменні присудки.

Як відомо, в англійській мові більш важлива інформація міститься у кінці речення (так званий комунікативно-інформаційний принцип “кінця речення”). Відповідно, група підмета повинна бути кількісно меншою, ніж група присудка. Отже, група присудка повинна бути довшою (більшою у плані кількості слів) за групу підмета.

В українській мові порядок членів речення значно менш фіксований, ніж в англійській мові, де переважним порядком головних членів речення є “підмет – присудок”. Через це виникає досить складна проблема перекладу тих українських речень, в яких є поширена група підмета, що складається приблизно з 5 та більше слів.

В англійській мові через стилістичні, комунікативно-інформаційні та перцептивні причини група підмета не повинна бути великою, тобто складатися із великої кількості слів (приблизно 5 і більше, хоча в англійському мовленні вживаються підмети, що складаються із більше ніж 5 слів).

Існує щонайменше 7 поширених способів уникнення використання великої групи підмета, розташованої перед присудком, та розвантаження великої групи підмета при перекладі на англійську мову:

1) Вживання у перекладі речення конструкції “There is (are)...”, де there виступає як формальний підмет, а смисловий підмет йде після дієслова-присудка:

У 1909 році існувало 37 міжурядових організацій та 176 міжнародних неурядових організацій.

В Ізраїлі спостерігається великий інтерес до цієї кримінальної історії, пов’язаної із стародавніми рукописами, що оцінюються у 300 млн. американських доларів.

Було також чимало людей, кого я пізніше почав називати “красивими обличчями”, освітленими розумом і духовністю.

In 1909 there were in existence 37 intergovernmental organizations and 176 international non-governmental organizations.

There is great interest in Israel over this criminal story which concerns ancient manuscripts estimated at \$300 million.

There were also quite a few people whom I later learned to call “beautiful faces” lit up with intelligence and spirituality.

Такий спосіб перекладу українських речень з великою групою підмета звичайно використовується у тих випадках, коли присудок українського речення виражений дієсловами існування (“бути”, “існувати” тощо), а також на зразок “спостерігатися”.

Дещо подібною конструкцією “Here is (are)...” перекладаються українські речення, що починаються з вказівного займенника “ось”:

Ось тут і виникає головне питання: а чи існує така річ?

Ось конкретний приклад: кілька днів тому наші прикордонники брали участь у зустрічі у Львові, на якій були присутні командувачі прикордонних військ країн СНД.

Ось лише кілька прикладів співпраці цієї фірми з українськими партнерами.

2) Використання речень із формальним підметом it, де смисловий підмет йде після присудка:

Досить легко сплутати поняття “одна річ спричиняє іншу” та “одна річ йде за іншою”.

Наприклад, завдяки способу зберігання інформації у телефонній книзі легко знайти телефонний номер, якщо відоме прізвище абонента.

Такий спосіб перекладу українських речень з великою групою підмета нерідко використовується у випадку тих українських речень, що містять предикативний прислівник (“легко”, “важко”, “дивно”, “важливо” тощо), який передує звороту із неозначеною формою дієслова.

3) Використання “розщепленого” підмета (“розщеплений” підмет – це іменникова група з правостороннім означенням (яке виражається прийменниково-іменниковим словосполученням, інфінітивним або дієприкметниковим зворотом чи підрядним означувальним реченням), що скла-

Here is where the central question arises: “Is there such a thing?”

Here is a concrete example: a few days ago our frontier-guards participated in a meeting in Lviv attended by the commanders of the frontier troops of the CIS countries.

Here are but a few examples of the firm’s cooperation with Ukrainian partners.

It is rather easy to confuse the notions “one thing causes another” with “one thing follows another.”

For example, because of the way information is stored in a phone book, it is easy to find a phone number if the name is known.

дається з двох частин, одна з яких (звичайно менша за кількістю слів) передує присудку, а інша йде за присудком):

Як наслідок, між державами-членами Світового банку виникли суперечки щодо допомоги біднішим країнам у цілому, включаючи Росію та Україну.

Почала формуватися ситуація, внаслідок якої постало питання утворення теорії міжнародних відносин того самого порядку, що й єдина теорія біології.

Такий спосіб передачі при перекладі великої групи підмета українського речення нерідко застосовується тоді, коли до складу групи підмета входить підрядне означальне речення або означальний дієприкметниковий зворот:

Було виявлено тисячі могил, де знайдено не тільки скелети, але й різноманітну зброю, ювелірні вироби і навіть шматки тканини та шкіри.

У США існує мережа електронних дошок оголошень, які з'єднані комерційними телефонними лініями і які доступні майже будь-кому, хто має комп'ютер і пристрій телефонного зв'язку, відомий під назвою "модем".

Слід мати на увазі, що в англійській мові існують певні правила розщеплення великої групи підмета, яких слід дотримуватися. Так, правостороннє означення іменника, виражене дієприкметниковим чи інфінітивним зворотом, прийменниково-іменниковим словосполученням або підрядним означувальним реченням, звичайно може відокремлюватися від іменника або іменникової групи і ставитися після присудка:

У певний період історії виникнув вид, який не тільки усвідомлю-

Subsequently disputes among member states of the World Bank arose over aid to poorer nations generally, including Russia and Ukraine.

A situation began to develop that put the question of a single theory of international relations in about the same class with that of a single theory of biology.

Thousands of graves have been discovered in which have been found not only skeletons but various kinds of weapons, jewelry, and even bits of cloth and leather.

A network of electronic bulletin boards exists in the U.S., connected by commercial telephone lines and available to almost anyone who has a computer and a telephone connection device known as a "modem."

At some point in history a species arose that was not only aware of

itself but had the capacity to be dissatisfied with itself.

Однак незабаром виникли суперечки щодо контролю над Чорноморським флотом колишнього СРСР, економічних реформ та лібералізації цін.

Коли хворому стає значно краще, то розробляється план його виписки, призначений полегшити повернення хворого у суспільство.

Можливість такої трансформації великої групи підмета українського речення (розщеплення його на дві частини, розділені присудком) зумовлена більшою гнучкістю системи членів англійського речення, зокрема, можливістю їх подвійного трактування. Наприклад, в останньому з наведених вище прикладів український означальний зворот в англійській мові може трактуватися як обставина мети, завдяки чому можна відокремити цю частину присудка і перетворити її в обставину мети, яка виражається інфінітивним зворотом.

4) Досить поширеним способом уникнення використання великої групи підмета перед присудком при перекладі на англійську мову є трансформування простого українського речення в англійське складнопідрядне речення з підрядним підметовим (що вводиться сполучними словами what або that), частотність вживання якого в англійському мовленні значно більша, ніж в українському мовленні:

Однак найперше потрібно мати знання того, як це треба робити.

Новим тут є розвиток таких методів, як дистанційний контроль.

Особливо важливо зрозуміти, як діють фундаментальні матеріальні сили.

Особливо вражає у Великобританії, як і у багатьох інших країнах,

Disputes soon emerged, however, over control of the Black Sea Fleet, formerly of the USSR, over economic reforms and the lifting of price controls.

When the patient shows sufficient improvement, a discharge plan is formulated to ease the patient's transition back into the community.

What we need in the first place, however, is the knowledge of how to do this.

What is new is the development of techniques such as remote sensing.

What is important to understand is the way fundamental material forces operate.

What is striking in Britain, as in many other countries, is the number

та кількість політиків, які походять з родин політиків. **of politicians who come from political families.**

Таким способом перекладаються англійською мовою переважно ті українські речення, де присутній певний елемент емпізи (ознаками якої є, зокрема, наявність у реченні таких слів, як “найперше”, “особливо”, “досить” тощо) або які починаються з прикметника чи прислівника.

5) Ще один спосіб уникнення вживання великої групи підмета при перекладі на англійську мову, особливо у тому випадку, коли в якості присудка в українському безособовому реченні використовується зворотне дієслово на “-ся” – це перетворення його на особове або неозначено-особове шляхом введення підметів на кшталт “one”, “we”, “they” тощо, наприклад:

Тут зустрічається велике різноманіття тварин і птахів.

Here one (we) can observe a great variety of animals and birds.

Тут спостерігається дивний парадокс: комуністи, які вбили імператора, зараз носять його портрет і стають монархістами.

Now we are observing an amazing paradox: communists who killed the emperor are now carrying his portrait and are becoming monarchists.

6) Досить поширеним способом уникнення вживання у перекладі на англійську мову великої групи підмета є застосування речень з агентивним неживим підметом та метафоричним присудком, що є частотними в англійському мовленні і відносно рідко спостерігаються в українському мовленні (докладніше про використання таких речень при перекладі з української мови на англійську див. параграф 12 цього розділу):

У листопаді 1989 року впав Берлінський мур, що довго розділяв Європу на дві частини.

November 1989 saw the fall of the Berlin Wall which had long divided Europe into two parts.

У цій брошурі розглядається 4 сфери діяльності – діалог щодо безпеки і співпраця у сфері безпеки, миротворчість, військова реформа та співробітництво у галузі науки і охорони довкілля.

This brochure examines four spheres of activity – security dialogue and cooperation, peacekeeping, defence reform, and cooperation in the areas of science and the environment.

Як можна помітити, в англійських перекладах велику групу підмета українського речення трансформовано у додаток, що стоїть після дієслова-присудка (зауважимо, що на обсяг додатка, на відміну від обсягу

підмета, в англійській мові не накладається жодних обмежень), а в якості підмета англійського речення виступає обставина (часу, місця тощо) українського речення, яка значно менша за кількістю слів, ніж підмет українського речення, і тому у перекладі цілком може передувати англійському присудку.

Такий спосіб перекладу українських речень з великою групою підмета нерідко використовується у тому випадку, коли в українському реченні обставина значно менша за кількістю слів, ніж група підмета, а присудок українського речення виражено зворотним дієсловом.

7) Менш частотним способом уникнення використання великої групи підмета перед присудком при перекладі на англійську мову є застосування інверсії – велика група підмета без змін розташовується після присудка, що стоїть в англійському реченні перед поширеним підметом:

В “Анні Кареніній” Толстого представлено галерею персонажів на чолі з самою Анною, та величезна кількість подій, в яких зайняті ці персонажі.

In Tolstoy’s Anna Karenina is represented a gallery of characters dominated by Anna herself, and a tremendous number of actions in which these characters engage.

У кінці кожної глави наводиться вибірка сучасних та корисних книг і статей.

At the end of each chapter will be found a selection of books and articles which are up to date and useful.

У наведених прикладах в англійських перекладах українських речень присудок передує підмету, як і в українських оригінальних реченнях. Така інверсія не сприймається як емпітична – вона є структурною і застосовується лише для того, щоб велика група підмета не передувала присудку.

Слід мати на увазі, що не всі види українських речень з великою групою підмета зазнають означених вище трансформацій з метою недопущення передування великої групи підмета присудку в англійському реченні. Так, виключенням з правила забезпечення переважання обсягу групи присудка над обсягом групи підмета в англійській мові є українські речення, що починаються словами “Одним з...”, при перекладі яких англійською мовою місце і характер великої групи підмета не змінюються:

Одним із потенційних джерел такої органічної дисфункції є спадковість.

One potential source of such organic dysfunction is heredity.

Однією із найсерйозніших економічних проблем Латвії є дефіцит балансу платежів по поточних рахунках.

Завдання 79. Проаналізуйте, використовуючи наведені нижче український оригінал та англійський переклад, як перекладено підмети речень, які трансформації при цьому застосовано (у тому числі й перестановки) і чому саме так вони перекладені.

Завдання 80. Порівняйте український оригінал та англійський переклад і поясніть лексичні, граматичні та лексико-граматичні перекладацькі трансформації. Якщо якесь перекладацьке рішення вам не подобається, запропонуйте своє:

Театральний портрет сторіччя

На Україні зараз створюється театральна антологія “Обличчя ХХ сторіччя”.

До 2001 року планується поставити приблизно двадцять спектаклів-портретів, що змальовують найбільш значущі постаті та події цього сторіччя.

На перший погляд видається, що проект приречений на аполілогію лиходійства: найяскравішими особистостями в історії, як правило, виступають аж ніяк не позитивні персонажі.

Це підтвердили й опитування з визначення героїв антології: у суспільній свідомості стійко лідирують політики, злочинці й актори.

One of Latvia's most serious economic problems is the deficit in its balance of current account payments.

The Century's Theatrical Portrait

Currently being compiled in Ukraine is a theater anthology, “The Face of the 20th Century.”

By 2001 some twenty portrait productions will be staged in which the expiring century's most significant figures and events will be depicted.

At first glance, the project seems doomed to justify villainy: the more significant personalities in history are typically not positive characters.

This has been borne out of polls aimed at selecting the anthology protagonists: the public consciousness persists in giving preference to politicians, criminals, and actors.

Австралійці, наприклад, думають, що їхню своєрідність краще інших передасть фаховий злодій Нед Келлі, який віртуозно грабував потяги і банки.

Німці, правда, віддали перевагу тенісисту Борису Беккеру.

Автор проекту, київський режисер і театральний менеджер Віталій Малахов вибрав історію Людини, якій властиві і зльоти, і падіння, і яка залишається єдиною реальною цінністю на Землі.

Америку в його антології буде представляти Мерилін Монро, Іспанію – Долорес Ібарурі, Францію – Марія Кюрі, Росію – Гагарін, а Великобританію – який-небудь гравець у регбі, не важливо хто, тому що розчинення індивідуальності – теж прикмета сторіччя (взнавши про ідею Малахова, п'єсу про гравця в регбі збирається написати модний драматург Едвард Томас).

Для України обраний образ Олександра Довженко, який увібрав у себе творчий досвід і трагедію національної інтелігенції.

П'єсу “Земля Довженко” щойно закінчив драматург В'ячеслав Прокопенко.

Про прокат спектаклів є домовленості з дирекціями Единбурзького, Кардиффського, Каїрського та інших міжнародних фестивалів.

Australians, for instance, are convinced that their idiosyncrasy is best conveyed by professional thief Ned Kelly who excelled at robbing trains and banks.

The Germans, though, have opted for the tennis player Boris Becker.

The project author, Kyiv director and theater manager Vitaly Malakhov, prefers the life story of the human beings who have known both ups and downs and who are still genuine assets in our world.

America is to be represented in this anthology by Marilyn Monroe; Spain by Dolores Ibaruri; France by Marie Curie; Russia by Yuri Gagarin; and Great Britain by some rugby player, it does not matter much who, for dissolved individuality is also a feature of this century (Edward Thomas, a fashionable playwright, has learned of Malakhov's idea and is now thinking of writing a play about a rugby player).

The image chosen for Ukraine was Alexander Dovzhenko, a movie director who absorbed the creative experience and tragedy of the Ukrainian intelligentsia.

The play entitled “Dovzhenko's Land” has just been finished by dramatist Vyacheslav Prokopenko.

The terms of showing the production have been agreed upon by the management of the Edinburgh, Cardiff, Cairo, and other international festivals.

Почасти тому Малахов, який тяжіє до масштабних постмодерністських пошуків на кшталт “Яго у басейні”, нової версії Шекспіра, відзначеної торік в Единбурзі, схиляється до театрального еkleктизму.

Коли, скажімо, життя Марії Кюрі стає основою для хореографічних новел на польські і французькі мелодії, то ставити їх запрошений французький хореограф Нель Клод.

На думку Малахова, для його театрального проекту всі засоби гарні: від фотографій і магнітних ліній, що створюють на екрані-заднику графічні образи, до лічильника Гейгера, що відбиває ритм спектаклю.

Проблема у Малахова одна – спонсори.

Через неї спектакль “Сталін” у постановці Роберта Стуруа (за п’есою чилійського драматурга Гастона Сальваторе, у головній ролі – Рамаз Чхиквадзе), задуманий спочатку як частина проекту за участю українців, побачать у Грузії і, напевно, не тільки там, але не в Україні.

Сталін у Стуруа хоча й не танцює, як Марія Кюрі, зате приміряє на себе маски короля Ліра, Цезаря, Ричарда і, уявіть тільки, Гамлета.

This is partly the reason why Malakhov, who has a taste for large-scale post-modernist experiments along the lines of “Iago in the Swimming Pool,” a new Shakespearean version, noted by critics at Edinburgh last year, tends to go in for theatrical eclecticism.

When the life of Marie Curie, for instance, becomes a basis of choreographic numbers danced to Polish and French tunes, invited to stage was French choreographer Nelle Claude.

As Malakhov says, anything is grist to the mill of his drama project: from photographs and magnetic lines that produce graphic outlines of images on the backdrop screen to Geiger counters beating out the rhythm of the shows.

There is just one snag - sponsors.

Because of them the production of “Stalin” staged by Robert Sturua (after the play by Chilean dramatist Gaston Salvatore, with Ramaz Chkhikvadze in the title role) and originally conceived as part of the project involving the Ukrainians will be shown in Georgia, and certainly elsewhere as well, but not in Ukraine.

Sturua’s Stalin, although not engaged in dancing in contrast to Marie Curie, makes up for that by trying on the masks of King Lear, Ceasar, Richard, and, would you believe it, Hamlet.

Ім’я постановника українських і західних підприємців привернуло, а от Сталін відштовхнув.

Не люблять спонсори й Гагаріна, що асоціюється у них із соціалізмом.

The director’s name proved enough of an attraction for Ukrainian and Western businessmen, but Stalin had the opposite effect on them.

And neither do sponsors have much liking for Gagarin whom they associate with socialism.

Завдання 81. Перекладіть речення з великою групою підмета, обравши правильний спосіб її передачі у перекладі:

1. Досить важко конкретно описати зміни, що відбуваються внаслідок старіння. 2. Сьогодні спостерігається те саме: Рікардо Мутті грає з віденським оркестром, тоді як увесь світ приїздить на фестиваль у Зальцбург. 3. Після століть переслідувань та релігійних воєн сформувалися демократичні суспільства, де існують терпимість до різних вірувань та вільні об’єднання громадян. 4. У зв’язку з такими несприятливими чинниками у післявоєнний період сформувалася велика рішучість створити моделі економічної поведінки, де майбутня стабільність та безпека поціновувалися б більше, ніж теперішнє споживацтво. 5. Важливо розрізняти масу як внутрішню характеристику матерії та силу, що її відчуває ця маса у гравітаційному полі. 6. Не пригадується жодної заяви міністра закордонних справ, де б чітко формулювалася позиція країни стосовно продажу озброєнь. 7. Суттєвим тут є питання, чи змінюється підтримка партії відносно її підтримки іншим класом. 8. Відповідно, виникає ситуація, коли монополії на прибутки можна досягти завдяки монополізації не тільки ринку, а й права інвестування. 9. Проте було лише 27 тисяч примірників цього буклету. 10. Тут особливо важливо зауважити те, що наприкінці ХІХ ст. психологія стала окремою галуззю науки. 11. Незабаром стало зрозумілим, що дипломатію можна використовувати для переслідування обох груп інтересів. 12. Важко робити якісь узагальнення стосовно європейських університетів, оскільки йдеться про різні підходи до освіти в різних країнах Європи. 13. В усіх таборах спостерігається одна й та сама картина: бідність, жахлива тиснява та відсутність елементарних побутових зручностей. 14. Нез’ясованим залишилося питан-

ня про те, як колишній Радянський Союз, а пізніше й Росія, по-новому визначили б свої відносини з державами, що, як вважається, входили та входять у сферу їх впливу. 15. Це один із способів, якими формується основа для подальших переговорів між інтелектуалами та структурами політичної влади. 16. У “Стратегічній концепції” дається характеристика стратегічної ситуації та оцінка передбачуваних проблем і ризиків у галузі безпеки. 17. Але частими бувають випадки, коли є один такий донор на декількох тих, хто очікує пересадки. 18. Важко зрозуміти, як цим стародавнім мандрівникам-дослідникам вдавалося успішно здійснювати морські мандри у таких тендітних невеличких суднах. 19. Досить часто політичних активістів відрізняє від простих людей їхня зацікавленість політикою і відчуття політичної ефективності або віра у те, що вони можуть впливати на політичні події. 20. Гірше те, що ніхто не може пояснити, що виграла країна від цієї оборудки. 21. Можна провести розрізнення між цим змінним аспектом структури і тим, що називається “глибинною структурою”. 22. Одним із ключових елементів побудови демократичної системи є стабілізація демократії. 23. Тут наводиться уривок з першого числа газети, заснованої цією молодого партією. 24. Поки що нез’ясованим залишається те, наскільки створення відомствами управлінь послабить принцип підзвітності міністра перед парламентом. 25. Одним із найскладніших завдань, що зараз, на порозі парламентських виборів, стоїть перед начальником штабу, є стримування потенційних “порушників спокою”. 26. Існують докладні загальноприйняті умовності щодо більшості офіційних способів, якими користуються країни для взаємодії. 27. Особливо важливим є те, щоб дотримання Росією загальноприйнятих міжнародних принципів пов’язувалося з її національними інтересами. 28. Там не було нічого такого, окрім щирості і доброти. 29. Після кількох років коливань була обрана модель, в якій не передбачається радикальних змін у соціальній структурі суспільства. 30. Безперечно зрозумілим є те, що будь-який діагноз вад британського уряду не може нехтувати умовами, в яких існують політичні партії Великобританії. 31. У 1977 році до Женевської конвенції від 1949 року було додано додаткові протоколи, що поширювали норми на громадянські війни та збройні повстання проти іноземних окупаційних сил. 32. У документі підтверджується висновок про те, що загроза війни в Європі практично зникла. 33. В Україні набула популярності оманлива ідея, згідно з якою

успішне економічне відродження пов’язується лише з адекватним вибором економічних засобів та прийняттям правильних економічних рішень. 34. У дослідженні зроблено висновок, що розширення Північно-атлантичного союзу буде сприяти стабільності та безпеці всіх країн євроатлантичного простору. 35. Хоча населені місцевості час від часу мали відносини між собою, все ж не існує жодних офіційних записів практики дипломатичних відносин протягом Середніх віків. 36. Ось приклад проблеми, що може зустрітися в хімічній лабораторії. 37. Його книжка повістей про українське життя під назвою “Вечори на хуторі близь Диканьки” (1831 р.) була зустрінута захопленням хором похвал. Потім вийшла ще одна збірка під назвою “Миргород”, де містилася повість “Тарас Бульба”. 38. Одна з поправок, прийнятих парламентом під час затвердження бюджету у третьому читанні, зобов’язує уряд та Національний банк вивчити питання випуску золотих монет. 39. У 1936 році було проведено плебісцит з питання приєднання району Саар до Рейху. 40. Були часи, коли я навіть перетворив це у свого роду музичний маскарад. 41. В її руці була записка від Хоми Карайми, де було написано: “Не дуже переймайся. Зателефонуй, якщо хочеш переговорити про це”. 42. Під впливом Французької революції у ХІХ ст. у Німеччині та Італії виник рух за національне об’єднання, а в Ірландії, Бельгії, Угорщині та Польщі – за національну незалежність. 43. Ось цитата з прощального інтерв’ю Генерального прокурора: “Відразу після жовтневих подій прокуратура отримала від команди президента рекомендації щодо того, як проводити розслідування”. 44. У ХVІІ ст. відбулося зростання обмежень на торгівлю. 45. Зрозуміло, у багатьох країнах, особливо у США, виникають тенденції, які не можна подолати ані демократичними, ані ринковими, ані державними регулятивними механізмами. 46. У резолюції № 1194 зазначалося, що українські власті значною мірою відповідають за невиконання своїх обіцянок та зобов’язань як члена Ради Європи. 47. Нижче наводяться головні категорії психопатології. 48. За таких умов поведінка виборця стала прагматичною і виникала потреба у політиках, які здатні діяти у такій ситуації. 49. Він увійшов у вітальню і став біля довгої полиці, на якій стояла групка незавершених свічок, вирізьблених з дерева. 50. Через нестабільність, що виникла у зв’язку з французькою революцією 1789 року, утворилася політична модель, на тлі якої Великобританію можна було б розглядати як позитивний досвід.

26. Об'єднання речень

Питання об'єднання речень при перекладі буде розглянуто на матеріалі публіцистичної літератури, проте слід зауважити, що трансформація об'єднання низки речень у складне або просте речення застосовується й при перекладі художньої літератури та ділових і науково-технічних текстів.

Певною мірою мови можуть відрізнятися одна від одної ступенем виокремлення головних і другорядних предметних ситуацій, що позначаються реченнями. Маються на увазі ті випадки, коли низка предметних ситуацій в одній мові позначається низкою речень, відокремлених на письмі крапкою або подібним пунктуаційним знаком (знаком оклику, питання тощо), а в іншій мові – складним реченням або простим реченням, нерідко ускладненим дієприкметниковим зворотом, тому при перекладі доводиться застосовувати трансформацію об'єднання низки окремих речень у складне або просте речення.

Така трансформація зумовлена переважно необхідністю забезпечення більшої синтаксичної та семантичної щільності тексту або його фрагмента і деякими стилістичними причинами (необхідністю дотримання жанрових норм побудови текстів у мові перекладу, заборонаю або дозволом нормами мови починати речення зі сполучника або сполучного слова тощо), однак можуть бути й інші причини застосування цієї трансформації, наприклад, особливості традицій мовлення мовою перекладу тощо. Внаслідок такої трансформації відбувається певна компресія фрагмента тексту, до якого застосовується така трансформація.

У випадку перекладу з української мови на англійську застосування такої трансформації певною мірою зумовлене такою характерною рисою англійського мовлення, як більш виражена, у порівнянні з українським мовленням, тенденція до стислості, лаконічності та економії мовних засобів при вираженні думки.

Можна виділити кілька видів трансформації об'єднання українських речень при їх перекладі на англійську мову. Це трансформація низки речень у складнопідрядне речення (що є найпоширенішою трансформацією об'єднання), у просте або складносурядне речення та в асиндетичне поліпредикативне речення, компоненти якого відокремлюються так званими внутрішніми пунктуаційними знаками (комою, крапкою з

комою, двокрапкою або тире). Проаналізуємо докладніше кожний із видів трансформації об'єднання низки речень, почавши розгляд із трансформації перетворення низки українських речень в англійське складнопідрядне речення.

2. При перекладі низки речень може відбуватися їх трансформація у такі види складнопідрядних речень:

а) складнопідрядне речення з означальним підрядним реченням:

Президенти і представники 38 країн обговорюють у Баку проект відродження “Шовкового шляху”. Він зв'яже європейські ринки з Південним Кавказом і Середньою Азією транспортними коридорами, що складуть конкуренцію російським комунікаціям.

Мені неймовірно поталанило в тому, що Сашко був другом мого дитинства. Його осяяння виявилися вирішальним чинником успіху компанії, що ми разом заснували.

Як можна помітити, такій трансформації піддаються низки українських речень, де у групі підмета другого речення вжито особові займенники “він, вона, воно, вони” або присвійні займенники “його, її, їх”.

б) складнопідрядне речення із підрядним обставинним реченням:

Деякі країни, наприклад, Тайвань і Південна Корея, орієнтують своє виробництво на експорт. Однак для країн, що розвиваються, це скоріше виключення.

Отже: сліпоту від безрозсудної любові – головне пояснення співучасті в злочинах. Вірити йому чи ні – інше питання.

Ця сама трансформація може супроводжуватися введенням у переклад сполучника або сполучного слова, коли в оригіналі у другому реченні немає сполучника або сполучного слова:

The presidents and representatives of 38 countries gathered in Baku to discuss a project to revive the Silk Path, which will connect the European markets with the southern Caucasus and Central Asia by means of transportation corridors, giving Russian supply lines a run for their money.

I was incredibly lucky to be boyhood friends with Sashko, whose insights proved crucial to the success of the company we founded together.

While some countries such as Taiwan and South Korea have oriented their manufacturing industries mainly toward export trade, those are exceptional cases in the developing world.

Whether or not the blind, unreasoning love rings true as an argument in explaining one's complicity in a crime, he makes a good point of it.

Якби можливі були такі остаточні наукові відкриття, не тільки віра в Бога, але й сама наука, мені здається, припинила б своє існування. Далі їй нічого було б робити.

Проте рівно через тиждень проміжна перемога обернулася поразкою. Палата представників Конгресу лишила в силі заборону на надання прямої допомоги Азербайджану з боку уряду США.

в) складнопідрядним реченням із додатковим підрядним реченням: Ремко Енерджі (Ramco Energy), британська фірма-проектувальник у нафтодобувній сфері, зацікавлена в інвестуванні на українському паливному ринку. **Про це** повідомив голова правління Стів Ремп на зустрічі з президентом 16 вересня.

Така трансформація об'єднання речень застосовується тоді, коли друге речення оригіналу починається з "Про це (повідомив, сказав... тощо)".

г) складнопідрядне речення із підрядним апозитивним означальним реченням:

Зараз загальний обсяг внутрішніх вантажоперевезень постійно зменшується. **Це пов'язано**, в першу чергу, із спадом виробництва.

Така трансформація можлива в тому випадку, коли друге речення оригіналу починається з "Це".

3. Низка речень може трансформуватися у перекладі у просте речення, ускладнене дісприкетниковим зворотом. При цьому одне з речень перетворюється у зворот:

Є такий вираз: "піти по-англійськи". **Вживають його тоді, коли** людина хоче залишити вечірку, не порушивши її ходи, не потурбувавши господаря.

Had any of these discoveries been possible, I believe not only faith in God but also science would have ceased to be, **for** it would have nothing to do any more.

But exactly one week later, the victory turned sour **when** the House of Representatives of the Congress refused to abolish the ban that prohibits the U.S. government from offering direct aid to Azerbaijan.

UK-based oil developer Ramco Energy is interested in investing in the domestic fuel market, Chair Steve Ramp told the President September 16.

Currently the general volume of domestic cargo transportation is continuing to drop **which can be explained** by a general decline introduction.

Така трансформація можлива в тому випадку, коли друге речення

There is a saying, "to leave British style", **meaning** to leave a party without disturbing its course or causing the host any worry.

Шолом Алейхем народився 3 березня (за новим стилем) 1859 р. в Україні. Він отримав релігійну освіту і служив певний час равіном.

Born Mar. 3 (N.S.), 1859, in Ukraine, Sholem Aleichem received a religious education and served for a time as a rabbi.

Така трансформація звичайно застосовується тоді, коли друге речення оригіналу містить у групі підмета слово "він", "такий", "останнє", "його" тощо.

4. Низка українських речень у перекладі може також трансформуватися у просте речення (без звороту):

Взимку 1930 року, готуючись до чергової мисливської подорожі, він помер. **Серце не витримало.**

Пан Микола Верес – віце-президент компанії з обмеженою відповідальністю "Троно". Сам він високий і стрункий.

He died of a heart attack in the winter of 1930, getting ready for another hunting spree.

Mr. Mykola Veres, vice president of Hrono Ltd, is tall and slender.

Тут у першому прикладі речення трансформовано у словосполучення (Серце не витримало – of a heart attack), а у другому прикладі група присудка першого речення *віце-президент компанії "Троно"* стає прикладкою). Ця трансформація доречна тоді, коли одне з речень оригіналу повідомляє додаткову (хоча й важливу) інформацію.

5. Низка речень може перетворюватися у перекладі й у просте речення із реченневою прикладкою:

Того самого дня Парламент вирішив не закривати ЧАЕС до кінця 1993 р., як це початково планувалося. **Це рішення** викликало попередження з боку Європейського Співтовариства і Міжнародної комісії з атомної енергії про проблеми безпеки українських реакторів.

On the same day, Parliament decided not to shut down the Chernobyl nuclear power plant by the end of 1993 as originally scheduled, **a decision** that provoked warnings from the European Community and the International Atomic Energy Agency about safety problems with Ukraine's reactors.

Така трансформація можлива, зокрема, тоді, коли друге речення оригіналу містить слова "це", "цей" тощо.

6. Низка українських речень може також трансформуватися при перекладі у складносурядне речення:

Україна домагається приєднання до Угоди про вільну торгівлю в Центральній Європі (ЦЕФТА), учасниками якої є країни “вишеградської четвірки”, Словенія й Румунія. Однак для приєднання до ЦЕФТА необхідно бути членом СОТ, укласти угоди про вільну торгівлю з усіма учасниками й здобути статус асоційованого члена ЄС.

Така трансформація застосовується, зокрема, у тому випадку, коли друге речення містить протиставне сполучне слово “однак”, прислівник “потім” тощо.

7. При перекладі низки українських речень можна також застосовувати її трансформацію у просте речення із однорідними присудками, особливо тоді, коли друге речення оригіналу містить експліцитний або імпліцитний елемент, кореферентний із членом (підметом тощо) першого речення:

Договір свідчив, що віднині взаємини між двома країнами, розділеними в минулому серйозними національними й територіальними суперечностями, регулюватимуться європейськими нормами і що Київ прагне інтегруватися в Європу. Москві давали зрозуміти, що вона не зможе використати якісь суперечності між Україною та Польщею на шкоду незалежності України чи зближенню Польщі з Заходом.

8. Нарешті, низка речень може перетворюватися у перекладі у безсполучникове складне речення із заміною зовнішнього пунктуаційного знаку (крапки, знаку оклику, питального знаку тощо) між реченнями оригіналу на внутрішній пунктуаційний знак (кому, крапку з комою, двокрапку чи тире):

Дані таблиці 2 відображають не весь обсяг торгівлі. Справжній обсяг набагато більший, оскільки слід

Ukraine seeks to join the agreement CEFTA, composed of the Visegrad states plus Slovenia and Romania, but to enter CEFTA, a country must be a WTO member, have signed free trade agreements with all its members, and have reached an association agreement with the EU.

The treaty showed that “European standards” would govern relations between two nations divided in the past by serious ethnic and territorial conflicts, demonstrated, again, that Kyiv sought to integrate into Europe, and put Moscow on notice that it would not be able to exploit any Ukrainian-Polish differences to the detriment of Ukraine’s independence or Poland’s march to the West.

The statistics in Table 2 do not capture the full extent of trade; actual volume is much higher because there

враховувати значну “човникову” торгівлю.

В Україні налічується близько 450 спільних польсько-українських підприємств із активами вартістю близько 26 млн. доларів. Польський уряд видав ліцензію 93 компаніям зі змішаним польсько-українським капіталом.

Така трансформація є самою нейтральною, адже вона майже не торкається структури і смислу оригіналу.

9. Слід зазначити, що у випадку деяких низок речень оригіналу до низки речень можуть застосовуватися одночасно трансформації об’єднання окремих із них та трансформація членування одного з них:

Найкумедніше місце в книзі – глава 16, в якій автор все за тієї ж інерцією виправдовується в тому, що німці не встигли зробити атомну бомбу. Причин багато, й усе – серйозні: Гітлер називав ядерну фізику “єврейською”, Ленард її не любив, Гейзенберг посилався на відсутність технічного досвіду, Гельс дооцінив, та й взагалі при зосередженні всіх сил раніше 1947 року було б не встигнути.

Тут перше речення і перша частина другого речення оригіналу зазнають у перекладі перетворення у складнопідрядне означальне речення (тобто, перекладаються із застосуванням трансформації об’єднання речень). Разом з тим, друга частина другого речення стає окремим реченням, тобто до другого речення оригіналу застосовується трансформація членування складного речення.

Завдання 82. Уважно порівняйте наведені нижче український оригінал з англійським перекладом, звертаючи особливу увагу на об’єднання

is a great deal of cross-border “suitcase” trade.

Polish-Ukrainian joint ventures in Ukraine number about 450 and are worth some \$26 million; the Polish government has approved 93 companies with mixed Polish-Ukrainian capital.

The most pathetic and funny is Chapter 16, in which the author habitually offers excuses for German failure to make an atomic bomb in time to make a difference, for a variety of reasons, all of which were very compelling. Hitler called nuclear physics a “Jewish science”; Lenard hated it; Heisenberg pointed to lack of technical expertise; Goebbels underestimated it; moreover, try as they might, it was unrealistic to get it ready any earlier than 1947.

речень у перекладі. Якщо ви вважаєте, що певне перекладацьке рішення є не досить вдалим, запропонуйте свій варіант перекладу:

Шовковий шлях для нафти

Президенти і представники 38 країн обговорюють у Баку проект відродження “Шовкового шляху”.

Він зв’яже європейські ринки з Південним Кавказом і Центральною Азією транспортними коридорами, що складуть конкуренцію російським комунікаціям.

Бакинський палац “Гюлістан” ще ніколи не бачив такого напливу високих гостей.

Президенти Туреччини, України, Болгарії, Молдавії, Румунії, Грузії, Узбекистану та Киргизії поодиноці відвідували Баку з офіційними і робочими візитами, щоб обговорити з президентом Гейдаром Алієвим проект відновлення історичного “Шовкового шляху”.

Але 7 вересня вони зібралися разом із представниками двох десятків інших держав, делегаціями Євросоюзу і міжнародних організацій, щоб остаточно заявити про свої наміри.

Господарі демонстрували знамениту кавказьку гостинність. Президент Азербайджану Гейдар Алієв, який полюбляє пишні торжества, виглядав триумфатором.

The Silk Way for Oil

The presidents and representatives of 38 countries gathered in Baku to discuss a project to revive the Silk Path, which will connect the European markets with the southern Caucasus and Central Asia by means of transportation corridors, giving Russian supply lines a run for their money.

Baku’s Gyulistan Palace has never been flooded by so many high-ranking guests at once.

The presidents of Turkey, Ukraine, Bulgaria, Moldova, Romania, Georgia, Uzbekistan, and Kyrgyzstan came to Baku one at a time with official and working visits to discuss with President Geidar Aliyev a project to revive the historical Silk Path.

But on September 7, they all gathered together with the representatives of two dozen other states, delegations from the European Union, and international organizations to announce their final plans.

The hosts received the guests with their traditional Caucasian hospitality. Azerbaijani President Geidar Aliyev, who loves fancy celebrations, looked triumphant.

Версія про грузинського батька

В одному з інтерв’ю президент Грузії уточнив, що, ще будучи міністром закордонних справ СРСР, він у 1989 р. на міжнародній конференції у Владивостоці висловив ідею, що, розвиваючись, стала предметом обговорення дипломатів і закордонних бізнесменів. Потім ця ідея отримала підтримку Євросоюзу.

Внаслідок цього Азербайджан, що володіє гігантськими запасами вуглеводнів (за попередніми розрахунками, до 200 млрд. барелів) і займає ключове положення в системі комунікацій, що з’єднують у рамках глобального проекту ТРАСЕК Китай, Центральну Азію, Південний Кавказ і Європу, стає ключовою ланкою у прикаспійському геополітичному просторі.

Замість прозаїчної назви, що позначає проект створення транспортних коридорів Європа – Кавказ – Азія (ТРАСЕК), політики радше говорять про відтворення древнього “Шовкового шляху”.

Ажіотаж навколо проекту сполучених між собою дев’ятьох транспортних коридорів у Європі, Азії і на Кавказі великий, що природно: він цілком вигідний для тих країн, що лежать уздовж нового “Шовкового шляху”.

The Story of the Georgian Father

In an interview, the president of Georgia stated that when he was the USSR Minister of Foreign Affairs, he put forth an idea at an international conference in Vladivostok. As it developed, the idea became a subject for discussion by various diplomats and foreign businessmen, and was then backed by the European Union.

As a result, Azerbaijan, which has huge hydrocarbon reserves (estimated at up to 200 billion barrels), and which occupies a key position in the supply line system connecting China, Central Asia, the southern Caucasus and Europe as part of the TRASEK project, becomes a crucial link on the Caspian geopolitical map.

Instead of referring to the prosaic name (TRASEK) of this project to link Europe, the Caucasus and Asia through transportation corridors, the politicians prefer to talk about reconstructing the ancient Silk Path.

Naturally, there is great commotion over this project to link nine transportation corridors in Europe, Asia and the Caucasus, since it is very beneficial to the countries that are situated along the new Silk Path.

П'ять держав Середньої Азії, що не мають виходу до моря, одержують вихід до Чорного моря і далі в Європу. Фактично тільки з реалізацією цього проекту повалиться та залізна завіса, що відокремлювала ці країни від іншого світу.

Five landlocked Central Asian states will receive access to the Black Sea and on to Europe, therefore the very implementation of this project will, in fact, tear down the iron curtain that has separated these countries from the rest of the world.

Завдання 83. Перекладіть низки речень, застосувавши відповідну трансформацію їх об'єднання у складне або просте речення:

1. Втім, міністр закордонних справ Анджей Олеховський започаткував у лютому 1994 р. важливу ініціативу в межах східної політики Польщі. Вона передбачала посилення контактів між людьми і торговельних зв'язків Польщі з її східними сусідами, а також містила програму сприяння цим країнам у побудові демократичних інститутів і ринкової економіки. 2. Мені ставлять багато запитань про те, як я домігся успіху. Тому я спочатку відповім на деякі з них, а потім висловлю свої думки з приводу важливості помилок – зворотного боку успіху. 3. Проте вченню бракувало психологічної напруженості. Ось тоді й з'являється ідея “бога живого”, що мав чимало аналогів в історії релігії. 4. І все ж не варто потребувати катастрофи, аби любити життя сьогодні. Достатньо пам'ятати, що ми – люди, і смерть може настати сьогодні вночі. 5. Мушу зізнатися: я байдужий до фантастики. На мій погляд, саме життя фантастичне, і немає більшого дива, ніж те, що ми бачимо щодня перед очима. 6. Дуже доброю ознакою було також те, якщо того дня випав перший сніг. Це мало означати вчасну і погідну весну. 7. Але у нього воно виглядає логічно і природно. Особистість Гітлера все затьмарювала. 8. ЄБРР планує надати Україні кредит обсягом 25 млн. американських доларів для вдосконалення аеронавігаційної системи. Про це наприкінці серпня повідомив Володимир Ігнащенко. 9. Результатом стала книга, в якій зібрані всі можливі для автора ресурси ненависті до Гітлера і його режиму. Таке виношування в собі ненависті характерне: воно чи то полегшує, чи то замінює каяття. 10. Існують різні способи відзначення національних свят: від вивішення національного прапора до звільнення працівників, що фінансуються з бюджету, від роботи. Приватні під-

приємства також практикують останнє. 11. Особливо цікавий у “технократичній” частині книги сюжет із пропозицією Шпеєра скоротити державний апарат і витрати на нього, а також обмежити попит на товари народного споживання і закрити багато культурних закладів. Мова йде про 1943 рік, про пошук додаткових резервів. 12. На двосторонньому саміті 25–26 червня президенти підписали угоду про безвізовий туризм — першу подібну угоду Польщі з країною СНД. Цей крок викликав критику з боку ЄС, члени якого стверджують, що коли Польща стане членом Союзу, згадана угода відкриє кордони ЄС державі, яка не є його членом. 13. Спочатку Кривоногов будував “релігію майбутнього” винятково на кришнаїзмі. Потім в неї все рішучіше стала входити християнська есхатологія. 14. Другий варіант еволюції “Білого братства” – шлях багатьох альтернативних у минулому релігійних напрямків. Вони розставалися зі своєю “невідмирністю” й опозиційністю, замість страхітливостей прийдешніх катаклізмів починали віддавати перевагу методиці самовдосконалення, ставали респектабельними і навіть рутинними. 15. В українсько-польській декларації було чимало ознак державного договору: у статті 3 стверджувалося, що сторони не мають територіальних претензій одна до одної і що кордон непорушний. В інших статтях передбачалося налагодження політичної, екологічної та науково-технічної співпраці, а також проведення переговорів щодо обміну дипломатичними, консульськими й торговельними представництвами. 16. Варшава декларувала політику “рівновіддаленості” стосовно українсько-російських відносин. Міністр закордонних справ Скубішевський сказав у інтерв'ю газеті “Політика” восени 1992 р., що у “конфліктах між Росією і Україною Польща не стане ні на один, ні на другий бік”. 17. “Самореалізація” та “самовдосконалення” – не просто слова для цієї жінки. Вона належить до складу тих вольових і обдарованих людей, яких не влаштовує тихе життя хатньої господарки. 18. Україна успішно пододала перший етап реформ, закладено необхідні умови для економічного піднесення. Але до другого етапу ми так і не приступили. 19. Олександр Архипенко був піонером кубізму у скульптурі. Йому першому спало на думку використовувати порожнини як активний елемент форми. 20. На конференції були присутні представники 30 європейських країн та британських домініонів. Було організовано 4 комісії для пошуку шляхів залучення іноземного капіталу. 21. Суд працює на щонайменше восьми мовах. На додаток до семи офіційних мов можна також використовувати ірландську мову.

РОЗДІЛ III

КОМПРЕСІЯ І ДЕКОМПРЕСІЯ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ

A. КОМПРЕСІЯ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ

Вступ

Зі своєї практики перекладачі знають, що з двох “паралельних” текстів українською і англійською мовою більшим за обсягом нерідко буває, як правило, український текст. Однією з причин цього є більша, ніж в українському мовленні, тенденція англійського мовлення до стислості, лаконічності та компресії мовних засобів. Таке твердження не слід розуміти як правильне стосовно всіх ситуацій (адже є достатня кількість випадків, коли український вираз або висловлення стисліший і менший за обсягом, ніж відповідний англійський вираз або вислів) – воно просто констатує найзагальнішу тенденцію.

Тому слід пам’ятати, що в одних певних випадках українська фраза або висловлювання може бути коротшою, а в інших певних випадках стислішою може бути англійська фраза або висловлювання. Під компресією розуміється будь яке скорочення кількості елементів речення або вилучення елементів речення при перекладі. Причини компресії при перекладі достатньо різноманітні: це можуть бути особливості граматичної будови мови перекладу, стилістичні та прагматичні чинники.

1. Заміна складного речення простим, ускладненим суб’єктно-інфінітивною конструкцією

Суб’єктно-інфінітивна конструкція в українській мові відсутня, тому нерідко при перекладі українських простих безособових речень із дієсловами-присудками “вважатися, розумітися *тощо*” та складнопідрядних речень певної моделі (безособове або неозначено-особове головне речення із присудками на зразок “вважається/вважають/очікується/очікують *тощо*” + підрядне додаткове речення, що вводиться сполучником “що”) перекладачами-носіями української мови як рідної вона не використовується. До списку українських дієслів, що звичайно виконують

функцію присудка у (головному) реченні, належать такі дієслова: 1) дієслова розумового сприйняття (“вважати, очікувати, припускати, знати, передбачати, гадати, розглядати, заперечувати” *тощо*), 2) дієслова чуттєвого сприйняття (“бачити, чути, відчувати” *тощо*), 3) дієслова говоріння і повідомлення (“казати, вимовляти, повідомляти” *тощо*), 4) дієслова дозволу, прохання, наказування та примушування (“дозволяти, наказувати, примушувати” *тощо*) та 5) такими дієсловами і дієслівними сполученнями, як “здаватися, траплятися, виявлятися, бути певним, бути ймовірним” *тощо*:

Очікується, що уряд уживе заходів з метою зменшення безробіття та інфляції.

Вважають, що назва Києва походить від імені його легендарного засновника князя Кия.

У сучасній теорії ролей **вважається**, що обіймання певного статусу є частково набутиим і частково приписаним.

Передбачалося, що він виграє другу золоту медаль на літніх Олімпійських іграх 1992 року у Барселоні.

Вважається, що цей інстинкт є основою тривалої залежності від матері.

Мова **вважається** комунікаційною системою, яка є виключною прерогативою людського роду.

Із застосуванням суб’єктно-інфінітивної конструкції перекладають також речення, що містять вставні речення “як вважають, як вважається, як очікують, як очікується, як передбачають, як передбачається, як припускають” *тощо*:

Барселона була карфагенським містом і її назва, **як вважають, походить від прізвища пунічної родини Барса.**

The government is **expected to take measures to combat both unemployment and inflation.**

Kyiv’s name is **believed to be derived from that of its legendary founder, Prince Kyi.**

In modern role theory, occupancy of any status is **seen to be partly ascribed and partly attained.**

He was **expected to win a second gold medal at the 1992 Summer Olympics in Barcelona.**

This instinct is **considered to be the basis for a long-lasting dependence on the mother.**

Language is **believed to be a communication system unique to the human species.**

Barcelona was a Carthaginian city, and the name is **believed to have been derived from the Punic family of Barca.**

Таке поєднання науково-дослідної та конструкторсько-випробувальної роботи разом із зменшенням грошових витрат **буде підтримувати, як очікується**, конкурентоздатність економіки Японії.

This combination of research and development and cost-cutting is **expected to maintain** Japan's economic competitiveness.

Завдання 84. Перекладіть речення, використовуючи у перекладі суб'єктно-інфінітивну конструкцію:

1. Вважається, що регулярні фізичні вправи дозволяють запобігти серцево-судинним захворюванням, особливо інфаркту міокарда. 2. Рівень безробіття залишається низьким (менше 3 відсотків), однак передбачається, що він зросте у зв'язку із збільшенням кількості банкрутств фірм. 3. Передбачається, що уряд ухвалить рішення стосовно того, чи можна звільняти від податку на нерухоме майно ті групи, які називають себе релігійними. 4. Корейський алфавіт було створено у XV столітті і він вважається першим фонетичним алфавітом у Східній Азії. 5. Вважається, що невиконання цих норм накликає на суспільство покарання предків. 6. Населення Азії зростає швидкими темпами – близько 2 відсотків на рік, і, як очікується, воно подвоїться на початку наступного тисячоліття. 7. Вважається, що кодекс Хаммурапі суттєво вплинув на розвиток близькосхідної цивілізації. 8. Вважається, що вітамін Е може зменшувати ризик захворювання на рак. 9. У психіатричному лікуванні вважається, що особа зазнала суттєвої депресії, якщо вона втратила інтерес до будь-якої звичайної діяльності. 10. Протягом розвитку подій у цьому творі він, як можна помітити, з недосвідченого юнака перетворюється у здібного союзника свого батька. 11. Мафія, члени якої мешкають у багатьох великих містах США, вважається найпотужнішою мережею організованої злочинності. 12. Чай, що виробляється на нижніх схилах Гімалаїв, вважається одним із найкращих у світі.

2. Заміна речення на зворот

Одним із поширених видів компресії при перекладі з української мови на англійську є заміна речення на дієприкметниковий зворот:

Микола Пирогов народився у селі Вишні, на Вінниччині. Освіту здобув у Московському та Дерптському університетах.

Born in the village of Vyshni in the Vinnytsia province, Mykola Pyrohov was educated at Universities of Moscow and Derpt (now Tartu).

Сили талібану підійшли близько до кордонів Таджикистану і Узбекистану, і ситуація в регіоні змінилася.

With Taliban forces having come close to Tajikistan and Uzbekistan borders the situation in the region has changed.

Оксана Баюл народилася у Дніпропетровську і почала займатися фігурним катанням у дитинстві.

Born in Dnipropetrovsk, Oksana Baiul began ice skating as a child.

Як можна бачити, у перекладі речення може замінюватися на дієприкметниковий зворот із дієприкметником II або дієприкметниковий зворот із дієприкметником I, що вводиться прийменником with.

Завдання 85. Перекладіть складні речення, замінюючи одне із складових речень на зворот:

1. Булгаков народився у Києві, навчався на лікаря, але кинув медицину заради письменства. 2. Місто Черкаси розташоване на західному березі Кременчуцького водосховища на річці Дніпро приблизно у 160 км на південний схід від Києва. Воно є промисловим та культурним центром відповідної області. 3. Бубка народився у Ворошиловграді. Він був гарним легкоатлетом. 4. Місто Чернівці було засноване на початку XV ст. Воно було важливим містом Буковини і перебувало під владою Австрії з 1775 року по 1918 рік. 5. Місто Черкаси відоме з 1394 року. Раніше воно було містом-фортецею у Київському князівстві Великого герцогства литовського. 6. Місто Чернігів розташовано на північному березі ріки Десна на відстані 130 км на північний схід від Києва. Воно є економічним і культурним центром відповідної області. 7. В. Горовиць народився і навчався у Києві. Його дебют відбувся у 1921 році, а у 1928 році він вперше виступив у Лондоні та Нью-Йорку. 8. Будівництво електростанції розпочалося у 1970-х роках. Перший реактор було введено в дію у 1977 році, після чого у 1978 році введений другий реактор, а у 1981 році – третій реактор. 9. Чернігів увійшов до складу Київської Русі у IX ст. Він

став одним із найбагатших міст князівства. 10. Однак громадська думка у США була схильна до ізоляціонізму. Тому США не чинили опору японському експансіонізму.

3. Заміна підрядного речення на зворот

Заміна підрядного речення на зворот є достатньо поширеним видом компресії речення при перекладі на англійську мову. Підрядні речення можуть замінюватися на дієприкметникові, герундіальні та інфінітивні звороти (про переклад останніх див. параграф 1 цього розділу). Дієприкметникові звороти, що замінюють при перекладі англійською мовою підрядні речення, можуть засновуватися і на дієприкметнику I, і на дієприкметнику II:

Українська політика на західно-му напрямку ставатиме все більш натоцентричною, **що об'єктивно сприяє розширенню блока на схід.**

Музей образотворчого мистецтва, **що спеціалізується на мalarстві XIX і XX століть**, є справжнім мистецьким осередком у Цюриху.

“Страх і трепет”, **про які писав К'єркегор** – це філософський, метафізичний страх, що відрізняє людину від тварини.

Англійськими дієприкметниковими зворотами замінюються переважно українські означальні підрядні речення.

Дієприкметникові звороти можуть також замінити й сурядні речення або речення з однорідними присудками:

Всі вони самі скінчили погано, **а в країнах своїх призвели до краху культури**, економіки, у кінцевому рахунку – до розпаду держави.

Ukrainian foreign policy will be increasingly NATO-centric, **facilitating, in objective terms, the eastward expansion of NATO.**

Specializing on the 19th and 20th century art, the Museum of Fine Arts is Zurich's premier location for the fine arts.

The “fear and trembling,” **described by Kierkegaard**, is that philosophical, metaphysical angst which distinguishes human beings from animals.

All of them came to a bad end themselves, **leading their countries to a collapse of culture and the economy and, in the end, to disintegration.**

На англійський герундіальний зворот замінюються переважно додаткові підрядні речення, підрядні речення поступки та підрядні часу:

Ідея незалежності центрального банку стала дуже популярною, **хоча люди й не розуміли, в чому її суть.**

Природно, Київ зацікавлений у тому, **щоб туман не розсіювався** якомога довше: це допомагає розширювати колекцію “знаків уваги” з боку Заходу і дає надію на цілком відчутну допомогу.

Ідея виникла в мене, **коли я спостерігав його у справі.**

Інфінітивні звороти використовуються здебільшого при перекладі означальних підрядних речень:

Сьогодні вранці державний секретар та міністр закордонних справ оголосили про саміт двох президентів, **місце проведення якого буде узгоджене обома сторонами.**

Сторони мають спільні інтереси, **що повинні обговорюватися**, та розбіжності, **стосовно яких потрібно провести переговори.**

Завдання 86. Перекладіть речення, трансформуючи українські підрядні чи сурядні речення в англійський дієприкметниковий, герундіальний або інфінітивний зворот:

1. Усі цивілізовані народи навчилися записувати в конституції статті, що виключають появу в їхній країні тирана. 2. Віра у вищу силу, що допомагає людині праведно жити, перегукується із закликом Христа творити молитву таємно, закривши за собою двері від сторонніх очей. 3. Керівники ЦРУ, які завжди були вдячними призначенцями президента, залишаються у першу чергу “людьми команди” і лише в другу – безсторонніми аналітиками інформації. 4. Третя тема, що впливає з огляду історії

The idea of the central bank independence became widely popular **without people understanding its meaning.**

Obviously, Kyiv is interested in **keeping the policy obscure** for as long as possible. This helps to attract attention of the West and gives hope for more material signs of goodwill.

I sensed the idea **while observing him in action.**

This morning, the State Secretary and the Foreign Minister announced a summit between the two Presidents at a place **to be mutually determined.**

The parties have common interests **to negotiate over** and areas of disagreement **to negotiate about.**

техніки – це зростання важливості освіти. 5. Археологи та історики мистецтва прочитають лекції, кожна з яких супроводжується показом слайдів. 6. У 1785 році у Портсмуті родиною містера Джива була заснована майстерня, в якій шили форму для англійських моряків. 7. Ця галерея та Музей мистецтв у м. Сан-Антоніо організують цю виставку, де представлено 165 скіфських витворів, більшість з яких було знайдено останніми роками і які не представлялися у США. 8. В японських енциклопедіях В. Ярошенко подається як класик японської літератури, і його твори представлені в японських хрестоматіях та антологіях. 9. Першою цивілізацією, яка розвинула струнку систему дипломатії, була стародавня Греція. 10. Тенет пообіцяв, що ЦРУ і Конгрес спробують зробити яснішими та чіткішими законодавчі положення та критерії, що регулюють таємність інформації, із якою працює Ленглі. 11. Ці два аспекти настільки тісно пов'язані між собою, що їх не можна відокремити один від одного.

4. Вилучення елементів речення

Одним із виявів компресії при перекладі є вилучення певних компонентів словосполучень або членів речення. Вилучення є, поряд із заміною, додаванням та переставлянням елементів, однією з базових перекладацьких трансформацій.

Причини такого виду компресії полягають, зокрема, у відмінностях граматичної будови англійської та української мови і традицій мовлення англійською та українською мовами. При вилученні слів із словосполучень відбувається заміна на менше словосполучення або заміна на слово.

а) Вилучення слова із словосполучення

Вилучення слів із словосполучень зумовлене нормами сполучення слів в англійській мові. Вилучення віддієслівних іменників, що закінчуються на “-ення/-ання, -ття”, розглядається у п'ятому параграфі цього розділу. Тут буде розглянуто інші випадки вилучення слів із словосполучень, наприклад: припинити **передплату** газети – to discontinue a newspaper, переговори з **позиції** сили – negotiations from strength, політика з позиції сили – power politics, вести переговори з **позиції** сили – to

negotiate **from strength**, з точки зору антропології – anthropologically, оплата **після пред'явлення документів** – payment **against documents**, шкала **ставок** оплати – scale of payments.

Причинами вилучення певних слів із словосполучень під час перекладу є особливості сполучуваності слів в українській та англійській мовах і особливості подання інформації. Слід зазначити, що нерідко при перекладі на англійську мову вилучаються слова на зразок “компанія, рамка, термін, питання, територія, якість *тощо*” з прийменниково-іменникових та іменниково-іменникових словосполучень:

Окрім того, у **рамках зустрічі** президентів підписано програму прикордонної співпраці України та Росії на період 2001–2007 років.

Український президент **порушив також питання про активнішу підготовку проекту** щодо продовження нафтопроводу Одеса-Броди до пункту Адамова Застава на **польській території**.

Комісар ЄС з питань **енергетики** Крістос Папоудіс оголосив у цьому зв'язку про формування “сил швидкого реагування” для Північної Європи.

В якості негативного явища у цьому зв'язку комісар ЄС з питань енергетики назвав виняткову залежність Фінляндії від постачання природного газу з Росії.

Голова правління **компанії** ЕЕС Росії Анатолій Чубайс заявив після підписання документів у Дніпропетровську, що фізично енергосистеми двох країн будуть об'єднані “якщо не в лютому, то в березні”.

12 лютого у **рамках зустрічі президентів** України і Росії підпи-

At the meeting, the two Presidents also signed a border cooperation agreement for 2001-2007.

The Ukrainian President also **urged to take more active steps to accelerate the project** to extend the Odesa-Brody pipeline further on to Adamova Zastava in **Poland**.

The EU commissioner **for energy**, Christos Papoutsis, has announced in this connection the formation of a “rapid response task force” for Northern Europe.

In this connection, the EU commissioner said that Finland's complete dependence on gas delivery from Russia was a **negative situation**.

Head of the Electric Energy Systems of Russia Anatoly Chubais said on signing the documents in Dnipropetrovsk that the hook-up of the Ukrainian and Russian power grids will be made in February or in March.

On Feb.12, **the Presidents** of Ukraine and Russia signed a joint

сано спільну заяву про розширення співробітництва у ракетно-космічній галузі.

Вилучення слова при перекладі може відбуватися через вибір меншого за обсягом контекстуального синоніма:

Згідно з законопроектом, пріоритетне право на викуп акцій “Рівнеазоту” отримує саме підприємство або його трудовий колектив.

Паралельна робота енергосистем передбачає, що у разі небезпеки спаду частоти в одній із систем вона підніматиметься за рахунок додаткового перетоку електроенергії з іншої і навпаки.

Ще один випадок компресії шляхом заміни словосполучення на коротше словосполучення або слово – це заміна фразового дієслова на однослівне дієслово (універб):

Згоду увійти до синдикату вже **висловив** і український УкрЕксІмБанк.

Застосування такого прийому компресії вимагає від перекладача абсолютної впевненості у тому, що в англійській мові вживається менше, у порівнянні з українською мовою, за обсягом словосполучення або слово замість словосполучення.

Завдання 87. Перекладіть речення, вилучаючи слово із словосполучення там, де це доцільно:

1. Аварія трапилася 26 квітня 1986 року, коли інженери спробували провести недостатньо підготовлений експеримент на четвертому реакторному блоці. 2. У червні на Яворівському полігоні, розташованому у 30 кілометрах від Львова, пройдуть маневри в рамках натівської програми “Партнерство заради миру”. 3. Прояви жорстокості закладені в природі людини, хоча дуже неприємно з цим погоджуватися. 4. Крім того, Київ і Вашингтон парафували міжурядову угоду про співробітництво

statement on expanding cooperation in the space sector.

Under the bill, either Rivneazot or its employees have preemptive rights to buy stock.

The hook-up will allow to make for contingencies and maintain the required current in both systems by pumping electricity to where the current value is lower.

Ukraine’s UkrExImBank has agreed to join the syndicate, too.

во у сфері мирного використання ядерної енергії. 5. Але в такому випадку ми повинні змиритися з тим, що кількість жорстокості у світі згодом не зменшується. 6. Будучи у географічному плані частиною великої Східноєвропейської рівнини, Україна має тільки два гірські регіони – Карпати на заході та Кримські гори на півдні. 7. Загальновизнано, що групи циган покинули Індію кількома хвилями міграції і що у XIV ст. вони вже були у Персії. 8. У Києві окремі меморіальні урочистості провели два протиборчі табори, що претендують на клейноди Руху, тоді як решта людей в Україні майже не звернули на це уваги. 10. Окрім того, у заяві задекларовано наміри розширювати співробітництво Росії й України у космічних дослідженнях земної поверхні з метою оцінки природних ресурсів. 11. Фахівці стверджують, що новий нафтопровід ніколи не буде порожнім, якщо сама Україна активніше пропагуватиме цей маршрут на зовнішній арені. 12. Агентом з обслуговування цієї кредитної лінії в Україні стане банк Райффайзенбанк-Україна. 13. До 30 червня ЄС, крім того, повинний завершити дослідження питання про сучасний стан і перспективи “Північної мережі природного газу”. 14. Багато виборців на Заході добре пам’ятають гасла на кшталт: “Слідкуй за моїми вустами”, “Від цього не постраждає жодний фунт у твоїй кишені”, “Так добре тобі ще ніколи не було”, “Мир настане ще в наш час”. 15. Постійний голова місії Міжнародного валютного фонду в Україні Мохаммад Шадман-Валаві не відкидає можливості, що вже у грудні Україна зможе отримати черговий транш кредиту за програмою розширеного фінансування. Про це він заявив журналістам 15 жовтня після зустрічей з прем’єр-міністром України Валерієм Пустовойтенком і секретарем Ради національної безпеки та оборони Володимиром Горбуліним. 16. Українська поезія ХХ століття вже відходить в історію. 17. Трирічну програму розширеного кредитування обсягом фінансування в розмірі 2,2 мільярда доларів Міжнародний валютний фонд відкрив для України у вересні. 18. Значне підвищення активності виборців – важливий крок на шляху до збереження цієї незалежності, причому не лише держави, але й кожного її громадянина. 19. Початки його сягають останнього десятиліття ХІХ ст. і пов’язані у філософському плані з кризою раціоналістичного світогляду й утвердженням ніцшеанської концепції “філософії життя”, із перенесенням центру уваги на людську особистість, її індивідуальну свідомість. 20. Координатором із реалізації цього проекту є зареєстро-

вана у Польщі компанія “Голден Гейт”, засновником якої є компанії з американським та британським капіталом. 21. Проте, як це часто трапляється, люди в скрутну годину піддаються наївним обіцянкам.

б) Заміна словосполучення на слово

Відповідником українського словосполучення може бути англійське слово (похідне або складне), і у такому випадку можна також говорити про компресію речення при перекладі. Нерідко це зумовлено особливостями словотвірної системи англійської мови. Нижче наводяться приклади таких українських словосполучень: прикрашати дорогоцінностями – to bejewel; з окулярами – bespectacled; з бакенбардами – bewhiskered; у паріку – bewigged; з двох доль – bilobed; розлитий у пляшки – bottled; з колонами – collonaded; у краватці – cravated; вдягнений в уніформу – uniformed; із шкоринкою – crusted; з діадемою – diademed; з куполом – domed; з дверима – doored; з амбразурою – embrasured; з двигуном – engined; з фонтаном – fountained; прикрашений фресками, із фресками – frescoed; у формі фуги – fugued; з вікнами – windowed; відвідуваний туристами – touristed; вдягнений у тогу – togaed; із щупальцями – tentacled; під тентом – tented; знятий на пливці “Текніколер” – techncolored; з кігтями – taloned; у плавальному костюмі – swimsuited; з мечем – swarded; одягнений у кімоно – kimonoed; на прізвище – surnamed.

Серед англійських похідних слів, здатних замінити при перекладі українські словосполучення – похідні слова із суфіксами -ed, -less, -able тощо:

Вважається, що жаби походять від предків-амфібій із **чотирма ногами та хвостом**.

Frogs are thought to have evolved from a **tailed, four-limbed**, amphibious ancestor.

Серед ранніх майстрів мініатюр, **прикрашених дорогоцінним камінням**, були Жан Фуке та Жан Клюе.

Early masters of these **jeweled** miniatures included Jean Fouquet and Jean Clouet.

Тварині **без плям** важко сховатися у такому середовищі.

It is difficult for a **spotless** animal to be invisible in this environment.

Ця книга **читається** надзвичайно легко.

The book is thoroughly **readable**.

Ягоди будуть **придатні для продажу** тільки через два тижні.

The berries will not be **vendible** for another two weeks.

Завдання 88. Перекладіть речення, замінюючи там, де це доречно, словосполучення на слово:

1. Санта Клаус – легендарна особа, що безпосередньо пов’язана із Різдом, має описане у багатьох оповіданнях минуле, де поєднані, розширені та перетлумачені легенди про святого Миколая, єпископа Міри, який жив у IV ст. 2. У “Безпеці в останню чергу” він грає свого звичного сором’язливого гарного хлопця в окулярах, який націлений на творіння добра. 3. Камзол, який носили чоловіки у період з початку XIV ст. по XVII ст., облягав тіло і був з рукавами та паском. 4. Спільними характеристиками хетських будівель є центральний внутрішній двір під відкритим небом та зали із колонами щонайменше на одній стороні. 5. Водні види без язика годуються шляхом заковтування жертви ротом; види ж із язиком висувають язик для захоплення жертви. 6. Ці породи подібні на вигляд і мають обличчя з вусами, виразні брови та короткі вуха. 7. Тим не менше, у сучасній англійській мові “військово-морське судно” позначає бойовий корабель або принаймні небойове судно військово-морської підтримки із екіпажем без уніформи. 8. Піраміда була заввишки 62 метри і оточена комплексом споруд, захищених кам’яним муром із баштами. 9. Це був Жорж на прізвисько “Хвалько”.

5. Вилучення абстрактних віддіслівних іменників

У деяких випадках у зв’язку з особливостями побудови словосполучень в англійській мові при перекладі може здійснюватися вилучення зайвих з точки зору норм англійської мови слів. Зокрема, це стосується певних сполучень іменників, перш за все віддіслівних іменників, що мають суфікси “-ання/-ення, -ття”, з іншими іменниками, коли вилученню підлягають саме такі похідні іменники із зазначеними суфіксами: причини **виникнення війни** – causes of **war**, право домагатися **проведення слухання** – right to seek a **hearing**, причини **формування злочинної поведінки** – causes of **criminal behavior**, на знак протесту проти **прийняття цього закону** – in protest against **the law**, причини **існування злочинності** – causes of **crime**, з часу **отримання незалежності** – since **independence**, причини **виникнення таких епідемій**, як “хвороба легіонерів” – causes of **such epidemics** as Legionnaires’ disease; підстава **подання позову** – cause of **action**.

При перекладі переважно вилучаються зі словосполучень такі іменники, як *виникнення, існування, отримання, формування, прийняття, проведення, ведення, зберігання, підписання, обрання, запровадження, створення, проголошення, введення, підписання, досягнення* тощо, наприклад:

Єдиною умовою **ведення підприємницької діяльності** є щорічний фіксований збір у бюджет.

Звичайно, в таких країнах не ведеться реєстр акціонерів і директорів і надаються **гарантії зберігання конфіденційності** щодо фундаторів компаній.

Підписання договору саме по собі не гарантує ані спокою в регіоні, ані подальших успіхів у **просуванні до мирного врегулювання**.

Обрання цілком відмінних шляхів переходу до ринку посткомуністичними країнами – благодатне поле для досліджень з реконструкції централізованої економіки.

Найкращим шляхом є швидке **проведення радикальних реформ**.

Ось чому на наступній сесії Комісії ООН з прав людини США будуть **домогатися прийняття резолюції** щодо Китаю.

Депутат подав позов проти спікера, **вимагаючи винесення судового рішення** про те, що він був виключений незаконно.

Як свідчать опитування, громадська **підтримка запровадження республіканської форми правління** зростає.

The only condition for **entrepreneurial activities** is an annual flat-rate duty paid to the budget.

As a rule, these countries do not keep a register of shareholders and give **guarantees of confidentiality** of companies' founders.

An agreement by itself does not guarantee either peace in the region or further successes in **peaceful settlement**.

Absolutely different methods of market transition by post-Communist countries is a rich field for studies of centralized economy reconstruction.

The best way is **quick radical reforms**.

That is why the U.S. **will seek a resolution** on China at the upcoming session of the United Nations Human Rights Commission.

The deputy filed a suit against Speaker **seeking a judgment** that he had been improperly excluded.

Polls have shown public **support for a republic** growing.

Разом із тим, слід зазначити, що не завжди при перекладі робиться вилучення таких слів із словосполучення. Це, зокрема, вірно для тих випадків, коли такі слова несуть важливе семантико-комунікативне навантаження, наприклад:

Отже, можна сказати, що потреба монархії у надходженнях до державної скарбниці була однією з **причин виникнення парламентської форми правління**.

Thus, the need of the monarchy for tax revenues can be said to have been one of the **causes of the rise of parliamentary government**.

Завдання 89 Перекладіть речення, застосуючи трансформацію вилучення слова зі словосполучення:

1. Ця особа не може домогатися проведення повторного судового розслідування. 2. Це перший крок на шляху створення валютного союзу. 3. Засновувати такі компанії можна як для ведення серйозного бізнесу, так і для збереження грошей. 4. Заснування Міждержавного банку знаменує перший крок на шляху утворення економічного союзу. 5. Дослідження тварин дозволяє здійснити краще виокремлення причин формування поведінки. 6. Французькі робітники будуть блокувати кордони і порти на знак протесту проти підвищення цін на дизельне паливо. 7. Переговори про підписання угоди про торгівлю прокатом будуть проводитися вже через кілька місяців. 8. Турція зараз наполягає на досягненні домовленості щодо транспортування на Захід каспійської нафти і газу морем через її територію. 9. Завдяки підписанню угоди про такий механізм буде встановлено єдині бухгалтерські стандарти для всіх держав. 10. Першим кроком на шляху підписання торговельної угоди став меморандум про основні принципи співробітництва. 11. Наприклад, завдяки підписанню такої угоди суспільство отримало б загальне відчуття стабільності. 12. Сучасне наукове вивчення психопатології виникло з тривалих пошуків причин існування аномальних тенденцій у поведінці людини. 13. Чи не можуть означати ці документи перший крок на шляху проведення військової реформи. 14. З часу проголошення незалежності перед політиками і бізнесменами постали питання розробки нових проєктів, реструктуризації та кредитування для розвитку цієї галузі та вирішення її проблем. 15. Введенням квот або кількісних обмежень на вве-

знення товарів можна заборонити імпорту певних товарів або обмежити кількість імпортованих товарів. 16. Щоб правильно визначити причини виникнення конфлікту, необхідно з'ясувати ті ціннісні оцінки і властивості, які вміщуються в поняття "причини". 17. Арбітраж інтересів використовується значно рідше, оскільки він вважається останнім кроком після того, як переговори про підписання нового контракту зайшли у глухий кут. 18. Головною причиною виникнення конфлікту була мовна причина: Народний фронт наполягав на прийнятті закону, який би визначив молдавську мову єдиною державною мовою у республіці, тоді як рух "Єдність" наполягав на тому, щоб обидві мови – і молдавська, і російська – були державними. 19. Перший термін перебування Ніксона на посаді президента був відзначений багатьма успіхами, включаючи покращення відносин з Китаєм та серйозні кроки на шляху досягнення миру у В'єтнамі. 20. Роланд Шпітц, представник міжнародного консорціуму "Роберт Флемінг енд Ко.", є радником із проведення тендеру з продажу 53,86% акцій "Рівнеазоту". 21. Ми ніколи не будемо вдаватися до застосування військових заходів.

6. Вилучення підмета речення

Майже всі граматики англійської мови стверджують, що в англійському реченні обов'язково повинний бути підмет. Але існують певні виключення з цього правила. Так, у розмовній мові підмет речення може бути відсутній, якщо він легко виводиться із контексту або ситуації спілкування:

Здається, вона чимось невдоволена.	Sounds like she's not happy about something.
Зрозуміли?	Understood?

У письмовому англійському мовленні (особливо науково-технічному) теж в окремих випадках підмет у реченні не вживається. Зокрема, у підрядних реченнях коментування, особливо тих, що вводяться сполучником *as*, підмет (як правило, це *it*) відсутній. Тому при перекладі на англійську мову безособових підрядних речень коментування або ж підрядних речень із підметом "це" чи додатком "цього" підмет слід вилучати:

Як це часто трапляється в науці, велике відкриття ставить	As often happens in science, a major discovery raises many impor-
--	--

tant questions which may take many years and much additional funding to answer.

Ліки можна також впорскувати під шкіру, **як це робиться у випадку проби на туберкульоз.**

Проте чи ви бачите, що думку більшості треба враховувати, **як це видно у вашому власному випадку?**

Випарювання з озера Насер не таке значне, **як прогнозувалося.**

Більше того, він хотів поділити свої землі та права на майно серед своїх синів, **як цього вимагав звичай франків.**

Drugs may also be injected into the skin, **as is done in a tuberculin test.**

But do you see that the opinion of the majority must be regarded, **as is evident in your own case?**

Evaporation from Lake Nasser is not as high **as was predicted.**

Moreover, he intended to divide his lands and titles among his sons, **as was the Frankish custom.**

Завдання 90. Перекладіть речення, визначивши, в яких випадках при перекладі можливе вилучення підмета речення:

1. Положення його попередника було спрощеним, як це було доведено пізніше іншими.
2. Як це трапляється у випадку всіх інших чужорідних речовин, тіло так само видаляє ліки.
3. Уран не є таким рідким елементом, як це раніше вважалося.
4. Він з'ясував, що для отримання результатів, які б узгоджувалися із спостереженнями, слід припустити, що радіація не випромінюється безперервно, як це вважалося раніше.
5. Раннє Відродження було, як це раніше стверджувалося, не лише недовіршеною, та все ж необхідною підготовкою до мистецтва розквіту Високого Відродження, а й значним періодом самим по собі.
6. Відношення між реченнями і думками не є вже таким прозорим і задалегідь зрозумілим, як це раніше вважалося.
7. Настінне мистецтво класифікувалося і відносилось, як це звичайно робиться, до певного періоду на підставі критеріїв, що використовувалися десятки років.
8. Отже, наука і мистецтво Леонардо да Вінчі не є відокремленими одне від одного, як раніше вважалося, а належать до однієї й тієї ж сфери здобування знань.
9. Як і бувало у більшості інших європейських парламентських демократичних держав, у політичному житті Західної Німеччини не існувало

значного бар'єру, який би розділяв провідні політичні партії. 10. Фермерські сім'ї мешкали на своїх фермах, як це було і (залишається) типовим для більшості країн Європи та Третього світу. 11. Він розрахував час, коли вони розходилися протягом 2 млрд. років (як пізніше виявилось, ця цифра була значно занижена). 12. На деяких територіях реакцією первісних людей на закінчення льодовикового періоду була спеціалізація, а не диверсифікація, як це було типово для людей мезоліту. 13. Рідко рослина має лише одну квітку, як це спостерігається у тюльпана. 14. Хоча австралопітеки, як і шимпанзе, можливо, їли невеликих тварин, все ж мало ймовірно, що вони систематично полювали на них, як це широко вважалося раніше.

7. Заміна підрядного речення словом або словосполученням

При перекладі з української мови на англійську нерідко застосовується компресія у вигляді заміни підрядного речення на слово або словосполучення. Така трансформація застосовується переважно до підрядних означальних і додаткових речень та підрядних часу:

1) заміна підрядного додаткового речення:

Вам слід взяти до уваги, **що хлопчик довго хворів.** You must take into account **the boy's long illness.**

Навіть в урядових колах не передбачали, **що ембарго на нафту буде оголошено найближчим часом.** **The imminence of the oil embargo was unguessed at even in government circles.**

2) заміна підрядного речення часу:

Поки її мати відсутня, за неї відповідаю я. **In the absence of her mother I am responsible for her.**

Дотепер планувалося, що країну приймуть наприкінці квітня, **коли буде святкуватиметься 50-літній ювілей заснування альянсу.** **Until now it was planned that the country would be admitted at the end of April, during the celebration of the 50th anniversary of the founding of the Alliance.**

3) заміна підрядного означального речення:

У Міністерстві закордонних справ переважає думка, **що у цю організацію потрібно вступити раніше.** **The prevailing view in the Foreign Ministry is for early entry into the organization.**

Внаслідок цього у кінцевому рахунку виникне криза енергопостачання, **що весь час буде поглиблюватися.** This will eventually create **an ever-deepening crises of energy supply.**

Завдання 91. Перекладіть речення, застосовуючи компресію у вигляді заміни підрядного речення словосполученням або словом:

1. Іноземці дуже погано уявляють собі, як треба працювати на нашому ринку. 2. Парламент буде обраний в один тур, незалежно від того, скільки виборців прийде на дільниці. 3. В той час, як в Україні закриваються неприбуткові шахти, вперше за роки незалежності буде введено до ладу нову вугільну шахту. 4. Луїс Краснер, який народився в Україні, був американським скрипалем та вчителем музики. 5. Тут у нас трапляється багато перестрілок. 6. Суспільство, яке зазнало катастрофи, створює прототипну ситуацію для виявлення колективної поведінки. 7. Він вдарив її, лише коли вона остаточно вивела його з себе. 8. Рівень інфляції в цьому році становить 7,5%, що менше передбачуваного показника – 9%. 9. У незалежному звіті, який було складено компанією “Девіс Ленгдон Консалтенсі”, Україна фігурує у числі чотирьох європейських країн з найбільшим потенціалом для короткострокових ринкових капіталовкладень. 10. “Нові” страхи – це всі ті ж старі, вічні страхи, лише трохи підновлені, що нарядилися у нову сукню. 11. Нову конституцію було прийнято 315 голосами проти 36 на засіданні, що тривало всю ніч. 12. Деякі теоретики стверджують, що та галузь промисловості, яка потребує подібного захисту з боку держави, не повинна існувати взагалі. 13. Можливо, найпоширенішим аргументом на користь введення тарифів є той, що певні галузі вітчизняної промисловості для того, щоб вижити, потребують тарифного протекціонізму. 14. Незважаючи на численних конкурентів, які буквально “наступають на п'яти”, завод залишається найуспішнішим підприємством. 15. Він робить вигляд, що розпалює ситуацію до передконфліктної межі, потім відступає і намагається щось за це вторгувати. 16. Проблема, яку зараз належить вирішити – це зміцнення здобутків та сприяння поширенню демократичних інститутів на країни, які ще перебувають під владою авторитарних режимів. 17. Навіть країни, що потребують швидкого розвитку, можуть запровадити у себе демократичні цінності. 18. Американцям не дозволяється

вести справи з авіалінією, що контролюється талібами. 19. Жахливий конфлікт у Судані, що триває вже шостий рік, є фактично і громадянською, і релігійною війною. 20. У 1992 році мало хто передбачав, що консерватори отримають більшість, тому що результати всіх опитувань свідчили про те, що перемогу одержить Лейбористська партія. 21. Але в цілому головними винуватцями промахів ЦРУ Лок Джонсон вважає політиків. 22. Кріпосництво в Україні, що перебувала під владою Росії, ввела у 1795 році імператриця Росії Катерина II. 23. 3 грудня 1918 року по травень 1919 року, коли польські війська окупували Львів, останній слугував столицею Західноукраїнської народної республіки, що проіснувала недовго.

8. Заміна підрядного речення на дієприкметниковий зворот

Заміна українського підрядного речення на англійський дієприкметниковий зворот є також однією із форм компресії при перекладі, оскільки при цьому у перекладі вживається менша кількість слів, ніж в оригіналі. Звичайно піддаються компресії означальні підрядні речення, і при цьому в англійському перекладі часто застосовується зворот із дієприкметником II, що вводиться сполучником “once” і, рідше, з дієприкметником I:

До пластичної хірургії, що колись вважалася хірургією для багатих і знаменитих, зараз звертаються люди різних суспільних прошарків.

Ця країна, що колись процвітала, в економічному плані стала руїною.

Зворотом із дієприкметником II перекладаються також інші види підрядних речень, зокрема, умовні підрядні речення:

Якщо є домовленість, то це повинно бути зроблено!

Збудження, якщо воно відбулося, поширюється електричним шляхом на всі клітини серця.

Такі підрядні речення можуть перекладатися також означальними прикметниковими або іменниковими зворотами, що вводяться сполучником once:

Once considered the surgery of the rich and famous, aesthetic surgery is now sought by people from all walks of life.

Once thriving, the nation has become an economic disaster.

Once agreed, this must be done!

Excitation, once initiated, spreads electrically to all the cells in the heart.

Ця хвороба, що колись вважалася абсолютно смертельною, зараз ефективно лікується шляхом щоденного введення доз кортизону.

Березове пиво, що колись було популярним, вироблялось із березового соку.

Велі Кесумов, який колись був форвардом азербайджанської команди, був визнаний найкращим бомбардиром російського чемпіонату.

30 березня – це день гусячих боїв, що колись були популярним видом спорту у селах.

Once inevitably fatal, the disease is now treated effectively with daily doses of cortisone.

Birch beer, once popular, was derived from the sap.

Veli Kasumov, once a forward of the Azerbaijan team, was named the best striker of the Russian championship.

March 30 was the day of gander fighting, once a popular sport in villages.

Завдання 92. Перекладіть речення, застосовуючи заміну українського підрядного речення на англійський дієприкметниковий або прикметниковий зворот, що вводиться сполучником once:

1. Структура розширеної сім'ї, що колись була достатньо поширеною, є типовою для всіх доіндустріальних суспільств, як великих, так і малих. 2. Сама форма шрифту, що раніше була жорсткою і нездатною до модифікації зараз може змінювати нахил, робитися зворотною та розтягуватися. 3. Письменник Севела, емігрант, який колись був висланий із колишнього Радянського Союзу і який зараз є громадянином США, є одним з 10 переможців конкурсу сценаристів ім. Ейзенштейна. 4. Командиром легіону є Сергій Хвалько, який колись був активним членом Демократичного союзу. 5. Тероризм, що колись був абстрактним поняттям, зараз стає реальністю. 6. Завдяки реформі індійський рупі, що колись був маргінальною валютою, став конвертованим. 7. Єдиним досвідченим професіоналом на телестанції є Дмитро Політай, який колись був телевізійним ведучим. 8. Але якщо товар куплено, його вже не можна повернути. 9. Людиною, яка наполягала на публікації, був Александр Яковлев, якого колись відправили у заслання послом у Канаді. 10. Проте що ж із поправкою Джексона-Веніка, яку колись прийняли у відповідь на

обмеження еміграції євреїв? 11. Його “головним обвинувачем” є лідер Згоди центристських сил, яка раніше вважалася пропрезидентською партією. 12. Така практика, що колись вважалася незаконною, може, на думку банкірів, суттєво поживавити підприємницьку діяльність у країні. 13. Наслідки таких обставин ми бачили днем раніше у розтерзаній Луанді, яка колись вважалася перлиною атлантичного узбережжя Африки. 14. Цей регіон, що колись вважався житницею східної Пруссії, після 1946 року занепав. 15. Чи приведе ця дорога, яку обрали, знову до влади? 16. Якщо нинішня тенденція збережеться, то великі сім’ї, що колись були нормою, будуть виглядати як дивина. 17. Всупереч поширеному раніше уявленню, народні пісні часто створюються окремими особами, але якщо їм навчаються інші, то вони змінюються і часто спрощуються. 18. Він із успіхом відбивав напади своїх численних суперників, і коли міцно закріпився при владі, реорганізував усю систему місцевого державного управління. 19. Після того, як присяжного обрано і він приведений до присяги, його опитують адвокати та суддя. 20. Коли будівництво нового міста закінчувалося, воно переходило під управління місцевого органу врядування.

9. Вживання абсолютної форми присвійного відмінка англійського іменника (абсолютного генітива) замість українського іменникового словосполучення

Застосування абсолютного генітива при перекладі з української мови на англійську нерідко дозволяє дещо скомпресувати речення. Слід пам’ятати, що абсолютний генітив вживається у тих випадках, коли в українському реченні є повтор певного іменника, що має означення, виражене нерідко власним ім’ям:

“Тому негіднику все здається можливим”, відповів інший голос, який я ідентифікував як **голос Олександра**.

Потім я побачив ще одну постать. То була **постать Таї**.

Він увімкнув радіо і дав вказівку комп’ютеру під’єднати своє радіо до **радіо Ольги**.

“All things seem possible to that scoundrel,” replied another voice, which I recognized as **Oleksandr’s**.

Then I saw another figure. It was **Taya’s**.

He turned on his radio, and instructed the computer to link his radio to **Olga’s**.

Ще одна ситуація вживання англійського абсолютного генітива – це тоді, в українському реченні є порівняння:

Її тіло було худорлявим, а м’язи **Her body was spare, the muscles** були як у **танцюристкі**. **like a dancer’s**.

Завдання 93. Перекладіть речення, застосовуючи там, де це доречно, форму абсолютного генітива іменника:

1. Перший голос був чоловічий, а другий – жіночий, і обидва говорили пошепки.
2. Такі ляпсуси батька завжди мене дивували.
3. Зараз голос майже зовсім не нагадував голос Оксани.
4. Ідеї Скачка були зовсім не схожі на ідеї Попенка.
5. Раптово маска приязні спала, і очі Павла були такі само жорсткі, як і очі Петра.
6. Мої методи значно тонкіші, ніж Гаренкові.
7. “А ти б хотів?”, спитала Яна голосом як у дитини.
8. Хіміч провів своєю рукою по руці дівчини.
9. “Авжеж”, сказав він; “тебе безтямного винесли з палаючого будинку - будинку Віртенка”.
10. Три мечі краще, ніж два. Особливо коли третій є таким же потужним, як і у цього хлопця.
11. “Він ніколи не зможе розкрити секрет цього замка”. Цей голос був голосом Марти.
12. Не псуйте речі, які належать цій людині.
13. Його зіниці були видозмінені для уловлення світла, як у kota.
14. Він під’єднався до харківської бази даних, яка, як стверджувала Ольга, була Матвієвою.
15. Любов Ганни до тістечок, як і всіх звичайних жінок у Полтаві, була надзвичайною.
16. Повага до наших спеціальних наставників швидко зростає. Мого наставника звали Павло, Сашкового – Устим, а Левкового – Зенек.
17. Та ж сама штучна гравітація утримувала також атмосферу завтовшки із земну атмосферу.
18. Один рядок слідів ніг належав маленькій дитині, а інший – дорослому чоловіку.
19. Я поспішив до ангарів і незабаром вивів на вулицю свою машину й машину Пилипа.

10. Компресія за рахунок вживання у перекладі “адвербіальних дієслів”

В англійській мові є група дієслів, які, вживаючись із прислівниками, стисліше описують певну ситуацію, ніж в українській мові. Це так звані “адвербіальні дієслова”, вживання яких у перекладі призводить до компресії:

Різко увімкнули світло, і нам наказали піднятися з ліжка.

Інвестор повинен з муками пройти десятки кабінетів службовців міністерства.

Лімузин уповільнив хід і тихо зупинився на початку довгої автостради, обсаженої деревами.

Як можна бачити, за “адвербіальним дієсловом” йде приєднанно-іменникове словосполучення і утворюється скомпресований комплекс, який може замінювати українські однорідні присудки та дієслівні словосполучення.

Для того, щоб застосовувати такий вид компресії, перекладач повинний знати, які українські дієслова та дієслівні словосполучення можуть перекладатися англійськими “адвербіальними дієсловами”. Серед таких українських дієслів можна назвати такі, як “наказувати, пробиратися, продиратися, просуватися, проштовхуватися, пролізати, крехнути, свистіти, допомагати” тощо.

Завдання 94 Перекладіть речення, вживаючи у перекладах “адвербіальні дієслова”:

1. Мені наказали стати біля стіни, а моїй дружині наказали стати біля дверей прикомірка. 2. Звиваючись у трубах цього нульового простору як черв'як, я руками намацував невидимі речі. 3. “О, так”, швидко відповіла вона. “Ти міг би одружитися і стати багатим або ж можеш заробити собі великі гроші сам”. 4. Поїзд дав гудок і зупинився. 5. На верхній палубі лайнера, крехнувши, ожив і заговорив гучномовець: “Будь ласка, повідомте, чим ви займаєтесь”. 6. Івану грубо допомогли підвестися на ноги і потім його ретельно обшукали. 7. Вона натисла на декілька клавіш на терміналі і принтер, клацнувши, ожив, а потім видав пластикову картку. 8. Після невеличкої паузи гучномовець знову ожив, крехнувши, і заговорив. 9. Потім вона відправилася копати і докопалася до огорожі, де зупинилася відпочити. 10. Олексій, перед тим, як продовжити, на знак згоди кивнув головою. 11. Обидва буквально із боєм продиралися через набиті людьми кімнати до обіднього столу. 12. Ніхто не зможе зробити так, щоб цю пропозицію відкликали з парламенту через

The lights were snapped on and they **ordered us out of bed**.

An investor has to **struggle his way through** dozens of department offices.

A limousine **drifted silently to a stop** at the foot of the long tree-lined driveway.

флібустьєрські промови. 13. Вмовили його це зробити, так? 14. Людина з його репутацією, можливо, й була примушена обманом назвати це штучним серцем. 15. Ми бачили, як покvapливі постаті Артема та Петра силою прокладали собі шлях через переляканий натовп. 16. Він почав стріляти і стріляючи вибрався із будівлі суду разом із шістьма своїми спільниками. 17. Я допоміг сліпому перейти вулицю.

11. Заміна повнозначного дієслова на дієслово-репрезентант do

Певна компресія речення при перекладі відбувається також тоді, коли в українському реченні повторюється попереднє дієслово або коли вживається анафоричний вислів “зробити (це/те саме), чинити це”:

Але вони ніколи не втрачали надії й пообіцяли собі після війни купити нові дзвони, і купили!

Мишко повинен відчувати себе переможцем. Але він так не відчував. Він відчував себе самотнім і спустошеним.

І ти сказав, що вам байдуже, а ми сказали, що нам не байдуже, тому що ми так ненавидимо їх.

Зрозуміло, не всі іноземні місіонери поведуться так, але багато з тих, хто працює головним чином на телебаченні, **саме так і чинять**.

Віктор зірвав із себе сонячні окуляри, і коли він зробив це, уся будівля з ураганим ревінням затряслася.

But they never gave up hope and promised themselves **to buy** new bells after the war, and they **did!**

Myshko should **feel** triumphant. But, he **did not**. He felt alone and empty.

And you said you didn't **care**, and we said we **did** because we hated them so much.

Of course, not all foreign missionaries behave in this manner, but many of those who work mainly through television **do**.

Viktor ripped off his sunglasses, and as he **did** so the building shook with a thunderous roar.

Завдання 95. Перекладіть речення, вживаючи дієслово-репрезентант do:

1. “А тобі тут подобається?” “Авжеж”. “Подобається? Впевнена у цьому?” 2. “Олег сказав, що ти хотів бачити мене”. “Хотів”. 3. Зенко не знав, чому існувала така різниця, але вона все ж існувала. 4. Ольга

слідкувала за ними, та й ми теж слідкували. 5. “Чи ти справді не знав цього?” Його перелякане обличчя свідчило про те, що він не знав. 6. Він був дуже схожий на скульптуру Родена “Мислитель”. Схожий на неї був і Юрко. 7. Він подивився уліво. Те саме зробив Андрій. 8. “Жодного уявлення”, сказала вона, широко розкривши очі. “Так я теж не маю жодного уявлення”. 9. Емоційний термін “вірус” допоміг їхній справі, як допомогла й готовність преси друкувати сумнівну статистику та неперевірені повідомлення про випадки зараження вірусом. 10. Я не старий. Я знаходжу більше цікавості та смаку у житті зараз, ніж знаходив у 16 років. 11. Він розумів їх краще, ніж вони розуміли себе. 12. “Коли я одружився,” сказав Сашко, “я зробив це проти волі своїх рідних”. 13. Він не дивився на неї часто. А коли дивився, то з легкою іскоркою в очах. 14. Вона заляпала в долоні й застрибала, як це й завжди робила тоді, коли була особливо задоволена.

Б. ДЕКОМПРЕСІЯ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ

Вступ

Декомпресія при перекладі – це збільшення з різних об’єктивних причин обсягу речення цільової мови у порівнянні з обсягом речення мовою оригіналу. Причинами декомпресії є особливості граматичної і лексичної будови мов, а також відмінності норм і традицій мовлення різними мовами. У цьому підрозділі розглядаються такі види декомпресії при перекладі, як додавання присвійних займенників, формального додатку *one*, заміна дієприслівникового звороту на підрядне речення, заміна словосполучення підрядним реченням, заміна слова або словосполучення на підрядне підметове речення, членування речень, додавання частини присудка та декомпресія внаслідок розбіжностей у позначенні реальної можливості і пасивності/активності сприйняття в українській та англійській мовах.

1. Додавання присвійних займенників

Відомо, що у мовленні різними мовами різна частота вживання присвійних займенників. В одних мовах частотність їх вживання більша (як

в англійській мові), в інших – менша (як в українській мові). Переважно це зумовлено тим, наскільки переважальною є імплікація присвійності у мові – чим більший рівень такої імплікації у системі мовлення, тим менша частотність присвійних займенників у мовленні такою мовою. Ще одним чинником, що впливає на частотність вживання присвійних займенників – це суспільна атракція уваги до власності, тобто ступінь уваги мовної спільноти до приналежності речей, і, відповідно, до суб’єктів їх володіння. Якщо така увага незначна, то частотність присвійних займенників у мовленні буде менша, ніж у тому випадку, коли мовна спільнота приділяє більше уваги до приналежності речей. Зрозуміло, крім цих причин додавання присвійних займенників при перекладі є й чинник мовленнєвих традицій, в яких закріплюється частотність/нечастотність присвійних займенників у мовленні.

Присвійний займенник, як відомо, є, поряд з означеним артиклем та деякими іншими мовними елементами, засобом надання означеності іменнику, з яким перший сполучається. Як відомо, в українській мові артиклі (в тому числі означений артикль) не вживаються, тому й частотність присвійних іменників як засобу означення іменника у ній значно нижча.

Особливо характерним для англійської мови є вживання присвійних іменників на означення таких іменників, як *hand, head, leg, foot* тощо (тобто іменників, що позначають частини тіла), іменників, що позначають родичів (*father, mother, son, daughter* тощо) та іменників, що позначають особисті речі (*chair, trousers, money* тощо). Тому при перекладі речень з такими іменниками потрібно звертати увагу на те, чи слід вживати їх із присвійними іменниками, наприклад:

У роті в нього була люлька.

He had **his** pipe in **his** mouth.

Професор відкинувся у кріслі назад і пильно подивився на Михайла через окуляри. Потім він прокашлявся і сказав: “Можете сідати.”

The professor leaned back in **his** **chair** and stared through **his** **glasses** at Mykhailo. Then he **cleared his** **throat**. “You can sit down,” he said

Але дівчина лише похитала головою.

But the girl only shook **her** **head**.

Безумовно, такої проблеми не виникає, коли в українському реченні перед іменником вжито присвійний займенник:

Але мій суперник відмовився і роботу отримав я. Ось так я отримав **свій** шанс.

But my rival fell out, and I got the job. That gave me **my** opportunity.

Але якою була його відповідь? But what was **his** reply?

Слід мати на увазі, що присвійний займенник вживається в англійській мові не тільки з іменником, а й з герундієм (як правило, в герундіальних зворотах), тому при перекладі українських речень із підметом або додатком, вираженим особовим займенником, такі члени речення можуть замінюватися на відповідний присвійний займенник, що має функцію означення герундія:

Я пам'ятаю, як деякі його друзі відмовляли його від такого заняття.

I remember **his being dissuaded** by some of his friends from the undertaking.

Його намагання провести реформи в монастирі закінчилися тим, що йому довелося рятувати своє життя втечею.

His efforts to reform the monastery ended with **his having** to flee for his life.

Але я беру назад всі свої слова про те, що він дурень.

But I take back all I said about **his being** a fool.

Вона завжди наполягала на тому, щоб він зробив так.

She always insisted on **his doing** so.

Нижче для прикладу наводиться зовсім неповний перелік словосполучень, в яких перед іменником вживається присвійний займенник: з усієї сили – with all one's strength, прогулювати заняття – to shirk one's studies, робити все, що можливо – to do one's best, виконувати погрозу – to carry one's threat into execution, тримати язик за зубами – hold one's tongue, у молодості – in one's youth, чинити по-своєму – to have one's own way, виглядати найкраще – to look one's best, після (свого) повернення – on one's return, давати (свою) згоду – give one's consent, пробивати (свій) шлях – to fight one's way.

Слід мати на увазі також і те, що присвійні займенники в англійському перекладі вживаються й тоді, коли в українському реченні вжита непряма форма особових займенників (мене, мені, їй, її, йому, їм тощо) у словосполученні або окремо:

Летюча миша, яка впала на землю і яку спіймав лис, вмовляла залишити їй життя.

A bat who fell upon the ground and was caught by a fox pleaded **to be spared his life**.

Якби ти тільки залишив мені життя, я б обов'язково винагородив тебе за твою доброту.

If you **would only spare my life**, I would be sure to repay your kindness.

Мені огидні лестощі.

Flattery is my abhorrence.

Він удвічі старший за мене.

He is twice my age.

Завдання 96. Перекладіть речення, визначивши, з якими іменниками у перекладі потрібно вжити присвійний займенник або ж які особові займенники замінюються у перекладі присвійними займенниками як означенням герундія:

1. Він вийняв люльку з рота й почав потихеньку вибивати її. 2. Він поклав руки у кишені штанів і потім зненацька нахилився вперед. 3. Вікторія, вокалістка гурту, сама з Луцька, а освіту отримала в Київському університеті. 4. З тієї миті вона втратила присутність духу. 5. Після того, як маніяк вдарив суперзірку світового тенісу Моніку Селеш пожею, вона все ще не може піднімати руки, аби розчісувати волосся. 6. Після прибуття до України нелегальні іммігранти звичайно розчинюються на її безмежних просторах. 7. Японський звіт був потім перекладений на англійську мову (на цей раз вже правильно) і став поширюватися Європою, де вкладники також почали знімати гроші з рахунків. 8. Я присів біля великого рюкзака, підняв його на спину, став на ноги і почав дертися вгору, не відводячи очей від плота. 9. Втомившись від пірнання, а ще більше від думок, я лежав на скелях. 10. На вустах крутилася цитата з Біблії, але я притримав язика. 11. Я підтягнувся, підняв ногу, поклав п'ятку десь біля вуха і кинувся всім тілом на драбину. Коли червоні кола перед очима перестали шалено обертатися, я встав і прихилив голову до колін. Потім я встав на ноги й продовжив видиратися. Очима я безперервно шукав річку. 12. Я падав на ліжку і спав до ранку, як убитий. 13. Він випростав руки на всю ширину. 14. Було холодно, не так, аби аж до болю, проте достатньо холодно – так, що я тер руки і засовував їх глибоко у кишені та притоптував ногами по землі. 15. Вона впізнала мене лише тоді, коли поклала руки мені на голову і намацала шрам, що залишився в мене з дитинства. 16. Чесно кажучи, я був так ошелешений, що втратив голову. 17. Рік потому виборці затвердили нову конституцію, що зміцнювала його владу і усунула перешкоди на його шляху до переобрання. 18. Через дальтонізм він обрав гравюру. 19. Вони наполягали на тому, щоб я з'їв друге яйце. 20. Його історія закінчується тим, що його саджають на трон. 21. Він вплинув на багатьох молодих композиторів тим, що робив наголос на довершеній професійній майстерності, через

що його називали “класицистом”. 22. Його псевдонім Сейх зумовлений тим, що він був “сейхом” або “шейхом” (що арабською мовою означає “керівник, лідер”). 23. Я міг відмовитися від усього цього - повернутися спиною й піти. 24. Їй довелося стояти на ногах, не рухаючись, з сьомої години ранку до пів на першу. 25. Чоловік підняв руку, аби приховати посмішку. 26. Він стишив голос до шепоту. 27. Товстунчик встав і приклав руку до голови. 28. Він час від часу засовував руку у кишеню штанів, аби пересвідчитися, що коштовна банкнота все ще там. 29. Він молодий, але якщо ви розраховуєте на те, що він дурень... 30. Щось трапилося, коли мене не було? 31. Це мені вигідно. 32. У мене цього й у думках немає. 33. Від сліз у неї різало очі. 34. Розум у неї від батька, а краса – від матері. 35. Брак ввічливості компенсувався у неї готовністю допомогти. 36. Коли я бачу його, в мене серце крається. 37. Він ухопив мене за лацкан. 38. Це мені до душі. 39. Робота була для неї всім. 40. На ній було плаття з великим вирізом на спині. 41. Біль у плечі в нього нарешті вщух.

2. Додавання формального додатка one

Ще однією перекладацькою трансформацією додавання є введення в речення, що перекладається, неозначеного займенника-дodatка one після деяких англійських дієслів. При перекладі українських речень із дієсловами дозволу, англійськими відповідниками яких є enable, allow, permit, та дієсловами примусу, англійським відповідником яких є make, у перекладі після цих дієслів слід додавати формальний додаток one, оскільки за нормами англійської граматики такі дієслова вимагають додатка:

Ці науки дозволяють зрозуміти суспільну та історичну реальність, яку Дільтей позначав терміном Geisteswissenschaften (дослідження людини, гуманітарні науки).

Використання грошей як засобу обміну дозволяє розділити такий процес обміну на дві частини.

Трансференція формує ірраціональні очікування дій від людей.

The sciences that **enable one** to understand social and historical reality Diltthey termed Geisteswissenschaften (human studies).

The use of money as a medium of exchange **allows one** to split this barter process into two parts.

Transference **makes one** have irrational expectations from people.

Завдання 97. Перекладіть речення, застосовуючи трансформацію додавання займенника one після деяких дієслів:

1. Якщо відбирання власності в людини було законним, то тоді в неї навряд чи залишалася хоч якась свобода, оскільки власність забезпечувала певне матеріальне становище у суспільстві і надавала право голосу.
2. Прилад нічного бачення – це загальний термін на позначення низки військових пристроїв, що дозволяють бачити вночі.
3. Тембр – це характеристика тональної якості голосу, що дозволяє розрізняти голоси двох осіб або кларнет від флейти, незалежно від висоти тону.
4. Вони вірять у те, що священна пісня дозволяє спілкуватися з потойбічним світом.
5. Право на укладання заповіту надає повноваження розпоряджатися майном після смерті.
6. Система дозволяє вводити інформацію у різних форматах.
7. Вид на проживання в цій країні легко дозволяє отримати в'їзну візу до Німеччини, Австрії та Швейцарії.
8. Короткий термін його перебування на посаді прем'єр-міністра не дозволяє оцінити його роботу.
9. Документи, наведені у книзі, дозволяють зробити переоцінку постаті автора, аристократа і знавця Моцарта.
10. Проте реалії політичного життя країни дозволяють припустити, що це був певного роду компроміс.
11. Персональні комп'ютери зараз дозволяють проаналізувати працю митця глибше і докладніше.
12. Однак в нашій країні обставини не дозволяють віддаватися виключно таким емоціям.
13. Заяви політичних лідерів про політику, що буде проводитися, та їхні явні амбіції примушують щонайменше ретельно проаналізувати це питання.
14. Все це примушує переглянути суму військового бюджету та чисельність армії.
15. Усе настільки зрозуміло, що примушує підозрювати існування певного роду таємного протоколу.
16. Це часто примушує задуматися: чи є пам'ятники чимось більшим, ніж приємний витвір мистецтва?
17. Грабовано наш доробок, палено цілі села, стріляно до лемків як до бездомних псів, мучено їх в Явожно і різних тюрмах і гнано як худобу на далеку чужину. Чи може йти мова про веселий Великдень?

3. Заміна дієприслівникового звороту на підрядне речення

Декомпресія при перекладі спостерігається й тоді, коли український дієприслівниковий зворот замінюється на підрядне речення. Такий зворот може включати дієприслівники як недоконаного, так і доконаного виду:

Але оскільки ясності не дається, Заходу доводиться діяти подібно лікарю, який, не знаючи, що далі робити з хворим, регулярно міряє йому температуру.

Президент, успішно перегравши і розсіявши світську національно-демократичну опозицію, зіткнувся з незрівнянно сильнішим джерелом політичного впливу.

Президент, полюбляючи пишні торжества, виглядав тріумфатором.

В одному з інтерв'ю президент Грузії уточнив, що, ще будучи міністром закордонних справ СРСР, він у 1989 р. на міжнародній конференції у Владивостоці висловив цю ідею.

Замість дієприслівникового звороту в англійському перекладі найчастіше вживаються підрядні часу (1а) та підрядні супутніх обставин (1б):

1а) Розмовляючи з вами, він дивиться прямо в очі і злегка, ледь помітно, посміхається.

1б) Працюючи, стоматолог продовжував розмовляти.

Завдання 98. Перекладіть речення, застосовуючи декомпресійну трансформацію українського дієприслівникового звороту у підрядне речення:

1. Слухаючи, як журналісти характеризують ці проблеми, я ставив перед собою одне просте запитання. 2. Проклинаючи собаку, чоловік оперся об двері. 3. Замінюючи мітлу, він задумався на мить, а потім відчинив двері. 4. Чоловік, ставлячи запитання, стихив свій голос до шепоту. 5. Собака нервово дрижав, постійно винюючи здобич. 6. Обходячи навколо неї, чоловік ледь торкнувся свого капелюха з широкими

Since the picture is not becoming any clearer the West is acting like a doctor **who does not know what to do next** and just takes his patient's temperature from time to time.

The president, **who had successfully outplayed and dispersed the secular national-democratic opposition**, came up against a much stronger source of political influence.

The President, **who loves fancy celebrations**, looked triumphant.

In an interview, the president of Georgia stated that **when he was the USSR minister of foreign affairs**, he put forth this idea at an international conference in Vladivostok.

1а) **When he talks with you**, he looks you straight in the eye, with just a hint of a smile.

1б) The dentist continued to talk **as he worked**.

крисами. 7. Він виглядав привабливо, сидячи на купі хворосту і зігнувшись над своєю роботою. 8. Він сміявся, скидаючи гілочки на візок. 9. Просуваючись уперед, він почав задихатися. 10. Час від часу висловлюючи свої думки вголос, він дивився на будівлю. 11. Працюючи, він імітував звуки навколо себе так точно, як міг. 12. Їдучи вниз схилом до мосту, він подивився на годинник і похитав головою. 13. Зійшовши на платформу, вони обійшли вагон-ресторан та вагони вищого класу довгого потягу. 14. Намагаючись подумати, лікар охопив голову руками. 15. Їдучи сюди, я міг легко помітити цю ліщину. 16. Працюючи, він часто зупинявся. 17. "Я подумаю про це", виходячи, сказав Омелян. 18. Аналізуючи ситуацію, він зрозумів, що повинен відразу почати ці жнива. 19. Піднявшись і повернувшись обличчям до будинку, він побачив, як у його спальні загорілося світло.

4. Заміна словосполучення підрядним реченням

Ще одним видом декомпресії, зумовленим, зокрема, більшою вербальністю певних типів англійських речень, є заміна при перекладі українського словосполучення (нерідко, приєднаниково-іменникового) англійським підрядним реченням. Внаслідок цього прості українські речення перетворюються у перекладі на англійські складні речення:

У випадку суміщення ювілейних торжеств і акту прийому нових членів президент опиниться у дуже незручній ситуації.

Проте інвестори не прийдуть сюди без досягнення політичної стабільності.

Комп'ютери виступають як знаряддя злочину при їх використанні у плануванні злочинних дій протягом тривалого часу.

Більше того, до прийнятого у 1989 році парламентом Закону про службу безпеки саме існування внутрішньої контррозвідки ніколи не визнавалося.

If the celebration and the act of admitting new members are combined, the President will find himself in a very awkward situation.

But investors aren't going to come here **unless we achieve political stability**.

Computers are instruments of crime **when (they are) used to plan criminal acts over long periods of time**.

More than that, **before the Parliament passed the Security Service Act in 1989**, the very existence of the internal counterintelligence was always denied.

Серед українських слів та словосполучень, що нерідко перекладаються (підрядними) реченнями, можна назвати такі: “очевидно”, “по-ступово”, “у випадку + іменникова група з віддієслівним іменником”, “без + іменникова група (особливо з віддієслівним іменником)”, “при + іменникова група (особливо з віддієслівним іменником)”, “за умови + іменникова група (особливо з віддієслівним іменником) тощо.

Завдання 99. Перекладіть речення, визначивши, які українські слова і словосполучення слід трансформувати у (підрядні) речення:

1. Такий захід уряду, більш ймовірно, буде ефективним у випадку його поєднання із суспільними та економічними змінами. 2. Особливо у випадку невеликих компаній через їх злиття може підвищитися їх ефективність та посилитися конкуренція. 3. У 1969 р. у штаті Каліфорнія були дозволені розлучення за умови виникнення непримиренних розбіжностей. 4. Рекламний ринок сформувався за наявності колосальної кількості замовлень. 5. Він помер від цирозу печінки у віці 58 років. 6. У випадку негайного прийняття закону останній допоможе підвищити відповідальність керівників комерційних банків. 7. Суспільство навряд чи зміниться без глибокого і щирого каяття кожного. 8. Із виникненням комп’ютерного програмування, що дозволило створити поняття для пояснення таких внутрішніх процесів, зацікавленість у абстрактніших моделях пройшла. 9. Природно, що невідготовленому виборцю буде дуже важко розібратися у мало відмінних одна від одної назвах. 10. Заробітну плату не можна підвищити без відповідного підвищення продуктивності праці. 11. У XXI сторіччі, очевидно, із тираніями людство покінчить. 12. Це рішення не може бути прийняте без врахування позиції МВФ. 13. Без вдосконалення системи збирання податків господарчі одиниці просто припинять платити податки. 14. Без визначення статусу і повноважень штаб-квартири з військового співробітництва система колективної безпеки залишиться просто проектом. 15. Право голосу мало що значить без рівності голосів. 16. Для України буде важко збільшити свою частку світового ринку урану без досягнення домовленості з цього питання. 17. Без вироблення механізмів стимулювання інвестиційної діяльності виробництво буде масово падати. 18. Проте швидкого розвитку без спільної участі всього суспільства бути не може. 19. У випадку виведення військ армія займе позиції на кордоні. 20. Розвиваючись, ця ідея

ставала предметом дискусій серед дипломатів та іноземних бізнесменів. 21. Нічого подібного досягти не можна без зміни всієї політико-економічної системи. 22. У таких проектах можна брати участь тільки у разі особливих стосунків із Міністерством фінансів. 23. Без вжиття надзвичайних заходів у великих містах відбудуться заворушення, і тоді поліція та армія будуть ні до чого. 24. При Генеральній Асамблеї ООН діють сім головних комітетів, що засідають навіть за відсутності сесій Генеральної Асамблеї. 25. Сама така подібність виключає будь-яке урізання державного бюджету без радикальних змін у політичній ситуації. 26. Зрозуміло, без атмосфери взаємної довіри між владою та суспільством, створеної у нашій країні, жодні добрі наміри не здійсняться.

5. Заміна слова або словосполучення на підрядне підметове речення

Декомпресія українського речення при перекладі у формі заміни українського слова або словосполучення на англійське підрядне підметове речення застосовується у випадку перекладу емпатичних речень моделей “Прикметник + бути + дещо інше/(не) те, що ...”, “Дієслово-присудок + дещо інше/(не) те, що ...” (нерідко такі речення містять прислівник “особливо” або словосполучення “не стільки ..., скільки ...”):

Тому, на мою думку, **найцікавішою** є та картина, що представлена у загальних рисах відповідями на анкету Фонду захисту гласності.

Ще страшнішим є те, що цієї та інших трагедій не можна було уникнути.

Дивнішим є те, що на лівобережжі очікуваного нещастя не трапилося.

Дивує та заповзятість, з якою деякі західні економісти та міжнародні інституції виступають за запровадження крайностей вільного ринку.

Сьогодні важливий не стільки самий курс обміну як такий.

Therefore, in my opinion, **what is most interesting is** the picture that is outlined by answers to the questionnaire of the Glasnost Protection Fund.

What is even more frightening is that this and other tragedies were inevitable.

What is more curious is that on the left bank the expected unhappiness has not materialized.

What is surprising is the zeal with which some Western economists and international institutions have advocated extreme free market practices.

What matters today is not so much the exchange rate as such.

Так само перекладаються й українські вставні речення, що починаються сполучником “що” (на зразок “що важливіше”, “що цікаво”):

Усі запитують: хто ж винний? I, **що цікаво**, вони завжди знаходять відповідь. Everyone asks: who is to blame? And, **what is interesting is** that they always find an answer.

I, **що навіть важливіше**, апарат виконавчої влади скорумпований. And, **what is even more important**, the executive apparatus is corrupted.

Слід зазначити, що українські емпатичні речення інших моделей також перекладаються за допомогою підметових підрядних речень у складі складнопідрядних речень:

Що нам насправді потрібно – так це денационалізація економіки. **What we really need is** denationalization of economy.

Стабільність – **ось що нам потрібно**. **What we need is** stability.

Що нам потрібно зробити – так це засвоїти урок. **What we need to do is** learn lessons.

Завдання 100. Перекладіть речення, замінюючи відповідне українське слово або словосполучення на англійське підметове підрядне речення:

1. Надію вселяє реакція громадськості, яку не слід плутати з реакцією уряду. 2. I, що цікавіше, жодна з програм не викликала такої організаційної підтримки. 3. I, що важливіше, голосування 29 серпня показало, що люди не довіряють жодній владі. 4. Цікавим фактично є не те, що обом її нареченим наставлено роги, а те, як це було зроблено. 5. Цілком очевидним є те, що після розпаду СРСР економіка Таджикистану перебувала у жахливому стані. 6. Дивує дещо інше. 7. Проблематичнішим є те, як представити ситуацію з соціологічної точки зору. 8. Проте оптимізм справді вселяє зменшення позабюджетних фондів. 9. Цікавим є не те, чому це триває, а те, чому воно не поширилося далі у наших поганих екологічних та санітарно-гігієнічних умовах. 10. Дивним, однак, є те, що жертви почали діяти так само, як і їх колишні гнобителі. 11. Нижче наводиться ще один приклад нецільового використання коштів. 12. Більше турбує те, що вони втратили повагу до своїх колишніх радянських “братів”

і порозуміння з ними. 13. Нам потрібні справи, а не слова. 14. Цікавим тут є не крайність полюсів та навіть менше їх назви, а особливості розподілу електорату між цими двома крайніми полюсами. 15. Насправді лякає те, що понад мільйон китайців вже просочилися через наш кордон. 16. Важливішим є питання: хто допоможе вийти з глухого кута? 17. Дивує завіса суворої секретності, що оточує підготовку до запровадження нової посади та кандидата на неї. 18. А найнебезпечнішим з усього цього є те, що самий процес прийняття рішень щодо врегулювання кризи міг би збільшити політичну конфронтацію. 19. Проте найсерйознішим для уряду є те, що він зіпсував собі свій імідж. 20. Захоплює в Аллі її здатність виживати та відчуття мінливості часів. 21. Правдою є те, що більшість капіталу країни зосереджено у столиці. 22. Найжахливішим є те, що у той час період погашення був 87 днів. 23. Нам, панове, потрібні принципи та історична правда. 24. Мене особливо турбує те, що військові суди фінансуються Міністерством оборони. 25. Мене особливо дивує те, що у нас все ще знаходяться люди, готові йти в атаку і навіть померти. 26. Мене особливо турбує та швидкість, з якою на Заході виникла зовсім нова школа думки. 27. Але підписали вони не стільки листа до Генерального секретаря, як вирок самим собі. 28. Передбачається не стільки зменшення податкового тягара, скільки спрощення системи оподаткування та обліку. 29. Нам потрібна не допомога, а відкриті ринки для наших товарів і послуг. 30. Ще приємнішим є доброзичливе ставлення до дебютантки, таке рідке у театральних колах.

6. Членування речень

До декомпресії при перекладі можна також віднести трансформацію членування речень, коли одне складне речення перетворюється у низку з двох або більше речень:

Корпорація “Кейс корпорейшн” із головним офісом у штаті Віконсин, США, завершила поставку до України 369 комбайнів, 45 тракторів та запчастин до них в рамках угоди про продаж техніки на суму 78 млн. американських доларів, яку було укладено із США 14 серпня. Wisconsin-based Case Corporation completed a large shipment of combines and tractors to Ukraine in a US \$ 78mn sale as of August 14. This was the sale of 369 combines, 45 tractors and parts.

Теорія виявилася багато в чому правильною; більше того, вона інтуїтивно передбачала механізм дії хімічних агентів мозку.

Великі гуманісти легко обманювалися, спокушались передовою ідеологією – їм властиво дивитися на світ із висоти орлиного польоту: доля світу та майбутне людства для них важливіше долі конкретної людини.

Причинами членування великого складного речення є перш за все забезпечення кращої читабельності тексту, оскільки читачеві буває важко орієнтуватися у логіко-сміслових зв'язках компонентів таких складних речень. Зрозуміло, розбіжності у жанрово-стилістичних нормах української і англійської мов можуть також зумовлювати застосування трансформації членування речення.

Завдання 101. Перекладіть речення, застосовуючи трансформацію їх членування:

1. Започаткована як сімейний бізнес, ця компанія може слугувати прикладом динамічного розвитку, рушійна сила якого – поєднання інтелектуального та фінансового капіталу. 2. Центральною подією Зальцбургського фестивалю на Великдень стане твір Ріхарда Вагнера, який славетний композитор вважав найкращим – опера “Трістан та Ізольда”, створена за мотивами середньовічних легенд. 3. Наявність в області власних паливно-енергетичних ресурсів та розгалуженої мережі автомобільних і залізничних шляхів створюють унікальні умови для розвитку великого, середнього й малого бізнесу. 4. 8 лютого 1994 року Україна першою у СНД приєдналася до нагівської програми “Партнерство заради миру” і стала активною учасницею програми. 5. Між відпочинком, розвагами і приятельським застіллям члени найбільш привілейованого

The theory proved to be correct in many aspects. Even more important is that it intuitively predicted the mechanism of work among the brain's chemical agents.

The great humanists all too easily succumb to delusions and the temptation of “advanced” ideologies. They tend to have a detached, distant outlook on the world around them. Global issues and the future of humanity as a whole are more important to them than the lives of individuals.

міжнародного клубу обговорювали заходи боротьби з парниковим ефектом, що змінює клімат планети, програму збереження лісів, розглядали засоби оздоровлення економіки країн Азіатсько-Тихоокеанського регіону. 6. Українське керівництво при ухваленні рішення виявилось в ситуації непростого вибору між інтересами двох стратегічних партнерів. 7. Але в індивідуальному, а не в державному порядку жорстокість ще довго буде виявлятися, тому що свободу злої волі особистості поки неможливо точно контролювати. 8. У релігійних організаціях типу Білого братства постійно відбувається розпикання емоційної дуги: лідер підхльостує рядових віруючих пророцтвами, найбільш незвичними і суперечливими вказівками, а вони “підзаряджають” ієрарха екзальтованими вчинками. 9. Вони розіслали до різноманітних інстанцій понад півтори тисячі відозв із проханням про “посильну допомогу” у звільненні своїх лідерів, подали апеляцію до Верховного суду України. 10. Зима в Карпатах мала свого покровителя – святого Михаїла, і хоч за старим стилем його свято припадає на 8 листопада, лемківське село на той час мало бути готовим до зими. 11. Наприклад, не трапилося війни компроматів, а її очікувані учасники тільки обмінялися одиночними залпами, мабуть – і не безпідставно – побоюючись, що вона принесе більше шкоди, ніж користі. 12. Виграти парламентські вибори, до речі, задоволення не з дешевих: за різними оцінками, воно коштує до 200 тисяч доларів. 13. Відомі весілля для маєткучих чи слави, а тому нещасливі, але в цей день треба бути веселим, хоч і самі сльози ллються. 14. Після цього вироку в одного з 19 головних “наці” – Шпеєра – почалося інше життя – у камері в’язниці Шпандау: на восьмому році відсиджування він вирішив писати мемуари, до кінця 1954 року їх завершив, 1 жовтня 1966 року вийшов із в’язниці, а у 1969 році мемуари побачили світ німецькою мовою.

7. Декомпресія внаслідок розбіжностей у позначенні реальної можливості і пасивності/активності чуттєвого сприйняття в українській та англійській мовах

В англійській мові реальність сприйняття може представлятися як здатність або можливість сприйняття. Це зумовлено тим, що є реальна можливість, яка в англійській мові може трактуватися метафорично як реальність. Іншими словами, в англійській мові позначається умова

сприйняття, а в українській мові – саме сприйняття (тобто в англійській мові позначається перша фаза (умова) сприйняття, а в українській мові – сам процес сприйняття).

В англійській мові можливість /неможливість, що існує або виникла завдяки ситуації, звичайно експлікується, тоді як у мовленні українською мовою – ні. Так само і здатність /нездатність в англійському мовленні експлікується за допомогою дієслова *can*:

1) Можливість /неможливість через обставини:

Я **бачу** будівлю. I **can see** a building.

Я **не чую**. I **can't hear**.

2) Здатність /нездатність:

Я трохи **говорю** по-іспанськи. I **can speak** a little Spanish.

Я трохи **плаваю** (вмію плавати). I **can swim** a little.

В українській мові звичайність дії як уміння частіше представляється екстемпоральним простим дієслівним присудком (хоча може представлятися й складним модальним дієслівним присудком, а в англійській мові частіше представляється складним модальним дієслівним присудком з *can*).

Як правило, такі українські прості дієслова-присудки перекладаються складним модальним дієслівним присудком з модальним дієсловом *can*: 1) перцептивні дієслова (“бачити, чути, відчувати, розуміти, пам’ятати” тощо); 2) дієслова здатності (“грати, плавати, читати, говорити, писати” тощо).

Нижче наводяться приклади перекладів дієслів-присудків, що позначають чуттєве сприйняття та розумову діяльність:

Очевидно, це саме те, чого вони не хочуть. Хоча я **не розумію**, чому. Apparently that is something that they do not want. Although I **cannot understand** why.

Як **бачиш**, курс цього корабля перетинає наш курс. As you **can see**, the ship's course crosses our course.

Гей, чому я тебе **не бачу**, чому тебе там немає? Hey, why **can't** I see you, why aren't you there?

Я **бачу**, що у вас є багато що сказати. I **can see** that you've got a lot of things you're going to talk about.

Я все забуваю слова. Я навіть **майже не пам’ятаю**, як треба говорити. I keep forgetting words. I **can hardly even remember** how to speak.

Любий, якщо ти **чуєш** мене, то скажи “так” тихенько-тихенько. Dear, if you **can hear** me, say so very, very quietly.

Ви **граєте** у крокет?

Я майже впевнений, що вони мене **не бачать**.

Can you **play** croquet?

I'm nearly sure they **can't** see me.

Завдання 102. Перекладіть речення, звертаючи увагу на можливість вживання модального присудка у перекладі:

1. І не питай мене, що це був за стіл, бо це було вже давно і я не пам’ятаю. Можливо, він був круглий. 2. І все ж я не бачу тут зв’язку з нападом. 3. “Розкажи нам про це”, попросив молодший хлопець. “Е, я вже нічого не пам’ятаю”, відповів незнайомиць. 4. Наскільки я розумію, у мене немає вибору. 5. Я не бачу навіть інших бігунів. 6. Ніхто цього не вгадає. 7. Я не думаю, що вони чують мене. 8. Сашко, ти граєш у шахи? 9. Е, ви людина молода і не розумієте англійської мови, чи не так? 10. На це була справді серйозна причина, але саме яка, я зараз вже не пам’ятаю. 11. Як це так, що я не бачу вас? 12. Мені навіть здається, що я пам’ятаю те відчуття певної відмінності. 13. Не розумію, як це можливо. 14. Він ніколи не пам’ятає снів. 15. Якщо ви уважно придивитеся, то побачите там зоряну систему Гастроміл. 16. Вони всі розмовляють так голосно, що просто не чуєш і самого себе. 17. Тоді я розумію, чому ти зацікавлений у цій справі. 18. Де тебе знайти? 19. Я бачу його, це космічний корабель. 20. Якщо хтось наступить мені на ногу або вколе мене голкою, нічого не буде, бо я цього не відчуваю. 21. Цього я не пам’ятаю.

8. Додавання частини присудка

Складною частиною граматики української мови (як і англійської мови) є правила редукування структури речення при повторенні певних елементів речення. У таких правилах між українською і англійською мовами спостерігаються певні розбіжності. Додавання частини присудка при перекладі українських речень у випадку повтору присудка зумовлене граматичним чинником – особливостями англійської граматики у цій сфері синтаксису. Зокрема, повторюваний присудок в українському реченні часто вилучається, тоді як у відповідному англійському реченні присудок повинний частково повторюватися (звичайно повторюється допоміжне дієслово *be* у відповідній формі):

На папері Старий режим був мертвим – спадкоємні привілеї були скасовані, як і автократизм короля та влада церкви.

Виникла потреба у нових видах харчових продуктів, як і у новій моделі системи прийняття їжі, які можна було б використовувати у відкритому космосі.

Широко читалася “Поетика” Аристотеля, як і “Мистецтво поетики” Горация.

Всі публікації у Південній Африці вже давно піддавалися цензурі, як і репортажі зарубіжних кореспондентів.

Завдання 103. Перекладіть речення, застосовуючи прийом додавання структурної частини іменного присудка в англійському реченні:

1. Оптичні прилади, як і фотографічне устаткування, відіграли величезну роль у біологічних науках та астрономії. 2. Його кар’єра державного службовця була позначена значною кількістю негараздів, як і його кар’єра військовослужбовця. 3. Ця зона повинна була залишатися постійно демілітаризованою, як і смуга території завширшки 50 км уздовж правого берегу ріки Рейн. 4. У Джакарті запровадили голландські архітектурні стилі, як і систему каналів (калі). 5. У 1877 р. Белл одружився на Мейбл Габбард, яка була глухою (як і його мати). 6. Музику Шонберга та його послідовників було оголошено “декадентською” – як і театральну музику Курта Вайля. 7. Анрі Бергсон мав вплив у філософії в останні роки свого життя, як і Джон Дьюї, який очолив рух прагматистів після смерті Джеймса. 8. Перші королівські палаци в Єгипті були укріплені, як і палац ассирійського царя Саргона II у Хорсабаді. 9. Після того, як Анвар Садат змінив Насера на посту президента Єгипту у 1970 р., погрози стали частішими, як і періодичне скупчення військ уздовж Суецького каналу. 10. Під час його правління було завойоване південне узбережжя Перу, як і північна частина Чилі та значна північно-західна частина Аргентини.

On paper, the Old Regime was dead - hereditary privilege was terminated, as was the absolutism of the king and the hold of the church.

The creation of new foods was required, as was the design of food systems to be used in outer space.

The *Poetics* of Aristotle was widely read, as was the *Ars Poetica* of Horace.

All published work in South Africa was long subject to strict censorship, as was reporting by foreign journalists.

РОЗДІЛ IV

СТИЛІСТИЧНІ І ПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ АНГЛІЙСЬКОГО РЕЧЕННЯ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

A. СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ АНГЛІЙСЬКОГО РЕЧЕННЯ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Вступ

Будь-який текст характеризується приналежністю до певного стилю, і тому можна сказати, що кожний текст має стилістичний аспект, тобто містить стилістичні виражальні засоби – фігури мовлення, тропи тощо.

Стилістичні проблеми перекладу стосуються передачі у перекладі стилістичних характеристик оригіналу: відповідності стилів і жанрів та передачі різних стилістичних засобів. Стилістичні засоби особливо широко вживаються у художній літературі та публіцистиці і значно менш характерні для ділової сфери спілкування та наукової літератури. Оскільки стилістична компетенція становить, так би мовити, вищий рівень у порівнянні із знанням граматики та лексики, то стилістичні проблеми перекладу становлять більші труднощі для перекладача. Далі ми розглянемо деякі лексико-стилістичні та граматики-стилістичні проблеми перекладу переважно на матеріалі художньої і публіцистичної літератури.

Для розгляду цих проблем спочатку доцільно визначити поняття “стилістична відповідність” та “стилістичний відповідник”. Стилістична відповідність перекладу оригіналу досягається за рахунок врахування особливостей стилів текстів мовою оригіналу і перекладу та адекватної передачі всіх стилістичних характеристик оригіналу. Наприклад, поетичний твір повинний перекладатися не прозою, а саме як вірш або поема, оскільки в іншому випадку це вже буде не переклад, а певного роду вільна передача або переказ засобами іншої мови, тому що не враховується поетична форма оригіналу. Стилістичний відповідник – це стилістичний засіб мови перекладу, адекватний відповідному засобу мови оригіналу.

1. Передача метафори при перекладі з української мови на англійську

В одних випадках метафоричний образ слів різних мов може співпадати, а у деяких – ні, наприклад, як у випадку з метафоричним вживанням слів “чорний” в українській мові та “black” в англійській мові (виділені напівжирним шрифтом слова є метафорами):

чорна діра бюджету – the **black** hole of a budget

чорна смерть (*про чуму*) – **Black** Death

чорна магія – **black** art, devilry, diablerie, diabolism, necromancy, witchcraft

чорна візитка – *сл.* shooter

чорна металургія – iron industry

зграя бандитів – **black** hands

злі погляди – **black** looks

кров’яна ковбаса – **black** pudding

бюджетні кошти, що використовуються не за призначенням – **black-bag** funds.

Отже, українські метафоричні слова можна перекладати англійською мовою так:

1) словниковим відповідником з тим же образом: **чорний** список – **black** book, **blacklist**, **чорний** ринок – **black** market;

2) метафоричним словом з іншим образом: **тіньова** економіка – **black** economy; **живий** розум – **agile** mind; занепалий духом – heartsick; **зелений** юнак – **unlicked** cub; сріблястий сміх – ripple of laughter; ссережка (*на вербі*) – pussy;

3) неметафоричним словом із втратою образності: **чорна** робота – menial work, unskilled labo(u)r, common labo(u)r

Слід мати на увазі, що у перекладі на англійську мову можуть вживатися метафоричні слова, відповідниками яких є українські неметафоричні слова, наприклад: мороз без інею – **black** frost; боягуз – rabbit; трудівник – son of toil; отрута – **black** bottle; сум, нудьга – **black** dog. Тому при перекладі українських лексичних елементів в якості засобу стилістичної компенсації (вживання одних стилістичних елементів замість інших в іншому місці тексту перекладу) можна вживати метафоричні слова замість українських неметафоричних слів.

У випадку мовних (неавторських) метафор надійним помічником

перекладача є великий перекладний словник, який може не містити лише нові метафоричні слова. Переклад авторських (мовленневих) метафор є значно складнішим, оскільки вони, як правило, не містяться у перекладному словнику і при їх перекладі треба мати гарне відчуття мови перекладу – чи можливою є метафора-відповідник метафори в оригіналі з тим самим або іншим образом?

Метафори, вжиті у словосполученнях моделі “метафоричний іменник 1 + *a ne* + іменник 2” або “*ne* + іменник 1, *a* + метафоричний іменник 2” звичайно перекладаються of-фразами: не машина, а **мрія** – a dream of a car; **диво**, а не дитина – a duck of a child; не дівчинка, а **лялечка** – a doll of a girl; **орхідея**, а не дівчина – an orchid of a girl.

Так само іноді можуть перекладатися метафори-універби (однослівні метафори):

Володимир не сяє у розмовах; ми Volodymyr does not shine in contact ненавидимо “**чоловіків-сорок**”. conversation; how we hate a magpie of a man.

Як можна бачити, при метафоричному позначенні людей в якості другого іменника у таких словосполученнях нерідко вживаються слова man або girl чи woman. Головне при перекладі метафоричного слова – це бути впевненим у тому, чи є метафоричний відповідник у мові перекладу, чи його немає, а також те, чи може певне слово мови перекладу як відповідник українського метафоричного слова вживатися метафорично і мати значення, тотожне українському.

Завдання 104. Проаналізуйте наведені нижче український оригінал та англійський переклад, визначивши способи перекладу метафоричних слів. Якщо ви вважаєте, що десь може бути вдаліше перекладацьке рішення, запропонуйте свій варіант перекладу:

**З інтерв’ю із вченим та лікарем Андрієм Воробйовим
Частина 3**

From an Interview with Scientist and Doctor Andriy Vorobyev – Part 3

Питання: Якого роду нові страхи з’являться у ХХІ сторіччі?

Question: What new fears will emerge in the 21st century?

Відповідь: ХХ сторіччя народжувалося в останні десятиліття

Answer: The 20th century was born in the last decades of the past

минулого сторіччя як вік науки, а водночас і як сторіччя небувалих тираній і “великої крові”.

Почалося з масових розстрілів у 1907 році, коли вже відгриміла перша революція, а Ніколай Другий вирішив для зміцнення своєї влади розправитися з колишніми учасниками страйків.

Він розстріляв декілька тисяч чоловік – більше, ніж усі Романови.

Потім тиранів було багато: Муссоліні, Сталін, Гітлер, Салазар та численні диктатори західної півкулі.

Всі вони самі скінчили погано, а в країнах своїх призвели до краху культури, економіки, у кінцевому рахунку – до розпаду держави.

У XXI сторіччі, очевидно, із тираніями людство покінчить. Водночас саме XXI сторіччя буде ознаменоване науковою революцією такого масштабу, що її результати будуть диктувати правила поведіння урядів і народів.

Тиран у нашій країні становить жахливу небезпеку для всієї планети.

Власних сил у нього не буде, крім ядерних бомб, а боргів – по горло.

Що робити? А на престолі всидіти треба. Інакше уб'ють.

От і потягнеться до улюблених знарядь: звеличення своєї нації на

century – as a century of science and at the same time as a century of unprecedented tyrannies and great bloodshed.

It began with the mass executions of 1907, when the first revolution was already over and Nicolas II decided, in order to consolidate his power, to liquidate the former participants in strikes.

He executed several thousand people – more than all previous Romanovs taken together.

After that there were many tyrants: Mussolini, Stalin, Hitler, Salazar, and the numerous dictators of the Western Hemisphere.

All of them came to a bad end themselves, leading their countries to a collapse of culture and economy, and, in the end, to disintegration.

All the indications are that in the 21st century mankind will put an end to tyranny. At the same time, the 21st century will be marked by a scientific revolution on such a scale that its results will dictate the rules of conduct for governments and nations.

A tyrant in this country poses a terrible danger to the whole planet.

He will have no strength of his own except for nuclear bombs, but be up to his eyes in debt.

What is to be done? Yet he has to sit in the throne. Or he will be killed.

So he will reach out for his favorite tools: adulation of his own ethnic

шкоду іншим (впізнаєте – “особи кавказької національності”, безкарна перевірка документів на вулиці у брюнетів із вусами?).

Неправда, що на історичних прикладах не вчаться.

Всі цивілізовані народи навчилися записувати в конституції статті, що виключають появу в їхній країні тирана.

У Німеччині Нюрнберзьким процесом судили націонал-соціалізм і головних злочинців фашизму. У нас нічого подібного не було.

Функціонери сталінізму замінили партквитки натільними хрестами, а послужлива пропаганда заднім числом об'єднала революціонерів сімнадцятого року з їхніми катами тридцять сьомого, катів і жертв, злочинну форму правління – тиранію – з економічним устроєм – соціалізмом.

Завдання 105. Перекладіть речення, звертаючи увагу на правильний вибір способу перекладу метафоричних слів та на ті українські слова, які можна перекласти метафорою:

1. Деякі вбачали в ньому рятівника країни, який залізною рукою наведе порядок. 2. Нещодавнім прикладом цієї тенденції стала “човникова дипломатія” державного секретаря США Генрі Кісінджера на Близькому Сході. 3. Можливо, люди, які підписали петицію, дійсно вважали її шансом припинити війну, і в той самий час вважали, що вона дасть їм можливість відчутти себе справжніми громадянами, а не пішаками в руках властей. 4. Деякі казали, що був зроблений витік інформації з державних органів безпеки. 5. Усе своє життя офіцера я провів у затінку залізної

завіси, що розділяла Європу надвоє. 6. Бути атеїстом не обов'язково означає не належати до жодної релігії, бо існують так звані "високі" релігії, такі як буддизм і даосизм, в яких не стверджується існування понадприродної істоти. 7. Що за ведмідь! 8. Ех, ти, дурне теля! Вона не збиралася виходити за нього. 9. Ключ до пояснення такої мовчанки можна знайти в іншому листі. 10. Наприклад, у жовтні 1993 року дуже вже багато журналісток поспішили поділити жертви тих трагічних подій на "нас" та "них"; вони закликали "задавити гадів". 11. Для того, аби наша економіка вижила, нам потрібно виробити в собі міцну волю, яку ще мають наші японські та німецькі партнери. 12. Для Бердяєва головним осердям особистого життя є свобода. 13. Це вразливий паросток нашого майбутнього. 14. Здається, ця ідея захопила уяву президента. 15. Злочинність процвітає там, де забуто про почуття відповідальності, сором та честь. 16. Чи хтось усвідомлює, що це таке – заморозити атомну електростанцію? 17. Суспільство в цілому повинно визнати, що воно може вижити в економічному плані тільки завдяки плодам думки молодих вчених. 18. А тим часом відбувся витік інформації щодо того, що вибір Міністерства атомної енергетики не був випадковий. 19. Вони просто зелені підлітки, а ти державний службовець. 20. Парадоксальним є те, що ці країни побоюються утворення вакууму влади в регіоні. 21. Холодна війна залишила жадливу спадщину. 22. Країна швидко наближається до безодні національної катастрофи. 23. Саме у Вестмінстерському коледжі (м. Фултон) Вінстон Черчілль заговорив про залізну завісу, проголосивши тим самим холодну війну. 24. Знайти правду у такому морі брехні з боку супротивних сторін практично неможливою. 25. Багато зірок пограпляють у пастку свого успіху: він паморочить їм голову, вони кидають дівчину, яку кохають, і заводять нових вигідних друзів. 26. Разом з тим, консервування незрілої свободи є прірвою, в якій може зникнути державність. 27. Успіх азіатських "тигрів" був зумовлений тим, що вони знаходилися під заступництвом США. 28. Видавці тримали цю книгу під сукном цілих три роки, поки цензура не порізала її у відповідності зі своїми уподобаннями. 29. Мистецька культура країни гине у залізних обіймах ринку. 30. Уряд гарячково почав урізати бюджетні видатки на 1 мільйон гривень. 31. Однак ми не повинні дозволяти собі весь час бути світовим жандармом, який направляє свою молодь у зони великого ризику, і викидати на вітер наше національне багатство. 32. Компанія Хюндай здійснює успішний наступ на автомобільний ринок. 33. Ще од-

ним кроком на шляху ущільнення завіси секретності стало розпорядження Президента № 350. 34. Є слабка надія, що президент як гарант Конституції втрутиться і накладе вето. 35. Сімдесят років тому Афганістан був у пазурах ще однієї громадянської війни. 36. Керівництво країни довго виношувало ідею поповнення пустої скарбниці будь-якими можливими способами. 37. Але вчені переконані в тому, що така райдужна статистика зумовлена в основному тим, що діагностувати "коров'ячий сказ" майже неможливо. 38. Заступник міністра привернув увагу до проблеми тіньової економіки, наголошуючи на необхідності встановити суворіший контроль за переведенням у готівку безготівкових коштів. 39. Президент потрапив у логічну пастку і заманює в неї інших. 40. Головним аргументом проти цього є те, що може утворитися "вакуум влади". 41. Кіров дивився зі стіни ніби через пороховий дим – справжній орел. 42. Це глиба, а не людина. 43. Фактично, цей велетень став залежати від дівчини як у радості, так і у печалі. 44. Хоча вона й була просто персиком, а не дівчиною, проте до останнього часу не привертала до себе особливої уваги. 45. А лікар примусить чоловіка виставити на свою перлину (*про дочку*) суму, що він її заплатив для забезпечення союзу. 46. Я не хочу сказати, що якась тростинка (*про дівчину*) встановлює для тебе правила. 47. Проте ця ясноока соколиця (*про дівчину*) відкрито відмовилася терпіти таку офіційну затримку. 48. На сходах магазину стояла крихітка. 49. О, боже, якою підлою віслучкою я виставила себе! 50. Учені були сповнені співчуття до цієї жалюгідної руїни. 51. Яка він, певно, був скотина. 52. Він ніщо. 53. Який же він буревій! Мене просто здуває. 54. Будучи вже розбитою людиною віком за шістдесят років, Абеляр вирішив пішки піти до Риму, аби подати апеляцію у своїй справі. 55. Певно, він із своїми вибриками був диваком. Безперечно, азартний гравець. 56. Нарешті, з усіх так званих азіатських тигрів саме Південна Корея нещодавно стала головним економічним партнером України у цьому регіоні. 57. Безперечно, я повинний був би скинути цю підлу тварюку з гори разом з його рюкзаком. 58. Однак, деякі політики йдуть далі і намагаються плавати у брудних і темних водах демагогії. 59. Витоки інформації з урядових кіл перетворилися у повноводну і досить брудну річку. 60. У радянські часи багато письменників охоче займалися перекладами та дитячою літературою як способом вижити у дорослому світі. Серед них був хитрий лис Корней Чуковській, критик і письменник. Завдяки своїм намаганням зберегти себе він створив чудові дитячі вірші.

61. Указ про призначення Євгена Марчука на посаду прем'єр-міністра лежав на столі президента Кравчука ще з березня 1994 року. Але у той час занадто обережний “лис Леонід” не поспішав. Можливо, це була його стратегічна помилка. 62. Пам'ятаю, як я гадав, коли увійшов уперше, що цей індик подумав би, якби взнав, на що була приречена уся його пишнота. 63. Яким старим дурнем я був, щоб прийняти тебе за щось інше! 64. Кореспондент зустрівся з Бахтіяром Біберзайдом у державному управлінні національної безпеки Нагірно-Карабахської Республіки, де цей “дикий гусак” очікує рішення щодо своєї долі і робить намаз п'ять разів на день. 65. У свою чергу, Церетелі та його прихильники зробили крок у відповідь, змалювавши його як жертву узгодженої кампанії з боку темних сил, що діють разом із вовчою зграєю, “запроданською” пресою, з метою відсторонення його від громадськості. 66. Тому Огієнко, із своєю філософією Дон Кіхота та “одинокого вовка”, став героєм другого сочинського фестивалю та визначив увесь його стиль. 67. Президент відкинув домагання генерала у спеціальному указі. Проте на ричання далекого і хворого лева можна не зважати. 68. Скажи цій свинюці, що я переламаю йому всі кістки. 69. Де та гадючка, що скопіювала це? 70. Люди, які нарешті купили скромні ділянки у 0,1–0,2 гектари, зрозуміли, що вони живуть у “курниках” – особняки їхніх сусідів сягають краю їхньої власності. 71. Авжеж, у країні є також ті, хто культивує пантюркістські настрої, “яструби” та “Сірі вовки”, проте не вони визначають політику. 72. Я змінююся разом з НАТО. Починав я, як ви б сказали, будучи у Сполучених Штатах, “яструбом”. 73. “Голубами” називали у пресі ту частину найближчого оточення президента, що не схвалювала застосування військ. 74. Клінтон був обраний тому, що існує здоровий та миролюбний стиль життя. Його боротьба з тютюновиробниками та проти продажу вогнепальної зброї населенню отримала підтримку “голубів” – жінок, інтелігенції та віруючих, яких виявилось значно більше, ніж “яструбів”. 75. Це – шалений подих життя, що приходить здалеку. 76. Консерватори, намагаючись попередити розмивання важливих цінностей та інституцій, не хочуть повернути суспільство назад, як реакціонери, до золотого віку у минулому. 77. Ядерна стратегія розвинулася у затінку холодної війни. 78. Людство не повинно вірити в те, що його справа в руках надлюдей.

2. Передача метонімії при перекладі з української мови на англійську

Українські метонімічні слова перекладаються англійською мовою переважно такими способами:

1) нерідко, відповідним англійським метонімічним словом з тим же образом:

До незалежності кожна з колоній окремо управлялася **Британською короною**.

Before their independence, colonies were governed separately by the **British Crown**.

Просто в **Києві** зрозуміли, що у випадку, якщо Європі призначено уникнути нового протистояння двох блоків, геополітичне значення України може різко зрости.

Kyiv has realized that if Europe is to avoid a new confrontation of two blocs, Ukraine's geopolitical significance must grow considerably.

Він **сильною рукою** розправився з опозицією.

He took care of the opposition with a **strong hand**.

2) англійським метонімічним словом із іншим образом:

Вітік слуху відбувся з урядових **кіл**.

The rumor was leaked from the Government **corridors**.

3) заміною метонімічного слова на неметонімічне:

Втім, українській **владі** незабаром прийдеться точніше позначити свої позиції.

But Ukrainian **leaders** will soon have to define their position more clearly.

Віра у вищу силу, що допомагає людині праведно жити, перегукується із закликом Христа творити молитву таємно, закривши за собою двері від **сторонніх очей**.

Faith in a divine force, helping man live righteously, recalls Christ's appeal to pray in secret, closing the door to **outsiders**.

Слід зазначити, що в англійському перекладі метонімічне слово може вживатися як перекладний відповідник українського неметонімічного слова там, де це можливо:

Українське керівництво заявляє про позаблоковий статус України, проте останнім часом з обмовкою про те, що позаблоковість – поняття не безстрокове.

Ukraine has long insisted on its status outside all blocs, with this proviso, added recently, that its neutrality was not eternal.

Завдання 106. Перекладіть речення, правильно визначивши ментонімічні слова в них та адекватний спосіб їх перекладу:

1. Старий Маркс застарів, але можливо поява нового Маркса з новою комбінацією ідей побудови земного раю. 2. Такими сумами Києву гріх кидатися, оскільки за всі роки незалежності Україна одержала ледве більше 2 млрд. доларів іноземних інвестицій. 3. Коли ми підписали документ, мені запропонували бокал не шампанського, а вина. 4. Після цього його рейтинг у коридорах влади зріс. 5. Коли законодавство з цих різних питань буде передано до Конгресу США? 6. Офіційному Баку було просто необхідно обзавестися власною лобістською організацією. І вона нарешті з'являється. 7. Протягом усіх цих років керівництво Узбекистану намагалося впливати на події у сусідньому Афганістані із змінним успіхом. 8. Хоча Волл-стріт і вітав злиття цих двох корпорацій, та було зрозуміло, що тисячі працівників незабаром будуть звільнені. 9. У жовтні 1973 року, під час нового вибуху арабо-ізраїльської війни, розрядка зазнала шкоди, коли Кремль підтримав арабів, а США – Ізраїль. 10. З тих пір Білий дім переглянув своє відношення до цієї невеличкої республіки в Закавказзі з населенням у сім мільйонів чоловік. 11. “Що нам потрібно,” сказала вона, “так це сильна рука. Це – єдиний спосіб справитися з ними”. 12. Вони мають надлишок робочих рук. 13. Перо відмовляється описувати ці звірства. 14. Вона милосерда душа. 15. Якщо іспит на наступному тижні, то я серйозно повинний зайнятися Шекспіром. 16. У коридорах влади почалася боротьба за міністерські портфелі. 17. Їй дуже подобається англійська поезія, і вона читає Шекспіра, Байрона та Шеллі в оригіналі. 18. До недавнього часу Кремль не надавав значення тому, що відбувалося. 19. Сильна рука ніколи не зробить цього. 20. Він заробляє на прожиття пером. 21. Це була по суті жіноча книга. Авторка дивилася гострим оком жінки. 22. Я утримав самоконтроль під гострим оком олігарха. 23. У нього немає даху над головою. 24. Вона не дуже добре володіє пером. 25. Я особисто знаю сотні директорів і, повірте мені, більшість із них заробляє свій хліб важкою працею. 26. Влітку пиво є найпопулярнішим слабоалкогольним напоєм. Наприклад, поляки у середньому випивають по десять пляшок на тиждень. 27. Вона добра душа. 28. Пентагон оголосив, що прибалтійські держави, Польща та Росія вперше візьмуть участь у військових навчан-

нях НАТО. 29. З часу закінчення війни Белград відпустив приблизно 400 в'язнів-албанців. 30. Я просто у захваті від Шекспіра.

3. Переклад фразеологізмів

Труднощі перекладу фразеологізмів пов'язані, зокрема, по-перше, із певною складністю їх ідентифікації (стале словосполучення може сприйматися як вільне, нестале сполучення слів), по-друге, з їх етноспецифікою (тому перекладач не повинний локалізувати текст при перекладі, тобто, надмірно вносити елементи культури мови перекладу, проте разом з тим повинний передати певним чином етноспецифічність сталих висловів), по-третє, з їх емоційною насиченістю, що може бути різною в різних мовах, по-четверте, із наявністю кількох перекладних відповідників (що зумовлює пошук найбільш адекватного для певного контексту).

Існує ціла низка способів перекладу українських фразеологізмів англійською мовою:

1) моноеквівалентний переклад, коли українському фразеологізму безпосередньо відповідає лише один англійський фразеологізм (з можливими лексичними та/або граматичними варіаціями). Здебільшого, але не обов'язково, – це фразеологізми-інтернаціоналізми, запозичені з Біблії, давньогрецької та давньоримської міфології, наприклад: розрубати гордіїв вузол – to cut the Gordian knot, перейти рубікон – to cross the Rubicon, левова частка – lion's share, піррова перемога – Pyrrhic victory.

Розрізняють абсолютні та відносні фразеологічні еквіваленти.

а) Абсолютні фразеологічні еквіваленти – це такі фразеологізми у мові перекладу, що повністю або майже повністю (з урахуванням певної варіативності у граматичних та лексичних характеристиках) співпадають з відповідними фразеологізмами у мові оригіналу у всіх відношеннях – за значенням, образністю (якщо це образні фразеологізми) та стилістичною забарвленістю і за граматичною структурою та лексичним складом, наприклад: грати з вогнем – to play with fire, читати поміж рядків – to read between the lines, Ахіллова п'ята – Achilles' heel, платити тією самою монетою – to pay back with the same coin, тіньовий кабінет – shadow cabinet, гірка правда – bitter truth, багатий, як Крез – as rich as Croesus тощо. Такі фразеологізми в усіх контекстах (майже) завжди перекладаються лише одним відповідним фразеологізмом:

У нас гіпертрофований військово-промисловий комплекс, який ми намагаємося затиснути у **прокрустове ложе** конверсії.

Ахіллесовою п'ятою нових незалежних телекомпаній є відсутність власної мережі кореспондентів.

Постанова “Про хід економічних реформ”, прийнята Верховною Радою, є **пірровою перемогою** над здоровим глуздом, а не перемогою над урядом, президентом та виконавчою владою в цілому.

Будучи свідком того, що гітлерівці поводять себе в його рідному Житомирі як свині, він пішов у партизани, а потім вирішив **взяти бика за роги** і особисто вбити Гітлера.

Нерозумно **гратися з вогнем** – це небезпечно для обох сторін.

Українські та англійські фразеологізми з незначними варіаціями чи модифікаціями лексичного наповнення та граматичних характеристик можна також віднести до абсолютних моноеквівалентних відповідників:

Бавитися з вогнем у дерев'яній хаті із солом'яним дахом особливо небезпечно.

Як можна бачити, тут українські і англійські фразеологізми-відповідники мають тотожні значення і образність, а також лексичний склад і граматичні характеристики.

б) відносні моноеквіваленти – це такі фразеологізми у мові перекладу, що збігаються з відповідними українськими фразеологізмами за своїм значенням та стилістичною забарвленістю, але відмінні від останніх своїми певними граматичними характеристиками і/або лексичним складом, наприклад: корінь зла – root of the trouble, вбити двох зайців – to kill two

We have a hypertrophied military-industrial complex being pushed into the “**Procrustean bed**” of conversion.

The absence of its own network of correspondents is the **Achilles' heel** for recently established independent television companies.

The Resolution “On the Course of Economic Reforms” taken by the Verkhovna Rada (Ukraine's Parliament) is a **Pyrrhic victory** over common sense rather than over the government, President and the executive branch as a whole.

Seeing how swinishly the Nazis conducted themselves in his native Zhitomyr, he left to join a partisan unit, and then decided **to take the bull by the horns** and personally kill Hitler.

It is unreasonable **to play with fire** which is dangerous for both sides.

Playing with fire in wooden houses with thatched roofs is especially dangerous.

birds with one stone, ложка дьогтю у бочці меду – a fly in the ointment, піднімати голову – to rear one's head (з негативною оцінною конотацією), to raise one's head (з позитивною оцінною конотацією). Такі фразеологізми (майже) у всіх контекстах перекладаються однаково – одним відповідником:

Наші проблеми абсолютно зрозумілі **людині з вулиці**, чий здоровий глузд не затьмарений псевдотеоретичною нісенітницею.

Однак наразі є щонайменше **дві ложки дьогтю у бочці меду** його репутації як майбутнього президента.

В архівах Розвідувальної служби ці секрети ретельно зберігаються до цього дня. Ми спробуємо **пролити світло** на один з них, хоча розвідники, очевидно, вважали б за краще забути все про цю історію.

2) Крім перекладу за допомогою моноеквівалентів, фразеологізми перекладаються також шляхом вибіркового перекладу, коли з кількох фразеологізмів-синонімів вибирається найбільш адекватний варіантний відповідник. Так, українському фразеологічному словосполученню “перейти (комусь) дорогу” відповідають три англійських фразеологізми: to snatch *smth.* from under *one's* nose, to put *smb.'s* nose out of joint та to steal a march on *smb.* Вибір потрібного варіанту залежить від відповідності його контексту та стилістичних характеристик. Наприклад, фразеологізм “розв'язати (собі) руки” має два відповідники: один із позитивною конотацією (to be [to become] a free agent), інший – з негативною конотацією (to have a free hand). В залежності від того, чи мається на увазі позитивна або негативна конотація, і здійснюється вибір адекватного у даному контексті варіанту. Наприклад, перекладаючи речення “Вам необхідно **взяти себе в руки**”, потрібно враховувати, чи мається на увазі постійний стрес людини, якій радять взяти себе в руки, чи це миттєвий стрес. У першому випадку це речення слід перекладати як You must **take yourself in hand**, а у другому - як You must **pull yourself together**. Цей приклад

Our problems are easily understandable to the “**man in the street**” whose common sense is not blurred by pseudotheoretical nonsense.

Right now, however, there are at least **two flies in the ointment** of his reputation as a future president.

The archives of the Intelligence Service have carefully preserved these secrets to this day. We will **throw light** on one of them here, although intelligence people would evidently prefer to forget all about this story.

свідчить про те, що, вибираючи в якості перекладного відповідника один фразеологізм з кількох синонімічних, потрібно ретельно зважувати всі аспекти такого фразеологізму.

3) У тих випадках, коли в англійській мові відсутній відповідник українського фразеологізму, застосовують прийом вільного перекладу, суть якого полягає в тому, що перекладач сам створює адекватний відповідник. Існує два основних способи вільного перекладу фразеологізмів: калькування і описовий переклад.

а) Калькування – це дослівний переклад фразеологізма із дотриманням всіх норм (граматичних, семантичних та стилістичних) мови перекладу. Порушення норм при перекладі призводить до буквалізму (дослівному перекладу без врахування норм мови перекладу), який вважається значною перекладацькою помилкою. Цей прийом перекладу фразеологізмів застосовується тоді, коли перекладений таким чином фразеологізм цілком зрозумілий носіям мови перекладу, наприклад: сидіти, склавши руки - to sit with one's arms folded, надрати чуба – to pull smb. by the hair.

б) Описовий переклад – це розкриття змісту фразеологізму без збереження його образності, наприклад: не горить – there is no need to hurry up, легкий на ноги – such as can walk quickly and without fatigue, ні пари з вуст – to keep silence obstinately, чиста правда – it's very true, Ніч не тітка! – The night's not our aunt!

Докладніше про переклад фразеологізмів див.: Зорівчак Р.П. Фразеологічна одиниця як перекладознавча категорія. – Львів, 1983 (з англійської мови на українську); Kuzmin S.S. Translating Russian Idioms. – Moscow: Higher School, 1977 - 270 pp. (з російської мови на англійську).

Завдання 107. Уважно порівняйте наведені нижче український оригінал з англійським перекладом, звертаючи особливу увагу на способи перекладу фразеологізмів. Якщо ви вважаєте, що певне перекладацьке рішення є не досить вдалим, запропонуйте свій варіант перекладу:

З інтерв'ю із вченим та лікарем Андрієм Воробйовим – Частина 4 **From an Interview with Scientist and Doctor Andriy Vorobyov – Part 4**

Питання: Чи можна очікувати нову хвилю інтересу до вчення Маркса, нові спроби побудови раю земного – комунізму? **Question:** Could there be a revival of Marxism or new attempts to

build that heaven on earth, Communism?

Відповідь: Рай земний придумав не Карл Маркс. Комуністичне суспільство було у секті есеїв ще у часи Ісуса Христа.

Колгоспи і комуни в Росії з'явилися до революції (їх усі знищив автор кривавої колективізації, точніше – покріпачення селян у 1929-1930 роках), їх багато за кордоном і зараз.

Я сам бачив багатий колгосп у ФРН. На мою думку, інтерес до праць Маркса за кордоном не знизав жодних змін після наших зречень від нього.

Ну, а нам – що з Марксом, що без – поки що грамота на шкоду.

Питання: Від яких теперішніх держав і правителів ви очікуєте дії, спроможні затьмарити життя всього світового співтовариства? Чи можуть з'явитися у XXI сторіччі диктатори на зразок Сталіна або Гітлера?

Відповідь: Диктатори-тирани усі дуже схожі. Недарма ж ходить легенда, що Саддам Хусейн – син Сталіна.

Навіщо сталінам-гітлерам з'являтися у XXI сторіччі, коли вони й зараз існують?

Answer: It was not Karl Marx who invented paradise on Earth. The Essenic sect lived under a Communist order as long ago as the days of Jesus Christ.

Collective farms and communes in Russia appeared before the 1917 Revolution (they were all destroyed by the author of the bloody, forced collectivization, or rather, the enslavement of peasants in 1929 and 1930) and there are plenty of them abroad even now.

I myself saw a rich collective farm in Germany. I think that interest in Karl Marx's works abroad has not declined in the least after we renounced him.

As far as we ourselves are concerned, with or without Marx, knowledge has only harmed us.

Question: From which countries and rulers do you expect global threats in the new era? Could the 21st century produce more Hitlers and Stalins?

Answer: Dictators or tyrants are all very much alike. No wonder there is a legend that Saddam Hussein is Stalin's son.

Why talk about Stalins and Hitlers of the 21st century when they exist already now?

Загрозу всьому світу вони несуть, але вже відпрацьовані засоби вкорочувати їм руки.

У наше сторіччя цілком нової поінформованості суспільства, де свобода пересування та вертикальна соціальна мобільність талановитих людей визначає життєвість економіки, тиранія в країні – як пісок у підшипнику.

Найстрашніший вбивця всіх часів і народів – Йосип Джугашвілі (на прізвисько Сталін) точно наслідує царя Ірода, тільки масштаби інші.

Але нащадки навіть ім'я останнього перетворили у проклин, тоді як у нашого й дотепер знаходяться шанувальники.

Явні шанувальники не такі страшні, їх навіть можна пробачити. Страшні таємні шанувальники, що затягують у сіті довірливі душі, заманюючи у свої ряди прихильників твердої руки.

Короткозорі політики продовжують розводити теревені про закономірності “первинного накопичення”, наводять, як приклад, Америку кінця позаминулого сторіччя з її владою мафії, рекету, лають революцію.

Але чому нам обов'язково вчитися у західних розбійників на кшталт рокфеллерів, дюпонів, які,

They do pose a threat to the entire world, but effective methods of restraining them have already been worked out.

In our century of a fundamentally new level of informational awareness in society, where the freedom of movement and upward social mobility of the talented predetermine the viability of the economy, tyranny is like sand in a ball-bearing system: It will destroy the system.

The most terrible killer of all times and nations – Joseph Dzhugashvili (a.k.a. Stalin) – is a spitting image of King Herod, only on a different scale.

Yet, posterity made even the name of the latter a swear word, while the former still has sympathizers here.

Overt sympathizers are not so terrible; they can even be forgiven. What is terrible are secret sympathizers who are casting nets for the credulous consciousness, luring admirers of the firm hand into their ranks.

Short-sighted politicians keep on talking about the patterns of “primary accumulation,” citing the United States at the end of the last century with its power of the mafia and organized crime as an example, and condemning the revolution.

But why should we necessarily learn from Western gangsters like the Rockefellers and Duponts, who, ha-

награбувавши доволі, стали батьками цілком поважних сімейств? Усе б нам повторювати або наздоганяти чийсь вчорашній день.

Що ж до революцій, то їх лають люди, які відповідальність за свої помилки завжди звалювали на когось.

Їм заважали погода, землетруси, епідемії, попередні правителі – все їм не так.

Проклинати революцію – це все одно, що ляяти буревій.

Чи можна революції попереджати?

Протягом сторіч це вдавалося Англії, Швеції, Норвегії, Данії та багатьом іншим країнам.

Люди навчилися уникати революцій, що струшують підвалини культури народу, що знищують сторіччями накопичені духовні і матеріальні цінності.

Керівники перестали лізти напролом, пішли на угоду з народом, вислуховуючи биття його серця, протягуючи йому руку для вітання хоча б за декілька днів до того, як ця рука схопить дрюк.

Завдання 108. Перекладіть речення, звертаючи увагу на правильний вибір відповідників англійських фразеологізмів:

1. Проте зараз вибори вже позаду, і уряд нарешті налаштований покласти край конфлікту. 2. Політики, навіть ті, що нагорі, здається, гра-

ving stolen enough, became the fathers of respectable families? We are so fond of repeating or catching up with someone else's doings of yesterday.

As for revolutions, they are condemned by people who have always blamed others for their mistakes.

The weather, earthquakes, epidemics, previous rulers – everything gets them down.

To condemn a revolution is the same as to curse a thunderstorm.

Can revolutions be averted?

For centuries Britain, Sweden, Norway, Denmark, and many other countries have managed to do this.

People have learned to prevent revolutions which shake the foundations of the national culture and destroy spiritual and material values accumulated over centuries.

Leaders have stopped forging straight ahead, disregarding everything that stands in their way; they have come to an accord with the people, listening to their heartbeat and reaching out a hand to welcome them even if only a few days before this hand picked up a bludgeon.

ються з вогнем біля скирти майже навмисно. 3. Останнім слабким місцем команди президента є її невпевненість у повній підтримці акта президента силовими структурами. 4. Уряд намагається зробити гарну міну при поганій грі. 5. Є шанс, що у нас у 2004 році буде нормальна країна, якщо демократи вичистять авгієві конюшні, які вони отримали у спадщину. 6. Ми розглядали післявоєнний період як час, коли можна було пожинати плоди нашої перемоги. 7. Таке ставлення, безперечно, зачепило за живе людей у Києві. 8. У центрі його рекламної кампанії лежить невдалий слоган “Коней на переправі не міняють”. 9. Для України двері до трансатлантичної співдружності демократичних країн ми триматимемо відкритими. 10. Західні держави повинні допомогти показати тим народам, що в кінці “демократичного тунелю” є світло. 11. Коли працюєш у компанії, якій потрібно змінити характер ведення справ, іноді доводиться затягувати пасок. 12. Лемко, не маючи рідного храму, святив паску в римокатолицькому костелі, але таке свячене ставало кісткою в горлі. 13. Оженився – пропало, живи з нелюбом до гробової дошки. 14. З вами я в огонь і в воду. 15. Джерела припускають, що міліція краще б заплющила на це очі. 16. На той час я вже порвав із керівництвом партії. Я “пішов у народ” і став працювати механіком. 17. На руку ісламістів грає багато невіршених економічних проблем. 18. Однак, якщо ми хочемо, щоб Європа не залишалася в наступному столітті розділеною, то всі європейці, в тому числі й Україна, повинні взяти долю Європи у свої власні руки. 19. У цих надзвичайно каламутних водах різні політичні фракції почнуть ловити “маленьку рибку”, що їм потрібна напередодні виборів. 20. Через те, що Інтернет робить світ меншим, значно збільшується значення знаходження спільної мови. 21. Останні кілька років президент і прем’єр йдуть пліч-опліч і знаходять спільну мову. 22. Міфи про олігархів, слід визнати, не виникли нізвідки. 23. У цензури увірвався терпець і вона закрила газету на три місяці. 24. З липня 1996 року головні спонсори президентських перегонів разом почали збирати дивіденди. 25. Ніхто в уряді не хотів брати на себе відповідальність. І якби не мер, то ми б і досі товкли воду у ступі. 26. Навіть якщо нацизм поки й причаївся у деяких місцях, він обов’язково підніме свою потворну голову, виявляючись в екстремістських рухах, тероризмі, погромах, депортаціях та етнічних чистках. 27. Я зателефонував йому ще раз і почув нотки роздратування в його голосі: “Чому ж товкти воду у ступі? Якщо це вирі-

шено, то треба робити!” 28. Таким чином, за півтора роки до чергових президентських виборів найпотужніше політичне лобі пішло в історію. 29. Такий поворот подій поставив би “партію влади” перед надзвичайно складним вибором. 30. Він, ця надія і опора клану, публічно підвищує голос на своїх вчорашніх союзників. 31. Чи зуміють олігархи повернутися у велику політику? 32. Влада повела себе так, нібито вона оголосила дефолт по всіх своїх передвиборних зобов’язаннях. 33. Деякі з них безперечно мають намір залишитися на політичній сцені. 34. Він, очевидно, викинув на вітер мільйони доларів, зосередивши ударні сили у Перській затоці. 35. Не дивно, що цей олігарх, відомий своєю здатністю прораховувати наперед, зробив ставку на нього. 36. Білий дім повністю дає собі звіт у тому, що відносини з Китаєм – це не зовсім та сфера, де можна необачно імпровізувати. 37. Олігархи великодушно відпустили один одному гріхи і цілих півроку виступали єдиним фронтом. 38. Місцеві приватизатори поспішають зловити якомога більшу рибу у каламутній воді. 39. Якщо ж не створити можливостей для приватного бізнесу, на програмі можна сміливо поставити хрест.

4. Вживання іншомовних слів у перекладі

В англійській мові, особливо у публіцистиці та науковому мовленні, вживається певна група іншомовних слів і словосполучень, що увійшли як мовні елементи до англійської мови. Для публіцистики характерним є вживання слів та словосполучень, запозичених в англійську мову з французької та німецької мови і латини. Для англійських наукових і юридичних текстів характерним є вживання латинських слів і словосполучень. В українській мові традиція вживання неасимільованих або частково асимільованих іншомовних лексичних елементів не така поширена. Перекладачі повинні знати такі слова і словосполучення й знаходити їм доречні відповідники в англійській мові, наприклад:

Проте без пошуку розумного компромісу рішення ніколи не буде знайдене. Це **обов’язкова умова** демократії і суспільного миру.

But without a search for reasonable compromise, the solution will never be found. This is a **(conditio) sine qua non** for democracy and social peace.

У статті обговорювалися, **поміж іншого**, політичні, економічні та юридичні питання.

The paper discussed, **inter alia**, political, economic, and judicial issues.

Музика **сама по собі** була не дуже гарною, проте вона все ж сприяла створенню належної атмосфери.

Коли вона увійшла до кімнати, у мене з'явилося дивне відчуття **уже чогось раніше баченого**.

Вищий керівний склад корпорації **весь разом** подав у відставку.

Я не відчував **нудьги** навіть тоді, коли був на самоті.

Можна дати такі досить загальні рекомендації щодо вживання у перекладі з української мови на англійську слів і словосполучень, запозичених в англійську мову. По-перше, слід мати на увазі, що правильне вживання іншомовних слів та висловів надає перекладу книжної та вченої тональності, тому у перекладі їх можна використовувати лише у текстах відповідного жанру та стилю. По-друге, якщо перекладач непевний щодо того, чи варто у перекладі вжити іншомовне слово, що використовується в англійській мові, то краще відмовитися від цього і вжити відповідне власне англійське слово або словосполучення.

Перелік деяких українських слів і висловів, відповідниками яких є іншомовні слова і вислови, що вживаються в англійській мові, наводиться у Додатку I в кінці книги.

Завдання 109. Перекладіть речення, вживаючи у перекладі там, де це доречно, запозичені до англійської мови іншомовні слова і словосполучення:

1. Вона мимохідь згадала, що бачила Євгена. 2. Шеф-повари є “вершками” кулінарного світу. 3. Досягнення стабільності в регіоні, перш за все в Афганістані та Таджикистані, стає все більше обов'язковою умовою розробки покладів та транспортування енергоносіїв на європейські ринки. 4. Капелюхи і капелюшки є обов'язковими на світських весіллях. 5. Компанія спробувала уникнути відповідальності, посилаючись на форсмажорні обставини. 6. Ми їхали до Львова, а по дорозі зупинилися на відатися до Івано-Франківська. 7. Його відставка є dokonаним фактом. 8. Центральним моментом під кінець вечора став величезний торт із

The music **per se** was not very good, but it did help to create the right atmosphere.

I felt a strange sense of **deja vu** as she walked into the room.

The senior management of the corporation resigned **en masse**.

I did not feel **ennui** even when I was all alone.

свічками для новонародженого. 9. Основою існування міста була торгівля. 10. Неповажне ставлення до дорослих у нашій сім'ї було просто виключено. 11. Для вирішення цієї проблеми було створено спеціальний комітет. 12. За посадою мер є членом благодійної ради. 13. Кожне рішення приймалося на індивідуальній підставі. 14. Вони ухвалили план у цілому. 15. Для економічної стабільності необхідною умовою є стримання інфляції. 16. Висловлювання “Якщо ти хочеш побачити одну з найвищих будівель світу, то подивись на будівлю Емпайр Стейт Білдінг” передає, поміж іншого, інформацію “Емпайр Стейт Білдінг є однією з найвищих будівель світу”. 17. Неординарна і надзвичайно дотепна людина, він особливо відомий своїми комедіями, які стали джерелом кількох широко цитованих дотепів. 18. Відомий ідеолог до мозку кісток завжди тримав свої думки при собі. 19. Сценарій виглядає так: нападки у пресі на політику Центрального банку та на його голову; витoki інформації, а потім смертельний удар – поява на сцені Міністерства внутрішніх справ. 20. Після виборів життя для обласної філармонії стало трохи легшим. Там було проведено цілих чотири дні концертів, присугніми на яких були “вершки” музичної індустрії. 21. Велику Сімку неважко зрозуміти: у цій ситуації такі заяви політично необхідні. 22. І, поміж іншого, мій дорогий друже, вона добре знає про це! 23. Усі ті, хто хотів висловити свій протест, масово пішли у культуру андеграунду. 24. Складається враження, що він боїться зробити неправильний крок і викликати лавину. 25. Зрозуміло, що після закінчення холодної війни НАТО потребує пошуку нового смислу свого існування. 26. Найчудовіша класична балерина, Плісецька, стала відомою у всьому світі завдяки ролі вмираючого лебедя у балеті Фокіна. 27. Укладачі, як видається, вневнені у тому, що вони пропонують найкраще з сучасного американського мистецтва оповідання. 28. І, нарешті, слід усвідомити, що цю проблему не потрібно ані ускладнювати до безкінечності, ані спрощувати до абсурду. 29. У будь-якому випадку, якщо не буде нової концепції, бюджет не пройде через спеціальний комітет. 30. Індійська філософія – це як Гімалаї: чим вище ти сходиш, тим ширші горизонти відкриваються перед тобою, аж до безкінечності. 31. Чому він вирішив видати спеціальний указ, щоб продемонструвати свою вірність Конституції, гарантом якої він є за посадою? 32. Хто ж тут буде займатися бізнесом, якщо податки в цілому складають 102 відсотки? 33. Це був період, коли співтовариство, як говорили, набуло нового дихання. 34. Ці економічні трансформації мають

на меті подальші глибокі зміни політичного кругозору і статусу (відносно зовнішнього світу) відповідних держав і народів. 35. Вони брали участь у вдалому державному перевороті проти південнов'єтнамського диктатора Нго Дінх Дьєма. 36. Нещодавно один з наших кінематографічних босів порівняв фільми нашої "нової хвилі" з французьким кінематографом 1970-х років. 37. Невдовзі сама реальність стає величезною імітацією – масок, двійників, привидів та навіть імітацією економічного життя. 38. Неможливо продертися через провалля хаосу з минулого до майбутнього через міст раціональності чи то за допомогою конфедеративно-унітарної держави Горбачова або зусиллями Біловезької трійці. 39. Він просто фріц. 40. Він також не був богом макроекономіки.

5. Переклад діалектної лексики

Для правильного перекладу діалектної лексики перш за все потрібно точно знати той чи той український діалект та точні значення діалектних слів. Діалектна лексика, як правило, перекладається нейтральною літературною лексикою, оскільки у випадку перекладу її певним діалектом чи соціолектом мови перекладу відбувається, як правило, надмірна неприпустима локалізація оригіналу:

Інші **газди** як **газди**; а він такий зателепаний, як **колера**. Мені аж лице **лупаси** за такого газду.

Не можеш ти **башту** трохи **приперти**, не мож хліба з'їсти...

Одна мала дитину **дівков**, друга **вдовов**, **трета** найшла собі без чоловіка — самі **передні газдині** зійшлися.

Чьо ти собі **гудза** зо **мнов** шукаєш? Як я тобі **зав'єжу гудз**, то ти його не розв'єжиш, я тобі **дам гудза!**

Для надання місцевого колориту при перекладі діалектизми можуть транскодуватися із поясненням у дужках або примітках, і після цього транскодовані слова можуть вживатися без пояснення:

Other men are like men, but he's as sloppy as **dishwater**. My face **burns** on account of a man like that."

Can't you **close** that **trap** a bit? Can't even eat one's bread in peace?

One had a kid **while she was still a girl**, another **while she was a widow**, a third had one without a husband; real respectable **ladies** you've got together.

Why are you itching for it? I'll **give you such an itch** you'll be scratching for the rest of your life.

Гостей у Івана повна хата, **газди і газдині**.

Декую вам **файно, газди і газдині, що-сте** мі мали за газду, а мою за газдиню.

Для того, щоб точно визначати значення діалектизмів, слід користуватися словником діалектизмів.

Ivan's house is full of guests, **gazdas** (landlords) **and their wives**.

I thank you sincerely, **gazdas and gazdynias**, that you had me for a **gazda** and my woman for a **gazdynia**.

Завдання 110. Перекладіть речення, визначивши значення діалектних слів:

1. Чмакає, як штири свині. Боже, Боже, таку маєш гямбу нехарапуну, як у старої конини. 2. Коби-то свиня мала роги... 3. Зійшлися газдині у браство! Ніхто такого не чув та й не видів. 4. Та якби вас тоті черці знали, що ви за чиледінка, та вони би вас буком з церкви! 5. Таже через цу побожну треба би хату покидати! 6. Цеї хати і чума збояла би си! 7. Аді, оцев стежечков йди, геть, геть аж угору, а там прийдеш до першої хати, та й увійди, та й кажи, що так і так, **дедя хотіли мене утопити**, але я си віпросила та й прийшла, **аби сте мене переночували**. 8. Ото-сте були хлопешна дівка, **годна-сте були!** То-сми за вами не одну пічку збавив, то-сте в данці ходили, як сновавка — так рівно! Ба, де, кумо, тоті роки паші! Ану-ко пережійте та й вібачейте, що-м на старість данець нагадав. А проше... 9. Я зробок **ціле тіло мозиль, кості дрихлаві**, що заки їх рано зведеш до купи, то десіть раз йойкнеш! 10. Дівчата **глемездали хліб**, а він припав до землі і молився, але щось його тягнуло все глядіти на них і гадати: "Мерці!" 11. Та цу ногу сапов шкребчи, не ти її слинов промивай, — говорив Іван ісперсердя. 12. Е-ех, мой, як тобов **грону**, та й по нитці розлетиши, який же-с тежий! 13. Був-сми наймитом, а потім **вібув-сми десіть рік у воську**, та я стола не знав, та й коло стола мені їда не йде до трунку. 14. Я си **кари приймаю**, бо-м завинив, та й на шибеницу! 15. Не біси, вігниеш та й сам відпадеш, а я не маю часу з тобов **панькатиси**... 16. Одного вечора прийшов Гриць до хати, зварив дітям **бараболі**, посолив та й кинув на піч, аби їли. 17. Ніхто за нього не хотів піти заміж, бо **коби-то лишень діти**, але то ще й біда і нестатки. 18. **Гандзю, Гандзю**, а на тобі бучок, бо як ті пес **надибає**, та й роздере, а з бучком май **безпечніше**. 19. А підіть же, як мене за мінуту в **попереці** **зачело ножами шпикати** — гадав-сми, що минуси! 20. Стара, ня, на-ко

тобі платину та файно обітриси, аби я тут ніяких плачів не видів! Гостий собі пилнуй, а плакати ще доста чесу, ще так си наплачеш, що очі ти витечуть. 21. А дивіть-ко си на ту стару скрипку, та пускати її на гиндель?! Таже то дуплава верба, кини пальцем, та й маком седе! Та гадаєте, що вона зайде на місце? От, перевернеси десь у окіп та й пси розтегнуть, а нас поженуть далі і подивитися не дадуть! 22. Куме Іване, а лишіть же ви собі жінку, таже вона вам не воріг, та й дітем своїм не воріг, та її банно за родом та й за своїм селом.

6. Застосування мейозису у перекладі

Мейозис – це троп “применшення”, коли дається ухильна характеристика об’єкта, наприклад, “непогано – not bad”. Слід мати на увазі, що в англійському мовленні мейозис вживається значно частіше, ніж в українському мовленні. При перекладі на англійську мову мейозис застосовується у таких випадках:

1) при перекладі речень із словами “певний”, “цілком”, “певно” та “досить”:

Вони мають певні підстави сподіватися на успіх.

Their hope of success is **not unrealistic**.

Його метод досить схожий на велику загальну теорію у фізиці.

His method is **not unlike** the Grand Unification Theory of physics.

Рідина була, очевидно, молоком якоїсь тварини. Вона була досить приємною на смак, хоча й трохи кислуватою.

The liquid was apparently milk from some animal. It was **not unpleasant** to the taste, though slightly acid.

2) при перекладі речень із словами “може” та словосполученням “може бути”:

Я розумію, що ви применшуєте всі почуття щедрості і доброти, проте я не хочу і не можу переконати вашого відважного воїна, що ці характеристики можуть бути сумісними із здатністю боротися.

I understand that you belittle all sentiments of generosity and kindness, but I do not, and I can convince your most doughty warrior that these characteristics are **not incompatible** with an ability to fight.

Причиною того, що Боїнг-747 несподівано виникає у зазначеному списку, може бути той факт, що щось дуже подібне трапилося у

The reason that a Boeing 747 crops up rather unexpectedly in the above list is **not unconnected** with the fact that something very similar

житті Артура і Федора трохи пізніше.

happened in the lives of Arthur and Fedir a moment or two later.

Він може бути здатний для виконання своїх обов’язків.

He is **not unfit** for the discharge of his duties.

3) досить часто мейозис застосовується при перекладі прислівника “нерідко”, прикметника “нерідкий” та сполучення заперечної частки “не” з прислівником “завжди”:

Зливи тут бувають з грудня по березень, а дощі нерідкі й протягом інших місяців, за винятком червня, липня, серпня та вересня.

Heavy rains prevail from December to March, and rain is **not uncommon** during other months also, excepting June, July, August and September.

Нерідко сатира плутають із фавном, цим пізнішим та пристойнішим творінням римлян, який був схожий більше на козла, ніж на людину.

Not infrequently satyr is confounded with the faun, a later and decenter creation of the Romans, who was less like a man and more like a goat.

Цей вітер не завжди буває гарячим.

This wind is **not invariably** hot.

Завдання 111. Перекладіть речення, застосовуючи у перекладах там, де це доречно, мейозис:

1. Це було старе обличчя, худе й примітне, знурене, проте досить добре. 2. Все ще дивлячись на неї пильно, проте з певною симпатією, вчений прямо спитав її: “Скільки вам років?”. 3. Я цілком очікував такого вибуху, і, не підводячись, відповів достатньо спокійно: “Вибачте, я, певно, неправильно виставив свій годинник, помилившись у визначенні часу за вашим годинником”. 4. На його довгій шиї сиділа голова, досить схожа на голову людини. 5. В усій провінції Кандагар літня спека дуже велика і нерідко трапляються самуми. 6. Слабкий стан здоров’я Альби змусив його просити відставки з урядової посади. Це був крок, який Філіп сприйняв досить схвально. 7. “Ви вчинили дуже серйозний злочин, мсьє”, сказав він досить люб’язно. 8. Попри постійний страх нападу диких звірів та все більшу самотність вони не почували себе незручно і невпевнено. 9. Помітною і, слід сподіватися, досить приємною рисою книги є наявність великої кількості цитат із відомих поетів. 10. Досить

часто трапляється так, що той, хто платить за те, щоб увійти, платить вдвічі більше, щоб вийти. 11. Такі приклади нерідко зустрічаються в Іспанії та Англії саксонських часів. 12. Він зробив для покоління читачів послугу, досить схожу на ту, що раніше зробили автори цієї книги. 13. Те, що традиційні елементи вплинули на них, є досить ймовірним, проте встановити справжню історичну підставу важко. 14. У країні є численні гарячі джерела і досить частими бувають землетруси. 15. Цей газ у чистому вигляді має досить приємний запах ефіру. 16. Цинк також нерідко присутній у винах. 17. Нерідко кава смажиться із додаванням жиру, парафіну або цукру для того, щоб надати смаженій каві блискучого вигляду. 18. Письмове свідчення, дане у неділю, не є нечинним. 19. Праця була надрукована у королівській друкарні, що свідчить про можливість того, що уряд не засуджував її. 20. Потужний, проте досить зацікавлений союзник був знайдений у дядьку короля, який сподівався позбавитися від своїх боргів і разом з тим не втратити свого великого маєтку. 21. Він намагався з'ясувати, для чого був цей інший блок пам'яті комп'ютера, проте здавалося, досить природно, що він дійсно мав при собі блок пам'яті. 22. Немаловажливо також зауважити, що Сервеціусу, як видається, спало на думку розглядати тік крові у зв'язку з бажанням пояснити те, як міг вироблятися дух тварин. 23. З листопада по квітень у будь-якій частині країни досить часті снігові буревії. 24. Цей Музей, або академія наук, була у багатьох відношеннях досить подібною до сучасного університету.

7. Переклад прислів'їв

Прислів'я, як відомо, мають форму речення – простого або, частіше, складного. Значна кількість прислів'їв є етноспецифічною через вживання в них етноспецифічних слів, наприклад: Не завжди коту масляна. – *After a Christmas comes a Lent*; Не усе ж то козак, що списа має. – *All are not soldiers that go to the war*.

З точки зору перекладу прислів'їв доцільно розрізнити інтернаціональні та етноспецифічні прислів'я та образні і необразні прислів'я. До інтернаціональних належать такі прислів'я, як “Всі шляхи ведуть до Риму”, “Мета виправдовує засоби”. З іншого боку, суто українськими є, наприклад, прислів'я “Не завжди коту масляна” та “Не вмер Данило, так болячка задавила”.

А ось кілька прикладів образних українських прислів'їв: Біда не сама ходить, а з собою ще й горе водить. На похиле дерево і кози скачуть. Голодній кумі лиш хліб на умі, а сита і про книші забула. Хто стане вівцею, того вовк з'їсть. Ворона хоч мала, а рот великий.

Прикладами необразних українських прислів'їв є: З неправдою світ пройдеш, та назад не вернешся. Страх більший від переполоху. Уміла готувати, та не вміла подавати.

Серед головних труднощів перекладу прислів'їв можна зазначити такі:

1) відсутність відповідного прислів'я у мові перекладу. Наприклад, в англійській мові відсутні такі за змістом прислів'я, як “У городі бузина, а в Києві дядько” та “Хрін від редьки не солодший”;

2) Розбіжності в емоційній забарвленості та образності українських і відповідних англійських прислів'їв або ж належність прислів'я в одній мові до образних прислів'їв, а в іншій мові – до необразних прислів'їв. Наприклад, українське прислів'я “Дешева рибка, погана юшка” є образним, тоді як її англійський відповідник *Cheapest is the dearest* є необразним прислів'ям. А відповідні українське та англійське прислів'я “Суха ложка рот дере. – *An empty hand is no lure for a hawk*.” мають різну образність.

3) Етноспецифічність прислів'їв та відмінності прислів'їв у національній забарвленості – необхідність, з одного боку, збереження національного колориту, а з другого боку, певної локалізації, яка не була б занадто значною. Наприклад, використання українського власного імені робить прислів'я етноспецифічним: Який Сава, така й слава. – *As is the workman, so is the work (Like carpenter, like chips; A workman is known by his work)*. Етноспецифічність українського прислів'я “Гречана каша сама себе хвалить” зумовлена використанням позначення поширеної в Україні і зовсім непоширеної у Великобританії їжі, тому перекладається вона більш нейтральним у національному плані прислів'ям “*Each bird loves to hear himself sing*”.

4) Певна контекстуальна багатозначність прислів'їв і можливість неточного визначення значення прислів'я. Наприклад, прислів'я “Мовчанка – золото” може бути коментарем стосовно мовчання когось, наказом або проханням мовчати і обіцянкою мовчати.

Переклад необразних прислів'їв значно менш складний, ніж образних прислів'їв, які в силу образності більш етноспецифічні. Необразні українські прислів'я, як правило, мають необразні англійські відповідники:

Що край – то звичай. Every country has its customs (або: So many countries, so many customs).

Краще втратити життя, ніж добре ім'я. A bad wound is cured, not a bad name (або: Ill wounds may be cured, but not ill names).

Біда всьому навчить. Adversity is a good discipline.
 Мета виправдовує засоби. The end justifies the means.

Деякі необразні прислів'я при перекладі можуть калькуватися, тобто передаватися дослівно:
 То й не жінка, як сім раз на день не обманить чоловіка. A woman does not deserve her name if she does not cheat a man less than seven times every day.

Хтось дуже давно, може перед віками, сказав велику мудрість: **як є хліб і вода, то нема голода.** A long time ago, maybe centuries ago, someone uttered these words of great wisdom: **"Wherever there is bread and water, there can be no famine".**

Загалом, прислів'я переважно перекладаються наступними способами:

1) Еквівалентним українським прислів'ям, що має те саме значення та образність:
 Крайнощі сходяться. Extremes meet.
 Поки дишу – сподіваюсь. While there is life, there is hope.
 Час – гроші. Time is money.

У цьому випадку існує тільки один англійський відповідник українського прислів'я. Такі випадки наявності моноеквівалента прислів'я достатньо рідкі.

2) Відносним моноеквівалентом – частковим образним відповідником:
 а) із певними розбіжностями в образності:
 Не допоможе мертвому кадило, а вороні мило. Crow is never the whiter for washing himself often.
 Що у тверезого на умі, те у п'яного на язиці. Drunkenness reveals what soberness conceals.

б) із повністю відмінною образністю:
 Старий віл борозни не псує. The deuce [devil] knows many things because he is old.

Наскочила коса на камінь. Diamond cut diamond.
 Полоханий заєць і пенька боїться. A bitten child dreads the dog.
 Горщиком назови, а в піч не станови. Call me cousin but cousin me not.
 Не страши kota салом. A dog will not cry if you beat him with a bone.

Такий спосіб перекладу є найпоширенішим, оскільки значна частина прислів'їв в усіх мовах є етноспецифічною у плані образності.
 в) із частково відмінними граматичними характеристиками або лексичним складом:
 Де чорт не зможе, там баба pomoже. Where the devil gives in, the woman wins.
 Не такий страшний чорт, як його малюють. The devil is not so black as he is painted.
 Вночі всі коти сірі. All cats are grey in the dark.
 І в наше віконце засяє сонце. The sun will shine down our street, too.
 The sun will shine on our side of the fence.

Ворон ворону око не виклює. Crows do not pick crow's eye.
 3) Необразним відповідником:
 Коли б знав, де упав, то соломки б підіслав. Danger foreseen is half avoided.
 Не вмер Данило, так болячка задавила. It is a distinction without a difference.
 Де тонко, там і рветься. A chain is no stronger than its weakest link.

4) Варіантним відповідником (коли робиться вибір одного з кількох еквівалентних прислів'їв):
 Видно птаха по польоту. A bird may be known by its song.
 (Або: The ass is known by its ears чи It's easy to know a hawk from a handsaw.
 За двома зайцями поженешся, жодного не впіймаєш. If you run after two hares, you will catch neither. (Або: All covet, all lose чи Dogs that put up many hares kill none.

Прийшло махом – пішло пра-
хом.

Easy come, easy go. (Або: Soon
gained, soon gone *чи* What comes
with the wind goes with the water).

Слід зазначити, що в англійській мові є значна кількість прислів'їв, що мають синоніми, і перекладачу може бути важко вибрати найадекватніший варіант. Наприклад, прислів'я "Береженого бог береже" має такі варіантні відповідники:

Nothing like being on the safe side.

Caution is the parent of safety.

Discretion is the better part of valour.

It is good to have a cloak for the rain.

You (*або* one) cannot be too careful.

God takes care of those who take care of themselves.

Вибір конкретного варіанта перекладу при цьому зумовлюється найбільшою близькістю до смислу українського прислів'я у плані відтінку значення, стилю та образності (якщо це образне прислів'я), відповідності контекстуальним чинникам та припустимим рівнем локалізації прислів'я при перекладі.

5) Вільний переклад:

а) калькування (або дослівний переклад):

Де сила панує, там правда мовчить. Where force reins, no truth remains.

Не плюй у колодязь – доведеться води напиться. Don't spit in a well: you may have to draw water from it.

Для того, щоб було зрозуміло, що читач має справу з іншомовним (українським) прислів'ям, нерідко при застосуванні такого способу перекладу необхідно давати пояснювальний коментар у вигляді таких парентетичних речень, як "As the Ukrainian proverb goes (has it)", "As they say in Ukraine," "As Ukrainians say", перед прислів'ям:

Була жінка чоловіка, пішла позивати: присудили чоловіку ще жінці платити. **As the Ukrainian proverb goes, a woman beat his husband and brought a suit against him: he was sentenced to pay the claim.**

Дослівний переклад слід застосовувати дуже обережно, зважаючи на те, чи є необхідність вводити у текст перекладу думку, характерну для іншої культури, і наскільки точно у перекладі передано не тільки зміст, а й смисл прислів'я.

б) описовий переклад:

Моя хата з краю.

It is no concern of mine. It has (is)
nothing to do with me.

Горе тільки рака красить.

Adversity flatters no man.

Описовий переклад застосовується тоді, коли дослівний переклад призводить до буквалізму, що затемнює смисл українського прислів'я. Так, дослівний переклад прислів'я "Язик до Києва доведе" – Your tongue will get you to Kyiv – буде незрозумілим для англomовного читача, тому слово Kyiv потрібно замінити на anywhere – Your tongue will get you anywhere.

Отже, для правильного перекладу українських прислів'їв на англійську мову необхідно:

1) Перш за все, встановити, чи дане речення є прислів'ям; якщо встановлено, що це прислів'я, потрібно, користуючись словниками та іншими довідковими виданнями, знайти його словниковий відповідник;

2) Якщо знайти словниковий відповідник не вдається, доцільно перекласти прислів'я, використовуючи спосіб калькування або описовий переклад і після цього переконатися, що зроблений переклад адекватно вписується в контекст тексту, що перекладається.

Слід зазначити, що поки що немає українсько-англійського словника прислів'їв, тому у разі проблем із перекладом прислів'їв на англійську мову можна скористатися такими довідниками і посібниками:

1) Кузьмин С.С., Шадрин Н.Л. Русско-английский словарь пословиц и поговорок. – Спб.: МИК Лань, 1996. – 352 с. Цей словник містить 500 прислів'їв та приказок із тлумаченнями, різними варіантами перекладів та ілюстративними прикладами.

2) Kuzmin S.S. Translating Russian Idioms. – Moscow: Higher School, 1977. – 270 p. Корисною в цьому посібнику є Глава 8, де поряд із наведенням англійських перекладних відповідників російських прислів'їв аналізуються способи перекладу окремих прислів'їв.

3) Баранцев К.Т. Англо-український фразеологічний словник. – Київ: Радянська школа, 1969. – 1052 с. Цей словник містить, поряд із сталими словосполученнями, значну кількість англійських прислів'їв і приказок з українськими відповідниками. При перекладі з української мови на англійську ним можна користуватися так: перекласти одне з ключових слів прислів'я на англійську мову і знайти за алфавітом відповідну словникову статтю. Здійснивши пошук у словниковій статті, можна знайти

українське прислів'я, що шукається, та його англійський відповідник. Зрозуміло, що таким чином можна знайти не всі відповідники українських прислів'їв, адже словник все ж таки не українсько-англійський, а англо-український.

Завдання 112. Проаналізуйте різні варіанти перекладу українських прислів'їв і визначте контексти, в яких може вживатися кожний із відповідників:

1. Баба з возу – кобилі легше.	Good riddance!
Good riddance to bad rubbish!
If I (we) never see you again, it'll be too soon.
We are better off without you (them, etc.)
2. Біда не приходиться одна.	Misfortunes never come alone (singly).
An evil chance seldom comes alone.
One misfortune comes (up)on the back (neck) of another.
It never rains but it pours.
Troubles never come singly.
3. У городі бузина, а в Києві дядько.	It's neither here where the elder is, nor in Kyiv where uncle lives.
It's neither here nor there.
It's a cock and bull story (report, tale).
5. Видно пана по халявах.	A bird may be known by its song.
It's easy to know a hawk from a handsaw.
One can tell a (the) bird by the way it flies (by its fly).
6. Гора народила мишу.	Great cry and little wool.
A grain of wheat in a bushel of chaff.
The mountain has brought forth a mouse.
7. За що купив, за те й продаю.	I give it for what it is worth.

8. З хама не зробиш пана.

9. Шукай вітра у полі.

10. Моя хата з краю (я нічого не знаю).

It may sound low but I've heard it so.
Messengers should not be beheaded nor hanged.

Can the leopard change his spots?
Dogs bark as they are bred.
You can't make a silk purse out of a saw's ear.

One has to be born a gentleman.
You can't catch the wind in a net.
You might as well look for a needle in a haystack.
He has bought a brush.

I'm not my brother's keeper.
It's neither my headache nor my piece of cake.
It's nothing to do with me.
It's no concern of mine.

Завдання 113. Перекладіть речення, визначивши адекватний спосіб перекладу прислів'їв (де можливо, наведіть два або більше відповідники). Поясніть, яким способом перекладено прислів'я:

1. А яку позицію ви займали? **Моя хата з краю?** 2. "А Петро ще не повернувся?" "Шукай вітра у полі!" 3. Ви ж знаєте: з хама не зробиш пана. 4. Правду кажуть: з хама не зробиш пана. 5. Він злякався, що ти крутнеш хвостом – і шукай вітра у полі. 6. Без вас якось проживемо, плакати не будемо. Баба з возу – кобилі легше. 7. Бачиш, радість, як і біда, ніколи не приходиться одна. 8. Ви ж пам'ятаєте, що береженого й бог береже. 9. Важко з вами сперечатися – у городі бузина, а в Києві дядько. 10. Ось вже справді: у городі бузина, а в Києві дядько. 11. Прийшов і не поздоровкався. Видно пана по халявах. 12. Я знаю, як цього домогтися: всі шляхи ведуть до Риму. 13. І запам'ятай головне: всі шляхи ведуть до Риму. 14. Проте більшість населення, коли мова заходить про мафію, налаштовані скептично. Гора розслідувань може не народити навіть і миші. 15. Чи так це було – сказати не можу. За що купив, за те й продав. 16. "А ти точно знаєш?" "Хто його знає. За що купив, за те й продав." 17. Я не збираюся переконувати вас у зворотному. Гра не вар-

та свічок. 18. Проте гора народила мишу: у випущеній лідерами головних промислових країн світу заяві хоча й говориться про необхідність зменшення заборгованості країн, що розвиваються, немає ані слова про конкретні заходи з реалізації цього плану. 19. Любов – радість незвичайна, джерело натхнення і творчості. У XXI ст. ширше буде коло людей, яких вона відвідає: “Багачу-дурню й зі скарбницею не спиться. Бідняк голий, як сокіл, – співає, веселиться”. 20. Віруючий, по суті, бере на себе колосальну відповідальність за власне життя на землі. Недарма ж кажуть: на бога сподівайся, але й сам не забувайся. 21. Його феноменальний талант дресирування цієї непередбаченої та незалежної тварини широко відомий. Проте краще один раз побачити, ніж сто раз почути. 22. “Поки дишу – сподіваюсь, га?”, раптом мовив хтось. 23. Успіх прийде до нас, якщо ми будемо налаштовані досягти його. “Де руки й охота, там спора робота”. 24. Є прислів’я: Не мала баба клопоту, купила поросля. 25. Хрін від рідьки не солодший. 26. Ключчя чи вовна – аби кишка повна. 27. Який Сава, така й слава. 28. Хоч гірше, аби інше. 29. В умілого й долото рибу ловить. 30. Не поспішай з козами на торг. 31. Як в міру, то й досить. 32. Скупого душа дешевша гроша. 33. Гроші лік люблять. 34. П’яний скаче, а проснеться – плаче. 35. Ранні пташки росу п’ють, а пізні сльози ллють. 36. Коли б знав, де впав, то соломки б підіслав. 37. Порожня бочка гучить, а повна мовчить. 38. Своя сорочка до тіла ближче. 39. Пожалів вовк кобилу – залишив хвіст і гриву. 40. Старий віл борозни не псує. 41. Не допоможе мертвому кадило, а вороні мило. 42. У закритий рот муха не влетить. (Слово – срібло, мовчання – золото). 43. Печені голуби не летять до губи. 44. Хто багато вередує, той мало їсть. 45. Краще солом’яна згода, ніж золота звада. 46. Не того вина, кого дома нема. 47. Вночі всі коти сірі. 48. Від ворога лихого не сподівайся на добре слово. 49. І в наше віконце засяє сонце. 50. Кожний кулик до свого озера звик. 51. Хто як знає, так і тачає. 52. Не тоді коней сідлають, як верхи сідають. 53. Яйця курку не вчать. 54. Тихіше їдеш – далі будеш. 55. Ворон ворону око не виклює. 56. Хіба ти не знаєш, що всі шляхи ведуть до Риму. 57. Цей варіант не підходить. Одним словом, гра не варта свічок.

8. Застосування емоційно-підсилювального do у перекладі

1) Для надання емоційності в англійському реченні може вживатися емоційно-підсилювальне дієслово do. Тому деякі окличні українські ре-

чення з емоційним забарвленням перекладаються на англійську мову із застосуванням означеного дієслова:

Ну й вигляд у нього був, я вам скажу!	What a sight he did look, to be sure!
Як же гарно ви малюєте!	You do paint so weel!
Як же швидко ви бігаєте!	You do run so fast!
Ти ж такий страшний!	You do look so frightful!
Що ж, маєш ти партнера!	Well, you do have a partner!
Боже, як гарно вона виглядає!	O goodness, she does look smashing!
Боже, як мені гарно!	Oh lord, I do feel fine!

2) Протиставне підсилення

Українські речення з підсилювальними частками “все ж (таки)”, “і справді”, “таки”, “так чи інакше”, “так (наприклад, із дієсловом “сподіватися”)” що відносяться до дієслова-присудка, нерідко перекладаються англійськими реченнями з емпатичним do (особливо тоді, коли у реченні є прислівник “фактично”, “безперечно” тощо, або речення містить сполучники “але”, “проте” чи сполучне слово “однак”):

Але хтось-таки пройшов повз.	But someone did pass.
Вона не могла говорити, проте вона все ж таки продовжувала.	She could not speak, but she did “hold on.”

Завдання 114. Перекладіть речення, звертаючи увагу на доцільність вживання у перекладі підсилювального дієслова do:

1. Як гарно ви граєте на піаніно! 2. О, давайте ж забудемо про все і почнемо все спочатку. 3. Однак партії при владі все ж виконують більшість своїх передвиборних обіцянок, якщо їх можна представити у законодавчій формі. 4. Не люблять спонсори й Гагаріна, що асоціюється в них із соціалізмом. 5. Проте це все ж таки свідчить про те, що світ є безпечнішим тоді, коли ми зменшуємо вплив ідеології, а не нав’язуємо її. 6. Через те, що країни звичайно все ж таки накладають вищі тарифні ставки на кінцеві продукти, а не на початкові сировинні ресурси, фактичні ставки захисних тарифів звичайно вищі, ніж номінальні ставки. 7. Загрозу усьому світу вони й справді несуть, але вже відпрацьовані засоби вкочувати їм руки. 8. У колишньому Радянському Союзі не

дозволяли займатися справжньою політологією, проте вчені все ж проводили емпіричні дослідження. 9. Лише у двох випадках анархісти все ж таки мали реальну можливість втілити свої ідеали у практику. 10. Всупереч поширеній думці, тероризм ніколи не був невід'ємною частиною теорії і практики анархізму. Однак самі анархісти справді займалися тим, що вони називали “пропаганда дією”. 11. Однак, не дивлячись на царистську політику русифікації, така література у XIX сторіччі все ж почала розквітати, що видно на прикладі творів Тараса Шевченка. 12. Цікаво, де ж насправді починається ця річка? 13. Однак, одне в ній все ж не можна було не помітити – це її очі. 14. Однак, у мене все ж є план. 15. Гаразд, може, ти все ж трохи знаєш математику. 16. Гаразд, здається, що у мене все ж є для тебе робота. 17. Йому це правді сподобалося, то ж не лайся, Петре. 18. Виявилося, що видимість все ж суттєво погіршилася. 19. Статут Руху безпосередньо не закликав до незалежності (це положення було схвалено лише через рік на другому з'їзді), проте в ньому все ж таки зазначалася необхідність “національного самовизначення” і “суверенітету”.

9. Застосування інверсії частини присудка при перекладі

а) Переклад підрядних речень поступки із застосуванням інверсії смислової частини складного іменного присудка

При перекладі деяких українських підрядних речень поступки, що вводяться сполучником “хоча” та словосполученням “як(им) ... не”, застосовується інверсія смислової частини складного іменного присудка

Хоча це може видатися дивним, цьому певну увагу приділило Міністерство оборони.

Прояви жорстокості закладені в природі людини, **хоча дуже неприємно з цим погоджуватися**.

Організації тісного співробітництва між народами та державами сприяв, **як це не парадоксально**, другий прихід радянської номенклатури.

Odd as it may seem, some attention has been given to this by the Defense Ministry.

Cruelty is inherent in human nature, **unpleasant as it may be to accept this**.

The organization of close cooperation among the peoples and states has been facilitated, **paradoxical as it may be**, by the second advent of the Soviet nomenclature.

Як не банально це звучить, Німеччина дуже боїться фашизму, а з ним – і інфляції.

Підрядне речення моделі “як би там не було” перекладається як “be that as it may”:

Як би там не було, у найближчому майбутньому можна очікувати цілу низку судових позовів – з одного боку, між власниками-комуністами і новими власниками, а з другого боку – між самими комуністичними партіями.

Як би там не було, обидва судові процеси показують, що існує суттєва різниця не тільки юридичного характеру.

Trite as it may sound, Germany has a strong fear of fascism, and with it inflation.

Be that as it may, a whole series of law suits – both between communist and new proprietors, on the one hand, and among the communist parties themselves, on the other - may be expected in the immediate future.

Be that as it may, but both trials have shown considerable differences not only of a legal nature.

Завдання 115. Перекладіть речення, звертаючи увагу на застосуванні інверсії частини присудка у підрядному допустовому реченні:

1. Як би там не було, та їм легше будувати мости між суверенними державами. 2. Як це не парадоксально, але його звільнення могло б виявитися найрадикальнішим кроком президента. 3. Яким дивним це може видатися, та поезія, яка, як здається, нікому не потрібна, може відіграти цілком несподівану роль. 4. Як би там не було, ціни зараз вже стабілізувалися. 5. Хоч яким дивним це може видатися, та в останні два місяці японська єна падає відносно американського долара. 6. Я вважаю, що ця проблема, якою б надуманою вона не була, може перетворитися на величезну проблему боротьби з наркотичною пристрастю до ядерної зброї. 7. Як би там не було, все, що вже трапилося, мусить слугувати нагадуванням усім зацікавленим сторонам, що за будь-яких обставин краще за все розраховувати лише на те, на що ти маєш право за законом. 8. Яким би сумним це не було, але Україна увійшла у тривалий період природного зменшення населення. 9. Як би там не було, люди вже отримали якусь власність, і вони можуть взятися за зброю, аби захистити її. 10. Ось чому, як це не парадоксально виглядає, справжні прихильники ліберальної, ринкової економіки бажають мати сильний уряд. 11. Як це не дивно, зацікавленість в отриманні мільярдів гривень за долари на

Заході в останні місяці помітно зростає. 12. 60-і і 70-і роки дорогі для мене тому, як це не дивно може видатися, що вони надавали багато реальних можливостей. 13. Як це не дивно може видатися на перший погляд, позиції націонал-демократів сильніші в армії, ніж у суспільстві в цілому. 14. Хоч яким це неприємним може вам видатися, але сьогодні не можна займатися економікою, не займаючись політикою. 15. Отже, для обох сторін компроміс, хоч яким це малоімовірним може видатися, – це єдиний вихід з глухого кута. 16. Реакція без каталізації, що відбувається із пляшкою з содою, хоч якою б швидкою вона не видавалася, була б занадто повільною, аби підтримувати життя, якби вона відбувалася у легенях. 17. Вовняне пальто, наприклад, що вкриває поденника, яким би грубим та жорстким не видавалося, є результатом спільної праці великої кількості робітників.

б) Інверсія іменної частини складного іменного присудка

Українські речення з інверсією іменної частини складного іменного присудка, речення моделей на зразок “Настільки/більш важливим є ...” та речення, що починаються з “особливо + Прикметник” нерідко перекладаються англійськими реченнями з інверсією іменної частини складного іменного присудка:

Значно більше політичне значення має ідея про те, щоб міністр був підзвітний Палаті громад за проведення політики міністерства.

Навіть ще важливішою є логіка принципів.

Виключне становище серед всіх колишніх радянських республік мали три маленькі прибалтійські країни.

Особливо сподобається студентам у книзі широкий набір навчальних засобів.

Тут йдеться про такі фундаментальні питання, як кордони Ірландії і Об'єднаного королівства, націона-

Of much more political significance is the idea that a minister is responsible to the House of Commons for the conduct of departmental policy.

Even more important is the logic of principles.

Exceptional among the former Soviet states were the three small Baltic countries.

Of particular appeal to students will be the book's range of learning aids.

At issues are such fundamental questions as the borders of Ireland and the United Kingdom, national

identity and the legitimacy of the British rule.

Із застосуванням інверсії іменної частини складного іменного присудка перекладаються також українські речення, що починаються із “Серед + Іменна група” і нерідко мають велику групу підмету:

Серед них – дослідження В. Полохало та О. Дергачова в галузі політичних партій, поведінки виборців та груп тиску, С. Павленка в галузі лобістських груп та В. Геслі про вибори в Україні.

Серед гостей фестивалю – чоловічий балет Михайловського та блискучий литовський актор Масальскіс.

Серед таких поселень був і Київ, розташований на високому правому березі ріки Дніпро.

Ось деякі додаткові факти, вибрані з мого дослідження.

Інверсія іменної частини присудка спостерігається й у випадку перекладу українських речень, що починаються з “Ось...”:

Ось вам нафтогін, ним потече нафта, і ви отримаєте гроші.

Among these are the studies of V. Polokhalo and O. Derhachov in the field of political parties, voter behaviour, and pressure groups, S. Pavlenko on interest groups, and V. Hesley on Ukrainian elections.

Among the guests of the festival are Mikhailovsky's male ballet and brilliant Lithuanian actor Masalskis.

Among such early settlements was Kyiv on the high right bank of the Dnipro River.

Here are some additional facts culled from my research.

Here is a pipeline for you, oil will flow through it, and you will receive money.

Завдання 116. Перекладіть речення, застосовуючи в англійському перекладі інверсію іменної частини складного іменного присудка:

1. Значнішим, ніж конкретні політичні питання, чинником впливу на характер голосування є імідж партії. 2. Найбільше значення у цьому плані має вирішальна роль Комісії у законодавчому процесі. 3. З останніх особливо хворобливою є проблема возз'єднання сімей. 4. Значно важливішим для нас є відкриття ринків для наших товарів і скасування обмежень на торгівлю. 5. Куди важливішими виявилися перспективи довгострокового інвестування і співробітництва у сфері високих технологій.

6. Прекрасною була лемківська традиція весілля з Богом на устах, із веселим співом і невинним жартом. 7. Як прекрасна карпатська природа, неповторні лемківські гори, такі ж неповторні були колись наші весілля в різних районах чи навіть сусідніх селах. 8. Найважливішими були передача технологій та розвиток людських ресурсів. 9. Значно важливішою у довгостроковій перспективі є комерціалізація економіки. 10. Куди більше турбувала місцевих і оонівських охоронців можливість масштабної диверсії, обіцяної ісламськими фундаменталістами. 11. Найважливішими з цих проблем є вічні проблеми економічної нерівності і соціальної несправедливості та проблема збройних конфліктів. 12. Особливо важливим є широке коло ідей, пов'язаних із концепцією модернізації. 13. Цікавим також є рішення суду, винесене після помилування Президентом на початку травня п'яти осіб, засуджених відповідно до Закону про пресу. 14. Важливою також є нездатність плюралістичного аналізу виявити виключні наслідки діяльності структурної влади. 15. Офіційне закриття Чорнобильської АЕС відбудеться 15 грудня 2000 року. Такою була угода, укладена 5 червня між Президентом США, який перебував в Україні з візитом, та Президентом України. 16. Серед прямих наступників журналу "Тайм" були "Бізнес вік" та "Ньюзвік". 17. Серед товарів, що звичайно продавалися – товари широкого вжитку, такі як телевізори та одяг, і товари виробничого призначення, такі як машини і сировина. 18. За умислом розрізняють три великі групи терористичних злочинів. Перш за все, це погроза застосування або застосування насильства з метою створення страху у суспільстві. 19. Та ось парадокс: у сучасній зовнішній політиці цієї країни помітно все більше елементів імперіалізму. 20. Ось типовий план навчальної підготовки. 21. Ось кілька прикладів. 22. Ось наші вимоги. 23. На одній стороні картки було його фотографія. 24. Всередині була невеличка бандероль у коричневому конверті. 25. На цій вулиці є школа, що називається ЦКН – Центр комп'ютерного навчання.

в) Застосування інверсії частини аналітичної форми дієслова-присудка

Для розвантаження великої групи підмета та забезпечення зв'язності з попереднім реченням у перекладі може застосовуватися інверсія головної або службової частини аналітичної форми дієслова-присудка:

Ось типова розмова із західним високопосадовцем.

В Україні зараз **створюється** театральна антологія "Обличчя ХХ сторіччя".

На сидінні автомобіля **лежав** маршрут, який свідчив про те, що водій їхав зі Львова до Києва.

Рухає всім цим ідея покласти Інтернет вам на долоню.

Інверсія службової частини аналітичної форми дієслова-присудка англійського речення досить часто застосовується у випадку перекладу українських речень, що містять на початку речення слово "лише" або "ніколи":

Лише у 1989 році засідання Палати громад **транслявалися** по телебаченню.

Лише починаючи з 1970-х років більшість українців **живе** у містах.

Лише тоді **видається** документ на дозвіл продажу цього виробу в Україні.

Ніколи ще за минулі 23 року у світі так гостро не **відчувалася** потреба в реальній владі, спроможній вирішувати глобальні проблеми і справлятися з міжнародними кризами.

Ніколи раніше вибір місця проведення Олімпіади не **привертав** такої уваги у світі, як зараз.

Here is a typical conversation with a high-placed Western official.

Currently **being compiled** in Ukraine is a theater anthology, "The Face of the 20th Century."

Lying on the car seat was an itinerary showing that the driver was traveling from Lviv to Kyiv.

Driving all this is the idea of putting the Internet on the palm of your hand.

Only in 1989 were proceedings in the House of Commons **televised**.

Only since the 1970s **have** a majority of Ukrainians **been** city dwellers.

Only then **is** a document **issued** allowing the sale of this product in Ukraine.

Never before in the past 23 years **has** the world felt such a strong need for a real power capable of resolving global problems and handling international crises.

Never before **has** the choice of the Olympic host-city **evoked** such a worldwide interest as now.

Завдання 117. Перекладіть речення, застосовуючи інверсію головної частини аналітичної форми англійського дієслова-присудка:

1. Неминуче трапилося. Їх наздоганяла міліцейська патрульна машина. 2. Поряд із дверима у стіну був вмонтований невеличкий зчиту-

вач карток. 3. За офісним столом сидів великий чоловік із світлим кольором обличчя і каштановим волоссям та виглядом особи, яка вже минула середній вік. 4. Найбільше постраждала Грузія, де ціни у 1994 році підвищилися на 10 тисяч відсотків. 5. Коли, скажімо, життя Марії Кюрі стає основою для хореографічних новел на польські і французькі мелодії, то ставити їх запрошений французький хореограф Нель Клод. 6. Обертається навколо неї на відстані приблизно 150 мільйонів кілометрів зовсім незначна маленька голуба планета, чії форми життя напрочуд примітивні. 7. Засуджуються також примушування дітей служити у війську під час збройних конфліктів та використання дітей на небезпечних роботах. 8. На основі доповіді Державний департамент визначив кілька країн як серйозних порушників релігійної свободи. Це Бірма, Китай, Іран, Ірак та Судан. Також зазначалися талібан в Афганістані та власті Сербії. 9. Часто спостерігаються драматичні випадки з особами, які зазнали ушкодження. 10. У Німеччині лише у першому десятилітті ХХ ст. соціологія була визнана науково-навчальною дисципліною. 11. Пов'язане з цим зростанням значне збільшення побічних відходів. 12. Сюди включається багато природних заповідників, які були виділені для збереження певного виду рослин або тварин. 13. Лише тоді їх прийняли як повних членів церкви і дозволили брати участь у євхаристії. 14. Тільки тоді стане можливим компенсувати падіння рівня вітчизняного виробництва. 15. Не тільки результати наукової діяльності подвоюються кожні 15 років, а й 90 відсотків усіх вчених, які коли-небудь жили, живуть і сьогодні. 16. Лише у минулому столітті британський уряд почав грати значну роль у цих сферах. 17. Якщо запаси пального скінченні, то не тільки не буде пального, коли воно вичерпається, а й всі інші процеси, що залежать від нього, просто припиняться. 18. Проте ніколи раніше в історії ідеологічні тертя серед Великої четвірки не були меншими. 19. Проте ніколи раніше НАТО не очолював професійний музикант. 20. Ніколи раніше потреба у раціональній поведінці, мудрості й толерантності не була такою нагальною, як зараз. 21. Ніколи я ще так не їв.

г) Застосування інверсії повнозначного дієслова-присудка

Інверсія присудка англійського речення застосовується при перекладі українських речень, які нерідко мають велику групу підмета і де першу позицію займає обставина:

Для того, щоб збільшилися надходження інвестицій, споживання повинно зменшитися. **У цьому полягає** політична дилема. Проте **у цьому також полягає** й реальна можливість для політичного керівництва.

У північно-тихоокеанському регіоні відбувається одна із значних геостратегічних подій наших часів.

Таким чином утворилася потреба у величезній військовій машині.

На центральному місці поруч із ним сидів Микола – молодий чоловік, який одним із останніх увійшов до космічного корабля.

Інверсія присудка у перекладі відбувається також тоді, коли в українському реченні присудок виражений дієсловом говоріння або повідомлення:

Але, як кажуть чиновники Банку і Фонду, ви призначили нас для того, щоб допомагати проведенню реформ.

Ймовірність того, що теперішній парламент буде достроково розпущений, зараз висока, як ніколи, **кажуть офіційні особи у парламенті.**

У будь-якому випадку, **відзначив представник** британського прем'єра, перегляд боргів не почнеться раніше 2004 року.

Завдання 118. Перекладіть речення, застосовуючи в англійському реченні інверсію присудка:

In order for investment to go up, consumption must come down. **Herein lies** the political dilemma. But **herein also lies** the opportunity for political leadership.

In the North Pacific region is happening one of the great geostrategic events of our times.

Thus was created the need for a huge military machine.

In the center seat next to him sat Mykola – a young man, one of the last to enter the spaceship.

But – **say Bank and Fund officials** – you appointed us to do the job of assisting reforms.

The chances that the current Parliament will be dissolved early are as high as ever, **say officials** in the Parliament.

At any rate, **noted a representative** of the British premier, the revision of the debts will not begin any sooner than in the year 2004.

1. У вузькому сірому коридорі стояв другий охоронець, схожий на першого. 2. За ним великими кроками йшов його брат. 3. На столі у вітальні висить фотографія. 4. Через відчинене вікно почулося нерівне дзижчання. 5. За столом сидів чоловік у досить дивному костюмі та великому капелюсі. 6. Далеко у незвіданих закутках немодного краю західної частині спіралі галактики знаходиться невеличке непримітне жовте сонце. 7. В основі дебатів щодо тієї чи тієї політики лежить конфлікт між конкуруючими політичними культурами. 8. Так виникло тертя, що продовжується й досі. 9. Знову настала хвилина чи дві тиші з боку порушника володіння. 10. Саме тут лежать витoki антиамериканізму. 11. Останньою була станція “Армстронг”, значно більша і сучасніша. 12. Значно далі за цим, біля корми великого корабля стояли інженерні модулі і великі ядерні реактори. 13. Саме у ваших руках, мої дорогі співгромадяни, а не стільки в моїх, будуть знаходитися, врешті-решт, ключі до успіху або провалу нашої справи. 14. Серед найневизначеніших слів у політичному дискурсі є слово “рівність”. 15. Напроти стіни стояв великий робочий стіл, на якому були звалені папери. 16. З кухні був прямий вихід до комори. 17. На верхівці скали понад ним сиділа пташка. 18. Всюди розкидані недопалки та порожні пляшки. 19. Недалеко від нас лежить бідолаха-жінка із новонародженим немовлям. 20. На основі післявоєнного Плану Маршалла та постачань товарів, отриманих внаслідок надлишку сільськогосподарської продукції, сформувалася низка програм спеціальної та продовольчої допомоги, призначеної країнам, що розвиваються.

Б. ПРАГМАТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ

Вступ

До прагматичних проблем перекладу належать проблеми, пов’язані з передачею комунікативної інтенції автора оригіналу, передачею прагматичних характеристик оригіналу та врахуванням при перекладі чинника адресата (застосування прагматичної адаптації для повного розуміння адресатом тексту перекладу, вибір одного з національних варіантів полінаціональної літературної мови, на яку слід здійснити пере-

клад тощо). У цьому розділі розглядаються такі прагматичні проблеми перекладу, як переклад прагматичних ідіом, прагматична адаптація речення при перекладі з огляду на різницю у характері та обсягу знань адресатів оригіналу і перекладу, передача непрямих мовленнєвих актів у перекладі, переклад написів та оголошень як особливих видів мовленнєвих актів і адаптація речення у перекладі, зумовлена розбіжностями у рівнях ввічливості українського і англійського мовлення та вимогами політичної коректності, що існують в англійських суспільствах, перш за все у США.

1. Переклад прагматичних ідіом

В усіх мовах є прагматичні ідіоми – повні або еліптичні сталі речення, що вживаються у певних ситуаціях спілкування, смисл яких іноді не виводиться прямо із змісту речення, наприклад:

А чого мені хвилюватися?	I should worry!
З якої речі мені хвилюватися?	
Обережно, пофарбовано!	Fresh (або Wet) paint!
Як знаєте. (відповідь на повідомлення, заперечення тощо)	Take it or leave it!
Дідька лисого я погоджусь! (кагоричне непогодження)	Agree my Aunt Fanny!

Вживання у спілкуванні таких речень становить непрямі мовленнєві акти, пропозиційний та ілюктивний зміст яких не співпадає. Перекладачі повинні знати такі прагматичні ідіоми для їх точної ідентифікації, аби не сприйняти їх у буквальному значенні. Отже, як і у випадку інших ідіом, головна трудність перекладу прагматичних ідіом полягає у правильній їх ідентифікації саме як прагматичних ідіом – непрямих мовленнєвих актів.

Як і звичайні ідіоми, прагматичні ідіоми у різних мовах можуть співпадати або не співпадати за змістом. Особливу складність у перекладі становлять саме останні, оскільки речення, що їх виражають у різних мовах, зовсім або суттєво не тотожні за лексичним складом та структурою, наприклад: По газонах не ходити! – Keep off the grass! Як можна бачити, в англійському реченні відсутній прямий відповідник українського дієслова “ходити” та іменника “газон”, хоча ці речення й вживаються в ідентичних ситуаціях спілкування.

Нижче наводяться англійські відповідники деяких українських прагматичних ідіом:

Кругом! (військова команда)	About turn!; About face! (вживається переважно в американському варіанті англійської мови - АМА).
Так собі, нічого собі. (вживається у відповідь на запитання про справу тощо)	About six and six.
Почали! (команда режисера або оператора почати зйомку епізоду)	Action!
Приготуватися! (По місцях!) (команда режисера телебачення або радіо перед виходом в ефір)	Action stations!
Після вас. (пропозиція супутниці або супутнику проходити першим)	After you.
Посадку закінчено! (попередження про відплиття пароплава)	All aboard!
Будь ласка, сплачуйте проїзд! (прохання кондуктора до пасажирів в автобусі тощо)	(All) Fares, please!
Автобус далі не йде! (прохання водія залишити автобус)	All change!
Вимітайся! (груба вимога залишити приміщення)	Take a running jump!
Про вовка промовка (уразі появи людини, про яку згадувалося у розмові за її відсутності)	Talk of the devil.
Обережно, під струмом!	Live with lightning!
Що йому переказати?	Will you leave a message for him?
Тебе не питають.	None of your business (або Keep your opinion to yourself).
Караул, грабують!	Stop, thief!
Поїзд далі не йде.	All change!

Ані руш!	Stop where you are!
Обережно, пофарбовано!	Wet (або Fresh) paint!
Обережно, скло!	Fragile!
Службове приміщення!	Authorized Persons (або Personnel) Only!
Вхід заборонено!	No entrance! (або No admittance! чи Off limits!)
Стоянку заборонено.	No parking.
По газонах не ходити.	Keep off the grass.

Українські образні прагматичні ідіоми перекладаються на англійську мову або такими ж англійськими образними прагматичними ідіомами, або ж необразними прагматичними ідіомами.

Багато прагматичних ідіом подається у загальних перекладних словниках. Проте є й поки єдиний спеціальний словник, який може бути дуже корисним для перекладачів - "Англо-українсько-російський словник установлених виразів. - Київ; Тернопіль, 1992" (автори Медведєва Л.М. та Медведєва Н.Ю.), де зібрана велика кількість українських та російських прагматичних ідіом з їх англійськими перекладними відповідниками.

Для правильного перекладу прагматичних ідіом необхідно:

1) Точно ідентифікувати речення або еквівалент речення як прагматичну ідіому;

2) Підібрати образний або необразний відповідник в англійській мові.

Як і у випадку звичайних ідіом, головним є знання якомога більшої кількості прагматичних ідіом в українській та англійській мовах та їх співвідношення.

Завдання 119. Перекладіть речення, звертаючи увагу на вибір способу перекладу прагматичних ідіом:

1. "Що ти робиш?" "Працюю". "Та ти що?! Над чим?" 2. "Послухайте, чи я не знаю вас?", сказав розшуковець. 3. Ласкаво просимо знову до України! 4. Зачекайте! Ось доказ. Попереднє розслідування свідчить, що його отруїли. 5. "Слухай, я повинен іти. Сподіваюсь, побачимося пізніше". "Гаразд!", посміхнувся Юрій. "На все добре і удачі тобі". 6. "Що трапилося?" "Нічого! Чесне слово!" 7. (розмова телефоном) Романе, це Василь. У нас проблеми. 8. Поживемо – побачимо. 9. Наліво – рівняйсь! (військова команда). 10. З дороги! (вимога

прибратися з дороги). 11. Побачимо (що буде). 12. З приїздом! (привітання з нагоди повернення). 13. Ти знову за своє? 14. Полегше на поворотах! 15. Хай йому чорт! (вислів невдоволення). 16. Як би не так! 17. Розкажіть це комусь іншому (вислів недовіри). 18. Це вже занадто! 19. То хай! (вираження легкої досади і байдужого ставлення). 20. Постукай по дереву! (щоб не зурочити щось). 21. Стій, буду стріляти! 22. “Ви спортсмен?” “Ще б пак.” 23. Сашко викликає “Зорю”. “Зоря” слухає. 24. Споримо, що вони чекають! 25. Не встрявай, це не твоя справа. 26. Дякую, мій господарю. Вважатиму за честь. 27. “Це фігура мовлення”. “Вдалися тобі твої фігури мовлення.” 28. “Дуже добре, проведіть мене до вашого господаря”, сказав імператор. “Слухаюсь, ваша величність” 29. Це не має значення. 30. Де ти був? Ми відстаємо від графіка! Ну, нічого! 31. Вже йду. 32. Сюди, панове. 33. “Мені теж не вистачало тебе”, відповів він пошепки. “Я... я не можу не думати про тебе, Олено”. “Я теж”, відповіла вона. 34. “Ну, Марто, я мушу вже йти”. “Щастя тобі, Петре”. 35. Гаразд, роби, як хочеш. 36. Двері відчинилися і увійшов Андрій. “З поверненням, Михалю”, сказав він. “Як воно?” 37. “Облиш, Марко, я втрачаю стільки ж”. “Чорта з два!” 38. “Євгене, повний стон!” “Збавляю, капітане”. 39. “Як ви себе почуваєте?” “Дякую, чудово.” 40. “А ну, вшивайся геть звідси!” “Як скажеш.”

2. Прагматична адаптація тексту перекладу: додавання пояснення

Для забезпечення зрозумілості перекладу (зокрема, назв виробів, організацій, компаній тощо) іноді доводиться прагматично адаптувати його, враховуючи рівень знань адресата, тобто, додавати пояснювальні слова або вилучати зайві слова, наприклад:

Нова “Таврія” значно краща від “Запорожця”.

“АвтоЗАЗ” переходить на випуск нових автомобілів.

Компанія “Вестингауз” має намір інвестувати більше 1 млрд. доларів у розвиток української енергетики.

A new “Tavria” car is better than a “Zaporizhets” car.

The AvtoZAZ car factory switches to a new car make production.

Westinghouse Electric intends to invest more than \$1 billion in the development of Ukrainian power engineering.

У перших двох прикладах у переклад включено, відповідно, слово car та словосполучення car factory, для того, щоб англomовний читач міг зрозуміти, що таке “Таврія”, “Запорожець” та “АвтоЗАЗ”. У третьому прикладі спостерігається зворотний випадок, коли не перекладається слово “компанія”, адже англomовному читачеві добре відома ця компанія. Разом з тим, у перекладі до назви компанії додається слово Electric, оскільки саме такою є повна назва компанії і саме під цією назвою вона найбільше відома. Отже, перекладач постійно повинний мати на увазі рівень знань адресата перекладу, адаптуючи переклад зазначеними вище способами.

Додаткові пояснення застосовуються також при перекладі речень з назвами відомих в Україні людей та назвами місцевості, які недостатньо відомі в англomовних країнах:

Для України обраний образ **Олександра Довженко**, який увібрав у себе творчий досвід і трагедію **національної інтелігенції**.

Місцем народження **Степана Бандери** є Старий Угринів.

Бахчисарай є колишньою столицею **Кримського ханства**.

The image chosen for Ukraine was **Oleksandr Dovzhenko, a movie director**, who absorbed the creative experience and tragedy of the **Ukrainian intelligentsia**.

The birthplace of **Stepan Bandera, the leader of Ukrainian nationalists in the 1940s**, is Stariy Uhrniv.

Bakhchisarai is the former capital of the **Crimean Khanate (Tartar Moslem state)**.

Прагматична адаптація може використовуватися також при перекладі речень, де згадуються курси валют:

Одна гривня – це приблизно 1,5 датських крони. US \$100 is approximately 13 krone.

Наведене українське речення міститься у тексті про Данію. Оскільки переклад робиться на англійську мову, то недоцільно наводити курс гривні і тому наводиться курс долара до крони.

Завдання 120. Перекладіть речення, застосовуючи до їх певних фрагментів прийом прагматичної адаптації:

1. Американці пообіцяли відшкодувати фінансові втрати по бушерському замовленню, у тому числі й підшукати інвестора для “Турбоато-

му”. 2. Напевно не забули ви, як то ваш учитель чи священник дав вашій групі цілий блискучий злотий за гарний спів, котрого вони самі вас навчали. 3. У цьому році завод в Айзенбаху випустять 132700 автомобілів марки “Корса”. 4. У Першу світову війну не тільки забрали на фронт газдів, але й запроторили до концентраційного табору у Талергофі (Австрія) місцевих священників. 5. Той стрій після нашого вигнання названо краківським. 6. За старим стилем свято Святого Михайла припадає на 8 листопада. 7. Отже, це сцена з народного життя. 8. “Велика четвірка” – тютюнові компанії “Філіп Морріс”, “Ар-Джей-Ар”, “Бі-Ей-Ті” та “Ротманз” – вже вклали багато мільйонів доларів у свої фабрики в Україні. 9. У заключному турі тендеру конкуренцію компанії “Локхйд Мартін” складатиме аерокосмічна корпорація “Макдоннелл Дуглас”. 10. На Банківській це питання вже вирішено. 11. На прес-конференцію з’явився й Віктор Ющенко. 12. У наступному році “Світоч” розпочне будівництво нових виробничих корпусів. 13. “Лукойл” займає перше місце у світі за обсягами розвіданих запасів нафти і четверте місце з виробництва нафти. 14. Михайло Жванецький приїде в Україну з концертами у жовтні. 15. Богдан Хмельницький очолював повстання проти польського панування в Україні з 1648 року. 16. Літописець Нестор був автором кількох агіографічних праць та важливого історичного літопису. 17. У 1863 році Петро Валуєв заборонив фактично всі публікації українською мовою. 18. Серед незалежних агентств – Республіка та Рух-Прес, пов’язане з політичною партією “Рух”.

3. Передача непрямих мовленнєвих актів у перекладі

а) Вступ

Слід мати на увазі, що між видами і типами мовленнєвих актів в різних мовах немає однозначної відповідності: мовленнєві акти одного типу або виду можуть відповідати мовленнєвим актам інших видів або типів. Зрозуміло, що це положення більше стосується не типів, а видів мовленнєвих актів одного й того ж типу, оскільки типи мовленнєвих актів є більш сталими поняттями, ніж види.

З точки зору перекладу, можна виділити такі види співвідношень між видами мовленнєвих актів одного типу в різних мовах:

1) Мовленнєвий акт одного виду в українській мові відповідає мовленнєвому акту того ж виду в англійській мові.

2) Мовленнєвий акт певного виду в українській мові відповідає мовленнєвому акту іншого виду в англійській мові.

3) Прямий мовленнєвий акт відповідає непрямому мовленнєвому акту чи навпаки.

Зрозуміло, що у переважній більшості при перекладі спостерігається перший вид співвідношення, проте у деяких випадках у перекладі спостерігається й другий вид співвідношень, коли застосовуються різного роду трансформації видів мовленнєвих актів. Серед великої кількості трансформацій видів мовленнєвих актів в межах одного й того ж типу нижче будуть розглянуті найбільш поширені і частотні, а саме:

- а) трансформація прямих МА в непрямі МА;
- б) трансформація непрямих МА в прямі;
- в) трансформація МА в межах одного типу.

б) Передача непрямих мовленнєвих актів у перекладі

Як відомо, всі мовленнєві акти можна поділяти на прямі і непрямі, розбіжності між якими полягають у характері співвідношень семантичних і синтаксичних характеристик пропозицій, з одного боку, та їхніх ілюкутивних силах, з іншого боку: для прямих мовних актів властиво більш безпосереднє співвідношення, чим для непрямих.

Розглянемо, наприклад, дві такі пропозиції: 1) *Give me the book, please* і 2) *I don't have the book*. Пропозиція 1 виражає прямий мовленнєвий акт прохання, тому що його комунікативно-інтенційний зміст знаходиться тут у прямому співвідношенні з його структурою і семантикою, тоді як пропозиція 2, будучи розповідною за формою та повноформативною за змістом, у певній ситуації може бути непрямим проханням, якщо набуде в інтерпретації адресата ілюкутивної сили прохання. У літературі таке явище отримання пропозицією певного прагматичного типу іншої ілюкутивної сили одержало назву “прагматичного транспонування пропозиції”, а самий мовленнєвий акт, виражений такою пропозицією – назву “непрямого мовленнєвого акту”.

Хоча саме явище прагматичного транспонування пропозицій має, очевидно, універсальний характер, існують можливості і закономірності транспонованості, які можна вважати певною мірою мовноспецифічними, оскільки такі речення-транспоненти становлять собою по суті праг-

матичні ідіоми, а ідіоматика багато в чому складає, як відомо, етноспецифічність мови. Логічно тому порушити питання про розбіжності та подібності у транспонованості прагматичних типів пропозицій у різних мовах.

Це питання безпосередньо входить у коло проблем організації мовного спілкування в різних культурах: у випадку європейської культурної традиції навряд чи будуть спостерігатися такі значні розходження в закономірностях об'єднання мовних актів у дискурс, як між європейською й африканською традиціями. Зокрема, у мові суахілі конструкції, аналогічні англійським непрямым повелінням із *Let's*, є з граматичної точки зору неправильними – вони можуть виражати тільки прямий мовленнєвий акт пропозиції/запрошення:

(3) *Let's go home, kids (and I'll stay here).*

(4) *Twende nyunmbani. "Lets go home".*

Пропозиція на суахілі (4) буде доречною лише в тому випадку, якщо воно виражає пропозицію адресанта адресату щодо спільної дії, тоді як англійська пропозиція 3 може виражати і прямий мовленнєвий акт пропозиції, і непрямий мовленнєвий акт повеління, що ще краще видно на прикладі 5: *Let's wash yourself, John.*

Це дає підставу припустити існування культурної обумовленості деяких принципів, що керують використанням визначених непрямих і прямих мовних актів при організації їх у дискурс. Вона може супроводжуватися етномовною обумовленістю і тому навіть у межах однієї культурної традиції (наприклад, європейської) можуть існувати особливості організації мовленнєвих актів у мовному спілкуванні носіїв різних мов.

Порівняльний аналіз мовленнєвих актів і засобів їхнього вираження важливий як у соціологічному і соціолінгвістичному планах, так і у перекладознавчому плані: він дозволяє встановити релевантні особливості і подібності мовного спілкування в різноманітних етнолінгвістичних співтовариствах, оскільки мовленнєві акти є його основними і мінімальними одиницями. Одним із актуальних завдань такого аналізу слід вважати встановлення набору, частотності і засобів вираження прямих і непрямих мовленнєвих актів, характеру їхнього співвідношення у мовах, що дозволило б істотно доповнити наше уявлення про прагматичний компонент теорії перекладу.

У власне перекладознавчому плані актуальним видається встановлення набору і умов застосування прагматичних перекладацьких транс-

формацій мовленнєвих актів. На необхідність такого дослідження для практики перекладу вказують численні помилки у передачі характеру мовленнєвих актів, що призводять іноді до дуже значних непорозумінь. (Можна навести випадок, який трапився під час переговорів Ніксона з японським імператором: перший поставив запитання про врегулювання торговельної політики. В англійському перекладі відповідь імператора пролунала як *I'll think about it* (Я подумаю про це), і Р. Ніксон сприйняв відповідь як згоду обговорювати це питання, тоді як насправді імператор чемно відмовлявся від його обговорення).

Внаслідок прагматичного транспонування, що призводить до утворення непрямих мовних актів, ілокутивна сила їхніх пропозицій може змінюватися в двох основних напрямках: 1) послаблення ілокутивної сили (наприклад, у непрямих директивів у порівнянні з прямими директивами); 2) посилення ілокутивної сили (наприклад, у непрямих заперечень у порівнянні з прямими запереченнями). Це повинні пам'ятати перекладачі, замінюючи прямі мовленнєві акти на непрямі та непрямі мовленнєві акти на прямі.

Можна виділити такі типи прагматичних трансформацій, пов'язаних з непрямыми мовленнєвими актами:

1. Заміна одного непрямого мовного акта іншим непрямым актом з дещо іншою ілокутивною силою:

Невже так неодмінно дірявити один одного сорок п'ятим калібром? Well – it isn't as if we were going to stand up and pot each other with forty-fives.

Тут українське речення вжите у непрямому мовленнєвому акті пропозиції, а англійське речення – у непрямому запереченні.

2. Заміна непрямого мовленнєвого акту прямим із тією ж ілокутивною силою:

Хочете прогулятися у садку? – Let's go walk in the garden, – he запропонував він. suggested.

Тут український мовленнєвий акт є непрямою пропозицією, а англійський – прямою пропозицією.

3. Заміна прямого мовленнєвого акта непрямым з тією ж ілокутивною силою:

Дай мені краще води. I would like some water.

Тут українське речення виражає прямий мовленнєвий акт прохання, а англійське речення – непрямий акт прохання.

4. Заміна непрямого мовленнєвого акту однієї ілокутивної сили прямим мовленнєвим актом з іншою ілокутивною силою:

Нащо їй зараз набридати. Don't bother her now.

Тут українське речення виражає непрямий мовленнєвий акт поради-заперечення, а англійське речення – пряму заборону.

5. Заміна прямого мовленнєвого акту з однією ілокутивною силою непрямим мовленнєвим актом з іншою ілокутивною силою:

Ідьмо з нами. You must come with us.

6. Заміна непрямого мовленнєвого акту прямим актом з тією самою ілокутивною силою:

Я не хочу більше чути ані вас, ані вашої дружини! You've got to shut up and shut your wife up.

Зазначені трансформації можуть у деяких випадках супроводжуватися трансформаціями введення або вилучення перформативних висловів:

Дайте мені ще один тільки шанс... I ask only a chance in life...

Прошу нам не заважати. Don't disturb us.

Тут у першому прикладі в англійське речення введено перформативний вислів "I ask", а у другому прикладі у перекладі випущено перформативне дієслово "прошу"

При передачі мовленнєвих актів просте речення може замінитися складнопідрядним реченням, де головне речення є перформативним висловом:

Я перед вами в такому боргу... Let me tell you my debt to you is so large...

Як можна переконатися, існують мовноспецифічні особливості транспозиції пропозицій різноманітних прагматичних типів і видів у непрямі мовленнєві акти. У перекладознавстві та практиці перекладу цей факт слід враховувати для того, щоб можна було забезпечити комунікативно-прагматичну рівноцінність пропозицій і фраз при перекладі, звичайно, із поправкою на необхідність досягнення комунікативно-прагматичної рівноцінності текстів оригіналу і трансляту в цілому. Разом з тим, перекладацька практика свідчить про певні втрати при передачі непрямих мовленнєвих актів: зовсім не завжди при передачі українських непрямих мовленнєвих актів у перекладі застосовуються непрямі англійські мовленнєві акти.

в) Заміна директива на непрямий директив-квеситив

Ще одна трансформація заміни українського прямого мовленнєвого акту на англійський непрямий мовленнєвий акт – це заміна прямого директива на непрямий директив, виражений питальним реченням:

Давай підемо до Степенків. Why not go to the Stepenkos?

А ти спитай Катрусю. Why don't you ask Katrusya?

Будь ласка, приходьте до нас на обід. Won't you please come enjoy dinner with us?

Не стій, роззявивши рота! Why do you stand there gaping?

Завдання 121. Перекладіть речення, застосовуючи трансформацію заміни українського прямого директива на англійський непрямий директив, виражений питальним реченням:

1. "Прийміть тоді мене", запропонував цей чоловік. 2. Потри мені трохи спину – щось пече. 3. Не вгав моменту. 4. То приходьте обидва. Мама буде рада бачити вас. 5. Не будемо далі витратити слів. 6. Не будемо турбуватися. 7. Давай обличимо твої бажання на хвилинку. 8. Краще порозмовляй зі мною. 9. Не галасуй так! 10. Входить, будь ласка! 11. Дозвольте мені глянути на вашу руку. 12. То, будь ласка, заспівайте вашу. 13. Не став такого дурного запитання! 14. Сідайте та відпочиньте. 15. Піди й спробуй! 16. Повторіть, будь ласка, цей уривок. 17. Дозвольте залишити вас на хвилинку. 18. Розкажи мені, будь ласка, про це. 19. Будь гарним хлопчиком і послухай мене. 20. Поділився б цим із своїми друзями. 21. Приїжджайте сюди, будь ласка, зараз же. 22. Передай мені он те блюдо. 23. Прочитай мені цей документ. 24. Поясни мені. Він став іншим. 25. Допоможіть мені.

г) Заміна констатива на риторичне запитання

Констативні мовленнєві акти можуть перекладатися не тільки констативами, а й риторичними запитаннями, які, по суті, є емпатичними констативами:

Зміни не потрібні. But why the change?

Ти ж нічого не знаєш про космос. What do you know of Space?

Ми не можемо очікувати, що він нас пощадить. How can we expect him to spare us?

Завдання 122. Перекладіть стверджувальні речення, замінюючи їх на риторичні запитання:

1. Нічого не може бути приємнішим! 2. Це нічого не значить. 3. Немає чого сентиментальничати. 4. Твоє життя нічого не значить ні для кого. 5. “Ну, роби погано”, сказав чоловік, “це нікого не хвилює”. 6. Це телебачення, воно тобі ні до чого. 7. Ніхто не знає, що може трапитися тоді. 8. Ніхто не може сказати. 9. Якби він відправився до дідька, то нікого б це не обходило. 10. Якби не ім'я мого батька, я б була для них ніким. 11. Не тільки він змінився! 12. Це ж чудово! 13. Це ж правильно! 14. Ти ж бачиш, як відчайдушно вона, бідолашна, бореться! 15. Нічого доброго ви ніколи не зробили! 16. Ніхто з тих, хто має душу, не буде опиратися цьому! 17. Я ж нічого не міг зробити. 18. Це було добре з його сторони. 19. Це було б кумедно! 20. Це було б весело! 21. Це ж весела музика!

д) Переклад риторичних запитань

Риторичні запитання перекладаються переважно двома способами:

1) відповідним риторичним запитанням:

“Чому він відмовив вам?” “Хто знає?” “Why did he refuse you?” “Who can tell?”

Сашко, я кохаю тебе. **Хіба цього недостатньо?** Sashko? I love you. **Isn't that enough?**

2) заміною риторичного запитання на констатив (твердження):

Хіба ж можна таке забути? That's something that can never be forgotten.

Хіба чотири з половиною градуси так уже й багато? Four and a half degrees isn't that much.

Завдання 123. Перекладіть риторичні запитання, застосовуючи адекватний спосіб перекладу:

1. Чи не ідіотське запитання, га? 2. Який сенс боротися? 3. “Тоді вона повинна бути моєю сестрою – ви ж не моя мати?” “Ні, я не твоя мати”. 4. “Чи ж не чудова вона?”, сказав він. 5. А мені звідки було знати? 6. Нащо він вам? 7. Ну що я тобі зробив?! 8. Невже нам не потрібно працювати з кадрами? 9. А звідки мені було їх взяти? 10. І що в ній особливого? 11. Проте, хто знає? 12. Як ти не розумієш? 13. Ти б хіба не

так міркував? 14. А що я міг зробити? 15. А хто його знає? 16. Хіба я ідіот! 17. Хіба я не завжди говорю тобі все? 18. Що ти знаєш про його очі та його манери?

4. Переклад написів та оголошень

Оголошення становлять особливий вид мовленнєвих актів, оскільки речення, що в них вживаються, по-різному будуються в різних мовах. Певною мірою оголошення можна назвати етноспецифічними саме з точки зору їх лексичних і граматичних особливостей.

Нерідко написам та оголошенням українською мовою, що виражені іменниковою групою, відповідають англійські написи та оголошення, виражені також іменниковою групою:

Вхід за перепустками Admission by order
Вхід тільки за запрошеннями Admission by invitation only

Українським написам зі словом “обережно” можуть також відповідати англійським написи, виражені іменниковою групою:

Обережно: Розмінувальні роботи! Emergency – Bomb Disposal!
Обережно, пофарбовано! Wet Paint / wet paint! / fresh paint!

Іменниковими групами перекладаються також написи та оголошення, виражені в українській мові наказовим реченням:

Оплачайте проїзд! All fares, please!

Українські написи із “заборонено” та “немає” в англійській можуть також виражатися іменниковою групою:

Стороннім вхід заборонено Private
Входу немає Exit only

Досить поширеними в англійській мові є написи структури “no + Іменникова група”. В українській мові їх відповідниками є:

а) речення зі словом “заборонено”:

Стоянку заборонено! No standing!
Вхід заборонено No admittance
Стороннім вхід заборонено! No admittance (entry) except on business!

б) наказові речення:

Без діла не входити! No admittance (entry) except on business!

Не палити! No smoking!

в) речення зі словом “немає”:

Проїзду немає!

No road!

Входу немає.

No entry.

в) інші речення:

Вхід безкоштовний/Вхід вільний

No charge for admission

Українським написам у форми речення із словом “заборонено” можуть відповідати англійські написи, виражені еліптичним реченням або структури “No + Діеприкметник II”:

Із собаками вхід заборонено!

No dogs allowed!

Українські написи у форми повного речення можуть перекладатися на англійську мову еліптичними реченнями:

Їжа входить у вартість квитка.

Refreshments provided.

В'їзд заборонено!

Road Up!

Українські написи у формі наказового речення досить рідко перекладаються англійським наказовим реченням:

По газону не ходити!

Keep off the grass!

Обережно, злий собака!

Beware of the dog!

Такий напис може передаватися також розповідним англійським реченням (особливо із дієсловом заборони):

Не курити!

Smoking is not allowed (here)!

Нерідко написи українською мовою у формі повного стверджувального речення (в тому числі із словом “заборонено”) перекладаються на англійську мову такими ж реченнями:

Цей квиток надає пред'явнику право вільного входу.

This ticket entitles the bearer to free admission.

Вхід до магазину із собаками заборонено.

Dogs are barred from the store.

Існують також певні розбіжності між українськими та англійськими оголошеннями, зокрема, оголошення про посадку на літак:

Здійснюється (почалася) посадка на літак, що летить рейсом 509 до Лондона; прохання пройти (на посадку) до виходу номер 5.

Gate five is now open for flight 509 to London, flight 509 to London now boarding at gate five.

Біля виходу 49 здійснюється посадка на літак, що прямує рейсом 612 Київ-Лондон.

Flight 612 to London now loading at gate 49.

Пасажирів, які вилітають до Лондона, просять пройти до виходу номер 6.

Passengers for London should proceed to gate 6.

Завдання 124. Перекладіть написи та оголошення, пам'ятаючи про значну етноспецифічність речень, що вживаються в них:

1. Стоянку (автомобілів) заборонено! 2. Після початку першої дії вхід до зали заборонено. 3. Полювання заборонено! 4. Вільних номерів недостатньо. 5. Оплачайте свій проїзд! 6. Чайові заборонено! 7. Лівий (правий) поворот заборонено! 8. В'їзд заборонено! 9. Палити заборонено! 10. Обгін заборонено! 11. Провіз собак заборонено!

5. Особливості вживання цифр та конвертація одиниць вимірювання в англійському перекладі

В англійській мові, на відміну від української мови, де градуси можуть вказуватися і прописом, і символом °, градуси звичайно позначаються символом, який пишеться після числа без пробілу і позначкою шкали, за якою вимірюється температура (ця позначка пишеться відразу після символу градусів без пробілу):

Точка кипіння становить **100 градусів (або 100° Ц).**

The boiling point is **212°F (100°C or 80°R).**

При зазначенні температури за шкалою Кельвіна знак ступеня в англійській мові не вживається:

Точка кипіння становить **373,15 градусів Кельвіна.**

The boiling point is **373.15K.**

Прості дроби на приклад “1/2, 2/3, 3/8” в англійській мові пишуться літерами: *one-half, two-thirds, three-eighths*. На початку речення всі дроби пишуться повністю прописом, наприклад:

4/5 класу склали залік.

Four-fifths of the class passed the test.

Якщо число має п'ять або більше цифр, то кожні три цифри відокремлюються комою, починаючи лік справа, наприклад: 134, 019 (*а не 134019*), 12, 680 (*а не 12680*), 5, 544, 282 (*а не 5544282*).

Кома не використовується у числах з чотирьох цифр, номерах будинків та вулиць, при числовому позначенні температури, кодах міжміського зв'язку та у телефонних номерах.

На відміну від українського позначення семизначних телефонних номерів (з двома дефісами – 221-02-35), в англійській мові дефісом відокремлюються тільки три перші цифри (221-0235) або ж цифри номера зовсім не відокремлюються (2210235).

Код міста або села для міжміського зв'язку в Україні прийнято брати у дужки (наприклад, (0522) 7-56-10), тоді як у США він може також відокремлюватися похилою рисою або дефісом: (0522) 7-56-10, 0522/7-56-10, 0522-7-5610.

Номери для міжнародного телефонного зв'язку у США мають такий вигляд: +38 (78) 536-2420, де коду країни передує знак +, а код міста або села береться у дужки. У тому випадку, коли документ із телефонним номером призначено для використання за кордонами США, доречно вилучити дефіс із позначення телефонного номера (+38 (78) 5362420), оскільки у багатьох країнах дефіс не вживається.

6. Звичайна ввічливість та політична коректність при перекладі (вибір слів, вмотивований тактовністю)

Вступ

Особливим видом прагматичної адаптації при перекладі (закрема для американської аудиторії) є врахування вимог політичної коректності – вимог не образити неадекватним словом або висловом почуття різних груп населення та різних меншин. Перш за все це стосується правильного вибору слів, висловів та граматичних конструкцій речень, що вважаються ввічливими в англійському мовленні, а також позначень чоловіків або жінок, представників расових, етнічних, релігійних меншин тощо.

а) Адаптація речення у перекладі з огляду на звичайну ввічливість

В українському мовленні у директивних мовленнєвих актах звичайно використовується наказова форма дієслова-присудка. Вживання відповідної форми дієслова в англійському директивному мовленнєвому акті нерідко сприймається носіями англійської мови як неввічливе з огляду на те, що в англійських директивних мовленнєвих актах нерідко вживається питальне речення, наприклад:

Петре, позич мені двадцять гривень.

“Petro, could you let me have twenty hryvnaas?”

Розкажіть мені щось про себе,

Could you tell us something about

про свої зацікавленості, про свої слабкі місця? yourself, your interests, your weaknesses?

Дозвольте поставити неввічливе запитання.

Will you permit an impolite question?

Розкажіть докладніше про вашу поточну діяльність.

Will you expand on your current activities?

В українській мові для ввічливості в директивних мовленнєвих актах також вживаються питальні речення, але значно рідше, ніж в англійській мові:

Чи Ви не візьмете на себе труд прочитати нам уривки, що стосуються мого брата?

Will you take the trouble of reading to us the passages which concern my brother?

Чи не могли б Ви навести приклад?

Could you cite an example?

Слід пам'ятати, що заміна українських наказових речень англійськими питальними реченнями не завжди може бути доречною або прагматично доцільною.

Завдання 125. Перекладіть українські наказові речення, замінюючи їх на питальні речення:

1. Прошу, назвіть кілька яскравих випадків. 2. Опишіть, будь ласка, їх функції. 3. Розкажіть трохи докладніше про вашу позицію. 4. Дозвольте мені зараз поставити каверзне питання. 5. Назвіть, будь ласка, імена кількох ваших конкурентів. 6. Дозвольте сісти. 7. Прокоментуйте участь бойовиків УНА-УНСО у чеченському конфлікті. 8. Будь ласка, пригадайте цю стару історію. 9. Підпишіться, будь ласка, за блок Гончара. 10. Будь ласка, дайте мені адресу однієї з їхніх асоціацій. 11. Скажіть мені, чому Ви прийшли до нас. 12. Вибачте мене, якщо я забуду Ваше ім'я. 13. Добрий день. Сідайте. 14. Будь ласка, прокоментуйте твердження, що ви перебуваєте у Німеччині незаконно. 15. “Докторе,” каже він, “зробіть мені милість.” 16. Заходьте, будь ласка. 17. Чорт забирай, замовкніть! 18. Вибачте мене за те, що я питаю вас.

б) Адаптація речення при перекладі з огляду на політичну коректність

В англійськомовних країнах, у першу чергу в США, Великобританії та

Канаді, з огляду на вимоги неущемлення прав різних груп особлива увага у мовленні приділяється уникненню слів та висловів, експліцитно, імпліцитно чи потенційно образливих для них. Це перш за все стосується уникнення упередженості у мовленні щодо жінок та різних груп меншин (національних, расових, сексуальних тощо). Перекладач повинний мати це на увазі, вибираючи відповідні слова.

в) Політично коректні позначення інвалідів та хворих

Зараз багато слів, що звичайно вживалися на позначення інвалідів (наприклад, *invalid, handicapped, defective, crippled, deformed, abnormal тощо*), вважаються неввічливими і образливими. Такі зневажливі слова не повинні вживатися у перекладах офіційних документів. Слід також обережно ставитися до евфемізмів (на кшталт *people with special needs, differently abled, physically challenged* тощо), що прийшли на зміну означеним вище неввічливим словам, тому що й ці слова можуть сприйматися як образливі через свої зверхні конотації. Більш прямі позначення типу *people with disabilities* звичайно сприймаються як менш образливі.

Слід також уникати позначень особи використанням виключно згадки про характер інвалідності або хвороби, тому, наприклад, *deaf man* краще замінити на *man with a hearing impairment*, а *cancer patient* – на *patient with cancer*. В офіційному перекладі слід також уникати позначень інвалідів та хворих як жертв. Наприклад, такий переклад словосполучення “особа, прикута до інвалідного візка” на англійську мову, як *a person confined to a wheelchair* може сприйматися як образливий і тому його краще замінити на більш нейтральний вислів *a person who uses a wheelchair*. Те саме стосується позначень хворих на СНІД, яких краще позначати висловом *a person with AIDS*.

г) Політична коректність при позначенні статей осіб

В останні два десятиріччя у сфері вживання гендерно забарвлених слів та висловів в англійській мові відбулися значні зміни. Все більше людей уважніше ставляться до вживання лексичних елементів та фраз, що можуть сприйматися жінками як образливі тією чи іншою мірою. Багато хто, особливо з тих, хто укладає різного роду офіційні документи,

визнають за необхідне ставитися у мовленні поважно і рівноправно як до чоловіків, так і жінок.

Щоб уникнути слів, образливих для осіб кожної із статей, перекладач завжди повинен задумуватися, чи не є те чи те слово або той чи той вислів, вжитий у перекладі, образливим з точки зору особи певної статі.

Так, образливими для представників різної статі можуть бути слова та вислови, що применшують роль або значення представників якоїсь статі. Рекомендується не вживати такі слова і вислови і не вживати мовних елементів, що характеризують стать особи, якщо це не є важливим у певному контексті.

Нижче наводяться слова і вислови, які не рекомендується вживати у перекладі з огляду на їх небажані конотації, а також слова і вислови, які можна вживати замість них як такі, що не мають негативних конотацій.

1. Заміна слів *man* або *men* та слів і висловів, що містять їх, у тих випадках, коли позначається особа будь-якої статі:

Замість цих слів слід вживати такі слова	
<i>man</i>	<i>human being, human, person, individual</i>
<i>mankind, man</i> (у збірному значенні)	<i>human beings, humans, humankind, humanity, people, human race, human species, society, men and women</i>
<i>man-made</i>	<i>synthetic, artificial</i>
<i>workingman</i>	<i>worker, wage earner</i>
<i>man in the street</i>	<i>average person, ordinary person</i>

2) Слід використовувати нейтральні слова, що не акцентують стать особи, у випадках позначення роду занять, посади, функції тощо. Повний перелік таких слів наводиться у “Словнику назв посад” (Dictionary of Occupational Titles), що видається Міністерством праці США.

а) Слід уникати вживання слів із напівافیксом *-man* та іншими мовними елементами, що позначають стать людини. Перевага у таких випадках надається складним словам із останнім нейтральним компонентом *-person*. Деякі слова (наприклад, *spokesperson* та *salesperson*) із цим компонентом вживаються вже досить широко, тоді як інші (наприклад, *weatherperson* замість *weatherman* та *councilperson* замість *councilman*) поки що сприймаються як дещо незграбні. Прийнятними вважаються такі складні слова, як *anchorwoman, businessman, saleswoman* та *salesman*, проте все більша перевага надається нейтральним словам, що вклю-

чають -person або взагалі не містять цей компонент (businessperson, anchor тощо).

Рекомендується замість цих слів вживати такі слова:	
anchorman	anchor
bellman, bellhop	bellboy
businessman	businessperson, business executive, manager, business owner, retailer тощо.
cameraman	camera operator, cinematographer
chairman	chairperson, chair
cleaning lady	cleaner, cleaning woman, housecleaner, office cleaner, housekeeper
clergyman	member of the clergy, cleric, minister, rabbi,
priest	pastor
congressman	representative, member of Congress, legislator
fireman	firefighter
forefather	ancestor
housewife	homemaker
insurance man	insurance agent
layman	layperson, nonspecialist, nonprofessional
mailman, postman	mail carrier, letter carrier
militiaman	law enforcement officer, police officer
policeman	police officer, law enforcement officer
salesman	salesperson, sales representative
spokesman	spokesperson, representative
sportsman	sportswoman, athlete
stewardess	steward, flight attendant
weatherman	weather reporter, weathercaster, meteorologist
workman	worker

б) Небажаним з точки зору політичної коректності вважається використання таких препозитивних означень до іменників, як "lady, female, girl, male" тощо у таких словосполученнях як "lady doctor, female lawyer, girl athlete, male secretary" тощо, якщо їх вживання не є релевантним з огляду на контекст. Такі вирази сприймаються як зверхні. У тих випад-

ках, коли необхідно зазначити жіночу стать, в якості означення рекомендується вживати не lady, а female або woman, наприклад:

Його бабушка стала першою юристкою, яка працювала у цьому селі. His grandmother was the first woman lawyer to practice in this village.

3. Позначення осіб обох статей паралельними словосполученнями:

Замість цих словосполучень у перекладі доречніше вживати такі	
чоловік і жінка –	man and wife, husband and wife
чоловіки та жінки –	men and girls, men and women, boys and girls
пані та пані –	men and ladies, men and women, ladies and gentlemen

4. Слід уникати вживання займенника третьої особи однини he при позначенні осіб за професією, яку можуть мати як чоловіки, так і жінки, наприклад:

Коли репортер висвітлює суперечливу подію, він зобов'язаний подати всі точки зору на цю подію. When a reporter covers a controversial story, he has a responsibility to present both sides of the issue.

Щоб уникнути невинного вживання займенника he, перекладач має у своєму розпорядженні такі можливості перефразування означеного речення:

а) Вживання форми множини іменника, до якого відноситься особовий займенник з тим, щоб можна було вжити особовий або присвійний займенник у формі множини (they/their/theirs/them):

When reporters cover controversial stories, they have a responsibility to present both sides of the issue.

Деякі мовознавці не заперечують проти вживання (але тільки не в офіційному мовленні) форми множини присвійного займенника після вживання відповідного неозначеного займенника (зокрема, everyone) в однині, наприклад:

Everyone packed their own lunch.

б) Вживання особових чи присвійних займенників першої або другої особи "I/me/my/mine, we/us/our/ours, you/your/yours, що не позначають стать:

Як репортер, що висвітлює суперечливу подію, я маю відповідальність подавати всі точки зору на цю подію.

As a reporter covering a controversial story, I have a responsibility to

present both sides of the issue. (Або As reporters covering controversial stories, we have a responsibility to present both sides of the issue, або ж When you are a reporter covering a controversial story, you have a responsibility to present both sides of the issue.

в) Використання займенника one: As a reporter covering a controversial story, **one** has a responsibility to present both sides of the issue. (One поширений у британському варіанті англійської мови, тоді як в американському варіанті англійської мови вживання займенника one видається або досить штучним, або офіційним. Не слід зловживати цим займенником).

г) Вживання особового займенника і жіночого, і чоловічого роду одночасно: When a reporter covers a controversial story, **he or she (she or he)** has a responsibility to present both sides of the issue. (У цьому випадку речення видається найнезграбнішим. Проте, якщо такі займенники використовувати нечасто, то це може бути найзадовільнішим вирішенням). Можна вжити також скорочені форми he/she, his/her, him/her (та у зворотному порядку, коли першим йде займенник жіночого роду), хоча вони й не так широко використовуються в офіційному мовленні. Можна також використати стяжіння s/he.

д) Використання дієслівної неозначеної або пасивної форми, наприклад: When controversial stories are covered, there is a responsibility to present both sides of the issue (або both sides of the issue should be presented).

е) Перефразування речення з тим, щоб виключити вживання будь-якого займенника взагалі, наприклад:

When covering a controversial story, **a reporter** has a responsibility

е) Використання замість займенників іменників на кшталт person, individual або ж будь-якого їх синоніма у відповідності з контекстом:

Reporters often cover controversial stories. In such cases **the journalist** has a responsibility to present both sides of the issue.

ж) Використання означального речення:

A reporter who covers a controversial story has a responsibility to present both sides of the issue. (Тут можливі різні вирішення, що враховують контекст).

5. Слід уникати висловів, що ображають або принижують осіб будь-якої статі чи становлять собою стереотипи стосовно осіб різних статей.

а) Слід уникати звертання до дорослої жінки як girl; до жінок у цілому – як the distaff side або the fair sex; до дружини – як the little woman; до колеги-студентки – як coed; до незаміжньої жінки – як bachelor girl, spinster або old maid.

б) Слід зважати на те, що такі узагальнені фрази, як lawyers/doctors/farmers and their wives або a teacher and her students чи a secretary and her boss можуть розумітися як такі, що виключають навіть можливість виконання такої професійної ролі певною статтю взагалі. У такому випадку краще підібрати слова або фрази, якими не позначається стать або ж зазначаються обидві статі, як, наприклад, lawyers . . . and their spouses (або families чи ж companions); a teacher and his або her students (чи ж a teacher and students або teachers and their students); a secretary and his or her boss (або a secretary and boss).

в) Слід уникати таких слів, як womanly, manly, feminine або masculine при позначенні рис, що асоціюються за стереотипом з однією або іншою статтю. В англійській мові достатньо прикметників, за допомогою яких можна описувати такі якості, як сила або слабкість, рішучість або чуттєвість, без безпосереднього позначення чоловічості або жіночості.

Перед тим, як у перекладі вживати слово, що вказує на стать, перекладач повинний зважити, наскільки така інформація є важливою у контексті документу або іншого тексту. Наприклад, іноді при перекладі слів, що позначають професію чи рід занять, не обов'язково зазначати стать особи:

Вона працювала ліфтеркою. She worked as an elevator attendant.

(Тут зовсім не обов'язково перекладати слово “ліфтерка” як woman elevator attendant).

При перекладі рекомендується також уникати складних слів, що містять основу man. Такі слова та вислови слід замінити іншими словами, що позначають особу як чоловічої, так і жіночої статі.

Але хто турбується долею всього людства? But who is concerned about the fate of humankind (а не mankind).

У міліціонерів та пожежників небезпечна робота. Militia (або police) officers (а не militiamen) and fire-fighters (а не firemen) perform hazardous jobs.

6. Перекладачам також рекомендується уникати вживання похідних слів, що включають суфікси на позначення жіночої статі, особливо слів із такими суфіксами як -e (blonde, brunette), -euse (chanteuse, masseuse), -ette (suffragette, usherette), -enne (comedienne, equestrienne), -ess (actress, stewardess) та -ix (aviatrix, executrix). Слова з цими суфіксами звучать дещо принизливо або як такі, що недоречно зазначають стать особи:

Рекомендується вживати такі слова замість цих слів	
authoress	author
aviatrix	aviator
poetess	poet
proprietriss	proprietor
sculptress	sculptor
suffragette	suffragist
usherette	usher

Деякі з цих слів, наприклад, actress “актриса”, heiress “спадкоємиця” та hostess “господиня; стюардеса”, продовжують активно використовуватися, хоча вже багато жінок віддають перевагу таким нейтральним словам, як actor, heir, and host. Набувають поширення кілька слів, що замінюють слова waitress “офіціантка” та waiter “офіціант” – waitperson, waitron та server, проте вони ще не замінили традиційно вживаних відповідних слів. Все менше вживаються такі правничі терміни, як executrix “виконавиця заповіту” та testatrix “заповідальниця”, що замінюються на нейтральні терміни executor та testator.

У тих випадках, коли стать особи не має значення у межах тексту, доречнішим для перекладача буде вживання нейтрального слова або словосполучення, що не містить ознак статі, наприклад, “авторка” – author (а не authoress), “холостячка” – *unmarried person* (а не *bachelorette*).

У тих же випадках, коли у перекладі обов’язково потрібно позначити жіночу стать особи, замість lady в атрибутивній функції (вживання цього слова має конотації зверхності) доцільніше використовувати woman, наприклад:

Адвокатка жила в окремому будинку. The woman (a ne lady) lawyer lived in a detached house.

Перекладач також повинний знати певні особливості вживання слів boy та girl, що переважно рекомендується вживати тільки стосовно дітей до 12 років, тоді як для позначення підлітків ввічливішими будуть словосполучення young woman and young man, а дорослих – woman та man, наприклад:

В офісі працюють п’ять чоловіків та дві жінки. The office employs five men and two women (a ne girls).

Зневажливі конотації можуть виникати й при вживанні особового займенника he або присвійного займенника his, антецедентом яких є зай-

менник anyone, який не має біологічних характеристик статі, наприклад, у такому речення:

Якщо **хтось** хоче мати цей роздатковий матеріал, **він** може прийти до моєї кімнати пізніше й отримати його. If **anyone** wants to have these handouts, **he** can call at my room later and receive them.

Хоча таке речення й вважається граматично правильним, все ж із точки зору представників гендерного руху воно є образливим, оскільки містить особовий займенник his, який замінює нейтральний займенник anyone. Для того, щоб у перекладі уникнути таких ймовірних образливих конотацій вживання особового займенника чоловічого роду he, пропонується порушення узгодження присвійного займенника та його антецедента у числі і вживання they:

Якщо **хтось** хоче мати цей роздатковий матеріал, **він (або той)** може прийти до моєї кімнати пізніше й отримати його.

If **anyone** wants to have these handouts, **they** can call at my room later and receive them.

Проте найкращим виходом із такої ситуації видається вживання займенника як чоловічого, так і жіночого роду в якості постцедента займенника anyone:

If **anyone** wants to have these handouts, **he or she** can call at my room later and receive them.

If **anyone** wants to have these handouts, **she or he** can call at my room later and receive them.

If **anyone** wants to have these handouts, **s/he** can call at my room later and receive them.

Можливо, найкращими варіантами перекладу наведеного вище українського речення у такій ситуації будуть:

1) незначне відхилення від оригіналу з метою уникнути вживання займенників, що мають родові характеристики, наприклад:

Anyone wants to have these handouts, please call at my room later and receive them.

2) вживання іменника або займенника у множині замість займенника anyone, наприклад:

If **you** want to have these handouts, **you** can call at my room later and receive them.

Persons who want to have these handouts, **please** call at my room later and receive them.

If **any people** want to have these handouts, **they** can call at my room later and receive them.

3) заміна займенника з родовими ознаками на нейтральний іменник і вилучення постцедента з речення, наприклад:

Anyone who wants to have these handouts, **please** call at my room later and receive them.

д) Політична коректність при позначення осіб іншої сексуальної орієнтації

Гомосексуальні меншини та ті, хто їх підтримує, все більше виступають проти вживання слова **homosexual**, тому при перекладі українського словосполучення “гомосексуальна особа” з метою дотримання “політичної коректності” можна вживати нейтральніше словосполучення **person with different sexual orientation**.

е) Політична коректність при позначенні осіб похилого віку

При перекладі словосполучення “старі люди” в англійському перекладі слід вживати не **elderly people** чи **the aged**, що мають пейоративну конотацію, а ввічливіші вирази **older adults** або **older people**. Прийнятним також є вживання у перекладі таких відповідників, як **senior citizens** та **seniors** стосовно осіб віком понад 65 років:

Багато уявлень про **людей похилого віку** є помилковими. Деякі роботодавці, наприклад, вважають, що молоді працівники ефективніші і надійніші, ніж люди старшого віку. Проте на багатьох видах робіт **старші** є кращими працівниками, ніж молоді люди.

Національна рада **людей старшого віку** – це неприбуткова організація, які захищає інтереси людей старшого віку у Сполучених

Many beliefs about **older people** are untrue. Some employers, for example, think that younger workers are more efficient and reliable than older ones. But in many types of jobs, **older people** are better workers than younger people.

National Council of **Senior Citizens** (NCSC) is a nonprofit organization that advances the interests of older people in the United States. The

Штатах Америки. Вона об’єднує 5 тисяч клубів людей похилого віку по всій країні.

Крім того, Армія спасіння має різні інституції, включаючи лікарні, реабілітаційні центри для осіб, які звично споживають наркотики і спиртне, табори, клуби для хлопчиків і дівчаток та будинки для **людей похилого віку**.

Нерідко у “парних” словосполученнях на зразок “чоловік і жінка” першою згадується особа чоловічої статі. Для того, щоб у перекладі врівноважити кількість згадувань першим чоловіка і жінки можна варіювати їх порядок: *husband and wife, wife and husband; schoolgirls and schoolboys, schoolboys and schoolgirls; men and women, women and man*.

є) Політична коректність при позначенні людей певних етнічних (національних) або расових груп

Особливо уважно слід ставитися до перекладу слів, що позначають осіб, які належать до певної етнічної (національної) або расової групи, щоб не образити їх почуття.

Слід використовувати ті назви осіб, яким віддає перевагу та чи інша національна або расова група. Наприклад, словосполучення “чорний американець” або “американський негр” слід перекладати як **African American** (або **Black American** чи **Afro-American**, що зараз вживається значно рідше, але аж ніяк не **Negro** або **colored American**), а американських індіців з племені навахо – як **Dine** (в останньому випадку можна для більшого розуміння, про кого йдеться, після цієї назви у дужках дати пояснення на кшталт (**also known as the Navajo**)).

При позначенні корінних жителів США перевага віддається назві **American Indians** та **Native Americans**, тоді як у Канаді перевага віддається таким словам, як **natives**, **Natives** та **native peoples** (останні не можуть вживатися в офіційних документах США, тому що там вони майже невідомі як позначення американських індіців).

При позначенні американців, що мають походження з Азії, краще вживати словосполучення **Asian Americans**, але не **Asiatic Americans**, яке вважається принизливим позначенням.

На позначення іспаномовних американців, що походять з Мексики, країн карибського басейну та Південної Америки, звичайно вживається словосполучення **Hispanic Americans**, хоча у цілому перевага віддається конкретнішим позначенням на кшталт **Mexican American**, **Haitian American** тощо. Деякі групи іспаномовних американців при позначенні осіб лагіноамериканського походження віддають перевагу слову **Latino**. Синонімом позначення американця мексиканського позначення (**Mexican American**) є слово **Chicano**, але його слід використовувати дуже обережно, оскільки воно може сприйматися як зневажливе слово.

Завдання 126. Перекладіть речення, визначивши, які слова потребують політично коректного перекладу, а які – ні:

1. Запальничку помітила прибиральниця, яка, намагаючись освітити приміщення з її допомогою, сфотографувала своє власне обличчя чотири рази, поки не здогадалася про справжнє призначення цієї запальнички, і принесла її своєму начальнику. 2. Сімдесят вісім відсотків респондентів приписували цю “славу” якісній роботі страхувальників компанії. 3. Два мільярди доларів – це, безперечно, не така вже й велика сума, якщо брати валютні резерви; з іншого боку, вона дорівнює майже 12 мільярдам гривень, чого достатньо для виплати заборгованості по зарплаті працівникам бюджетної сфери. 4. Минулого тижня Єпископська рада вирішила позбавити митрополита всіх прав, які він має як священник. 5. Фактична, неміфологічна, правда значно простіше. Ясенечкий був сином страховика у Києві. 6. Я знав, що більше ніколи не побачу землю моїх предків. 7. Він поїхав до Камеруну без будь-якого захисту, тому що було не так багато людей, які бажали працювати у країні, де лютує малярія, отримуючи зарплатню прибиральниці у посольстві. 8. Тим часом вони зараз працюють над поліпшеною моделлю, яка здатна перевозити як воду, так і пожежників. 9. Республіканці-конгресмени не мають взаємних зобов’язань із нинішнім кремлівським керівництвом. 10. Більш схильні до суворого іміджу бізнесменів, чоловіки залишають право на експериментування жінкам. 11. На ринку домінують люди з Кавказу. Їх чисельна перевага над іншими продавцями величезна. 12. На місці злочину під тілом Жамогорця міліціонери знайшли газовий пістолет, перероблений для стрільби кулями. 13. На військовій базі в Люкенвальді німецькі поліцейські та митники знайшли 4 мільйони

контрабандних сигарет, готових до продажу. 14. На його прохання я проінформував штат Білого дому та конгресменів. 15. Аристократи синіх кровей, які можуть сказати вам, коли і точно чому їх далекі предки стали аристократами, зібралися разом відкрити цю академію. 16. Вона найняла жінку, щоб замінити прислугу-чоловіка, тому що вважала, що якість обслуговування підвищиться. 17. Це стало причиною сентиментальних спогадів та дружніх обійм із стюардесами зі Львова. 18. Коли агента КДБ розкривали на високій посаді десь, наприклад, у Польщі, представник КДБ відкидав це заздалегідь як нісенітне звинувачення, кажучи, що вони ніколи не вербували агентів у соціалістичній країні. 19. Одна стюардеса показала, що мати вдарила металевим прибором для їжі одну з дівчаток по голові. 20. Він був представником від робітників під час страйку проти власників заводу. 21. Припустимо, що продавець отримує 15 відсотків комісійних з усього, що він продає. 22. Головним представником цього руху був Микола Михальченко. 23. Для гуртових продавців особливо корисним може бути досвід роботи механіком або бізнесменом. 24. Під час перестрілки із західнонімецькими снайперами були вбиті всі заручники-ізраїльтяни, а також п’ять терористів та один поліцейський. 25. Родини у всіх селах обирають на три роки голову. 26. Регулюючи потоки повітря, ці системи забезпечують утворення місць, де немає диму, для здійснення евакуації та надання доступу пожежникам. 27. Вона була заповзятою спортсменкою. 28. Президент може призначити одного з членів комітету головою або ж сам комітет може обрати голову комітету. 29. Міський архітектор також консультується із непрофесіоналами, яких стосується цей план. 30. З 1963 р. по 1978 р. вона працювала оператором і режисером кінофільмів. 31. Однак продаж передбачає двостороннє спілкування між продавцем і покупцем. 32. Це графство має раду, що складається з п’яти членів, з яких один працює як голова. 33. Деякий час він був ведучим програми “Прогноз погоди”. 34. У 1978 році ватажки агресивних культів вбили конгресмена і трьох журналістів, які розслідували діяльність у Джонстауні.

Завдання 127. Перекладіть речення, звертаючи увагу на політично коректний підбір слів або використання ввічливих назв інших людей:

1. Гірам Роудс Ревелс (1822–1901) був першим чорношкірим американцем, якого було обрано до Сенату США. 2. У 1914 році Маргарет Сенджер була обвинувачена у виданні журналу “Повстанка”, де вона

піддавала нищівній критиці суворі обмеження, накладені законодавцями на поширення інформації про протизаплідні засоби. 3. У 1972 році Гатчинсон стала першою республіканкою, обраною до законодавчого органу Техасу. 4. Рання негритянська музика у США поєднувала африканську музикальну традицію із словником та структурою євроамериканської музики. 5. У 1981 році Вітворт стала першою гольфісткою, яка протягом своїх виступів заробила більше мільйона доларів. 6. Наприклад, знижки для людей похилого віку свідчать про їх позитивну дискримінацію. 7. Дискримінація хворих на СНІД та гомосексуалів щодо забезпечення житлом та медичного страхування примусила людей протестувати проти дій деяких урядових органів. 8. Лікування раку суттєво поліпшилося після 1920-х років, коли менше 20 відсотків хворих на рак білих у США могли прожити більше п'яти років. 9. Майже будь-яка міфологія включає оповідку про те, як людство отримало вогонь. 10. Детективне оповідання – це жанр оповідання, де в якості головного розкривача злочину виступає приватний детектив або поліцейський. 11. Пізніше вона стала першою жінкою-адвокатом, яка мала право виступу у суді. 12. Культурний вплив чорношкірих американців був помітний в опері Джорджа Гершвіна “Поргі і Бесс” (1935 р.). 13. У 1984 році Соїер стала першою кореспонденткою програми новин “60 хвилин”, для якої вона взяла численні інтерв'ю у знаменитостей. 14. Після приблизно 4000 року до нашої ери з'явилося одне з найскладніших творінь людства – місто. 15. Незважаючи на законодавство, що забороняє такі страйки, поліцейські, пожежники, вчителі, поштарі та диспетчери повітряного руху проводять страйки. 16. Американська асоціація пенсіонерів є найстарішою й найбільшою організацією, що захищає пенсіонерів. 17. Етичний раціоналізм стверджує, що певні фундаментальні моральні настанови внутрішньо притаманні людству і що такі основні моральні принципи є раціонально самоочевидними. 18. Вони одружилися у Лондоні у 1929 році і незабаром Волліс стала відомою як високосвітська господиня. 19. Шість років тому три московські жінки – Анна, Роза та Євгенія – стали Аннетет, Ребеккою та Зенею. Ці три подруги, які були офіціантками у будинку Брежнєвих і працівницями Головного управління громадського харчування при ЦК КПРС, виїхали на постійне місце проживання до США, Ізраїлю та Югославії, відповідно. 20. Людина має найрозвиненіший з усіх тварин мозок. 21. Я прагну бути простою людиною. 22. У кімнаті перебували три тілистих хворих жінки, які втратили свідомість і були під'єднані до апарату “штучна нирка”.

РОЗДІЛ V

МАТЕРІАЛИ ДЛЯ ДОДАТКОВИХ І КОНТРОЛЬНИХ ВПРАВ

Завдання. Перекладіть речення, визначивши труднощі перекладу, і поясніть своє перекладацьке рішення:

1. Вони заплатили мені наперед за його уроки й пішли геть. 2. І табуном ми понеслися до найближчої кав'ярні. 3. Він розкрив кулак і в ньому виявився годинник. 4. На кону у багатьох дискусіях про політику не тільки найкращі засоби досягнення погодженої мети, але й конкуруючі концепції визначення цілей, які потрібно досягнути. 5. Десь попереду цього космічного корабля були його два кораблі-близнюки – “Ейнштейн” та “Нільс Бор”. 6. На іншому боці була моя людина з енергетичного відділу. 7. Біля кінця труби були чотири постаті у костюмах. 8. Поруч із ним був Олег. 9. У кошику були три рибини та з півдесятка маленьких восьминогів. 10. У болотах достатньо лісів для розвитку деревообробної промисловості. 11. В Австралії існує розгалужена мережа національних парків. У Новій Зеландії є різні мальовничі парки. 12. Через дорогу був будинок із верандою. 13. Хоча ніде немає цілком державоцентричного підходу, ступінь включеності коливається в залежності від точки зору кожного з авторів. 14. З іншого боку – старі країни, регіони та міста-держави. 15. Разом із радянською владою прийшли швидкі модернізація та урбанізація. 16. У кутку кімнати стояв письмовий стіл її чоловіка – замкнений. 17. Це, як ми всі визнаємо, і є справжній смисл законодавства, що було введено у дію в Луїзіані. 18. Колишній депутат не домагався обрання на другий термін. 19. У ХХ ст. були зроблені нові відкриття у галузях генетики та нейробиології, а також висунуто нові теорії стосовно причин виникнення психічних хвороб. 20. Такі моделі видозмінювалися різним чином з часів отримання незалежності. 21. Він був першим у новітній історії православним патріархом, який взяв участь у далекосяжних заходах на шляху досягнення єдності християн. 22. Через численні романи, де поєднано історію та любовні історії, його стали називати “американським Вальтером Скоттом”. 23. Кожного разу вона обіцяла йому із жахом у голосі, що такого більше не трапиться. 24. Я пам'ятаю, що у дитинстві не було більшої радості, ніж викидати штучки

у школі. 25. Протягом двох днів вони чудово відпочили від своїх емоцій. 26. Бідна жінка, викручуючи руки, майже не позбавилася розуму. 27. Він не мав куди притулити голову. 28. Вона вмощується в його руках так, ніби хоче сховатися від усіх, і кладе голову йому на плече. 29. У світі все, пущене на самоплив, все, де немає участі життя, руйнується, тобто демонструє позитивну ентропію. 30. Він став сиротою у 12 років, а у віці 16 років залишив окуповану Росією Польщу і поїхав до Франції у Марсель. 31. Довженко народився у селянській родині і у 1914 році закінчив Глухівський педагогічний інститут у Києві. 32. Зважаючи на все, економічні основи великих війн ідуть або пішли в минуле. 33. Ти значно розумніший за мене. 34. Миколина посмішка сказала їй не менше, ніж його слова. 35. О, Іване, ти такий гарний друг. 36. Жодна з протестантських релігій не може похвалитися такою розвиненою ієрархією, яка існує в католицькій церкві. 37. Я допоміг йому піднятися на ноги. 38. Йому вдалося видавити з себе смішок. 39. Київський суднобудівний завод “Ленінська кузня” 26 серпня спустив на воду вантажне судно завдовжки 110 метрів. 40. У будівництві використовувалися лише українські матеріали. 41. У декларації чітко зазначається, що всі люди є рівними у їхній гідності та правах. 42. Деякі зміни вражають відразу. 43. У 1994 році показники експорту були кращими. Він стимулювався падінням зовнішньої вартості долара та глобальним економічним підйомом. 44. Процеси, що відбуваються у державі, нагадують тупцювання на місці. 45. Деякі вчені погоджуються з думкою, що кількість членів різних класів змінюється. 46. Представники цієї течії підкреслюють, що саме внутрішній розкол робітничого класу є однією з причин того, що певна його частина не голосує за лейбористів. 47. Після переговорів керівників цих авіакомпаній прийнято рішення про значні капіталовкладення західних перевізників. 48. Це, як відомо, один з останніх ресурсів поповнення українського бюджету. 49. Невірно, що на історичних прикладах не вчать. 50. Багато чого з роками забувається, але весілля – ніколи. 51. Демократія не тільки не вичерпається, а навпаки, буде розвиватися й розвиватися, якщо людство прийме той самий виборчий закон, про який я говорив вище. 52. Саміт планувався на 10 вересня в столиці Казахстану. Проте за пропозицією російської сторони зустріч відкладена на пізніший термін. 53. Сталінська примусова колективізація та штучний голодомор у 1932–33 роках призвели до втрати мільйонів життів. 54. В Угорщині принцип однопартійності управління був скасований ще до початку

“драматичних” подій 1989–90 років. 55. У мене для тебе робота. 56. Сінгапур може похвалитися цілою низкою чудових нічних клубів. 57. Сподіваюсь, що так, лейтенанте, оскільки на кону стоїть більше, ніж ви думаєте. 58. “Привіт”, сказала вона м’яким приємним голосом, здороваючись із Євгеном за руку. 59. Спускаючись пагорбом, він почав потіти. 60. Урядовою постановою, що набуває чинності 1 жовтня, буде знову запроваджено державну монополію на виробництво і реалізацію спиртних напоїв. 61. Найдивовижнішим у Лютославському є його еволюція. 62. Але нам потрібна одна річ – звичайний селянський здоровий глузд, і більше нічого. 63. Дивним є те, що правильність чи хибність цих тверджень ще потрібно встановити. 64. Водій на мить задумався і відразу ж збив перехожого. 65. Вивчивши одну мову програмування, ви досить легко можете оволодіти іншими мовами. 66. Наприкінці XIX сторіччя будинок Фейрфаксів придбало для своєї штаб-квартири Королівське географічне товариство, і сюди зачастили знамениті англійські мандрівники, включаючи доктора Лівінгстона, із тілом якого, виявленим в Африці, тут два дні прощалося географічна громадськість до поховання у Вестмінстерському абатстві. 67. Можливо, вони більше схильні до підпорядкування (це можна було б назвати “іспитом тоталітаризму”, прагненням позбутися від ваги вибору), проте більшість із них не є соціальними аутсайдерами і людьми з відхиленнями. 68. Але на сценарій Німеччини без антисемітизму у Шпеєра не вистачило запасів фантазії: про що завгодно він може шкодувати і кається у 1954 році, тільки не про це. 69. Олесь провів мене до дверей і там знову схопив за руку. 70. Ти чуєш, як я вимовляю це? 71. Хіба ти не бачиш? 72. Це може також коливатися час від часу у межах країни та залежно від обставин. 73. Деякі види поведінки успадковуються так само, як успадковується орган. 74. Міністри мають різні уявлення щодо своєї ролі в уряді. 75. Повернувшись, він зустрівся поглядом із молодим чоловіком років тридцяти, який цілком щиро посміхався. 76. Відповідно, ми написали на адресу, яку нам дали, зробивши запит. 77. Я сподіваюся, ви вибачите мені те, що я це згадую, але, пропрацювавши у вас двадцять років, я набралася нахабства це зробити. 78. Завоювавши Хорезм та Герат, Тамерлан почав успішний похід проти володарів та народів Ближнього Сходу та Закавказзя. 79. Відійшовши від жорсткого контролю за думками людей, починаючи з 1985 року Горбачов запровадив нову до того толерантність щодо критики режиму. 80. Вадим подумав, що очі його матері стежили за

ним із більш ніж звичайною тривоною, і переконавшись, що це саме так, він підсунувся ближче до її ліжка. 81. Тим часом економка, залишивши бібліотеку, ображена пішла до своєї кімнати. 82. Він продовжував, пом'якшивши голос. 83. "Я питаю директора", сказала вона, мило посміхнувшись. 84. Так що немає причини їм голодувати. 85. Наше завдання полягає в отриманні підтримки з боку всіх трьох сторін гуманітарних операцій під егідою ООН з тим, щоб вони розглядалися як безсторонні. 86. Ми проголосили ринкові відносини три роки тому, проте спочатку нам потрібно було мати базу у сфері земельних і майнових відносин з тим, щоб вони почали працювати. 87. Для чого ми вчимо дітей образотворчому мистецтву? Щоб вони навчилися, як творити добро? 88. Я організував планування цього; я це продумав. 89. Такими сумами Києву гріх кидатися. 90. Не треба бути генієм, щоб зрозуміти період після війни у Перській затоці. 91. Не можна розподілити те багатство, що ще не створене. 92. На це слід дивитися філософськи. 93. Ах, друже мій, можна жити у великому будинку і все ж не відчувати затишку. 94. Як видно з аналізу, варіювання через ці різні обставини може бути дуже значним. 95. Не знаю, чи будуть шлюби укладатися у 13 років, та й навіщо? Навіщо так поспішати? 96. Почалося з масових розстрілів у 1907 році, коли вже відгриміла перша революція. 97. Хіба ж не цікаво відповідати на питання, крок за кроком розкриваючи таємниці життя? 98. Кому можна довіряти? 99. Сьогодні, як ніколи раніше, потрібна консолідація всіх прогресивних сил. 100. Перед тим, як перейти до цих питань, потрібно звернутися до попереднього питання. 101. Це ви є причиною його смерті! 102. Третя хвиля еміграції з України почалася після прийняття Конгресом США Закону про переміщених осіб (1948 р.). 103. Друга важлива тенденція післявоєнного періоду стосується зміни ставлення людей до використання війни як інструменту проведення певної політики. 104. Найбільше просування відбувається у проведенні опитувань громадської думки із застосуванням передових західних методик. 105. Проте, якщо ми не змінимося, тоді ми матимемо падіння економіки, падіння рівня життя і збільшення відсоткових ставок. 106. Ця зміна норм пов'язана також із зміною ставлення до цінності людського життя. 107. Щодо цього пропонується головна причина – зменшення важливості для державної влади території. 108. Італійські студенти були добре організованими і брали участь в управлінні університетами. 109. Таким чином, на рис. 1 довжина *a* тотожна довжині *b*. 110. Його теле-

компанії важко притримуватися офіційної точки зору хоча б тому, що не можна не здогадуватися про інші варіанти. 111. Ми не можемо не помітити, що коли ми почали морально виправляти суспільство, деякі з наших провідних письменників впали в іншу крайність – релігію. 112. Я чув багато історій, але після кожної оповідки я не міг не подумати: якою малою була вартість людського життя в Радянському Союзі. 113. Не можу не процитувати принаймні один уривок. 114. Фашизм у цій країні не може не існувати, адже моральні засади настільки зруйновані. 115. Це лише підсилює позицію бюрократів. 116. Цифри зовсім мало що, а то й нічого не значать, коли йдеться про мистецтво. 117. Він може запропонувати хіба що свою шкіру. 118. У кожній великій організації підбір та підготовка співробітників – це безперервний процес. 119. Прихильники Клінтона визнають, що він схильний до того, щоб всі його любили. 120. За таких обставин всі, безперечно, забудуть про вибори, що повинні відбутися у грудні. 121. Проте відмовитися від ідеї непорушності кордонів сьогодні означало б кинути всіх у кривавий хаос. 122. Ідея освіти для всіх стала тим прапором, під яким об'єдналося багато політичних лідерів. 123. У цьому готелі є всі сучасні зручності. 124. Усі газети поспішили повідомити про цей факт. 125. Вона була така гарна, що затьмарила всіх інших жінок. 126. Я докладаю всіх зусиль, щоб допомогти вам. 127. Я вжив усіх заходів на будь-який непередбачений випадок. 128. Наша політика не залишається у всіх випадках незмінною. 129. Всім не догодиш. 130. У всіх кімнатах горіло світло. 131. Вони були вбиті всі до одного. 132. Він навів всі аргументи, які тільки міг придумати. 133. Не на все можна однаково покладатися. 134. У деяких суспільствах гарний батько – це той, хто поводить себе як тиран, а в інших суспільствах – це той, хто вважається толерантним заступником. 135. Тому, хто живе у скляному будинку, не слід кидати каміння. 136. Той, хто гукнув їх, відступив назад. 137. Кесарю – кесарево. 138. Ще одне. Східні фірми застосовують піратські методи значно частіше, ніж західні. 139. Я впевнений, що у подібних обставинах я б зробив те саме. 140. Серед інших прийомів скоропису – такі, як швидкісне письмо. 141. Настала мовчанка, а потім Віктор сказав дуже повільно голосом, який починав дрижати: "Що - - ти - - маєш - - на увазі?" 142. Він підбіг до екрану радара, потім поглянув на диспетчера. Його очі збуджено горіли. 143. Дальтон сумно глянув на Ясона. У його темних очах бриніли сльози. 144. Рів'єра був худеньким, із м'яким голосом; його англійська була

без акценту. 145. Рівень захворюваності людей на рак збільшився у зонах сильного забруднення. 146. Діти у болгарському місті Куклен мають такий високий рівень вмісту свинцю у крові, що їх слід направити на детоксифікацію до США. 147. Рівень смертності новонароджених у цій країні на 60 відсотків більший, ніж на Заході. 148. Завданням архітектора було не дати волю своєму мистецькому самовираженню, а знайти форму, що найкраще відповідала б цій функції. 149. Цей постмодерністський архітектор-дизайнер намагався замінити сувору функціональну естетику модернізму приголомшливою мішаниною стилів. 150. Як вважає критик Ліотар, переважним духом нашого століття є дух недовіри до метаповідей. 151. Засновники Королівського товариства розглядали природничі науки як найкращий рушій прогресу. 152. Наша здатність мати такі вірування була знищена постійним бомбардуванням нас образами та інформацією, які ми отримуємо завдяки новим інформаційним технологіям та із засобів масової інформації. 153. Вік достатку розбив попередню віру у матеріальний поступ. 154. Класична думка переважно зверталася до минулого у пошуках втраченого раю або золотого віку. 155. Жан-Жак Руссо вважав, що люди мають здатність до самовдосконалення, яка розглядалася як можливість самоконтролю та морального прогресу. 156. До 1960-х років сприйняття розглядалося досить спрощено. 157. Це не тільки чудова книга – вона також дуже вдала. 158. Як і у випадку багатьох біженців з гітлерівської Європи, життя Брода було поділено на два чітко окреслених етапи. 159. Хоча причини виникнення заворушень на Півночі і Півдні були різними, самі заворушення мали одну спільну важливу рису: застосування незаконного насильства білими для захисту своїх расових привілеїв. 160. З часів отримання незалежності у Зімбабве час від часу виникали тертя між ндебеле та більшістю, представленою народністю шона. 161. Із збільшенням розміру суден торговельне значення Дніпра зменшилося, головним чином через неможливість проходження через пороги вище Запоріжжя. 162. Після закінчення війни у 1920 р. Довженко обіймав дипломатичні посади у Польщі та Німеччині, а у 1923 році повернувся до Києва. 163. Безперечно, є інші пілоти, які знають її краще за мене. 164. Він зареєструвався десь за годину до тебе. 165. Подивись на це з точки зору здорового глузду. Дивись на це, як я. 166. Він не міг не думати, що так вчинити було, певно, нерозумно. 167. Ця система дозволяє вводити інформацію різних форматів. 168. Однак у цій країні обставини не дозволяють жити виключно такими

емоціями. 169. Це була дурна помилка. 170. Фонд державного майна вирішив продати частку акцій у 3,84 % Лисичанського заводу технічної гуми через фондову біржу. 171. Він серйозно налаштований на скорочення дефіциту бюджету, і ось чому визначив 150 конкретних скорочень. 172. Результати обстежень свідчать про те, що британці менш “європейські”, ніж населення більшості інших країн-членів. 173. Великобританії було все важче утримувати таку роль. 174. У типології, що наводиться нижче, проводиться суттєве розрізнення між міськими культурами, що існували до розвитку світової капіталістичної системи у XVI ст. та культурами, що з’явилися пізніше. 175. Замість вживання прозаїчної назви, що позначає проект створення транспортних коридорів Європа – Кавказ – Азія (ТРАСЕКА), політики охочіше говорять про відтворення древнього “Шовкового шляху”. 176. Мене особливо турбує явна деградація професіоналізму та смаку у цьому театрі в цілому. 177. Важливішим є те, що вона оволоділа його прийомами протягом п’яти тижнів. 178. Я не пам’ятаю нічого про це. 179. Я розумію, як це дратуватиме когось. 180. Я бачу, що ви хочете щось винайти! 181. Ви бачите щонебудь? 182. Проте наступного року він, різко зсунувшись управо, заснував Британський союз фашистів. 183. Побачивши, як той грає у баскетбол, тренер баскетбольної команди з Полтави переконав Остапчука перейти до його команди. 184. Зробивши кілька зовсім незначних поправок, вона втішилася своєю відповіддю. 185. Я б не рекомендував читати одну книжку, не прочитавши іншої. 186. Артур, зітхнувши, повернувся до дівчини. 187. Марія повернулася до Віктора, який, закривши руки за голову, мрійливо дивився на картину. 188. Відвідавши родичів, я повернувся до рідного міста. 189. Після відлучення від влади протягом багатьох років Соціалістична партія Німеччини відмовилася від пропаганди економіки за Марксом і нейтралітету Німеччини. 190. Він дещо приглушив опозицію, призначивши двох жінок на відповідальні посади у Міністерстві юстиції. 191. Вважаю доцільним разом з британцями розсекретити ці документи; настав час їх розкрити. 192. У цій п’єсі драматург розкриває свої схильності, коли робить так, що його герой укладає вигідний мир. 193. Вона частково повернулася до застосування структурованої програми навчання, зробивши так, що студенти зосереджуються на вивченні головної дисципліни. 194. У них не було б можливості зробити це. 195. Тут їм залишатися небезпечно. 196. Отже, не буде необхідності створювати їм умови для роботи. 197. Чи не могли б

ви сказати мені, яку мову програмування мені найкраще вивчати? 198. Мені не важко пригадати весь перебіг подій. 199. Тут всі знають мене і мені нічого боятися. 200. Вони не мають вибору. Їм нічого робити у цій армії. 201. Мені нічого не залишалось, як піти додому і слідкувати за подіями по телебаченню. 202. Він щиро вірив, що на залізницях можна було б нажити величезні статки, якби тільки був капітал. 203. Ніколи не можна бути певним у тому, що якась причина буде завжди мати очікувані наслідки. 204. Можна також визначити ймовірності вживання всіх літер та всіх слів. 205. Поки що продаж великої кількості акцій не планується. 206. І досі не розроблений зрозумілий для всіх порядок відведення землі під будівництво. 207. Сюди включаються також питання військової безпеки та прав людини. 208. Потрібно реструктуризувати ці боргові інструменти у дешеві і довготермінові. 209. Є усвідомлення того, що критерії вибору важливого засновуються на культуроспецифічних судженнях. 210. Уже зараз з'явилися явно неповноцінні "народні обранці" – бандити і дебіли. 211. Йдеться про те, що називається світовим суспільством. 212. Як буде показано нижче, це пов'язано із значними змінами у відносинах між Північчю та Півднем. 213. Хіба ти не розумієш, про що йдеться? 214. Коли країна вводить тариф, іноземним експортерам важче продати свої товари. 215. Високопосадові особи готові звернутися до народу із поясненням необхідності завдання військового удару. 216. Тарифи або квоти іноді пропонуються як захід підтримання рівня зайнятості у країні, особливо під час економічного спаду. 217. Із розширенням Римської імперії її дипломатія почала слугувати цілям завоювання та анексії. 218. Із наближенням нового тисячоліття частка бідності у світі стає значно більшою. 219. З часу падіння комунізму у 1989 році ринкові реформи та відкриті кордони призвели до напливу європейських журналів. 220. Новий консервативний уряд під керівництвом Теда Хіта (1970–1974 роки) розпочав свою діяльність із твердим наміром зменшити державне втручання в економіку. 221. У 1996 році Андорра вжила важливі заходи для активізації участі у міжнародних справах. 222. Ще одна послуга, яку надають банки – це експертна оцінка при наданні позик. 223. Інституціональна революційна партія є домінуючою у політиці Мексики з початку свого заснування у 1929 році. 224. Також він за натурою був жахливо ревнивий, навіть у дрібницях, як дізнаються читачі його історії, якщо такі будуть.

РОЗДІЛ VI

ПОРІВНЯННЯ ОРИГІНАЛІВ І ПЕРЕКЛАДІВ

Завдання А. Порівняйте 4 наведені нижче переклади "Заповіта" Тараса Шевченка з оригіналом і визначте вдалі та невдалі перекладацькі рішення. Запропонуйте свої варіанти.

Шевченко Т.Г. ЗАПОВІТ	<i>Translated by John Weir</i>	<i>Translated by Anna Revchoun</i>
Як умру, то поховайте Мене на могилі, Серед степу широкого, На Україні милій, Щоб лани широкополі, І Дніпро, і кручі, Було видно, було чути, Як реве ревучий. Як понесе з України У синєє море Кров ворожу... отойді я І лани, і гори -- Все покину і полину До самого бога Молитися... а до того Я не знаю бога. Поховайте та вста- вайте, Кайдани порвіте І вражою злою кров'ю Волю окропіте. І мене в сем'ї великій, В сем'ї вольній, новій, Не забудьте пом'янути Незлим тихим словом	<i>When I die, pray, bury me In my beloved Ukraine, My tomb upon a grave mound high Amid the spreading plain, So that the fields, the boundless steppes, The Dnieper's plunging shore My eyes might see, and my ears hear The mighty river roar. When from Ukraine the Dnieper bears Into the deep blue sea The blood of foes... then will I leave These hills and fertile fields -- I'll leave them all and fly away To the abode of God, And then I'll pray... But till that day</i>	<i>I desire to be buried Where the Dnipro's running by. On this land of steppes and cherries Bury me when I die. Bury me that I could hear Mighty river setting free; Endless fields and hill- sides near, Splendid scapes I'd like to see. And when blood will run away To the depth of water blue, So then I'll find the way To God to pray for you. I will leave the life I led When the pains be swept by blood, I will plead with Lord... before that I don't know any God.</i>

I nothing know of God. Oh bury me, then rise ye up And break your heavy chains And water with the tyrants' blood The freedom you have gained. And in the great new family, The family of the free, With softly spoken, kindly word Pray, men, remember me.	Bury me and then through pains Get together on my grave, Free yourself and break the chains Lest no one of you be slave! And in future, that you'll gain Just recall me, don't forget, Mention me in free Ukraine With a quiet, kind word.
---	--

*Translated by E. L.
Voynich*

Dig my grave and raise
 my barrow
By the Dnieper-side
In Ukraina, my own land,
A fair land and wide.
I will lie and watch the
 cornfields,
Listen through the years
 To the river voices
 roaring,
Roaring in my ears.
When I hear the call
Of the racing flood,
Loud with hated blood, I
 will leave them all,
Fields and hills ; and
 force my way
Right up to the Throne

*Translated by Paul
Selver*

When I'm dead then let
 me slumber
Underneath a mound,
'Mid the rolling steppe,
with precious Ukraine
 earth around;
That the mighty girth of
 acres,
Dnieper's craggy
 shores,
I may gaze on, and may
 hearken
How the blusterer
 roars.
When it bears away
 from Ukraine
To the azure sea
Foemen's blood, —

Where God sits alone; Clasp His feet and pray... But till that day What is God to me? Bury me, be done with me, Rise and break your chain, Water your new liberty With blood for rain. Then, in the mighty family Of all men that are free, May be sometimes, very softly You will speak of me?	then I'll depart from Mountain-side and lea: These unheeding, I'll be speeding Even unto God, There to pray, but till that happen, I'll know naught of God. Grant me burial, then uprising, Shatter every gyve; Drench with evil blood of foemen Freedom that it thrive. And my name in your great kindred, Kindred free and new, Ye shall cherish, lest it perish, — Speak me fair and true.
--	--

Завдання Б. Порівняйте фрагмент Конституції України та його переклад англійською мовою, визначаючи особливості юридичної підмови обох мов та звертаючи увагу на виділені слова, словосполучення та речення. До підкреслених фрагментів перекладу та оригіналу дайте перекладознавчий коментар:

Конституція України

Прийнята на 5-й сесії
Верховної Ради України
28 червня 1996 року

The Constitution of Ukraine

Adopted at the Fifth Session
of the Verkhovna Rada of Ukraine
on 28 June 1996

Верховна Рада України від імені Українського народу – громадян України всіх національностей, вира- жаючи суверенну волю народу,	The Verkhovna Rada of Ukraine, on behalf of the Ukrainian people – citizens of Ukraine of all nationalities, expressing the sovereign will of the
--	--

спираючись на багатовікову історію українського державотворення і на основі здійсненого українською нацією, усім Українським народом права на самовизначення, дбаючи про забезпечення прав і свобод людини та гідних умов її життя, піклуючись про зміцнення громадянської злагоди на землі України, прагнучи розвивати і зміцнювати демократичну, соціальну, правову державу, усвідомлюючи відповідальність перед Богом, власною совістю, попередніми, нинішнім та прийдешніми поколіннями, керуючись Актом проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 року, схваленим 1 грудня 1991 року всенародним голосуванням, приймає цю Конституцію – Основний Закон України.

Розділ I Загальні засади

Стаття 1.

Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава.

Стаття 2.

Суверенітет України поширюється на всю її територію.

Україна є унітарною державою. Територія України в межах

people, based on the centuries-old history of Ukrainian state-building and on the right to self-determination realised by the Ukrainian nation, all the Ukrainian people, providing for the guarantee of human rights and freedoms and of the worthy conditions of human life, caring for the strengthening of civil harmony on Ukrainian soil, striving to develop and strengthen a democratic, social, law-based state, aware of our responsibility before God, our own conscience, past, present and future generations, guided by the Act of Declaration of the Independence of Ukraine of 24 August 1991, approved by the national vote of 1 December 1991, adopts this Constitution — the Fundamental Law of Ukraine.

Chapter I General Principles

Article 1

Ukraine is a sovereign and independent, democratic, social, law-based state.

Article 2

The sovereignty of Ukraine extends throughout its entire territory.

Ukraine is a unitary state. The territory of Ukraine within its

існуючого кордону є цілісною і недоторканною.

Стаття 3.

Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю.

Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

Стаття 4.

В Україні існує єдине громадянство. Підстави набуття і припинення громадянства України визначаються законом.

Стаття 5.

Україна є республікою.

Носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ. Народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування. Право визначати і змінювати конституційний лад в Україні належить виключно народові і не може бути узурповане державою, її органами або посадовими особами.

Ніхто не може узурпувати державну владу.

present border is indivisible and inviolable.

Article 3

The human being, his or her life and health, honour and dignity, inviolability and security are recognised in Ukraine as the highest social value.

Human rights and freedoms and their guarantees determine the essence and orientation of the activity of the State. The State is answerable to the individual for its activity. To affirm and ensure human rights and freedoms is the main duty of the State.

Article 4

There is single citizenship in Ukraine. The grounds for the acquisition and termination of Ukrainian citizenship are determined by law.

Article 5

Ukraine is a republic.

The people are the bearers of sovereignty and the only source of power in Ukraine. The people exercise power directly and through bodies of state power and bodies of local self-government. The right to determine and change the constitutional order in Ukraine belongs exclusively to the people and shall not be usurped by the State, its bodies or officials.

No one shall usurp state power.

Стаття 6.

Державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову.

Органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України.

Стаття 7.

В Україні визнається і гарантується місцеве самоврядування.

Стаття 8.

В Україні визнається і діє принцип верховенства права.

Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй.

Норми Конституції України є нормами прямої дії. Звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України гарантується.

Стаття 9.

Чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України.

Article 6

State power in Ukraine is exercised on the principles of its division into legislative, executive and judicial power.

Bodies of legislative, executive and judicial power exercise their authority within the limits established by this Constitution and in accordance with the laws of Ukraine.

Article 7

In Ukraine, local self-government is recognised and guaranteed.

Article 8

In Ukraine, the principle of the rule of law is recognised and effective.

The Constitution of Ukraine has the highest legal force. Laws and other normative legal acts are adopted on the basis of the Constitution of Ukraine and shall conform to it.

The norms of the Constitution of Ukraine are norms of direct effect. Appeals to the court in defence of the constitutional rights and freedoms of the individual and citizen directly on the grounds of the Constitution of Ukraine are guaranteed.

Article 9

International treaties that are in force, agreed to be binding by the Verkhovna Rada of Ukraine, are part of the national legislation of Ukraine.

Укладення міжнародних договорів, які суперечать Конституції України, можливе лише після внесення відповідних змін до Конституції України.

Стаття 10.

Державною мовою в Україні є українська мова.

Держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України.

В Україні гарантується вільний розвиток, використання і захист російської, інших мов національних меншин України.

Держава сприяє вивченню мов міжнародного спілкування.

Застосування мов в Україні гарантується Конституцією України та визначається законом.

Завдання В. Порівняйте оригінал і переклад, звертаючи увагу на виділені слова, словосполучення та речення. До підкреслених фрагментів текстів перекладу та оригіналу дайте перекладознавчий коментар:

КОЛЯДУВАННЯ

Чи ходили ви колись у своїм дитинстві від хижі до хижі, від вікна до вікна в тріо чи квартеті і співа-ли: “Бог предвічний народився...”?

¹ there is no equivalent carol in English, “Unto us a Child is born” is close in spirit.

The conclusion of international treaties that contravene the Constitution of Ukraine is possible only after introducing relevant amendments to the Constitution of Ukraine.

Article 10

The state language of Ukraine is the Ukrainian language.

The State ensures the comprehensive development and functioning of the Ukrainian language in all spheres of social life throughout the entire territory of Ukraine.

In Ukraine, the free development, use and protection of Russian, and other languages of national minorities of Ukraine, is guaranteed.

The State promotes the learning of languages of international communication.

The use of languages in Ukraine is guaranteed by the Constitution of Ukraine and is determined by law.

CAROLING

Did you ever go caroling from house to house in your childhood, from window to window in groups of three or four singing “Boh predvichnyi narodyvsiia.”¹

Ясне кольорове світло вашої звізди, що крутиться, веселкою проникає через замерзлі шибки, за котрими малі діточки проухкали круглі отвори, щоб вам краще приглянутися. Рогатий місяченько і ясна зірка низенько світили над високою **Чершлею**, а вам здавалось, що там на білій Полянці, оточеній чорним лісом, в Ваньовій **колибі** народився маленький **Ісусик-Бог**, котрий все знає і бачить.

Напевно пам'ятаєте, **як під вашими ногами скрипів іскристий сніг**, мороз щипав за вуха, а вам було тепло в нових **керпчиках і гуньці**. **Може носили** ви від хижі до хижі тяжку в'язанку ліщинових прутів (**щедраків**) і тоді як котрийсь із **газдів** давав вам "коляду" (коритце вівса або **гроші**) ви таким щедраком злегка **вдаряли** його і голосно віншували: "На щастя, на здоров'я, на тот Новий Рік". Ліщиновий прутик лишали ви газді, який перед **Йорданом** робив з нього хрестики і прибивав над кожними дверима своєї **газдівки**. Решту "щедраків" (їх було стільки, скільки пройшло груп колядників) забирав майбутній пастух, що обов'язково мусів їх мати в перші дні пасіння аж до **Русаль (Зелених свят)**.

With the brightly colored light of your star, spinning, as it penetrated the frozen window panes, from behind which little children melted away small patches of frost with their hot breath, so they could better see you. The crescent moon and the bright stars cast their light low over the tall **Chershla Mountain**, and it seemed to us that out there in the white clearing, surrounded by the black forest, in Vanio's **sheep shed tiny Jesus, the son of God** was born, He who can hear and see everything.

Without doubt, you recall **the sound of creaking snow under your feet**, as frost was nipping your ears, you however felt warm in your new boots and "hun'ka" (padded jacket). **It is possible** that you were the one who carried from house to house a heavy bundle of twigs from a hazelnut bush (**so called "shchedraky"**) and then as one of the **farmers** gave a "koliada" (a measure of oats or **some cash**) you **would** gently **hit** him with one of these twigs while loudly wishing him "Na shchestia, na zdravia, na tot Noviy Reek" (happiness, health, in the coming New Year). A small twig you left with the farmer, who made small crosses from it just before "**Yordan**" and then nailed one above each door on his **farmstead**. The remaining "shchedraky" (their quantity was proportional to the number of groups of carol-

ers) were taken away by next year's herdsman who had to make them last from the early grazing days of spring until the **Feast of "Zeleni Sviata"**.²

Напевно, не забули ви, як **то** ваш учитель чи священник, дав вашій групі **цілий** блискучий злотий за гарний спів, котрого вони самі вас навчали. А може через них ви були **вибрані до більшої групи колядників**, яка вже не ввечері, а по Службі Божій в другий або третій день свят колядувала в селі і зібрані гроші призначалися для бідних сиріт десь в далекому місті.

На **Лемківщині** колядування тривало від Різдяного Свят-Вечера по **Йорданський Свят-Вечір**.

У самому кінці **колядування "ходили по співанню" парубки**, яких вже не можна було збути коритцем вівса, а треба було всипати до їх мішка цілу мірку (7-8 л). Зате їх спів був вже найкращий і чути його було **далеко-далеко**. Газда тоді мусів **мати добре око** на свій повний мішок, бо через маленьку неувагу парубки його **"крали"** і **не могло бути на те жодної скарги**. За проданий овес у **м'ясницю**

It is unlikely that you forgot how your teacher or priest gave your **entire** group a shining Polish "zloty" coin, for the lovely singing which they themselves had taught you. And maybe you were **chosen by them to join a larger group of carolers** who, not in the evening, but **right** after the Holy Mass on the second or third day of the holiday went caroling throughout the village and forwarded the collected money to the poor orphans in some distant town.

In **Lemkivshchyna** caroling lasted from Christmas eve through **the Epiphany, so called "Yordan"**.

At the very end of **the caroling season** the unmarried men would **head out to sing**. It was impossible to get rid of them with a scoop of oats, it took at least a measure (7 to 8 liters). But their singing was extraordinary and could be heard from **far-far away**. The farmer had **to keep a sharp eye** on his sack of grain, because at the slightest distraction the fellows **would steal** it and **there was nothing the farmer could do about**

² "Zeleni Sviata" is Pentecost Sunday, or commonly called "Green Holidays". Pentecost is fifty days after Easter, when Christ reappeared to His Apostles and told them to go out among the people, speak in tongues, and preach the word, thus the date when the Christian Church began.

Since Easter is a moveable feast day, the date of Pentecost is also variable. Andrew was one of the Apostles there on Pentecost when Christ instructed the Apostles to go out and preach the word. Andrew went north and east and made it to Kyiv while the others went other paces, like Peter and Paul to Rome. He was the first Apostle to be martyred. Thus, Andrew is considered the patron saint of Rus'.

парубки наймали музикантів і робили загальносільську забаву.

Copyright © 1997
Jon W. Madzellan

Завдання Г. Порівняйте оригінал і переклад, звертаючи увагу на виділені слова, словосполучення та речення. Дайте до них свій перекладознавчий коментар:

ГРИГОРІЙ КОСИНКА

Темна ніч

Смеркало. Кущами Щербачкової ліщини, обережно розмовляючи, кралась сіро-чорною смугою постаті озброєних людей.

- Ой, які нетри!

- Так ти, Савко, оце аж сюди комунара привів?

Мовчки, рішуче йдуть; хтось ядовито посміхнувся, вилаявся на ліщину, що шльогнула його по обличчі, поправив на плечі рушницю й ритмічно ступав у такт за своїми товаришами.

- А він, кажеш, сидить і жде... Паски?

Мовчать.

Під ногами шелестить листя, хрускає ломачця.

— Партийники?..

А якийсь злий голос:

it. For the sold oats the young men hired musicians and organized a large dance party in the village during the pre-Lenten period.

Copyright © 1997
Jon W. Madzellan

HRYNORIY KOSYNKA

Black Night

Night was coming. Through the underbrush of Shcherbachok's hazel grove stole a grey-black line of armed men. They talked in cautious undertones.

"Oh, what a jungle!"

"So, Savko, you brought that communist all the way here?"

Silently, resolutely they walked on. Someone smiled venomously, cursed a hazel branch that slapped him across the face, readjusted the rifle on his shoulder and fell back into the rhythmic gait of his companions.

"You say he sits there and waits . . . for Easter?"

Silence.

Leaves rustled and twigs crunched under their feet.

"He's a party man."

And someone's angry voice

- Побачиш... Ой, щирий, як коняка: карточка партійна ще з 12-го року...

Сміх.

Підходить до садка, що розкинувся он на горбах, вище калини, і манячить назустріч своїм зелено-сизим листом:

— Цс-сс, тихо, хлопці... Треба пропуск, а то кривий чорт угатить.

З кущів калини почувся нервовий голос:

- "Огарок"?

І легко стукнула об корч рушниця.

- "Іскра"!

Басом покотилась луна до калини.

- Ну, що?.. Сидить?

- Ага... не признається, хто з наших там?

- Гадиянова душа!..

- Тихо, ради Бога!

Замовкли. Обережно цокнули затвори, заскрипіла в клуні фіртка...

- Спиш, товаришу? Хі-хі! Свіже сінце...

- Ведіть його до хати. Так, значить... А ти, Кузьма, постав вартового і... розумієш, ні – телень!

- Слухаю, зараз...

- Ну, до хати!

Сріблестим листом поклонився явір коло порога, як вели в невідому хату невідомого чоловіка на весілля смерти криваве...

"You'll see. - Oh, he's a real one: his party card dates way back to 1912."

Laughter.

They came to an orchard which had spread over the hill, above the guelder rose, and beckoned a welcome with gray green leaves.

"Sh-h-h, quiet, boys. Let's give the password or we'll have the devil to pay."

A nervous voice came from among the guelder rose bushes.

"Ember"?

And a rifle lightly grazed the branches.

"Spark."

The bass voice rolled echoing to the guelder rose.

"Well, what? Is he there?"

"Aha. He isn't saying if any of ours are in it with him."

"A snake in the grass!"

"Quiet, for God's sake."

They fell silent. The bolt rattled cautiously and the barn door creaked open.

"You're asleep, friend? Ha, ha. On the fresh hay . . ."

"Take him to the house. Well, this is it. You, Kuzma, put up a guard and – you understand – no noise."

"Yes, sir. I'll do it immediately."

"Well, let's go in."

The sycamore near the door bowed with its silvery leaves as they led the stranger into a strange house for a bloody wedding with death.

Поклонився й **зажурено** заше-
лестів.

– Сідай, Байденко, так, здається, тебе величають? Гостем нашим будеш – **погуляємо по-козацьки**, товаришу!

– Ха-ха-ха!

На комині затанцював од сміху **лойовий каганець**, а на лаві засмалені лоби й **тінями великими одбилися** по білих стінах хати постаті людські...

...**Врізалось у пам'ять** – “ой, брате-брате, та де тебе взяти”...

– Хі-хі!

– Ти **ж** кажеш нам, товаришу, що ти **канівський**?

– Значить, українець, хоч і **продажний**...

– Галько, **чарку й до чарки!**

Злякано метнулась **молодиця** по хаті, затарахкотіла ложками, перегнула коло печі... Потім до чоловіка:

– Печеню чи **капусту**?

– Капусту.

На столі **стояла четвертина** мутного, як березовий сік, самогону. Хазяїн хати, Конрад Шчербачок, здоровий, білобрисий чоловік, стояв тут-же коло столу й поважно різав **скибами** хліб.

Його очі кожного разу, коли він **клав скибу на стіл**, зустрічались

The tree bowed and rustled **worriedly**.

“Sit down, Baydenko, is that how you're called? You'll be our guest. **We'll dance a cossack's dance**, comrade.”

“Ha, ha, ha.”

The flame of the **candle** on the wood stove danced with laughter, it caught the gleam of sunburnt foreheads along the bench and **lengthened human forms into giant shadows** on the white walls of the room.

The song's old chorus comes to mind: “Oh, brother, where will I find you?”

“Ha, ha, ha.”

“You're telling us, friend, you're **from Kaniv**?”

“So you're a Ukrainian, although **a traitor**.”

“Halka, **let's have something to drink and eat**.”

Startled, a **woman** darted across the room, rattled some spoons, bent over the stove, then asked her husband:

“The roast or **the cabbage stew**?”

“The cabbage.”

A **large bottle** of moonshine, cloudy as the sap of a birch, **was placed** on the table. The host, Conrad Shcherbachok, a robust, tow-haired man, stood nearby and **gravely cut thick slices** of bread.

Each time he laid a slice on the table, his eyes met the gaze of the

з поглядом невідомого йому чоловіка, що сьогодні вранці так гарно говорив на **сході**...

– Чудний якийсь чоловік, кумедний, – думав собі Шчербачок, – очі горять, а **видно** людей не бачить... Хоч і комуніст...

Крутнув головою:

– Внеси ще, Галько, огірків.

Молодиця швиденько витерла полумисок, накинула **кохту**, коли з **печі**:

– Ма-м-о-о, я боюся! Ой!..

– Чого ти, Митька? Я зараз вернуся. От дурень, тато ж у хаті...

– **Криво посміхнулась і майнула з хати**. Злякано оглянувшись на піч Байденко, привітно, але з невідомою страшною мукою на обличчі, подивився пильно на Митьку, і з очей покотилися **рясні-рясні сльози**...

– Журишся, товаришу?!

Мовчить і шепоче щось собі:

– Ех, приборкали нашу волю... Тліє душа, болить... Смерть, Саша, смерть...

Коло порога стояли з рушницями; на лаві ж сиділи в чорних шинелях, заряджали “нагана”... і балакали, як просився перед смертю якийсь тультський солдат-більшовик.

– Розстібнув гімнастюрку, червона юшка **тече**... І на грудях мідний хрест... Хі-хі!

stranger who had spoken so well this morning at the **village meeting**.

“A strange man, funny like,” Shcherbachok thought to himself. “His eyes blaze, yet they don't see anyone. Even if he's a communist. ...”

He turned his head.

“Halka, bring some pickles.”

The woman quickly wiped a plate and put on her **coat**, when from the **chimney** a voice said,

“Mother, I'm scared. Oh.”

“What's the matter with you, Mityka? I'll be back soon. You're silly. Father's here.”

Baydenko, startled, looked around toward the wood stove. His eyes were friendly, but his face revealed a strange, terrible suffering. He looked intently at the boy and **tears** rolled down his cheeks.

“You're worried, comrade?”

He didn't answer but whispered to himself: “Oh, they've tamed the will. The soul rots, hurts. Death, Sasha, death.”

Men armed with rifles stood **by the door**; on the bench men in black greatcoats loaded a revolver and talked . . . about a Bolshevik soldier from Tula and how he had begged before his death.

“He unbuttoned his tunic, the red blood **seeped out**. He had a copper cross on his chest... Ha, ha.”

– Що ти, товаришу дорогий, шепчеш: може, думаєш, пристріт, то пройде? Ой, ні – це не пристріт, – а боротьба: ми, як ти казав на сході, “**вороги**”...

– А наша партія, товаришу, “темна ніч”... Але вечерять просимо й ворогів: **знай** нашу добрість козацьку, – ти ж українець!

Блиснули очима, посміхнулись про себе й почали залазити за стіл; Байденка посадили **на покутті**, як почесного гостя й промовляли-приказували **за кожною чаркою**, покіль не **підпились**.

– Пий, “товаришу”, бо далека дорога **стелиться** перед тобою...

– В Ясинове!

– Пий, напивайся, пісні співай, бо на наше весілля йдеш...

І пили й – сміялися...

Пив і Байденко; маленькою біленькою чашечкою з **голубами на кінцях**, як воду, пив мутний самогон, пив і **закусував**, а з очей капали **рясні сльози**, коли підводив голову на піч до **білявенького хлопчика**.

– Ну, скажи нам, – питали Байденка, – чи віриш та в свою все-світню революцію, за яку **кладеш** зараз голову? Посміхався, як з **давніми приятелями**.

– Вірю.

“What are you whispering, dear comrade? Maybe you think this is a nightmare, that it will pass? Oh, no, it's not a nightmare. It's a struggle. We, as you said at the village meeting, are the **enemy**.”

“And our party, comrade, is ‘The Black Night.’ -Yet, we even ask our enemies to sup, so you **should know** our cossack goodness – **after all**, you're a Ukrainian.”

Their eyes flashed, they smirked and began climbing behind the table. They sat Baydenko **at the head** as the guest of honor, and they talked and joked **after each toast** until they **were slightly drunk**.

“Drink, ‘comrade,’ because a long journey **lies** before you.”

“To Jasyniv.”

“Drink, get drunk, sing songs, because you're going to our wedding.”

And they drank and laughed.

Baydenko drank too, from a small white cup **trimmed with doves around the edges**, drank the cloudy moonshine like water, drank and **ate**, and **tears** rolled down his cheeks **whenever** he raised his head **and looked at the fair-haired boy** on the wood stove.

“Well, tell us,” they asked Baydenko, “do you believe in your worldwide revolution for which you are about to **lay down your head**?”. He grinned **as if they were his life-long friends**.

“I believe in it.”

Гострі, **завзяті очі спалахнули** під засмаленими лобами, **впилися** в обличчя Байденка й одбивали своїм блиском-огнем одно невеличке, страшне слово – смерть...

– А скажи, товаришу, ти **великий** трус? І **весело** відповідав він: “ні”.

Далі підвівся, але **дужа** рука Щербачка посадила його на своє місце:

– Жди, тобі твоє буде...

Байденко:

– Востаннє, товариші, дайте подивитись мені на того білявенького хлопчика, що на печі, бо він так похожий на мого Сашу, **як вилитий**.

Слухали.

– **Хай каже**... Цікаво, як п'яний... Хі-хі!

А він під образами, блідий, як стіна, але гордий, – переборов **жах** – **так, так**, він не просить собі життя, ні, він...

– Я знаю, **сьогоднішній день** для мене – останній день, і – я хочу, отой білявенький хлопчик...

Клацнули скивиці... На настільнику змішалась із кришками хліба червона кров.

І **гостро-гостро** врзалось у пам'ять: “ой, брате, брате, та де тебе **взяти**?”

The sharp, **determined eyes blazed** under the sunburnt foreheads; they **devoured** Baydenko's face and in their flickering flames **he could read** one, not very long but terrible word – death.

“And tell us, friend, are you a coward?” He **smiled and said**, “No.”

Then he stood up, but Shcherbachok's **large hand** sat him down again.

“Wait, you'll get yours in due time.”

Baydenko replied,

“Let me look at that fair-haired boy on the wood stove. He's so like my Sasha, **a twin**.”

They listened.

“**Let him talk**. It will be interesting how a drunk ... ha, ha.”

And Baydenko, white as a sheet but still proud, sat under the icons and overcame **his sorrow**. **No, he** would not beg for his life. No, he would ...

“I know that **today** is my last day and I want—that little fair-haired boy ...

The pistol cocked and on the tablecloth the red blood mixed with the bread crumbs.

And **so very sharply**, the song's familiar refrain came back, “**Oh, brother, brother, where am I to find you?**”

– Ги-ги! Гад рябочервий, коники викидає!

– Хлопчика... білявенького... Комуна щепить будеш?! Червоні од самогону очі гостей посоловіли; знай жорстокий огник звіря хижого затанцював на чоловічках...

– В Ясинове — прикладами! Вийшли з хати гості.

І вдруге ще нижче поклонився сріблястим листом явір коло порога, як вели в темряву ночі невідомого чоловіка на весілля смерти криваве...

Поклонився й зажурено зашелестів.

Завдання Д. Порівняйте оригінал та переклад, звертаючи увагу на труднощі перекладу, їх вирішення перекладачем та оцініть адекватність перекладацьких рішень:

Історія кожуха Іван Франко

Присвячую Іванові Сандулякові, сину Луки з Карлова.

I

Був собі кожух. Простий баранячий кожух, навіть не надто новий; правда, не латаний, та вже порядно проходжений, просяклий запахом людського поту, з поблеклими

“You loathsome beast. Spewing out ideas. You wanted to infect the boy with your communism?”

Their eyes were red-rimmed and bleary with alcohol. The evil, cruel gleam of a wild beast dances in the pupils.

“To Jasyriv, on rifle butts.”

The guests left the house.

Once again and even lower, the sycamore bowed with its silvery leaves as they pushed the stranger into the dark night for a bloody wedding with death.

The tree bowed and rustled worriedly.

Translated by A. Savage

The Story of a Sheepskin Coat by Ivan Franko

Dedicated to Ivan Sandulyak*,
son of Luka, from Karlovo.

I

Once there was a sheepskin coat. It was a plain sheepskin coat, and not any too new either. True, it was not patched, although it did show signs of wear and tear; it smelt of human

віддавна прикрасами, що колись надавали йому характер типового покутського кожуха.

Словом, тепер то був кожух звичайний, буденний, невидний, не цікавий для етнографа-аматора і на око без найменшого права до гордості.

А проте він був дуже гордий і в бесідах із самим собою, які вів звичайно в нічній темряві, висячи на жердці над постіллю господаря, чванився та виносився незвичайно.

«Що ж то, – міркував він, – котрий кожух, котре хутро, котрий опарат церковний має більше право до гордості й поваги від мене?»

Правда, лисам, покритим гранатовим сукном, більше панькають та шапкують, перед опаратом церковним більше припадають, то що тото значить!

Усе про людське око!

Бо, кажучи правду, які ж їх заслуги?

Хіба тільки, що одно від одного більше коштують.

Чи можуть же вони зрівнятися зо мною, простим, бідним кожухом, що своїм натуральним теплом огріває всю родину?

Так! Сміливо можу сказати, що без мене одного ніхто, але то ніхто

sweat, and its decorative trimmings typical of a Pokuttia** sheepskin coat had long since faded.

In a word, it now was just an ordinary, uncomely coat, evoking no particular interest in the amateur ethnographer, and without the slightest right to be proud of its unsightly appearance.

Nevertheless, it was very proud of itself, and in its soliloquies, which it naturally carried on in the darkness of night as it hung on a clothes-peg over the master's bed, it boasted and behaved in a most immodest manner.

“Well now,” it would discourse, “just show me a sheepskin coat, a fur, or priestly vestments that have a greater claim to pride and respect than do I!”

True, people are more inclined to scrape and bow and tip their hats for a fox-fur adorning a blue serge, they are more apt to nuzzle up to some priestly vestments, but that doesn't mean anything!

It all depends how you look at things.

For, to tell the truth, just what are their merits?

Perhaps only that one may cost more than another.

Can they possibly measure up to me, a poor, simple sheepskin coat that keeps the whole family warm with my own natural warmth?

Yes, indeed! I can rightly say that if it weren't for me nobody, but no-

з родини мого господаря не міг би під час зими виглянути з хати.

Бо я їх єдиний кожух, єдина тепла одежа.

І нехай мені вельможні лиси і вовчі шуби покажуть одну одежу, що так вірно, невтомимо і безкорисно служить своєму господареві, як я!

Тільки що перші кури запіють, уже встає господар, тягне мене з жердки та йде до стайні — досипати худобі січки з вівсом.

Верне зі стайні і стане до праці, різати січку для коней, — уже господиня накидає мене на плечі та йде до стайні коровину видіти.

Верне від корови, знов господар одіває мене на себе та йде на подвір'я дров нарубати.

Нарубає дров, напоїть коні коло криниці, коровину, воду принесе і вертає в хату, але мені нема супочивку.

Вже мене одіває донька, дівчина, що йде на цілий день прясти до багатого сусіда; за ложку страви та за сердечне спасибі.

Тільки що й туди прийде, служниця того багача несе мене знов додому, бо мушу повнити нову службу.

Синок господаря, семилітній хлопчина, з'ївши кусник хліба з

body in my master's family could venture outdoors in the wintertime.

For I am the only sheepskin coat, the only warm garment they have.

And just let the lordly foxes and wolf-skin coats show me a garment that serves as loyally, as untiringly and as unselfishly as I!

No sooner do the first cocks begin to crow, the master gets up, pulls me down from the peg and goes to the stable to add some chopped straw to the oats for the cattle.

Returning from the stable, he sets to work cutting straw for the horses — and there is the mistress already throwing me over her own shoulders to go out to the stable and milk the cow.

When she comes back, again the master puts me on and goes out into the yard to chop some wood.

After chopping the wood and watering the horses and the cow at the spring, he carries in some water and goes back to the house, but for me there is no letup.

Already the daughter is putting me on. The girl goes to a rich neighbor to spin the whole day long for a mere spoonful of food and a nice thank you.

No sooner does she arrive than the rich man's servant carries me home again, for I must fulfill yet another duty.

The master's little son, a seven-year-old lad, having eaten a morsel

часником і мисчину теплої затірки, мусить іти до школи.

Тож бере мене також на свої дрібні плечі, хоть майже по кістки йому сягаю і долішнім кінцем тягнуся по снігу, і йде до школи.

Та й тут я не можу довго забавити.

Ще в снігах знімає мене з хлопчини парубок — слуга другого сусіда-багача, що потребує мого господаря, аби йшов молотити або гній зі стайні викидати.

А в полудне, коли діти виходять зі школи, знов той самий парубок несе мене до школи, щоб я хоронив від морозу хлопчину, як вертає домів.

А з дому несе мене знов до господаря, а вечір знов мандрую до доньку.

І так цілісінський день переходжу, як ткацький човник, з кута в кут, із плечей на плечі, від праці до праці, завше до услуг готовий, завше пожаданий, тужно очікуваний і з дякою приймає.

Справді, так жити — то значить не дурно жити!

То значить сповняти своє призначення, служити ретельно, бути пожиточним!

Так живучи, можна чутися вдоволенням зі сповнення своїх обов'язків, можна чутися гордим».

of bread with garlic and a bowl of zatirka*** must set out for school.

So he too puts me over his wee little shoulders, even though I reach almost down to his ankles and drag my tail over the snow, and away he goes to school.

And even here I mustn't tarry for long.

While still in the hallway I am being removed from the lad's shoulders by a young man — a servant of another rich neighbor, who needs my master to do some thrashing or to clean out the stable.

And at noon when the children are coming out of school, that same young man brings me to school so that I can protect the lad from the frost as he returns home.

From home he takes me to the master again and in the evening I go traveling after the daughter.

And so I keep going back and forth the whole day through like a weaver's shuttle, from corner to corner, from shoulders to shoulders, from job to job, always ready for service, always in great demand, eagerly awaited and thankfully received.

Truly, to live like this makes one understand one lives not in vain.

One stands up to one's designation, serves conscientiously, and is useful.

Living like this, one feels a satisfaction in fulfilling one's obligations, and one can be proud of it."

Отак міркував собі сердешний кожух.

Одно тільки його смутило, що надто швидко зуживався.

«Чую, що недовго вже мені жити».

Незабаром шви потріскають, волос вилізе, ба навіть шкіра де-неде вже починає тріскати.

І що ж тоді зробить мій бідний господар?

Знаю, що вже віддавна найгарячіше його бажання – отягнутися на новий кожух, та як же далеко до здійснення того бажання!

Відколи пан дідич ліси повирубав, нема зарібку з кіньми в зимову пору.

Овець не держить, а що руками взимі заробить, то ледве стає на яку-таку обув і на податок.

Відки ж тут до кожуха?

А без кожуха взимі – як без духа!

Ой, тяжка хлопська доле!»

II

Одного дня зайшла маленька зміна в розкладі кожухових услуг.

Thus did the hapless sheepskin coat carry on a discourse with itself.

Only one thing saddened it, the fact that it was wearing out too quickly.

“I have a feeling that I haven’t long for this world.

Soon I’ll be coming apart at the seams, my hair will fall out, and even now my skin is beginning to crack here and there.

What then shall my poor master do?

I know that for a long time now his most ardent desire has been to scrape enough together for a new sheepskin coat, but what a long time it’ll take him to make his dream come true.

Ever since the lord of the manor had the forests cut down, there is no livelihood to be had from the horses during the winter season.

My master doesn’t keep sheep, and the little he earns with his hands in winter is hardly enough to buy shoes and pay the taxes.

How can he possibly manage to get a new coat?

And without a sheepskin coat in winter – why, that’s like being more dead than alive.

Ah, a peasant’s fate, how hard it is indeed!”

II

One day a slight change came about in the sheepskin coat’s daily

Ранок минув, як звичайно.

Кожух відвів хлопчину до школи, коли се прибігає його господар, батько хлопчини, в легкій полотнянці.

Вбіг до школи, учителя не було, і, хухаючи в пальці, сказав швидко хлопцеві:

– Юруню, дай-но мені кожух! Пан дідич прислав по мене, каже мені їхати з його фірами в ліс.

– Ой, а як же я верну зі школи без кожуха? – повідає хлопець, скробаючися в голову.

– Візьми, синку, ноги на плечі та й біжи хутко, то загієшся, нічого тобі не буде, – сказав батько, одягаючи кожух.

– А може, бог дасть, що в дворі знайду ліпшу роботу, то на другий кожух стягнемось, – додав, аби потішити затурбованого хлопчину.

Того дня вже кожух цілий день не злавив з плечей господаря.

Коли вечір оба вернули домів, кожух у трьох місцях потріскав на рукавах, і господар воркотів невдоволений, бо оконом за роботу мало заплатив і навіть на другий день не казав приходити.

Та найгіршу біду застали дома:

round of duties.

The morning went by as usual.

The sheepskin coat had seen the lad off to school, and there was the master, the boy’s father, running up the street in his shirt-sleeves.

He rushed into the schoolhouse — the teacher was not there yet — and blowing on his frozen fingers, he quickly said to the boy:

“Yurko, let me have the coat! The manor lord has sent for me and wants me to ride into the forest with his wagon.”

“Oh my, and how shall I get home from school without the sheepskin coat?” asked the boy, scratching his head.

“Run as fast as you can, son, running will keep you warm and no harm shall come to you,” replied the father, putting on the coat.

“God willing, I may find a better job at the manor, then we’ll be able to afford another sheepskin coat,” he added by way of cheering up the perturbed boy.

During that whole day the sheepskin coat never left his master’s shoulders.

By the time they both returned home in the evening, the coat split in three places on the sleeves, and the master was grumbling and dissatisfied because the overseer had paid so little for the work and did not even tell him to come back the next day.

But the worst news awaited them

Юрцьо лежав хворий. Гарячка з'їдала хлопчину, спеклими устами стогнав без тям і тільки одно повторяв: «У боці мене коле, ой, коле!»

Від того дня змінилася кожухова доля. Хлопець не ходив до школи.

Що там радили, як хухали, і шептали, і плакали родичі, не вмію того сказати.

Досить того, що, перележавши зо дві неділі, Юрцьо подужав.

Адже ж тверда хлопська натура!

Щезла гарячка, перестав кашель, не стало колотьби в боці, тільки лишилося ослаблення.

Рвався хлопець до школи, та мати, бачачи його безсильність, не хотіла його пустити.

Коли се одного разу, власне як ціла родина сиділа коло миски затірки, а кожух висів на жердці, двері створилися, і ввійшла в хату пресвітла власть громадська: десятник і присяжний.

– Славу Йсу! – сказали входячі.

– Навіки богу слава! – відповів господар, устаючи від стола.

– Час до обіду, – сказала госпо-

at home. Yurko was lying ill in bed. The little lad was burning up with fever, with parched lips he was moaning and repeating deliriously: "I have a stitch in my side, oh, how it's stabbing!"

From that day on the sheepskin coat's life changed. The boy did not go to school.

How the parents looked after him, how they sighed, and exorcised, and how relatives wept — that I wouldn't know how to tell you.

All I know is that Yurko was in bed for about two weeks, and then recovered.

It just goes to show how hardy the peasants are.

The fever subsided, the cough stopped, the stabbing in the side went away, and only weakness remained.

The boy was anxious to go back to school, but his mother, seeing how weak he was, would not allow him.

One day, as the whole family was sitting at the table around a tureenful of zatirka and the sheepskin coat was hanging on the peg, the door opened and in walked the esteemed excellencies of the community council: the taskmaster and the barrister.

"Praise be to Jesus!" said they as they entered the house.

"Praised be the Lord forever!" said the host in reply, rising from the table.

"It's dinner-time!" said the hostess.

диня.

– З богом святим, най бог благословить, – відповіла власть громадська.

Хвилю панувала мовчанка в хаті.

– Просимо сідати, – сказав господар.

Власть сіла на лаву.

– Що ж вас, панове, до нас приводить? – питав господар.

– Та то ми, куме Йване, не самі від себе, – сказав, скробаючися в голову, присяжний.

– То пан начальник нас прислав.

– Ой, а що ж там нового? – йойкнув господар. – Адже шельварок я відробив.

– Та то не про шельварок, – сказав десятник.

– А от хлопця до школи не послаєте.

Пан учитель на кару його подав.

Маєте ринського заплатити.

– Ринського? А боже! – скрикнув Іван.

– Таже хлопець був хворий!

– А хто ж то знав?

Чому-сте про те вчителєві не донесли?

"А боже милий! Чи ж то чоловікові тото в голові?" — сказав Іван.

"Га, а ми також тому не винні.

"God be with you, may God bless you," the community council responded.

Silence reigned in the house for a moment.

"We beg you to be seated," invited the host.

The council members sat down on the bench.

"What brings you to us, Sirs?" asked the host.

"Well, you see, friend Ivan, it wasn't our own idea to come here," said the barrister, scratching his head.

"It was our esteemed superior who sent us here."

"Oh, has something new come up?" the host exclaimed in dismay. "But I've worked off my civil obligation."

"It's not about your civil obligation," declared the taskmaster.

"You're not sending your boy to school, that's what.

The honorable teacher has placed a fine upon him.

You will have to pay a rinsky."

"A whole rinsky? Good Lord!" cried out Ivan.

"But the boy was ill."

"Who knew about it?"

Why didn't you send word to the teacher?"

"Dear Lord! Do you suppose a man can remember everything?" asked Ivan.

"Ha, but we're not to blame for

Нам наказано стягнути з вас кару, ринського.”

“Хоть мене на муки тут беріть, хоть мені шинами підошви печіть, коли на моїм цілім обійстю ринський готівкою знайдеться!”

“Нам нічого до того, кумцю любий, — сказали присяжний і десятник.

— Ми, куме, громадські слуги, і що нам накажуть, мусимо робити.

Нема грошей, нам наказано брати, що можемо. Ось кожух!”

“Куме, той кожух — то наш єдиний масток! — крикнув господар як опарений.

— Без нього ніхто з нас не має в чім вилянути з хати на мороз.”

Та даремні були благання. Вже кожух був у руках десятника, а сей, оглянувши його, сказав, киваючи головою:

“Ну, два, три ринські він іще завше варт!”

“Не бійтеся, куме, — сказав присяжний. — Кожух ваш не пропаде. Занесемо його до Юдка.

“Сьогодні принесете ринського — сьогодні вам той кожух вернемо.”

“Але ж, куме, бійтеся бога!” —

that either.

We were given orders to exact a penalty from you, a rinsky.”

Even if you put me to torture, even if you burn the soles of my feet with hot irons, you still won't find a single rinsky in cash anywhere in my whole household.”

“We don't get anything out of it, dear friend,” said the barrister and the taskmaster.

“We, my friend, are just public servants: we have to do whatever we're ordered to do.

If there is no money we are ordered to take whatever we can. There, that sheepskin coat, for instance!”

“Friend, that sheepskin coat is our one and only precious possession!” shrieked the host as if he had been scalded with hot water.

“Without it not one of us can emerge from the house into the frost.”

But his pleas were in vain. The sheepskin coat was already in the taskmaster's hands and having looked it over, he began to appraise it, nodding his head.

“Well, two or three rinskys, it's still worth that much any time.”

“Don't worry, friend,” said the barrister. “Your coat won't be lost.

We'll take it to Judka.

If you bring the rinsky today, we'll bring your coat back today.”

“But friend, for the love of God!”

сказав Іван.

“Відки ж вам візьму ринського?”

Адже ж без кожуха взимі заробити не можу!”

“Що нам до того? Візьміть, де хочете!”

“Ми маємо острій наказ.”

“Таже кожух мокрий, — сказала господиня, ламаючи руки.”

“Коби бодай Юдко його осушив, поки де кине в коморі.”

Та власть уже не слухала сих слів.

Десятник узяв кожух під пахву і, не поздоровивши нікого, вийшов із хати.

Вийшов за ним і присяжний.

Ті, що лишилися в хаті після того, як винесено кожух, дізнали такого чуття, як коли би винесено трупа когось найдорожчого з родини.

Хвилию сиділи як остовпілі, і тільки опісля, мов на команду, обі жінки заридали вголос, хлопець отер сльози рукавом, а сам господар сидів понурий коло вікна і оком слідив за властю, що ні відси ні відти впала, як вихор, і понесла власне те, без чого ціла родина як стій стала вдвоє бідніша і зовсім безпомічна.

entreated Ivan.

“Where am I going to get a rinsky for you?”

How can I go out to earn any money in the wintertime without a sheepskin coat!”

“What's it to us? Get it any way you please!”

“We have strict orders.”

“And besides, the sheepskin coat is wet,” complained the wife, wringing her hands.

“I only hope Judka lets it dry before he throws it some place in the store-room.”

But the council members were no longer listening.

The taskmaster tucked the coat under his arm and without a goodbye to anyone left the house.

The barrister followed him.

Those who remained in the house after the sheepskin coat had been carried away had such a feeling as if the body of a dearly beloved member of the family had been carried out.

For a moment they sat there as if stunned, and then both women, as if in response to a command, broke into loud lamentations and the boy wiped away his tears with his sleeve. The master of the house remained sitting at the window, downcast, his eyes following the departing council, which had swooped down like a whirlwind out of the blue and carried off the very thing that left the family the more

Ш

Минув тиждень від того дня.

Іван якимось чудом добув відкись ринського, заніс до вїта і дістав дозвіл – узяти назад заграблений кожух.

Разом із десятником пішов до Юдка, радий, що прецінь знов дочекається кожуха в хаті.

Та радість його незабаром минула.

Коли Юдко виніс кожуха із комори, Іван уже здалека почув сопух гнилизни.

Мокрий кожух, пролежавши тиждень у вогкій коморі, став зовсім не придатний до вжитку, зігнув і в пальцях розлазився.

Йойкнув Іван і аж за голову вхопився руками.

“А бог би вас побив”, сказав, обертаючися то до десятника, то до Юдка.

“Ни, а мене за що? – відповів Юдко. – Чи то я обов’язаний сушити ваші кожухи?”

“А я також тому не винен”, відповідав десятник.

“Казали мені заграбити – я заграбив, решта не до мене нале-

poorer and completely helpless.

Ш

A week went by.

In some miraculous way Ivan was able to dig up a rinsky from some place or other, took it to the elder and received permission to retrieve the sheepskin coat of which he had been robbed.

Together with the taskmaster he went to Judka, happy in the thought that he would once again have his sheepskin coat home at last.

But his joy was sadly shortlived.

A foul stench of decay assailed his nostrils when Judka brought out the coat from the storeroom.

After lying around in the dampness a week the sheepskin coat had become altogether unfit for use, it had rotted through and was falling apart in Ivan’s fingers.

He gasped and clutched his head in his hands.

“May the Lord strike you down!” he cried, turning first to the taskmaster, then to Judka.

“Why? Why me?” Judka was indignant. “Why should I have to dry your sheepskin coat for you?”

“I’m not to blame either,” the taskmaster said defensively.

“They told me to take it and I took it, the rest is not up to me.”

жить.”

“Але ж бійтеся бога! – лементував Іван.–

Я ринського заплатив і втратив кожух!

Хто ж мені мою кривду верне?”

Юдко і десятник тільки плечима стиснули.

*Ivan Sandulyak. 1848—1926, one of the first peasant socialists and founder of the Rus’ Ukrainian Radical Party, after 1908 deputy to the Austrian Parliament; author of several songs (Ed.)

**Pokuttia (Pokucie) “district between the Carpathian Mountains and the Dniester River, occupying the eastern part of present Ivano-Frankivsk Region

***Zatirka – soft dough broken into bits and boiled in milk or water (Tr.)

Завдання Е. Порівняйте фрагмент оригіналу Закону із його перекладом англійською мовою. Визначте англійські відповідники виділених українських слів і словосполучень та запишіть їх. виправте стилістичні помилки.

ЗАКОН УКРАЇНИ Про всеукраїнський та місцеві референдуми

Г л а в а 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Поняття і види референдумів

З метою забезпечення народовладдя і безпосередньої участі громадян в управлінні державними та місцевими справами в Україні проводяться референдуми.

“But have you no fear of God,” lamented Ivan.

“I paid the rinsky and lost the sheepskin coat too.

Who is going to undo the wrong that has been done to me?”

Judka and the taskmaster merely shrugged their shoulders.

Law Of Ukraine on All-Ukrainian and Local Referendums

CHAPTER I. GENERAL PRINCIPLES

ARTICLE 1. Notion and Types of Referenda.

With the purpose to ensure democracy and citizen’s direct participation in State and Local management, the referenda should be conducted in Ukraine. Referendum – is

Референдум – це спосіб прийняття громадянами України шляхом голосування законів України, інших рішень з важливих питань загальнодержавного і місцевого значення.

Відповідно до Конституції України проводяться всеукраїнські референдуми, референдуми Республіки Крим та місцеві (в межах адміністративно-територіальних одиниць) референдуми.

Закони, інші рішення, прийняті всеукраїнським референдумом, мають вищу юридичну силу по відношенню до законодавчих актів Верховної Ради України, Верховної Ради Республіки Крим, нормативних актів Президента України, Кабінету Міністрів України, вищих виконавчих і розпорядчих органів державної влади Республіки Крим, підзаконних актів міністерств і відомств України та Республіки Крим, рішень місцевих Рад народних депутатів. Рішення, прийняті місцевим референдумом, мають вищу юридичну силу по відношенню до рішень Рад народних депутатів, на території яких він проводиться.

Закони, інші рішення, що прийняті референдумом, не потребують будь-якого затвердження державними органами і можуть бути скасовані або змінені лише у порядку, передбаченому цим

a method for the citizens of Ukraine to vote in order to adopt Laws of Ukraine and other resolutions on important issues of State and local significance.

According to the Constitution of Ukraine, All-Ukrainian, Republic of Crimea, and local (within administrative and territorial units) referenda shall be conducted.

Laws and other decisions adopted through All-Ukrainian referendum have superior judicial power over legislative acts of the Supreme Council of Ukraine, Supreme Council of Republic of Crimea, as well as over normative acts of the President of Ukraine, Cabinet of Ministries of Ukraine, high executive and administrative State bodies of Republic of Crimea, and over ancillary acts of Ministries and Department of Ukraine, and Republic of Crimea, as well as over local Councils of people's deputies resolutions. Decisions adopted through local referenda have superior judicial power over councils of people's deputies resolutions on the territory the referendum is conducted.

Laws and other decisions adopted by the referendum shall not require ratification by state bodies and could be abolished or altered only according to procedure stipulated by this Law.

Законом.

Стаття 2. Законодавство про референдуми

Порядок підготовки і проведення всеукраїнського та місцевих референдумів регулюється Конституцією України, цим Законом, а також іншими законодавчими актами України.

Порядок підготовки і проведення республіканського та місцевих референдумів у Республіці Крим з питань, віднесених до її відання, регулюються цим Законом і законодавством Республіки Крим.

Стаття 3. Предмет всеукраїнського референдуму

Предметом всеукраїнського референдуму може бути: затвердження Конституції України, її окремих положень та внесення до Конституції України змін і доповнень; прийняття, зміна або скасування законів України або їх окремих положень; прийняття рішень, які визначають основний зміст Конституції України, законів України та інших правових актів.

Стаття 3-1. Предмет республіканського і місцевих референдумів у Республіці Крим

Предметом республіканського

ARTICLE 2. Legislation on Referenda..

The procedure of preparation and conduct of All-Ukrainian and local referenda shall be regulated by the Constitution of Ukraine, by this Law, and other legislative acts of Ukraine.

The procedure of preparation and conduct of Republican and local Referenda in the Republic of Crimea, on questions relevant to its authority, shall be regulated by this Law and Republic of Crimea legislation.

ARTICLE 3. Subject-Matter of All-Ukrainian Referendum

The subject-matter of All-Ukrainian referendum can be confirmation of the Constitution of Ukraine, its separate provisions, as well as introduction of changes and amendments to the Constitution of Ukraine; adoption, change or cancellation of Laws of Ukraine or their separate provisions; adoption of decisions which determine the principal content of the Constitution of Ukraine, Laws of Ukraine, and other legislative Acts.

ARTICLE 3-1. Subject-Matter of Republican and Local Referenda in Republic of Crimea.

The subject-matter of Republican

(Республіки Крим) референдуму може бути прийняття, зміна або скасування рішень з питань, **віднесених законодавством України до відання Республіки Крим.** Предмет місцевого референдуму в Республіці Крим визначається законодавством Республіки Крим.

Стаття 4. Предмет місцевого референдуму

Предметом місцевого референдуму може бути: прийняття, зміна або скасування рішень з питань, віднесених законодавством України до відання **місцевого самоврядування** відповідних адміністративно-територіальних одиниць; прийняття рішень, які визначають зміст постанов місцевих Рад народних депутатів та їх **виконавчих і розпорядчих органів.**

Стаття 5. Питання, що виносяться на всеукраїнський референдум

На всеукраїнський референдум можуть виноситися питання, віднесені Конституцією України до **відання України.** Виключно всеукраїнським референдумом вирішується питання **про реалізацію права народу України на самовизначення** та входження України до державних федеративних і конфедеративних утворень або

(Republic of Crimea) referendum can be: adoption, change or cancellation of decisions on questions, **handed over by legislation of Ukraine to Republic of Crimea authority.** The subject-matter of local referendum in the Republic of Crimea is determined by Republic of Crimea legislation.

ARTICLE 4. Subject-Matter of Local Referendum

The subject-matter of a local referendum can be adoption, change or cancellation of decisions on question handed over by legislation of Ukraine to **local self-governance** and appropriate administrative and territorial units authority; adoption of decisions, which determine the content of local Councils of People's deputies and their **executive and administrative bodies'** resolutions.

ARTICLE 5. Questions Submitted to All-Ukrainian Referenda

Questions attributed by the Constitution of Ukraine to **Ukrainian jurisdiction** can be submitted to All-Ukrainian referendum. Questions on **realization of Ukrainian people's right to self-determination** and joining federative or confederative state formations, as well as dropping out of them could be submitted to All-Ukrainian referendum only. Questions at-

tributed by legislation of Ukraine to Court or Prosecutor's jurisdiction shall be **not submitted** to All-Ukrainian referendum, amnesty and pardon questions, as well as questions of **extraordinary and urgent steps taken by State bodies of Ukraine** to protect public order, health and security of citizens also may not be submitted to All-Ukrainian referendum; questions related to the election, appointment and exemption of **officials** under the jurisdiction of the Supreme Council, the President and Cabinet of Ministries of Ukraine shall not be submitted to the mentioned referendum as well.

Стаття 6. Питання, що виносяться на місцеві референдуми

На місцеві референдуми можуть виноситися питання, віднесені законодавством України до **відання місцевого самоврядування** відповідних адміністративно-територіальних одиниць, а також питання **дострокового припинення повноважень** відповідної Ради народних депутатів та її голови. Виключно місцевими референдумами у відповідних адміністративно-територіальних одиницях вирішуються питання **про найменування або перейменування** сільрад, селищ, міст, районів, областей; питання про об'єднання в одну однойменних адміністративно-територіальних одиниць, які мають **спільний адміністратив-**

tributed by legislation of Ukraine to Court or Prosecutor's jurisdiction shall be **not submitted** to All-Ukrainian referendum, amnesty and pardon questions, as well as questions of **extraordinary and urgent steps taken by State bodies of Ukraine** to protect public order, health and security of citizens also may not be submitted to All-Ukrainian referendum; questions related to the election, appointment and exemption of **officials** under the jurisdiction of the Supreme Council, the President and Cabinet of Ministries of Ukraine shall not be submitted to the mentioned referendum as well.

ARTICLE 6. Questions Submitted to Local Referenda

Questions attributed by legislation of Ukraine to **local self-government jurisdiction** of appropriate administrative and territorial units, as well as questions on **pre-term termination of appropriate** Council of People's deputies and its Chairperson authorities could be submitted to local referendum. The following questions within appropriate administrative and territorial units could be resolved exclusively by local Referenda: **name and rename** of village Councils, settlement towns, rayons and regions (oblasts); merging in a simple unit of administrative and territorial units of the same, which have a **common administrative center**; alternation of local self-government's base level in

ний центр; питання про зміну базового рівня місцевого самоврядування у сільських районах. На місцеві референдуми не виносяться питання про скасування законних рішень вищестоячих органів державної влади і самоврядування; питання, віднесені до відання органів суду і прокуратури; питання, пов'язані з обранням, призначенням і звільненням посадових осіб, що належать до компетенції відповідної місцевої Ради народних депутатів та її виконавчих і розпорядчих органів.

Стаття 6-1. Обмеження на проведення референдумів

Проведення референдумів з питань, що не відносяться до відання Республіки Крим та органів місцевого і регіонального самоврядування адміністративно-територіальних одиниць в Україні, не допускається, а результати таких референдумів визнаються такими, що не мають юридичної сили.

Завдання Ж. Порівняйте український оригінал та переклад англійською мовою. Зверніть увагу на відповідність виділених напівжирним шрифтом українських та англійських слів, словосполучень та речень:

Володимир Винниченко

Чудний епізод
(уривок)

Чого сумно стискається серце,

rural districts (rayons). Questions on disaffirmation of higher state and self-government bodies legal resolutions; questions attributed to Court and Prosecutor's office jurisdiction; questions related to election, appointment, and exception of officials under the jurisdiction of an appropriate local Council of people's deputies, and their executive, as well as administrative bodies could not be submitted to local referendum.

ARTICLE 6-1. Restrictions for Conduct of Referenda

Referenda on questions not attributed to the Republic of Crimea as well as local and regional self-governance bodies of administrative and territorial units jurisdiction, are not allowed in Ukraine. The results of such referenda shall be considered as legally invalid.

Volodymyr Vynnychenko

A Strange Episode
(An Extract)

Why does my heart contract sadly

коли дивишся на красу? Чому хочеться тужно схопити голову в руки і ридать гарячими сльозами? Чому? А чому в тих сльозах і ніжність є, і радість, і журба, і безнадійність?

А я знаю. Тепер я вже знаю, а до того вечора, навіть в той самий вечір, як трапилась зо мною ся незначна, дрібненька подія, я ще не знав. Я думаю, Наталя і досі не знає. Та й не треба їй знати.

Мене з Наталею познайомив сум. Я вперше побачив її у трамваї. Я читав газету, коли вона ввійшла. В газеті було про те, як люди вбивають одні одних, як самі себе вбивають, як крадуть, ріжуть, плачуть, обдурюють, одним словом все те, що не має ніякого відношення до радості, сміху (про це – ви помітили? – ніколи в газетах не пишуть). Я читав про все це і мені було байдуже. А коли вона ввійшла в вагон, коли спокійно зупинились в моїх очах її очі, мені раптом захолонуло в грудях. Мені стало безмірно журно. Мені захотілось обнять залитого жиром мого сусіду і поцілувати його в трьохповерхову шию. Хотілось закрити лице і сидіти нишком, слухаючи дзвін туги, невідомої, солодкої туги у грудях.

І потім це саме завжди вини-

when it looks at beauty? Why do I want to grasp my head in my hands and cry hot tears? Why? And why is there tenderness, happiness, grief and hopelessness in those tears?

But I do know. Now I do know, but until that evening, even that same evening, when that unknown, insignificant episode happened to me-I still did not know. I think that Natalie still does not know. Nor does she need to know.

Sadness introduced me to Natalie. I first saw her in the streetcar. I was reading the newspaper when she entered. The newspaper contained everything that has nothing to do with happiness: how people kill each other, how they kill themselves, how they steal, slay, cry, deceive, in other words, everything that has nothing to do with happiness and laughter (have you observed that the newspapers don't write about this?) I read all this and I became apathetic. But when she came into the car, when her eyes stopped short at my eyes, my chest suddenly became numb. I became limitlessly sad. I wanted to embrace my neighbor, obese with gluttony, and kiss him on his three-stoned neck. I wanted to cover my face with my hands and sit low, listening to the bell of longing, the unknown sweet longing in my heart.

And later all this always revived

кало в мені, коли я вдивлявся в Наталю. Навіть тоді, як обняв її вперше, як задрижало її тіло в моїх руках, навіть тоді сум не зник з мого серця. Я се напевне знаю, він не зник, він тільки сховався від полум'я жаги.

А Наталя й досі не знає, чому так сумно, так тужно, так болюче-солодко дивитись на красу. Що краса у неї велика, вона се знає, о! се вона добре знає.

В той самий вечір вона сама се сказала мені:

– Ти думаєш, я собі ціни не знаю? Ого! Захочу і завтра ж матиму автомобіль. (Вона страшенно любить автомобілі.)

– Не віриш? Посміхаєшся?

Я вірив, але посміхався зовсім од іншого.

“І матиму! Мені надокучило їсти картоплю і вкриватись одним плащем.

(У нас були такі обставини, що ми годувались одною картоплею і вкривались тільки плащем.)

– Мені надокучили твої дурнуваті мрії. Так, надокучили! О, се я тобі щиро говорю. Я – не свята... К чорту! Давай мені грошей, а не пісень. Грошей! Розумієш?

Вона, дійсно, ніколи так щиро не говорила. Я сидів з похиленою

again in me whenever I stared at Natalie. Even then, when I embraced her for the first time, when her body trembled in my arms, even then sadness did not leave my heart. I know this for certain it did not leave, it only hid from the fire of longing

And Natalie, even now, does not know why it is so sad, so full of longing, so painfully pleasant to look at beauty. She knows that she has great beauty, oh, she knows this well.

That very evening, she herself said this to me

“You think I don't know my value. Oh! If I wanted, I could have an automobile tomorrow.” (She likes automobiles very much.)

“You don't believe me? You are smiling?”

I believed her, but smiled for a completely different reason.

“And I will! I'm tired of eating potatoes and covering myself with one coat.”

(We were in such a state and we only ate potatoes and only had one coat.)

“Your stupid dreams have annoyed me. Yes, annoyed me! Oh, I am telling you this frankly. I am not a saint... Lord! Give me money and not songs. Money! Do you understand?”

She had never really spoken so frankly. I was sitting with my head

головою, а тут підвів її і подивився на Наталю. Ах, яка ж вона гарна була! Боже, вона була така гарна, що хотілось бахнути сею головою об кінець столу і розбити її, як негодящий горщик.

– Ну, чого вилупив очі? Почнеш нотації читать за цинізм? Можеш! Я – не свята. Мені надокучило бути святою. Годі! Мені треба грошей, от і все. Ідеали, шукання, великий дух і подвиги можеш лишити у себе. Се мені не підходить. Так, так! Що? Не ждав?

Я таки не ждав. А може... а може, й ждав, бо чого ж так сумно, чого так тужно стискувалось моє серце раз у раз, коли я дивився на красу її тіла?

Я їй нічого більше не сказав. Я навіть плащ не взяв з собою і мовчки вийшов з хати.

Пізно було вже. На вулиці туман, як наміткою, обгортав ліхтарі. Прохожі з піднятими комірами і руками в кишенях поспішно минали повз мене. Вони знали, куди йшли. А я не знав, тому й не поспішав. Я навіть рук не ховав у кишені і коміра не піднімав. Я тільки посміхався. Але коли б хто-небудь взяв ту посмішку з губ моїх і розпустив її в чомусь такому, де можна розпустить і сміх, і плач, то в посмішці моїй, мабуть, не дуже багато виявилось би сміху.

bent, but at this point I raised it and looked at Natalie. Ah, how beautiful she was! God, she was so beautiful that I wanted to strike my head against the edge of the table and break it, like a useless flower pot.

“Well, why do you stare? You will begin to preach lessons about cynicism? Go ahead! I am not holy. I am annoyed at being holy. It is impossible! I need money, that's all. Ideals, searches, great spirit and deeds you can keep to yourself. That does not suit me. Yes. Yes! What? Didn't you expect it?”

Indeed I did not expect it. Perhaps... perhaps I did, because why is it so sad, why did my heart contract so sadly once in a while when I looked at the beauty of her body?

I did not say anything else to her. I did not even take my coat with me and left the house in silence.

It was already late. There was fog in the street. It enveloped the street lamps like a woman's scarf. Passers-by hurried along with upturned collars and hands in their pockets. They knew where they were going. But I did not know, so I did not hurry. I did not even hide my hands in my pockets nor turn up my collar. I only smiled. But if someone had taken this smile from my lips and melted it in something or other in which one can melt both laughter and weeping, then my smile would probably not reveal much laughter.

На розі одної вулиці я зупинився. Тут часто я підживдав Наталю. Часто ми проходили тут, щільно **пригорнувшись** одне до одного. Тут також часто з'являлась одна постать, від якої у нас жалісно й з гидливим страхом стискувалось серце.

Так, ми тут часто проходили. Ми спішили додому. Дома нас чекала холодна картопля і плащ.

Хм! Куди ж тепер мені йти? У всякому разі не здобувать же грошей. Розуміється. Але все ж таки куди?

Туман і вулиця були вогкі, холодні, але **все-таки** тепліші, ніж той клубок, що давив мені груди. І я пішов по вулиці, в тумані.

І раптом за мною хтось **порівнявся**. Я озирнувся. То була та сама істота, яку ми часто зустрічали на сих вулицях. Се було те саме жалке, страшне створіння, яке викликало в нас **якийсь** містичний страх і бажання ще тісніше пригорнутись одне до одного.

Вона з'являлась завжди якось несподівано, як **дух**; завжди з'являлась на самих безлюдних місцях. Ми **сумнівались**, що вона проститутка, хоча **не раз** бачили, як вона підпливала, **наче тінь**, до якого-небудь прохожого. Але той, **глянувши на неї**, моментально **одвертався й поспішно одходив**. Ми **іноді** балакали про неї і Наталя **не раз** питала мене, невже зна-

I stopped at the corner of one street. I often waited here for Natalie. We often walked here, **clinging** tightly to one another. Here too, one figure **would appear** at the sight of which our hearts would contract with pity and with disdainful fear.

Yes, we often passed by here. We hurried home. A cold potato and a coat awaited us at home.

Hm! **Where do I go now?** In any case not to get money. **That is self explanatory.** But, **in any case**, where?

The fog and street were damp, cold but **still** warmer than that lump which pressed on my chest. And I went along the street again, in the fog.

Suddenly someone came up to me. I looked around. It was the same creature whom we often met in these streets. It was the same pitiful, awful creature who aroused in us **some kind** of mystical fear and desire to cling more closely to one another.

She always appeared somehow unexpectedly in the same deserted places. We **didn't think** that she was a prostitute, although we **often** saw her lapping at any passerby **like the shadow of a wave**. But the passerby **after a glance would** immediately **turn and walk away**. We **often** talked about her, and Natalie **would often ask me** if there were men who would go with such a frightful creature, with

ходяться мужчини, які можуть піти з сим страховищем, з **сим** привидом!

Дійсно, вона була як привид, як мара проституції, як страшний символ **прокаженої** професії. Одягнена була завжди однаково, немов вже **цілі віки** ходить тут щоначі. Та й навіщо, справді, марі міняти **туалет?** Завжди в довгому сірому пальті, складки якого не хитались, коли вона пересувалась **під стінами**, повз глухо замкнені двері та вікна крамниць. Завжди в старомоднім темнім капелюху, з якого на лице звисала густа, сіра вуаль, завжди з парасолем **в руці**.

Ми раз зустрілись з нею під ліхтарем. Крізь вуаль на нас глянуло таке страшне лице, що мені аж ноги **ослабли**. Якесь надзвичайно бліде, з вимученими очима, підведеними, як звичайно у всіх проститутток, з намальованими губами, але такого рисунку, який може **бути** тільки в мертвяка.

Чого вона ходила **темними ночами** по під стінами? Невже можуть бути такі мужчини, що **ідуть** з нею?

Хм! Наталя сумнівається.

Я ще раз озирнувся й **посміхуючись** подивився їй в лице. Се лице цілком відповідало тому, що було мені в грудях. Ще не ставало, щоб я почав цілувать се лице, щоб се створіння милувало мене.

“Добрий вечір,” промовила вона

that ghost.

Indeed, she was like a ghost, like an apparition of prostitution, like a frightful symbol of the **cursed** profession. She was always dressed the same, as if she had walked here every night **for many years**. And indeed, why should a ghost change **her clothes?** Always in a long gray overcoat whose pleats did not sway when she moved **beneath the walls**, along mutely locked doors and windows of shops. Always in an old-fashioned dark hat from which a thick, gray veil hung over her face, and always with an umbrella **in her hand**.

We once met her under a street lamp. Such an awful face glanced at us through the veil that my legs **grew weak**. It was extremely pale, with exhausted eyes, made up like all prostitutes, with painted lips which could only **belong to** a corpse.

Why did she walk beneath the walls **in the dark?** Could there be men who **would go** with her?

Hm! Natalie doubted this.

I looked around once more and looked her **smilingly** in the face. That face suited perfectly what was in my heart. All that was needed now was for me to kiss this face and discover that this creature could please me.

“Good evening,” she said in a quiet,

тихим і, **правду казати**, мелодійним голосом.

“Добрий вечір!” голосно одповів я, все-таки посміхаючись.

Вона пильно вдивилась в мою посмішку, обвела розрізненими очима моє лице, груди і так же тихо й рівно спитала:

– Гуляєте? “

Я розреготався.

– Розуміється, гуляю! Я люблю в чудову погоду гуляти по вулицях.

Вона ще раз зупинила на мені свої мертві очі. На лиці, запудренім до **мертвої** непорушності, не мигнуло нічого, немов вона вже звикла й до такого сміху і взагалі до таких **добродіїв**, що гуляють в чудову погоду по тихих вулицях.

– Ходімте зо мною? – нахилила вона голову.

– Куди?

– Ну, «куди». **До мене.**

– Чого?

Вона подивилась на мене. “Ви не знаєте?” Я теж подивився на неї. Якийсь прохожий під зонтиком озирнувся на нас. Глянув на неї, потім швидко на мене і на лиці його прочитав немов здивування, усмішку і жаль до мене.

А що б то сказала Наталя? **Хе?**

– Підете? – спитала вона, **нахиливши** знов голову. Мені раптом стало так холодно, що **аж** по голові пройшов мороз, не від того,

truly musical voice.

“Good evening,” I answered loudly, smiling all the time.

She stared at my smile attentively, covered my face, chest with her wide gazing eyes and asked so softly and evenly:

“Are you out for a walk?”

I burst out laughing.

“Of course **I am out walking.** I like to go out in the streets in beautiful weather.”

Once more she rested her dead eyes on me. On her face, powdered to a **deathlike** stillness, nothing moved, as if she were accustomed to that kind of laughter and to **benefactors** who “go out” in good weather on streets like that.

“Come with me?” she leaned her head.

“Where?”

“Well where? **To my house.**”

“Why?”

She looked at me. “You don’t know?” I also looked at her. A passerby under an umbrella glanced back at us. He looked at her and then quickly at me and I read surprise, contempt and pity for me on his face.

And what would Natalie say?

“Will you go?” she asked again, **bowing** her head. Suddenly I grew so cold that frost **even** went through my head, not because I was wearing

що я був в одному піджаку, а від чогось іншого, **від чого навіть на екваторі** людині стане холодно.

– В мене немає грошей, – хмурно й холодно сказав я.

– Ви мені колись оддасте.

Хм! Ся мара рішуче хотіла **замінить мені Наталю.** Чудово.

– Ходім, – сказав я.

Вона мовчки повернулась і пішла вперед, майже беззвучно ступаючи по мокрому тротуарі. Сіре пальто, схоже на саван, рівно, не коливаючись, звисало до самої землі.

Я посміхався, але йшов рішуче за нею. Ми **йшли** недовго.

Жила вона на шостому поверсі, в мансарді, в маленькій кімнаті, в якій одна стіна з вікнами була зрізана до половини і **на ній лежала покрівля.** Один куток був запнутий якимсь сірим покривалом, в другому ліжку стояло широке, спокійне. На стінах висіло багато гравюр.

Се були знімки переважно з класичних речей. **Багато роденівських.** Я се помітив зразу. Де вона могла взяти їх, ся мара, й **навіщо вони їй?**

– У вас гравюр багато, – сказав я. Вона **якось злякано** подивилась на мене, немов я хотів одняти в неї сі гравюри.

– Ви любите їх, **чи вам подарували?**

– **Люблю,** – тихо-тихо сказа-

only one jacket, but because of something else, something **which makes even people on the equator cold.**

“I don’t have **any money,**” I said sadly and coldly.

“You **can pay** me some other time.”

Hm! This ghost decidedly wanted **to take Natalie’s place.** Wonderful.

“Let’s go,” I said.

She turned around silently and moved forward almost without a sound, stepping on the wet sidewalk. A gray overcoat, like a pall, straight without swaying, hung to the very ground.

I smiled **and** resolutely followed her. **We didn’t walk for long.**

She lived on the sixth floor, in the attic, in a small room in which one wall was cut in half and **stretched over it was a covering.** One corner was closed off with some gray covering; in the other stood a bed, wide and peaceful. Many engravings hung on the walls.

They were chiefly photographs of classical works. **Many of Rodin.** I noticed this at once. Where could she have taken them, this ghost, and **what use were they to her?**

“You have a lot of engravings,” I said. She looked at me **a little frightened** as if I wanted to take these engravings away from her.

“Do you like them **or were they a gift?**”

“I like them,” she said softly and

ла вона й почала швидко, поспішно роздягатись.

Я присів на стілець біля столу і схилив голову на руки. Сміятись уже не хотілось... Хотілось... Ні, кінець!

– Вам тяжко? – почув я біля себе тихий шепіт. Я підвів голову й засміявся їй в лице.

– Чого мені тяжко? Того, що піднявся на шостий поверх? Се ще не велика біда. Буває й гірше... Еге ж. Ну, так ми будемо спати тепер? Чудесно... У вас тут за-тишно... А що то в кутку? Друге ліжко? Може, для визначних гостей?

– Ні, там висить моя одежа.

– Одежа? Ну, все одно... Хоч би й серце там висіло, плювають. Е, на все плювають і більше нічого. Правда?

– Правда, – тихо кинула вона, а сама дивилась на мене пильно-пильно, їй-богу, у неї були гарні очі... Ні, не очі, погляд. Очі були погані, риб'ячі, тут уже нічого не зробиш. Але погляд їх був гарний. Ах, якби так уміла Наталя дивитись своїми очима. Е, плювають!

– То, значить, роздягатись? Чудесно. У вас багато гостей буває?

– Ні, не дуже...

– Не дуже? Ну, все одно.

А може, взять одягти каше-люх і піти собі?

began hurriedly and swiftly to undress.

I sat on a stool near the table and leaned my head on my arms. I did not want to laugh anymore . . . Yes I wanted to ... No! The end!

“You are sad?” I heard near me, in a soft whisper. I lifted my head and laughed in her face.

“Why am I sad? Because I came up to the sixth floor? That is still not a big problem. There are worse things . . . Well! Are we going to sleep now? Wonderful ... It is quiet here. But what is that in the corner? A second bed? Perhaps for special guests.”

“No, my clothes hang there.”

“Clothes? Well, it's all the same . . . Even if a heart hung there I wouldn't care! Spit on everything and that's it. Right?”

“Right,” she retorted softly, but looked at me very fixedly. By God, she had pretty eyes . . . No, not eyes but their expression. Her eyes were ugly, fishlike; nothing could improve them. But their expression was beautiful. Oh, if Natalie's eyes could have such an expression. But – what's the use!

“Well that means I ought to undress? Wonderful. Do you have many guests?”

“No, not many . . .”

“Not many? Well, it's all the same.” But, perhaps I should take my cap and leave?

– Я негарна і до мене мало йдуть.

– Хіба? А Наталя така гарна, що...

Мені так защеміло в грудях, що хотілось упасти додолу й скрюченими пальцями гребти по підлозі.

Я криво посміхнувся до неї. Не думаю, щоб в сій посмішці вона прочитала радість.

Обережно, ласкаво торкнулась моєї руки і ніжно погладила її.

І, дивна річ, мені стало раптом тепло в грудях, стало жалко себе.

– Ви всякого так милуєте?

– Кому тяжко.

Ні, рішуче в голосі її було щось надзвичайно хороше, щось кротке, сумне, але тим сумом, який виникає з глибокого розуміння.

– Чого ж ви думаєте, що мені тяжко?

Вона посміхнулась і, нічого не сказавши, одійшла, зупинилась коло столу й задумалась. Світло лампи, прибите зеленим абажуром, клало зеленувато-сірий колір на її негарне обличчя. Вона здавалась мертвяком, що задумчиво міркує над прожитим життям, що з темряви й тиші домовини все бачить, розуміє і сумує кротким, покірним сумом...

“I am ugly and few people come to me.”

“Really?” But Natalie is so beautiful that . . .

My heart is so full of pain that I want to fall to the bottom and burrow on the floor with my crooked fingers.

I smiled wryly at her. I don't think she could read gladness in that smile.

Carefully, meekly she touched my arm and gently caressed it.

And strangely, I suddenly became warm inside and felt sorry for myself.

“Do you stroke everyone like this?”

“Those who are sad.”

No, definitely there was something very wonderful in her voice, something meek, but at the same time something which comes from a deep understanding.

“Why do you think I am sad?”

She smiled and without saying anything walked away, stopped near the table and thought. The light from the lamp streaming through the green lampshade put a greenish-gray color on her ugly face. She looked like a corpse, thoughtfully pondering its past life and from the fog and silence of the casket seeing everything, understanding and growing sad with a meek, humble sadness...

Translated by L. Hirna and D. Struk

Завдання К. Порівняйте український оригінал та його англійський переклад, звертаючи увагу на відповідність виділених напівжирним шрифтом українських та англійських слів і словосполучень. Виправить помічені помилки.

МИХАЙЛО ЯЦКІВ

Уривок з “Кедрина буде рости,
земля осяде широко, лиш
чоловік загине”

I

Його ім'я було Іван, але прозвали його Іванусом, бо Іванів багато в селі, а скажи – Іванус, то вже кожний **знає**, де треба допитуватися.

Він оженився молодим, взяв собі дівчину і **ще** на весіллі сказав:

– Це моя жонка... Зроби мені те або це, жонко! Дай мені того або того, жонко!

І **тому** ніхто інакше не казав, лише “жонка”, її ім'я забулося зовсім.

Жили вони наприкінці панщизняних часів. Іванус ніколи не пожартував, ніколи **півзуба не показав**, аби засміятися. Завжди був хмарний, **як осіння ніч**.

А жонка була щебетушка, як ластівка, що **прилетить** у травні з **тепліх країв**, сяде на оборожину та **вищебечує**, аж **слухати мило**. І мусила вона з таким похмури **вік вікувати**.

МУКНАЙЛО YATSKIV

An Extract from Cedar Wood Will Grow, the Earth will Settle Wide, Only Man will Perish

I

His name was Ivan, but they called him Ivanus since there were many Ivans in the village. **Ask for** Ivanus and everybody **knew** whom you meant, it was unnecessary to search further.

He married young, took a girl and at their wedding said

“This is my wifie. Do this or that, wifie, give me this, wifie.”

No one called her anything but wifie. Her **first name** was lost somewhere.

They lived at the end of the era of serfdom. Ivanus never joked, never **bared his teeth in a smile**, was always downcast **like an autumn night**.

His wife was a prattler like a swallow **from the warm countries** which sits on the haystack **twittering pleasantly**. And she had **to live her life** with such a gloomy man.

Дітей вони не мали; їх господарство – то була мала хатина на березі, коло хатини – малий **городець**, четвертина **морга** та в царині півморга. Коло хатини – **піддашся**, де стояла корова, коло вугла – величезна **кількасотлітня** груша з дуплами всередині. **Грушки** вона родила малі й тверді.

II

Надаремне жонка мала надію, що переінакшить Івануса, аби був такий, як інші люди, що розвеселить його, аби було з ким поговорити і порадитись. Була це розумна жінка. Вона всякими способами старалася перемінити його, аж поки зрозуміла, що нічого не **вдіє**, і дала йому спокій.

Вона служила **дівчиною** у попаді і навчилася **приправляти якнайліпше всякі страви**. Через те кожний, хто робив яку оказію, чи весілля, чи які поминки, то просив жонку. А як **хто ще** попа запрошував, то вже мусив мати жонку **за кухарку**. Бо **піп питається**:

– А хто буде за кухарку?

– Жонка.

– А, то добре.

А ще, як то в гостях при першому столі сідає піп, паламар, дяк

They had no children. All their property consisted of a small house on the riverbank, a **small garden** near the house, about a quarter of an **acre** in size, and a **half-acre** of land. A shed was stuck onto the **house** where they kept a cow. At the corner grew a giant pear tree, **two hundred years old**, with many hollows inside it. **The pears it bore** were almost useless, small and hard.

II

In vain **did** his wife hope that she could make Ivanus be like other men, make him more cheerful so that she could talk and consult with him. She was a clever woman who tried in every way she could to change him until she realized that nothing would **work** and gave up.

Both Ivanus and his wife remained their different selves.

As a **small girl** she had served as a maid for the priest's wife and learned **how to cook tasty dishes**. This is why she was invited by anyone who was holding a celebration or had a wedding or a wake **Whoever** wanted to ask the priest over had to ask her **to cook** for the occasion. The priest **would ask**,

“Who is the cook?”

“The wifie.”

“Oh, that's all right.”

Whenever the priest happened to sit at the first table with the sacristan,

і вїйт, церковний староста і ще якісь пильніші газди, а **всякий мотлох** — при іншому столі, то жонка так уже знає порядок дати, що кожний дістане те, що йому належить. Само собою, вона мусить мати **пару помічників**. Але перед попа вона сама **заносить** страви. Підсуне хустку повище чола, трохи голову перехилить і з веселим обличчям все йому показується, а піп **стане вихвалити її**, що то порядна газдиня, могла б бути і **панею**.

— І моя, — **каже**, — їмость не може ліпше до смаку приправити, **бо вже нема куди, аж пристає до душі**.

А жонка аж **підлітає**, аж розпливається, **слухаючи такі похвали** перед всім народом.

— **Та й тільки всього, що хвалить**. Якби то був якийсь шляхтич, або чех, або німець, або чесний русин, то як не **ринський**, то хоч **дві-три шістки** кинув би на таріль для кухарки за такі лакоминки, але піп не на те живе, щоб кому що дав, лише на те, щоб сам **брав**, — **каже**, **бувало, Іванус**.

III

Яке ремесло **провадив** Іванус?

Він **ще малим хлопцем** робив **візочки**, а потім — більші, і так навчився сам робити вози великі. Не **вчився у майстра** і не визволювався так, як інші, і хоч був похму-

the deacon, the elder and some of the more prominent householders, and **the riffraff** would be at the second table, she would know how to serve in what order. Of course, she had to have **helpers**. But she herself **would always serve** the priest. She **would pull up** her kerchief, tilt her head a little and show her gay face to the priest who **would praise her to the skies** and say that he wouldn't be ashamed to have her as **his wife**.

"My own wife," he **would say**, "cannot cook better than this. This is simply delicious."

The wife **would run around** and almost melt **after all these words of praise** in front of all the people.

But praise was all she got. If it were some nobleman, or a Czech or a German or even an honest **Ukrainian**, he would throw if not a **crown** then **two or three pennies** on the plate for the cook. But the priest, **as Ivanus used to say**, is not there to give but is there to take and take.

III

What kind of trade **did** Ivanus **have**?

While still a small boy he made **little carts**. Then he made bigger ones and learned to construct large carts. He **did not serve an apprenticeship anywhere** and though he was gloomy and pensive he had

рий, задумливий, проте мав **хист**. Він робив такі вози, що ані одного залізного цвяха не було в них. Його майстерня була побіч хати, під дуплавою грушею, в якій ховав своє знаряддя. Ніколи не заносив його до хати. **Мав і токарню під грушею**. Бувало, на півсела **видко**, як Іванус розганяється над токарнею, як нахиляється та натискає ногою, щоб колесо оберталося. **Обточить** колоду, наб'є спиці, обтеше грабову лату, загне та повертить діри, наб'є на спиці, та й колесо готове. Обіддя сам гнув. Тоді колеса були ободисті і не такі дорогі, як тепер. І **горілка** була дешева. Залізниця не було, то отими возами їздили люди на два тижні в дорогу до Чернівців, до Садагури або до Маморниці на молдавську границю за **кукурдзою**.

На тих возах Іванус не заробляв багато, але все був би с'як-так жив, якби не **взявся до горілки**. В селі не було **казенної корчми**, і нині нема, так як по інших селах, а прийшла одна жидівка лише з **бахуром**, найняла в хлопа хату і розсілась на добре. Бахур **приносив** з міста горілку, а мама **сиділа** в хаті і продавала. А дивна була ця жидівка. Називали її **Бамбохою**. Опасиста, як поставить чепець з пацьорок на обголену голову, то наче яка статуя з гіпсу. Шия товста, а на череві гроші рахує, як на столі. Ноги товсті, п'яти повідростали

considerable talent. He built carts without a single iron nail. His workshop was beside his house near the hollow pear tree in which he hid his tools. He never brought them inside the house. **Under the pear tree also was his turner's shop**. **Half the village could watch** how he worked there as a turner when he moved the wheel round with his foot. He **would turn** the haft, put the spikes in, polish the elm lathe, bend it, drill the holes for the spikes and the wheel was ready. He bent the rims himself. Wheels in those days were bow-shaped and not as expensive as now. And **horilka** was cheap. There was no railroad so these carts were used to travel to Chernivtsi, Sadagury or to Mamornytsya, to the Moldavian border **to fetch corn**.

Ivanus did not make a lot of profit on these carts but he would have done quite well for himself if it wasn't for his **drinking**. There was no **tavern** in the village and there still is none today, as there are in other villages. But one Jewess, with her brat, came in, rented a peasant hut and settled down. The brat would bring horilka from town and his mother would sit at home and sell it. She was a strange woman, this Jewess. She was called **Bambokha**. She was fat and when she put a bead cap on her closely-cropped head she looked like a statue. Her neck was fat. She would count her money in her lap with her enormous legs spread out so that the calves were

назад так, що туди ноги мало що менші, ніж спереду пальці, тож цілком нездатна була до ходу. Лише капцями совала по хаті та вигривала сало в бебехах. І в коляду не ходила так, як інші жидівки збираниною, лише найме фіру в місті, то там вже й залишається через "судний день", а шинок лишає на вірного наймита на цілий той час...

as fat as the thighs. She could hardly walk and merely shuffled along in her slippers, lying most of the time in a featherbed. Unlike other Jewesses she did not collect money at Christmas time, but according to Moses' law she would hire a one-horse cart and spend Yom Kippur in town. A trusted peasant would look after the tavern that day...

Translated by G. and M. Luckyj

Завдання 3. Переклад англійською мовою, що наводиться нижче, виконаний за допомогою програми комп'ютерного перекладу. Порівняйте переклад з оригіналом, визначте помилки у перекладі та поясніть, чому було зроблено такі помилки:

Кому не гріх і прибуток мати

Днями Верховна Рада ухвалила в першому читанні проект Закону України "Про непідприємницькі організації". Його предметом є регулювання правового статусу недержавних неприбуткових організацій. Йдеться про впорядкування діяльності організацій, які не мають на меті створення майнових прав для учасників цих організацій та їхніх кредиторів тощо. Дія закону спрямована на забезпечення прав і свобод громадян, не розповсюджується на політичні, релігійні, профспілкові та інші організації, діяльність яких регулюється окремими законами.

To Whom not sin and income to have

By Days Supreme Advice approved in first reading a Ukraine «Law project About unowner's organizations. By His object there is adjustment of legal status of unstate unprofitable organizations. Goes about arrangement of organizations activity, which do not have on aim creation of property rights for participants of these organizations and their creditors тощо. Law Action is directed on guaranteeing of rights and citizens freedoms, does not spread on trade-union and other organizations religious, political, activity of which regulates by separate laws.

Чому потрібен такий закон? В усьому світі держави регулюють функціонування так званого «третього сектору», створюють механізми його підтримки. Діяльність цих організацій має суспільно корисний ефект і не спрямована на отримання комерційного прибутку. При цьому свої кошти ці організації не розподіляють у вигляді дивідендів тощо, а використовують в інтересах статутної діяльності. Саме завдяки такому законодавству про неприбуткові організації у цивілізованих країнах успішно функціонують заклади культури, освіти, науки, соціальної підтримки, працюють численні благодійницькі фонди.

В Україні відсутній базовий закон про неприбуткові організації, який встановив би правила гри, спільні для всього «третього сектору». Натомість кожен з чинних законів – «Про об'єднання громадян», «Про благодійність та благодійні організації», «Про дитячі та молодіжні організації», «Про творчі спілки» – визначає власні правила та процедури реєстрації. До того ж кожен з названих законів є надзвичайно громіздким. А в разі остаточного ухвалення рамкового базового Закону «Про непідприємницькі організації» закони, які будуть віддзеркалювати конкретну специфіку громадських організацій певного типу, можна буде зробити

Why it is need such law? In all world the states regulate functioning so wanted «third to sector», create the mechanisms of his maintenance. Activity of these organizations has суспільне useful effect and not directed on receipt of commercial income. Under this its funds these organizations do not distribute in dividends appearance тощо, and use on behalf of statute activity. Namely due to such legislation about unprofitable organizations in civilized countries successfully function culture establishments, education, science, social maintenance, work numerous благодійницькі the funds.

In Ukraine is absent a base law about unprofitable organizations, which set the play regulations, joint for all «third to sector». Натомість, each from prevailing laws «About leaguig citizens», «About благодійність and charitable organizations», «About child and youth organizations», «About creative associations» determines the own regulations and registration procedures. At that each from named laws is extraordinarily bulky. And in once of definitive approving of frame base Law «About unowner's organizations» laws, which will be reflected a concrete specific character of public organizations of певного type, can will do small for scope, and herself registration proce-

невеликими за обсягом, а сама процедура реєстрації цих організацій значно спроститься.

Пам'ятаймо про ще одну суттєву обставину. Всі наявні сьогодні громадські організації є наслідком об'єднання осіб, а не майна. Ми не можемо в рамках чинного законодавства утворити, для прикладу, науково-дослідницький центр. А в законопроекті передбачено, що непідприємницькі громадські організації мають дві форми – товариства та установи.

Більше того, всі організації сьогодні прив'язані до статусу, всеукраїнська, обласна, міська... І коли, для прикладу, для благодійного фонду потрібен статус всеукраїнського, належить створювати його організації у більш як половині областей. Часто це нікому не потрібна бюрократична тяганина, яка суперечить самому змістові діяльності фонду як установи. Ухвалений у першому читанні законопроект усуває і цю незручність.

Згідно з чинним законодавством, не можуть бути утворені й фонди місцевого розвитку, які успішно діють у більшості країн світу. А відтак не може відбутися реформування соціальної, медичної та культурної сфери на місцевому рівні. Адже приватизацію об'єктів такої сфери чинними законами заборонено, фінансувати їх часто

procedure of these organizations considerably will simplify.

Remember about still one significant circumstance. All of available today public organizations are by leaguering supervision persons, and not property. We can within the frameworks prevailing legislation not make, for example, a scientifically-investigative centre. And in bill foreseen, that unowner's public organizations have two forms: society and founding.

Yea, all of organizations are today tied up to status, nevertheless, regional, urban... And when, for example, for charitable fund it is need status nevertheless, belongs to create his organizations in more as to half of domains. Frequently this to nobody not necessary bureaucratic procrastination, which conflicts with myself змістові to fund activity as founding. A bill Approved in first reading makes and away this inconvenience.

In obedience to prevailing legislation, can not be formed funds of local development, which successfully act in majority of countries in the world. And відтак can not take place reforming of medical and cultural sphere social, on local level. Objects privatization of such sphere by prevailing laws inhibited from, to finance them by frequently nothing, and to trans-

формувати ці об'єкти в самостійні неприбуткові установи із збереженням профілю діяльності і без зміни власника, за нашим законодавством, також не можна. Законопроект «Про непідприємницькі організації» передбачає умови, коли такі структури можна утворювати.

Нарешті, щодо назви закону. Чому непідприємницькі організації, а не, скажімо, неприбуткові чи некомерційні? Адже до назви «неприбуткові організації» уже звикли. Але в проекті Цивільного кодексу, який уже ухвалено в другому читанні, визначено саме категорію непідприємницьких організацій. Натомість термін «неприбуткові організації» використовується у законодавстві, яке регулює питання оподаткування. «Непідприємницькі організації» – поняття дещо ширше. Вони можуть бути як неприбутковими, так і прибутковими.

Проект Закону «Про непідприємницькі організації» – вельми детальний і регламентований до дрібниць. Це зроблено, щоб не допускати перекручень та сваволі, які часто мають місце з боку органів юстиції та податкової служби щодо громадських організацій. Автори свідомо хотіли уникнути будь-якої спекуляції і двочитання. Закон захищатиме непідприємницькі організації від сваволі та зловживань чиновників.

form these objects into independent unprofitable founding from by preservation of activity profile and without proprietor change, for our legislation, also it is impossible. A Bill «About unowner's organizations» provides for conditions, when such structures can be formed.

Finally, as for law name. Why unowner's organizations, and not, say, unprofitable whether uncommercial? To name «unprofitable organizations» уже became accustomed. But in project of Civil code, which уже approved in second reading, defined a namely category of unowner's organizations. Натомість term «unprofitable organizations» uses in legislation, which regulates question of taxing. «Unowner's notion organizations» something more wide. They can be as unprofitable, so and profitable.

Law Project «About unowner's organizations» very detailed and regulated to trifles. This done, to shut out perversions and tyranny, which frequently have a place on the part of justice organs and tax service as for public organizations. Authors consciously cared about steer clear of any speculation and двочитання. A Law will stick up for unowner's organizations from tyranny and officials abuses.

Про необхідність підтримати «третій сектор» з боку законодавства йшлося в Україні вже давно. Декілька проектів обговорювалися на громадських форумах, навіть проходили погодження в міністерствах. Проте щоразу справу гальмували чиновники, які не бажають встановити чіткі й прозорі правила гри.

Ухвалений у першому читанні законопроект готували Інститут відкритої політики та Інститут громадянського суспільства з урахуванням усіх прогресивних ідей, запозичених із попередніх аналогічних проектів. До справи було залучено юристів-практиків, які працюють у сфері некомерційного законодавства, фахівців із громадських організацій України та іноземних експертів. Відбулося широке громадське обговорення законопроекту на конференціях і семінарах у Києві, Харкові, Одесі та Львові.

Класична структура громадянського суспільства – це та, в якій функціонують політичний, бізнесовий і «третій» сектори. На жаль, громадські організації в Україні досі не стали активним важелем впливу на владні структури в плані забезпечення конкретних потреб та інтересів громадян. Не стали, зокрема, через те, що відсутня відповідна законодавча база. Натомість скрізь у цивілізованому світі громадські організації мають

About necessity to speak «in support of third sector» on the part of legislation went in Ukraine already a long while ago. A few projects discussed on public forums, even passed the погодження in ministries. However щоразу business braked officials, which do not care to set the clear transparent regulations of play.

A bill approved in first reading prepared Institute of open policy and Institute of civil society with урахуванням of all progressive ideas, adopted from previous analogic projects. To business was entangled the lawyers-practicians, which work in sphere of uncommercial legislation, specialists from public Ukraine organizations and foreign experts. Took place a wide public bill discussion on conferences and seminars in Києві, Kharkov, Одесі and Львові.

Classic structure of civil society this and. in which the sectors political, business and «third» function. To regret, public organizations in Ukraine so far do not stand by active influence lever on masterful structures in guaranteeing plan of concrete needs and citizens interests. Do not stand, specifically, on the strength of that is absent a suitable legislative base. Натомість everywhere in civilized world public organizations carry real weight on masterful decisions, which

реальний вплив на владні рішення, які зачіпають суспільство в цілому та окремі його сегменти. Як наслідок – громадянське суспільство ефективно функціонує в усій своїй повноті.

А громадянське суспільство є базовою складовою демократії так само, як і ринкова економіка. І, розвиваючи сьогодні в Україні «третій сектор», ми утворюємо демократичну європейську перспективу нашої держави.

brush against society as whole and separate his segments. As supervision civil society effectively functions in all its plenitude.

And civil society is by base democracy constituent the same as and market economy. And, developing today in Ukraine «a third sector», we утворюємо democratic european perspective of our state.

РОЗДІЛ VII

ТЕКСТИ ДЛЯ ПЕРЕКЛАДУ

Завдання I. Перекладіть текст, визначивши його стиль та жанр:

Розкішна “Бентлі”: випечена гонча

На Женевському автосалоні вольфсбургські інженери продемонстрували концепткар, який докорінно змінив ідею та імідж авто Bentley.

Після мало не річних дебатів німецьких автогігантів BMW і VW стосовно поділу справжніх англійських “родин” був досягнутий баланс 50:50. Тепер респектабельні пани, котрі віддають перевагу авто з “крилатою” літерою “B”, можуть нарешті спокійно зітхнути.

Прем’єрою нової серійної моделі, виконаної в традиційному дусі Bentley, фірма розставила всі крапки над “i”. Arnage у версії Red Label повною мірою демонструє, що “названі батьки” майстерно розвинули сильні сторони марки та провели реконструкцію слабкої технічної бази сучасних Bentley.

Завдяки цьому моделі Arnage Red Label знову вдалося заявити про свої високі світські традиції, ексклюзивну якість і спортивне минуле.

Зовні авто майже не відрізняється від своїх побратимів з Bentley і Rolls-Royce Silver Seraph. Секрет – у “начинні” кузова та підкапотного простору. Перш за все, це – перевірений 40-літньою експлуатацією 6,8-літровий двигун V8. Однак від свого “прабатька” новий двигун успадкував хіба що принципову схему. Було змінено системи охолодження, змащення та підведення повітря.

Крім того, у новому моторі їх було доповнено новітніми системами керування та контролю. Внаслідок цього, оснащений турбонагнітачем 6,8-літровий двигун має потужність 405 к. с. Але потужність – не основне його достоїнство. Мотори Bentley завжди славилися “еластичністю” і прекрасними динамічними характеристиками, що їх досягали завдяки величезному крутному моменту.

Двигун Red Label не став винятком; його крутний момент справді гігантський – пік припадає на 830 Н·м вже при 2150 об/хв.

Для такої “міці” новий Arnage укомплектували надійною 4-ступінчастою автоматичною КПП General Motors. Ходова частина і кермове керування Red Label первісно було налаштоване для більш спортивного стилю їзди, що ще більше споріднює цей Bentley з легендарними пращурами.

Крім того, нова конструкція кермового керування дозволила позбутися прикрих мимовільних рухів кермової колонки вгору-вниз, що було характерним для старих моделей. За технічними характеристиками класичний ривок із стану спокою до 100 км/год, як обіцяє виробник, триває 6,3 с. Варто відзначити, що на швидкості понад 200 км/год важкий Red Label позбавлений недуги старих Bentley і чітко тримає заданий напрям руху.

Вага вдосконаленого лімузина зросла на 224 кг і в сумі становить 2520 кг. Внаслідок цього було посилено підвіску і деталі гальмівних механізмів, а відтак було допрацьовано салон авто. Німецькі інженери вирішили, що вільного простору для ніг пасажирів на задніх сидіннях вочевидь замало для авто за DM 447000. Рівень підлоги було знижено на 30 мм, а спинку заднього дивана значно відхилено назад. Ці зміни дозволили, крім іншого, на 6 л збільшити місткість паливного бака, корисний об’єм 374-літрового багажника при цьому залишився незмінним.

Перлиною будь-якого інтер’єру Bentley завжди були салони, оздоблені найтоншою шкірою від королівського постачальника Connolly, інкрустовані цінними породами дерев. Ці традиційні деталі так само зазнали змін, бо шкіряна оббивка салону зазвичай тріщала, а дерев’яні панелі – скрипіли. Упродовж багатьох років англійські фахівці ведуть боротьбу з цими неприємними звуками. Новий Arnage за “мовчазністю” салону є кращим представником з усіх створених раніше Bentley.

Окрім усього згаданого, новий Bentley – ще й перша модель, у якій порушили давню традицію ігнорування всього екстранового. Не хвилюйтеся, тут немає жодної пневматичної підвіски чи внутрішньої вентиляції сидінь, але навігаційне обладнання класу High-Tec від Alpine та електронна система попередження для паркування (аналогічна тій, що є у Mercedes 5-класі), наявні. До того ж, усе вищеперелічене тепер входить до складу стандартного обладнання. Виробник залишає за покупцем лише вибір мотора: 354-сильний BMW або 405-сильний Red Label.

Не має альтернативи тільки те, що новий Bentley Arnage Red Label справді став достойним спадкоємцем легендарних “прабатьків” з “крилатою” літерою “B”.

Завдання 2. Перекладіть тексти, визначивши їх стиль та жанр:

Анекдоти

У ресторані

Офіціант із татцем підходить до клієнта.

“Кава? Чай?”

“Кава,” відповідає клієнт.

“А от і не вгадали – чай.”

Суперечлива логіка

– Запитання: яка ймовірність того, що вийшовши на Хрещатик, ви побачите динозавра? Чоловік: “Одна мільярдна”. Жінка: “Одна друга... Або зустріну, або не зустріну”.

– Собака розмірковує: “Ця мила людина піклується про мене, годує мене, гладить мене,... напевно, вона Бог!” Кішка розмірковує: “Ця мила людина піклується про мене, годує мене, гладить мене,... напевно, я Бог!”

– Лежать два помідори в холодильнику. Один із них раптом забурмотів: “Бррррр, як тут холодно!”. Інший очманіло кинув на нього погляд, та як зарепетує: “Ааааааааааа!!!!!!!!!!!!!! Помідор говорить!”.

Час бере своє

– У кущах знайшли скелет людини. Ним виявився скелет чемпіона світу з гри у схованки.

– Дівчина говорить мамі: “Матусю, я піду погуляю, а то мені так не вистачає свіжого повітря”. — “Звичайно, піди! Тільки попередь “свіже повітря”, що о десятій годині ти повинна бути вдома”.

– Зустрічаються дві приятельки. Одна каже іншій:

“Люба, у цій прекрасній сукні і з таким чудовим макіяжем у свої 45 ти виглядаєш на всі... сто”.

Бідолаха скоробагатько

Приїжджає “новий українець” за кордон, влаштовується у найкращий готель. З ранку встає і йде на сніданок. Приходить, а там шведський стіл. “Нічого собі накрили”, - подумав він, узяв стілець, підсунувся і

почав їсти. Аж раптом до нього підходить офіціант і говорить:

– Прошу мене вибачити, але це шведський стіл!

– Шведи прийдуть, я встану.

Гіппократ безсилий

1) Боксер скаржиться лікарю:

– Лікарю, у мене безсоння.

– А ви лічити пробували?

– Пробував – на рахунок 9 підхоплююся...

2) – Невроз вашої дружини цілком безпечний, із ним вона проживе сто років.

–А я?

3) – Лікарю, мене щоночі мучить один і той самий сон!

– Який?

– Мені сниться, як миші грають у футбол.

– Маячня. Я дам вам ліки, сьогодні приймете, і все як рукою зніме.

– Лікарю, а можна я завтра їх прийму?

– А чому саме завтра?

– Та розумієте, лікарю, у них сьогодні фінал.

4) Громадський міський автобус. Час пік.

– Ви виходите.

– Ні.

– А я не питаю, я попереджаю.

Секрети професії

1) Молодий актор приходиться у театр на співбесіду з його директором щодо влаштування на роботу.

– Отже, мої умови. 3000 доларів, 4 спектаклі на місяць, головні ролі, чотирикімнатна квартира у центрі, BMW з особистим водієм.

– 250 гривень, 2 місяці затримка, 40 спектаклів на місяць – масовка, жити – прикомірок під східцями в гуртожитку, їздити – трамвай.

– Згодний, по руках!

2) Приголомшливий номер у цирку: крокодил грає на фортепіано, а бегемот співає романси. Шалений успіх. Директор цирку довірливо говорить автору номера: “Скажіть чесно, адже не може бути такого, щоб

крокодил грав на фортепіано, а бегемот співав. Скажіть мені, це залишиться між нами, у чому секрет номера?” – “Маєте рацію, пане директоре, – відповідає автор, готовий відкрити таємницю. – Звичайно, тако-го не може бути. Насправді, бегемот тільки відкриває рота, а крокодил і співає, і грає”.

3) Шеф – підлеглим: “Це наш новий співробітник. Покажіть йому, чим ви займаєтеся, коли думаєте, що я за вами спостерігаю”.

Плоди виховання

Батько дивиться у шкільний зошит сина і з подивом запитує: “Щось незрозуміле – написано “Класна робота”, а стоїть чомусь двійка...”

Знову цей Робінзон

Теплохід проходить повз невеликий острів в океані, на якому борода-тий чоловік щось вигукує, запекло розмахуючи руками.

– Хто це? – запитує пасажир капітана.

– І гадки не маю. Щороку, коли ми тут проходимо, він от так само казиться.

Арт Нуво

Грандіозним скандалом завершився міжнародний художній конкурс у Парижі. Картина, визнана кращою, як з’ясувалося згодом, виявилася планом евакуації з виставки при пожежі.

Завдання 3. Перекладіть текст, визначивши його стиль та жанр:

Факти про Данію

Розміри та розташування. Данія розташована між Північним та Балтійським морями. Це єдина скандинавська країна, пов’язана з материковою Європою. (У південній частині півострова Ютландія Данія межує з Німеччиною). У цілому Данія має 406 островів, більшість із яких незаселені. Столиця Копенгаген розташована на найбільшому з них – Зеландія. Уся країна займає площу 43 тис. кв. км, не включаючи Гренландію

та Фарерські острови. За розміром території – це найменша країна Північної Європи.

Населення. У Данії проживає близько 5,2 млн. чоловік, водночас це найбільш густо заселена країна Північної Європи.

Уряд. Данія є конституційною монархією. Глава держави – королева Маргрета II. Країною керує фолькетинг, однопалатний парламент, що обирається народом, а прем’єр-міністр, головний політик країни, як правило, призначається із лав партії більшості. Фарерські острови та Гренландія знаходяться під номінальним керівництвом Данії. Данія є членом НАТО та ЄС.

Мова. Офіційна мова – датська. Англійською розмовляють майже всі. Німецька – друга іноземна мова, французька – третя.

Столиця Данії. Копенгаген, з населенням понад 1,7 мільйона, є столицею країни, її фінансовим та культурним центром.

Основні ворота у Скандинавію. Міжнародний аеропорт Копенгагена Каструп – найбільший північноєвропейський “хаб”. Це один із найсучасніших та найзручніших аеропортів світу. Данія зміцнила свою ділянку європейської транспортної мережі, відкривши 1 липня 17-кілометровий шляхопровід (міст і тунель через протоку Ересунн). Міст, що з’єднав Копенгаген із шведським містом Мальме, дасть змогу подорожувати високошвидкісними потягами “ІнтерСіті” просто до Швеції.

Загальна інформація

Клімат. Погода в Данії мінлива, утім, особлива негода тут рідкість. Весняні місяці – квітень і травень – досить м’які. Літні – червень-серпень – доволі теплі. Завдяки північному розташуванню країни дні дуже довгі і сонце заходить лише після 21 години. Осінні місяці – вересень-листопад – часто з вітром та дощем, а взимку бувають помірні морози та сніг. Середня денна температура в Копенгагені (за Цельсієм) 0 градусів у січні, 10,8 градусів у травні і 15,7 градуси у серпні.

Медичне обслуговування. Усі іноземці, які тимчасово проживають у Данії, мають право на безкоштовну медичну допомогу у шпиталях у разі раптової недуги, нещасного випадку чи загострення хронічної хвороби за умови, що пацієнт не приїхав у Данію на лікування і недостатньо здоровий, щоб повернутися додому. Доправа додому здійснюється коштом самого пацієнта. Більшість готелів, кемпінгів та гуртожитків, а також місцеві туристичні офіси можуть надати інформацію про лікарів. У нагальних випадках слід набирати номер телефону 112, дзвінки – безкоштовні.

Валюта. Грошова одиниця Данії – крона. Одна крона – це сто ере. Позначають крони як ДКК або kr. Одна гривня – це приблизно 1,5 крони.

Покупки, що не обкладаються податком. Якщо ви робите покупки загальною сумою 500 крон і більше у будь-якій крамниці з вивіскою “Tax Free”, ви можете заощадити 20 % від загальної суми, мінус адміністративний збір. Це сума ПДВ, на повернення якої має право кожен покупець, що приїхав із країн, які не входять до складу ЄС.

Завдання 4. Перекладіть текст, визначивши його стиль та жанр:

Олігархи: Second Hand

Три роки тому російські банкіри вибрали своїм кандидатом Бориса Єльцина і не програли. Заробивши в цій кампанії звання олігархів, вони всіма силами зміцнювали придбаний імідж. Сил не вистачило: у серпні 1998 року створений майстрами Піар образ всемогутньої “банкірщини” впав. Чи зможуть олігархи повернутися у велику політику? Міфи про олігархів, треба визнати, з’явилися не на порожньому місці.

Кінець історії

Групу російських фінансистів у січні 1996-го об’єднав загальний і життєво важливий для кожного інтерес, а саме: збереження статус-кво – у політичному, економічному і, відповідно, особистому житті. В ім’я цього інтересу вони готові були розщедритися – поділитися з “партією влади” грошима, мізками, а також засобами масової інформації, щоправда, не можна сказати, що на безоплатній основі. Вони великодушно відпустили один одному гріхи і цілих півроку виступали єдиним фронтом. Вони навіть упокорилися з лідерством Березовського – саме він став зв’язковим між владою і капіталом. Ціль виправдала засоби. З липня 1996 року головні спонсори президентської гонки спільно почали збирати дивіденди. Але “спільно” виходило недовго.

Першим впав міф про єдність банківської збірної. Уже до вересня 96-го з’ясувалася: колективна гра скінчилася. Спрямований “банкірщиною” у “Білий дім” глава групи ОНЕКСІМ Володимир Потанін обслуговував тільки свій комерційний інтерес. Не менш самостійним виявився і делегований у Кремль Борис Березовський. Що ж тоді говорити

власне про бізнес: там, де це й заведено, запрацювала конкуренція. Піком банківських міжусобиць став аукціон із продажу “Св’язьІнвесту”. Свари між учорашніми політичними партнерами стали надбанням широкої публіки: серіали з викриттям Потаніна і групи ОНЕКСІМ йшли щовечора по двох загальнонаціональних телеканалах (контрольованих відповідно “Логовазом” і “Мостом”).

Другим упав міф про впливовість олігархів. Влада повелася так, начебто оголосила дефолт по передвиборних зобов’язаннях. І от уже Потанін залишає уряд, а бюджетні рахунки були вилучені з ОНЕКСІМ-БАНКУ. “РосНафту” всупереч намаганням олігархів пропонується продати за надзвичайні гроші. Надія й опора клану Анатолій Чубайс привселюдно підвищує на вчорашніх союзників голос. А інший молодий реформатор і зовсім збирається очолити загальнонародний антиолігархічний рух.

І, нарешті, впала головна ілюзія – про фінансову могутність банківського клану. У серпні 98-го велика частина російських олігархів фактично збанкрутувала.

І от уже новий прем’єр формує уряд без оглядки на інтереси банкірів, новий голова ЦБ диктує вчорашнім олігархам свою волю, кремлівська адміністрація забуває їхні імена. Рахунки заморожені, банкомати виключені, позови від вкладників надходять до судів...

Таким чином, за півтора року до чергових президентських виборів наймогутніше в Росії політичне лобі пішло в історію. Чого не скажеш про окремих його представників. Деякі з них явно мають намір залишитися на політичній сцені. Не випадково олігархи не поспішають розставатися зі своїми навіть збитковими мас-медіа (єдиною жертвою кризи поки що виявилася газета, яка видавалася групою ОНЕКСІМ, “Російський телеграф”).

Жертва якості

Чи виступлять ослабілі й роз’єднані кризою олігархи на президентських виборах єдиною командою? Теоретично такий варіант можливий, але навіть теоретично вони навряд чи знову виявляться самостійною силою. Цього разу не банкіри вирішать долю кандидата номер один, а кандидат номер один вирішить їхню долю.

Сьогодні реанімація великих банків можлива лише при участі держави. А це означає, що кожний врятований буде зобов’язаний і “партії влади”, яка постарается зробити цей зв’язок міцним.

На роль єдиного кандидата від бюрократії всерйоз претендують троє – мер Москви Юрій Лужков, экс-прем'єр Віктор Черномірдин і красноярський губернатор Олександр Лебідь.

Найбільш неприйнятна для олігархів фігура – Юрій Лужков. Для того, щоб переконатися в цьому, досить регулярно стежити за інформаційними й аналітичними програмами ГРТ і НТВ. Хоча треба визнати, що Борис Березовський більш нетерпимий до московського мера, ніж його колега по медіа-бізнесу Володимир Гусинський. У кулуарних розмовах й інші партнери по “семибанкірщині” не приховують того, що президентство Лужкова вселяє в них страх.

Причин тому багато – і можливий союз московського мера з лівими, і обіцяний їм переділ власності, і великодержавні гасла, якими зловживає Лужков... Але головне те, що мер не потребує допомоги цього клану – він давно створив свій (столична бюрократія, Банк Москви, АФК “Система” і т.д.). З цим кланом у випадку перемоги й розділить дивіденди.

З тієї ж причини не надто бажаний і Черномірдин, опора якого – “сировинники”, чий капіталів і впливу цілком достатньо, щоб підтримати свого кандидата. Правда, экс-прем'єр все-таки більш прийнятний для экс-олігархів. Як ніяк, а останні кілька років вони йшли рука об руку і знаходили спільну мову.

Але самим притягальним для “банкірщини” кандидатом може стати Олександр Лебідь. Не випадково, що Борис Березовський, який вміє спритно прораховувати варіанти, зробив ставку саме на нього (на відміну від Гусинського, який все помітніше симпатизує Григорію Явлінському). Аргументи Березовського, як говорять посвячені, такі. Генерал – раз – обираємо. Два – вмовляємо. Три – має потребу в тім, від чого бідував колись Борис Єльцин: у грошах, мізках і мас-медіа. І якщо з грошима в олігархів проблеми, то все інше поки при них.

Хто б з цих трьох кандидатів не виявився ставлеником “партії влади”, допомога банківського капіталу йому, без сумніву, гарантована. (Недарма навіть найбільш непримиренний опонент Лужкова Борис Березовський домагався і, як кажуть, домігся особистої зустрічі з мером.) Але політична вага олігархів єльцинського заклик у кожному випадку виявиться різною. Від незначного у випадку президента Лужкова до дуже значного у випадку Лебеда.

Утім, цей висновок справедливий, якщо до виборів країна уникне потрясінь і розподіл сил виявиться близьким до сьогоденного.

Завдання 5. Перекладіть текст, визначивши його стиль та жанр:

Осінь

Старі лемки говорили, що осінь є найбільш важливою порою року. Вона вимагає від газди подвійної праці і недоспаних ночей, щоб добре підготуватися до довгої карпатської зими. Вже від початку вересня готували землю під засів озимини, котра до зими повинна була добре укоренитися. У спеціально зроблених сушарнях і печах сушили сливи, груші, яблука. Це було заняття для молоді в довгі осінні вечори, а в гарну місячну ніч в кожному саду чулися співи й жарти.

Газдині сушили в печах гриби, які збирали пастушки, коли пасли худобу. Тоді ж з молодих соснових і букових лісів привозили “постеління” (сухе опале листя) під худобу, бо соломи для цього не вистачало. З лісу привозили різне дерево (найкращий був бук) для опалення хиж і приготування страви. Різано і колото дрова переважно при місячному світлі, бо вдень була інша робота. Сушено і мочено льон, який від стебла до нитки вимагав багато копіткої праці. Але найбільшою і найважчою роботою було копання бараболі, бо на Лемківщині вирощували її порівняно багато.

Перед приморозками треба було звести з поля кормові буряки, диню, цибулю, часник і іншу городину, котра боялася морозу. І останніми збирали карпелі і стинали капусту, котра в лемківській кухні займала почесне місце. На родину з п'яти осіб квасили три стокілограмові бочки капусти. У пісні дні її їли сирією з лляною олією і цибулею.

А звичайно варили капусту в “варі” (капустяному соці) і мастили “запрашком” (смаженим салом з борошном і цибулею). До кожної їди подавали бараболю варену і “дзямену” (товчену), варену і пряжену, печену в гарячому попелі і варену в лушпинні (обаряну). Бараболю додавали теж до книшів, галушок, пирогів. Отже бараболя і капуста були підставою лемківської кухні, а як не вистачало хліба, то ніхто не відчував голоду.

Восени жителі лемківських Карпат як бджоли зносили до своїх дерев'яних хиж все, що вродилося на полях і в лісі. В Карпатах тільки лінивий міг недоїдати і терпіти від холоду, бо багата карпатська природа, хоч скупородила хліб, давала людині можливість збирати доволі інші Божі дари. Давній натуральний лемко не задрив панам у тому, що вони їдять білий хліб і п'ють каву, бо грубомелений хліб і вівсяна кіселиця були для нього найсмачніші.

Copyright © 1997 Jon W. Madzelan

Завдання 6. Перекладіть текст, визначивши його стиль та жанр:

У Київ із “ранковим обходом”

У першій декаді червня на Яворівському полігоні, розташованому в 30 кілометрах від Львова, пройдуть маневри в рамках натівської програми “Партнерство заради миру”. Прибуття на миротворчі навчання “Щит миру-96” російських підрозділів стало своєрідною сенсацією. Адже Росія неодноразово подавала заявки на участь у подібних акціях, але кожного разу в останній момент відмовлялася від своїх планів.

Україна ж, навпаки, не упустила жодної такої можливості. І вже цей факт наочно демонструє, що стосовно НАТО і, зокрема, його розширення на Схід у позиціях Москви і Києва є деякі нюанси.

Москва різко протестує проти розширення Північноатлантичного блоку, Київ же лише висловлює сумнів щодо доцільності цього кроку і заперечує тільки проти розміщення на нових кордонах альянсу ядерної зброї. Українське керівництво заявляє про позаблоковий статус України, проте останнім часом із застереженням про те, що позаблоковість – поняття не безстрокове.

Про це говорили й президент України, й перший заступник міністра закордонних справ, і міністр оборони України. Тим самим українські лідери, зважаючи на все, дають зрозуміти, що багато чого буде залежати від ситуації в Росії.

Поки ж тема інтеграції в Європу стала звучати у привселюдних виступах українських лідерів настільки часто, що це, мабуть, вже не можна пояснити одним тільки бажанням потрафити національно орієнтованим політичним колам або подразнити Москву.

Просто у Києві зрозуміли, що у випадку, якщо Європі призначено уникнути нового протистояння двох блоків, геополітичне значення України може різко зрости і вже зараз, коли Захід і Росія намагаються виробити принципи побудови нової системи безпеки в Європі, із політики балансування між ними можна витягти чималі вигоди.

Тим часом на Заході намагаються розібратися, які ж насправді плани Києва. Наскільки реальні розрахунки на те, що Україна може стати одним із вирішальних чинників, що перешкоджають відтворенню російсько-радянської імперії? Чи щире українське керівництво, коли заявляє про свою схильність до ідеї інтеграції в Європу?

Щоб знайти відповідь на ці питання, в українську столицю, без вся-

кої видимої мети, зачастили західні візитери (у квітні там побували британський прем'єр і генсек НАТО), а гості з Києва стали завсідниками європейських столиць. Але оскільки ясності не додається, Заходу припадає вчиняти подібно лікарю, який, не знаючи, що далі робити із хворим, регулярно міряє йому температуру.

Цей період дипломатії, що нагадує “ранковий обхід”, протриває, схоже, ще декілька місяців. Природно, Київ зацікавлений у тому, щоб туман не розсіювався якомога довше: це допомагає розширювати колекцію “знаків уваги” з боку Заходу і дає надію на цілком відчутну допомогу. Втім, українській владі незабаром доведеться чіткіше позначити свої позиції. Адже після президентських виборів у Росії, як би вони не завершилися, в Європі наступлять конкретніші часи.

Завдання 7. Перекладіть текст, визначивши його стиль та жанр:

Два образи Іслама Каримова

Хто він – реформатор західного зразка чи черговий східний диктатор? Іслам Каримов, який відзначає свій 60-літній ювілей, залишається одним із найбільш “закритих” президентів на пострадянському просторі.

Особистість Іслама Каримова, як і раніше, викликає суперечки. Хто він: збирач тюркських земель і будівельник майбутньої регіональної супердержави, як стверджують його прихильники, чи амбіційний лідер, що намагається диктувати суміжним країнам свої правила гри? Реформатор чи диктатор, що намагається зберегти будь за що контроль над усіма сферами життя узбецького суспільства?

Тамерлан замінює Карла Маркса

Вересневим ранком 1994 року місце знесеного пам'ятника Карлу Марксу в центрі Ташкента зайняв кінний монумент Тамерлану. Відлитель у бронзі творець середньовічної тюркської імперії став символом держави з двадцятидвохмільйонним населенням. Символ точно відбирав девіз Каримова: “Сильна влада – сильна держава”.

Президент сподівається, зберігши державний (а, отже, й особистий) контроль над національною економікою, перебудувати її структуру, різко підняти ефективність і в перспективі вивести Узбекистан із напівфео-

дальшого стану в розряд індустріально розвинених країн. Для реалізації цих планів необхідна стабільність. Каримов сильною рукою розправився з опозицією, заявивши: краще сто заарештованих, ніж тисяча вбитих.

І знайшов повне розуміння в обивателів, наляканих кадрами кривавої бойні, на які не скупилося узбецьке телебачення, розповідаючи про події в Таджикистані. Каримов домігся бажаної стабільності, і тепер, здавалося, ніщо не перешкоджає його планам. Але несподіваним для себе чином узбецький президент виявився віч-на-віч із більш серйозною, ніж світська опозиція, загрозою.

Ісламська альтернатива

На початку своєї президентської кар'єри узбецький лідер мав нагоду переконатися на власному прикладі, яка велика мобілізуюча сила ісламу. У грудні 1991 року, напередодні перших усенародних президентських виборів жителі обласного центру Намангана, що вийшли з мечеті, захопили будинок адміністрації і не звільняли помешкання доти, поки глава республіки не запрягся на Корані, що виконає їхні вимоги.

Ця виняткова для Узбекистану подія і визначила подальше відношення влади до ісламу і його діячів. Реакція Каримова була жорсткою. Відомі богослови виявилися під ковпаком спецслужб. Деякі з них загадковим чином зникли, інші піддалися переслідуванням з боку міліції.

Президент, успішно перегравши і розсіявши світську національно-демократичну опозицію, зіткнувся з незрівнянно сильнішим джерелом політичного впливу. Вільної преси і демократичних суспільних інститутів у країні не було, зате мечеті перетворилися в осередки інакодумства.

Невдоволення падінням рівня життя, корупцією державних чиновників, зростанням цін – сприятливий ґрунт для радикальних настроїв. Іслам, що закликає до справедливості, рівності й братерства, завжди становить соціальну і політичну альтернативу світському правлінню.

Поки власті Узбекистану тримають ситуацію під контролем. Проте Іслам Каримов побоюється, що зовнішні сили можуть спровокувати спалахи невдоволення. Як вважає президент, загроза для безпеки Узбекистану виходить із сусіднього Таджикистану.

Біг на місці

Президент оголосив, що республіка піде до демократії своїм шляхом: спочатку буде реформована судова система, потім надана свобода

преси. Але соціальний і політичний клімат у республіці не змінився. Президент виправдовує це азійською специфікою. Певним сенсом він точно вловив ціннісні орієнтації і очікування суспільства. Так, у пересічних громадян претензії до влади не за її авторитарність і жорсткість, а за високі ціни або брак товарів, корупцію, свавілля з боку чиновників і міліції, погано організовану охорону здоров'я.

Прагнучи на Захід, Узбекистан одночасно стає все більш закритим суспільством, де набирають силу патріархальні традиції. Республіка у владі взаємовиключаючих сил, і тому в неї ніби два образи.

Це – протиріччя не тільки пострадянського тоталітарного суспільства, але й особистості самого Каримова, що намагається модернізувати Узбекистан, залишаючись вірним історичній традиції сильного володаря.

Завдання 8. Перекладіть текст, визначивши його стиль та жанр:

3 “Енеїди” І. Котляревського

Еней був парубок моторний
І хлопець хоч куди козак,
Удавсь на всеє зле проворний,
Завзятіший од всіх бурлак.
Но греки, як спаливши Трою,
Зробили з неї скирту гною,
Він, взявши торбу, тягу дав;
Забравши деяких троянців,
Обсмалених, як гиря, ланців,
П'ятами з Трої наживав.

Завдання 9. Перекладіть текст, визначивши його стиль та жанр:

І. Франко

Semper Tiro

Життя коротке, та безмежна штука
І незглибиме творче ремесло;
Що зразу, бачиться тобі, було
Лиш оп'яніння, забавка, ошука,

Та в необнятий розмір уросло,
всю душу, мрії всі твої ввіссало,
Всі сили забира і ще говорить: “Мало!”

І перед плодом власної уяви
Стоїш, мов перед божеством яким,
І сушиш кров свою йому для слави,
І своїх нервів сок, свій мозок перед ним
Кладеш замість кадила й страви,
І чуєш сам себе рабом його й підданим,
Та в серці шепче щось: “Ні, буду твоїм паном”.

Не вір сим пошептам! Зрадлива та богиня,
Та Муза! Вабить, надить і манить,
Щоб виссать “я” твоє, зробить з тебе начиння
Своїх забагань, дух твій спорожнить.
Не вір мелодії, що з струн її дзвенить:
“Ти будеш майстром, будеш паном тонів,
І серць володарем, і владником мільйонів”.

О, не дури себе ти, молодая ліро!
Коли в душі тісниться рій,
Служи богині непохитно, щиро,
Та панувать над нею і не мрій.
Хай спів твій буде запахуєце миро
В пиру життя, та сам ти скромно стій
І знай одне – poeta semper tiro.*

* (лат.) Поет завжди учень.

Ключі до завдання 2:

1. The debt burden of the developing countries is enormous. 2. These words have immense force in delineating friend and foe. 3. It had taken Alexander the Great only three years, from the spring of 330 BC to the spring of 327 BC, to master this vast area. 4. The Angara River drains huge Lake Baykal. 5. He procured enormous wealth. 6. A huge man suddenly hulked up in the doorway. 7. Bolognese artists had an enormous impact on the art of the baroque's greatest center, Rome. 8. The prairies are vast stretches of nearly level land. 9. Augeas possessed an immense herd of cattle. 10. In 1625-27 Giovanni Lanfranco painted the enormous dome of the church of Sant' Andrea in Rome. 11. The Internet, sometimes called the “information superhighway” is a vast computer network of computer networks. 12. It was a period of enormous intellectual discovery. 13. The banquet was held in an enormous room. 14. Samson was feared for his colossal strength. 15. The book was a huge success. 16. He has read the mammoth twenty volumes of the Complete Works. 17. Their enormous canvases reveal their reverence for the beauty of the native landscape. 18. This organization is fuelled by massive grants. 19. Publishers of the book stand by, ready to turn out a huge new edition. 20. The programme was a huge success. 21. She spent a huge amount of money for that coat. 22. The material losses suffered were similarly enormous. 23. Most astronomers now believe that quasars are active galaxies whose nuclei contain enormous black holes. 24. It was one of those English country houses with cavernous rooms. 25. A new constitution, vesting immense powers in the executive department of the Chilean government, was adopted in 1833.

Ключ до завдання 3:

1. The employees of the corporation are not held personally responsible for the acts of the corporation as a legal entity. 2. He contended that to account for any alteration, two questions need to be answered, involving four types of causes: (1) the material cause, what the entity is made of; (2) the formal cause, the shape or pattern that the changing entity acquires. 3. Clearly,

the Mediterranean Sea remained more of a recognizable entity than the European continent until after the 16th century. 4. This current distinguishes the Antarctic Ocean as a physical entity. 5. In 1977, Congress approved President Jimmy Carter's plan to merge the civil defense programs and the various federal disaster response programs into one entity, the Federal Emergency Management Agency. 6. By the end of the century Cuban literature became a cultural entity very different from Spanish literature. 7. A battalion is a basic unit of military organization that first appeared at the end of the 16th century as the lowest tactical unit of infantry and cavalry. 8. In still other societies divorce is mainly an economic affair; usually it involves returning the payments made at the time of the marriage.

Ключі до завдання 4:

1. What time is this? 2. The irony is that the church to which the rebels are seeking union is still open as far as the ordination of women is concerned. 3. For the next two centuries Ireland was a security threat to Britain. 4. In Britain religion is of little political significance. 5. The book is on the table. 6. She was here for holidays. 7. Stay where you are. 8. Last week we were in Germany to sign a contract. 9. He is at the university and wants to be a lawyer. 10. A distinguishing feature of Ukraine's internal political situation is that parties differ not in their economic policies, but in their foreign-political ones. 11. The center of Dnipropetrovsk is on the high right bank of the Dnipro River, with industrial suburbs across the river on the lower left bank. 12. The militia have already been here. 13. And I will now tell you what the connection is between those two things. 14. Those who are in favour of women's ordination argue that if Christ cannot be represented by women at the altar, how can he represent women at the cross? 15. His hands were firmly on the attache-case. 16. I know the man very slightly; he has been here on business once or twice. 17. Today, the prognoses are that what the Ukrainian team achieves in Sydney should come very close to what they achieved in Atlanta. 18. My experience is that when abroad most people recognize that flag as the flag of Sweden. 19. Nationalism's most dramatic resurgence has been in the former communist countries of Eastern Europe. 20. The problem is that a financial stabilization is still not really embraced by the authorities.

Ключі до завдання 5:

1. There was an unconfirmed report about the death of one of them in hospital. 2. There was a moment of silence. 3. There was a sharp rap on the door. 4. There was only a temporary and slight price reduction in the market. 5. There is a mosquito on the ceiling. 6. Then, there was an armed raid on the Fram company, which ended with two corpses. 7. The youth was excited. There was an appeal in his question. 8. There was a pause. 9. There is a fly in the soup. 10. There was also a slight reduction in the prices of staple foodstuffs. 11. The night before the signing of the Russian-Ukrainian agreement on the division of the Black Sea fleet, there was literally an uproar throughout the five-star hotel. 12. There was an unprecedented 15 percent production increase in the period from mid-September through mid-October. 13. Shortly before the elections there was an information leak. 14. There was an armed clash between pro- and anti-government factions on the pass. 15. He locked himself in the office of the department head, opened the package and then there was an explosion... 16. A few more days passed and there was an attack on the police post in Vinnytsya. 17. Yes, there was an order on ceasefire, but it is very difficult to contain men with submachine guns when there is a front line. 18. A city officer on duty told the correspondent there was an anonymous call about a bomb at the movie-theater, but it was a false alarm. 19. A week before the kidnapping there was an unofficial report alleging that the Defence Ministry was preparing for armed intervention. 20. Contrary to expectations, on May 12 there was an exchange of prisoners and hostages. 21. There was an immediate reaction by the Paris Club. 22. I said that both at that time and now there was an elementary struggle for power. 23. As a result of this, there was an attempt on the life of the former Defense Minister.

Ключі до завдання 7:

1. "Didn't I eat any dinner?" he said. "Oh, not a thing," she said. 2. "Ivan!" she said impatiently. "Do hurry or we'll be late." 3. "Other women never wear hats like that." "No," she said "no." 4. "What happened?" the girl said again. 5. "What's been going on?," I said. 6. He said: "I get the impression that the Prosecutor General's Office is being managed not by the prosecutor general, but by someone from the side." 7. "You get out!", said the master to the boy. 8. "The water level of the Pripjat River should rise no more than

4-4.5 meters, “ says the chief of the Radioecological center. 9. “Look here”, I said to the child, “we’re going to look at your throat.” 10. “They’ll start with you”, said the visitor. 11. “You can trust me”, said the man. 12. “Are you guilty or not guilty?” “Not guilty.” “Very well,” said the Judge. “You may sit down.” 13. “What small hands you have,” said the student from Bonn. 14. “I hope you are not tired after your journey.” “No,” said my sister. 15. “There are two new guests arriving this afternoon,” said the manager of the pension. 16. “It’s a nice day, isn’t it?” “Yes,” said I. 17. “Oo!”, said the little boy excitedly. 18. “Go on, Daddy,” said the little boy eagerly. 19. She said, “Where did you find it?” 20. “In that case,” he said, “our opinion will have to be reckoned with.”

Ключі до завдання 8:

1. He continued to mutter dark things. 2. You must choose one thing or the other. 3. He is forgetful of things. 4. That’s the one thing I needed. 5. You are always imagining things! 6. The whole thing lies in a nutshell. 7. Things are all anyhow. 8. The thing is I don’t like this. 9. He pretended he forgot about the whole thing. 10. The first thing to do is to forget about politics. 11. Not every country has this sort of thing. 12. And one more thing - he was very worried because he couldn’t protect Olena from slander. 13. What is this thing called? 14. This is neither one thing, nor another. 15. We’ll start getting you qualified to fly one of these things. 16. Things are going to pieces. 17. “Maybe later, Ok?” “Sure thing, Ivan.” 18. “Yeah, there are a lot of things I can do,” she said flirting with him. 19. Her method stresses development of initiative and self-reliance by permitting children to do by themselves the things that interest them. 20. Frost did this thing. 21. The men began to speak of victory as of a thing they knew. 22. Don’t worry about a thing. 23. Only then did things gain any perspective. 24. He’s got a genius for saying the wrong thing. 25. Science is one thing, art is another. 26. These are the things which make up the joy of life. (This is the thing which makes up the joy of life.) 27. All things in nature are dependent on one another. 28. He did a funny thing. 29. And really the whole thing is as simple as A B C. 30. The old chap isn’t used to this sort of thing. 31. Another thing that makes the two campaigns similar is that he needs to receive an absolute majority of the electors’ votes. 32. Oleksiy nodded, thinking things over. 33. The first thing they did was to ask about the missing persons. 34. That small machine could do things that no

home comp should be able to do. 35. The whole thing was started by the launching of the world’s first satellite. 36. I am very busy now, but when things have eased up a little I’ll come and see you. 37. I do not interfere in this sort of thing at all. 38. Things are not all that good at the moment. 39. One more thing. Previously, foreign patients in the institute were mostly from sister socialist countries. 40. We still have many things to learn. 41. “When will you be able to get me a list of things that you will need?,” asked Hanna. 42. Let things drift. 43. We know many things that you do not. 44. Many things can cause infertility, including hormonal abnormalities. 45. He had a clear presage that the whole thing would fail. 46. This is half one thing half another. 47. He’s going to drop the whole thing in your lap. 48. We have never heard of this thing. 49. I still like to be able to keep track of things. 50. “Just wait till we get back though before you start.” “Sure thing, Hryhir, we’ll be waiting.” 51. Decisions of the Supreme Court under Marshall established, among other things, the Court’s right to hold an act of Congress unconstitutional. 52. For one thing, it was not always clear who exactly belonged to the group. 53. You know that I desire her happiness above all things. 54. I am here to teach things. 55. It’s not a thing for everybody to know. 56. Forgive me and let things go on as before. 57. But they have told me one thing which I cannot believe. 58. That is a thing that strikes me as funny. 59. I’ve read about that sort of thing in books, but I’ve never come across it before.

Ключі до завдання 9:

1. to be undesirous of doing smth. 2. to be unsteady of purpose 3. to be able and willing 4. to be of no worth 5. to be reckoned of some account 6. to be bare of credit 7. to be in the habit of doing smth. 8. to be of importance (significance) 9. to be of independent means 10. to be a person of good (high) reputation 11. to be out of the running 12. to be out of shape 13. to be of a solitary disposition [nature] 14. to be short of the (necessary) stuff 15. to be in office 16. to be passingly familiar with smth. 17. to be a little peculiar 18. to be in a position to do smth. 19. to be quite a success 20. be out of (all) relation (to smth.) 21. to be of good [evil, ill] report 22. to be apt to romance 23. to be second to the project 24. to be much sought after 25. to be short (of smth.) 26. to be short in proofs 27. to be a perfect sight 28. to be all smiles 29. to be on solid ground 30. to be soppy on smb. 31. to be short of the (necessary) stuff 32. to be a success 33. to be suited with a situation 34. to be systematic 35. to be looking together 36. to be not unaware of smth.

Ключі до завдання 10:

1. I am quite agreeable. 2. The programme was a huge success. 3. Every boy was entitled to his own views. 4. He was a success as Hamlet. 5. It was a case of mistaken identity. 6. It is of no particular importance. 7. His opinion is of no significance. 8. As I had money I was able to help her. 9. Once he had ample means. 10. Have a care! 11. The western and southern portions of the country have a complex pattern of mountains, valleys, plateaus, and lowlands. 12. But we'll have another play sometime that he can see. 13. These shoes are quite worn out. You must have a new pair. 14. You shall all go and help me, and when we come back we will have bread and milk for breakfast. 15. You have a message from your friends. 16. He has had a rough lesson. 17. I think I should like to have some roast beef. 18. It is of no import (consequence). (Або: It is no odds). 19. She had a coat around her shoulders. 20. He had been fishing all the morning but hadn't had a single bite. 21. We decided to have a dialogue with progressive forces. 22. We had a most enjoyable evening. 23. The house has a south aspect. 24. He had a feel of utter joy. 25. He has a strong belief in all-round education. 26. The newspaper had a very short-lived existence. 27. Let me have a a try. 28. He had a letter. 29. She has a headache. 30. Won't you have another cup of coffee?

Ключі до завдання 12:

1. WebCrawler, search engine, computer software program used to locate information on the World Wide Web (WWW), was developed by University of Washington graduate student Brian Pinkerton in 1994. 2. While still a graduate student, Turing published a paper called "On Computable Numbers," which introduced the concept of a theoretical computing device now known as a Turing machine. 3. Usenet was created in 1979 by Duke University graduate students Jim Ellis and Tom Truscott. 4. Significant contemporary American novelists include John Updike, Joyce Carol Oates, and Toni Morrison, who writes of African American life and won the Nobel Prize in 1993. 5. The wars broke out when military losses and the insanity of Henry VI, the Lancastrian king of England, led Richard Plantagenet, Duke of York, to assert his claim to the throne. 6. Freight service is generally of two types. One type carries bulk commodities, such as coal, grain, or ore on no set schedule. The other type of freight service operates on a regular schedule on a set route and

carries all types of commodities. 7. In 1534 French explorer Jacques Cartier was commissioned to establish France's claim to the northern part of the American landmass. 8. If an appeal is not undertaken within a limited period usually prescribed by statute, the original decision becomes final and binding on the parties. The right of appeal provides the opportunity to have an involved legal question given more deliberate and careful study than is possible in the lower courts. 9. In the mid-1880s and early in the 20th century Tsiolkovsky began research in aerostatics, publishing a number of articles containing plans for a metal dirigible (1892), an airplane (1894), and a spaceship (1903). 10. Sviatoslav Richter was born in Zhytomyr to German musicians, and already at the age of 15 he already was rehearsal conductor for the Odessa opera and ballet companies. A self-taught pianist, he gave his first recital in Odessa in 1935. 11. Technology has always been a major means for creating new physical and human environments. It is possible to ask today whether technology will destroy the global civilization that human beings have created. 12. Clemenceau was intent on ensuring the security of France by imposing disarmament, military occupation, and heavy indemnities on the defeated Germans. 13. Seattle retained from its Century 21 Exposition of 1962 several buildings for its civic center, including the splendid opera house. 14. Some theaters, such as opera houses, have boxes-seats in open or partitioned sections along the sidewalls of the auditorium – a carry-over from baroque theater architecture. 15. Frequently improvised, the words of calypso songs usually concern topical or satirical themes. 16. This required changeable scenery, and many methods were developed over the next centuries for shifting the scenery mechanically. 17. Some anthems specifically celebrate a historical personage or event; others exalt the beauty of the country. A number of anthems are simply melodies without words. 18. He turned to symbolic themes to help express and expand his observations on topical political and social issues. 19. Their goal was to give a performance that creates the illusion of something happening for the first time. 20. The Balkan countries demanded that Turkey give up most of its European territory and pay a war indemnity. 21. The settlement of industrial disputes may become especially urgent during wartime. 22. Drama combines action, words, and stage scenery. 23. Pamphlet is a short published work of topical interest through which the writer wishes to inform or persuade the public. 24. During a rehearsal, the conductor asks individual musicians to play various parts of the score again and again until the desired effect has been achieved. 25. His muscular physique made him

an impressive figure on stage. 26. Animation can be combined with live action in a movie. 27. The court can refuse such an appeal. 28. In 1959, Aalto won a competition to design an opera house in Essen, Germany. 29. Modern science and technology have changed our lives in many dramatic ways. 30. Albeniz was born in Camprodon in Catalonia and gave his first piano recital at the age of 4. 31. For example, an animation can show a scientist how a molecule fits together with other molecules. 32. A stereophonic cartridge changes the stylus vibrations into two sets of electric signals - one for the right sound channel and one for the left. 33. At one time, telephone operators switched (routed) telephone calls manually by plugging electric cords into a switchboard. 34. Generally, an opera house provides a program that has a summary of the plot.

Ключі до завдання 13:

1. Most nations will not allow their own citizens to be extradited, but Argentina, Great Britain, and the United States sometimes do. 2. Most of the race riots of the 19th century were characterized by white aggression. 3. Most societies have attempted to standardize the behavior of their members. 4. In most modern democratic nations the police provide a variety of services to the public. 5. During the Middle Ages, kings derived most of their income from their feudal holdings and generally needed to levy taxes only to pay for their expensive wars. 6. In the 19th century the university developed into its contemporary forms in most of the nations of Europe and in North and South America. 7. Most birds can fly; therefore their bodies are adapted for flight. 8. Frogs live in most parts of the world, except Antarctica. 9. Most Belarusians follow the Eastern Orthodox religion. 10. Most of the asteroids exist within the relatively large gap lying between the orbits of Mars and Jupiter. 11. Most parks have hiking trails and camping areas. 12. Philosophy is both related to most disciplines and yet different from them. 13. Most of the world's railways require heavy subsidies to keep operating. 14. Most Bantu language names consist of a prefix and a stem. 15. In turn, most of the animals that humans eat depend upon flowering plants for their food supply.

Ключі до завдання 14:

1. Finally, the leaders of the Great Seven have decided to subject to a slight pressure the International Monetary Fund which until recently all but

monopolized negotiations with the Ukrainian government, and took the matter into their own hands. 2. So let those who have money and villas abroad while being listed here as all but bankrupt, take care of their assets before it is too late. 3. In two years the "Oresteia" was all but forgotten in Ukraine. 4. Central government became all but impossible. 5. The advocates of social insurance have all but disappeared. 6. The Christian Visigoths had all but exterminated the Spanish Jewish communities dating from Roman times. 7. The Western democracies all but closed their doors to refugees. 8. The scarcity of sturgeon in North American waters has all but eliminated the caviar industry. 9. The doctors all but abandoned the treatment of the addicts. 10. The country's once-dense forest cover has all but disappeared. 11. At first the book was all but ignored. 12. Survivors attempted to dig out their possessions, but Pompeii was later all but forgotten. 13. Telefilm series rendered live anthology drama all but extinct by the early 1960s. 14. The party's significance all but disappeared after 1968. 15. The country lays claim to world leadership and is all but compelled, as the sole superpower, to enforce order in the world. 16. With the arrival of European colonizers in the 17th century, the Island was all but eradicated. 17. Nearly half of the world's tropical forests already have been lost, and the remainder will all but disappear in the next two to three decades. 18. It's all but done. 19. It's all but impossible. 20. She is all but ninety years old.

Ключі до завдання 16:

1. In late April the Central Scientific(-Research) Aviation Hospital held a Ukrainian-U.S. symposium on Modern Approaches to Treating AIDS. 2. The society's founders are the Oceanology Institute, the "Scientific-research center for studying the Earth and Universe" as well as some mass media. 3. The lawsuit on evicting the agro-industrial research institute from the building of the Nadra publishing house swings first to one side then to the other. 4. Interestingly, big-time sports constituted the sole national-economy sector where payments were made for actual "labour results". 5. In fact, no single scientific-research or national-economy space-involved programme -- not to mention the manned flights -- was ever botched by the military. 6. This means that the average statistical Ukrainian will drink no less than 26 liters of beer a year, with 85% of the market retained by domestic brewers. 7. Average monthly inflation was reduced from 11.9% in 1995 to 2.7% in 1997 by state regulation of the hryvnia's exchange rate and prices for domestic products. 8. All these factors

suggest that the prices of plots of land near the capital and stone buildings in its downtown will soon exceed the world's average level. 9. With the help of the World Bank loan this region will build and repair general-education schools and re-equip polyclinics and hospitals. 10. In the Foreign Ministry he'll be doing administrative and managerial work. 11. Judicial reform hasn't solved the issue of separating legal districts from administrative-territorial divisions. 12. The draft Land Code reflects views on the economy and attitude to property that are maintained by adherents of the administrative-command system. 13. Possession of this modern technology provides a key to a successful socio-economic development of the country, the Premier pointed out. 14. Unlike the government, whose interests are concentrated in the socio-economic sphere, the presidential staff are interested in the socio-political situation in the region. 15. Held on July 9 in Kyiv, the scientific conference on "The Shadow Economy: Its Economic, Social and Legal Aspects" was attended by scholars and representatives of the Interior Ministry and the Security Service of Ukraine. 16. The boss of Ivano-Frankivsk Region only hinted at problems with enterprises in the timber industry. 17. Soon an ordinary airport may become a cosmodrome for mass airspace system. 18. It will be profitable also for the agrarian-industrial complex. 19. The growth of tariffs for housing and communal services exerted the most influence on prices and tariffs for paid public services. 20. All these years the pipes have meticulously served their purpose and began to collapse only at the threshold of the 21st century, when diversified domestic chemical agents appeared in domestic sewage. 21. The construction of communal facilities around them is financed from the state budget. 22. Visual FoxPro 3.0 is a powerful object-oriented medium for the rapid development of applied programs. 23. The criminal was armed with a large-caliber machine-gun and a heavy grenade launcher. 24. The bank is interested above all in export-import operations. 25. Mykola Amosov was an Academician of the Ukrainian National Academy of Sciences and the Ukrainian Academy of Medical Sciences and honorary director of the Institute of Cardiovascular Surgery. 26. A third agreed with them because financial and domestic-life conditions do not permit having children. 27. The two year old foundation, which brings together cultural and educational workers, humanitarian scholars and representatives from different professions, has already engaged in a series of significant activities aimed at promoting new journalism in the country. 28. This instrument-building plant which belonged to one of nine defence-oriented ministries of the former Soviet Union began to manufacture civilian

radioelectronic equipment. 29. The end of external political and ideological confrontation with the East prompts the Western world to shift its attention to its own, quite real internal difficulties. 30. For them this was primarily an episode of global politico-military and ideological confrontation between East and West in the then bipolar world. 31. For us the process of self-determination in the civilizational, geopolitical and even politico-military respect is not yet over. 32. The financial crisis in the domestic military-industrial complex does not permit Ukraine to present its full military-technical potential on an international level. 33. From the allocated funds about 80 percent will be spent on the construction of dwellings for servicemen and public amenities in garrisons. 34. I haven't come across a single source of research which proves that national economic councils are the worst form of national economic management. 35. One cannot enumerate all the reasons and results, although one can describe mathematical and physico-chemical models which will hardly be understandable to the general readership.

Ключі до завдання 17:

1. He alone is to blame. 2. A divertimento might be written for strings alone, woodwinds alone, or a combination of strings and woodwinds. 3. By his will alone he discarded all external evidence of his weakened frame. 4. The place is known to me alone. 5. They alone can help us. 6. Evidently, this alone is the reason for the enterprises' steady work in these regions. 7. She alone can make him happy. 8. One manufactory alone produces them. 9. In 1999 alone UAH 311 million was spent. 10. The guilt does not lie with him alone. 11. We two alone remember these happenings. 12. On no other basis can political thought in today's world have universal meaning or validity. 13. Only then does Aristotle turn to the strategy and verbal form of the plea. 14. First, a political decision must be reached, only then can economic integration take place. 15. Only by working together can women worldwide begin to achieve the rights to which they, and all people, are entitled. 16. This is merely the coinage of your brain. 17. The enemy left nothing but ruin behind him. 18. This is a pure deception. 19. The old man had only a distant memory of the school days. 20. She gave me only a distant look. 21. It was nothing but an entree to a series of misfortunes. 22. He is chief in name only. 23. I must just note that deception was his only resource. 24. He is merely playing business. 25. He is not ill really, he is just playing off. 26. She notices nothing but what relates to

herself. 27. This is a mere semblance of friendship. 28. It was a mere supposition. (або It is a mere surmise). 29. He merely touched the subject. 30. The play yielded only one good laugh. 31. The basement window showed him just the feet of passers-by. 32. By the beginning of the assault the soldiers had known one another for a mere two or three days. 33. Within a mere five years the company has had a change of generations among the directors. 34. The first document was, however, a mere recommendation. 35. This plan is only good on paper. 36. I'm only a secretary. 37. The Kherson Refinery 1996 output was a mere 1.4 million tons. 38. Freedom of the press is not merely a fundamental human value, but is the key guarantor of all other liberties. 39. This road will provide nothing but losses. 40. Plant diseases have been known since ancient times, but the modern science of plant pathology did not begin to develop until the mid-19th century. 41. The mammoth bureaucratic machine cared for nothing but its own well-being. 42. A decree on the issuance of Gold Certificates has remained merely a declaratory statement. 43. It was not until the 12th century, however, that canals similar to those used today were built in western Europe. 44. Not until the outbreak of World War II in Europe and the escalation of Japanese aggression did the U.S. response become purposive. 45. Not until early 1945 did the Allied forces reach the heights overlooking the Po Valley. 46. Not until 1902 was a complete nationwide system of secondary education brought into existence. 47. In a few cultures, including that of the Tiv of Nigeria, a person is not considered fully an adult until he or she becomes a parent. 48. He is but fifteen. 49. He called but once. 50. Man shall not live by bread alone. 51. This alone would disqualify him for the position. 52. You alone can help me.

Ключі до завдання 18:

1. "The king is dead", he said. "Long live the king." 2. God keep you! 3. Long live everybody and everything! 4. So be it. 5. Let it go at that! 6. Long live the republic! 7. Let things develop. (Або: Let things drift). 8. Hurrah for the Emperor! 9. Woe worth the day! 10. He is welcome to it (або to try). 11. Speed! (Або: God speed you!; Або: May success wait upon you!) 12. Hallowed be thy name. 13. Long live their majesties! 14. Let this cup pass from me. 15. May you rest in peace. 16. So mote it be. 17. Success (be) to your efforts! 18. May God speed you. 19. May God damn him! 20. Thy will be done!

21. Long may he live! 22. Hurrah for the admiral! 23. God help you. (Або: May God prosper you!; або: May God help you!).

Ключі до завдання 19:

1. The combined resources of these two companies are so tremendous that the question of the winner seems to have been decided. 2. As if you didn't know that! 3. It is said that a manufacturer of computer games and the owner of an aviation company had independent reasons to hold a grudge against the mayor, who allegedly owed them large sums. 4. It seems as if the organizers have ignored the experiences of the last few Summer Games. 5. A change in your career will imperceptibly rarify the air around you. You're still here, but it's as if you're not. 6. At first glance, such an image seems to be big and clumsy. 7. This wine seems rather good. 8. The mass media seem single-mindedly absorbed with the treaty to reduce global warming. 9. So many common elements were found that sometimes it seemed as if the leader of liberal-democrats was simply quoting the leader of the Italian fascists. 10. As if in response to these proposals the exchange rate stopped its headlong fall. 11. They also disprove the statements to the effect that the defense minister allegedly has full control over the sentiments of his subordinates. 12. The director allegedly concluded a several-million-dollar contract with a German firm to build a Blasco representation mission in Kyiv. 13. Still it has to be admitted: sometimes circumstances took such a turn that it seemed as if someone was deliberately aiming to "push" him into opposition to the President. 14. It seems they agreed to the plan just because there were high chances that the Serbs would turn it down. 15. Otherwise we shall have the firm reputation of an unpredictable partner, and he will have to work as if he was on a fire-brigade. 16. All the echelons of power (including the opposition) are acting as though such prospects are of no consequence to the country, or to any of them personally. 17. In nearly each of his passages the premier made references to the President's message to parliament whose "guideposts" would allegedly be implemented by the government. 18. For a moment she hesitated, as though in doubt whether to trust me or not. 19. His roots went back to the Rurikoviches, or children of Rurik (semi-legendary Varangian koning Hrorekr) allegedly invited to rule the eastern Slavs in the 9th century. 20. As though by common consent, Kyiv's museums are trying to uncover unnoticed facets of the work of textbook artists.

Ключі до завдання 20:

1. He had hardly time enough. 2. I scarcely know her. 3. I just caught (або made) the train. 4. She is hardly twenty. 5. They can scarcely get along on their humble income. 6. The coast was hardly distinguishable through the haze. 7. But on 26 July 1946 he was shot down and only just managed to make it to no-man's land. 8. I could scarcely trace her features in the gloom. 9. We could hardly drag him from his home. 10. We are but slight acquaintances. 11. I could scarcely drag one foot after another. 12. He just managed to pass the exam. 13. It is better to eat a lightly salted food. 14. He could hardly conceal his triumph. 15. They barely escaped with their lives. 16. We hardly had time to look about us before we had to continue our journey. 17. His lips could hardly frame the words. 18. I am so tired that I can hardly stand.

Ключі до завдання 21:

1. He all but drowned. 2. He just missed being killed. (Або: He just escaped being killed.) 3. The nation was on the verge of slipping into chaos. 4. He just missed being struck by the stone. 5. She was nearly drowned. 6. Large cities were on the verge of a rationing system. 7. He came very near to ruining himself. 8. In this way the President and parliament again found themselves on the brink of confrontation. 9. The plane just missed the trees. 10. Maria was on the brink of tears. 11. I nearly dropped my cup of tea. 12. He got a comfortable pass in zoology, but barely scraped through in botany. 13. I was nearly drowned. 14. I came near forgetting how to get there. 15. He was within an ace of telling her everything. 16. I almost missed the train. 17. This act came near spoiling his chances. 18. In his blind haste he was almost run over. 19. She was near enough to tears as it was. 20. He all but fell. 21. They came near to bandying blows. 22. The smoke almost choked me. 23. We survived but it was a close shave. 24. I come near forgetting my glasses. 25. He almost dropped with surprise. 26. I was nearly dashed against the counter. 27. The fever nearly finished him.

Ключі до завдання 22:

1. Whatever shall I do? 2. Whatever put such an extraordinary idea into your head? 3. Why, it is quite easy! 4. When ever will he come? 5. Surely, his

thoughts had returned to our long nights of talk at Kyiv University. 6. Well (All right) then, do as you like. 7. Whenever did you find time to write? 8. I can hardly go away and leave you alone. 9. Do help me! 10. Now then, quick! 11. What under the sun do you mean? 12. Whenever will he arrive? He's very late. 13. Surely you will not desert me. 14. How on earth did you know it? 15. You didn't want to hurt his feelings, surely. 16. What on earth was I to do? 17. Surely you remember how tense the situation at the Congress was. 18. What in the world (on earth) did he mean? 19. Surely you will agree that the two newspapers are interested in basically different things. 20. What a swell you are! 21. Why on earth? 22. How come you are now talking about accelerating the privatization programme? 23. It is he who won victory at the last Olympic games. 24. As to the advantages of working in a «closed» town, these, according to the firm's representatives, boil down to a quiet life. 25. Surely you understand the reason yourself. 26. It is you who organized the rioting last month. 27. How you do like to tease one! 28. If there is no God, the question "what is out there, then?" will still go unanswered. 29. In reply to the question as to how come he himself knew about the emergency doors the guy kept silent. 30. Wherever is he? 31. Other inhabitants of Ukraine, though they may support an independent state, would advocate that state's political, economic, and cultural orientation toward Russia. 32. Why, then, is it better to be subject to laws? 33. It is he who proposed her. 34. Who's afraid of the "rule of law"? 35. As to myself, science was a servant of poetry. 36. Ukraine, on the contrary, has not missed a single opportunity. 37. But who has the power finally to interpret the Bible? 38. Now, what about NATO? 39. What then shall my poor master do? 40. "Well now," it would discourse, "just show me a sheepskin coat, a fur, or priestly vestments that have a greater claim to pride and respect than do I!" 41. I can't understand just what kind of person he in fact is. 42. But what a long time it'll take him to make his dream come true. 43. Whatever happened to her, he wondered. 44. Does that mean that one should expect our preventive nuclear strike as early as tomorrow? 45. Wherever shall (do) I go now? 46. But why then should human beings, unlike animals, have the gift of self-awareness? 47. This is also confirmed by the indices for the first six months of 1997. 48. Why then should we give autonomy to Georgia's 500,000 Azerbaijanis? 49. Whatever's that? 50. Why then do we sit here? 51. Whatever is the trouble? 52. Whatever do you mean? 53. Whatever led you to suppose that I would meet you? 54. What is it that disturbs you more: the existence of communist regimes in the CIS or the lack

of peace and quiet on the Community's southern borders? 55. What is it that still triggers such strong opposition to this democratic novelty? 56. What is it that we like here? 57. So what is it that you found here? 58. How on earth did you know it? 59. What on earth was I to do?

Ключі до завдання 23:

1. He was simply rampant at the delay. 2. I did but trifle. 3. Her name just slipped out. 4. He merely looked on and did nothing. 5. What is happening in Cambodia, Yugoslavia or Africa is sheer madness. 6. He did not mean any harm, he was simply thoughtless. 7. It's a pure waste of time. 8. He can't swim, he just flops about in the water. 9. He doesn't eat, he simply gobbles. 10. That novel is mere trash. 11. It is simply a matter of time. 12. It was a perfect scream! 13. This is just routine. 14. It's a positive shame. 15. So the talk about a full transition, by the year 2010, to a contract military service system under a presidential edict is sheer bluffing. 16. It was just a sell. 17. It is simply terrible! 18. His piety is only a blind. 19. This song is simply a gem. 20. It's only a scratch. 21. The car ran simply toppingly.

Ключі до завдання 24:

1. Ever since then the level of equipment used for remote-control theft of information has risen considerably. 2. He is old but still quite able. 3. Success is yet to come. 4. Despite ritual incantations like "everything is proceeding according to plan" and "the people have lived up to the government's expectations", the crisis of the proclaimed policy became obvious to experts as far back as March. 5. The mystery hasn't been cleared up yet. 6. Even such a developed country as Germany privatized its railroads as recently as last year. 7. The elements have been conquered all right, but they still hit back. 8. Construction started way back in the mid-1980s, but it remained unfinished for lack of funds. 9. He is still an awkward skater. 10. This question has never yet come up. 11. Our securities law was adopted way back in 1994. 12. I am afraid it is too early to draw conclusions. 13. She still continues in weak health. 14. Production has yet to recover from disruptions caused by the war. 15. It was way back in 1890. 16. Man does not yet comprehend the universe. 17. The play draws well. (The play continues to draw). 18. It's too early to call him. 19. I'll make a tennis player (out) of him yet. 20. Neutron

stars were postulated as long ago as 1934. 21. As long ago as ten years ago ecologists were saying that thoughtlessly large pasturing in these parts had led to a five percent erosion of the weak mountain soils. 22. She isn't up yet. 23. The insult smarts yet. 24. "The mosquitoes are pretty bad, about here." "You bet!" 25. "Changed, hasn't she?" "I should think so!" 26. But there is also another extreme: We are only interested in original, avant-garde cinema.

Ключі до завдання 25:

1. A bearded CBS correspondent urged me of all people for an interview on the subject. 2. After 70 years of "collective leadership" the dogma seemed questionable all of a sudden, and the Pravdists, of all people, were letting that interesting query surface. 3. What the hell are you reporting about? 4. Why did the followers of "pure Islam" invite you, of all other people, to their meeting? 5. Book printing was generously supported by Ivan the Terrible, of all people, and the Orthodox Church. 6. And that perhaps is what has enabled her to remain all these years one of the most enigmatic figures in our theater. 7. It is fitting that he should take the chair. 8. It seems that this is what Gerashchenko dreamt of. 9. He has an instinct for always saying the right thing. 10. It was here that I met her. 11. The house exactly corresponds to my needs. 12. I do not wish him any (або I would not have him) other than he is. 13. That's just what people did say. 14. His own private troubles loom very large just now. 15. But that is exactly what just happened. 16. "Then you would advise me to wait a little?" "Precisely." 17. Why should it be that man she has set her heart upon? 18. Why did you stop away from that particular lecture? 19. The car is just tailored for the job. 20. He has a talent for doing the right thing. 21. It was I who took the news to him. 22. There's where you are wrong. 23. That was what I wanted to ask you. 24. This is where we grow our carrots. 25. It is this aspect on which the International Monetary Fund and the World Bank, in a joint note published earlier this month, concentrated. 26. It was during this period that the Labour party moved from its anti-European stance. 27. Then it was she who told you about the candle in the window? 28. It was this exclusive event in Uzbekistan's history that determined the future attitude of the authorities toward Islam and its figures. 29. Incidentally, this is exactly the kind of solution that should be adopted at the summit of the heads of state and government of the "big four" Russia, Belarus, Kazakhstan and Kyrgyzstan. 30. It is this sector of education that has experienced the most astonishing

growth in the number of students. 31. It is that question on which this coming election depends. 32. But it was he who pushed the controversial bills through Parliament in 1764. 33. That's where I am going in the morning.

Ключі до завдання 26:

1. On both sides of the state frontier decision makers understand that investment, far from being a charitable act, involves bargaining and commercial deals. 2. The Central Bank's refinancing rate, far from being a working instrument, is merely a psychological point of reference. 3. It seems that some ministers, far from being embarrassed by such lobbying, welcome it. 4. The MPs have begun to realize that continuous changes in conditions of entrepreneurial work, far from being conducive to additional foreign investments, may actually result in the closure of operating joint ventures. 5. Far from debasing human beings, as some charged, poets teach and uplift. 6. Far from endorsing disorder, he accepted the political realities of an age in which unified monarchy had become impossible in Germany. 7. Far from ending the schism, this move complicated it. 8. Far from forcing submission as intended, the sanctions encouraged the country's industrialization. 9. This agreement, far from undermining the competitiveness of Ukraine's aerospace industry, will be of obvious use to it. 10. However, far from shying the latter away this strengthens their readiness to give a rebuff. 11. This union, far from strengthening the empire, only brought attacks upon the Portuguese colonies. 12. The new depository, far from claiming to be the country's central depository, regards commercial bank depositories as equal competitors. 13. In fact, however, this is far from being the case. 14. Far from depicting absolute truths, documentary films express distinct points of view. 15. His Christ-like qualities, far from influencing those about him, are utterly incongruous in a sinful world.

Ключі до завдання 27:

1. Why should I burden your young life with such a load? You will have to struggle hard enough as it is. 2. You have too many friends as it is. 3. He will never be a success as it is. 4. D'you think it's worth while quarrelling with me too? There are so few people you're on speaking terms with, as it is. 4. I'm so thin as it is. 5. I am pretty near crazy as it is. 6. You do far too much for

them as it is. 7. There are too many other people around as it is. 8. I've had enough trouble at home as it is. 9. Better to leave right now. We've lost enough time as it is. 10. It is useless for me to wait longer; I am satisfied as it is. 11. He ain't any too keen for Americans as it is. 12. Take off that coat and waistcoat of yours; you're fat enough as it is. 13. You've got a right smart load as it is. 14. I am pretty near crazy as it is. 15. There are too many other people around as it is. 16. I've had enough trouble at home as it is. 17. But it'll be all right as it is.

Ключі до завдання 28:

1. Even though the company's share price has rebounded to its pre-crisis level, it would be unprofitable to sell shares right now. 2. I'll get you even if it takes the rest of my life. 3. I will be loyal to you if the worst comes to the worst. 4. The reason for giving that support is that even though free information cannot by itself ensure a free society, a free society cannot exist without it. 5. Even if a person has long suffered from a terminal illness, death always provokes a state of shock among surrounding people. 6. A telephone can make a person seem close, even though he is thousands of kilometers away. 7. I wouldn't say anything even if I knew about it. 8. In this case courts often seek assistance from the local authorities even though this is expressly prohibited by the law. 9. And even if the premier decides to fulfil his oath, he will be corrected. 10. Even if they are rolling in money, there is no way to make them see how tasteless this all is. 11. I won't do this even if I should swing for it.

Ключі до завдання 29:

1. He learnt German but never reached familiarity with it. 2. As you make your bed, so you must lie on it. 3. I'll be damned if it's true. 4. He never mastered the art of public speaking. 5. As the call, so the echo. 6. He never married. 7. It was so intended by me. 8. His plan never got to first base. 9. I declare if I will. 10. I never learned what his intimation was. 11. I kind of thought so. 12. Never is a long day (або word). 13. Your letter never reached me. 14. So you say! 15. I had thought as much (або I had sensed it). 16. President Rabbani has failed to create conditions favorable for adopting a constitution. 17. Despite affinity of their democratic aspirations, Birlik and Interfront failed to merge.

Ключі до завдання 30:

1. We gave him a good lunch during which time we talked of nothing but the diggings. 2. He said he did nothing except embrace and kiss visitors, but she misunderstood him. 3. There was nothing for it but to tell the truth. 4. Among the paramount measures there remains nothing except putting barriers in the way of foreign goods. 5. For the next forty-eight hours I thought and ate and breathed nothing but Boghazkoy figurines and the distinguishing features of Hettite sculpture. 6. I could do nothing except play the cello. 7. There was nothing but to show my hand. 8. He does nothing but contemplate the beauty of the world. 9. The whole town talked of nothing but hockey. 10. And when they finally do bring around the money, we have nothing but change left: the rest they take.

Ключі до завдання 31:

1. The freedom of movement is a good thing, after all. 2. Still the share of those observing Lent is quite large: 20 percent. 3. After all, someone has to go there. 4. He did not want the mule; but the owner persuaded him to buy it, anyhow. 5. After all, one has to ask oneself – what is the purpose of aid to the country? 6. He'll give her what was left of the hundred hryvnias, but she'll be sorry anyhow. 7. But with my children, what things in the world mattered? 8. Yet he did not get lost. 9. "Well, papa," Maria said, "at last you have your December and we now have twelve months, but what in the world will we call the thirteenth one?" 10. This came as the biggest surprise: how on earth did they get a Honda in the glass showcase, and, more importantly, what for? 11. Yet that does not compromise our ability to cooperate on a wide range of issues. 12. How on earth did you get to the Arctic? 13. Yet, we want Ukraine to remain democratic. 14. It is a solid, cozy local museum, and we have yet to find out how on earth it managed to acquire its status as a national museum. 15. Yet, half the respondents assessed the activities of insurance companies as "satisfactory". 16. Anyhow, what has Ukraine achieved over the past two years? 17. All the same I wish you hadn't done it. 18. Every day we publicly admit that things are going from bad to worse, yet it does not occur to us that the most important thing is that they are going nevertheless. 19. But all the same we can't complain about lack of demand for our work on the domestic market. 20. Yet the game is worth the candle. 21. My contract

expired, but all the same, I was delayed for eight days. 22. All the same, we can't avoid shock therapy. 23. He is often rude, but I like him all (або just) the same. 24. NATO is expanding just the same while we now look like people who are spitting in the wind. 25. But for all that, you have given up the introduction of privatization deposits, haven't you? 26. Be that as it may, it is still unknown what happened to the rest of the "doctored" money. 27. But somehow I believe in my own destiny. 28. Still, the experiences gained from avant-garde art has not been lost. 29. Scientists will all the same carry on their work. 30. It is noteworthy, however, the UNDP is ready to work in our regions because it understands that Kyiv is attracting investment just the same. 31. You will jolly well have to come. 32. Somehow I don't put too much trust in the selfless fraternal aid of the country. 33. Yet somehow one gets the impression that the makers of such shows dislike the smell of manure. 34. But, for all that, the people in the Kremlin no longer intended using his peace-making good offices. 35. So you have come after all! 36. Thank you all the same. 37. But for all that they want to remain the key figures. 38. But somehow one could not believe they were ready for reconciliation. 39. But for all that ruling bodies virtually banned the activities of the Tajik socio-cultural centre known as Samarkand. 40. But somehow I knew that we would beat them. 41. But for all that they clearly reveal an attempt to avoid confrontational intonations on this delicate matter. 42. All the same, a photograph can not substitute for realism in art. 43. But all the same, does the Internal Affairs Ministry have any ideas about how the colossal sums were spent? 44. And yet there is no doubt that I, too, possess the deductive sense in a marked degree. 45. And still I believe – it is now premature to develop a concept which would regulate Ukraine's foreign-policy activities.

Ключі до завдання 32:

1. "If it comes to the worst we can sleep there too," she said. 2. Once she's been started off, it's impossible to stop her. 3. In France, when once the impulse is given to a man, nobody can stop him. 4. Her works can never be forgotten when once seen. 5. When once this feeling has mounted to the brain of one of these men, the poet becomes superior to humanity. 6. When once I get to the city, there shall be no more solitude for my poor friend. 7. He seldom stirred a limb when once he sat down. 8. When once shooting begins, nobody can stop it. 9. But if it comes to a gun-fight, that means it's all up with at

least one of us. 10. When once the law is evoked it cannot be stayed again. 11. Go forward, you can tow me after you if it comes to that. 12. Every problem becomes very childish when once it is explained to you.

Ключі до завдання 33:

1. The major authors of this period were the chronicler Nestor, the sermon writers Ilarion of Kyiv and Cyril of Turov, and Prince Volodymyr Monomakh. 2. Kyiv today straddles both sides of the Dnipro and includes the industrial district of Darnytsya on the river's low-lying left bank. 3. The major current in Ukrainian literature of the 17th and 18th centuries, as in all of Europe, was the Baroque. Among the major figures of this age were Kasiyan Sakovych and Ivan Velychkovskiy in verse, and Teofan Prokopovych in drama. 4. Of interest for their content and their literary qualities were the writings of the philosopher Hryhory Skovoroda, styled the "Ukrainian Socrates." 5. In the 1830s the city of Kharkiv became the centre of Ukrainian Romanticism, and under the latter's influence the authors Izmayil Sreznhevskiy, Levko Borovykovskiy, Amvrosy Metlynskiy, and Mykola Kostomarov published ethnographic materials, native interpretations of Ukrainian history, and collections of folk legends and Cossack chronicles. 6. Ukrainian athletes excelled in international competitions while representing the U.S.S.R.; since independence, figure skaters Viktor Petrenko and Oksana Baiul have both won Olympic gold medals. 7. Power for the many enterprises is supplied by natural gas, piped from Dashava in western Ukraine, and by electricity from the Kyiv hydroelectric station on the Dnieper. This station, completed in 1968, is at Vyshhorod, just upstream of the city. Twenty-five miles southeast of Kyiv is the still more powerful Trypillya thermal electric station. 8. Volodymyr-Volynskiy is a city in Volyn *oblast* (province) in northwestern Ukraine. The city is situated on the Buh River where it is crossed by the Kovel-Lviv railway. It was founded by Volodymyr I, grand prince of Kiev, in the 10th century and became the capital of one of the chief princedoms of Kievan Rus. 9. Historical writing is best represented by the Cossack chronicle of Samiylo Velychko (c. 1720). 10. An extensive system of higher education includes, among others, such national universities as Taras Shevchenko Kyiv University, Karazin Kharkiv University, Ivan Franko Lviv University, and Fedkovych Chernivtsi University. 11. During the post-Stalinist period there emerged a new generation that rejected Socialist Realism. Known as the "Writers of the Sixties," they

included Vasyl Symonenko, Lina Kostenko, Vasyl Stus, Vitaly Korotych, Ivan Drach, Mykola Vinhranovskiy, Vasyl Holoborodko, and Ihor Kalynets. 12. Dniprodzerzhynsk is a city in Dnipropetrovsk *oblast* (province) in southern Ukraine, along the Dnipro River. 13. The modernism of the late 19th and early 20th centuries is first evident in the poetic dramas of the finest Ukrainian woman writer, Lesya Ukrayinka, and in the prose of such writers as Mykhaylo Kotsyubynskiy and Vasyl Stefanyk. 14. The Berezil Theatre (1922-33) in Kharkiv, under the artistic director Les Kurbas, was then the most distinguished troupe. 15. Secular music became ascendant in the 19th century. The opera *Zaporozhets za Dunayem* (1863; "A Cossack Beyond the Danube") by Semen Hulak-Artemovskiy gained great popularity, as did *Kateryna* by Mykola Arkas and the compositions of Petro Nishchynsky and Mykhaylo Verbytskyi. At the turn of the century, Ukrainian musical life was dominated by Mykola Lysenko. 16. Pavlo Tychyna was the leading Symbolist poet; others included Dmytro Zahul, Mykola Tereshchenko, and Oleksa Slisarenko. 17. A campaign to fill in the "blank spots" in history aimed to restore public awareness of neglected or suppressed historical events and figures, such as Hetman Ivan Mazepa, to rehabilitate historians such as Hrushevsky, and to republish banned works of pre-Soviet historical scholarship. 18. Ivan Kotlyarevsky, classicist poet and playwright, inaugurated modern Ukrainian literature with his *Eneyida* (1798). 19. The largest daily newspapers include *Silski visti* ("Rural News"), the former organ of the Communist Party; *Holos Ukrainy* ("Voice of Ukraine"), organ of the Verkhovna Rada (Supreme Council), *Pravda Ukrainy* ("Ukrainian Truth"), also the former organ of the Communist Party, and the independent *Democratychna Ukraina* ("Democratic Ukraine"). 20. During a period of relative freedom between 1917 and 1932, a host of other talented writers emerged: Mykola Khvylovy's prose was imbued with revolutionary and national Romanticism, Hryhory Kosynka's prose was Impressionistic, while Yury Yanovskiy's stories and novels were unabashedly romantic, and Valeriyan Pidmohylnyi adhered to the principles of realism. 21. Headed by Levko Lukyanenko, with Vyacheslav Chornovil as an important leader, the Ukrainian Helsinki Union had branches in all regions of Ukraine by 1989. 22. In the early years of the Soviet period, several composers produced works of high artistic merit, particularly Levko Revutskiy and Borys Lyatoshynskiy and their contemporary in Polish-occupied Galicia, Stanyslav Lyudkevych. From the mid-1930s, however, political regimentation dampened individual expression and innovation in musical language. Typical among contemporary

composers of the Soviet Ukraine were Kostyantyn Dankevych, Yuliy Meytus, and the brothers Yuriy and Platon Mayboroda. 23. Sholem Aleichem was the pen name of the supreme Yiddish humorist, Solomon Rabinowitz. 24. *Tini zabutykh predkiv* (1964; "Shadows of Forgotten Ancestors"), directed by Serhyi Paradzhanov, won critical acclaim in the West. 25. New art movements are evident in the work of such 19th-century painters as the Impressionists Ivan Trush, Mykola Burachek, and Oleksander Murashko, the Postimpressionist Mykola Hlushchenko, and the Expressionists Oleksander Novakivskiy, Alexis Gritchenko (Oleksa Hryshchenko), and Anatoliy Petrytskyi. 26. Kamyanets-Podilskiy is a city in Khmelnytskyi *oblast* (province) in western Ukraine on the Smotrych River. The city is one of the largest and oldest in the Dniester River basin. 27. The Ukrainian avant-garde was rejuvenated following Khrushchev's de-Stalinization campaigns of the late 1950s; it consisted mostly of Expressionists who wanted to illustrate Ukraine's tragic modern history. These artists, who included Alla Horska, Opanas Zalyvakha, and Feodosy Humenyuk, were again suppressed by the Soviet authorities in the 1970s and '80s. 28. In western Ukraine, Romanticism was represented by the "Ruthenian Triad": Markiyan Shashkevych, Yakiv Holovatskyi, and Ivan Vahylevych. 29. Neoclassicism produced outstanding poets in Mykola Zerov, Maksym Rylsky, and Mykhaylo Dray-Khmara. Futurism was initiated by Mykhaylo Semenko and produced one of Ukraine's greatest 20th-century poets, Mykola Bazhan. 30. Cosmonaut Vitaliy Mykhaylovych Zholobov is a Ukrainian engineer who attended the Azizbekov Institute of Oil and Chemistry in Baku and then joined the Soviet army as a chemical engineer. 31. Ukrainian classicist prose appeared only with Hryhory Kvitka-Osnovyanenko's novel *Marusya* (1834) and his short stories in the collection *Malorossiiskie povesti* ("Little Russian Stories") in 1834. 32. Ukrainian realism, which begins with Marko Vovchok (*Narodni opovidannya*, 1857; "Tales of the People"), was long confined to populist themes and the portrayal of village life. 33. The novelist Ivan Nechuy-Levytsky's work ranged from the portrayal of village life in *Kaydasheva simya* (1879; "The Kaydash Family") to that of the Ukrainian intelligentsia in *Khmary* (1908; "The Clouds"). 34. Panas Myrnyi (pseudonym of Panas Rudchenko) was the major representative of Ukrainian realism. 35. Realism, with a distinctly decadent strain, was the most notable characteristic of Volodymyr Vynnychenko's prose.

Ключі до завдання 34:

1. After Franco's death in 1975, King Juan Carlos I and Premier Adolfo

Suarez Gonzalez helped Spain move toward political reform. 2. Shortly after Zhu De's (*a6o* Chu Teh's) return to China, Chiang Kai-shek purged (March 1927) the Communists from the Kuomintang. 3. Charles Andre Marie Joseph de Gaulle was born on November 22, 1890, in Lille to bourgeois Catholic parents. 4. Political scientist Carl Joachim Friedrich taught political science at Harvard University from 1926 to 1971. 5. Henry Alfred Kissinger was chief foreign policy advisor and secretary of state to Presidents Richard Nixon and Gerald Ford. 6. Zhou Enlai (*a6o* Chou En-lai) was a Chinese Communist administrator, who, as premier, organized and ran the central government of the People's Republic of China and personally directed China's foreign affairs for more than 25 years. 7. Luigi Dallapiccoli was one of Italy's most significant avant-garde composers. 8. Henri Philippe Petain headed the Vichy Government in France during World War II. 9. Wilhelm Groener was the German general who at the end of World War I gave army support to the new Social Democratic government of Germany to prevent a Communist revolution. 10. Carlos Salinas de Gortari was a bold and effective president of Mexico (1988-94). 11. Wojciech Witold Jaruzelski as first secretary of the United Workers' party dominated Poland from 1981 to 1989. 12. One of the great soldiers of the 20th century, the Finnish baron Carl Gustaf Emil von Mannerheim participated in the defense of his country against the Soviet Union in World War II. 13. Francesco Crispi was a Sicilian politician and premier of Italy. 14. Jan Masaryk, son of Czech leader Tomas Masaryk, was foreign minister in the postwar coalition government of Eduard Benes. 15. Zhao Ziyang, a strong advocate of economic modernization, was head of the Chinese Communist party from 1987 to 1989. 16. The American lawyer and government official William Pierce Rogers served as President Richard Nixon's secretary of state. 17. The premierships alternated between Suleyman Demirel of the moderate right Justice party and Bulent Ecevit of the moderate left Republican People's party. 18. The first two secretaries-general of the United Nations were Trygve Lie of Norway and Dag Hammarskjold of Sweden. 19. His successor, Charan Singh, resigned in August but headed a caretaker government until January 1980, when new elections returned Gandhi to power. 20. In 1946, with the strong support of labor and the Roman Catholic church, Juan Peron was elected Argentine's president. 21. Like Beijing (*a6o* Peking) and Tianjin (*a6o* Tientsin), Shanghai is administered directly by China's central government. 22. The Quebec separatist leader Lucien Bouchard became that province's 27th premier on Jan. 29, 1996. 23. Lech Walesa was

president of Poland from 1990 to 1995. 24. Nils Olof Thorbjorn Falldin became, in 1976, Sweden's first non-Socialist premier in more than 40 years. 25. Tansu Ciller, born in 1948, was prime minister of Turkey from 1993 to 1996, the first woman to hold that office. 26. In 1961 a 14-power conference in Geneva sought to establish a neutralist coalition government under Prince Souvanna Phouma. 27. Martti Ahtisaari, a Social Democrat, was elected Finland's president in 1994. 28. Victor Cousin was a French writer and philosopher. 29. A journalist as well as a novelist, Allen Drury writes fiction that is based on his intimate knowledge of the workings of American government.

Ключі до завдання 35:

1. The constitutionality of that act does not seem to have been questioned.
2. The Germanic tribes that overran the Roman Empire seem to have regarded women largely as property to be exchanged by men.
3. In the history of civilization, games of strategy seem to have emerged when societies increased in complexity to such an extent that there was need for diplomacy and strategic warfare.
4. In the late 1930s this seemed to set an upper limit on the energy that could be achieved by cyclotrons.
5. Society seems to have a need for such institutions, which tend to maintain a balance between tradition and innovation.
6. This population seems to have expanded, replacing and perhaps to a limited extent absorbing, archaic populations.
7. By the early 1990s fuel conservation seemed to have become a less important issue.
8. This culture seems to have spread by sea along the mainland coast.
9. This style seems to have been used principally by south German jewelers.
10. The word "archaeology" seems to have been first used extensively in the 16th and 17th centuries.
11. Financial difficulties seem to have forced the artist into intensive productivity.

Ключі до завдання 36:

1. This approach can allot a family with 10 hectares in one region, and 3 hectares in another.
2. The pretext for this denial is astounding.
3. This idea seems to have been stated most distinctly by the foreign minister.
4. This accusatory slant is the consequence of the sharp reaction of the politicians toward this event.
5. The core of European security is the security of its citizens. This definition forces one to look at the concrete dangers which the peoples of Europe are facing.
6. However, they offered no explanation as to

how this intention corresponds with the intentions of the rank-and-file members of trade unions. 7. Is it any wonder that some of our fellow-citizens see this behaviour as treachery? 8. But the more successfully we work, the more quickly they will come to understand that this style of communication is ineffective. 9. Examples of this anxiety are evidenced in the leadership's two unrealized resolutions. 10. But honestly this hope is feeble. 11. As our research has shown, this understanding of authoritarianism is not popular in this country. 12. This fear is understandable and is explained by the dark periods in the history of psychiatry. 13. In this situation, it is probably the first time that an IMF mission visit makes no sense. 14. The reasons for making this change are understandable. 15. We needed that lesson, and we won't forget it. 16. You'll never get anywhere with that attitude. 17. This is not a healthy spot to be in at that time. 18. Pigs do not kill well at that age. 19. I can't see the affair in that light. 20. He ought to be dismissed at that rate. 20. At this price it's a gift! 21. There was no little cunning in this proposal. 22. They had dropped from nowhere and bought that splendid big farm. 23. I do not think it necessary to give you a reason for this condition. 24. But where do you find this perfection? 25. This distinction between the psyche and the body finally freed the scientific world from the oppression of the church. 26. Now this approach is being dismissed as extremist. 27. In this situation the private sector and privatized metallurgical enterprises can find it profitable to set up small plants. 28. This understanding of the state has taken root in public opinion. 29. There is a serious danger in this illusory hope. 30. This understanding of the country's urgent need for proper management completely coincides with the elite's current interests. 31. Today this mafia-style behavior, in our conditions, must be done away with by means of firm, harsh state policy. 32. At any rate, this intention is now being demonstrated by the participants at the talks. 33. Do you find this definition to be accurate? 34. I have no time for this journey let alone the money needed. 35. What is your assessment of this state of affairs? 36. It is difficult to breathe in (*або* at) these altitudes. 37. These shoes are not available in your size. 38. How long will this bad weather continue? 39. I take exception to this remark. 40. These things do not fall under human observation. 41. In this way I earn a hundred, give or take a tenner.

Ключі до завдання 37:

1. Everyone in Europe is worried about the problem of immigrants.
2. The mechanic checked all systems for readiness.
3. But I don't believe in a society

in which everyone is equal. 4. DNA occurs as the genetic material in most viruses and in all cellular organisms. 5. I grew up in the countryside and, like everyone else, regularly attended church until the seventh grade. 6. What could the object of such talks be? Peace, of course. Everyone wants peace. 7. All the cosmological theories taught by Academy professors had always seemed unimportant to me. 8. I have spoken to virtually every department of virtually every paper. 9. Automobile racing is a competitive sport involving almost every type of automobile. 10. Let there be justice for all. Let there be peace for all. Let there be work, bread, water and salt for all. 11. Not everyone agrees with this, however. 12. That is all you have to say. 13. Everybody knows that these salaries are not high. 14. In all countries education systems change in response to their economic, political, and social needs and ambitions. 15. Socrates said he was the wisest because he alone knew nothing and knew that he knew nothing, whereas everybody else thought they knew something. 16. Further concentration of production and distribution in all sectors of the food industry seems likely. 17. This will affect everyone, including the state, which would not receive the tax payments sent by enterprises at the end of each month. 18. Their party regarded industrial growth and capitalist leadership with approval, believing that it led to an ever-widening opening of opportunity for all. 19. However, judging by the discussion in the lobbies, not everyone is satisfied with the new document, even some of those involved in its creation. 20. However, inter-clan clashes turned into a complete war of everybody against everybody. 21. Even the nation's reading habits changed. Before glasnost, everybody started reading a paper from the back page, where there was something resembling news. 22. For Aristotle all natural objects were composed of form and matter. 23. It is impossible to draw up a law to force everybody to believe the correct things. 24. We all know and feel this. 25. This means that the authorities should be honest, and not try to mislead people with empty promises. Everybody is sick and tired of lies. 26. The majority of the world's nations committed themselves to providing education for all children. 27. In every society where modernization has occurred, the birth as well as the death rate has fallen. 28. Eventually, all state universities became coeducational. 29. He is industrious, he is desirous of knowing everything. 30. Everything was ready, everything was prepared.

Ключі до завдання 38:

1. An oracle foretold that he who untied the knot would rule all of Asia.

Alexander the Great cut the knot with his sword. 2. Michael, which means "he who is like God," is the name of an archangel who is mentioned only four times in the Bible. 3. The word shaman is derived from a Tungus word meaning "he who knows." 4. He who had picked up the axe said, "We are undone." 5. He who shares the danger ought to share the prize. 6. A man would always wish to give a woman a better home than the one he takes her from; and he who can do it must be the happiest of mortals. 7. He who had money did not hesitate to share it among the rest. 8. I was again connected to the wrong person. 9. Conservative educators regard knowledge as fixed and immutable. The teacher is regarded as the one who knows and the student as the one who needs to know but does not. 10. An advocate is one who represents another person in court. 11. Let him be whom he will. 12. There was a shout of protest from the yeses. 13. Finders are keepers unless title is proven. 14. He knows much who knows how to hold his tongue. 15. I am not the person you take me for. 16. Great talkers are little doers. 17. This can be judged by such only who have lived in that country. 18. He that sups with the devil needs a long spoon. 19. He is not the stay-at-home sort. 20. We should support such as live by the pen by all means. 21. We are not those upon whom the shadow of death has already fallen. 22. She is clever at making scores off people who interrupt her. 23. This room did duty as a museum of certain objects, such as are never seen. 24. These crimes will redound upon their authors. 25. Such as are of my opinion lift up their hands. 26. He who pleased everybody died before he was born. 27. The word "Buddha" is a general term meaning one who is enlightened or awakened. 28. He that runs fastest gets the ring. 29. The speakers' calls were all quite familiar: support for the President and the idea of presidency for Ukraine. 30. He is lifeless that is faultless. 31. I do not thrust my friendship on those who do not value it. 32. I think the growth of world evil-doers has been reversed - villains are withering. 33. Olexander Marga, the general manager of Progress, didn't strike me as an evil-doer.

Ключі до завдання 39:

1. The purpose of this new model of behavior is realistic adjustment to reality rather than a romantic escape from it into a fantasy world. 2. They didn't fight but stood there glaring at one another. 3. The length of the President's term depends on MPs rather than a term fixed in the Constitution.

4. It is not a quarrel, just a misunderstanding. 5. Revenue tariffs are designed to obtain revenue rather than to restrict imports. 6. He doesn't eat, he gobbles. 7. Rather than asking for subsidies enterprises today are insisting that the problem be resolved. 8. He is not ill really, he is just playing off. 9. It was not her words but her inflexion that hurt. 10. It is important to keep in mind that the victor is usually the one who offers a compromise, rather than the one who accepts it. 11. He was attracted not by her person but by her mind. 12. At the same time, aid often continues to be granted on political grounds, such as rewarding a loyal ally, rather than on the basis of demonstrable need. 13. They did not sail across the bay, but went round it. 14. His flight confirmed a U.S. decision to use humans rather than animals on succeeding spaceflights. 15. The matter should not be hushed up but freely ventilated. 16. If a country has some domestic problem that needs to be addressed by government, it is best advised to use a domestic tax or subsidy rather than a policy to restrict or artificially encourage trade. 17. She is not his daughter but his ward. 18. In ancient Rome patricians preferred to depart from their life early rather than become a burden to their relatives in their declining years. 19. The knives are plate, not solid silver. 20. Rather than an aim in itself, the referendum is a means of breaking the political crisis. 21. Such men are to be pitied rather than despised.

КЛЮЧІ ДО ЗАВДАНЬ РОЗДІЛ II

Ключі до завдання 41:

1. Poor cereal harvests and fighting created a food emergency in the capital, Mogadishu. 2. The changes of political regime that swept through Central and Eastern Europe were world-shaking by any standard. 3. Owing to strong economic growth and above-average cereal harvests, food-aid needs were down in most of the least developed countries in Latin America and Asia. 4. The nations continued to reform their domestic agricultural policies and took measures reduce trade barriers. 5. Other countries restored their economies and overtook Britain. 6. Frederick L. Schuman was producing foreign policy analyses that synthesized analytic comment with accounts of current international events. 7. There has been a vigorous debate about the

exact relationship between social class and voting behaviour. 8. Over the same period the proportions of "strong identifiers" with the two parties fell even more. 9. Ukraine, of all former Soviet republics, stood the best chance of effective growth. 10. These broad trends between 1945 and 1990 suggest that the incidence of interstate war will continue to decline. 11. During his campaign, the President pledged to continue market reforms and a foreign policy that centers on close ties with Western Europe, the United States, and NATO. These policies are supported by the majority of the Ukrainian people. 12. "So what's this supposed to mean, boy?" He looked his son into the eye, demanding a full explanation. 13. Nevertheless armed conflict between states will doubtless occur in circumstances where territorial disputes are exacerated by other factors. 14. With the opening of the behaviour of public officials and institutions to scientific scrutiny, however, there has been much political inquiry that would qualify as political science, including, for example, systems analysis and works on political culture. 15. The four populations in Great Britain are distinctive in terms of their histories, religious affiliations, national identities, and, especially in Northern Ireland, their party systems. 16. Notwithstanding present discontents, Britain is an interesting political system to study. 17. In recent years, pressures have grown for the adoption of a more proportional electoral system. 18. England, Wales, and Northern Ireland have distinct national identities and political institutions. 19. Under Mrs. Thatcher the Conservative government adopted a more free-market set of economic policies.

Ключі до завдання 42:

1. He also buys things for the children. His taste is better when it comes to something like that. 2. We also worried about things like that. 3. A big, strong man like that doesn't go around seeing ghosts. 4. Memory is liable to play tricks like that. 5. Nothing like that will happen again. 6. Things like that do happen. 7. Even our generals didn't have a super weapon like that. 8. The loneliness of the human spirit which books like that describe will ever be a peril facing mankind. 9. Other women never wear hats like that. 10. Please never speak of anything like that again. 11. "What would you give for a wife like that? "And what would you give for a husband like that?" 12. If official releases are like that, need one say what memoirs by KGB officers are like. 13. We didn't even come close to talking about anything like that.

Ключі до завдання 43

1. Social class has been important in studies of voting behaviour largely because of the weakness of other social factors. 2. He is not a bad player. 3. Lower living standards have undermined respect for government. 4. More open government might encourage more informed debate. 5. The speculations continuing for many months have now been laid to rest. 6. He was in a mighty hurry. 7. UkrExImBank is to sign a loan agreement with Japanese Export-Import Bank worth 14.8 yen before September 10. 8. Is it a possibility under consideration? 9. Many Ukrainian Americans have assisted their ancestral homeland with financial and personal resources. 10. And the President will be captive to economic and social forces he cannot control. 11. Be that as it may, the structure of society is changing in a positive way. 12. This is why political pressure within the country is becoming ever more significant. 13. An opportunity for mankind to live and evolve in peace and without bloodshed will open wide man's boundless creative potential. 14. Fighting terrorism requires international cooperation. 15. But on September 7, they all gathered together with the representatives of two dozen other states, delegations from the European Union, and international organizations to announce their final plans. 16. However, the new electoral law was only adopted half a year ago and the majority of the parties simply had no time to prepare for the election according to the new rules. 17. Sometimes fate will mercilessly alter our plans, bringing disappointment and painful times, followed by a currently socially acceptable divorce. 18. But the faster rates of economic growth in neighboring states have meant that their citizens' living standards overtook Britain's. 19. I haven't a moment to spare. 20. This week, representatives from some one-hundred eighty countries met to discuss women's rights. 21. In 1995 peace broke out and the Dublin and London governments moved closer. 22. Those philosophers were right who said that the world was not incognisable but unstudied. 23. Both sides also exchanged ratification instruments confirming the effectiveness of the convention for the prevention of double taxation and finalized the US assistance program to fight corruption in Ukraine. 24. The smaller size of the working class explains about half of the decline in Labour's vote since 1964. 25. Bread was considered to be holy, a gift from God, gift to which we must accord the highest respect. 26. The end of the trip was near at hand. 27. During his spectacular track-

and-field career Bubka won six consecutive world championships and a gold medal at the Olympic Games in Seoul, South Korea. 28. Such features as wider home ownership and the embourgeoisement of the working class are not necessarily electorally adverse. 29. His piano performance was very amateur. 30. In my view, real life is fantastical in its own right, and nothing can be more miraculous than the wonders we see every day. 31. Some of the stars of 1996, the likes of multi-medal winner in gymnastics Liliya Podkopayeva and boxer Volodymyr Klychko, have retired or moved on to the professional ranks. 32. It will take thirty minutes to get to the station, allowing for traffic delays. 33. Kyiv is the seat of Ukraine's government. 34. This politician is a juggler of public sentiment. 35. The town was silent. 36. They are all selfish. 37. He is an admirable performer on the violin. 38. The story was a government plant. 39. The broad masses are ill-prepared for selecting the most capable people as their countries' leaders. 40. In France and Germany sluggish economic growth and rigid employment markets led to higher unemployment rates. 41. It is the only chance of solving the problem peacefully. 42. Yet political freedom hasn't brought a better life for most of the world's people. 43. However, the winner's rhetorical belligerence marked him off from his predecessor. 44. My family are early risers. 45. My knowledge of him is very slight. 46. But faith is the man's innermost world, where there is plenty of feeling and few words and where there is no room for verbal ostentation. 47. The book discusses the changing attitudes towards and policies of state intervention on industry. 48. Later that evening, he returned to the cafeteria to eat a leisurely meal, not knowing when he might get another chance to do so. 49. Earlier television was slow to cover politics. 50. They had a tough time producing bread from an infertile soil. 51. Effects of the pollutants on public health have been more difficult to determine. 52. About 1916-17, Arkhpenko started a slow return to more traditional forms in sculpture. 53. Most legislators are popularly elected. 54. Ukrainian folk art and music are internationally famous. 55. While still in the hallway the sheepskin coat is being removed from the lad's shoulders by a young man – a servant of another rich neighbor. 56. The poor old man actually died of the grief this affair had caused him. 57. The wall is about six foot high. 58. Airliners will be jetting through the sky at 500 miles an hour. 59. It is my dream as a patriot, prompted by the sorry state of our country. 60. Newspapers and television are only one among several shapers of political attitudes.

Ключі до завдання 45:

1. On the contrary, democratic norms will evolve, values will grow and the role and impact of humanism will be manifested in politics. 2. In countries undergoing a transition from state socialism to a market economy, inflation, a fall in output, and unemployment are inevitable as subsidies end, prices are liberalized, markets are deregulated, and foreign trade opens up. 3. The first composer of genius to apply himself to opera was Italian Claudio Monteverdi. 4. The challenge today is to help new democracies consolidate themselves. 5. Cruelty will manifest itself for a long time on a personal rather than a state level. 6. Like today's football stars, I was born at the right place and time. 7. I heard somebody knocking at the door. 8. In an open society, we would not tolerate the issuance of an official, binding interpretation of, say, Shakespeare – no matter how highly we respect the good faith and wisdom of the interpreter. 9. Without great luck it couldn't have happened. 10. The very implementation of this project will, in fact, tear down the iron curtain that has separated these countries from the rest of the world. 11. There's an acceptance of youthful entrepreneurialism that is stronger in the United States than almost anywhere else. 12. This decision was not taken by the Ukrainian side on the spur of the moment. 13. How can this be opposed? 14. She heard footsteps, and she opened her eyes. 15. How were you able to stay focused even after you were financially comfortable? 16. Again there began kisses, reproaches, and entreaties to come again. 17. They amounted to some thousands. 18. Every step and every swing of his scythe showed skill and the possession of immense physical strength. 19. Like a dictator who has closed himself off from news of dissatisfaction among the populace, the highest court in a vertical stare decisis system ordinarily refuses to hear of any objections to its prior legal interpretations. 20. These constituencies are actively contested by businessmen. 21. It should not be forgotten that half of the deputies will be elected according to majority rule. 22. Meanwhile, the West is busy trying to figure out what Kyiv's true intentions are. 23. I was scared. 24. No wonder they say that God helps those who help themselves. 25. In the situation like this, the politicians should probably make a point of distancing themselves from the statement. 26. The document as a whole indicated Ukraine no longer oriented itself solely to Russia and that, like Poland, it would try to "rejoin Europe." 27. I have so enjoyed your playing. 28. Advocates of such domestic industry protection, however, can have their arguments turned against them.

29. The two sides promised to respect the rights of national minorities. 30. Could the 21st century produce more Hitlers and Stalins? 31. The provisional government pledged itself to win the war, but the Petrograd Soviet called for peace. 32. Two little schoolboys made their appearance in the avenue. 33. The human being who has known both ups and downs is still a genuine. 34. All the guests were sauntering about the garden. 35. I've stayed too long as it is. 36. Polish-Ukrainian joint ventures in Ukraine number about 450 and are worth some \$26 million. 37. Naturally, the misunderstanding was resolved: Rzhenska's book can be freely bought in shops, and despite the rather high price, it continues to sell well. 38. The rent of the house includes all utilities. 39. All talk must stop. 40. The war hasn't finished yet. 41. New vistas opened (up) before us. 42. If the driver does not pay the fine within 15 days, article 4 reads, the amount will increase by 10 percent per day. 43. On his days off, Serhiy tried to sell newspapers. The papers didn't sell well. 44. Many disputes arise over non-residential premises between small businessmen. Take an example where a building houses many firms. 45. If this product is properly merchandised, it should sell very well. 46. The film opens with a hunting-scene. 47. One more article reads as follows: "Representative power bodies in the constituent regions or the local self-government bodies have the right to impose limits or to ban distribution of alcohol products on their territories." 48. The branch bent but did not break. 49. Anger showed in his face. 50. My heart is breaking. 51. Not all English words which end in -ly are adverbs. 52. The ship broke up on the rocks. 53. This instrument breaks easily if mishandled. 54. The company stopped the program since the product did not sell very well. 55. A few days before the opening of the World Cup, "Frankfurter Allgemeine" carried an article which read: "29-year-old Ulf Kirsten collaborated more actively with the Ministry of State Security (Stasi) of the former GDR than he had admitted earlier." 56. The treaty stipulates that a common agency should be established. 57. The buds are showing. 58. This table seats twelve. 59. The rain has stopped. 60. Cheese cuts easily. 61. This building houses lawyers' offices. 62. The clock stopped. 63. The cave houses snakes. 64. The theatre will seat 800 spectators. 65. This bus stops by request. 66. What time does the class begin? 67. The two lines cut across each other. 68. The village began to arouse. 69. The meeting opened with a long speech. 70. The butter was frozen hard and did not cut easily. 71. Gas can only sell well if it is not costlier than fuel oil, its main rival. 72. You and I can house together. 73. The play reads better than it acts. 74. Glass

breaks easily. 75. The road opens (up) ahead. 76. The shop doesn't open until eleven. 77. The performance begins at six. 78. Article 3 stipulated that the "internal rule of Abkhazia belongs with the Abkhazian Council", and Article 1 read that "only Abkhazia's national assembly shall finally determine its political system". 79. He opened freely on the subject. 80. The bench broke. 81. The ranks opened. 82. This cottage will never house us all. 83. The play begins with a prologue. 84. How does the story end? 85. How many people can you seat in this room? 86. The vase broke. 87. The plateau ends in a precipice. 88. But are serious writers also selling well here? 89. We can house you for a day or two. 90. The mind of youth opens with each new experience. 91. When does the school open again? 92. On February 8, 1994 Ukraine joined NATO's Partnership for Peace. 93. The importance of being born at the right time is a point I make in the revised edition of my book, "The Road Ahead". 94. In the world everything that is left to its own devices, that life does not attend to, is destroyed, that is to say, shows a positive entropy. 95. As everyone knows, every good word must be paid for. 96. To bind those enforcers firmly to the law, they, too, would have to be subjected not only to law but also to a still stronger force – which itself may then be lawless.

Ключі до завдання 46:

1. "Ye-es," he answered, with hesitation. 2. "Hello, Sashko," I said, opening the door for him. 3. She flattered herself that he really loved her, not suspecting that he was too selfish to love anybody but himself. 4. In dealing with gravity measurements, scientists refer to an idealized Earth shape. 5. The owners' equity can be increased either by investing more money in the firm or by earning a profit. 6. I can use my tongue well enough, without studying grammar. 7. However, I suppose we've got to trust somebody, as we go through life. 8. I whipped the paper out of my pocket, with one eye on him and one on Aunt. 9. In analyzing the social aspects of human activity, sociologists have developed a number of important concepts. 10. By applying these two functions along with the inverse function, one can describe any required activity in digital processing. 11. You are correct in supposing that work of that kind is hard to get. 12. As we gazed at shelves and tidy corners, perhaps for the first time we began to do them justice. 13. She ran on, without waiting for an answer. 14. "All right," she said, with a covered dish in one hand and three kittens in the other. 15. He polished his old verses while meditating on fresh ones.

Ключі до завдання 48:

1. He was standing with his back to Arthur. 2. At the same time, still without having completed secondary school, Einstein failed an examination that would have allowed him to pursue a course of study leading to a diploma as an electrical engineer at the Swiss Federal Institute of Technology (the Zurich Polytechnic). 3. After a stay in Malta to restore his health he returned to Poland. 4. Once in the atmosphere, pollutants often undergo chemical reactions that produce additional harmful compounds. 5. With that said, I'd like to look briefly at some more current and potentially valuable matters. 6. On his arrival in Paris on October 14, Bonaparte joined Sieyes in a conspiracy to overthrow the Directory. 7. Now, with my process hat on, I'd like to address the issue of the hidden agenda. 8. The world, once so certain and tangible and legally precise, has become an infinite layering of opinions, data, and white noise. 9. In 1948, Labor Prime Minister Joseph Benedict Chifley, having failed to nationalize trading banks, abandoned all economic controls over enterprises. 10. The record-keeping accuracy can be checked by making a trial balance. 11. Horbatko started to leave, but paused, with his hand on the door latch. 12. Once there, she composed herself, hailed a passing bus, and rolled away to town. 13. On his arrival in America in 1777, L'Enfant joined the Revolutionary army. 14. Having shed most of its traditional ties with Britain, Australia has become vigorously assertive in international affairs. 15. On April 12, after announcing, "Our backs are to the wall," he forbade further retreat. 16. He joined the Baptists on arrival in India. 17. She was shedding delicious tears of joy, with her face hidden on his bosom. 18. Having decided to learn English, he was struck by the emptiness of the cliches of daily conversation that appeared in his phrase book. 19. After his visit to Spain, Charles traveled to Germany to be crowned king of that country. 20. Thus, soil structure can be improved by digging in compost, manure, and other organic matter. 21. By changing neighborhoods, settlements will change communities, and, by changing communities, they will change the world. 22. After a visit to the USSR in 1930-31, he joined the Communist party and devoted himself mainly to realistic fiction. 23. Having had a glass or two, the foreigner tried to expostulate. 24. After a visit to Egypt, Germanicus suddenly fell ill at Antioch. 25. In the 1760s, James Watt increased the efficiency of the Newcomen engine by providing it with a separate condenser. 26. After a visit to Russia in 1927-28, where his Marxist views were reinforced, he began to paint more

ideologically oriented murals. 27. The typic soldier (standing, no doubt, for hundreds, thousands,) crawls aside to some bush-clump, on receiving his death-shot. 28. She will lie for hours with her face turned to the wall. 29. A tape may be copied by connecting two recorders together. 30. One morning, near Bath, some of his men, having crawled out from under their snow-laden blankets, half-frozen, were cursing him as the cause of their sufferings.

Ключі до завдання 49:

1. His lovers are usually confronted by insurmountable money problems. 2. Ardrey's controversial speculations about the innate nature of aggression in Homo sapiens are rejected by most social scientists. 3. Their executions are endorsed by the Roman Catholic church. 4. About 90 percent of shipments carried out by truck are effected by Ukrainian companies. 5. Whose interests are served by his latest appointment? 6. There was nothing unusual in that the thirty-minute meeting was held behind closed doors. 7. Lovers of detective thrillers were probably a little disappointed by the results of investigations. 8. The parliamentary election in Ukraine will for the first time be held according to a mixed electoral procedure. 9. The significant stature that Lemkivshchyna held within the church life of Halychyna is fully demonstrated by the fact that the Metropolitan Silvester Sembratovych himself was a Lemko. 10. The seeds of totalitarian regimes are nurtured by misery and want. 11. His accusers are motivated by resentment. 12. These tactics have been used by the majority of the parties.

Ключі до завдання 50:

1. He has fiducial rather than intellectual knowledge of this. 2. The dialogue is more quippish than witty. 3. It is rather good than bad. 4. He would die rather than yield. 5. It is rather a glimmering reflection than a true and real light. 6. This is grey rather than blue. 7. It was not so much a better principle as partly his natural good taste. 8. Both parties deprecated war; but one of them would make war rather than let the nation survive; and the other would accept war rather than let it perish. 9. Candidates were nominated by party caucuses, and voters tended to cast their ballots for the party rather than for the candidate. 10. In all countries, adult education has traditionally emphasized the practical rather than the academic, the applied rather than the theoretical,

the acquisition of skills rather than factual knowledge. 11. They would rather die than allow genuine privatization! 12. In analyzing the social dimension of language rather than individual speech, he promoted study of grammar rather than usage, rules rather than expressions, models rather than data, language rather than speech. 13. I would rather let them all die than have one of my men shot intentionally under the yellow flag. 14. Literary realism has attempted to represent mental states rather than to imitate the exterior world. 15. Of late he had come to believe that they returned not so much from habit as from a fiendish patience. 16. In truth it was not so much persuasion as compulsion. 17. "Am I insulting?" "Not so much so." 18. The city seemed not so much awakening as turning over in its bed. 19. He resolved to marry his acquaintance, not so much on her account as for his own peace of mind. 20. I would rather offer myself to the passers-by than to you. 21. I would sooner take leave of life than take leave of my dear city.

Ключі до завдання 51:

1. Those suspects who did not hide now have their case available for them to study. 2. Maintenance and repairs are going to be too costly for me to handle. 3. There was just no room for them to fit in there. 4. Although I have known him since childhood, it is hard for me to understand why he, with his character, chose football. 5. Somehow I decided that it was just the right spot for me to die for freedom and democracy. 6. It is natural for them to follow the lead of a strong and popular man, not only in combat but also in everyday life. 7. The deputies were also told that it was improper for them to monitor the use of tied credits. 8. There's no point for me to do Israeli TV. 9. It's for them to decide how the papers' destiny will be sealed. 10. The only thing I would like is for our relations never to be a friendship dictated and commanded from the top, but for them to be based on traditional sympathies. 11. Everyone is a unique individual and it was interesting for me to urge them into confidential conversation, and not only about music. 12. It is easy for me to admit that they are ahead of us in whatever we do not have. 13. If Kyiv were not the capital of Ukraine, there would be no sense for the city to have a Central Fuel Company. 14. In this situation it seems correct for me to primarily concentrate efforts on the achievement of a ceasefire. 15. It is easy for me to be free. 16. There was no point for Russia to insist on strict parity with the USA. 17. But there are so many good coaches that it's a problem for all of them to

leave at once. 18. So there is no sense for this party to bind itself in an alliance with the former "party of power". 19. Incidentally, there is no practical sense for Russia to launch a campaign to discredit that country's president. 20. For me the Jewish issue has never existed, and there is no need for me to refer to the Jewish heroism in defending this country. 21. I found out that it would be impossible for me to work as a journalist, therefore I entered the Medical University to study psychotherapy. 22. Our novels are written by victims to be read by victims for all of them to feel better. 23. Now it is difficult for me to discuss the problem, because I need to have a fresh look at real possibilities of resettlement.

Ключі до завдання 52:

1. With that freedom to grow, the city will become the leading edge of technology. 2. With cold-war hostilities fading, those parts of the aerospace industry devoted to military aerospace began to shrink rapidly in the early 1990s. 3. With home rule restored, the South, so it seemed, had achieved its goals. 4. With these priorities in the foreground, the government took considerable time to clarify its position on this issue. 5. With no one to call him to account, he had long lost all power of self-control. 6. With war threatening, he was recalled to active duty in 1941. 7. With the cognitive mind suspended, the subject is in a heightened state of suggestibility. 8. With only two variables remaining, the system can be illustrated by a two-dimensional phase diagram relating the boiling temperature to the composition of the solution. 9. With your acquaintance under guard, the knowledge that the torpedo is the only one we have, may be secure. 10. With Watergate eroding Nixon's prestige, Congress finally halted American fighting in Indochina by cutting off funds to finance the bombing of Cambodia. 11. With all of its branches gone and most of its bark peeled away, the tree was a slim pole of fresh wood more than twenty feet long. 12. With the war over, he wanted to find a job. 13. With public colleges enrolling nearly 80% of all students, the vitality of the private sector is diminished and the burden on taxpayers is further exacerbated. 14. With your ego left behind you, the brain can't go wrong. 15. With those trees blocking them from too wide a movement, we might have the chance to hit them hard. 16. With Dmytro gone, Sashko had no reason to return to Myronivka with the other half of the map. 17. With Stogniy out of the way he could get Milchenko back. 18. With little to choose from, the agents decided

to take his phone instead. 19. With inflation abating and growth returning, the government sought further expansion through membership in the North American Free Trade Agreement. 20. With the file allocation table corrupted, the computer would be unable to reassemble data files in the correct order.

Ключі до завдання 53:

1. I'll have a transfer sent to you tomorrow, so that you can return those vendor's shares to me. 2. You have your son back and you have him fully exonerated. 3. I had this cute dragon here tattooed on my arm. 4. In 1940 Goebbels got hold of him there and had him sent to Sachsenhausen where he perished. 5. When I learned that they had run away, I thought: It's a good thing that the weather was so terrible - I would certainly have them killed! 6. If we can have them legalized it would be great. 7. He managed to have 125 paintings and graphics exhibited in some countries. 8. With people disappearing or being fired all the time, biographies tended to be a pain in the neck for the authorities which had to destroy books or have them rewritten. 9. You will be able to work with its contents as you see fit: you may, for example, transfer them into a new document or have them printed up exactly like in the newspaper. 10. The Empress had the Braunschweig family sent to Oranienburg. 11. This country has not worked out the terms of the agreement yet, and is unlikely to have them ready earlier than six months from now. 12. Although the leaders of the National-Patriotic Union are fully aware of the motives behind the government's actions, the whole thing still seems to have them bewildered. 13. Although there was no evidence to link Alyabyev's actions to the death, Rovinsky had him arrested, imprisoned, stripped of all his property and gentry rights, and eventually exiled to his native town. 14. In 1984, Clinton was elected to a third two-year term and got an industrial development package passed. 15. We hope to get that done before April as well. 16. The analyst was asked by him to report whether strychnine was, or was not, present. He did not have it tested, as I did, for a narcotic. 17. Their whispers became so loud that the judge angrily threatened to have the court cleared. 18. I have a fancy for having it analysed again, that is all. 19. He was anxious to have no scandal revived. 20. Do you want me to have the lease contract copied? 21. Find out if the tractor can be repaired soon and get those bay doors closed. 22. However, we did get one thing more or less tidied up. 23. Have someone come and see you then. 24. We grumbled a good deal. We

thought he might, at least, have had it whitewashed or tarred - had something done to it. 25. She had a dress dyed. 26. We had a note handed to us.

Ключі до завдання 54:

1. He did not wish to have her go with Andriy. 2. Say, some of us are getting up a scheme we'd kind of like to have you come in on. 3. "What would you have me say?" said the Emperor. 4. Say, I'm going to have him put a piece in the paper. 5. It might be a good stunt to have the doctor examine her. 6. Well, here I've come for my lesson, and you might just as well prepare to have me stay for supper! 7. Are you willing to have people think you're kind of strange because of your focus on missions they don't find interesting? 8. Privately he meditated that it was agreeable to have it known throughout the neighborhood that he was prosperous. 9. It's our duty to bring influence to have those cusses fired. 10. I'll have him arrested. 11. Do you still have them whipped? 12. Unless you have that fellow pinched, I will! 13. I'll take care of everything. We'll get you fixed up, once and for all. 14. Would you put that thing away or you're going to get us both killed. 15. Yeah, you're going to get us all killed! 16. It is possible for amateur photographers to have their photos published. 17. In 1995 the Austrian Parliament transferred ownership of the treasures to the Alliance of Jewish Communities, which decided to have Christie's sell them off in a charity auction. 18. It was dismaying to her to have such a person glower at her. 19. Petro said that he would have a physician analyze his coffee daily. 20. I like having information updated on my computer without my having to do anything explicit. 21. They called for a crew of miners and had them start sinking a shaft down. 22. "Does that glare bother you?" "I've got it blocked. I'm all right." 23. He had a tooth (taken) out.

Ключі до завдання 55:

1. The city must have large construction projects as they will give an impetus to the municipal economy. 2. The year 1996 saw the start of active operation by the State Committee on Securities and Stock Exchange Market. 3. Since the 1960s the party had a number of by-election successes and has seen its general election vote rise to a fifth of the total. 4. Possession of office tends to produce a pattern of authoritativeness. 5. Ukraine began 1993 in a state of "economic crisis" that grew more severe with time. 6. This chapter

tries to explain why in several respects Britain has been viewed as a political success story. 7. The U.S. position toward the Palestinians showed signs of softening. 8. Quotas raise prices. 9. Initially, the Chernobyl accident caused the deaths of 32 people. 10. The Anglo-French Treaty of 1786 ended what had been an economic war between the two countries. 11. Increased prices will not bring more goods in. 12. Still other barriers include state trading organizations and government procurement practices that may be used preferentially. 13. The final weeks of 1988 opened a new chapter in Palestinian-Israeli relations. 14. Tariffs may encourage domestic production. 15. Multilateral negotiations demand the same skills but are more complex. 16. According to British experts, Great Britain has considerable reserves of labor productivity. 17. But the initial 1991 lease contract did not provide for this at all. 18. For this reasons, the analysis does not take into account many renewable power sources in developing countries. 19. Two latest James Bond films feature a woman as the chief of the British intelligence service. 20. The Dnipro carries heavy freight and is an important source of hydroelectric power. 21. Lviv was a leading center of the movement that brought independence to Ukraine in 1991. 22. A diversified manufacturing center, Odessa produces a wide range of machinery and equipment. 23. Kharkiv produces tractors, heavy electrical equipment, power-generating turbines, engines, and mining equipment. 24. Last week saw the opening of a new English Language bookstore in Dnipropetrovsk. 25. This month marks the fiftieth anniversary of the end of World War II. 26. This month marks the one-hundredth anniversary of the birth of Ernest Hemingway. 27. Will the next century witness scientific discoveries that would substantially strengthen the position of atheism? 28. The country will probably barely see a drift to the right or left despite the elections. 29. The very implementation of this project will, in fact, tear down the iron curtain that has separated these countries from the rest of the world. 30. This chapter examines the nature and sources of the Ukrainian Constitution. 31. The above does not exhaust the list of demands made by reformers. 32. Quotas may limit the permissible volume of imports. 33. Deep economic recession and shortages of power and heating plagued Ukrainians during 1994. 34. That measure has appeased the European Union. 35. The year marked the 14th anniversary of the accident at the Chernobyl nuclear power station. 36. The statement did not provide details on the value or duration of the extended financial facilities. 37. The next several decades will see a substantial growth in CO₂ emission in the air. 38. The monetary reform saw loads of cash poured into the country. 39. Selling 1 kWh of electricity in Ukraine will buy us enough fuel to generate 2 kWh.

Ключі до завдання 57:

1. The large number of new gas projects point to the sector's rapid development. 2. The need to make payments in dollars will reduce trade between the two countries. 3. In order to realize these plans, he needs stability. 4. As the Internet expands, some even believe that nations will be replaced by cybercommunities. 5. As the parliamentary elections draw near, people's confidence that life will be better dwindles. 6. We met back in 1956, when he had returned to Kyiv. 7. Once the project is complete, Ukraine should be able to raise tariffs for transit flights. 8. But the Azerbaijani side announced that it had no intention of implementing any projects with Armenia until a peace treaty was signed with this country. 9. We hope that the dispute can be settled peacefully. 10. The reason for which consumption is going down globally is mainly in the outcomes of the former USSR disintegration. 11. Thousands of refugees returned to their farms and homes in the country in 1996 as some stability returned to the country. 12. After having established himself near Tunis, Tunisia, Arafat turned to diplomatic initiatives. 13. From these connections we will derive improved health care. 14. Dovzhenko died on the eve of shooting a long-planned hymn in praise of Ukraine, *Poema pro more* (Poem of an Inland Sea). 15. She heads a group that develops new routes for the airline. 16. A monument to V. Yaroshenko has been erected in Burma to honour his humanistic activities. 17. A series of performances to mark the bicentenary of Franz Schubert has been also planned. 18. This trend continues, as the world is becoming more interdependent. 19. After the Cabinet embarked on a campaign for curtailing the shadow market of wines and spirits, some state officials found themselves under heavy pressure. 20. These founders of independent India held that lasting solutions to economic and social problems could only come if colonial territories achieved self-rule. 21. Those philosophers were right who said that the world was not incognisable but unstudied. 22. The question of whether Britain should join the European Community have plagued political leaders for much of the post-war period. 23. After becoming a professor, he received a position of the director of the Institute of Practical Anatomy. 24. Calling for an amended constitution with a new preamble, to be written by Australian poets, he said: "We need the smell of eucalyptus in this." 25. These programs have been shown to be effective in raising students' achievement. 26. Last December, the UN Security Council unanimously passed a resolution saying that the UNITA leadership had failed

to meet its peace agreement obligations. 27. I guess it was impossible to bring the positions closer together without personal contacts. 28. So why the concern? 29. As the New Year approaches, there are troubling signs of possible terrorist acts. 30. After the Treaty was signed by the heads of state it was then referred to the individual states for ratification. 31. If the euro is introduced, competition among businesses will further intensify. 32. In the past I did not feel that I was helpful to people, but everything changed four years ago. 33. The government decreed that the dam must be built. 34. He spent his later years working toward a general theory of subatomic particles. 35. Ever-changing tax and customs laws cause instability on Ukraine's cargo transportation market. 36. Answering the question who would pay for that, a representative of the insurance company said a legal examination of the event would be required. 37. How does the weakened position of the country affect the structure of international politics? 38. Not all the details of the treaty have been agreed upon. 39. The Prime Minister promised to do everything he could to liquidate or cut down this debt. 40. For example, right now to cover its debt alone, Mozambique is spending four times as much as it does on its health care program. 41. There are no officially set standards to impose on building contractors. 42. And the Serbian side seems to be not ready at all to recognize Croatia. 43. The World Bank allocated \$34 million to reform the transport sector and health service. 44. As the middle class has grown in size so also the Conservatives have gained a smaller share of that vote. 45. Tensions eased as Soviet troops were withdrawn from Afghanistan. 46. Much has changed since the second edition of the book was completed in October 2000. 47. Although Israeli Prime Minister Shamir stated that he was not prepared to negotiate with the PLO, the U.S. government announced that it would open dialogue with the PLO. 48. And no one is born knowing those rules. 49. The end of the Cold War brought hopes for enhanced international cooperation. 50. The executive branch of the government is responsible for maintaining prisons and other correctional institutions. 51. In the mid-1990s some 20 countries were suspected of possessing chemical arsenals. 52. Democratic values are reflected not only in majority rule, but also in the principle of protecting minority rights. 53. In the 1950s and 1960s it was conventional wisdom to claim that election campaigns did not decide elections. 54. And although gains have been noted in the advancement of women in middle management, they are still grossly underrepresented in top management. 55. The structure of higher education and of academic degrees varies widely from country to country.

Ключі до завдання 59:

1. The US effort to put pressure on India by erecting sanctions against the two countries' space bodies is seen in India as an effort by the US to deny a developing country modern technology. 2. On the other hand, the attempts to set up a coalition of the Democratic Party and the People's Party have been unsuccessful thus far. 3. Steps to upgrade technical equipment will ensure a technological breakthrough. 4. Any effort to fix prices in a free market will lead to difficulty, and the hryvnia price of dollars will rise. 5. Stagflation may quickly prompt attempts to get out of the situation through non-economic means, which would not cure the situation, and may be dangerous politically. 6. In both countries efforts to eliminate monopoly power of a single party were at the core of the restructuring. 7. Attempts to curb disintegration by way of constitutionalization of the new status quo have so far been unsuccessful. 8. Under this condition, the UN efforts to supply relief aid to the warring factions are inadequate. 9. An attempt to reverse the course of history is merely ridiculous. 10. Efforts to shore up the deteriorating situation in Ukraine should not lead to quiescence about the non-proliferation posture of Belarus, Kazakhstan, and Russia. 11. The new presidential "revolution" essentially means an attempt to return to "manual" control. 12. It is impossible to persuade any nation to abandon their efforts to gain independence from an aggressor or colonialist. 13. But it was precisely the effort to release prices that made the credit policy fall through. 14. No other great industrial civilization so systematically and so long poisoned its air, land, water and people. None so loudly proclaiming its efforts to improve public health and protect nature so degraded both. 15. The effort to help this country must be a multilateral one.

Ключі до завдання 61:

1. What is your business? 2. This newspaper is the voice of government. 3. He is quite a hand with the violin. 4. Not every politician can be the beneficiary of the taxpayers' discontent. 5. The government declared certain services to be unstrickable. 6. The General refused to be more specific. 7. This country will not remain silent when human beings are persecuted and killed for their religious beliefs. 8. In many of those countries tariffs and various quantitative restrictions on manufactured goods are great. 9. All of this is beside the point. 10. According to Aristotle, there is no such thing as mere

being. 11. The International Court of Justice has 15 judges, each with a 9-year term. 12. Some flung down their exhibits in their haste to get away. 13. Between 1974 and 1989 there was no tuition charged, although students paid a certain amount toward their education. 14. In the 1970s, there was an upsurge in support for nationalist parties. 15. But by 1988, there was no mistaking the reality of Gorbachev's reforms. 16. Politeness is at a discount. 17. Talks with the bank are still in progress. 18. Unless an antidote is found for this danger of unification and removal of all cultural distinctions, the future of humanity will be a poverty of spirit amid huge triumphs of technology. 19. The United States is in no hurry to dismantle its military system, which is deployed around Iraq. It is waiting to see what will happen next in the search for "bacillus" under Saddam Hussein's bed. 20. The most terrible killer of all times and nations - Joseph Dzhughashvili (a.k.a. Stalin) - is a spitting image of King Herod, only on a different scale. 21. Absentee ballots have been in use for several centuries. 22. The festival is dedicated to the theatrical phenomenon of Berezil which is the origin of all trends in Ukrainian theater. 23. The US President is supportive of the reforms that are undertaken in Ukraine. 24. Both were silent for a time. 25. Multicellular organisms such as plants and animals are composed of large numbers of cells, each with a central nucleus that contains the genes. 26. Then I must not be angry with you. 27. Christmas will soon be over. 28. What is your assessment of the course of the peace talks between Israel and the Palestinians? 29. The case is down for hearing in 3 days. 30. As soon as the consultation process is complete, we'll have an announcement. 31. The collective leadership was not long in existence. 32. "You are putting me on?" "No. No, I'm serious." 33. Earlier, I was jealous of your art. Now I am going to be proud of it. 34. The Donetsk oblast's industry is responsible for the output of every second ton of coal in the country. 35. Western companies are optimistic about the development of Ukraine's cargo transportation market. 36. My girlfriend Oksana and I were on our way back to my place. 37. The president's excuse for this is its Asian nature. 38. We should not be hesitant. 39. The posthumous *Somnium* (Dream, 1634), on which Kepler labored until shortly before his death, is indicative of his fertile mind. 40. Significant increases of temperature caused by industrial discharges of heated water is detrimental to aquatic life. 41. This discovery was instrumental in the development of the atomic bomb. 42. Most of the early students and masters were clerics or members of religious orders, but membership was not restrictive and soon included physicians and lawyers.

43. After the dissolution (1838-40) of the federation, El Salvador was involved in a series of other short-lived unions and was subject to constant interference from Guatemala and Nicaragua. 44. Today, there are fewer advocates of this position. 45. The Conservative party has been unsympathetic to demands for change. 46. But the critics of the approach are not quite right. 47. People seem to be selective in their exposure to political communications. 48. His first successful work "Don Juan in Sicily" (1941) is highly critical of the Sicilian obsession with machismo. 49. He was among the first to describe the symptoms of schizophrenia carefully and among the first to believe these disorders are curable. 50. In his devout Catholicism, his rejection of material ostentation, his determination to revive the Irish language, and his inability to comprehend Protestant Ulster's fears of Catholic domination, de Valera was representative of his generation in southern Ireland. 51. Eventually, this organization was encompassed in the centralized planning of Louis XIV and his finance minister and was subject to their review. 52. Almost every item of plant and equipment is subject to depreciation. 53. Sceptics may wonder if Labour will still be supportive of reform once it is in power. 54. The resulting genetic variability is subject to natural selection in the environment. 55. The Conservative government has been unhappy about the majority voting. 56. The European Union is dynamic. 57. Now all these contracts are outdated. 58. Mrs Thatcher was hostile to the public sector, with the exception of what she regarded as the essential services of defence and police. 59. By 1951 the party was back in office and prepared to accept a good deal of the previous Labour government's work. 60. These two aspects of globalization are complementary in effect. 61. Still she was hesitant. 62. Everyone was contemptuous of him. 63. He was much apologetic for disturbing us. 64. Ostap was insistent that his demand was complied with. 65. Don't be so literal about it. 66. His colleagues were friendly with him. 67. Everyone who is fortunate enough to be in the city on 20-21 April, will witness a miraculous transformation of the city into a fairylike spectacle. 68. Enacted as a statute, it was subject to alteration or repeal by act of Parliament alone. 69. We were hopeful that we might meet them on our way there. 70. I'll be back in a minute. 71. Party leaders were envious of the "United Social-Democrats," whose ranks were joined by the Kyiv Dinamo football club en masse. 72. Essentially, this incident isn't much different from the previous ones. 73. Various rumours are afloat (*або* about). 74. He was afire with enthusiasm for the new movie. 75. You are lucky to be alive after being in that accident. 76. It wouldn't be amiss to chat with his little

guest. 77. They can never accept a social organization in which private capital is non-existent. 78. We are anxious to advance the cause of democracy. 79. "Where did you live then?" "It's a long story." 80. This is recognized even by those who are generally in sympathy with this approach. 81. We were contemporaries at school. 82. Industrial agriculture is heavily dependent on energy, large amounts of water, and other scarce natural resources.

Ключі до завдання 62:

1. The British unwritten constitution was far from rational; on the contrary, it was full of eccentricities and paradoxes. 2. The Scottish Office is responsible for health, economic development and agriculture in Scotland. 3. Territorial issues have been divisive for the parties and have imposed great strains on the political system. 4. In his writings during the 1760s he was explicitly critical of the Leibnizian philosophy. 5. The denationalization and then renationalization of some of these industries by subsequent Conservative and Labour governments were not conducive to economic stability. 6. Abel was instrumental in establishing mathematical analysis on a rigorous basis. 7. The discovery in 1974 at Ebla in Syria of a 3d-millennium archive of thousands of tablets using the Sumerian system of writing is indicative of the expanding horizons of Assyriology. 8. Phosphorus and sulfur are detrimental to steel quality. 9. All your ways (*або* actions, activities) are supportive of social hierarchy. 10. There are differing opinions within all three religions concerning whether any one type of yoga is more immediately conducive to liberation than the other yogas mentioned in the *Bhagavad Gita*. 11. The cytoplasm is instrumental in guiding the reproduction of the DNA during cell reproduction. 12. Recent developments in Hinduism are indicative of a movement away from certain aspects of classical practice, such as a widow's suicide at her husband's funeral, caste distinctions, and even rebirth. 13. Both tariffs and quotas are detrimental to the concept of free trade. 14. He was among the first to describe the symptoms of schizophrenia carefully and among the first to believe these disorders are curable. 15. This clause is really restrictive of the general right. 16. The king's court was agog with gossip and scandal. 17. Paper currency was freely convertible into gold. 18. It would not be amiss for you to offer an apology. 19. Local production of textiles was hurt by increased imports from Spain. 20. This is a sector that was once on the rise. 21. It is my hope that what the book risks losing in balance, may be compensated for by some insights.

22. By 1951 the party was back in office and prepared to accept a good deal of the previous Labour government's work. 23. Blind people and animals that live where the lighting is unpredictable also use a form of echolocation. 24. Various rumours are afloat. 25. My girlfriend Oksana and I were on our way back to my place. 26. The average result of many chance trials is quite predictable, even if the result of one trial is not. 27. She was still a quiver. 28. The poet, in his verses, did not seek to be prophetic, because he stood in awe of the great mysteries in life. 29. This is recognized even by those who are generally in sympathy with this approach. 30. I'm afraid he hasn't been a success. 31. The new law is applicable from next Monday. 32. And who ever is in politics? 33. I'll be back in a minute. 34. Exceptions are the following cases. 35. The case will be on again. 36. Metaphysics began with the pre-Socratic philosophers who were concerned with whether reality was reducible to a single underlying substance. 37. He was afire with enthusiasm for the new movie. 38. It's been in existence for three years. 39. We're under attack! 40. It is not debatable. 41. Weather in the (English) Channel is unpredictable.

Ключі до завдання 64:

1. The special services had the famous theologians over a barrel. 2. I for one am especially concerned that the inevitable overall globalization of the world processes may lead to the unification and universalization of cultures. 3. The first house on the street was built for the Fairfax family in 1732; mansions of other aristocratic families soon sprang up. 4. The town of Balaklava was made famous by the British poet Alfred Lord Tennyson in his poem "The Charge of the Light Brigade". 5. The Black Sea also receives waters from a considerable section of eastern European Russia, through the Don River. 6. In 1873 Madame Blavatsky, as she was always known, went to New York City. 7. Is there anything new which the EU meeting produced? 8. Who told you all this? 9. The United States received three waves of emigrants from Ukraine. 10. We heard the radio across the street (або: Across the street radio could be heard playing). 11. The reforms would give Britain a better political system. 12. Some four-fifth of British households take a daily paper. 13. According to Bernd Gliman, the representative of the German lending bank in Ukraine, this loan is the biggest loan that has ever been given to a private Ukrainian company without attracting governmental guarantees. 14. Oleksandr Horodetskyi said that this loan is "a revolving one", i.e. funds

will be transferred in tranches, then a certain amount of oil is to be purchased; then this oil will be refined, the petroleum products sold and the borrowed money repaid, while the oil refinery receives another tranche of the loan.

Ключі до завдання 66:

1. We learned that the secret services became interested in the activities of the financial department as early as in 1997. 2. One must first specify the system by deciding which of its features are relevant to the problem at hand. 3. As far as is known, they speak no language peculiar to themselves but adopt that of the nearest tribe. 4. I hope that we have enough political sense to live together in harmony. 5. We can't understand the passiveness of those who have suffered from piracy. 6. That is why we urgently need a tax reform. 7. We learned that on an instruction from the defense minister, a complete Earth investigation was launched into the source that caused the leak of confidential information. 8. "If I went over there to get the goods myself I would have my throat cut", said a Muslim hardware engineer. 9. The researchers also found that it takes several thousand years for a complete polarity reversal. 10. You can convince yourself of the falsity of the State Department claim very easily. 11. For example, delusions of grandiosity, which often involve the belief that one has supernatural powers, are frequently manifested by psychotic patients. 12. We mustn't forget about a harsh competition in this sector. 13. Again, new interest has developed on the nature of a just law, specifically, on whether one has a moral obligation to obey the law. 14. The average farm price of wheat declined, as is shown in that table. 15. The constitution may thus be only a paper facade, and in order to understand how the country is governed one must examine the actual political process. 16. What is to be done? 17. When I think about boredom I say with Dostoyevsky: Look at the shelves full of books, there are enough for your whole lifetime. When and why should one be bored? 18. The Iraq crisis is far from finished. 19. But it soon became clear that Hussein's "harsh variant" of a response was counterproductive for foreign policy reasons. 20. As everyone knows, every good word must be paid for. 21. Everyone knows that Baku and Ashgabat cannot divide the two Caspian deposits amongst themselves. 22. Under this law, the Swedes are supposed to give preference to natural gas over other fuel. 23. Let us think back to the early 20th century and compare things that were forecast for the next 100 years with those things we actually

see today. 24. I'd like to buy, but I'm afraid I can't afford it! 25. No wonder they say that God helps those who help themselves. 26. Moscow cannot bring back its bygone political influence over the post-Soviet republics, and the only thing that it can do in this situation is reap economic profit by getting involved in this project. 27. It is to be hoped that in the 21st century sexual minorities do not turn into sexual majorities. 28. It looks to me, sometimes, as if man has not changed from, say, two or three thousand years ago. 29. It is an illusion that all the nations around the world live in the same historical time period. 30. That is why it is too early to speak of the exhaustion of democratic values. 31. It is wrong to say that no lessons are drawn from history. 32. Cruelty can be fought and it can be reduced to naught. 33. There is no known answer to the question as to why the human brain is functionally asymmetrical. 34. If there is no demand, there is no energy problem, and reserves will last forever. 35. There is no further growth in body size once the adult stage is reached. 36. There is no apparent relationship between the size of an animal and its blood pressure. 37. Overt sympathizers with dictators are not so terrible; they can even be forgiven. 38. Characteristically people are not symptomatic with the first exposure to the allergen. 39. So, in my opinion, it's still too early to talk about an end to the crisis. 40. For example, it takes up to 13.62 kg (30 lbs) of maize to produce a 0.45 kg (1 lb) of beef. 41. Today we need funds much more than those allocated. 42. To open a bank one needs a charter from the government. 43. People will always talk and write about books and distinguish between good and bad ones. 44. In town, people gave me a hospitable welcome. 45. We need a foreign investor for several reasons.

Ключі до завдання 67:

1. Hardly had a couple of days passed when the whole press was filled with materials the tone of which was set by some Public Committee for Ensuring State Security. 2. Hardly had we permitted lawyers access to case files when materials from the investigation started appearing ever more often on newspaper pages. 3. Hardly had the gun-powder smoke been dispelled over the battlefields in Serbian Krajina when it became clear that there had occurred something greater than yet another recarving of ex-Yugoslavia's map. 4. Hardly have two months passed when this assessment has proved to be obsolete or maybe even fallacious from the very beginning. 5. Hardly had their common enemy vanished when the alliance fell apart. 6. Hardly had six months passed when the same parliament passed a decision on entry into the

CIS system of collective security. 7. Hardly had the scandal died down when the company found itself in the center of another large-scale deal. 8. Hardly had he read the letter, when his wife entered. 9. Hardly had we started when we came across signs that there were indeed wonders awaiting us. 10. And hardly had we sat down when in came my uncle's son. 11. But he had barely lit the cigarette when the general came into the room.

Ключі до завдання 68:

1. Most of them worked for the church, which did not so much patronize and collect art as requisition it for the furtherance of religion. 2. He is a man more sinned against than sinning. 3. In these works technique has overcome subject; it matters not so much what is painted, but how well it is done. 4. Science is not so much a closed system of eternal verities as it is a process in which concepts are continually tested against observed data. 5. In his art, Rodin was not so much a shaper of 20th-century developments as he was a sculptor who shred neoclassicism of its sentimentality and its disguised eroticism. 6. The sewing machine was not so much invented as developed over a period of two centuries. 7. This is essential because until recently, we concentrated not so much on labor as on the distribution of benefits. 8. Crowding is not so much a matter of too many people in general as of their unequal distribution. 9. Unfortunately for him, such acceptance was expressed not so much in votes for him as in demonstrations for rights. 10. "The scientific or literary well-being of a community," Mann wrote, "is to be estimated not so much by its possessing a few men of great knowledge, as its having many men of competent knowledge." 11. This matter has come to be called "missing mass" or "dark matter," but conceivably it may be not so much dark as transparent, neither shining nor casting a shadow. 12. Hence, the images of the theater of the absurd do not so much portray the outward appearance of reality as the playwright's emotional perception of an inner reality. 13. The statute in question had its origin in the purpose, not so much to exclude white persons from railroad cars occupied by blacks, as to exclude colored people from coaches occupied by white persons.

Ключі до завдання 69:

1. After visiting the art auction, one cannot help but be amazed at the abundance of our paintings on the Western art market. 2. Anyone walking

along this street cannot help admiring this stately building, a rare and relatively well preserved specimen of late baroque. 3. In the final analysis, in the conditions of market relations, the interests of telecasters and television producers cannot help but contradict one another from time to time. 4. Businessmen believe that the experiment strives towards an even bigger centralization of exports, which they cannot but protest against. 5. The contrast between these appraisals is so obvious that analysts cannot help but ponder the meaning of this difference in interpretations. 6. "Thank you," he answered, but he could not help feeling at the same time that she was not a very agreeable woman. 7. Artists cannot help but recall the brilliant ballerina's rather maverick character. 8. "Ordinary man repents of his sins, the chosen repent of their thoughtlessness," and similar examples of Sufist wisdom cannot but attract a wide circle of readers of this book by Javad Nurbakhsh devoted to the stages of development on the Sufist Path. 9. On the other hand, with the events still so fresh in one's memory, one cannot help feeling sad that people who should have known better, both in power and in the then kitchen-based opposition, failed to think out the consequences of their actions clearly. 10. A Swiss observer in Kyiv cannot help but be surprised by the great number of banks which grow like mushrooms after a rain. 11. The smaller number of foreign students in the country cannot but be disappointing. 12. Having read this article, I cannot help setting forth my views on a number of points which I see as being of fundamental importance. 13. I cannot help but link these restrictions to the upcoming installation of a floating nuclear power station near our city. 14. They depict a life that has grown so petty, trifling and banal that it cannot but be made ridiculed. 15. Here one cannot help asking one more question: Is it by chance that foreigners have made such hefty investments in the country. 16. Because I have dealt with Spain's modern history all my life, I cannot help but notice that those who do this are either insufficiently informed or deliberately muffle the opinion of an authority on this issue, such as King Juan Carlos. 17. The audience understands everything, and this sensitivity of the public cannot but be delightful. 18. Olya could not help thinking: "How poorly this man compares with my young friend." 19. Diana loves to dance and enjoys dancing so much that the audience cannot help but share her feelings. 20. Therefore, when the military uses force in some CIS countries, this cannot but affect the attitude of the West toward the country. 21. That is why AvtoZAZ cannot help reacting to market conditions. 22. While listening to the ensemble, one cannot help but admire how their voices merge, resembling the sound of musical instruments.

23. One cannot help being amazed by the parties' calmness over the attacks on the Central Bank. 24. So large a deal cannot but have an influence on the regional balance of power.

Ключі до завдання 70:

1. I don't think his family would object. 2. I don't think she'll mind. 3. But I don't think they meant any harm. 4. I don't think it was necessary. 5. I don't think he knows me. 6. I don't think you were very happy. 7. I don't think that will do. 8. I don't think you'll blame me, for I only sold what was my own. 9. I don't think I can stand that. 10. Had it not been for her I do not think I should have noticed that the floor of the gallery sloped at all. 11. I don't think I understood then what he meant.

Ключі до завдання 71:

1. Preventive measures include the wearing of protective clothing and spraying of recreational areas with insecticides. 2. Symptoms include incoordination, weakness, and disturbances of vision. 3. Protective measures include the use of electron tubes instead of semiconductors, metal shielding for electronic components, and redesign of circuit layouts. 4. Physical symptoms include rapid eye movements, sweating, and hypertension. 5. The most prominent selection methods include a written examination, a background investigation, and oral interview. 6. Causes of death usually recognized include natural causes, accident, suicide, and homicide. 7. Symptoms include decreased spontaneous movement and increased muscle tone. 8. Parasites include many viruses and bacteria. 9. These rights include control of property and equality of opportunity in education and employment. 10. Noted Italian directors include Bernardo Bertolucci and Lina Wertmuller. 11. Other expressionists include Austrian painter Oskar Kokoschka, French artist Georges Rouault, Lithuanian-born French painter Chaim Soutine and American painter Max Weber. 12. Other 20th-century novelists of note include Anthony Powell, Iris Murdoch, Anthony Burgess, John Le Carre, and William Golding, who won the Nobel Prize for literature in 1983. 13. Other commonly recommended steps include: emphasizing literacy as a public value and expanding work-study programs. 14. Other methods include chemical reduction and the use of extremely high temperatures.

Ключі до завдання 72:

1. Everybody wants a consensus, but very few, if any at all, want to pay for it. 2. The results of the 1994 elections themselves are only of an academic interest now, while it is really interesting to learn what methods they used – if any – to falsify the results. 3. Few people, if any, comply with the decree adopted by the government last year. 4. Until the late 19th century, low circulation and little if any advertising kept revenues down and prevented most magazines from surviving for more than a few years. 5. What access, if any, does art give the viewer or hearer to reality, or what kind of knowledge, if any, does art yield? 6. This reversal of the stereotype of the desert Arab owes much to the fact that there is little if any agriculture in such societies. 7. The answer to this question helps to determine not only the question of guilt or innocence but also the severity of the punishment, if any. 8. The left hemisphere is usually dominant - the reason for this, if any, is unknown. 9. We do not know what the C-in-C's secret cipher cable, if any, said exactly. 10. Do not imitate this unless you know what stylistic purpose, if any, you are trying to achieve. 11. The text of the interview was sent for his approval on July 30 on condition that corrections, if any, should be presented to the paper not later than August 3. 12. There are also companies selling arms "patronized" by officials from the upper echelons of power, which pay low taxes, if any. 13. One of the great disadvantages obstructing the territorial dispute is that few, if any, of the major players in today's discussions are old enough to have witnessed the origins of the dispute. 14. Their qualifications, if any, were of the lowest. 15. Very few people, if any, had ever seen him behave as he behaved just then.

Ключі до завдання 73:

1. If anything, the water is warmer today. 2. The weather was cold, if anything. 3. The Eindhoven squad on the other hand is, if anything, slightly improved over the last season. 4. The government's statements on allocating the city funds for development and talk about projects to set up free economic zones are, if anything, unconvincing. 5. If anything, he is here on my invitation. 6. If anything, the rally proved to be an occasion of even greater elation than before. 7. Incidentally, when I decided to get involved in politics, I told myself, if anything, I will at least write a book. 8. If anything, this strengthens the bureaucrats' position and hampers industrial development. 9. Literature as

such enhanced, if anything, its traditional role in our society of a powerful moral force. 10. True, the Supreme Rada predicated Ukraine's accedence to the treaty on a number of conditions, making it possible, if anything, to "take its words back." 11. The adjective has little, if anything, to do with the above noun. 12. There will be a presidential veto. What will follow, if anything? 13. If anything, Gorbachev raised hopes for a life free of the President's willfulness. 14. Only two years ago Ukrainian doctors knew little, if anything, about our products. 15. And in general they do not aim to deal exclusively with fellow-countrymen: if anything, you won't file a suit against a countryman with an arbitration court. 16. If anything, his fierce attack must have strengthened the President's resolve to achieve precisely that sort of transfer of power. 17. Their behavior was, if anything, rather casual. 18. What's more, if anything, it is not an action program. 19. What sort of people are we that we cannot hit upon the right course? If anything, we fully deserve our poverty and humiliation! 20. Today you are less talkative, if anything, than usual this morning. 21. If anything the silence was worse than the noise. 22. Doesn't he have any sense? If anything, just the opposite. 23. They should know exactly why you wrote the memo and what, if anything, you are asking them to do.

Ключі до завдання 74:

1. He will be here in time if at all. 2. The Law on Advertising will be useful, if at all, solely in the now habitual forms of relationships at every level. 3. In China, Japan, and elsewhere in Asia buddhism influences government, if at all, largely through suasion. 4. He will write to you tomorrow if at all. 5. As for starvation dieting, this dangerous practice should be attempted – if at all – only under strict medical supervision. 6. A high-quality ice cream is denser and less airy. It will use fresh whole products and use additives sparingly, if at all. 7. The disease is commonly characterized by swelling, hoarseness, pain, dryness in the throat, coughing, and inability to speak above a whisper, if at all. 8. Aristocrats, members of the moneyed classes and intellectuals were contemptuously dismissed as "former people" and only reluctantly tolerated, if at all, in the "brave new world" under construction. 9. During the winter on the sea bottom mackerel feed little, if at all. 10. When noted in conversation, if noted at all, the topic of the 10th anniversary was tinged with sadness. 11. At present this phrase is used ironically, if at all. 12. Though the OUN and other nationalists believed the opposite, it is hard to believe people from Lugansk

and Simferopol where there are no Ukrainian schools and Ukrainian is spoken seldom, if at all, would support Stepan Bandera's followers.

Ключі до завдання 75:

1. The continental little owl (*Athene noctua*) has for some time been well established in England, where it has hardly, if ever, appeared naturally. 2. All these lovely things were to be won, if ever, from one's contemporaries. 3. It was on such occasions, if ever, that he would "take something". 4. I will take the chemistry course, until you decide when you will come, if ever. 5. This bird favours a littoral habitat, and rarely if ever descends below the 1 meter line. 6. Common people had no idea when, if ever, his army would be needed. 7. If ever I heard the like of that! 8. A segregated society is one in which members of different races rarely, if ever, come into contact with one another as equals. 9. Despite the fact that these fish are rarely if ever seen in open waters, they are very widely distributed, probably through extensive underground channels. 10. Healthy wolves rarely, if ever, attack humans. 11. This concept of ecological climax, however, refers to an ideal state that is rarely, if ever, encountered in nature. 12. Masterfully balancing the somber and the joyous, he evokes a love of the land that has seldom, if ever, been matched. 13. Yet the American Revolution first put to the test ideas and theories that had seldom if ever been worked out in practice in the Old World – separation of church and state, sovereignty of the people, written constitution, etc.

Ключі до завдання 76:

1. The blaze has killed 56 people, with 38 thus far listed as missing. 2. Judging by the documents, the apartments underwent capital repairs just two years ago, with new plumbing installed. 3. Bridge is popular throughout the world, with clubs registered in all major cities. 4. Flemish artists like Hans Memling commonly painted portraits with the sitter posed before a window opening onto a microscopically detailed view of a Flemish landscape. 5. "One-piece" stereos, with everything housed in one chassis, sacrifice sound quality in favor of simplicity and low cost. 6. Other laser-optical technologies are being developed, however, with optical fibers already used to transmit information in many networks. 7. The structure is Y-shaped, with the antigen-combining sites located at the tips of the branches of the Y. 8. A minute later, we saw the

cat's head, with the roach held fast between his teeth. 9. This exposition covers recent Italian history with snaps taken from European museums and the Alinari Publishers' collections. 10. According to the data cited by Kolyadenko, there were 2,041 banks with 4,660 branches registered in the country on April 1. 11. With his cheeks sunken, he looks miserable.

Ключі до завдання 77:

1. The increasing horsepower of the engines added to the capabilities of the propellers; soon ships carried several engines, with each engine driving its own propeller. 2. Vertical integration, with film companies owning the theaters in which their films were shown, provided the commercial foundation of the film industry for the next 30 years. 3. Stone-working, basketry, ceramics, and metallurgy were all highly developed crafts, with traditions reaching back, in some cases, to most remote periods. 4. In most cases children in the British education system move from a junior to a senior school at age 11, with some local authorities choosing to transfer children at age 12 or 13. 5. Petroleum is the principal mineral produced in Mexico, with production reaching about 120 million metric tons (132.3 million U.S. tons) a year in the mid-1990s. 6. In a virtual studio, announcers are placed in a plain blue studio, with sophisticated computer workstations generating the environment that the viewer sees. 7. Most of these spacecraft were launched by the United States and the USSR, with the Soviets accounting for more than 50% of all the successful launches. 8. Since the 1960s, these types of shows have gone through cycles of popularity, with hit shows spawning imitations. 9. These earthquakes are generally smaller than those within subduction zones, with magnitudes rarely exceeding 8 points. 10. The age range of the universe has been narrowed to somewhere between 10 and 20 billion years, with some recent measurements indicating a lower limit of as few as 8 billion years. 11. Each production received its own unique style and scenic treatment, with the latter often incorporating the latest technical developments. 12. For some elliptical galaxies star formation lasted only a few hundred million years, with virtually nothing happening for the remainder of their 15-billion-year lifetimes. 13. Much of the rural population, however, is rural nonfarm, with farmers accounting for a small percentage of the total population. 14. Italy has a de-facto two-tiered system, with the government operating the noncommercial Radio-televisione Italiana (RAI) on a nationwide basis, and a plethora of small, local stations broadcasting

“alternative” services. 15. The social system of these species is flexible, with individuals establishing and abandoning territories as nectar production and the number of intruders varies. 16. The Stuttgart Ballet, with a history dating from the 1600s, gained new prominence under John Cranko. 17. This last right has led to some friction between publishers and agents, with publishers wishing to secure possibly valuable rights for future electronic publishing, and authors and agents wanting to keep these rights for later sale. 18. The council meets at least twice a year and makes decisions by a simple majority, with each member having one vote. 19. Meanwhile, with Britain fighting for its life, Japan called on the British to close the Burma Road to supplies bound for China. 20. Thutmose did set up efficient imperial governance, with viceroys controlling foreign vassals. 21. Foreign rights have become an important factor in publishing, with several estimates placing a large publisher’s income from such sales as 40% of total revenues from certain books. 22. The Modified Mercalli Scale ranks damage at a given site on a I-XII scale, with XII being complete destruction. 23. For example, consider a long, motionless freight train, with the cars representing electrons in a wire. 24. London is Great Britain’s foremost manufacturing center, with light and consumer-goods industries predominating. 25. In 1991 energy output reached 455 billion kW/h, with nuclear energy representing more than 70% of the total. 26. Variations in human skin color, with its shades ranging from black through pinkish white, have a genetic basis. 27. Ballistic missiles that are launched from land include the intercontinental ballistic missile (ICBM), with a range exceeding 8,000 km (5,000 mi). 28. Maize is Mexico’s leading crop, with production approaching 10 million metric tons each year. 29. In most years the Netherlands has a favorable balance of trade, with exports slightly exceeding imports in value. 30. From 900 to 1400 many major sites existed, with populations ranging from a few hundred to several thousand.

Ключі до завдання 78:

1. His cheek against the cool wood, he stared across the shallow lake. 2. She pursed her lips, her eyes twinkling. 3. Odarka looked at Yakiv, her eyes wide. 4. “As you wish,” Olena said, her voice a tone that could soothe the fiercest of creatures, save the one before her. 5. He stood alone among the square tables, his hands in the pockets. 6. “You...,” Andriy hissed, his invisibility gone and his strength returning. 7. Her arm outstretched towards him, her

fingers spread wide. 8. They looked at her for a while, their large eyes moving up and down her very slowly. 9. “One minute thirty,” muttered Petko, his head in his hands. 10. He looked up, his eyes brightening. 11. The ambassador’s wife gasped, her eyes wide with astonishment. 12. Ivka turned to him, her eyes blinking with tears. 13. The toreador took a step toward the bull, his fists clenched in frustration. 14. Boris stood in his doorway, his pupils enormous. 15. She sat in the corner, her mouth open. 16. He scuttled round and about, his pink eyes flashing. 17. He was shaking again, his voice shrill. 18. He advanced on the captain, his mouth a thin hard line. 19. He smiled, cheeks flushed. 20. She leaned into him, her head contentedly against his chest. 21. Arthur stood silent, his head shaking with disbelief. 22. The pilot stopped all motion relative to the Oppenheimer spaceship, his job over for the moment. 23. This year’s inflation rate is 7.5 percent, down from the predicted figure of 9 percent. 24. Today about 1,675 scout clubs exist, each with a professional staff. 25. During the next four years, Byron enjoyed a whirl of triumphs, wrote a number of equally successful verse-tales, each with a romantic Eastern background.

Ключі до завдання 81:

1. It is rather difficult to make specific descriptions of changes brought about by aging. 2. We observe the same today: Riccardo Muti plays with a Vienna orchestra while the whole world comes for a festival in Salzburg. 3. After centuries of persecution and religious wars, democratic societies evolved which tolerate diversity of belief and the free association of citizens. 4. Out of this adversity came the intense Post-War determination to create patterns of economic behavior that value future stability and security over present day consumption. 5. It is important to distinguish between mass, an inherent characteristic of matter, and the force experienced by that mass in a gravitational field. 6. But I (we) don’t remember any statement by the Foreign Minister which would clearly formulate the country’s position on the sale of armaments. 7. What matters is whether a party’s support has changed relative to its support in another class. 8. Correspondingly, a situation arises when a monopoly on profits can be achieved due to monopolization of not only the market but also the right to invest. 9. But there were only 27 thousand copies of this booklet. 10. What is important to note here is that in the later 19th century

psychology became an independent field of study. 11. That diplomacy could be used to pursue both sets of interests was soon apparent. 12. It is difficult to generalize about Europe's universities because of differences in the approach to education found among various European nations. 13. In all the camps we observe one and the same scene: poverty, terrible overcrowding and the absence of elementary amenities. 14. What was not faced was the question of how the former Soviet Union (and later Russia) would redefine its relationship with states within what it considered to be its sphere of influence. 15. This is one way a basis is formed for continuing negotiations between the intellectual community and structures of political power. 16. The Starategic Concept describes the strategic environment and assesses the foreseeable security challenges and risks. 17. But there have been frequent cases when there is one such "donor" but several waiting recipients. 18. It is difficult to see how these early explorers managed to complete their voyages in such frail, small craft. 19. What often distinguishes the political activists from the general public is their interest in politics and sense of political efficacy, or belief that they can influence political outcomes. 20. What is worse is that no one can explain what the country gained from this deal. 21. Distinction may be made between this changeable aspect of structure and what has been called "deep structure". 22. One of the key elements of the construction of a democratic system is stabilization of democracy. 23. Featured here is an excerpt from the first issue of the newspaper launched by this young party. 24. What remains unclear as yet is the extent to which the creation of agencies by departments will weaken the principle of the minister's accountability to Parliament. 25. One of the most difficult tasks the chief of staff is facing now, on the threshold of parliamentary elections, is to keep in check the potential "disturbers of the peace." 26. Detailed and universally accepted conventions exist concerning most of the formal ways in which countries interact. 27. What is important is that Russia's observance of universally recognized international principles should be coupled with its national interests. 28. Not a shade was there of anything save geniality and kindness. 29. After several years of indecision, a model has been chosen which does not provide for radical changes in the social structure of society. 30. What is clear is that any diagnosis of the defects of British government cannot ignore the conditions of British political parties. 31. In 1977, additional protocols were added to the 1949 Geneva Convention that extended the rules to civil wars and armed uprisings against

foreign occupation forces. 32. The document reaffirms the conclusion that the threat of war in Europe has virtually disappeared. 33. An illusion has gained popularity in Ukraine according to which successful economic recovery is associated only with an adequate choice of economic tool and the making of correct economic decisions. 34. The study concluded that the enlargement of the Alliance will contribute to stability and security for all countries in the Euro-Atlantic area. 35. Although localities had relations from time to time, no record exists of any formal diplomatic practices during the Middle Ages. 36. Here is an example of a problem that might occur in a chemistry laboratory. 37. Enthusiastic praise greeted his volume of short stories of Ukrainian life, *Evenings on a Farm Near Dykanka* (1831). Then followed another collection, *Myrhorod* (1835), containing "Taras Bulba". 38. One of the amendments approved by the Parliament during the adoption of the budget on its third reading charges the government and the National Bank with studying the issue of emitting gold coins. 39. In 1935, a plebiscite was held on the question of incorporating the Saar region into the Reich. 40. There were times when I even turned this into a sort of musical masquerade. 41. In her hand was a note from Khoma Karaima, saying, "Don't be too disappointed. Do ring if you want to talk about it." 42. Stimulated by the French Revolution, movements arose in the 19th century in favour of national unification in Germany and Italy and national independence in Ireland, Belgium, Hungary, and Poland. 43. Here is a quotation from the farewell interview of the Procurator General: "Immediately after the October events, the Procurator's Office received from the President's staff recommendations on how to conduct the investigation." 44. The 17th century saw the growth of restrictive trade policies. 45. Obviously, in many countries, especially in the USA, trends arise which cannot be overcome either by democratic and market or state regulators. 46. Resolution 1194 stated that the Ukrainian authorities were responsible to a great extent for the failure to respect their commitments and obligations as a member of the Council of Europe. 47. Listed below are the major categories of psychopathology. 48. Under such conditions, voter behavior became pragmatic, and a demand arose for politicians able to act in this situation. 49. He entered the front room and stood before a long shelf on which were arranged an array of partially completed candlesticks carved from wood. 50. The instability unleashed by the French revolution in 1789 created a political model against which Britain could be viewed favorably.

Ключі до завдання 83:

1. Then Foreign Minister Andrzej Olechowski in February 1994 enunciated a major initiative in Poland's eastern policy that involved the strengthening of people-to-people contacts and trade ties between Poland and its eastern neighbors, as well as programs to assist these countries in building democratic institutions and market economies. 2. I get a lot of question about my success, so I'll answer several and then reflect on the importance of mistakes, the flip side of success. 3. But the teachings lacked real psychological intensity, so he came up with the idea of a "living God, " with which religious history abounds. 4. Still, one does not need any disaster to love life today, as long as we keep in mind that we are human beings and death may occur during the night. 5. Quite frankly, I am indifferent to fantasies because, in my view, real life is fantastical in its own right, and nothing can be more miraculous than the wonders we see every day. 6. It was also a good omen if it happened to snow on this day for it indicated an early and mild spring. 7. For him it appears very logical and natural, as Hitler's personality eclipsed everything else. 8. The EBRD plans to grant Ukraine a US \$ 25mn credit for modernizing its air navigation system, Volodymyr Ignashchenko announced in late August. 9. His experiences led him to voice a full measure of anger and bitterness towards Hitler and the regime he stood for, typically giving vent to his overflowing hatred to relieve his conscience or, possibly, to clutch desperately at a suitable substitute for true repentance. 10. Forms of observance of national holidays range from display of the national flag to exemption of public employees from work, the latter practice generally being followed also by business organizations. 11. An especially interesting story in the part concerning industry and technology centers around Speer's proposal to pare down the swollen government bureaucracy and expenses for maintaining it, as well as to limit the population's demand for consumer goods and shut down many cultural institutions in 1943, in his search for additional resources. 12. At the bilateral summit, which took place on June 25-26, the presidents endorsed an accord on visa-free travel – Poland's first with a CIS participant and a step that prompted criticism from the EU, which contended that if Poland becomes a Union member, the accord could open up EU borders to a state that is a non-member. 13. At first Krivonogov based his "religion of the future" on Krishnaism only, but later he added more and more Christian doomsday doctrine. 14. In the second scenario, the White Brotherhood follows the path of many alternative religious

movements, and turns from "we are not of this world" doctrines and doomsday teachings to methods of self improvement that will become respectable and even routine. 15. The Ukrainian-Polish declaration had many of the characteristics of a state treaty: Article 3 states that neither side has territorial claims against the other and that the border is inviolable; other articles called for political, environmental, and scientific-technical cooperation, as well as negotiations on the exchange of diplomatic, consular, and trade representatives. 16. Warsaw's stated policy on Ukrainian-Russian relations was one of "equal distance": Foreign Minister Skubiszewski in autumn 1992 told Polityka that "Poland will not stand on one side or the other side in conflicts between Russia and Ukraine. 17. "Self-fulfillment" and "self-advancement" are not mere meaningless words for this woman who is one of those strong and gifted women for whom a quiet housewife's life is not enough. 18. Ukraine successfully passed the first stage of reforms, laying the necessary foundations for economic growth, but never reached the second one. 19. Oleksandr Arkhypenko was a pioneer of cubist principles in sculpture through the utilization of cavities as active elements of form. 20. Attended by representatives of 30 European countries and the British dominions, the conference set up four commissions to investigate ways to enlist foreign capital. 21. The Court functions in no fewer than eight languages, the Irish being accepted there in addition to the seven official Community languages.

КЛЮЧІ ДО ЗАВДАНЬ РОЗДІЛУ III

Ключі до завдання 84:

1. Regular exercise is believed to protect against cardiovascular disease, especially myocardial infarction. 2. Unemployment remains very low (less than 3%) but is expected to rise as more unprofitable firms become bankrupt. 3. Government is expected to decide whether a group claiming to be religious should be exempt from property taxes. 4. The Korean alphabet was developed during the 15th century and is believed to have been the first phonetic alphabet in East Asia. 5. Disobedience to these norms is believed to bring punishment from the ancestors on the community. 6. Asia's population is growing at a rapid rate of nearly 2% a year, is expected to double soon after the end of the century. 7. The Code of Hammurabi is believed to have greatly influenced the development of Near Eastern civilization. 8. Vitamin E is considered to

have possible value in decreasing the risk of cancer. 9. For purposes of psychiatric treatment, a person is considered to have experienced a major depressive episode if he or she exhibits a loss of interest in all usual activities. 10. Throughout that work he is seen to develop from an untried youth to an ably of his father. 11. The Mafia, with members in many U.S. cities, is considered to be the most powerful U.S. crime syndicate. 12. The tea produced on the lower slopes of the Himalayas is considered to be among the finest in the world.

Ключі до завдання 85:

1. Born in Kyiv, Ukraine, Bulgakov was educated to be a physician but gave up medicine for writing. 2. Situated on the western bank of the Kremenchuk Reservoir of the Dnieper River, about 160 km (about 100 mi) southeast of Kyiv, Cherkasy is an industrial and cultural center of the corresponding region. 3. Born in Voroshylovgrad, Ukraine, Bubka was a good track-and-field athlete. 4. Founded by the early 15th century, Chernivtsi was an important city of Bukovina and was held by Austria from 1775 to 1918. 5. Known since 1394, Cherkasy was a fortified city in the Kyiv principality of the Grand Duchy of Lithuania. 6. Located on the northern bank of the Desna River, 130 km (80 mi) northeast of Kyiv, Chernihiv is an economic and cultural center of the corresponding region. 7. Born and trained in Kyiv, Ukraine, V. Horowitz made his debut in 1921 and in 1928 appeared for the first time in London and New York City. 8. Construction of the plant began in the 1970s, with reactor No. 1 commissioned in 1977, followed by No. 2 (1978), and No. 3 (1981). 9. Incorporated into Kievan Rus in the 9th century, Chernihiv became one of the wealthiest cities in the realm. 10. With public opinion strongly isolationist, however, the United States did not act to halt Japanese expansionism.

Ключі до завдання 86:

1. All civilized nations have learned to incorporate articles into their constitutions precluding the appearance of a tyrant in their countries. 2. Faith in a divine force, helping man live righteously, recalls Christ's appeal to pray in secret, closing the door to outsiders. 3. The leaders of the CIA, always having been grateful devotees to the president, have remained primarily "Team members", and only secondarily impartial analysts of information. 4. A third

theme to emerge from this review of the history of technology is the growing importance of education. 5. The lectures, each accompanied by a slide presentation, will be given by archaeologists and art historians. 6. The Gieve family opened its first tailor shop in Portsmouth in 1785, making uniforms for English sailors. 7. The gallery and the San Antonio Museum of Art in San Antonio, Texas, are organizing this exhibition of 165 Scythian works, most of them discovered in recent years and never before seen in the United States. 8. Yaroshenko is represented as a classic of Japanese literature, his works being included in Japanese readers and anthologies. 9. The first civilization to develop an orderly system of diplomacy was ancient Greece. 10. Tennen promised that the CIA and Congress would attempt to make legislative regulations and the criteria governing the secrecy of information, with which Langley is concerned, clearer and more precise. 11. These two aspects are so closely interrelated as to be inseparable.

Ключі до завдання 87:

1. The accident occurred on April 25-26, 1986, when technicians at reactor Unit 4 attempted a poorly designed experiment. 2. Military maneuvers will be held at Yavorovsky, 30 kilometers from Lvov, in June as part of NATO's Partnership for Peace Program. 3. Cruelty is inherent in human nature, unpleasant as it may be to accept this. 4. Furthermore, Kyiv and Washington initiated an intergovernmental agreement on cooperation in the peaceful use of nuclear power. 5. But then we have to reconcile ourselves to the idea that cruelty does not decrease worldwide over the ages. 6. Geographically part of the vast East European Plain, Ukraine has only two mountainous areas: the Carpathians in the west and the Crimean Mountains in the south. 7. It is generally agreed that Gypsy groups left India in repeated migrations and that they were in Persia by the 11th century. 8. The ten-year economic cooperation program per se is an extremely important and necessary document. 9. In Kyiv, the two antagonistic camps laying claim to the mantle of Rukh held separate commemorations, while the rest of Ukraine barely paid attention. 10. Ukraine and Russia also declared they will expand joint survey of the Earth using spaceships with the purposes of exploration for new mineral deposits. 11. Experts say the new oil pipeline will never be unoperational if Ukraine makes more efforts to promote the pipeline project abroad. 12. The credit line will be serviced in Ukraine by RaiffeisenBank-Ukrayina. 13. Besides,

by June 30 the EU must complete its study of the present state of, and prospects for, the Nordic Gas Grid. 14. Many Western voters will remember “watch my lips”, “this will not affect the pound in your pocket”, “you have never had it so good” and “peace in our times”. 15. “I don’t rule out the possibility for Ukraine to receive, as soon as December, another tranche from the International Monetary Fund within the Extended Financing Facility (EFF) program”, Mohammad Shadman-Valavi, Director of the IMF mission in Kyiv, told reporters October 15 after his meeting with Ukrainian Prime Minister Valeriy Pustovoitenko and National Security and Defense Council Secretary Volodymyr Horbulin. 16. Ukrainian poetry of the 20th century is already becoming history. 17. The International Monetary Fund launched its three-year EFF program for Ukraine worth US\$ 2.2 billion in September. 18. The high turnout to vote is a major step in maintaining that independence – not only of the state but of the individual. 19. Its roots reach as far back as the last decade of the 19th century, and philosophically, they are associated with the crisis of a rational worldview and the establishment of Nietzsche’s conception of “Life Philosophy,” with the shift of attention to the human personality and individual mentality. 20. The coordinator of this project is Polish-registered Golden Gate company which has been founded by a number of American and British entities. 21. But, as so often happens, frustrated people fall for simple promises.

Ключі до завдання 88:

1. Santa Claus, a legendary figure closely associated with Christmas, has a storied past that combines, enlarges, and reinterprets legends of St. Nicholas, bishop of Myra in the 4th century. 2. In *Safety Last* he plays his familiar timid, bespectacled nice boy who is determined to make good. 3. The doublet, worn by men from the early 14th to the 17th century, was tight-fitting, sleeved, and belted. 4. Common features of Hittite structures are central courtyards open to the sky, entrances on the axes, pillared halls on at least one side. 5. Tongueless aquatic species feed by gulping prey into their mouths; tongued forms extend the tongues to capture prey. 6. The breeds are similar in appearance, having a whiskered face, distinctive eyebrows, and cropped ears. 7. Nevertheless, in modern English, a naval vessel denotes a warship or, at the least, a noncombatant naval support vessel operated by uniformed personnel. 8. The pyramid was 62 m (190 ft) high and surrounded by a complex of buildings, protected by a towered stone wall. 9. It was George surnamed (the) Boaster.

Ключі до завдання 89:

1. This person may not seek a new trial. 2. This is the first step toward a monetary union. 3. Such companies can be incorporated both for serious business and money-saving. 4. The establishment of Interstate bank marks the first step towards an economic union. 5. The study of animals permits better isolation of important causes of behavior. 6. The French workers will be blocking borders and ports in protest against higher diesel prices. 7. Negotiations on an agreement on trade in rolled metal will be conducted in the next few months. 8. Turkey now presses for an arrangement to ship Caspian oil and gas to the West via its territory. 9. An agreement on such a mechanism should establish uniform accounting standards for all states. 10. A memorandum on the basic principles of cooperation was the first step toward a trade agreement. 11. For one, an agreement like this would give society a general sense of stability. 12. The modern scientific study of psychopathology has evolved out of a long-standing search for the causes of abnormal tendencies in human behavior. 13. Can these documents signify the first steps toward military reform? 14. Since independence, new projects, restructuring efforts and loans have brought the industry and its problems to the attention of businessmen and politicians. 15. Quotas or quantitative restrictions may prohibit the importation of certain commodities or limit the amounts imported. 16. In order to adequately identify the causes of the conflict, it is necessary to ascertain the qualitative estimates and properties which constitute the notion of cause. 17. Arbitration of interests is used far less often, since it is considered a last step after a deadlock develops in negotiations on a new contract. 18. The main cause of the conflict was linguistic: The Popular Front insisted on a law that would make Moldavian the single state language in the republic, while the Unity movement insisted on having two languages, Moldavian and Russian, in that capacity. 19. Nixon’s first term in the President’s office was marked by many successes, including improved relations with China and significant steps toward peace in Vietnam. 20. Roland Spitz, representing an international consortium Robert Fleming & Co., is an advisor for the tender to sell a 53.86% stake in Rivneazot. 21. We will never resort to military means.

Ключі до завдання 90:

1. His predecessor’s thesis was oversimplified, as was later shown by others. 2. As is the case with any other foreign substance, the body will

eliminate drugs. 3. Uranium is not as rare as was once believed. 4. He found that to obtain results in agreement with observation, he had to assume that the radiation was not emitted continuously, as was previously believed. 5. The Early Renaissance was not, as was once maintained, merely an imperfect but necessary preparation for the perfection of High Renaissance art but a period of great intrinsic merit. 6. The relation between sentences and thoughts is not nearly so clear or foregone as was once assumed. 7. The wall art was, as is normally the case, classified and placed into a particular period based on the criteria that had been used for decades. 8. Leonardo's art and science are not separate, then, as was once believed, but belong to the same lifelong pursuit of knowledge. 9. As was true in most other European parliamentary democracies, no great gulf separated the leading parties in West German political life. 10. Farm families lived on their farms and not in villages, as was (and is) common in much of Europe and the Third World. 11. He calculated the time they had been moving apart as about 2 billion years (a great underestimation, as was later determined). 12. In some areas humans responded to the end of glacial conditions by specializing rather than diversifying, as was typical of the Mesolithic peoples. 13. It is rare for an entire plant to have a single flower, as is true of the tulip. 14. Although Australopithecus, like chimpanzees, probably occasionally ate small animals, they are unlikely to have been systematic hunters, as was once widely assumed.

Ключі до завдання 91:

1. Foreigners are very poorly informed about the operating procedures in our market. 2. Parliament will be elected in one round regardless of the voter turnout. 3. Amidst all the closings of unprofitable mines, a new coal mine is to be opened in Ukraine for the first time since independence. 4. Louis Krasner was a Ukrainian-born U.S. violinist and music teacher. 5. What we have is a lot of fighting. 6. A disaster-stricken community affords a prototypical situation for collective behaviour. 7. He hit her but only under provocation. 8. This year's inflation rate is 7.5 percent, down from the predicted figure of 9 percent. 9. In an independent report by the Davis Langdon Consultancy, Ukraine is ranked in the top four European countries for short-term market potential. 10. The "new" fears are the same old, deep-seated, incessant fears under a fresh veneer. 11. The new constitution was accepted by 315 votes to 36 after an all-night sitting. 12. Some theorists argue that the industry in need of such

protection on the part of the state ought not to survive. 13. Probably the most common argument for tariff imposition is that particular domestic industries need tariff protection for survival. 14. Despite numerous heel-biting competitors, the factory continues to maintain its position at the top of the market. 15. He pretends to heat up the situation to a pre-conflict level, and then retreats and tries to use it to haggle something out. 16. The challenge now is to consolidate these gains and encourage the spread of democratic institutions to countries still under authoritarian regimes. 17. Even countries in need of rapid development can adopt democratic values. 18. Americans are not allowed to do business with the Taleban-controlled airline. 19. The terrible conflict in Sudan, now in its sixteenth year, is actually both a civil and a religious war. 20. In 1992 few anticipated a Conservative majority because all the polls pointed to a Labour victory. 21. However, on the whole, Loch Johnson considers that politicians shoulder the principal blame for the CIA's errors. 22. Catherine the Great, empress of Russia, introduced serfdom in Russian-ruled Ukraine in 1795. 23. From December 1918 to May 1919, while Polish troops occupied Lviv, it served as capital of the short-lived West Ukrainian National Republic.

Ключі до завдання 92:

1. Once widespread, the extended family structure is characteristic of almost all preindustrial societies, large or small. 2. The very shape of the type itself, once rigid and unyielding, can now be sloped, reversed, and stretched. 3. Writer Sevela, once an emigre expelled from the former Soviet Union and now a US citizen, is one of the ten prizewinners at the Eizenstein screenwriters' competition. 4. The legion's commander is Serguiy Khvalko, once an active member of the Democratic Union. 5. Once an abstract notion, terrorism is gaining flesh. 6. Through reform the Indian rupee, once an insular currency, has become convertible. 7. The only experienced professional at the station is Dmytro Politay, once a TV announcer. 8. But once purchased, an article of merchandise cannot be returned. 9. The man who insisted on its publication was Alexander Yakovlev, once exiled as an ambassador to Canada. 10. But what about the Jackson-Vanick amendment, once taken in response to restrictions on Jewish emigration. 11. His "main accuser" is the leader of the Concord of Centrist Forces (CCF), once considered a pro-presidential party. 12. This practice, once considered illegal, can, in the opinion of bankers, substantially enliven entrepreneurial activity in the country. 13. We saw the

results of such circumstances one day earlier in sad and tormented Luanda once considered to be the pearl of Africa's Atlantic coast. 14. The region, once considered the granary of Eastern Prussia, fell into decay after 1946. 15. Will the road once taken again lead to power? 16. If the present pattern prevails, large families, once a standard, will have become oddities. 17. Contrary to widespread earlier belief, folk songs are often composed by individuals, but once taught to others, they are changed and often simplified. 18. He successfully fought off his numerous opponents and, once firmly in power, reorganized the entire system of local government. 19. Once selected and sworn, the juror is questioned by the attorneys and the judge. 20. Once completed, the new town was to be run by its own local government.

Ключі до завдання 93:

1. The first voice was a man's, the second a woman's, and both spoke in whispers. 2. These lapses of my father's were a perpetual source of wonder to me. 3. The voice barely resembled Oksana's now. 4. Skachko's ideas were very far apart from Popenko's. 5. The mask of amiability was down, suddenly, Pavlo's eyes as hard as Petro's. 6. My methods are far more subtle than Harenko's. 7. "Would you?" Yana asked, her voice a child's. 8. Khimich moved his hand across the girl's. 9. 'Certainly,' he said; 'you were carried unconscious from a burning house – Virtenko's. 10. Three swords are better than two. Especially when the third is as mighty as this fellow's. 11. "He can never solve the secret of that lock." The voice was Martha's. 12. Do not harm the things which are this man's. 13. His pupils had been modified to catch the light like a cat's. 14. He connected with the Kharkiv data base that Olga claimed was Matviy's. 15. Hanna's love of the sweetcakes, as well as every common women's in Poltava, was indeed extraordinary. 16. Our special tutors rose rapidly in our esteem. Mine was named Pavlo, Sashko's Ustym, and Levko's Zenek. 17. The same gravitonics also held an atmosphere as thick as Earth's. 18. One line of footprints was that of a small child, the other one an adult man's. 19. I hastened to the sheds, and soon had out both my machine and Pylyp's.

Ключі до завдання 94:

1. They ordered me against the wall and ordered my wife to stand against the closet door. 2. My hands sought out invisible things as I wormed my way

around the tubes of this null-space. 3. "Oh yes," she answered quickly. "You could marry into wealth or you can earn your own fortune." 4. The train whistled to a stop. 5. A speaker crackled to life on the upper deck of the liner: "Please state your business." 6. Ivan was roughly assisted to his feet and then was thoroughly searched. 7. She punched a few keys on the terminal and a printer clattered into life before ejecting a small plastic card. 8. After a short wait the speaker again crackled into life. 9. She then sallied out to dig her way down to the hedge, where she paused to rest. 10. Oleksiy nodded his approval before continuing. 11. The two fought their way through the crowded rooms to the luncheon-table. 12. Nobody can talk this proposal out of parliament. 13. Talked him into it, eh? 14. A man of his reputation could have been deceived into calling it artificial heart. 15. We saw the hurrying figures of Artem and Petro forcing their way through the frightened crowd. 16. He shot his way out of the courthouse with his six co-accused. 17. I helped the blind man across.

Ключі до завдання 95:

1. "And do you like it here?" "Sure." "You do? You're sure of that?" 2. "Oleh said you wanted me to report here." "I did." 3. Zenko didn't know why this difference existed, but it did, all right. 4. Olha watched them, we all did for that matter. 5. "Did you really not know that?" It was clear from his startled expression that he did not. 6. He looked very much like Rodin's statue, the Thinker. So did Yurko. 7. He looked to the left. So did Andriy. 8. "I have no idea..." she said, wide-eyed. "Well, neither do I." 9. The emotive term *virus* helped their case, as did the willingness of the press to publish dubious statistics and unverified, unsourced stories of virus incidents. 10. I am not old. I find more fun and flavor in life now than I did at sixteen. 11. He understood them better than they did themselves. 12. "When I married," said Mr. Caruthers, "I did so against the wishes of my people." 13. He did not look at her often. When he did, it was with a mild light in his eyes. 14. She clapped her hands and pranced, as she always did when especially delighted.

Ключі до завдання 96:

1. He took his pipe out of his mouth and began slowly to knock the bowl empty. 2. He put his hands in his pants' pockets and then suddenly he leaned

forward. 3. Victoria, the group's vocalist, is from Lutsk and received her education at Kyiv University. 4. From that minute on she lost her presence of mind. 5. After a maniac stubbed Monica Seles, a superstar of world tennis, she still cannot raise her hand to comb her hair. 6. Upon their arrival in Ukraine illegal immigrants usually dissolve in its limitless expanses. 7. The Japanese report was then translated into English (this time accurately) and spread throughout Europe, where depositors also began to withdraw their money. 8. I kneeled by the tall rucksack, lifted it onto my back, reeled onto my feet and started climbing, never taking my eyes off the raft. 9. Tired out by the diving, and still more by my thoughts, I was lying on the rocks. 10. A quotation from the Bible came to my lips, but I held my tongue. 11. I pulled myself up, lifted up my leg, placed my heel somewhere near my ear and threw my body onto a ledge above. When the red circles before my eyes stopped whirling madly, I sat up and leaned my head against the knees. Then I got to my feet and went on climbing, my eyes ceaselessly searching the river. 12. I threw myself on my bed to sleep like a log till morning. 13. He stretched his arms to their full width. 14. It was cold, not painfully so, but cold enough so that I rubbed my hands and shoved them deep into my pockets, and scuffed my feet on the ground. 15. She recognized me only when she put her hands on my head and felt the scar left from my childhood. 16. Frankly I was so taken aback that I lost my head. 17. A year later the electorate approved a new constitution that strengthened his authority and removed a bar to his seeking reelection. 18. His color blindness resulted in his choosing the media of etching. 19. They insisted on my having a second egg. 20. His story ends with his being placed on the throne. 21. He influenced many younger composers by emphasizing perfect craftsmanship, which led to his being labeled a "classicist." 22. His pen name Seyh derives from his being seyh, or sheikh (Arabic for "leader"). 23. I could give the whole thing up "turn my back and retreat." 24. She had to stand motionless upon her feet from seven o'clock in the morning till half-past twelve. 25. The man put up his hand to hide a smile. 26. He lowered his voice to a whisper. 27. The little stout man got up, and put his hand to his head. 28. He put his hand into his trousers' pocket every now and then, to make sure that the precious bill was still there. 29. He's young, but if you're counting on his being a fool – 30. Did anything happen in my absence? 31. This is to my advantage. 32. It is alien to my thoughts. 33. Weeping made her eyes achy. 34. To her father can be attributed her intelligence and

to her mother her beauty. 35. Her lack of politeness was balanced by her readiness to help. 36. My heart aches at the sight of him (*або* It makes my heart ache to see him). 37. He grabbed ahold of my lapel. 38. This is after my own heart. 39. Her work was all in all to her. 40. Her dress showed too much backbone. 41. The pain in his shoulder finally abated.

Ключі до завдання 97:

1. If it was legal to take a man's property without his consent, then a man could scarcely have any liberty remaining, since property gave one a stake in society and enabled one to vote. 2. Night sight is the generic term for a variety of military devices that allow one to "see" at night. 3. Timbre is the characteristic tonal quality of a sound, which enables one to distinguish the voices of two people, or a clarinet from a flute, regardless of pitch. 4. They believe that a sacred song allows one to communicate with the other world. 5. The right to make a will gives one the power to dispose of property after death. 6. The system enables one to input information of different formats. 7. A residence permit in the easily enables one to get entry visas to Germany, Austria and Switzerland. 8. His short term as prime minister does not permit one to assess his performance. 9. The documents in the book allow one to re-examine the figure of the author, aristocrat and Mozart connoisseur. 10. But the realities of the country's political life allow one to assume that it was a kind of compromise. 11. Personal computers now enable one to examine the work of an artist more deeply and in greater detail. 12. In this country, however, circumstances do not allow one to indulge exclusively in these emotions. 13. Policy statements by political leaders and their obvious ambitions make one at least carefully ponder the question. 14. All these things make one reconsider the size of the military budget and the size of the military. 15. Everything is so obvious that it makes one suspect the existence of some sort of secret protocol. 16. This often makes one wonder: Are monuments more than just pleasing works of art? 17. Our wealth was robbed, entire villages were torched, they were shooting at us as if at stray dogs, they tortured us at the concentration camp in Yavozhno and various prisons, and then chased us out like cattle to a distant and strange land. Can one speak about a happy Easter under these circumstances?

Ключі до завдання 98:

1. As I listened to journalists describe their problems, I asked myself a simple question. 2. The man leaned against the door as he anathematized the dog. 3. As he replaced the broom he thought for an instant, and then opened the door. 4. The voice of the man dropped to a whisper as he asked the question. 5. The dog was a nervous quiver, as he constantly scented game. 6. The man merely touched his wide-brimmed hat as he walked around her. 7. As he sat on the piled wood, and bent over his work he was an attractive figure. 8. He laughed as he heaped the twigs on top of the wagon. 9. He caught his breath as he advanced. 10. He looked at the structure as he occasionally voiced his thoughts. 11. As he worked he imitated the sounds around him as closely as he could. 12. As he drove down the hill to the bridge he looked at his watch and shook his head. 13. As they came down the platform they passed the dining and sleeping cars of the long train. 14. The doctor gripped his head between his hands as he tried to think. 15. As I came here I could detect the hazel all right. 16. Often he paused as he worked. 17. "I'll think about it," Omelyan said as he went out. 18. As he studied the situation he saw that he must begin this harvest at once. 19. As he stood and turned toward the house, he saw his bedroom light go on.

Ключі до завдання 99:

1. Such government action is more likely to be effective when it goes along with social and economic changes. 2. Especially when small companies are involved, mergers may increase efficiency and heighten competition. 3. In 1969, California permitted divorce when "irreconcilable differences" arose. 4. The advertisement market took shape when there was a colossal amount of orders. 5. He died from cirrhosis of the liver when he was 58. 6. If it is urgently adopted, the Law will help increase the responsibility of commercial bank managers. 7. Society is not likely to change unless every one repents deeply and genuinely. 8. When the rise of computer programming provided concepts for creating complex models of such internal processes, interest in more abstract models withered. 9. Naturally, a simple voter will be hard put to find his way around among the names that seem so similar. 10. Wages cannot be raised unless there is a corresponding rise in labor productivity. 11. All the indications are that in the 21st century mankind will put an end to tyranny.

12. This decision cannot be made unless the IMF position is reckoned with. 13. Unless the tax collection system is improved, economic agents would simply stop paying taxes. 14. Unless the status and the powers of the headquarters on military cooperation are outlined, the system of collective security will remain a mere project. 15. The right to vote means little unless votes are equal. 16. Ukraine will find it difficult to increase its share of the world uranium market unless an understanding on this issue is reached. 17. Unless mechanisms for stimulating investment activity have been devised, production will stoop on a mass scale. 18. But we will never reach a rapid improvement unless the whole community joins the effort. 19. If the troops are withdrawn, the army will occupy positions on the border. 20. As it developed, the idea became a subject for discussion by various diplomats and foreign businessmen. 21. Nothing like that could be achieved unless the whole political and economic system was changed. 22. You can only participate in such projects if you enjoy special relations with the Finance Ministry. 23. Unless we take emergency measures, the major cities will see violence, and both the police force and the army will be useless. 24. The General Assembly maintains seven main committees, which meet even when the Assembly is not in session. 25. This similarity alone precludes any axing of the state budget, unless there is a radical change in the political situation. 26. Obviously, no good intentions can come to fruition, unless there is an atmosphere of mutual trust between the authority and society created in the country.

Ключі до завдання 100:

1. What inspires hope is the reaction of the public, which mustn't be confused with that of the government. 2. And, what is more interesting, no program has evoked such organizational support. 3. And, what is more important, the voting on August 29 has shown that people do not trust any authority. 4. What is actually interesting is not that both her fiances cuckolded, but how it was done. 5. What is obvious is that after the collapse of the USSR the economy of Tajikistan was in a deplorable condition. 6. What is surprising is something else. 7. What is more problematic is how to represent the situation in sociological terms. 8. But what really inspires optimism is the reduction of extrabudgetary funds. 9. What is interesting is not why it persists but why it has not spread further in our poor ecological and hygienic conditions. 10. What is strange, however, is that the victims have begun acting like their former

oppressors. 11. What follows is one more example of the misuse of funds. 12. What is more troubling is the respect and understanding they have lost with their once Soviet "brothers." 13. What we need is deeds, not words. 14. What is of interest here is not the extreme poles and even less so their names, but the peculiarities of the electorate's distribution between these extreme points. 15. What is really frightening is that over one million Chinese have already spilled over across our border. 16. What is more important is: who will help to overcome the deadlock? 17. What is surprising is the veil of strict secrecy surrounding the preparation of the new post and its candidate. 18. And what is most dangerous of all is that the anti-crisis decision-making process itself could exacerbate the political confrontation. 19. But what is most serious for the government is that it has spoiled its image. 20. What is most admirable about Alla is her ability to survive and sense of the changing times. 21. What is true is that most of the country's capital is located in the capital city. 22. What is most terrifying is that at the time the repayment period was 87 days. 23. What we need, gentlemen, is principles and historical truth. 24. What worries me is that military courts are financed through the Defense Ministry. 25. What really surprises me is that we still have people who are ready to attack and even die. 26. What worries me is the rapidity with which a whole new school of thought has appeared in the West. 27. But what they signed was not so much a letter to the General Secretary as a verdict for themselves. 28. What is meant is not so much a reduction of the tax burden, as the simplification of taxation and accounting. 29. What we need is not aid but open markets for our goods and services. 30. What was even more pleasing is the benevolence towards the debutante, so rare in the theatric millieu.

Ключі до завдання 101:

1. Started as a family business, the company can serve as an example of dynamic growth. Here the motive force lies in a combination of intellectual acumen and bankroll. 2. The Zalzburg Easter Festival will focus on Richard Wagner's opera *Tristan and Isolde*. The famous composer considered this opera, based on Mediaeval legends, his best. 3. The region boasts its own fuel and energy resources and a broad network of highways and railroads. These factors combine to create unique conditions for the development of small, medium, and large business. 4. On February 8, 1994 Ukraine joined

NATO's Partnership for Peace - and again it was the first among post-Soviet countries to do so. It became an active participant in this program. 5. Between the entertainment and friendly dinners, the guests of the most prestigious international club discussed ways of battling against the greenhouse effect, which is changing the climate of our planet. They also examined a forest preservation program, as well as ways of improving the economic situation in the Pacific Rim countries. 6. The Ukrainian leadership was faced with making a difficult decision. It needed to choose between the interests of two strategic partners. 7. But even if this change occurs, cruelty will manifest itself for a long time on a personal rather than a state level. Free evil will not be controlled in everyday life. 8. In religious organizations like the White Brotherhood, it's imperative that leaders constantly "energize" their followers with prophesies, and strange, often conflicting instructions. Believers in turn "recharge" the hierarchy with feats of exultation. 9. They sent over one and a half thousand appeals to different levels of authority, asking for aid in the liberation of their leaders. They've also appealed to Ukraine's Supreme Court. 10. Winter in the Carpathians had its patron - St. Michael. Even though according to the Julian calendar, the feast of St. Michael falls on November 8th, a typical Lemko village should have been prepared for winter by that time. 11. For instance, there has been no sleaze war. The candidates have only exchanged one-time salvos, presumably afraid that mudslinging will cause more harm than good. 12. Incidentally, winning a parliamentary election comes at a price. According to various estimates, this can cost as much as \$200,000. 13. Weddings for financial gains and notoriety also occur, but usually with unhappy consequences. Under such circumstances it is necessary to appear merry, even though the "tears are flowing". 14. That verdict made a whole new life for Speer, one of the top 19 Nazis in the Third Reich, and from now on he would live it out in a cell in Spandau. In his eighth year behind bars he began to write his memoirs, and finished the last page in late 1954. He was released on October 1, 1966, but it wasn't until 1969 that his memoirs were published in German.

Ключі до завдання 102:

1. And don't ask me what the table was like because this was some time ago and I can't remember. It was probably round. 2. And I still can't see the connection with the attack. 3. "Tell us about it", asked the younger boy. "Oh, I can't remember any of it now," said the stranger. 4. So far as I can see, I have no choice. 5. I can't even see the other runners. 6. Nobody can guess

that. 7. I don't think they can hear me. 8. Sashko, can you play chess? 9. Oh, you are the young person who cannot understand English, are you? 10. There was a terribly good reason for it which I can't quite remember at the moment. 11. How is it I can't see you? 12. I almost think I can remember feeling a little different. 13. I can't see how that is possible. 14. He can never remember dreams. 15. If you look very carefully you can see there the star system Hastromil. 16. They all are talking so loudly one can't hear oneself speak. 17. I can see why you are interested in this case, then. 18. Where can I find you? 19. I can see it, it's a spaceship. 20. If anyone treads on my toes or sticks a pin into me, it doesn't matter, for I can't feel it. 21. That I can't remember.

Ключі до завдання 103:

1. Optical instruments were crucial for both the biological sciences and astronomy, as was photographic equipment. 2. His career as a public servant was marked by as much misfortune as was his military career. 3. The region was to remain perpetually demilitarized, as was a belt of territory 50 km (30 mi) deep along the right bank of the Rhine. 4. Dutch architectural styles were introduced in Djakarta, as was a system of canals (kalis). 5. In 1877, Bell married Mabel Hubbard, who was deaf (as was his mother). 6. The music of Schoenberg and his followers was declared "decadent"- as was the theatrical music of Kurt Weill. 7. Henri Bergson was important philosophically in his later years, as was John Dewey, who carried on the leadership of the pragmatist movement after James's death. 8. The early royal palaces of Egypt were fortified, as was the palace of the Assyrian king Sargon II of Khorsabad. 9. After Anwar al-Sadat succeeded Nasser as president of Egypt in 1970, threats were more frequent, as was periodic massing of troops along the Suez Canal. 10. During his reign the south coast of Peru was conquered, as was northern Chile and much of northwestern Argentina.

КЛЮЧІ ДО ЗАВДАНЬ РОЗДІЛУ IV

Ключі до завдання 105:

1. Some saw him as the country's savior, who with a hand of iron would install order. 2. Recent examples of this trend were the "shuttle diplomacy" of the U.S. Secretary of State Henry Kissinger in the Middle East. 3. Maybe

the people who signed the petition really saw it as a chance to stop the war, and at the same time make them feel like real citizens, not just pawns in the hands of the authorities. 4. Some said there was a leak of information from state security agencies. 5. Throughout my entire career as an officer I served in the shadow of the Iron Curtain that split Europe in two. 6. To be an atheist need not mean that one is nonreligious, for there are "high" religions, such as Buddhism and Taoism, that do not postulate the existence of a supernatural being. 7. What a bear! 8. Ah, the silly goose! She had no business to marry him. 9. Some clue as to his reason for this silence is given in another letter. 10. For instance, in October of 1993, much too many of the female journalists hastened to divide the victims of those tragic events into "us" and "them"; they called for having the "vipers extirpated". 11. We need to create in ourselves the kind of steely will to survive economically that our Japanese and German counterparts still have. 12. For Berdyayev, freedom is at the very heart of personal life. 13. This is a vulnerable green sprout of our future. 14. The idea appears to have gripped the President's mind. 15. Crime flourishes wherever the sense of responsibility, shame, and honor have been forgotten. 16. Does anyone realize what it means to freeze a nuclear power station? 17. The society as a whole needs to acknowledge that we will survive as a viable economy only by the fruits of the minds of young scientists. 18. Meanwhile, there was a leak of information to the effect that the Atomic Energy Ministry's choice was not accidental. 19. They are just green seventeen-year-olds, but you are a career officer. 20. Paradoxically, these countries fear the emergence of a "vacuum of power" in the region. 21. The Cold War has left a terrible legacy. 22. The country is rapidly approaching the abyss of a national disaster. 23. It was in Westminster College, Fulton, that Winston Churchill spoke of the Iron Curtain in 1946, heralding the Cold War. 24. Finding the truth in such a sea of sectarian lies is almost impossible. 25. Many stars get caught in the trap of success: it makes one dizzy, and they abandon the girl they love and acquire new advantageous friends. 26. At the same time, conservation of immature freedom is an abyss into which statehood can disappear. 27. The success of the Asian tigers depended on being American protectorates. 28. The publishers kept the book in cold storage for three whole years, while censors trimmed it to their liking. 29. The country's artistic culture is withering in the iron grip of the market. 30. The Government has jump-started to trim budget spending by 1 mln. hryvnias. 31. We cannot, however, allow ourselves to continually become the policeman of the world sending our youth to areas

of great risk and pouring our national treasure into the fray. 32. The Hyundai company is tightening its grip on the car market. 33. The next step toward reinforcing the veil of secrecy was the Presidential Directive No 350. 34. There is a ray of hope that the President, as the Constitution's guarantor, would intervene with his veto power. 35. Seventy years ago, Afghanistan was in the grip of another civil war. 36. The leadership of the country has long nurtured the idea of filling the empty treasury by any means possible. 37. But the scientists are convinced that such "rosy" statistics are mainly because it is almost impossible to diagnose "mad cow disease." 38. The deputy minister drew attention to the problem of black economy, stressing the need to tighten control over encashment. 39. The president is caught in a logical trap and is luring others into it as well. 40. The main argument against this is that a vacuum of power might ensue. 41. Kirov looked on from the wall as if through powder smoke, a veritable eagle of a man. 42. It is a hulk of a man. 43. In fact, this giant of a man became dependent on the maid both in joy and in sorrow. 44. Though she was a peach of a girl, she has not attracted any particular attention until recently. 45. And the doctor will make the husband settle on his jewel of a girl the sum he has now paid to secure the alliance. 46. I don't want to say that a slip of a girl lays down the law to you. 47. But this bright-eyed falcon of a girl had openly refused to endure such official delay. 48. A mere mite of a girl stood on the steps of the shop. 49. O, dear me, what a wicked donkey of a girl I have made of myself! 50. The scientists were filled with compassion for the pitiful wreck of a man. 51. What a brute of a man he must have been. 52. He is a trifle of a man. 53. What a hurricane of a man it is. I'm quite blown away. 54. Already a broken man in his sixties, Abelard decided to travel on foot to Rome to appeal his case. 55. He must have been a queer fish, with all sorts of freaky ways. A gambler, to be sure. 56. Finally, out of all the so-called Asian tigers, it is South Korea that has recently become Ukraine's main economic partner in the area. 57. Of course I should have kicked the dirty dog off that rock along with his rucksack. 58. Some politicians, however, go beyond this and seek to swim in the murky waters of demagoguery. 59. Leaks from the Government circles have developed into a full-flowing and rather muddy river. 60. In Soviet times many writers clutched for translations and children's literature as a way of surviving in the adult world. Among them was the sly fox Kornei Chukovsky, critic and writer, whose efforts at self-preservation resulted in excellent children's poems. 61. The decree on the appointment of Yevhen Marchuk as prime minister lay

on the table of President Kravchuk as far back as March 1994. But at that time the extra-cautious "fox Leonid" did not hurry. Possibly, it was his strategic mistake. 62. I remember wondering when I first went in, what that peacock would have thought if he had known what his finery was doomed to come to. 63. What an old goose I have been to take you for something different! 64. The correspondents met Bakhtiyar Biberzaid at the state department of national security of the Nagorny Karabakh Republic, where the "wild goose" awaits a decision on his destiny and performs namaz (Muslim prayer) five times a day. 65. In turn, Tsereteli and his supporters have responded by portraying him as the victim of a concerted campaign by shadowy forces in concert with a "wolf pack," "mercenary" press to ostracize him from the public. 66. Therefore Ohiyenko, with his philosophy of Don Quixote and "lone wolf," became the hero of the second Sochi festival and outlined its whole style. 67. President Yeltsin rejected the general's claims in a special decree. But the roar of a far-away and sick lion can be ignored. 68. Tell that pig I will break every bone in his body. 69. Where's the little viper who copied it? 70. People who finally purchased a modest 0.1-0.2 hectare plot came to understand that they live in "hen-houses" – their neighbors' mansions reach the edge of their property. 71. Of course, there are also people in the country, cultivating pan-Turkic sentiments, "hawks" and "Grey Wolves", but they are not the policy-makers. 72. I have changed with NATO. I started out as you would call me – if you were in the United States – a hawk. 73. "Doves" is a word which was used by the press to indicate the part of the president's inner circle who did not approve using troops. 74. Clinton was elected by a healthy and peaceable lifestyle. His fight against the tobacco industry and the public sale of firearms gained the support of the "doves" – women, intellectuals and religious believers – who turned out to be more numerous than the "hawks". 75. It is the very breath of life, fierce and coming from far away. 76. Whereas conservatives seek to prevent the erosion of important values and institutions, they do not, like reactionaries, want to return society to a supposed golden age of the past. 77. Nuclear strategy developed in the shadow of the cold war. 78. The human race should not believe that its affairs are in the hands of supermen.

Ключі до завдання 106:

1. The old version of Marxism is stale and outdated, and yet a new Marx, with a new mix of ideas for a heaven on earth, may emerge. 2. Kyiv cannot

afford to ignore such amounts since, during all the years of its independence, Ukraine has received a little over \$2 billion in foreign investments. 3. When we signed the document I was offered a glass not of champagne but red wine. 4. After that, his rating in the corridors of power grew. 5. When does the legislation for all these different things go to the Capoitol Hill? 6. Official Baku was forced to create its own lobbyist organization, which is finally emerging. 7. Throughout these years, Tashkent has been trying to influence events in neighboring Afghanistan with varying degrees of success. 8. While Wall Street cheered the merger of these two corporations, it was clear that thousands of employees soon would be laid off. 9. Detente suffered a setback in October 1973, during a renewed outbreak of Arab-Israeli hostilities, when the Kremlin supported the Arabs and the U.S. supported Israel. 10. Since then, the White House has reconsidered its relations with the small Transcaucasian republic, with its population of seven million. 11. "What we need," says she, "is the strong hand. It's the only way to handle them." 12. They have a superfluity of hands. 13. The pen recoils from describing these atrocities. 14. She's an angel of mercy. 15. I must bone up on Shakespeare if the exam is the next week. 16. A tussle for ministerial portfolios has started in the corridors of power. 17. She is very fond of English poetry and reads Shakespeare, Byron and Shelley in the original. 18. Until recently, the Kremlin did not attach importance to what was going on. 19. The strong hand will never do it. 20. He depends on his pen for a living. 21. That was essentially a woman's book. The authoress saw with a woman's keen eye. 22. I maintained my composure under the keen eye of the oligarch. 23. He does not have any roof over his head. 24. She does not have the ability to write well. 25. I personally know hundreds of directors and, believe me, most of them earn daily bread through hard work. 26. In summer beer is the most popular soft alcoholic beverage. For example, Poles in average get through ten bottles of beer a week. 27. She is a good creature. 28. The Pentagon has announced that the Baltic states, Poland and Russia would for the first time ever take part in NATO's war games. 29. Belgrade has released about 400 ethnic Albanian prisoners since the end of the war. 30. Shakespeare turns me on.

Ключі до завдання 108:

1. But now the elections are behind us, and the government has finally set about putting an end to the conflict. 2. Politicians, even those at the top, seem

to be playing with fire near a hay-stack almost purposely. 3. The presidential team's final Achilles' heel is its lack of confidence in the full support of the President's act by the "power" structures. 4. The government is trying to act like a winner while losing the game. 5. There is a chance of our getting a normal country in the year 2000 if the democrats sweep the Augean stables they have inherited. 6. We saw the post-war period as the time to reap the fruits of our victory. 7. This attitude has definitely touched a raw nerve in Kyiv. 8. "Don't change horses in midstream" is the unfortunate motto at the center of his advertising campaign. 9. We will keep the door to the transatlantic community of democracies open for Ukraine. 10. The Western nations must help demonstrate to the these peoples that there is a light at the end of the democratic tunnel. 11. When you work for a company that has to change the way it does business, sometimes you have to tighten your belt. 12. Lemko, not having his own church, would get his paskha blessed in a Roman-Catholic church, but the paskha thus blessed was hard to swallow. 13. Once married, unfortunately, you lived with the unloved spouse until the end of your life. 14. Let's stick through thick and thin. 15. Sources admit they would rather the police had turned a blind eye to this. 16. By then I had already severed with the party's leadership. I "went out among the people" and worked as a mechanic. 17. Many outstanding economic problems play into the hands of Islamists. 18. However, if we want to ensure that Europe does not remain divided into the next century, all Europeans, including Ukraine, should take Europe's fate into their own hands. 19. In these extremely troubled waters different political factions will begin catching the "little fishes" they need at the threshold of the elections. 20. Because the Internet makes the world a smaller place, the value of having a common language is greatly increased. 21. Over the past few years the President and the Premier have been hand in glove and have found a common language. 22. Admittedly, the myths about the oligarchs did not appear out of thin air. 23. This was the last straw for censorship, which closed down the newspaper for three months. 24. As of July 1996 the main sponsors of the presidential race began to gather dividends. 25. No one in the government wanted to assume responsibility. Had it not been for the Mayor, we would continue milling the wind. 26. Even if nazism is still dormant in some places it will inevitably wake up and rear its ugly head in the shape of extremist movements, terrorism, pogroms, deportations and ethnic cleansing. 27. I phoned him once again and heard a note of irritation in his

voice: "Why on earth are we beating the air? Once agreed, this must be done!" 28. Thus, one and a half years before the next presidential election, the most powerful political lobby is history. 29. This turn of events would confront the party of power with an extremely difficult choice. 30. The clan's hope and support, he publicly raises his voice at his former allies. 31. Will the oligarchs manage to come back to big-time politics? 32. The authorities behaved as though they had defaulted on their election pledges. 33. Some of them are clearly determined to stay on the political stage. 34. He had apparently tossed millions of dollars to the wind by concentrating an attack force in the Persian Gulf. 35. No wonder that the oligarch, known for his ability to think far ahead, placed his bet on him. 36. The White House is fully aware that relations with China are not exactly an area for reckless improvisation. 37. The oligarchs magnanimously forgave each others' sins and acted as a single front for a whole six months. 38. Local privatizers are in a hurry to catch as big fish as possible in troubled waters. 39. The program is a sure nonstarter unless opportunities for private businesses are opened.

Ключі до завдання 109:

1. She happened to mention *en passant* that she'd seen Yevhen. 2. The chefs there are the *creme de la creme* of the culinary world. 3. Attaining stability in the region, above all in Afghanistan and Tajikistan, is increasingly a *sine qua non* for deposit development and transportation of energy carriers to Europe's markets. 4. Hats are *de rigueur* at society weddings. 5. The company tried to escape its obligations by claiming *force majeure*. 6. We were going to Lviv but we stopped *en route* to visit Ivano-Frankivsk. 7. His resignation is a *fait accompli*. 8. The *piece de resistance* was an enormous birthday cake with candles. 9. Commerce was the main *raison d'etre* of the town. 10. Being impolite to grown-ups was absolutely *verboten* in our household. 11. An *ad hoc* committee has been set up to deal with the problem. 12. The Mayor is an *ex-officio* member of the Charity Council. 13. Decisions were made on an *ad hoc* basis. 14. They accepted the *plan in toto*. 15. The control of inflation is a *sine qua non* for economic stability. 16. "If you want to see one of the world's tallest buildings, look at the Empire State Building" conveys (*inter alia*) the information that "The Empire State Building is one of the world's tallest buildings." 17. A man of unusual personality and wit, he is remembered

especially for his comedies which were a source of several quotable *bons mots*. 18. The reputed ideologue *par excellence* always chose to keep his thoughts to himself. 19. The scenario looks like this: attacks in the press on Central Bank policy and on its chairman; leaks of some information; and, the *coup de grace*, the Internal Affairs Ministry's appearance on the scene. 20. Living got a bit easier for the regional philharmonic after the elections. It had held four days' worth of concerts, featuring the *creme de la creme* of the music industry. 21. It is not difficult to understand the G-7: Such statements in the present circumstances are politically *de rigueur*. 22. And, *en passant*, my dear friend, she is quite aware of the fact! 23. All those who wanted to voice their protest turned *en masse* to the culture of the underground. 24. One gets the impression he is afraid to make a *faux pas* and precipitate an *avalanche*. 25. It is clear that after the end of the cold war NATO needs a new *raison d'etre*. 26. Classical ballerina *par excellence*, Plisetskaya became world-famous in Fokin's *dying swan*. 27. The compilers appear confident that they are offering to the reader the *creme de la creme* of current American short-story writing. 28. And, finally, it should be realized that the problem should neither be complicated *ad infinitum*, nor oversimplified *ad absurdum*. 29. In any case the budget will not pass through the *ad hoc* commission without a new conception. 30. The Indian philosophy is like the Himalayas. The higher you climb, the broader horizons you see, *ad infinitum*. 31. Why did he decide to issue a special decree to demonstrate his adherence to the Constitution of which he is *ex officio* the guarantor? 32. Who will go in for real business here if taxes add up, *in toto*, to 102 per cent? 33. It was the period when the Community was said to have regained its *elan*. 34. These economic changes are intended to lead to profound further changes in political outlook and status (*vis-a-vis* the external world) of the states and peoples concerned. 35. They participated in a successful *coup d'etat* against the South Vietnamese dictator, President Ngo Dinh Diem. 36. Recently one of our motion pictures gurus compared our "new wave" films with the French cinematography of the 1970s. 37. Soon reality itself becomes a vast simulation: of masks and *doppelgangers*, apparitions, and even simulated economic life. 38. It has become impossible to get across the abyss of chaos from the past into the future over the bridge of rationality, be it with the help of Gorbachev's confederative-unitarian state, or through the efforts of the Belovezhskaya "troika". 39. He is simply a *kraut*. 40. Neither was he a guru of macroeconomics.

Ключі до завдання 113:

1. He smacks like four swine. My God, Christ! You've got such a disgusting snout, like an old horse. 2. If only pigs had horns . . . 3. So the ladies've formed a sisterhood? No one's ever seen or heard anything like it. 4. Boy, if those priests knew what kind of a crowd you are, they'd chase you out of church with a whip. 5. Or I'll have to leave my house because of this pious female. 6. Even the plague would be afraid to come to this house! 7. See, take this path, and go way, way up the hill, and then you'll come to the first house, and go in and say what happened, and that your father wanted to drown you, but that you asked him not to, and he let you go, and that you would like to spend the night there. 8. Oh, you were a strong girl, you were beautiful. I lost many a night because of you; and how you danced, straight as a top. Here, my friend, are those years of ours. Well, live on and forgive me my old age I recalled our dancing. Please . . . 9. I'm a worked out hasbeen, my whole body is one callous, my bones so mouldy it takes several groans each morning to put them together. 10. The girls were chewing the bread, and he fell on the floor and prayed, but all the time he wanted to look at them and to think that they were corpses. 11. "You ought to scrape this foot with a hoe instead of washing it with your spit," said Ivan querulously. 12. Boy, am I gonna slam you down. You'll fall apart thread by thread, you're so damn heavy. 13. I was a servant, and then spent ten years in the army so I never saw a table and now food just doesn't pass my gullet at a table. 14. I want to be punished, for I'm a criminal, and I should be hanged! 15. Don't worry, you'll rot and then you'll fall out by yourself, and I don't have the time to play around with you. 16. One evening Hryts came home, cooked his children some potatoes, put salt on them, and threw them on top of the stove, so that they would eat them. 17. No one would marry him, for not only were there children, but there was also nothing to eat. 18. Handzunya, Handzunya, here is a stick for you, for if a dog jumps at you, he will bite you, and you can defend yourself with the stick. 19. And in a minute it got me right across the middle, like knives pricking me. I thought I was a goner. 20. Here, my old one, here's a kerchief for you; dry your eyes nicely so that I don't see any weeping here. Look after the guests; you'll have plenty of time still for weeping; you'll still weep so much that your eyes will flow out. 21. And look at that old fiddle, should one speculate with her? She's no more than a hollow willow; just flick your finger and she'll fall to dust. Do you think she'll make it? She'll probably

fall over into some ditch and the dogs will pull her apart, and we'll be pressed on so that we won't even have a chance to look at her. 22. Ivan, my friend, leave your wife be. You know she means you no harm, nor her sons; she's just missing her people and her village.

Ключі до завдання 111:

1. It was an old face, thin and distinguished, careworn but not unkind. 2. Still regarding him sharply but not unsympathetically, the man of science bluntly inquired: "How old are you?" 3. I was not unprepared for some such outbreak, and without rising replied, calmly enough: "I beg your pardon; I must have misread your watch in setting my own by it." 4. Upon a rather long neck was perched its head – not unlike the head of a man. 5. All over Kandahar province the summer heat is intense, and the simoon is not unknown. 6. Alba's feeble state of health induced him to solicit his recall from the government; a measure which was not displeasing to Philip. 7. "You have committed a very grave offense, monsieur," he said, not unkindly. 8. For the constant dread of attack by wild beasts and the ever growing loneliness, they were not uncomfortable or unhappy. 9. A conspicuous, and it is hoped not unpleasant, feature of the book is its abundant illustrative quotations from eminent poets. 10. Not infrequently it occurs that a person who has paid to get in pays twice as much to get out. 11. Examples are not uncommon in Spain and in England in Saxon times. 12. He did for readers a service not unlike that performed earlier by the authors of this book. 13. That similar traditional elements have influenced them is not unlikely; but to recover the true historical foundation is difficult. 14. There are numerous hot springs in the country, and earthquakes are not uncommon. 15. The pure gas has a not unpleasant ethereal smell. 16. Zinc is also not infrequently present in wines. 17. Not infrequently coffee is roasted with the addition of some fatty matter or paraffin or sugar, to give to the roasted coffee a glossy appearance. 18. An affidavit sworn on a Sunday is not invalid. 19. The work was printed by the king's printer, which points to the probability that the government did not disapprove of it. 20. A powerful but not disinterested ally was found in the king's uncle, who hoped to rid himself of his debts without losing his vast estate. 21. He tried to discover what the computer's other mental block was all about, but it seemed, not unnaturally, to have a mental block about it. 22. It is not unimportant to remark that Servetus appears to have been led to think of the course of the blood by

the desire of explaining the manner in which the animal spirits could be generated. 23. Blizzards are not uncommon in any part of the country from November to April. 24. This Museum, or academy of science, was in many respects not unlike a modern university.

Ключі до завдання 113:

1. And what was your position? It's neither my headache nor my piece of cake? 2. "Is Petro back yet?" "Try and find him!" 3. You know it as well as I do. One has to be born a gentleman. 4. It's a true saying: you can't make a silk purse out of a sow's ear. 5. He was afraid that you'd get up and disappear, like a whiff of smoke. 6. We'll manage somehow without you. We'll not cry bitter tears for you. (або: It's easier for the horse to start when the woman gets off the cart). 7. See, joy, like sorrow, never comes singly. 8. You must remember that one cannot be too careful. 9. It's difficult to argue with you – it's neither here nor there. 10. It reminds me of the Ukrainian saying: it's neither here where the elder is, nor in Kyiv, where uncle lives. 11. He has come in without greeting anyone. You can always know a bird by its flight. 12. I know how to achieve this: all roads lead to Rome. 13. And remember the main thing: all roads lead to Rome. 14. But most of the population are skeptical when it comes to the mafia, for the mountain of investigations may not even bring forth a mouse. 15. Whether it really happened like that I can't say. As the saying goes, it may sound low but I've heard it so. 16. "But do you know this for a fact?" "Who knows? I give it for what it is worth." 17. I am not going to try to convince you of the contrary. The game is not worth the candle. 18. But the mountain has brought forth a mouse: Although the statement released by the leaders of the world's leading industrial countries mentioned a need to cut down the debts of developing countries, it failed to specify any concrete ways of implementing this plan. 19. Love is a remarkable joy, a source of inspiration and creation. In the 21st century, there will be more people who will be blessed with it: "A fool will never be happy even with a fortune. A poor man does not have a penny to his name but he sings and enjoys himself." 20. In effect, a believer assumes full responsibility for his own life on Earth. No wonder they say that God helps those who help themselves. 21. His phenomenal gift for training the unpredictable and independent animal is widely known. But only seeing is believing. 22. "While there's life there's hope, eh?" hazarded some one. 23. "It will be a success if

we are determined to succeed," I said. "Where there is a will there is always a way." 24. They say: If you haven't enough worry, get a pet, you won't be sorry. 25. Between two evils 'tis not worth choosing. 26. Bit in the morning is better than nothing all day. 27. As is the workman, so is the work (Like carpenter, like chips; A workman is known by his work). 28. A bad shift is better than none. 29. A bad workman quarrels with his tools (He works best who knows his trade). 30. Call not a surgeon before you are wounded (Draw not your bow till your arrow is fixed). 31. Enough is as good as a feast (Where content is there is a feast). 32. As good beg of a naked man as a miser. 33. Even (short) reckoning makes long friends (Weight and measure take away strife). 34. Drunken days have all their tomorrow. 35. The early bird catches the worm (It is the early bird that catches the worm). 36. Danger foreseen is half avoided. 37. Empty vessels make the greatest sound (Shallow streams make most din). 38. Close is the shirt, but closer is the skin (Self comes first; Charity begins at home). 39. The crow bewails the sleep, and then eats it. 40. The devil (deuce) knows many things because he is old. 41. Crow is never the whiter for washing herself own. 42. Close mouth catches no flies. 43. A cat in gloves (або mittens) catches no mice. 44. Asses that bray most eat least. 45. The bad compromise is better than a good lawsuit. 46. The absent party is still faulty. 47. When candles are out, all cats are grey. 48. Enemy's mouth seldom speaks well. 49. Every dog has his day (The sun will shine down our street too; The sun will shine on our side of the fence). 50. Every bird likes its own nest (Every cook praises his own broth). 51. Every cock sings in his own manner. 52. Don't have thy clock to make when it begins to rain. 53. Don't tell your grandmother to suck eggs (Never offer to teach fish to swim). 54. Easy does it! 55. Dog does not eat dog. 56. Don't you know that all roads lead to Rome? 57. This alternative is not acceptable. In a word, the game is not worth the candle.

Ключі до завдання 114:

1. You do play the piano well! 2. Oh, do let's forget everything, and begin all over again. 3. Yet parties in office do carry out the great majority of their election promises when these can be cast in legislative form. 4. And neither do sponsors have much liking for Gagarin whom they associate with socialism. 5. But it does suggest that the world is safer if we are moderating ideology rather than imposing it. 6. Because countries generally do levy higher tariffs

on final products than on inputs, effective rates of protection are generally higher than nominal rates. 7. They do pose a threat to the entire world, but effective methods of restraining them have already been worked out. 8. The former Soviet Union did not sanction political science, but scholars did conduct empirical research. 9. In only two instances did anarchists have a real opportunity to put their social ideals into practice. 10. Contrary to widespread belief, terrorism was never an integral part of anarchist theory or practice. Some anarchists, however, did engage in what they called "propaganda by the deed". 11. Despite tsarist Russification policies, however, such a literature did begin to flourish in the 19th century exemplified in the works of Taras Shevchenko and others. 12. I wonder where this river really does begin? 13. One point in her, however, you did notice: that was her eyes. 14. I do, however have a plan. 15. Ok, maybe you do know a little math then. 16. Well, it seems that I do have a job for you after all. 17. He did like it, so don't scold, Petro. 18. It turned out the visibility did get quite a lot worse. 19. Rukh's charter did not call outright for independence, a position that was adopted only a year later at the second congress, but did note the need for "national self-determination" and "sovereignty."

Ключі до завдання 115:

1. Be that as it may, it is easier for them to build bridges between sovereign states. 2. As paradoxical as it may seem, his dismissal could prove to be the most radical of the president's moves. 3. Strange as it may seem, poetry which appears to be wanted by no one may play an entirely unexpected role. 4. Be that as it may, prices have now stabilized. 5. Strange as it may seem, the last two months saw the Japanese yen sliding in relation to the US dollar. 6. I believe that this problem, artificial as it is, may grow into a challenging task of combating drug-like addiction to nuclear weapons. 7. Be that as it may, whatever has already happened must serve a reminder to all sides concerned that in any situation it is best to count solely on whatever you are entitled to by law. 8. Sad as it may be, Ukraine has entered into a long period of natural population decrease. 9. Be that as it may, people have already received some property, and they may take up arms to defend it. 10. That is why, paradoxical as it may seem, true adherents of a liberal, market economy want a strong government. 11. Strange as it may be, interest in getting billions of hryvnias for dollars has markedly increased in the West in recent months.

12. The 60s and 70s are valuable to me because, strange as it may seem, they offered many opportunities. 13. Strange as it may seem at first glance, the positions of national-democrats are stronger in the army than in the society as a whole. 14. Unpleasant as it may seem to you, but nowadays one cannot be engaged in economics without taking up politics. 15. So for both sides a compromise, unlikely as it may seem, is the only way out from the deadlock. 16. The uncatalyzed reaction that occurs with a soda bottle, fast as it may seem, would be too slow to sustain life if it occurred in the lungs. 17. The woolen coat, for example, which covers the day-laborer, as coarse and rough as it may appear, is the produce of the joint labor of a great multitude of workmen.

Ключі до завдання 116:

1. More significant than particular political issues as an influence on the vote is the party's image. 2. Of most importance in this respect is the crucial role of the Commission in the legislative process. 3. Especially worrying among the latter is the problem of family reunification. 4. Much more important for us is the opening up of markets to our goods and the dropping of restrictions on trade. 5. Far more important were the prospects of long-term investment and cooperation in the hi-tech sphere. 6. Splendid was the Lemko wedding tradition, with God ever present, with merry singing and harmless fun. 7. Just as beautiful as the Carpathian nature with its unique Lemko mountains, so unique were at one time our weddings, regardless of whether they took place in a remote region, or as close as in the neighboring village. 8. Most important were the transfer of technology and the development of human resources. 9. Of more lasting importance is the commercialization of the economy. 10. Much more concerned were local and UN guards about a large-scale subversive act threatened by Islamic fundamentalists. 11. Prominent among these issues are the perennial problems of economic inequality and social injustice and of armed conflict. 12. Of particular influence have been the broad set of ideas associated with the concept of modernization. 13. Also of interest is a court decision that followed the President's pardon in early May of five persons punished under the Press Law. 14. Significant, also, is the failure of pluralist analysis to identify the exclusionary effects of the operation of structural power. 15. The official closure of the Chornobyl NPP will take place on Dec. 15, 2000. Such was the agreement reached on June 5 between

the visiting US President and Ukraine's President. 16. Among the direct followers of *Time* were *Business Week* and *Newsweek*. 17. Among the items commonly traded are consumer goods, such as television sets and clothing; capital goods, such as machinery and raw materials. 18. Three broad categories of terrorist crime may be distinguished by intention. Foremost is the use of violence and the threat of violence to create public fear. 19. But here is a paradox: more and more elements of imperialism are being discovered in the country's current foreign policy. 20. Here is a typical training plan. 21. Here are several examples. 22. Here are our demands. 23. On one side of the card was his photo. 24. Inside was a small brown parcel. 25. In the street is a school called CTC, Computer Training Center.

Ключі до завдання 117:

1. The inevitable occurred. Gaining on them was a police patrol car. 2. Set in the wall next to the door was a small card reader. 3. Seated at the desk was a large man, of light complexion and brown hair, with the look of middle age nearly passed. 4. Worst affected was Georgia, where prices in 1994 rose by 10,000%. 5. When the life of Marie Curie, for instance, becomes a basis of choreographic numbers danced to Polish and French tunes, invited to stage was French choreographer Nelle Claude. 6. Orbiting this at a distance of roughly ninety-two million miles is an utterly insignificant little blue planet, whose life forms are amazingly primitive. 7. Also condemned are forcing children to serve in armed conflicts and employing children in hazardous forms of work. 8. Based on the report, the State Department has identified several countries as severe violators of religious freedom. They are Burma, China, Iran, Iraq, and Sudan. Also cited were the Afghan Taleban and authorities in Serbia. 9. Frequently noted are dramatic instances of persons who have suffered injury. 10. In Germany, not until the first decade of the 20th century was sociology recognized as an academic discipline. 11. Coupled with this growth has been a tremendous increase in waste by-products. 12. Included in these are many nature reserves that have been set aside to conserve a particular kind of plant or animal. 13. Only then were they accepted as full members of the church and allowed to participate in the Eucharist. 14. Only then will it be possible to compensate for the fall in the level of domestic production. 15. Not only is the output of science being doubled every 15 years or so, but 90 percent of all the scientists who have ever lived are still alive

today. 16. Only in the past century has the British government come to play the major role in these areas. 17. If the supply of fuel is finite, not only will there be no energy supply when the fuel is exhausted, but also all other processes that depend on it will cease. 18. But never before in history have ideological tensions among the Big Four been less. 19. But never before was NATO headed by a professional musician. 20. Never before was the need for rational behaviour, wisdom and toleration more acute than now. 21. Never have I eaten like that.

Ключі до завдання 118:

1. In the narrow gray corridor stood a second guard, similar in appearance to the first. 2. Behind him strode his brother. 3. On the living room wall hangs a photograph. 4. Through the open window came an uneven humming sound. 5. At the table sat a man with a rather funny suit wearing a large hat. 6. Far out in the uncharted backwaters of the unfashionable end of the western spiral arm of the Galaxy lies a small unregarded yellow sun. 7. Beneath the debate over this or that policy lies a conflict between rival political cultures. 8. Thus began a tension that has continued to the present. 9. Again came a minute or two of silence from the intruder. 10. Herein lies the genesis of anti-Americanism. 11. Last came the Armstrong, a much larger and more modern station. 12. Much farther behind that, near the stern of the big ship lay the engineering modules and the huge nuclear engines. 13. In your hands, my fellow citizens, more than mine, will rest the final success or failure of our course. 14. Among the vaguest words in political discourse is "equality". 15. Against one wall sat a large desk, piled high with papers. 16. From the kitchen opened a little pantry. 17. On the tip of the rock above him sat a little bird. 18. All around lie cigarette butts and empty bottles. 19. Not far away from here lies a poor woman with a little newborn baby. 20. Out of the post-World War II Marshall Plan and distributions made from the agricultural surpluses of the 1950s has emerged a series of programs of technical assistance and food aid addressed to developing countries.

Ключі до завдання 119:

1. "What have you been doing?" "Working." "You don't say so! At what?" 2. "Say, don't I know you?", said the detective. 3. Welcome back to Ukraine!

4. Hold it! That's evidence. Our preliminary investigation suggests he was poisoned." 5. "Listen, I gotta get moving. Guess I'll see you later." "Okay!" Yuriy smiled. "See you, and good luck!" 6. "What happened?" "Nothing! On my word!" 7. Roman, Vassyl here. We got troubles. 8. That remains to be seen. 9. Left dress! 10. Make way! 11. We'll see. 12. Welcome home! (або: Welcome back! 13. There you go again! 14. Easy does it! 15. To hell with it! 16. Very like a whale! 17. Tell me (або us) another! 18. That does (або did) it! 19. Well and good! 20. Touch wood! 21. Stop, I have a gun! 22. "You're a sportsman?" "You bet." 23. "Sashko to Zorya". "Zorya here." 24. I'll bet they've been waiting! 25. Stay out of this, it's none of your business. 26. Thank you, my lord. It will be my honor. 27. "It's a figure of speech." "You and your figures of speech." 28. "Very well, lead me to your master," spoke the Emperor. "Yes, Your Majesty." 29. It doesn't matter. 30. Where have you been? We're behind schedule! Oh, never mind! 31. On my way. 32. This way, Sirs. 33. "I missed you too," he whispered back. "I... I haven't been able to keep my mind off of you, Olena." "Same here," she answered. 34. "Well, Marta, I've gotta go." "Good luck, Petro." 35. Fine, have it your way. 36. The door opened to admit Andriy. "Welcome back, Mykhal," he said. "How's it going?" 37. "C'mon, Marko, I have as much to lose as you." "The hell you do." 38. "All stop, Yevhen!" "Slowing, Captain." 39. "How do you feel?" "Fine, thanks." 40. "Get the hell out of here." "As you wish."

Ключі до завдання 120:

1. The Americans promised to make up for the loss of money involved in the Bushire project, and to find an investor for Turboatom, a plant manufacturing turbines. 2. It is unlikely that you forgot how your teacher or priest gave your entire group a shining Polish "zloty" coin, for the lovely singing which they themselves had taught you. 3. This year the Eisenbach plant will turn out 132,700 Corsas. 4. The First World War drafted for the front lines not only farmers, but also sent local priests to the Talerhof concentration camp, in Austria. 5. This way of dressing, after our exile, became known as the folk style "from Krakow". 6. According to the Julian calendar, the feast of St. Michael falls on November 8th. 7. So this is an East End scene. 8. The "big four" - Philip Morris, R.J.R., BAT, and Rothmans - have already invested many millions of US dollars in their Ukrainian factories. 9. In the final round of the tender, Lockheed Martin will compete with McDonnell Douglas.

10. At the President's Administration in Bankivska St., this issue has already been solved. 11. Viktor Yushchenko also came to the news conference. 12. Next year the Svitoch confectionary in Lviv, in the west of Ukraine, will begin to build new production facilities. 13. Russia's largest oil company, LUKoil ranks first in the world in proven oil reserves and fourth in oil output. 14. Mykhailo Zhvanetsky, a funnyman well known in all former Soviet republics, will come to Ukraine to give his concerts in October. 15. The hetman of the Zaporozhian Cossacks, Bohdan Khmelnytskyi, had been leading a revolt against Polish rule in Ukraine since 1648. 16. Nestor the Chronicler, a monk in Kievan Rus of the Monastery of the Caves in Kyiv (from about 1074), was the author of several works of hagiography and an important historical chronicle. 17. In 1863 Pyotr Valuev, Russia's minister of the interior, banned virtually all Ukrainian publications. 18. Independent news agencies include Respublika and the Rukh Press, affiliated with the Rukh political party.

Ключі до завдання 121:

1. "Why not accept me instead?" suggested the man. 2. Would you mind rubbing some on my back? I feel a burn coming. 3. Why delay a moment? 4. Why don't you both come? Mom would love to meet you. 5. Why waste more words? 6. Why bother? 7. Can we drop your ego for a moment? 8. Why don't you talk to me instead? 9. Why do you make so much noise? 10. Will you come, please? 11. Would you allow me to look at your hand? 12. Now, won't you sing one of your own, please? 13. How can you ask such a foolish question? 14. Won't you sit down and rest yourself? 15. Why don't you go and try it? 16. Won't you please repeat this passage? 17. Would you mind if I left you for a minute? 18. Won't you tell me about this, please? 19. Will you be a good boy and listen to me? 20. Why not share it with your friends? 21. Could you possibly come up here right away? 22. Can you hand me that dish over there? 23. Can you read me the file? 24. Can you explain? He had become a different person. 25. Can you help me?

Ключі до завдання 122:

1. What could be more delightful? 2. What does it matter? 3. What's the good of being sentimental? 4. What use is your life to anyone? 5. "Do it badly," said the man, "who cares?" 6. This is television, what does it matter?

7. Who knows what would happen then? 8. Who can tell? 9. If he went to the devil, who would care? 10. Without my father's name what would I be to them? 11. Was it only he who had changed? 12. Isn't it glorious? 13. Isn't that right? 14. Don't you see how desperately she is struggling, poor thing? 15. What good did you ever do to anybody? 16. Who that has a soul can resist it? 17. What could I do? 18. Wasn't it good of him? 19. Wouldn't it be fun? 20. Wouldn't that be jolly? 21. Isn't that music gay?

Ключі до завдання 123:

1. This is a foolish question, eh? 2. There is no point in struggling. 3. "Then she must be my sister – are you not my mother?" "No, I am not your mother!" 4. "Is she not wonderful?" he said. 5. Anyway, I wouldn't know. 6. You don't need him. 7. I have done nothing to you. 8. We have to develop our staff. 9. I don't know where I could find them. 10. There is nothing special about her. 11. But one never knows. 12. Surely, you must understand. 13. Your line of thought would surely be like that. 14. What could I do? 15. Who knows? 16. Am I an idiot? 17. Don't I always tell you everything? 18. A fat lot you know about his eyes and his manners.

Ключі до завдання 124:

1. No parking (here)! (*або* No waiting! / Parking forbidden (prohibited)). 2. Latecomers will be excluded from the first act. 3. Shooting is not allowed (here)! 4. The accommodation is very limited. 5. Pay your fare! 6. No gratuities! 7. No left (right) turn! 8. No entry! 9. No smoking! 10. No overtaking! 11. No dogs allowed!

Ключі до завдання 125:

1. Could you name some striking incidents? 2. Could you describe their functions? 3. Could you elaborate on your position? 4. Would you permit me to ask a tricky question now? 5. Could you name some of your competitors? 6. Would you mind if I sat down? 7. Will you comment on the participation of UNA-UNSO (Ukrainian People's Army-Ukrainian People's Self-Defense) militants in the Chechen conflict? 8. Could you recall this old history? 9. Will you please sign in favor of the Gonchar bloc? 10. Would you please give me

the address of one of their associations? 11. Will you tell me why you came to us? 12. Will you excuse me if I forget your name? 13. How do you do? Will you sit down? 14. Would you be so kind as to comment on the allegation that you are in Germany illegally? 15. "Doctor," he says, "will you grant me one favour?" 16. Will you come in? 17. Confound it, will you be silent? 18. Will you pardon me for asking you?

Ключі до завдання 126:

1. The lighter was spotted by an office-cleaner who, trying to light up with it, photographed his own face four times, until she learned the true purpose of the lighter and did not take it to his boss. 2. Seventy-eight percent of the respondents attributed this "fame" to the quality work of the company's insurance agents. 3. Two billion dollars is definitely not a critical sum with regard to foreign-exchange reserves; on the other hand, it is equivalent to 12 billion hryvnias, which is enough to pay off wage arrears to state-sector workers. 4. Last week the Bishop Council resolved to strip the Metropolitan of all the rights he is entitled to as a member of the clergy. 5. The actual, non-mythological truth is much plainer. Yasenetsky was the son of an insurance agent in Kyiv. 6. I knew that I would never see the land of my ancestors. 7. He went to Cameroon without any protection because there were not so many people who wished to work in a malaria-infested country for the salary of the embassy office-cleaner. 8. Meanwhile, they are working on an improved model capable of simultaneously carrying both water and firefighters. 9. Republican members of Congress have no mutual commitments to the present Kremlin leadership. 10. More inclined towards a strict businessperson's image, men leave the right to experiment for women. 11. People from the Caucasus dominate the market. Their numerical preponderance over all other salespersons is overwhelming. 12. At the scene of the crime, under Zhamagortsyan's body police officers found a gas pistol converted for firing bullets. 13. At a military facility in Luckenwalde, German police and customs officers found four million contraband cigarettes ready for sale. 14. At his request I briefed the White House staff and members of Congress. 15. Blue blooded nobles, who can tell you when and exactly why their long distance ancestors were ennobled, have gathered together to initiate the Academy. 16. She hired a woman to replace the male steward because she thought the service would be improved. 17. This became a reason for sentimental

reminiscing and friendly embraces with the flight attendants from Lviv. 18. When a KGB agent is exposed in a high office somewhere in Poland, for instance, a KGB spokesperson shrugged this off forthwith as an absurd allegation, saying they never recruited any spies in any one Socialist country. 19. One flight attendant testified that the mother hit one of the girls on the head with metal eating utensils. 20. He was the spokesperson for the workers in the strike against the factory owners. 21. Suppose a salesperson receives a 15 per cent commission on everything he sells. 22. The primary spokesperson for the movement was Mykola Mykhalchenko. 23. Experience as a mechanic or a businessperson can be especially useful to jobber salespeople. 24. During a battle with West German sharpshooters, all the Israeli hostages were killed, along with five terrorists and one police officer. 25. Families in each village elect a headperson to a three-year term. 26. By controlling the airflow, the systems provide smoke-free areas for evacuation and fire-fighter access. 27. She was an enthusiastic athlete. 28. The president may select one of the committee members to be chairperson, or the committee may elect its own chairperson. 29. The city planner also seeks advice from nonprofessional people who will be affected by the plan. 30. From 1963 to 1978, she worked as a motion-picture camera operator and director. 31. Selling, however, involves two-way communication between a salesperson and a customer. 32. This county has a five-member council, with one councilperson serving as president. 33. For some time he worked as a weathercaster. 34. In 1978, aggressive cult leaders killed a member of the U.S. Congress and three journalists investigating activities in Jonestown.

Ключі до завдання 127:

1. Hiram Rhoades Revels (1822-1901) was the first African American to sit in the United States Senate. 2. In 1914 Margaret Sanger was indicted for circulating the magazine *The Woman Rebel*, in which she attacked the strict legislative restrictions, known as the Comstock Law, on the distribution of contraceptive information. 3. In 1972 Hutchison became the first Republican woman elected to the Texas state House. 4. Early African American music in the United States accommodated African musical practices with the vocabulary and structures of Euro-American music. 5. In 1981 Whitworth became the first woman golfer to earn more than \$1 million in her career. 6. For example, a senior citizens' discount shows favorable discrimination toward senior citizens.

7. Discrimination against AIDS patients and persons with different sexual orientations regarding housing and health insurance prompted many people to protest against the actions of some U.S. government agencies. 8. The treatment of cancer has improved remarkably since the 1920s, when fewer than 20 percent of U.S. white patients with cancer survived more than five years. 9. Almost every mythology includes an account of the way fire was brought to humankind. 10. Detective story is a type of story that features a private detective or a police officer as the prime solver of a crime. 11. She later became the first woman lawyer to practice before the Court. 12. The cultural influence of African Americans was notable in *Porgy and Bess* (1935) by George Gershwin. 13. In 1984 Sawyer became the first woman correspondent on the news program "60 Minutes," for which she conducted numerous noted interviews. 14. After about 4000 BC, one of the most complex creations of humankind appeared: the city. 15. Despite legislation intended to make such strikes illegal, police, fire fighters, teachers, Post Office employees, and air traffic controllers have held strikes. 16. American Association of Retired Persons is the oldest and largest advocacy group for senior citizens. 17. Ethical rationalism claims that certain primary moral ideas are innate in humankind and that such first moral principles are rationally self-evident. 18. They married in London in 1929 and Wallis soon established herself as a successful high-society host. 19. Six years ago three Moscow women - Anna, Roza and Yevgeniya "became Annetet, Rebecca and Zenja. The three girlfriends that were waitrons at the Brezhnev's house and workers of the Main Public Catering Department under the CPSU Central Committee left for good for the United States, Israel and Yugoslavia respectively. 20. Human being has the most highly developed brain of any animal. 21. I strive to be an ordinary person. 22. Three unconscious and obese women patients were in the room connected to the artificial kidney machine.

КЛЮЧІ ДО ЗАВДАНЬ РОЗДІЛУ V

1. They paid me in advance for his lessons, and off they went. 2. Away we stampeded for the nearest coffee-house. 3. He opened his fist, and in it was a wristwatch. 4. At stake in most policy disputes is not merely the best means to an agreed upon end but competing conceptions of the ends worth pursuing. 5. Somewhere ahead of this spaceship were her two sister ships,

the Einstein and the Neils Bohr. 6. On the other side was my energy staff person. 7. Near the end of the tube were four suited figures. 8. Next to him was Oleh. 9. In the basket were three large fish and about a half-dozen small octopus. 10. Within the marshes are enough forests to support a lumber industry. 11. Australia has an extensive system of national parks. In New Zealand there are various scenic parks. 12. Across the road was a big bungalow. 13. Although nowhere is there an entirely state-centric approach, the degree of inclusiveness varies with the perspective of individual authors. 14. On the other side are old nations, regions, and city-states. 15. With Soviet rule came rapid modernization and urbanization. 16. In the corner of the room stood her husband's desk – locked. 17. That, as all will admit, is the real meaning of such legislation as was enacted in Louisiana. 18. The ex-deputy did not seek a second term. 19. In the 20th century new discoveries in the fields of genetics and neurobiology emerged, as did new theories of the causes of mental illness. 20. These models have been modified in various ways since independence. 21. He was the first Orthodox patriarch of recent history to engage in such far-reaching steps toward Christian unity. 22. His many novels blending history and romance resulted in his being called “the American Walter Scott”. 23. Each time she would promise him with terror in her voice that it would not happen again. 24. In my childhood I remember that there was no greater joy than playing pranks at school. 25. For two days they had a perfect rest from their emotions. 26. The poor woman almost went out of her senses, wringing her hands. 27. He had nowhere to lay his head. 28. She nestles in his arms as if she would hide herself from view, and leans her head upon his shoulder. 29. In the world everything that is left to its own devices, that life does not attend to, is destroyed, that is to say, shows a positive entropy. 30. He was orphaned at the age of 12, and when he was 16 years old he left Russian-occupied Poland and made his way to Marseille, France. 31. Born into a family of farmers, Dovzhenko graduated in 1914 from Hlukhiv Teachers' Institute in Kyiv. 32. All the indications are that the economic foundations of large-scale wars are becoming or have already become history now. 33. You are a lot smarter than I am. 34. Mykola's grin told her as much as his words did. 35. Oh, Ivan, you are such a nice friend to have. 36. No Protestant religion boasts the elaborate hierarchy of the Catholic church. 37. I helped him to his feet. 38. He managed a little laugh. 39. The Kyiv-based Leninska Kuznia shipbuilding plant on August 26 released a 110-meter-long cargo vessel. 40. Only Ukrainian-made materials were used in construction. 41. The

declaration makes it clear that all human beings are equal in dignity and rights. 42. Some changes strike one immediately. 43. Exports performed better in 1994, stimulated by the decline in the external value of the dollar and by the worldwide economic recovery. 44. Processes underway in this country remind one of a military march. 45. Some scholars agree that class sizes have changed. 46. This school emphasizes that internal divisions within the working class are a reason for not voting Labour. 47. After negotiations conducted by airline officials, the major Western carriers decided to carry out sizeable investment. 48. This, as many people know, is one of the last resources for adding to the Ukrainian budget. 49. It is wrong to say that no lessons are drawn from history. 50. With the passage of time, many events are forgotten, but never one's own wedding. 51. Democracy's potential is not going to be exhausted; on the contrary, it will grow and blossom if humanity adopts that electoral law I have been talking about. 52. The summit was scheduled to take place on September 10 in the Kazakh capital, but at a proposal from the Russian side, the meeting was postponed to a later date. 53. Stalin's forced collectivization and an artificially induced famine in 1932-33 led to the loss of several million lives. 54. The principle of one-party rule had been renounced in Hungary before the “dramatic” events of 1989-90 took place. 55. I have an errand for you to execute. 56. Singapore boasts of a number of very fine nightclubs. 57. I hope so, Lieutenant, since there is more at stake than you think there is. 58. “Hi,” she said in a soft pleasant voice as she shook Yevhen's hand. 59. He began to perspire as he strode down the hill. 60. A government resolution to be effective from October 1 will reestablish state monopoly on the production and sale of spirits. 61. What is the most surprising in Lutoslawski is his evolution. 62. But what we need is just one thing - ordinary peasant common sense, and nothing else. 63. What is surprising is that the truth or fallacy of these statements has yet to be established. 64. The driver hit a pedestrian in a moment of aberration. 65. Once you know one computer language, learning others is not that hard. 66. At the end of the 19th century, the original Fairfax mansion was purchased by the Royal Geographical Society for its headquarters. Famous British explorers gathered here. David Livingstone's body was returned from Africa, and the society members spent two days paying their respects before his final burial at Westminster Abbey. 67. Maybe they were people inclined to subordination wanting to be free of the burden of choice – you could call it “the temptation of totalitarianism.” However, the majority of them were neither social outcasts nor deviant in any sense.

68. However, Speer by no stretch of the imagination could see a Germany free of anti-Semitism. In 1954, he lamented just about everything that had gone awry, but that. 69. Oles followed me to the door. He caught my wrist again. 70. Can you hear me when I say this? 71. Can't you see? 72. It may also vary within a country from time to time and according to circumstance. 73. Some behaviours are inherited in the same sense that an organ is inherited. 74. Ministers differ in their perceptions of their roles in Government. 75. Turning he met the gaze of a young man of about thirty, who was smiling quite cordially. 76. We accordingly wrote to the address which had been given us, making the inquiry. 77. I hope you'll excuse my mentioning it, but I took the liberty, having been for twenty years in your employ. 78. Having conquered Khorezm and Herat, Timur began a successful onslaught against the rulers and peoples of the Middle East and Transcaucasia. 79. Having moved away from the rigid thought control that had formerly been the rule, Gorbachev, starting in 1985, introduced a new tolerance for the criticism of the regime. 80. Vadym thought that her mother's eyes followed him with more than ordinary anxiety, and after convincing himself that this was the case, he drew near her bedside. 81. Meanwhile, the housekeeper, on leaving the library, had gone to her own room. 82. He continued, with more mildness in his voice. 83. "I'll ask the director," she said, with a kindly smile. 84. So there is no reason for them to starve. 85. Our task is to get the UN support of humanitarian effort to be accepted by all three parties, for them to be seen to be impartial. 86. We proclaimed market relations three years ago, but we first needed a base in the sphere of land and property relations for them to start working. 87. Why do we teach the fine arts to children? For them to learn how to make good? 88. I've got it planned; I've thought it out. 89. Kyiv cannot afford to ignore such amounts. 90. It doesn't take a genius to understand the post-Gulf War era. 91. You cannot redistribute wealth that is never created. 92. One must look at it philosophically. 93. Ah, my friend, one may live in a big house and yet have no comfort. 94. The variations due to these different circumstances may be very great, as is seen from the analyses. 95. I do not know if young people are going to marry at the age of 13. Why should they? What's the rush? 96. It began with the mass executions of 1907, when the first revolution was already over. 97. Is it not exciting to answer questions, step by step penetrating the secrets of life? 98. Who can you trust? 99. Today, we need a consolidation of all progressive forces more than ever before. 100. Before we move on to these questions, we must deal with a prior one. 101. It is you

who caused his death! 102. The third wave of emigration from Ukraine began after the Congress of the United States passed the Displaced Persons Act in 1948. 103. The second important trend in the post-1945 period concerns changing people's attitudes to the use of war as an instrument of a certain policy. 104. The greatest movement is in the conduct of public-opinion polls using advanced Western techniques. 105. But if we don't change, then we will have a declining economy, a declining standard of living, and higher interest rates. 106. This normative change is also associated with changing attitudes toward the value of human life. 107. The principal reason is suggested for this – the reduced importance of territory to state power. 108. Italian students were well organized and participated in managing the universities. 109. Thus, in Figure 1, length a equals length b . 110. It was hard for his TV company to stick to the official point of view even if because you "cannot help but guess" about other versions. 111. We cannot help but notice that when we undertook to revamp society morally some of our major writers went to another extreme – religion. 112. I have heard many stories, but after every tale I couldn't help but think: what a low price has been put on human life in the Soviet Union. 113. I cannot help quoting at least one excerpt. 114. Fascism in this country cannot help existing, since morals have been subjected to such an erosion. 115. If anything, this strengthens the bureaucrats' position. 116. Numbers mean little if anything when it comes to talking about art. 117. He can offer, if anything, only his own skin. 118. The selection and training of employees is a continuous process in every large organization. 119. Clinton's supporters admit that he has a tendency to want everybody to like him. 120. Under these circumstances, everybody would certainly forget about the upcoming December elections. 121. But to give up the idea of immutability of borders today would mean plunging everybody into a bloody chaos. 122. The idea of education for all became a rallying point for many political leaders. 123. The hotel offers every modern comfort. 124. The fact was reported dutifully by every newspaper. 125. She was so beautiful that she eclipsed every other woman. 126. I will make every effort to help you. 127. I have made every arrangement to meet any emergency. 128. Our policy is not immutable in every respect. 129. You can't indulge every creature. 130. Lights were burning in every room. 131. Every one of them was killed. 132. He urged every argument he could think of. 133. All things are not equally dependable. 134. In some societies a good father is one who behaves like a tyrant, and in others he is considered good if he is a tolerant protector. 135. Those who live in glass

houses should not throw stones. 136. The man who had called them stepped back. 137. Render unto Caesar the things that are Caesar's. 138. One more thing. Eastern firms employ piratical methods much more often than Western ones. 139. I'm sure that in similar circumstances, I would have done the same thing. 140. Other shorthand methods include those, such as speed writing. 141. There was a pause, then Viktor said very slowly, his voice beginning to shake, "What...do...you...mean? 142. He ran up to the radar screen, then looked up at the traffic controller, his eyes bright with excitement. 143. Dalton looked sadly at Jason, his dark eyes welling up with tears. 144. Riviera was slender, blond, soft-voiced, his English accentless. 145. Human cancer levels have increased in areas of high pollution. 146. Children in the Bulgarian town of Kuklen have blood lead levels so high that they should be sent for detoxification in the USA. 147. Infant mortality rates in this country are 60% higher than in the West. 148. The architect's task was not to give rein to his own artistic expression, but to find the form that best fitted the function. 149. The post-modern architect/designer sought to replace the austere, functional aesthetic of Modernism with a dizzying melange of styles. 150. According to the critic Lyotard, the prevailing mood of our age is one of incredulity towards meta-narratives. 151. The founders of the Royal Society looked to the natural sciences as the best engine of progress. 152. Our capacity to hold such beliefs has been eroded by the constant bombardment of images and information available to us through the new information technology and the mass media. 153. An age of affluence has eroded earlier faith in material progress. 154. Classical thinking tended to look back to some lost Paradise or Golden Age. 155. Jean-Jacques Rousseau believed humans had a capacity for perfectibility, viewed as a potential for self-rule and moral progress. 156. Until the 1960s, a rather simplistic view was taken of perception. 157. Not only is it a wholly remarkable book, it is also a highly successful one. 158. As was true of many refugees from Hitler's Europe, Brod's life was divided into two distinct phases. 159. Although the causes of the Northern and Southern riots were different, the riots shared one important characteristic: the resort to unlawful violence by whites to protect their racial privileges. 160. Tensions between the Ndebele and the majority Shona have periodically troubled Zimbabwe since independence. 161. As the size of ships increased, the commercial importance of the Dnieper lessened, principally because of the impossibility of navigating the rapids above Zaporizhzhya. 162. After the war ended in 1920, Dovzhenko took diplomatic posts in Poland and Germany,

returning to Kyiv in 1923. 163. Surely there are other pilots who know her better than I do. 164. He checked in about an hour before you did. 165. Take a common-sense view. Look at this as I do. 166. This, he couldn't help thinking, must be a foolish thing to do. 167. The system enables one to input information of different formats. 168. In this country, however, circumstances do not allow one to indulge exclusively in these emotions. 169. It was a stupid mistake to make. 170. The State Property Fund has decided to sell a 3.84 percent stake in the Lysychansk-based technical rubber plant via the stock exchange. 171. He is very serious about budget deficit reduction, and that's why he has outlined 150 specific cuts. 172. Surveys show that the British are less "European" than the population of most other member states. 173. Britain was finding it increasingly difficult to sustain that role. 174. The typology below draws a major distinction between urban cultures that existed before the development of the world capitalist system in the 16th century and those that came after. 175. Instead of referring to the prosaic name TRASEK of this project to link Europe, the Caucasus and Asia through transportation corridors, the politicians prefer to talk about reconstructing the ancient Silk Path. 176. What worries me is the obvious degradation of professionalism and good taste at the theatre in general. 177. What is more important is that she had mastered his techniques within five weeks. 178. I can't remember any of it now. 179. I can see how that will be irritating to somebody. 180. I can see you're trying to invent something! 181. Can you see anything? 182. But the following year, having moved dramatically to the right, he established the British Union of Fascists. 183. Having seen him play basketball, the Poltava basketball coach persuaded Ostapchuk to join his team. 184. After making a few microscopic adjustments, she was happy with her answer. 185. I wouldn't recommend reading one book without reading the other. 186. Arthur turned, with a sigh, back to the girl. 187. Maria turned to Viktor who, with his hands behind his head, was dreamily looking at the painting. 188. After the visit to my relatives I returned to my native city. 189. After having been excluded from power for many years, the SPD had abandoned its advocacy of Marxist economics and German neutrality. 190. He defused some opposition by naming two women to key posts in the Department of Justice. 191. I believe it is worthwhile to put out documents jointly with the British; it is time for them to open up. 192. In this play, the playwright reveals his own predilections by having his hero make a advantageous peace. 193. She partially returned to a structured curriculum by having students

concentrate on a major subject. 194. There would have been no way for them to do so. 195. It is dangerous for them to stay here. 196. So it will not be necessary to provide conditions for them to work. 197. Could you please tell me what programming language would be the best for me to learn? 198. It is not difficult for me to recall the train of events. 199. Everybody here knows me and there is nothing for me to fear. 200. They have no choice. There is nothing for them to do in this army. 201. There was nothing left for me to do but go home and watch the events on TV. 202. He believed sincerely that vast fortunes were to be made out of railroads if one only had the capital. 203. One can never be certain that a particular cause will always have its expected effects. 204. One can also work out the probabilities for all letters and all words. 205. So far we do not plan big sales of shares. 206. Even now we do not have any clearly stated land allocation procedures for construction projects. 207. Here we also include military security and human rights. 208. We need to restructure these debt instruments into long-term and cheap ones. 209. We are aware that the criteria for selecting what is significant are based on culturally specific judgements. 210. Here we already have "people's deputies" who are clearly mediocrities and criminals. 211. We are dealing with what was referred to as a "world society". 212. As we shall see below, this has been associated with a significant change in the North-South relations. 213. Can't you see what we mean? 214. When a country imposes a tariff, foreign exporters have greater difficulty in selling their commodities. 215. The top administration officials are prepared to go to the nation to explain why a military strike is necessary. 216. Tariffs or quotas are also sometimes proposed as a way to maintain domestic employment – particularly in times of recession. 217. As the Roman empire expanded, its diplomacy began to serve the purposes of conquest and annexation. 218. As a new millenium dawns, the global imbalance of misery is far more dramatic. 219. Since communism fell in 1989, market reforms and open borders have lead to an influx of European magazines. 220. A new Conservative government led by Ted Heath between 1970 and 1974 started out determined to reduce government intervention in the economy. 221. Andorra took significant steps toward increased involvement in world affairs in 1996. 222. Another service that banks provide is expert judgment in making loans. 223. The Institutional Revolutionary party has dominated Mexican politics since it was established in 1929. 224. Also he was by nature terribly jealous, even in little things, as the readers of his history, if any, will learn.

КЛЮЧІ ДО ЗАВДАНЬ РОЗДІЛУ VII

Завдання 1

Cruising in Luxury

At the Geneva Motor Show, Wolfsburg engineers demonstrated a conceptual car that radically changed the Bentley concept and image.

After an almost yearlong debate, the German auto giants BMW and VW have divided the old English car families in half between them. Now, respectable gentlemen who prefer cars with a winged B to all others can give a sigh of relief, as the premiere of a new production model designed in the traditional Bentley vein has put an end to all speculations. The Red Label version of Arnage Js proves that the company's foster parents have taken good care of it, further reinforcing the strong points of the model and restructuring its weak technical base, a serious flaw of all present-day Bentleys.

With all these improvements, Arnage Red Label has once again consolidated Bentley's past image of being a de-luxe quality car with high society traditions and a sporting past.

On the surface, the Arnage Red Label looks very much like its Bentley and Rolls Royce Silver Seraph siblings. The difference is hidden under the bonnet. First and foremost, it is the 6.8 litre V8 engine, tested by four decades of exploitation. The only thing is, however, that today's version seems to have in common with its progenitor is the basic arrangement, as the cooling, lubrication and air supply systems have all been modified.

State-of-the-art steering and control systems have also been incorporated. Another important addition is the super-charger. As a result, the 6.8 litre engine can generate 450 hp. But the high horsepower is not the only quality of its worthiness. Bentley motors have always been famous for their "elasticity" and excellent dynamic characteristics, thanks to their enormous torque.

The Red Label engine is no exception: its torque reaches an incredible 830 Nm at as little as 2150 rpm. To keep its own power under control, the Arnage has a reliable 4-speed GM automatic gearbox. The running gear and the steering system were first designed for aggressive driving, which brings this Bentley even closer to its sports-minded ancestors.

Furthermore, a new steering system design brings to an end the pitiful up-

and-down sliding of the steering column that was typical of the older models. According to the manufacturers, it takes the Arnage Red Label only 6,3 seconds to reach a speed of 100 km/h. Unlike older Bentleys, at speeds of more than 200 km/h the heavy Red Label unswervingly sticks to its course.

The weight of the improved limousine has increased by 224 kg and is now 2,520 kg. As a result, the suspension and some parts of the braking mechanisms have been strengthened, and the salon improved. German engineers decided that for a DM 447,000 automobile, backseat passengers should have more legroom. And so the floor was lowered by 30 mm and the back of the rear couch was pushed back considerably. Among other things, these changes allowed to increase the capacity of the petrol tank by 6 litres without changing the size of the baggage compartment (374 litres).

A "pearl in the Bentleys' crown" has always been its interior, upholstered in the finest leather (from the company Connolly, a supplier to the royal court) and adorned with exotic species of wood. These traditional elements have also undergone a change, because the leather upholstery and wooden panels tended to have a habit of creaking in the past. For many years, English experts strived to tone down these unpleasant sounds, and as a consequence, the new Arnage has the most "silent" salon of all Bentleys ever made.

Importantly, the new Bentley is a pioneer in that it has broken the long tradition of ignoring all novelties. But don't worry; it has nothing like pneumatic suspension or internal ventilation of seating. Instead, High Tech navigational equipment made by the company Alpine and an electronic warning system for parking (the 5-class Mercedes has a similar system) are included as standard features. The manufacturer leaves up to the buyer only the choice of engine: 354 hp BMW or 405 hp Red Label.

One thing remains unchanged. The new Bentley Arnage Red Label really is a worthy heir to its legendary predecessors with the winged letter B on its bonnet.

Завдання 2

Anecdotes

In a Restaurant

A waiter carrying a tray approaches a customer:

"Tea or coffee?"

"Well, coffee, I suppose", replies the customer.

"Gotcha! It's tea", exclaims the waiter triumphantly.

Controversial Logic

– Asked "What is the probability of seeing a dinosaur on Broadway, a man would answer: "One in a trillion", while a woman would answer: "A fifty-fifty chance. Either I see one or I don't".

– A dog ponders: "This sweet man cares for me. Feeds me. Strokes me. He must be God". A cat thinks: "This sweet man cares for me. Feeds me. Strokes me. I must be God".

– Two tomatoes sitting in a fridge. One tomato all of a sudden mutters: "Ugh! It's damn cold in here". The other tomato looks up in perplexity, and screams: "Aaaaaaaaaaaaah! A talking tomato!!!!!!!!!!!!!!".

Time Takes Its Toll

– A skeleton was found in the bushes. An investigation found the man to be the reigning World Champion in hide-and-seek.

– A girl says to her mother: "Mummy, I really need some fresh air. I'm going to go for a walk". "No problems, sweetheart", her mother replies, "just remember to tell your "fresh air" that you have to be home by ten o'clock".

– Two lady friends meet in a patisserie. One says to the other: "Darling! Wearing that beautiful dress and that fantastic make-up, you look as pretty as... urn...", she looks around, "as a fruitcake".

Nouveau Riche, Ukrainian Style

A "New Ukrainian" arrives in a foreign country and checks into the best deluxe hotel. In the morning, he gets up and goes to breakfast. The restaurant serves a smorgasbord. "Not bad", thinks the Ukrainian to himself, takes a chair and sits down at the table. A waiter quickly runs up to him and says: "I'm sorry, Sir, but this is a smorgasbord (in Ukrainian, Swedish Table)". "No problems", he replies, "If the Swedes arrive, I'll go".

The Hippocratic Oath Goes Out the Window

A boxer complaining to his doctor.

– Doctor! My insomnia is killing me.

– Have you tried counting sheep?

- Yeah, but every time I count to 9, I jump up to my feet.
- Your wife's neurosis is nothing to worry about. She'll live to be a hundred.
- OK, Doc, but what about me?"

- Doctor! I keep having the same dream every night. Over and over again!
- Well, what is it?
- Mice playing football.
- Take it easy. I'll prescribe you some medicine. Take it tonight before you go to bed and you'll sleep like a baby.
- Listen, Doc. Do you mind if I take it tomorrow?
- Why tomorrow?
- Well, you see, Doc. Tonight it's the Grand Final.

In a municipal bus during rush hour.

- Getting off.
- No.
- I'm not asking, I'm telling you.

Secrets of the Trade

A young actor seeking employment shows up for an interview with a theatre director.

- Now, here are my demands. I want 53,000 and 4 plays a month, lead roles, a four-bedroom apartment in the city centre, and a chauffeur-driven BMW.

- 250 hryvnias with a two-month delay in pay, 40 plays a month, crowd scenes, you can live in the pantry beneath the hostel staircase, and ride the tram.

- It's a deal.

At a best-selling circus show, a crocodile plays the piano while a hippopotamus sings love songs. The circus director gullibly asks the show manager:

"Please, be frank with me. It's just not possible. A crocodile that can play the piano, not to mention a singing hippo? What's the trick? I swear, I won't tell anyone".

"Yes, you are right, director", the show manager replies ready to reveal the secret. "Of course, it can't be true. In reality, the hippo just opens his

mouth. It's the crocodile who both plays and sings".

A boss to his subordinates: "Dear co-workers. This is our new employee. Please show him what it is that you do when you think I'm watching you".

Rewarding Education

A father checking his son's school workbook wonders: "I don't understand. How can an assignment with "Classy Work" written on it get a D grade?"

Robinson Revisited

A cruise-liner passes a small island in the middle of the ocean. A bearded man dressed in rags runs up and down the shore, passionately yelling and waving his hands in excitement.

"Who's that, captain?", asks a passenger. "I have no idea, madam, but he does the same crazy thing every time we pass by".

Art Nouveau

The International Art Contest in Paris was tainted by a huge scandal. The Grand Prix winning painting turned out to be the Gallery's fire evacuation plan.

Завдання 3

Facts on Denmark

Size and location. Denmark is located in Northern Europe between the North Sea and the Baltic, and is the only Scandinavian country connected to the European mainland (the southern region of the Yutland Peninsula shares a common border with Germany). In total, Denmark consists of 406 islands, many of which are uninhabited. The capital, Copenhagen, is situated on the largest island, Sealand. The entire country, not including Greenland and the Faroe Islands, is 43.000 km² in area. In terms of size, it's the smallest nation in Northern Europe.

Population. Approximately 5.2 million people inhabit Denmark, making it the most densely populated nation in Northern Europe.

Government. Denmark is a constitutional monarchy, with Queen Margrethe II as the Head of State. A democratically elected parliament,

Folketinget, governs the country and the Prime Minister, the nation's chief political officer, comes from the ranks of the majority party. The Faroe Islands and Greenland come under the nominal rule of Denmark. Denmark is a member of NATO and the European Union.

Language. Danish is the official language. English is very widely spoken and understood, and you can get by with little else. German is considered the second-placed foreign language spoken, with French coming in third.

Denmark's capital. Copenhagen, with a population of about 1.7 million, is the capital of Denmark, as well as the nation's financial and cultural centre.

Gateway to Scandinavia. Copenhagen's International Airport, Kastrup, is now firmly established as the main Northern European hub, and is one of the most modern and efficient in the world. Denmark has strengthened its important surface transport network in Europe with the opening of a 17-kilometre bridge and tunnel (across the strait of Eresund) on July 1 this year. The bridge, linking Copenhagen with Malmo in Sweden, enables high speed InterCity train travel directly to Sweden.

Useful information

Climate. Danish weather is always changeable but rarely harsh. The months of spring, April and May, are mild. The summer months, June to August, are warmer, and owing to Denmark's northerly position, days are long with the sun setting well after 9 p.m. Autumn, September to November, can be windy and often rainy. The winter months often bring moderate frost and snow. Average maximum daily temperatures in Copenhagen are (in Celsius) 0 in January, 10.8 in May, and 15.7 in August.

Medical Assistance. All foreigners staying temporarily in Denmark are entitled to free medical treatment in hospitals and emergency rooms in the event of accident, sudden illness, or the aggravation of a chronic disease. This is provided that the patient has not come to Denmark for the purpose of obtaining medical treatment or is not strong enough to return home. Transportation to the home country is at the expense of the patient. Most hotels, camping sites and hostels, together with local tourist offices, can assist with directing people to physicians. In case of an emergency, the toll-free number 112 can be dialled.

Currency. The monetary unit in Denmark is the krone (pronounced krona), which is divided into 100 ore (orea). The symbols for krone are DKK or kr.

US \$100 is approximately 13 krone.

Tax-free shopping. If you buy more than DKK 500 worth of merchandise in any of the stores displaying the Tax-free shopping sign, you can save 20% (less a handling fee) This is the value of the VAT, which is refunded on purchases made by citizens of non-EU countries.

Завдання 4

The Oligarchs' Survival

Three years ago, Russian bankers backed Boris Yeltsin and they made the right choice. Having secured the title of oligarchs in that election campaign, they have worked with all their might to consolidate their newly acquired image. Yet their might proved to be insufficient: In August 1998, the image of the omnipotent "bankers rule," created by PR spin doctors, collapsed. Will the oligarchs manage to come back to big-time politics? Admittedly, the myths about the oligarchs did not appear out of thin air.

Common Interests

The group of Russian financiers, in January 1996, was united by a common interest, vitally important to every one, namely: preservation of the status quo in the political, economic and, correspondingly, personal life. In the name of this interest they were ready to loosen their purse strings and share money, brains, and mass media with the "party of power" – although not really on a gratuitous basis. They magnanimously forgave each others' sins and acted as a single front for a whole six months. They even put up with Berezovsky's leadership – he became a liaison between capital and the ruling authority. The end justified the means. As of July 1996 the main sponsors of the presidential race began to gather dividends. But the "united front" did not last long.

The first to collapse was the myth about the unity of the banking select team. By September 1996 it transpired that the collective game was up. Vladimir Potanin, head of the Unexim group whom the bankers sent to the Russian White House, was serving only his own commercial interests. Boris Berezovsky, delegated to the Kremlin, proved to be no less independent. What about business then? It was – as it should be – driven by competition. The inter-banking strife came to a head with the Svyazinvest sell-off auction. Squabbles between the erstwhile political partners came out into the open:

Serials with the exposure of Potanin and the Unexim group were aired every evening on two nationwide TV channels (controlled by LogoVAZ and Most, respectively).

The second to crash was the myth about the oligarchs' influence. The authorities behaved as though they had defaulted on their election pledges. And so Potanin left the government, while state budget accounts were withdrawn from Uneximbank. It is proposed, contrary to the oligarchs' all-out efforts, to sell off Rosneft for an astounding sum of money. Anatoly Chubais, the clan's hope and support, publicly raises his voice at his former allies. Moreover, another young reformer is going to lead a nationwide anti-oligarchic movement.

And finally, the main illusion collapsed – the one about the financial omnipotence of the banking clan. In August 1998, the greater part of Russian banks went bankrupt.

And now a new premier forms the government without looking over his shoulder at the bankers' interests; a new Central Bank chairman dictates his will to yesterday's oligarchs, while the Kremlin administration is already forgetting their names. Accounts are frozen, ATMs are switched off, and depositors' suits are lodged with the courts.

Thus, one and a half years before the next presidential election, Russia's most powerful political lobby is history. This can not be said, however, about some of its individual representatives. Some of them are clearly determined to stay on the political stage. No wonder that the oligarchs are in no particular hurry to part with their mass media outlets – even if they are losing money (the only victim in the crisis thus far has been the *Russky Telegraph* daily published by the Unexim group).

Out of Their Hands

Will the oligarchs, weakened and divided by the crisis, act as a single team in the presidential election? In theory this is a possible option, but even in theory they will hardly be able to reemerge as an independent force. This time around it is not the bankers who will decide the fate of the number one candidate, but the number one candidate who will decide their fate.

Today reanimation of large banks is only possible with state participation. This means that every one who is saved will be indebted to the party of power which will seek to consolidate this connection.

The role of a single candidate from the bureaucratic establishment is being seriously claimed by three people: Moscow Mayor Yuri Luzhkov, Ex-Premier

Viktor Chernomyrdin, and Krasnoyarsk Governor Alexander Lebed.

Yuri Luzhkov is the most unacceptable figure to the oligarchs. ORT and NTV news and analysis shows clearly demonstrate this. Although it needs to be recognized that Boris Berezovsky is more intolerant of the Moscow mayor than is his media business colleague Vladimir Gusinsky. In private conversations other partners in the "rule of seven bankers" make no secret that they are scared by the prospect of Luzhkov's presidency.

There is plenty of reason for this, what with a possible union between the Moscow mayor and the left and the redivision of property that he has promised them, and the great-power slogans that Luzhkov has been using to excess. The main thing, however, is that the mayor needs no assistance from this clan: He has long created his own clan (the capital city's bureaucracy, the Bank of Moscow, AFK Sistema, and so forth). It is with this clan that he will share the dividends in the event of victory.

For the same reason neither is Chernomyrdin – with a base among the raw materials producers who have enough capital and clout to back their candidate - a particularly welcome figure.

True, the ex-premier is still more acceptable to the ex-oligarchs. Over the past few years they have been hand in glove and have found a common language.

Yet the most appealing candidate for the bankers could prove to be Alexander Lebed. No wonder that Boris Berezovsky, known for his ability to think far ahead, placed his bet on him (unlike Gusinsky, who is increasingly sympathizing with Grigory Yavlinsky). According to people who ought to know, Berezovsky's arguments are as follows. First, the general is electable. Second, he is open to persuasion. Third, he needs what Boris Yeltsin needed in his time - money, brains, and mass media. While the oligarchs have problems with the money, everything else is at their disposal.

Whichever of these three candidates is eventually fielded by the party of power, he is, without a doubt, guaranteed support from banking capital. (It was no accident that even Luzhkov's most implacable opponent, Boris Berezovsky, is rumored to have sought, and actually secured, a private meeting with the mayor). Even so the political weight of the Yeltsin-era oligarchs will be different in each particular case - from negligible with President Luzhkov to fairly considerable with President Lebed.

This conclusion is true if, in the run-up to the election, the country avoids major upheavals and if the balance of forces proves similar to what it is now.

Завдання 5

The Fall

Old Lemkos said that fall is the most important season of the year. A farmer must rise early and work twice as hard in order to well prepare himself for the long Carpathian winter. Already in early September, farmers were preparing the soil for the winter crops, which prior to the arrival of winter had to develop a strong root system. Plums, pears and apples were being dried in specially made dryers and ovens. This was a job for young people during the long autumn evenings; and on beautiful moonlit evenings, songs and pranks could be heard in every orchard. Housewives were drying mushrooms in ovens, mushrooms that were earlier picked by the herdsmen while tending the cattle. At that time, dry leaves from young pine and beech trees were also brought home as bedding for the cattle, because there was simply not enough straw for this purpose.

Firewood was also hauled home to heat the living quarters (beech wood was best for this purpose), and for the preparation of food. Normally the wood was cut and split by moonlight, because there was plenty of other work during the day. Flax, a plant which from the moment it sprouted till it was spun into thread, required a lot of painstaking care, was dried and then moistened. But most important of all was the harvesting of potatoes, because in Lemkivshchyna a relatively large amount of potatoes was always planted. Before the first frost hit, it was necessary to pick all the beets, which were used as cattle fodder, pumpkins, onions, garlic, and other vegetables which would otherwise be damaged by frost. Turnips and heads of cabbage were the last to be harvested, cabbage even held an "honorary" place in the Lemko kitchen. For a family of five, three one hundred-kilogram barrels of sauerkraut were readied. On Lenten days, sauerkraut was eaten raw, prepared with flax oil and onions. Typically, sauerkraut was cooked in its own "var" (juice), and greased with "zaprashka" (roux made to thicken the soup with a mixture of fried fat, flour and onions). Every dish was served with either mashed potatoes or sauteed potatoes, potatoes baked in hot embers or boiled in their peels, so called "oberiany". Potatoes were also added to knishes, "halushky" (small boiled dumplings) and to filled dumplings ("pyrohy"). Potatoes and cabbage were therefore the basic staples in a Lemko kitchen, and even when there was a shortage of bread, nobody went hungry.

It was during the fall that the Lemkos, who lived in the Carpathians, just like busy bees, hauled everything that was grown in the fields or forests to their wooden huts. In the Carpathians only a lazy person would experience a shortage of food or suffer from the cold, because the richness of the Carpathian nature, even though stingy when it came to the production of bread, gave a person a chance to gather plenty of God's other gifts. In those days a real Lemko held no envy towards the noblemen just because they ate white bread and drank coffee, because a coarsely ground slice of bread and "keselytsia" made from oats were to him most delicious.

Copyright © 1997 Jon W. Madzelan

Завдання 6

Ukraine Sits on the Fence

Military maneuvers will be held at Yavorovskiyi, 30 kilometers from Lviv, in June as part of NATO's Partnership for Peace Program. The arrival of Russian units at the Peace Shield'96 exercise was a surprise. Russia repeatedly applied for participation in such exercises, but has always withdrawn at the last moment.

Ukraine, on the contrary, has not missed a single opportunity. This shows that there are some differences in Kyiv's and Moscow's approaches to NATO and its eastward expansion. Moscow strongly opposes NATO's expansion while Kyiv merely expresses doubts about the expediency of that move only objecting to stationing nuclear weapons along the new borders.

Ukraine has long insisted on its status outside all blocs, with this proviso, added recently, that its neutrality was not eternal. Ukraine's President, First Deputy Foreign Minister, and Defense Minister of Ukraine, all spoke about it. In doing so the Ukrainian leaders made it clear that their attitude to NATO depends on the outcome of the presidential elections in Russia.

The Ukrainian leaders more and more often speak of political and economic integration into Europe. This can no longer be explained as a mere intention to please local nationalists or to tease Moscow. Kyiv has realized that if Europe is to avoid a new confrontaion of two blocs, Ukraine's geopolitical significance must grow considerably. Even now, as the West and Russia are developing a new security system in Europe, Ukraine can take advantage of balancing between the two sides.

Meanwhile, the West is busy trying to figure out what Kyiv's true intentions are. Can Ukraine really become a crucial obstacle to re-creating the Soviet empire? Are Ukrainian leaders sincere when they talk about integration into Europe?

To get a better understanding of all this, Western leaders have taken to visiting Kyiv (John Major, British prime minister, and Javier Solana, NATO general secretary, were there in April alone), while Kyiv politicians have become regular visitors to the European capitals.

Since the picture is not becoming any clearer, the West is acting like a doctor who does not know what to do next and just takes his patient's temperature from time to time. This period of diplomacy will apparently last for at least a few months. Obviously, Kyiv is interested in keeping the policy obscure for as long as possible. This helps to attract attention of the West and gives hope for more material signs of goodwill.

But Ukrainian leaders will soon have to define their position more clearly. Whatever the outcome of the Russian presidential election, times are definitely coming when European policies will take clearer outlines.

Завдання 7

The Two Faces of Islam Karimov

Who is he – a Western-style reformer, or another eastern dictator? Islam Karimov, who is celebrating his 60th birthday, is still one of the most “closed” presidents on post-Soviet territory. The identity of Islam Karimov is still the cause of disputes. Who is he? A collector of Turkic lands and the builder of a future regional superpower, as his supporters maintain, or an ambitious leader who is trying to dictate his own rules of the game to neighboring countries? A reformer, or a dictator, is he trying to retain control over every aspect of life in Uzbek society, no matter what it takes?

Tamerlane Replaces Karl Marx

It was on a September morning in 1994 that a monument to Tamerlane mounted on a horse went up in place of a torn-down monument to Karl Marx in downtown Tashkent. The bronze creator of the medieval Turkic empire has

become a symbol of a state with a population of 22 million. The symbol was an accurate reflection of Karimov's motto: “Strong power means a strong state.”

By retaining state (meaning his own personal) control over the national economy, the president hopes to rebuild its structure, sharply raise its efficiency, and one day lead Uzbekistan out of its semi-feudal state and into the class of industrially-developed countries. In order to realize these plans, he needs stability. Karimov took care of the opposition with a strong hand, saying “It's better to have 100 people arrested, than 1,000 people killed.”

And he received complete understanding from his citizens, who had been frightened by many horrifying scenes of bloody carnage that had been so unsparingly aired on Uzbek television in reports about the events in Tajikistan. Karimov got the stability he wanted, and now it seemed that nothing would stand in the way of his plans. But much to his own surprise, the Uzbek president wound up face to face with a threat that was much more serious than secular opposition.

The Islamic Alternative

At the beginning of his presidential career, the Uzbek leader became convinced, through his own experience, that Islam is a great mobilizing force. In December 1991, just before the first national presidential elections, some residents of the regional center of Namangan, who had just left the mosque, seized the administrative building and refused to leave until the head of the republic swore on the Koran that he would meet their demands.

It was this exclusive event in Uzbekistan's history that determined the future attitude of the authorities toward Islam and its figures. Karimov's reaction was harsh. The special services had the famous theologians over a barrel. *Some of them disappeared mysteriously, while others were persecuted by the police.*

The president, who had successfully outplayed and dispersed the secular national-democratic opposition, came up against a much stronger source of political influence. The country had no free press or democratic public institutions, but the mosques turned into hotbeds of dissent. The discontent with the drop in the standard of living, the corruption of state officials, the rise in prices – all of this laid a good foundation for extremism. Islam, which calls for justice, equality, and brotherhood, is always a social and political alternative to secular rule.

For now, the Uzbek authorities have the situation under control. But Islam Karimov fears that external forces might provoke an outbreak of discontent. As the president says, the threat to Uzbekistan's security comes from neighboring Tajikistan.

Running in Place

The president has announced that the republic would approach democracy in its own way: First the court system will be reformed, and then there will be freedom of the press. But the social and political climate in the republic hasn't changed. The president's excuse for this is its Asian nature. In a way, he has put his finger on the value orientation and expectations of society.

And the grievances of rank-and-file citizens against the powers aren't about their authority and rigidity, but rather have to do with the high prices, the lack of goods, the corruption, the arbitrary rule of officials and the police, and the poorly-organized public health system. By focusing on the West, Uzbekistan is simultaneously becoming an increasingly closed society where patriarchal traditions are growing stronger.

The republic is in the power of mutually-exclusive forces, which is why it seems to have two faces. This is a contradiction not just of the post-Soviet totalitarian society, but of the personality of Karimov himself, who is trying to upgrade Uzbekistan, while at the same time remaining true to the historical tradition of a strong sovereign.

Завдання 8

From I. Kotlyarevskiy's "Eneida"

Aeneas was a lusty chap,
A better Kozak you'd ne'er find,
Cunning he was in desperate hap,
The boldest fellow of his kind.
For when the Greeks had fired Troy,
And nothing left they could destroy,
He buckled on his haversack
And, with a band of Trojans few,

All singed, a ragamuffin crew,
On burning Troy he turned his back.

Завдання 9

I. Franko

Semper Tiro

Man's life is brief, but what art infinite
It takes to live it as creative task!
At first it seems as though 'twere but to flit
In magic dreams, in fantasies to bask.
But soon it grows to bounds unknown before,
Demands thy hopes, begins thy soul to ask,
Takes all thy powers, and still cries out for more.
Then, with the fruitage of thy mind and heart,
Thou standest as before some deity.
To honor her thou dost thy blood impart,
Thy nervous force, thy brain's capacity,
As to a goddess that must be adored,
And feelest like a slave, no longer free,
While in thy heart thou say'st: "I will be lord!"
Believe it not! Deceptive is the Muse.
The goddess will suck out thine "I" to use
It as a vessel for her sportive play;
She'll drain thy soul and then cast it away.
Heed not the strains thou hearest from her lyre:
"As master, thou upon men's hearts shalt play,
And millions move with thy poetic fire."
Believe it not! If thou indeed must sing,
If poesy within thee is supreme,
Serve thou the goddess without wavering,
But to rule over her thou must not dream.
Let thy song at the feast of life ring free
And unconstrained. Know thou but this one thing:
The poet always must a learner be.

ДОДАТОК 1

Список

деяких українських слів, що можуть перекладатися за допомогою слів, запозичених в англійську мову з інших мов (у дужках наводиться назва мови, з якої до англійської мови запозичено те чи інше слово або словосполучення: *лат.* – латинська мова, *нім.* – німецька мова, *фр.* – французька мова):

а саме viz., videlicet (*лат.*)
абстрактно in abstracto (*лат.*)
апріорі a priori (*лат.*)
аргументація проти (чогось) casus contra (*лат.*)
аргументи і висновки argumenta et rationes (*лат.*)
без жодної підстави nulla ratione (*лат.*)
без належної підготовки ex tempore (*лат.*)
безпідставно gratis dictum (*лат.*)
“біла ворона” rara avis (*лат.*)
буквально verbatim (*лат.*), ad verbum (*лат.*)
в абстрактному вигляді in abstracto (*лат.*)
в загальній сукупності summa summarum (*лат.*)
в якості qua (*лат.*)
взагалі in abstracto (*лат.*), summa summarum (*лат.*)
вирішальний експеримент experimentum crucis (*лат.*)
вислів modus loquendi (*лат.*)
відповідно versus (*лат.*)
відразу a prima facie (*лат.*), prima facie (*лат.*)
власне in se (*лат.*)
внаслідок vicem (*лат.*)
внаслідок цього eo ipso (*лат.*), propter hoc (*лат.*)
волею-неволею volens nolens (*лат.*)
всупереч contra (*лат.*)
всупереч здоровому глузду contra rationem (*лат.*)
глибоко a fond (*фр.*)
головна підстава ultima ratio (*лат.*)
головна причина causa finalis (*лат.*), causa principalis (*лат.*)
грунтовно ex professo (*лат.*)
демонстрація сили tour de force (*фр.*)

див. (у посиланні) vide (*лат.*)
для дискусії ad disputandum (*лат.*)
для обговорення ad disputandum (*лат.*)
для цього випадку ad hoc (*лат.*)
до безкінечності ad infinitum (*лат.*)
до відома ad notam (*лат.*)
до встановленого терміну ad infinitum (*лат.*)
до речі a propos (*фр.*)
до суті справи in medias res (*лат.*)
додаток addendum (*лат.*) (*мн.* addenda)
докладно en detail (*фр.*)
доповнення addendum (*лат.*) (*мн.* addenda)
дослівно ad verbum (*лат.*), verbatim (*лат.*)
друга сторона altera pars (*лат.*)
експромтом ex tempore (*лат.*)
з відповідними змінами mutatis mutandis (*лат.*)
з певними застереженнями cum grano salis (*лат.*)
з першого разу prima facie (*лат.*)
з порушенням логічної послідовності a baton rompus (*фр.*)
з приводу vicem (*лат.*)
з цієї миті ab hinc (*лат.*)
з цієї причини propter hoc (*лат.*)
за всіма правилами lege artis (*лат.*)
за і проти pro et contra (*лат.*)
за решти рівних умов c(a)eteris paribus (*лат.*)
загальна думка communis opinio (*лат.*)
загальне місце locus communis (*лат.*)
загальновідома річ locus communis (*лат.*)
загальновідомий факт factum notorium (*лат.*)
заради форми pro forma (*лат.*)
зведення до абсурду reductio ad absurdum (*лат.*)
звершений факт fait accompli (*фр.*)
згідно расе (*лат.*)
значна частина magna pars (*лат.*)
знову a novo (*лат.*)
і навпаки et vice versa (*лат.*)
і наступні рядки seq., seqq., et seqq. (*лат.*)

із знанням справи *ex professo* (лат.)
із самого початку *ab ovo* (лат.)
існуючий стан справ (лад) *status quo* (лат.)
класична праця *locus classicus* (лат.)
коротко *in brevi* (лат.)
критерій порівняння *tertium comparationis* (лат.)
критично *cum grano salis* (лат.)
лаконічно *in brevi* (лат.)
менш важливі (менші за обсягом) праці *scripta minora* (лат.)
мимохідь *en passant* (фр.)
мовний зворот *modus loquendi* (лат.)
на перший погляд *a prima facie* (лат.), *prima facie* (лат.)
навпаки *vice versa* (лат.)
найкращий зразок *par excellence* (фр.)
найкращим чином *par excellence* (фр.)
найпростіший спосіб *modus simplicissimus* (лат.)
найсуттєвіший аргумент *ultima ratio* (лат.)
насправді *de facto* (лат.), *re vera* (лат.)
нелогічний висновок *non sequitur* (лат.)
нелогічність *non sequitur* (лат.)
необхідна умова (*conditio sine qua non* (лат.), *causa sine qua non* (лат.)
необхідний *sine qua non* (лат.)
необхідність *sine qua non* (лат.)
необхідність довести *onus probandi* (лат.)
неповно *ex parte* (лат.)
неправильна думка *idea fals* (лат.)
несумлінність *mala fide* (лат.)
нечесність *mala fide* (лат.)
номінально *de nomine* (лат.)
обов'язкова умова (*conditio sine qua non* (лат.), *causa sine qua non* (лат.)
однаково *pariter* (лат.)
однобічно *ex parte* (лат.)
описка *lapsus penae* (лат.)
опонент *altera pars* (лат.)
основа порівняння *tertium comparationis* (лат.)
останній аргумент *ultima ratio* (лат.)
отже *ergo* (лат.)

перелік друкарських помилок *errata* (лат.)
першопричина *causa prima* (лат.)
під іншим кутом зору *sub alia specie* (лат.)
під сумнівом *in dubio* (лат.)
пізніше *post factum* (лат.)
після *post factum* (лат.)
після того (як все вже зроблено) *post hoc* (лат.)
після факту *ex post facto* (лат.)
по суті *ad rem* (лат.)
побіжно *in passim* (лат.)
побічна думка *obiter dicta* (лат.)
повністю *en bloc* (фр.), *en masse* (фр.), *in extenso* (лат.), *in toto* (лат.)
помилка *erratum* (лат.)
помилка у змісті (по суті) *error in re* (лат.)
поміж іншим *en passant* (фр.), *inter alia* (лат.)
порочне коло *circulus vitiosus* (лат.)
пост фактум *post factum* (лат.)
починаючи з цього *ab hinc* (лат.)
приблизно *circa* (лат.) (скор. *ca*)
приблизно *grosso modo* (лат.)
привід для помилки *materia pessans* (лат.)
причина існування *raison d'être* (фр.)
простіше кажучи *vulgo* (лат.)
проти *contra* (лат.), *versus* (лат.), *vis-a-vis* (фр.)
разом *en bloc* (фр.)
раритет *rara avis* (лат.)
ретельно *a fond* (фр.)
рівним чином *pariter* (лат.)
рівно *pariter* (лат.)
саме *viz., videlicet* (лат.)
самий по собі *in se* (лат.), *per se* (лат.)
самий у собі *per se* (лат.)
сила доведення *vis probandi* (лат.)
сила доказів *vis argumentationes* (лат.)
сильний хід *tour de force* (фр.)
система поглядів *profession de foi* (фр.)
сказане мимохідь *obiter dicta* (лат.)

спеціально ex professo (лат.)
спеціально для цієї мети ad hoc (лат.)
спосіб дії modus operandi (лат.)
спосіб доведення modus probandi (лат.)
спосіб досягнення modus procedendi (лат.)
спочатку a novo (лат.), ab initio (лат.)
стан, що існував раніше (до даного моменту) status quo ante (лат.)
стосовно a propos (фр.), vis-a-vis (фр.)
сумнівно dubium (лат.), in dubio (лат.)
суттєве протиріччя contradictio in re (лат.)
суть raison d'être (фр.)
суть справи medias res (лат.)
та ж сама праця id., idem (лат.)
та інші et al. (altera) (лат.)
тим самим eo ipso (лат.)
тимчасово ad interim (лат.)
тобто id est (лат.)
у випадку in casu (лат.)
у загальних рисах grosso modo (лат.)
у зародку in statu nascendi (лат.)
у зворотному напрямку vice versa (лат.)
у повному обсязі in extenso (лат.)
у приватній розмові viva voce (лат.)
у просторіччі vulgo (лат.)
у силу фактів ipso facto (лат.)
у тій же праці id., idem (лат.)
у того ж автора id., idem (лат.)
у тому ж місці ib., ibid., ibidem (лат.)
у цілому en bloc (фр.)
у цьому зв'язку ad hoc (лат.)
у широкому сенсі lato sensu (лат.)
усно viva voce (лат.)
факт, що здійснився fait accompli (фр.)
фактична помилка (не логічна) error facti (лат.)
фактично de facto (лат.)
форма дії modus procedendi (лат.)
формальне протиріччя contradiction in adjecto (лат.)

формально de nomine (лат.), pro forma (лат.)
хиба faut pas (фр.)
хибний крок faut pas (фр.)
хоч-не-хоч volens nolens (лат.)
цим самим ipso facto (лат.)
цитована праця op.cit., opus citatum (лат.), locus citatus (лат.) (скор. l.c.)
цитоване місце locus citatus (лат.) (скор. l.c.)
цілком і повністю in integrum (лат.)
частинами en datail (фр.)
через це propter hoc (лат.)
що й треба було довести quod erat demonstrandum (лат.)
як qua (лат.)
як найкращий зразок par excellence (фр.)
як такий per se (лат.)

ДОДАТОК 2

Список

деяких складних українських прикметників з інтерфіксом
та їх англійських перекладних відповідників

авіаційно-космічна метеорологія – aerospace meteorology
авіаційно-космічний – aerospace
аграрно-промислове об'єднання – agrarian-industrial association
адміністративно-командна система – administrative-command system
адміністративно-територіальний розподіл – administrative and territorial
division
адміністративно-управлінський – administrative and managerial
адсорбційно-десорбційна характеристика каталізатора – adsorption-
desorption of catalyst, adsorption-desorption characteristic of catalyst
азотно-масляний амортизатор – oleo-pneumatic shock strut
аксіально-поршневий – axialpiston, swash-plate
аксіально-симетричний – axial-symmetric, axisymmetric, axially-
symmetrical
акцептно-рамбурсний кредит – reimbursement credit
алмазно-абразивний – diamond-abrasive
алмазно-токарський верстат – diamond turning lathe

алфавітно-цифрова індикація – alpha(nu)meric display, character display
алфавітно-цифровий термінал – character terminal
амплітудно-імпульсна модуляція навантаження – pulse-amplitude modulation
амплітудно-модульоване коливання – amplitude-modulated oscillation
амплітудно-фазовий – gain-phase
аналого-цифрова обчислювальна машина – analog-digital computer, hybrid computer
аналого-цифровий – analog-numerical
англо-американський – Anglo-American
англо-індійський – Anglo-Indian
апаратно-залежне растрове відображення – device-dependent bitmap
апаратно-незалежний – device-independent
апаратно-програмний комплект – hardware and software package
апаратно-програмний модуль – hardware/software module
апаратно-реалізована програма – hardware program
апаратно-студійний відсік – production area
апаратно-сумісний – hardware compatible
асинхронно-кодовий поділ – asynchronous code division
атмосферно-вакуумна перегінна установка – atmospheric and vacuum distillation unit
атмосферно-вакуумна перегонка – atmospheric vacuum distillation
атомно-водневе зварювання – atomic-hydrogen welding
атомно-водневий – atomic-hydrogen
атомно-енергетичний – nuclear-energetic
ацетоно-бутиловий – acetone-butanol
ацетоно-етилловий – acetone-ethanol
вантажно-розвантажувальний – cargo-handling
вантажно-транспортна машина – load-haul-dump machine
військово-бюрократичний – military-bureaucratic
військово-диктаторський – military-dictatorial
військово-дипломатичний – military-diplomatic
військово-економічний – military and economic
військово-економічний потенціал – military and economic potential
військово-інженерна справа – military engineering
військово-космічний – military-space
Військово-медична академія – Army Medical College

Військово-морська академія – Naval Academy
військово-морська служба – naval service
військово-морська справа – naval science
військово-морська школа – naval school
військово-морське училище – naval academy
військово-морський флот – Navy
військово-морські сили – naval forces
військово-навчальний заклад – military school; service school
військово-оборонний – military-defence
Військово-повітряна академія – Air Force Academy
військово-повітряний – air-force
військово-повітряний аташе – air attache
військово-повітряний флот – air force
військово-повітряні сили – Air Force(s), military aviation, military air
військово-політичний – military-political, politico-military
військово-промислова фірма – defense-industry [defense-oriented] firm
військово-промислове відділення (*фірми*) – defense industry division
військово-промисловий – military-industrial
військово-промисловий комплекс – defense establishment, military industrial establishment
військово-технічні засоби – defense technology
військово-технократичний – technocratic military
військово-топографічна зйомка – ordnance-survey map
водоакумулювальна здатність – water storage capacity
гірничо-геологічні умови – mining and geological conditions
гірничо-збагачувальний комбінат – ore mining and processing enterprise
гірничо-металургійний – mining and smelting
дорожньо-будівельний матеріал – road-building material
дорожньо-будівельні роботи – road-building
експортно-імпортні операції – export-import transactions
євростратегічний – Eurostrategic
житлово-будівельна корпорація – housing corporation
житлово-будівельна фірма – home builder
житлово-будівельний кооператив, житлово-будівельне товариство – building society
житлово-комунальне господарство – housing and communal services
житло-побутові умови – living conditions

житло-суспільне будівництво – building engineering
життєрадісний – cheerful, merry, joyous, buoyant
інформаційно-орієнтований – data-oriented
ідейно-політичний – ideological and political
ідейно-теоретичний – ideological and theoretical
імпульсно-кодова модуляція – pulse-code modulation
індо-британський – Indo-British
інженерно-геологічний – engineering-geological
інженерно-технічний – technical
інформаційно-керуючий – information-controlling
інформаційно-обліковий – information-stocking
інформаційно-обчислювальний – data-processing
інформаційно-пошукова мова – retrieval language
інформаційно-пошукова система – information storage and retrieval system
інформаційно-пошуковий – information retrieval
історико-літературний – historical and literary, of history and literature
історико-матеріалістичний – historico-materialist(ic)
історико-революційний – historico-revolutionary
історико-філологічний – historico-philological, historical and philological
історико-філологічний факультет – historical and philological faculty/department
історико-філософський – historico-philosophical, historical and philosophical
комунально-побутове водопостачання – public water-supply industry, domestic water supply, municipal water supply
комунально-побутове обслуговування – communal-general service
комунально-побутовий – communal-general
комунально-побутові спорудження – community facilities, community services
комунально-побутові стічні води – domestic sewage, household sewage, municipal sewage, residential [sanitary] sewage, domestic waste
краплинно-струменева дегазация – stream-droplet degassing
культурно-виховна робота – cultural and educational work
культурно-масова робота – cultural work among the masses
культурно-побутове обслуговування – (provision of) cultural and welfare facilities
культурно-побутовий – cultural and household, public

культурно-побутові установи – public amenities
культурно-просвітні заходи – social activities
культурно-просвітній – social; educational
культурно-технічний – cultural and professional
культурно-технічний рівень – cultural and professional standards
лісозаготівельний – (forest) harvesting, logging, lumbering
лісозахисна станція – forest-protection station
лісозахисний – forest-protection
лісозахисні смуги – forest shelter belts
лісомеліорація – forest amelioration
лісообробна промисловість – timber industry
лісосадильний – forest-planting
лісостеповий район – forest-steppe region
лісотехнічний – forestry engineering, forestry technological, forestry technology
лісотундра – forest-tundra
медико-біологічна апаратура – medical-biological equipment (apparatus)
медико-генетична консультація – genetic consultation
медико-генетичний – medicogenetic
медико-санітарна обстановка – medicosanitary situation
медико-санітарне законодавство – health legislation
медико-санітарний працівник – community health worker
медико-технічна апаратура – medical-technical apparatus
навчально-виховний – teaching and educational
народно-визвольний – people's liberation
народногосподарський – economic(al)
народногосподарський план – plan of national economy
народно-демократичний – people's democratic
науково-виробничий – research-and-production
науково-дослідний – (scientific-)research
науково-педагогічний – research and educational
науково-популярна література – popular scientific literature
науково-популярний – popular scientific, educational
науково-популярний фільм – popular science film
науково-технічна бібліотека – research library
науково-технічний – scientific and technical
науково-фантастичний – science(-)fiction

національно-визвольний – national liberation
національно-демократичний – national-democratic
національно-державний – nation-state
національно-патріотичний – national-patriotic
нирково-кишковий – renointestinal
нирково-серцевий – nephrocardiac, cardiorenal, renicardiac
нирково-шлунковий – renogastric
одиниці фізико-хімічних величин – units of physical and chemical quantities
патологоанатомічний – pathologoanatomic
підводний контрольно-вимірювальний модуль – underwater instrument capsule
плавильно-роздавальна піч – holding-melting furnace
плазмово-дугова електропіч – plasma furnace
плазмово-дугове напилювання – arc plasma spraying
плазмово-дуговий – arc-plasmous, plasma
плазмово-дуговий пальник – plasma-arc burner
плазмово-пучкова нестійкість – plasma-beam instability
планово-бюджетна комісія – Planning and Budgetary Commission
планово-виробничий відділ – production planning department
планово-економічне керування – economic planning administration
планово-економічний – planned-economic
планово-контрольний – progress
планово-попереджувальний – planned-prophylactic
планово-попереджувальний ремонт – preventative maintenance.
планово-профілактичний – plan-prophylactic
планово-фінансова комісія – budget committee
плоскодрукувальна машина – flat bed, cylinder press, flat-bed cylinder press, cylinder machine, flat-bed machine
плоско-зубцюватий пас – flat-indented [flat-toothed] belt
плоско-опукла лінза – flat-convex lens
плоскополяризована хвиля – plane polarized mode
плоскопросторовий – flat-space
пневмокерована трансмісія – pneumatic(ally) controlled transmission
пневмоударне буріння – air percussion drilling
пневмоударне штампування – pneumatic-mechanical forming
поверхнево-активна присадка – surface-active additive, surfactant admixture

поверхнево-активна речовина – surface-active substance
поверхнево-активний – capillary-active, surface-active
поверхнево-активний інгібітор – interface inhibitor
поверхнево-бар'єрний – surface-barrier
поверхнево-зміцнена сталь – surface-hardened steel
поверхнево-сплавний транзистор – surface-alloy transistor
полум'яно-емісійний детектор – flame-emissivity detector
полум'яно-іонізаційний газоаналізатор – flame-ionization gas analyzer
полум'яно-іонізаційний детектор – flame-ionization detector, hydrogen-flame ionization detector
працездатний – able-bodied, able to work, capable of working
природно-історичний – naturalistic
природно-легований чавун – natural alloy iron
програмно-реалізований алгоритм – software algorithm
програмно-апаратна сумісність – firmware compatibility
програмно-апаратні засоби – firmware, soft hardware
програмно-виробничий відділ – programs and production department
програмно-генерований параметр – program-generated parameter
програмно-доступний – program-accessible
програмно-залежна помилка – program-dependent error, program-sensitive error
програмно-опитуваний перемикач – alteration switch, sense switch
програмно-сумісний – software compatible
промислово-побутові відходи – society's waste
середньоазіатський – Central Asiatic, Central Asian
середньокаліберний – medium(-calibre)
середньомісячний – average monthly
середньосвітовий – world average
середньостатистичний – average statistical
середньо-французький – Middle French, MF
серцево-легенева недостатність – cardiopulmonary decompensation
серцево-легеневий – cardiopulmonary
серцево-судинна недостатність – cardiovascular collapse
системно-орієнтована мова – system-oriented language
соціально-економічний – socio-economic; social and economic
соціально-культурні заходи – social and cultural purposes
соціально-побутовий – social

соціально-побутові умови – social conditions, life conditions
 соціально-політичний – socio-political
 соціально-правовий – social and legal
 соціально-правові відносини – social and legal relations
 телефонно-телеграфний канал – composite circuit
 теоретико-графова модель – graph-theoretical model
 теоретико-груповий – group-theoretic, group-theoretical
 теоретико-ігровий – game-theoretical
 теоретико-ігровий аналіз – game-theoretic analysis
 теоретико-інформаційний – information-theoretical
 теоретико-ймовірнісний – probability-theoretical, probability-theoretic
 теоретико-ймовірнісна модель – probability-theoretical model
 теоретико-ймовірнісне поняття – probabilistic concept
 теоретико-множинна арифметика – set-theory arithmetic
 теоретико-порядкова властивість – order-theoretic property
 теоретико-решіткова логіка – lattice-theoretic logic
 теоретико-функціональний – function-theoretic
 теоретико-числовий – number-theoretic
 теоретико-числовий метод – number-theoretical method
 техніко-економічний – technical/technological and economic
 техніко-економічні показники – technical and economic indices
 техніко-юридичний термін – term of art
 точково-кінцевий – point-finite, pointwise finite
 точково-компактна мультифункція – point-compact multifunction
 точково-контактний – point-contact
 точково-контактний фотоелемент – point-contact photocell
 точково-кутовий – point-angle
 точково-опорний – point-supported
 точково-площинний – point-junction
 точково-роликовий – stitch
 фабрично-заводський – factory-and-works
 фізико-географічна карта – physiographic(al) map
 фізико-географічний фактор – physiographic factor
 фізико-математична абстракція – symbolic quantity
 фізико-математичний – physical and mathematical, physico-mathematical
 фізико-технічний – applied-physics, physical and engineering, physicotchnical

фізико-хімічна властивість – physicochemical property
 фізико-хімічна гідродинаміка – physical-chemical hydrodynamics
 фізико-хімічна механіка – physical-chemical [physicochemical] mechanics
 фізико-хімічний – physical-chemical, physicochemical
 хіміко-лабораторне скло – chemical glass
 хіміко-лабораторний – chemical
 хіміко-лабораторний скляний посуд – chemical glassware
 хіміко-механічне полірування – mechanochemical polishing
 хіміко-термічний – chemicothermal, surface
 хіміко-технологічна система – chemical-engineering system
 хіміко-фізичний – physicochemical
 хіміко-фотографічна обробка – photographic development
 художньо-декораційне рішення – architecture
 цивільно-правова відповідальність – civil liability, civil responsibility
 цивільно-правова процедура взяття під варту – civil-commitment procedure
 цивільно-правова санкція – civil penalty, civil sanction
 цивільно-правова судова заборона – civil injunction
 цивільно-правовий засіб судового захисту – civil relief, civil remedy
 яскраво-білий – dazzling white
 яскраво-зелений – bright green

ДОДАТОК 3

(до розділу III Б)

Інші види декомпресії (із завданнями та ключами до завдань)

1) Заміна займенника або прикметника на прикметниково-займенникове словосполучення

Ще одним видом декомпресії є заміна українського займенника або прикметника на відповідне англійське займенниково-займенникове (із вказівними займенниками *this* та *that* в якості означення) та прикметниково-іменникове словосполучення:

Я все ще вважав, що мій докір
 був **справедливим і розумним.**

I still thought my rebuke a **just and wise one.**

Його виправдовування було
 безперечно **надуманим.**

His excuse was an obviously **trumped-up one.**

У мене все ще була слабка впевненість у тому, що цей очевидний висновок був **правильний**.

Це довга історія. Дивно, що він не розказав її тобі.

Той фальшивий контейнер із хлором був точною копією **цього**.

Заміна українського прикметника на прикметниково-займенникове словосполучення зумовлена тим, що в англійській мові є два відповідники смислової частини українського складного іменного присудка – прикметник та сполучення прикметника з займенником **one**, наприклад:

Двері у залу були **широкі**.

I still retained a faint conviction that the obvious deduction was **the correct one**.

It's a long story. I'm surprised he hasn't told you **that one**.

That false chlorine container was an exact twin of **this one**.

The door into the hall was a **wide one** / The door into the hall was **wide**.

Прийменниково-займенникове словосполучення використовується для надання більшої ваги предикативній частині, оскільки в англійській мові група підмета не повинна бути більшою за обсягом, ніж група присудка.

Ще одна причина заміни українського прикметника на англійське прикметниково-займенникове словосполучення – це неможливість вживання в англійській мові прикметника, що повторюється, без займенника **one**, тоді як в українській мові таке повторне вживання одного прикметника є нормативним, наприклад:

“Яке кошеня ви візьмете?” “Which kitten will you have?”
“**Чорне**” “The **black one**.”

Заміна українського вказівного чи особового займенника на сполучення займенників **this/that** та **one** зумовлена тим, що в англійській мові у таких випадках вживається спеціальний заміник іменника або іменникової групи **this (that) one**, а не просто займенник **this** або **that**, які частіше використовуються для заміни речення.

Завдання 1. Перекладіть речення, замінюючи там, де це доречно, український прикметник на англійське прикметниково-займенникове словосполучення та український вказівний або особовий займенник на сполучення **this/that** з **one**:

1. Це єдине, у чому ми можемо бути впевнені. 2. Я загубив парасольку, і тепер мені доведеться купляти нову. 3. Якщо ти хочеш побачити чисту коробку для льоду, подивись на цю. 4. Великі компанії нерідко поглинають малі. 5. Ти бачив багато морів, а я бачив лише це. 6. Адже облога може бути тривалою. 7. Нам треба встановити ще одну

трубу після цієї. 8. У маленькій хатині буде стільки ж щастя, що й у великій. 9. Мисливець повинен знати про різні види отрут; ця вбиває тільки тварин. 10. Подорож в усіх відношеннях була приємною. 11. Він повільно починав зосереджуватися на газеті. “Я бачив її раніше”. 12. Це було причиною затримки, проте навряд чи серйозною. 13. “Мені потрібно авто, аби дістатися до Ковеля.” “Це влаштує Вас?” 14. Шлях, який вони обрали, був чудовим. 15. Комп’ютер? Як той, що контролює цей космічний корабель? 16. Цей хлопець правильний. 17. Його шлюб був дуже невдалим. 18. Такі речі були дивними навіть для такої дивної раси людей, як ця. 19. Битва була тривалою.

2) Додавання слова широкої семантики **thing**

В англійській мові дуже широко використовується слово широкої семантики **thing**. Зокрема, воно вживається для позначення перехідності деяких дієслів, українські відповідники яких можуть вживатися без додатка, наприклад:

Ти завжди **фантазуєш**. You are always **imagining things**.
Півгодини тому він **марив**. He **saw things** a half hour ago.
Я мандрівник, тобто місіонер – I am an explorer, I mean missionary – no, I mean teacher. I am here to **teach things**.
н, вчитель. Я тут, щоб **вчити**.

Слово **thing** вживається також у сполученні з прикметником при перекладі деяких прислівників, субстантивованих прикметників та слів на зразок “дурниця, дрібниця, нісенітниця”, наприклад:

Він вчинив **розумно**, поставивши їх на місце. He did a **wise thing** in calling them down.
Навіть розумні люди роблять **дурниці**. Even sensible men do **absurd things**.
Ми сподіваємося на **краще**. We hope for **better things**.
Тобі треба уникати **солодкого**. You must avoid **sweet things**.

Завдання 2 Перекладіть речення, вживаючи там, де це доречно, слово широкої семантики **thing**:

1. Раптом він помітив щось досить дивне. 2. Він зробив єдине, що насправді було потрібне. 3. Та все ж головне – це Олена. 4. Він зробив

фантастичний бізнес у Штатах, що у комерційному плані було головним. 5. Це перше, що хтось сказав мені за сімнадцять років, три місяці й два дні. 6. Збіги можуть бути жахливими й небезпечними. 7. Це, Петре, природно. 8. Але було ще одне, що турбувало його більше. 9. Трапилось дивне. 10. Це було найдивнішим. 11. Не роби такого! 12. І це було найжахливіше з усього. 13. Найгіршим було те, що так хотілося пити. 14. Проте було ще одне, що йому потрібно було зробити. 15. Я – найкраще, що з тобою трапилось, починаючи з 1999 року. 16. Добре, що ніхто не веде рахунок, так? 17. Вчителі очікують подібного також і від неї. 18. Ще одне, Сашко. Дуже важливе. 19. Саме про це він сперечався з Миколою попередньої ночі. 20. Це виявилось найкращим з того, що він міг би зробити. 21. Останнє, що я бачив перед тим, як пішов спати – це промені світла, що проникали крізь жалюзі. 22. Це було єдине, що належало йому.

3) Додавання допоміжного дієслова do

Декомпресія відбувається також при перекладі українського речення, яке містить словосполучення на зразок “як (і) колись (раніше)”, “як і всюди”, “як (і) завжди”, “як (і) він”:

Він поводить себе у повсякденному житті так само природно, **як і в ефірі**.

Проте будь-хто на його місці діяв би так само, **як і він**.

Суми, зазначені у доларах, не виглядають такими значними, **як у лірах**.

Населення міста влаштувало йому такий же теплий прийом, **як і меру**.

Ця трансформація зумовлена такою структурною особливістю англійської мови, як обов’язковість наявності підмета і присудка у реченні. Якщо в українській мові означені словосполучення трактуються скоріше як фрази (що можуть розглядатися як такі, що характеризуються імпліцитною предикацією), а не як підрядні речення, то в англійській мові у таких випадках вживаються, як правило, підрядні порівняльні речення, що містять і підмет, і присудок.

He conducts himself in everyday life just **as naturally as he does on the air**.

But anyone in his place would act just **as he did**.

The sums expressed in dollars do not look as impressive **as they do in liras**.

The people of the city gave him as rousing a welcome **as they did to the Mayor**.

Такі приклади перекладу свідчать про те, що носії мов можуть по-різному виражати пропозицію (зміст речення): в одних мовах пропозиція може бути імпліцитною, як в українській мові, а в інших мовах (зокрема, й в англійській) пропозиція виражається двочленним реченням. Перекладачі повинні знати всі види подібних структурних відмінностей речень вхідної і вихідної мов.

Введення допоміжного дієслова do спостерігається також при перекладі українських складносурядних речень, друга частина яких вводиться сурядним сполучником і не має ані підмета, ані присудка:

Іноді він бачив їх за столом, **а** Не sometimes saw them at table, **іноді – ні.** **and sometimes did not.**

Але чи заперечували вони? **Ні.** But did they mind? **They did not.**

Завдання 3. Перекладіть речення, правильно вживаючи там, де це доречно, допоміжне слово do:

1. Він шкодував, що не любить цього так, як вона. 2. Ніколи у своєму житті він не хотів так відпочити, як зараз. 3. У деяких з них пістолети були витягнуті, а у деяких – ні. 4. Вони не кохали її так, як я. 5. Їх ноги рухалися, проте самі вони – ні. 6. Деякі хлопці встали, а Гнат – ні. 7. Ігор міг би оцінити це, а Семен – ні. 8. Безсумнівно, деяким синам це повчання швидко набридло, проте Макару – ні. 9. Він користувався серветкою, а інші – ні.

4) Заміна українського похідного прикметника на англійський складний прикметник

Заміна простого слова на складне є ще одним видом декомпресії речення при перекладі з української мови на англійську. Зокрема, це має місце у випадку заміни українських похідних прикметників на англійські складні прикметники, що в якості другої складової мають дієприкметник II, зокрема, такі, як “driven, -stricken, -based, -powered, -operated, -made тощо:

26 серпня **київський** суднобудівний завод “Ленінська кузня” спушив на воду вантажне судно довжиною 110 метрів.

The **Kyiv-based** Leninska Kuznia shipbuilding plant on August 26 released a 110-meter-long cargo vessel.

У будівництві використовувалися виключно **українські** матеріали, і завод фінансував всі види робіт без державної підтримки.

З 1993 року Роза присвятила себе піклуванню про **бідних**, хворих на рак.

Пропелерні літаки звичайно мають суцільнометалеве пряме крило.

Ковалі використовували для розмелу місцевий крупнозернистий піщаник – спочатку у **водяних**, а потім у **парових** млинах.

Друга платформа, спеціально призначення для запуску “Скаута” – це **італійська** платформа “Сан Марко”, що розташована біля берегів Кенії.

Ця країна прагне розвивати і зміцнювати демократичну, соціальну, **правову** державу.

З іншого боку, не можна не відчувати прикrostі з того, що і особи при владі, і люди з **кухонної** опозиції не продумали докладно наслідки своїх дій.

Слід зазначити, що ця трансформація зумовлена відмінностями у нормах мовлення (мовленнєвих традиціях) української та англійської мов.

У деяких випадках використання складного слова в англійському перекладі усуває двозначність, притаманну відповідним простим українським словам: так, прикметник “київський” у словосполученні “київський суднобудівний завод” може означати як “такий, що належить Києву”, так і “такий, що розташований у Києві”, тоді як відповідне англійське складне слово *Kyiv-based* означає тільки “розташований у Києві”, тобто точніше відповідає смислу, імплікованому контекстом українського речення.

Only **Ukrainian-made** materials were used in construction, and the plant financed all works without state support.

From 1993, Rose dedicated herself to caring for **poverty-stricken** cancer victims.

Propeller-driven aircraft normally have an all-metal straight wing.

Smiths used the local gritstone for grinding, first in **water-powered** and later in **steam-powered** mills.

A second, special Scout-launching facility is the **Italian-operated** San Marco platform off the coast of Kenya.

This country is striving to develop and strengthen a democratic, social, **law-based** state.

On the other hand, one cannot help feeling sad that people both in power and in the then **kitchen-based** opposition, failed to think out the consequences of their actions clearly.

Завдання 4. Перекладіть речення, замінюючи там, де це доречно, українські прикметники на англійські складні прикметники:

1. В ядерних суднах для виробництва тепла з метою отримання пари для приведення у рух турбін використовуються ядерні реактори. 2. Деяких паризьких художників, включаючи Альфонса Муша, Жоржа де Фьора, Ежена Грассе та Адольфа Вілетта, пам’ятають виключно завдяки їхнім плакатам. 3. Згорьована, вона вклала всю свою енергію у продовження роботи, яку вони розпочали разом. 4. Вона народилася в Італії і у 1889 році переїхала до Сполучених Штатів Америки, аби працювати з бідними іммігрантами. 5. Мусульманський уряд Боснії відмовився подовжити перемир’я, термін якого закінчився наприкінці квітня. 6. У 1957 році на півдні почалося комуністичне повстання, що призвело до В’єтнамської війни. 7. Американський льотчик та інженер Пол Маккреді попросив велосипедиста Брайдана Аллана пролетіти на його педальному літаку “Легкий кондор”. 8. Близько 3% з цих човнів були парусними. 9. Парові лісопилки стали широко використовуватися лише на початку XIX ст. 10. У 1954 році на Женевській конференції країну було поділено на комуністичний Північний В’єтнам та некомуністичний Південний В’єтнам. 11. Економіка Канади подібна до економіки США у плані випуску продукції на душу населення, способу виробництва та системи ринкової економіки. 12. Астрономи очікують, що у майбутньому можуть будуватися все більші наземні телескопи. Космічні телескопи, як на орбіті, так, можливо, і на Місяці, можуть забезпечувати інші переваги. 13. Мalarство середини віку відбивало життя народу і користалося широкою підтримкою. 14. Через те що музикальна аудиторія ставала все більше міською, нешвільські компанії звукозапису все більше орієнтувалися на робітників у великих містах. 15. Після повалення династії умайядів цю територію контролювали багдадські аббасіди та різні каїрські мусульманські династії. 16. З початку Другої світової війни співвідношення імпортованих до американських товарів значно збільшилося. 17. Під час війни з Іраном Ірак модифікував радянські Скади, подвоївши дальність їх польоту до 580 км. 18. Прикладом громадянської непокори може бути випадок, коли канадські духобори відмовилися пускати своїх дітей до державних шкіл.

5) Додавання інфінітивних означень

Однією з особливостей англійської мови у порівнянні з українською мовою є вживання означень, виражених інфінітивом та інфінітивним зворотом із прийменником *for*, коли відповідні означення відсутні в українському реченні, наприклад: Як жахливо! – *What a dreadful thing to say!* (*to do, to pick, to talk about, etc.*). Такі випадки трансформації при перекладі також є окремим видом декомпресії оригіналу:

“Це була дурна помилка”, сказав шахіст.

Невірно, що на історичних прикладах не учаться.

У мене для тебе робота.

О, Петре, ти такий чудовий друг!

Це важке запитання.

Вона принесла нам кави і тістечка.

У цих прикладах у перекладах у відповідності з нормами англійської мови додано інфінітивні означення *to make, to say, to execute, to have, to answer, to drink* та *to eat*.

Завдання 5. Перекладіть речення, додаючи при перекладі українських іменників англійське інфінітивне означення:

1. Ця інформація була б корисною. 2. Це гарне свято. 3. Гараж для нас був секретом, а коханцям, звичайно, потрібні секрети... проте цей був негарним. 4. Це приємний випадок. 5. Це цікава гра. 6. Йди туди. У мене робота. 7. Це гарна пісня. 8. От, Мишко, що за дурість. 9. Він припустив, що Олександр та Андрій, які доручили йому виконання цього обов'язку, гадали, що вони давали йому справді паскудне завдання. 10. Робочих місць немає. 11. У них не було часу на підготовки до кращої роботи. 12. Зараз мало робочих місць.

б) Декомпресія при перекладі абстрактних займенників на –ання/-ення

Оскільки підмет, виражений іменниковим словосполученням, де абстрактний іменник із суфіксом *-ення /-ання* є головним компонентом, не є типовим для більшості англійських речень, то у перекладі такий іменник повинний бути замінений на конкретніший. Для англійських речень такими іменниками є *effort, attempt, step* тощо, що вживаються у сполученні з неозначеною формою дієслова, які є безпосереднім відповідником українського абстрактного іменника, наприклад:

Виправлення цього дисбалансу може стати потужним поштовхом до подальшого зростання цін.

Заохочення інвестицій у нафто-у галузь припиняє її занепад.

Він почав із засудження втручання ООН у міжнародні відносини.

Attempts to right this imbalance would give a powerful impetus to further price rises.

Steps to encourage the investment in the oil industry will arrest its decline.

He began by denouncing UN efforts to interfere in international relations.

Завдання 6. Перекладіть речення, звертаючи увагу на адекватний переклад українських іменників на *-ання /-ення*:

1. Після отримання незалежності значно зросла легка промисловість, проте наступного зменшення урядом імпорту шляхом розвитку важкої промисловості не відбулося через прорахунки у плануванні. 2. Філософські традиції Індії беруть початок в інтерпретації Вед і, зокрема, тлумаченні Упанішад. 3. Ймовірно, збільшення виробництва харчових продуктів з метою задоволення зростаючих потреб у них у всьому світі залежатиме від земель, що перебувають зараз у сільськогосподарському використанні. 4. У XIX ст. домінували внутрішні конфлікти між лібералами і консерваторами; він характеризувався також збільшенням політичного впливу США та Великобританії. 5. Перешкоджання селянам вирощувати незаконні наркотики не мало значного успіху, тому що жодна інша сільськогосподарська культура не є такою прибутковою. 6. Пан де Клерк пішов далі, ніж будь-хто з інших президентів-націоналістів, шляхом реальної нормалізації ситуації.

КЛЮЧІ ДО ЗАВДАНЬ ДОДАТКУ 3

Ключі до завдання 1:

1. This is the one thing we can feel certain about. 2. I've lost my umbrella and have to buy a new one. 3. If you want to see a clean ice-box, look at this one. 4. Large companies not infrequently absorb smaller ones. 5. You have seen many seas. I have seen only this one. 6. For the siege might be a long one. 7. We have one more tube to plant after this one. 8. There will be quite as much happiness in the little house as in the big one. 9. The hunter must know about many poisons – this one kills only animals. 10. The journey was in every sense a delightful one. 11. Slowly he began to focus on the newspaper. "I've seen that one before." 12. It was a reason for delay, but hardly a conclusive one. 13. "I want a car to take me to Kovel." "Will this one do?" 14. The road they followed was a beautiful one. 15. A computer? Like this one controlling this spaceship? 16. That guy's a right one. 17. His marriage was a very unhappy one. 18. These things were odd even for a race of people as strange as this one. 19. The battle was a long one.

Ключі до завдання 2:

1. He suddenly noticed a rather odd thing. 2. He did the one thing which was really needed. 3. Anyway, the main thing is Olena. 4. He did spectacular business in the States, which was the main thing, commercially. 5. That is the first thing anybody has said to me for seventeen years, three months and two days. 6. Coincidences can be frightening and dangerous things. 7. It's a natural thing, Petro. 8. But there was one thing more, and it bothered him more. 9. A strange thing happened. 10. It was the strangest thing. 11. You do no such a thing! 12. And that was the most terrifying thing of all. 13. The worst thing was being so thirsty. 14. But there was one other thing he had to do first. 15. I'm the best thing that's happened to you since 1999. 16. Good thing no one's keeping score, isn't it? 17. Teachers expect comparable things from her, too. 18. One other thing, Sashko. Very important. 19. He and Mykola had argued over this very thing the night before. 20. It turned out to be the best thing that he could have done. 21. The last thing I saw before I went to sleep was bars of sunlight falling through the blinds. 22. That was the only thing that was his.

Ключі до завдання 3:

1. He wished he liked it as well as she did. 2. He had never in his life wanted to have a rest so badly as he did right now. 3. Some of them had their guns out; some did not. 4. They didn't love her as I did. 5. Their feet moved but they did not. 6. Some of the boys got up, but Hnat did not. 7. Ihor might have appreciated this, but Semen did not. 8. Undoubtedly, some sons would quickly have grown bored with this catechism, but Makar did not. 9. He used his napkin, but the rest did not.

Ключі до завдання 4:

1. Nuclear-powered vessels use nuclear reactors to provide the heat to raise steam to drive turbines. 2. Some Paris-based artists, including Alfons Mucha, Georges de Feure, Eugene Grasset, and Adolphe Willette, are almost exclusively remembered for their posters. 3. Grief-stricken, she put all her energy into continuing the work they had begun together. 4. Born in Italy, she moved to the United States in 1889 to work among poverty-stricken immigrants. 5. The Muslim-led government of Bosnia refused to extend the truce when it expired at the end of April. 6. In 1957 a Communist-led insurrection began in the south, leading to the Vietnam War. 7. American pilot and engineer Paul MacCready had bicyclist Bryan Allen fly his pedal-powered Gossamer Condor. 8. About 3 percent of these boats were sail-powered ones. 9. Steam-powered sawmills did not come into general use until the early 1800s. 10. In 1954, at the Geneva Conference, the country was divided into Communist-led North Vietnam and non-Communist South Vietnam. 11. Canada's economy resembles the United States' in its per-capita output, pattern of production, and market-oriented economic system. 12. Astronomers anticipate that larger and larger ground-based telescopes can be built in the future. Space-based telescopes, both in orbit and, perhaps, on the Moon, would provide other benefits. 13. Painting at midcentury reflected the life of the people and received broad-based support. 14. As the music's audience became more urban-based, Nashville-based record companies increasingly targeted blue-collar workers in cities. 15. After the overthrow of the Umayyad dynasty, the area was controlled by the Baghdad-based Abbasids or by various Cairo-based Muslim dynasties. 16. Since World War II the proportion of imports to American-made products has risen substantially. 17. Soviet-made Scuds had been modified by Iraq during the war with Iran, doubling their range to 360 mi

(580 km). 18. An example of civil disobedience is when the Doukhobors in Canada refused to send their children to state-operated schools.

Ключі до завдання 5:

1. It would be handy information to have. 2. It is a nice holiday to celebrate. 3. Garage was a secret between us, and of course lovers need their secrets... but this wasn't a good one to have. 4. That's a nice experience to have. 5. It is an interesting game to play. 6. Get in there. I got work to do. 7. It is a nice song to sing. 8. Oh Myshko, what a dumb thing to say. 9. He supposed that Oleksandr and Andriy, who had assigned him this duty, thought they were giving him a really nasty job to do. 10. There are no jobs to be had. 11. They had no time to spend on training for the better jobs. 12. There are not many jobs to be had nowadays.

Ключі до завдання 6:

1. Light manufacturing expanded significantly after independence, but subsequent government efforts to lessen imports by developing heavy industries have foundered because of inadequate planning. 2. The philosophical traditions of India have their beginnings in reflection on the Vedas and specifically in attempts to interpret the Upanishads. 3. It is likely that efforts to increase food production to meet rising world food needs will focus on land currently in agricultural use. 4. The 19th century was dominated by internal conflicts between liberals and conservatives, by U.S. and British efforts to expand their political influence. 5. Efforts to stop peasants from growing illegal drugs have had little success because no alternative crop is as profitable. 6. Mr. de Klerk has gone further than any other Nationalist president in taking real steps to normalize the situation.

У видавництві “НОВА КНИГА” вийшли з друку

- Корунець І. В.* Порівняльна типологія англійської та української мов
Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад)
Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури на українську мову
Квеселевич Д. І., Сасіна В. П. Практикум з лексикології сучасної англійської мови
Кухаренко В. А. Практикум з стилістики англійської мови
Паращук В. Ю., Грицюк Л. Ф. Практикум з граматики англійської мови. 1-2 курс
Паращук В. Ю., Грицюк Л. Ф. Практикум з граматики англійської мови. Старші курси
Петрова Н. Д., Богиня Д. П. Англо-російсько-український словник з економіки та фінансів.
Антонюк Н. М., Краснолуцький К. К. Англomовні країни та Україна. Любов та шлюб, освіта, мистецтво.
Моем С. Театр. Книга для читання: текст в оригіналі, роз'яснення, вправи.
Куленко В. Є., Власов Є. Н. Deutsch
Фрайхофф Д. та ін. Німецька економічна мова
Білоус О. М. Практична граMATика німецької мови
Кудіна О. Ф. Країни, де говорять німецькою
Левицький В. В., Кійко С. В. Практикум до курсу “Вступ до германського мовознавства”
Кириленко К. І., Сухаревська В. І. Теорія і практика перекладу (французька мова)
Цимбалюк Ю. В. Біблійна мудрість у латинських афоризмах українською та англійською мовами.
Перебийніс В. І. Статистичні методи для лінгвістів.
Левченко Т. І. Розвиток освіти та особистості в різних педагогічних системах /монографія/.
Зінченко А. Л. Історія дипломатії від давнини до початку нового часу.
Білоус О. М. Практична граMATика німецької мови.
Карабан В. І. Юридичний українсько-англійський словник
Карабан В. І. Попередження інтерференції мови оригіналу у перекладі (граматичні та лексичні проблеми перекладу з української мови на англійську)
Куленко В. Є., Власов Є. Н. Прикметник, ступіні порівняння та відмінювання
Куленко В. Є., Власов Є. Н. Керування дієслів, прикметників та іменників
Хоменко Л. О., Грищенко А. А., Кропивко Р. Г., Мороз А. М. Французька мова (практичний курс)
Верба Л. Г. Порівняльна лексикологія англійської та української мов

Навчальне видання

В'ячеслав КАРАБАН, Джеймс МЕЙС

**Теорія і практика перекладу
з української мови
на англійську мову**

Посібник-довідник
для студентів вищих закладів освіти

Коректори: *Л. Я. Шутова, Д. М. Гузнов*
Комп'ютерна верстка: *А. М. Райфурак, О. І. Морозюк*

Свідоцтво ДК №103

Підписано до друку 15.05.03 р. Гарнітура Times New Roman Cyr.
Формат 60x90_{1/16}. Папір офсетний. Друк офсетний.
Обл.-вид. арк. 36,18. Ум. друк. арк. 38. Наклад 2000 прим. Зам. № 158

Видавництво «Нова Книга»
ля, вул. Стеценка, 46/85
) 35-24-43, 35-35-82
ewbook1@vinnitsa.com

НБ ПНУС

666868

Віддруковано з готових діапозитивів
на ДП «Державна картографічна фабрика»
21100, м. Вінниця, вул. 600-річчя, 19